

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00507

NADIR GANG, FUN 1900 BIZ 1937

Moishe Nadir

*Permanent preservation of this book was made possible by
Warren L. & Diane Lipton Dennis
in memory of
Joseph L. Dennis*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

משה נאדִיר

נאדִיר גאנג

פָּרְלָה 1900 בֵּין 1937

א זאמלונג פון קורצע מוסטער-זאגן
פון דעם יאר ניינצען הונדערט ביין
דען יאר ניינצען זיבן און דרייסיק
אין דריי כראנאלאגנישע טילן.

MOISHE NADIR

NADIRGANG

(From 1900 to 1937)

Copyright 1937 by
ISAAC MOISHE NADIR
(ISAAC STRIER)

Jacket Designed by BILL GROPPER

Publishers :

Ruthenberg Branch 140, I.W.O.
and
"Moishe Nadir Shool" of the I.W.O.

Printed in U. S. A.
POSY-SHOULSON PRESS
19 West 21st St., New York

 255

משה נָדִיר
טִיקָּמִי, פְּלַאֲרִידָע, ווֹינְטוּר 1937

אַ סְרָ פּוֹן דֵי זָכָן דְּרוֹקָן זִיד דָא צּוֹם עֲרִישָׁתָן
מַאֲלָ אָוּן וַיְנַעַן נָאָךְ אֵין עֲרָגָעָץ פְּרִיעָר נִיטָן
דָּעַרְשִׁינְעָן.

די מְאַטְּעוֹרִיאָלָן וַיְנַעַן אַוִּיסְנֶגֶשְׁטָעלָט — מַעַר
וַיְיִנְיקָעֶר — לְוֹטֶ דָעֶר צִיְתָן וַיְנַעַן זִיד זַיְנַעַן
גַעֲשִׁיבָן גַעֲוָהָרָן אָוּן נִיטָלָוֶת זַיְעָר דְּרוֹקָן
דָאַטָּע.

אוֹ אַפְטִיוֹל "2" חָבָן זִיד אַדִּינְגָּעָבָטָט זָכָן
וְאַם בְּרָאָנָאָלָגָנִישׁ קָעָרָן זִי צּוֹ אַפְטִיוֹל "8"
אוֹ — פָאָרְקָעָרָט. קִיְינַ צִיְתָן נִיטָלָוֶת גַעֲוָהָן אַיְבָעָרִי
צַוְשָׁטָעָן.

לאז זיין א פארווארט!

צום דערשיןן פון אט-זעטם בעז אין וועלכן עס גיינן דורך אין פאראץ איזום 37 יאָר פון מײַן ליטעראָרטער אַרבּעט, גיב איז אַפּ אַ גִּרְזָס אַטְיְּ�עַנְעַמְּ 15 יְּוּרְקָן אַינְגָּל, וְאַס אַזְׂוִי פֿאָרְשָׁיִיט-אַרְוּסִּי פֿאָדְרֶנְדִּיק אֹוֵיַּךְ דָּעַר דִּיכְטָנָר גַּס אַרְוּסִּים. אַזְׂוִי גִּבְּ אַפּ אַ גִּרְזָס אַטְיְּ�עַנְעַמְּ אַינְגָּל, וְאַס האַט זִיךְ גַּעֲזָגְט אָז ער ווּט בעז אין אַפּוֹן מִיט זִיךְ אַז מִיט קִינְנָמָס קִיּוֹן קַאְמְפַרְאָמִיטָן נִיט מַאְכָּן, אַפְּילָו נִיט אֹוֵיב אַז דֻּעַס אַז אַפּ חַעְנְגִּיךְ דֵּי דָּו אָזְן דִּי פֿרְדְּלָעְקִיטָּה פָּוּן זִיךְ יְּלָבָּן וְאַס ער האַט 'זָהָוי' לִיב, "קַעְנְעַנְדִּיךְ זִיךְ אַלְיָוּן פֿאָרְדְּעָכְטִיק אַז יְּעַדְן אַנדְדָּרָן", האַט גַּעַי שְׁרִיבָּן דָּעַר 15 יְּוּרְקָן שְׁקָרְ-לַעֲטָפָרְנָרְ ערְזָק רִיז. נָז אַצְּטָן, גִּבְּ אַז דִּיר אַפּ אַ גִּזְוָס פָּוּן דָּעַר לאַנגָּרְ רִיזָּעָן, מִין גַּעַוְעַדְגָּנָרְ חַבְּרָן יְּחָק רִיז; אַז גִּבְּ דִּיר אַפּ אַ גִּרְזָס אָז סְאַיְּז נִישְׁתָּחָוּן קִיּוֹן "סּוֹקְסָנָס"... אָזְן כַּאֲטָש אַז קָפְּנוּ דִּיר נַאֲזָהָיָנָט אַז 1937 גְּלִיכְ אַז דֵּי אַוְיגָן אַרְיָן קָוָן אָזְן זַאֲגָן אָז "דוּ בִּיסְט בְּרָאוֹ גַּעַוּוֹן", וּוּיס אַז אַבְּרָרְ נִישְׁתָּחָוּן וְאַס אַזְׂוִי זַאֲלָמִיט דָּעַר "ברָאָזְקִיטִיט". אַנְהָוִיבָּן אָזְן — נִמְעָרָב אַבְּרָרְ נִישְׁתָּחָוּן וְאַס אַזְׂוִי זַאֲלָמִיט דָּעַר "ברָאָזְקִיטִיט" 2: וְאַס אַזְׂוִי זַאֲלָמִיט אַפְּילָו מִיטָּן מַעְדָּל וְאַס אַזְׂוִי זַאֲלָמִיט אַלְיָוּן אַנְגְּשָׁפְּלִיעָס פָּאָר הַאֲבָן דָּעַס הַעֲלִידָשָׁן מָות צַו זִיךְ אַז פְּחָדָן, אַז דִּיר טָמֵע וּוְאלָט גַּעַוּוֹן אַז לַוְּיְנְבָּאָרָרָעָר צַו זִיךְ אַז "הַעֲלָד" אָז... פֿאָרְקָעָרֶט!

סְאַיְּז דִּיר נִישְׁתָּחָוּן גַּעַרְאָטָן, יְּחָק רִיז, מִין טִיעָרָרָעָר! דִּין שְׁלָאָגָן זִיךְ קָאָפּ אַז וְאַנְטָן — וּוּשָׁן דִּי וְאַגְּנָט אַז אַזְׂוִי בְּאַשְׁטָאָנָן פָּוּן לְעַבְּעָן דִּיקָעָן מַעְנָטָשָׁן — האַט דִּיךְ צַו גַּאֲרְנִישָׁט גַּעַרְאָכָט, צַו גַּאֲרְנִישָׁט גַּעַי בְּרָאָכָט.

אָז צְוָוָשָׁן וּוְעַלְכָּן פֿאָרְאָדָקָסָן אָז וּוְיְדָעָרְשָׁפּוֹוָן האַט אַיר דָּרְכָּן מַאְרְשִׁירָט — אַיר צְעַבְּלוֹטִיקִיטָּה 37 לִיטְעָרָאָרִישָׁע יְּאָרָן מִינְעָן! וּוּנְרָה האַט נַאֲזָק לִיב גַּעַהָאָט דָּאָס לְעַבְּנָן וְוי אַירָה? אָזְן וּוּנְרָה האַט זִיךְ נַאֲזָק אַלְיָוּן אֹוֵי דָאָס לְעַבְּנָן פֿאָרְסָמָט! וּוּנְמָהָנוּס זַעַל אַז נַאֲז אֹוֵי זִיס גַּעַוּוֹנוּ מִיט לִיבְשָׁאָפָט צָום הַיְמָל אָז צַו עַרְד, צַו מַעְנָטָשָׁן אָז צַו חַיה, צַו לִיכְטָן

און צו ציטער ? און אין וועמגעס זעל איז נאך אלצדינג איזוי ביטער-
ביטער-ביטער געווארן ווי איז איזיך ! ווער האט נאך איזוי געשטרעבט
צו "רעכטשאָפֿנְקִיטַּ", ווער האט נאך איזוי דורךטיק-הונגעריך געוזט
דעם גלייכן וועג צו מענטש ? און ווער האט זיך נאך איזוי פֿאַרְמְדְּבָּרט
וויי דער שריבער אַטְּזָעָרָה, וואָס בִּיטְעָרֶט אַיצְּטְּ זִין פֿאַרְרְעָדָעָ צו עפָּס

א בז, — א בז עפָּס.

יצחק ריז, דו הימלָאָנְגָּנְשִׁיכּוֹרָט אַינְגָּל, וואָס דו האט זיך איזוי
א ווערבֵּל געוואָלֵט דערפִּיפִּן דיין וועג צו עפָּס דָּאָרָט אָן "איַבְּרִיקִיטַּ"
(אין דעם האסטע דאָך טאָקָע אַמָּאָז גענְגְלִיבְּטָן, כָּאטָשׂ דָּו האט עס,
לאָפָּנִיס גַּעֲלִיקִינְטַּ !) זיך מִיט ווַיְנְטָמְלִין גַּעֲשָׁלָגָן ווּלְכָעַ האָבָּן דיין מעַל
גַּעַמְּאָלָן, צַעֲבָּד עַכְּנָדִיאַ זִיעָרָעַ פְּלִיגָּל אַינְאִינְעָם מִיט דיין אַרְעָם שְׂטִיקָל
ברוּיט !

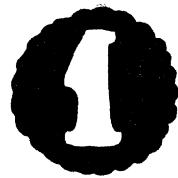
אטְּזָעָה. מִפְּאָרָט שָׂוִין בָּאָלֶז צְוִירָק פּוֹנָס יַאֲרִיךְ. דִּי שְׂכָנִים
וועלכָע האָבָּן זיך פְּרִיעָר גַּעֲרִיגָּט בְּלוּזִיּוֹן צְוִילִיבְּ צַיְעָרְהָ, פָּאָרָן
איַצְּטָ אַיְינָס לְעַבְּן סְ'אנְדְּעָרָעָן, ווּעְרְטְּלָעָן זיך דָּוֹרָךְ, טִיְּלָן זיך מִיטָּן
גַּעֲבְּלִיבְּעָנָנָם עַסְּנָ אָנוּ מִיטָּן דִּי פְּרוּכָּת, אָנוּ דָּו ? ... אָפְּלָוּ שָׂוִין... זַיְהָ
פּוֹנָס יַאֲרִיךְ, פָּאָרָט אַזְּ אַלְיָזָן. — גַּאֲטָ מִינְעָרָ, וּי מַלְּנְטִיאָלִין,
וּי אַלְיָזָן-עַלְגָּנְטַּ ! אָנוּ אַיְוב נִישְׁתְּ שְׂרִיעָן גַּעֲוָאָלָט, ווּלְכָטָן כָּאָטָשָׂ
בִּידְאָרְפָּט ווַיְיִנְעַן... בִּיסְטָן נאך אָבָּרָ אַלְגָּטָר עַקְשָׁן, דו פָּאָרָט
עַקְשָׁנָטָרָ יצְחָק רִיז ! ווּעַסְטוּ בְּעַסְטוּ בְּרַעְכְּנִיזְקִידָּעָן וּי אַשְׁטָּאָס, אַיְדָעָר
בִּיאָגָן זיך וּי אַ צְוִוִּיגָן... ווּעַסְטוּ בְּעַסְטוּ זָגָן — וואָס דו ווּעַסְטוּ זָגָן,
אָבָּרָ זָאָס טִיפְּסָטָעָן, דָאָס מַמְּקִידְקִיסָּטָעָן, ווּעַסְטוּ בְּלוּזִיּוֹן אַרְיִינְבְּרִילָן אַיְן
דָּעָר גַּרְוִיעָר אַיְינְאָמְקִיטַּ אַרְיָוָן, וּי אַ לִיְבָן אַ גַּהְעַצְטָרָ, שָׂוִין אוּפָּן
סָאמָע שְׂפִּיחָ פּוֹנָס פְּעַלָּה, בִּיסְטָן יַסְטָּה, וּוּאָוּ דִּי וּאָסְעָרָ-בְּרָאנְדוֹ פְּלָאָקָעָרָן.
אַמְּאָלָ האָט אַיְינָרָ אַ יְצָחָק רִיז זיך גַּרְיִינָג גַּעֲמָאָכָט סִיחָאָרָץ אַז
— מַוְּלָא אַיְצָט וּי אַיְצָט : אַיְיךְ שְׂטִיעִי אַ לְעַבְּנָדִיקָּעָר (זַנְדִּיקָּעָר) מַעְנְטָשָׂ
קָעָגָן לְעַבְּדִיקָּעָן (זַנְדִּיקָּעָן) ! אָבָּרָ שְׁפָעָטָר — (פְּלָעָגָט זיך
דָּעָר יְוָנָגָעָר יְצָחָק רִיז טְרִיסְטָן), אַרְיוּסְטָאַפְּלָעָלְדִּין זִין "כְּלָמָפְּ אַוְיָפְּ
פְּעַנְצְּטָעָר", עָרָ זָאָל לוֹיכָטָן פָּאָר דָעָם ווּאָנְדָעָרָעָר אַיְן דָרְוִיסָן מַעָרָ וּי
פָּאָר זיך אַלְיָזָן אַנְטוּיִינִיקָן — אַז דִּי פְּעַרְזְּעַלְמָכָעָ באַצְּיָאָנְגָּגָן פָּוּ
מַעְנְטָשָׂ צוֹ מַעְנְטָשָׂ ווּלְכָן זִין פֿאַרְלָאָצָּהָן, ווּעַט מַסְתָּמָא דִי "הִיסְטָאָרִיעָן"
אַפְּקָלוּבָן אַטְּיִינְנָעָן ווּעְרָק דִּיְנָעָן וואָס זִיְנָעָן גּוֹט אָנוּ שיָיָן אַוּ ווּעַרְטָ
פּוֹגָן, אָנוּ זִיּוּן וּי אַ בְּקוּעָט פּוּ גַּעֲוִוִּין אָנוּ גַּעֲלָעָטָר אַרְיִינְשְׁטָעָלָן אַוּ

דער וואצע פון דער "אייביךיט" ! איצט אבער, אין הוועש אקטאבער
לעכבר, ווועט אויז שפנטער נאץ דעם ווי מײַן לעבן ווועט זײַן אָפֿגָנְגָאנְגָעָן
— די "היסטָאַרִיעַן" (אַפְּיָלוֹ די היסטָאַרִיעַן פון דער אַידִישָׁער לִיטָאָרָאַטוֹר),
אַינְשָׁטִין אֵין די הענט פון "לַעֲבָדִיקָן אָונְ פֿערְזָעְנְלָעְכָּן" מענטשן....
היסטָאַרִיעַן אָונְ קְרִיטִיקָה, ווועלכָּען ווועלכָּען מִיר שׂוּוֹרֶלֶעֶךְ קְעַנְעַנְעַן פָּאָרָה
געַבָּן די זִינְד פון קְלִינְמָאָכָן דִּיעָרָפָאָךְ... אָונְ דָּערְבָּרְבָּרְהָאָבָּא אֵיךְ מַורְאָ
זִינְעַנְעַן דִּינְעַנְעַן שְׂאָנְסָן פָּאָרָה "אָוּמְשָׁטָעְרְבָּלְעָכְיִיטָה" אָוּרָה פָּאָרְשָׁפְּילָטָה, יְצָחָק
ריְיוֹ ! זוֹ קְעַנְסָטָה שְׂוִין דָּערְרוֹפָ אַונְטְּרָאוֹרְשָׁוִיבָן דִּינְזָהָמָטָן. זוֹ דָּאָרָפְּטָטָה
בְּלֹוִזְ פְּלִיכְתְּ-מְנֻסְיךְ (וּוִי אַלְעַבְּדִיקָה מַעְנְשָׁשָׁה אֵין אַלְכִּינְטָרָה
אַפְּדָאָנְקָעָן די חְבָּרִים, ווּאָסָה אַבָּנוּ דִּינְזָהָמָטָן «נְאָדִירָגָגָגָג» גַּעַנְפָּטָה די טִירְ צָוָת
דְּרוֹטִין ווּאָס אֵיךְ שְׂוִין הִינְנָה קְיָלָה, אוּרִ קִילְ... אָונְ ווּי קְוָרָץ די טָמָג
זִינְעַנְעַן ! אָונְ פון דִּיאָקְוָרָצָעָן טָמָג, מֹוד מַעַן נָאָזָרְפָּאָפָּה אַלְמִינְהָיָה
אָונְ אַפְּדָאָנְקָעָן דָּעַם אַגְּלָגָעָן קְלָמָן מְרָמָר פָּאָרָה דָּעַם בִּיסְלָמְתָה
אַיְן צְנוּפָשְׁתָּעָלָן דָּאָס בְּזָז. — קָעַן גַּעַדְיָן אוּ ווּי עַס אֵיךְ אַיצְטָ אַדוֹם,
אֵיךְ עַס נִיטְ לְוִיתְ זִינְהִיסְטָרִישְׁ-כְּרָאָנְגָלָגָשָׁן פְּלָאָן. נָאָר ווּאָס בֵּין
קִינְמָאָל נִיטְ מַעַרְ צְוִירָה צְוִירָה צְוִירָה ?!

אַבער סִיאַץ נָאָז אַלְצָ בְּעַסְעָרָה צְוִוְעָן דִּי בִּיטְעָרָה אַיְנְזָמְקִיט
פִּון די פְּעַלְזָן, אַיְדָעָר דָּאָס זִיסְעָ גְּרָאָז לעַבָּן שְׁמַפְּסָנְקוֹאָל ; עַס אֵיךְ נָאָז
אַלְצָ בְּעַסְעָרָה צְוִוִּין אַלְגָּעָרָה, אַוְמַרְאָזְיָקָעָר בְּרִילְנְדִיקָעָר וּוּאלְפָ, ווּאָלָה
כָּנָר ווּאָרָנְטָ מִיטְ די אַוְגָן, אַיְדָעָר אַפְּוּנְאָטָעָה, אַטְעָמָקָאָז, ווּאָס דָּאָנְקָטָ
מִיטְן עַקְ.

משה נַאֲדִיר,

סִיגְנִיטִי, נְיוֹ יָאָרָק
אַקְטָאַבָּעָר 26 — 1937

פָּנִים יְאָרֶב 1900 בֵּין 1914

פָּנִים מַיִן נָרְשָׁט לִיד
בֵּין
דָּעָר וּוּגָלֶט - מִלְחָמָה

בְּלָאנְצְשָׁעָנִישׁ אָוֹן אַפְּגָעָבוֹנְדָּנְקִיט

הײַמֶלָאנְד!

(געדרוקט איזו "טענַלעכער העראלַד", אונטער רעדאקטיע פון "בּוֹפּוֹרָת")

אַרְוֹם 1900

כְּקָאָן מֵיךְ נִשְׁתַּת גְּלִיטְשָׁן דָּא אַיְן נַיְוִ יַאֲרָק.
דָּעַר יִם וּוּרְטַט דָּא קִינְמָאָל פָּאָרְפּוֹרִין!
דָּאָס אַיִינְצִיקָּעַ וּוָאָס אַיךְ קָעַן אַיְן נַיְוִ יַאֲרָק
אַיְן בְּלָאַנְדְּשָׁעָן אָוָן וּוּרְן פָּאָרְלְוִירָן.

כְּקָאָן דָּא נִשְׁתַּת שְׂוִוְימָעָן, דָּעַר יִם אַיְן צָו טִיף.
כְּבָין גְּעוּוֹאַינְטַן צָו אַטְיכָּל וּוָאָס שְׁפִיגָּלֶט!
פָּאָרְמָאָכָּט אַיְן דָּאָס לְעַבְנָן דָּא אַיְן נַיְוִ יַאֲרָק
מִיטַּ מַוְיעָרָן הַוִּיכָּעָפָּרְאַצְּגָּלֶט.

כְּזָאָלֶט וּוּלְעָן צְעַשְּׁפְּרִיטַן דִּי הַעֲנָט אַזְוִי בְּרִיט —
קָאָן אַיךְ נִשְׁתַּת, סְאַיְן אֹזְעַנְשָׁאָפְּט!
צְעַשְּׁפְּרִיטַ אַיךְ דִּי פְּלִיגְלַ בְּלִזְוַן פָּוֹן מִין הָאָרָץ,
אָוָן פְּלִי אַוְיפִּי מִין אַיְגָעָנָעָר בְּעַקְנְשָׁאָפְּט...

אַ הַיְּמֶלָאנְד, מִין הַיְּמֶלָאנְד, דָו בִּיסְט אַזְוִי שְׁטִיךְ,
אָוָן אַיךְ בֵּין אַיְן דִּי רַ אַיְגָעָרָטָן...
וּוָאָס וּוּטַ פָּוֹן מִידַּ וּוּרְן אַיְן הַיְּגָן הַוְּהָא?
אַיךְ רָעַ דָּא אַלְיָין צָו מִין שָׁאָטָן...

נַיְוִ יַאֲרָק

אוֹיֶף דָּעַר שְׁרִיפְטַלְעַכְּרָ אַיְנְלָאַרְדוֹנוֹ פָּוֹן רַעַי
דָּאַקְטָאָר בְּקוֹאַנְסְּפִי — "בּוֹ פּוֹרָת" — אַיךְ זָאָל
עֲפָעַם זָאָנוּ אַ גָּוָט וּוּרְט וּוּנְנוּ אַמְּעָרִיקָע אַוְיהָ
הַאָב אַיךְ מִיטַּ אַ 8 וּוּאַכוּ שְׁפַעְטָעָר אַפְּנָדְרוֹקָט
דָּאַסְסָא לִידַ.

אַיךְ לִיבַּ דִיךְ, לִיבַּ דִיךְ, מִין נַיְוִ יַאֲרָק,
אַיךְ לִיבַּ דִיךְ שְׁטִילְעַרְהִידְ!

אַיךְ לִיבַּ דִיךְ מַעַרְ וּיְ דָעַר וּוָאָס בְּאַרְגָּט
בַּיְ מַוְילַ דִי חַנִּיפְהִידְ.

מען זאגט דיין „פריהייט“ איז גאר „הויך“
איך גלוייב אין דעם, — איך בעט יו!
מיר קומט פון וויטנס אויס — דורך רoid
זו עזן דיין פריהייט-סטעטשן.

מען זאגט איד פנים שיינט אועזק
און אין דער פינצעטער לייכט זי.
דאך אויף אינולען וויט פון ברעה
איך שטראָליגקייט פאָרבּויכט זי.

איך האב צו דיר ניט! — ווער בין איך דען?
קײַן בירגען אָגערענטער,
נאָר ווילסט דיין „פריהייט“ איך זאל זען?
טאָ הײַס איך קומען נ ע נ ט ע ר ...

כיבאי דיין פריהייט מײַנט אַ לייכט
וואָס קען קײַן לופט פאָרטראָגן! ...
ס'אַן וואָר דו האָסט זיך נישט געריכט —
אַ גריינער זאל דאס זאגן?

נוו יאָרָק, נוּ יאָרָק! ביסט האָרט און שוואָרֶץ
ווײַ בעטלערישׁ גראָצערס;
ביסט הויך און גרויס, מיך שרעקט ס'האָרֶץ,
פאָר דיינע וואָלְקְנְקְרָאָצָעַס! ...

„הוִידָּאי-דוֹנָאי, דָּאיָנָא!“

הוִידָּאי דָּ�נָאי דָּ�נָאי דָּאי! —
אַ לִידֵּל אַ רּוֹטִינִישׁ,
טרוּוִים זיך דִּיר דיין טְרוּיְמָעַרְיִי
אַינְגָּעַלְעָד, נָאָר וּוִין נִישְׁט.

פעלד מיט האבער, פעלד מיט גערשט.
טאַלעכֶלעָך מיט פראָסע,
איבער פּוֹלְעָז אַנְגָּעָנְבָּרְשָׁט
שוֹיְנְגָּעָן זִיךְ דִּיקָּאָסָעָם.

מיידלעָך פּוֹן דָּעָר זָוֵן פָּאָרְבָּרְעָנְטָן,
יונְגָּעָן וַיְדִּי רִיזָּן,
אַפְּגָּעָשָׂוִיןָן, אוַיסְגָּעָקָעָמָט
אַלְעָ גְּרִינְעָ וַיְזָוֵן.

שְׁעַפְּעַלְעָך אָוֹן לְאַשְׁיקֶלְעָך
גָּעֲנוּעַלְעָך אָוֹן הַעֲנָר,
פּוֹיעַרְטָעָס מִיט קָאַשְׁעַקְלָעָך
טְרָאָגָן הַיְבָּלָשְׁפָּעָנָר.

סְגִּיאִיט דִּי טְשֻׁעְרָעְדָּע פּוֹן פְּעַלְדָּ ?
שְׁטוּבָּיְדָּקְלִינְגָּט אִין אַ וַאֲלָקָן,
אִין אַלְעָ שְׁטָאָלָן פּוֹן דָּעָר וּוְעָלָט —
וּוְעָרָן קִי גַּעֲמָלָקָן.

שְׁעַפְּסַעְלָעָך מִיט וּוַיְסָעָר וַאֲגָּר,
פָּאַסְטָעַכְלָעָך מִיט בִּיטְשָׁן,
אוֹן דָּאָס טִיכְלָדְקָע גַּאֲלָד
בְּלָאָנְקָט אִין אַלְעָ קְנִיטְשָׁן.

אוֹי, מִין הָאָרֶץ אִין מִיר דָא הוִיכְ ?
אִיךְ בָּעֵנֶק נָאָר דִּיר, מִין הַיְמָמָּה,
וּוְאוֹ אִיךְ פָּאָלְצָיו מִיטָּן מוֹלִי
כְּפִילְ דָעַם טָעַם פּוֹן צִימָמָ... .

עַס דִּינְט אַהֲנָק דָא אִין לְאָנְד —
פּוֹן אַיְזָעָרְעָנָע בִּינְעָן,
מִיר גִּיט בָּעַסְעָר טָעַרְפָּקָע סָם
פּוֹן קָאַרְשָׁעַלְעָך פּוֹן גְּרִינְעָ !

הויאדָא, דונְגָאִי — פֿוֹן יַאֲרֵמָאָרֶק !
די בענקי שאנט טראגט מיין קערבל :
דאָרטָן לְעַבָּן “טוֹלִיעָבָּאָרגָן” —
אָ פָאַסְטָעָךְ שְׁפִילְטָזִין וּוּרְבָּה.

פָאַסְטָעָךְ, פָאַסְטָעָךְ, פָאַסְטִישָׁקָעּ
אוּףּ די גְּרִינְגָּעּ וּוּזָן —
זָאָגָט דָּעָרּ גְּרוּיְעָרּ פָאַסְטִישָׁקָעּ
אוּן אַיךְ לְאֹזְזָן זַי גְּרִיסָן ! ...

סִיאַץ מִיר גּוֹט ! ...

מִיר אַיזְוּ וּוּאוּילְעָאַצְטָן — הַיְדָד ! הַאָךְ !
אַיךְ בֵּין שְׂוִין עַנְדְּלָעָךְ דָּא הַיְ !
נַאֲרָ שְׁקָאַצִּימְלָעָךְ מִיר לְיִפְּנֵן נַאֲרָ
אוּן רַוְפּוֹן מִיךְ אָז “שִׁינְיִינִי” .

עַס טְרֻעַסְטָעַ שְׂוִין די שִׁיפּּתְ נִישְׁטָ מִין,
אַיךְ עַס שְׂוִין קִין סְוְכָּרָעַס,
אוּן אוּן די אַיסְלָאָגָעָס עַט שְׁטִיעָן
די שְׁעַנְסְטָעַ, בְּעַסְטָעַ וּוּאָרָעַס.

מַעַן קָעָנוּ דָּא לְעַבָּן, נַאֲרָ גִּיְעָבּ —
עַס פְּעַלְן אֹוִיס די קְלִינְגְּרָס !
אוּיְ, שְׁטָעַלְטָ מִיךְ אָז, רַעַדְאַקְטָאָרּ לְעַבּ,
אַלְסָ אַיְיָעָרּ עַרְשְׁטָאָרּ זִינְגָּעָרּ .

אַיךְ וּוּלְעַלְיָ אַיךְ זִינְגָּעָן וּוּי מִידָּאָרָת,
כִּיוּעַלְיָ זִינְגָּעָן שְׁטָאָרָקָעָרּ, הַעֲכָעָרּ,

כ'וואעל זינגען פון מיין טיפן האָרֶץ,
כ'וואעל זינגען פון די דעכער.

כ'האָב קיין האָרֶפַע נישט,
קיין לייט
קיין גאלד פון אַינְזָל גִּינְזִי,
אין ווֹין בֵּין אַךְ „פֿאָרְפֿלִיקְסְטָעֶר יְוָד“
אוֹן דָּא בֵּין אַיךְ אַ „שִׁינְיִינִי“.

פֿונְדְּעַסְטוּזְעָגָן . . . עַס בענְקַט זִיךְרָאָרֶט
צָוָם אַלְטָן קִיּוּעָרְדִּיְיךְ,
עַס וּאֱקָסָן גְּרִינְעַ שְׂטוֹנְדָן דָּאָרֶט,
עַס גִּיְעָן וּוּיְוָעָרָס — גַּלְיִיךְ.

דָּא בְּלִיעָן קָאָפְּדִירָעָס אַיְן „יְאָרְדָּה“,
מעַן האָנְדָּלַט אַלְטָעַ סְחוּרָה ;
אַךְ זִיךְרָאָן וּאֱרָט אַוְן וּאֱרָט
סְ'זָאָל וּוּרָן שְׁמַחְתְּ-תּוֹרָה . . .

פִּיט סְטְּרִיט, רִיט סְטְּרִיט, וּוְילָעַט סְטְּרִיט,
סְטְּעַנְטָאָן אוֹן רִיוּוְינְגְּטָאָן —
דיַיְתָּאָגָן קִיְּנָעַ פָּגָנָעַ נִיטָּה,
נָאָר סְ'אָזָן חָגָא — קְלִינְגָטָן מַעַן . . .

בַּיְיָ אָנוּ אַיְן אַלְטָן קִיּוּעָרְדִּיְיךְ
דָּעַר פָּאָסְטוֹר גִּיטָּא אִצְּטָן נָאָנִיטָּש,
שְׁבָנָהָן אַלְעַ הַיּוּזָר — בְּלִיְיךְ,
דָּעַר מָאָרָק — אַ בְּלָאָנְקָעָר רָאָנִישׁ.

* * *

סְ'אָזָן עָגָג דָּא ! אֹזָא גְּרוּיסְטָעַ שְׁטִיגָג, —
נָאָר יְעַדְעַר שְׁטִיגָג האָט שְׁטָאָנָעָן !

און וואו דעם קראאנקן מען באַליגט
פִּילְטָ עֲרֵ וִיךְ גַּעֲפָנְגָעֶן.

די פֿרִיהִיט אַיז דָא אִיםְעָדִים —
מען וואָרְפָּט מִיר "פֿרִיעַץ" שְׂטִינְגֶּר,
ווער ס'איז גוֹט אַונְ אַיךְ בֵּין פְּרִים,
אַיךְ הִיט מִיר אָפְּ דִי בִּינְגֶּר.

אַיךְ גַּי בְּלוֹזִין בֵּין דַעַר בּוּיְידָר,
צַו וּוּיְטָעַר האָכָב אַיךְ מְרוֹאָה,
ס'איז פֿאָרְמָאָכָט דַעַר טּוּיְעַר הֵי
פֿאָר אָוְנוֹן, אַונְ אַנְזָעָר חֻוְרָה . . .

ס'איז אַגְּבָּד פָּוָן דָאַלְעָרָס בְּלוֹזִין —
די דָאַלְעָרָס זַיְגָעַן רַוְנְדָעָה,
זַעַכְזִיק שְׁטָאָק דַעַר טָאָג אַיז גְּרוּיס
און זַעַכְזִיק טָעָג — די שְׁטוּנְדָעָה.

אוּ, אוּ מִיר דָא שְׁוֹעָר דַעַר וּעְגָג
אוּ, אוּ מִיר נִשְׁתָּחַט פֿרִיעַלְעָה, —
כְּשִׁתְּיִ דָא לְעַבְנָן בִּיבְּלִיאָטָעָק
און אָן "אַרְעַנְדוֹשׁ" שַׁיְלָ אַיךְ.

דַעַר "אַרְעַנְדוֹשׁ" אַיז נִשְׁתָּחַט קִין מַאְרָאָנֵץ —
און בִּיטָעָר וּוּי מִין שְׁטִימָנוּג !
אַיךְ נָאָג זִי אָן שָׁוָם עַלְעַגְעָנֵץ
און אָן אַ לִיפְּ-פֿאָרְקְרִימָנוּג.

(און שְׁפִי אַיךְ אָוִיס — אַיךְ שְׁפִי אַוְיפְּ דַרְעַדָּן,
אַיךְ שְׁפִי נִשְׁתָּחַט אַין דִי הִיכְן,
ס'איז דַעַם הִימְלָ שְׁוִין באַשְׁעָרָט —
מִין שְׁפִי זָאָפְּ אִים נִשְׁתָּחַט גְּרִיכָן . . .)

איך דריי מיך אום אהער, אהין, —
א פלווי אין יקום-פראקון . . .
אווי, ווי בענוק איך נאך דיר, ווין,
נאך דינע זונ-בעצירקן !

איך זע שיין אן, אן איך און דו —
רייט און פיט און עלאן,
מיר וועגן אין קיין גוטער שעה
קײַן חופה שיין נישט שטעגן . . .

און דאס מיין פרײַנט, דעדאקטאָר לְעֵבֶר,
איין גָּרְנוֹשֶׁט אָזְוִי שְׂרֻקְלָעֶדֶר,
איך האָב מיין בריווֹל שויין פָּאַרְקְלָעֶבֶט,
איצט גַּי איך עַסְּן קְרֻעְפְּלָעֶךֶן . . .

לידער

אליא איז א שיינטשיק מייד,
אדי איז נאך שענער ;
פערן האט א קליינטשיק הענטל,
דישעניס איז נאך קלאנער.

קיידי מאכט זיך קיבדיש, נאריש,
סידי קלוג און וויכטיק,
בארבאלא איז אפגעלאנן,
לייזא — זיבער, ציכטיק.

עלא — זון האט איז די אויגן,
לאקן — שווארצע צויביגן,
מייט געלעכטער גילט זי אפ דעם
וילבערגלאק פון שויביגן.

סאראה איז א שווארצער מלדאָד
א בלאנדר טייווּל — אידע ;
שוער צו זאגן וועמען לייב איד
בעסער פון די ביידע.

טייל — באטש א פראפעט מייד,
נאך — קוואַפּֿיטעט אַ רײַנער.
קושט זי — גיטט זיך אַזאָז ויסקייט
אין דעם אינגלס ביינער.

אָר, אִיר טייוולען און מלכאַים
פֿון מײַן אַרְעָם גַּעֲסָל,
וֹי אִיר מִשְׁתַּחַת דֵּי זִיסְעַ גִּיפְּטָן
אַין דעם טייוולס קעֶסְל !

(פ. א. ש. 5 דצמ. 1908 א. נ. "טילגטום").

אליא

אלן עלאפנטביין-פידל
אייז דיין לייב.
א געאגנג איז א פידל-וואאלד
אייז דיין שטימ.
א יומיטוב פון פאנגען
זיעגען דיבנע אויגן.
א וויסע סטענונג אויף
דעט עלאפנטביין-פידל
אייז דיין האלן.

(א. וו. 1918 א. ג. יצחק ריינר.)

צו א גאנדאליר

(נאך טוחאמאס מורה)

נאך אמעלעך פיר,
דו גאנדאליר,
מיין שייפל שטאלץ און גלייד;
ニישט הארכן זאָל
קיין מענטש מיין קול
חוּץ יענע שלאנקע און בליד.

און וואָלט א שטערן זיך געקענט
פארטראָכטן — ווי איך טראָכט
וואָלט ער פארגעסן אונטערגין
בײַם ענדע פון דער נאָכט...
ער וואָלט דעם גאנצן זומער-טאָג
געצייטערט און געטראָכט...

שאָ מעד ניט פיר,
 דו גאנדאליר,
 מיין שיפֿלּ, בלײַב דאַ שטײַן!
 פון יונעַם שלאָס
 פון יונעַם שלאָס
 מיין לִיבְסְטָעַ קעַן אַיךְ זעַן.

אָן וואָלֶט מיין געטַן ווַיַּטְגָּעוּן
 פון מיר, אַזְוֵי ווי גַּט —
 ניט שוועַר וואָלֶט הִיטַּן מיר געַוּן
 זיין זיבְנְטָעַ גַּעֲבָטָה,
 אָן צ'וֹאַלְטַ בַּיִ מַעֲנְטָשָׁן ניט געַוּן
 צוֹ שָׁגְנְדָעַ אָן צוֹ שְׁפָאַטַּ.

(ק. 9 פֿאַבָּ. 1917 א. כ. יִצְחָק רִיזּוֹ).

צֹזִי גַעַטְעַר

(לכבוד טענונגסגייזינג דעַיּ)

לאָנקְעַן אַיךְ זָאָל אַיךְ ? פַּאֲרוֹזָס אַשְׁטִיגְגַּעַר ?
 דערפְּאָר ווָס עַס וְשָׂאוּרָת אַיְן לְאַמְבָּאָרְדַּ מֵיַּן זִיגְגַּעַר ?
 דערפְּאָר ווָס אַיךְ האָבַן ניט קִיְּן בְּרוּיטַ אַיְן קִיְּן דִּירָה,
 דערפְּאָר זָאָל מֵיַּן האָרֶץ זִיךְ צַעְגִּיסַן אַיְן שִׁירָה ?
 אַיךְ דָּאנְקַ אַיךְ !

דָּאנְקְעַן דערפְּאָר אַיךְ, ווָס דַּי אִידִישַׁע בְּלַעַטְעַר,
 פַּאֲרוֹזָרְגַּן דַּי שְׁרִיְּבָעַר מִיטַּ... כְּבָוד אַיְיף שְׁפַעַטְעַר,
 ווֹעַן ווֹיס אַיְן דָּעַר קָאָפַ אָן שְׂוֹאָרֶץ אַיְן דָּאָס ווּעַטְעַר ?
 אַיךְ דָּאנְקַ אַיךְ !

ווָס מִיר האָבַן צוֹויִי העַנְטַ אַיְוף צוֹ טְרִיבַן דַּי דָּאנְן,
 אַ נָּאָזַ אַיְוף צוֹ נִיסְיַ, אַ צוֹּנוֹג אַיְוף צוֹ שְׂוֹאָצְגַּן,
 אָן אַוְיַג אַיְוף צוֹ ווּינְגַעַן, אַ האָרֶץ אַיְוף צָוָם פְּלַאָצְן ?
 אַיךְ דָּאנְקַ אַיךְ !

איך געטער און טיילען איך זאג איך קורץ-ביבנדייך :
איך זע ניט די טובות... איך בין דאס צו זינדייך...
איך האב ניט קיין „קרענבערי סאוס“ און קיין אינדייך,
 איך דענקען ! ? ...

ווער לויים

אָזְוּיווֹי דָּס לִימַם אֵין דָעֵר הָאנְטַ פֿוֹן דָעֵם קָנוּטָעָר.
וּוְיִ וּוְיִנְטְּרוּבִּיב אֲוֹנְטָעָרְן פֿוֹס פֿוֹן דָעֵם טָרְעָטָעָר —
אָזְוּי אֵין דִּי פְּרִיהִיטַ בֵּי אַיךְ אֵין דָעֵר הָאנְטַ,
 אָיר מִיסְטָעָר אֵין פִּירָעָר אֵין הָעֲרָשָׁעָר פֿוֹן לְאָגָן.

אָזְוּי וּוְיִ דָּס אֵין הָאנְטַ פֿוֹנָם שְׁמִידָעָר,
 אָזְוּי וּוְיִ בִּים דִכְטָעָר דָעֵר קָלָאנְגַּ פֿוֹן דִי לְיִדְעָר —
אָזְוּי זַיְגָעַן מִיר בֵּי אַיךְ אֵין דָעֵר הָאנְטַ,
 אָיר מִיסְטָעָר אֵין פִּירָעָר אֵין הָעֲרָשָׁעָר פֿוֹן לְאָגָן.

אָזְוּי וּוְיִ דָּס לִילְעָד אֵין הָאנְטַ פֿוֹנָם וּוּבָעָר,
 אָזְוּי וּוְיִ בִּים זָטְלָעָר דָס רְוּעָ שְׂטִיק לְעַדְעָר —
אָזְוּי זַיְגָעַן מִיר בֵּי אַיךְ אֵין דָעֵר הָאנְטַ,
 אָיר מִיסְטָעָר אֵין פִּירָעָר אֵין הָעֲרָשָׁעָר פֿוֹן לְאָגָן.

אָזְוּי וּוְיִ דָּס וּזְאֶלְדִּפְיָעָר פְּלִיטַ מִיטַּן וּוַיְנַטַּן,
 אָזְוּי וּוְיִ דָעֵר אֲדַלְעָר טּוֹט שִׁצְׁנַן זִין קִינְד —
אָזְוּי וּוְעַט אַוְיךְ שִׁצְׁנַן זִין גְּלִיכַּק אֵין זִין רֻעְכַּט,
 דָעֵר שְׁוּוּסִיקָּר, הָאַרְטָעָר אֵין רַעַכְטָלָאָזָעָר קָנוּכָּט.

אָזְוּי וּוְיִ אֲשְׁטוּעַמְזּוֹינַט לִיטְעָרַט דִי לְופְטַן,
 אָזְוּי וּוְיִ פֿוֹן קְבָּרִים קְוֹמַט גְּרָאֶזְקָעָר דּוֹפְט —
אָזְוּי וּוְעַט אַוְיךְ קְוֹמַעַן דָעֵר טָאג אַוְיךְ דָעֵר וּוּלְט
 וּוּעַן בְּלֹט וּוְעַט זִין טִיעָר אֵין וּזְאֶלְוּסְטַ סִיגְלַטַּן.

אווי ווי א מבול קומט אן נישט-גערכט,
אווי ווי א היישעריך קומט אן געדיכט —
אווי ווועט אויך קומען דער ביטערער סוף,
אווי ווועט אויך קומען די ביטערע שטראָף.

אווי ווי דאס לַיְם אַין האנט פון דעם קנעטער,
אווי ווי דער ווינטראָב בִּים פָּס פּוֹנֵם טְרַעְטָעֶר —
אווי-אָן ווועט אַיְדַּי רַזְיָן בַּי אָנוֹן אַין די הענט,
אר אלע וואָס האט אונזער פרײַהַיַּת גַּעֲשָׁנְדָת.

אווי ווי דאס אַיְזָן אַין האנט פון שמיידער,
אווי ווי בִּים דִּכְטָעֶר דַּעַר קְלָאָגֶן פָּוּן די לְיִדְעָר —
אווי ווועט אַיְדַּי רַזְיָן בַּי אָנוֹן אַין די הענט,
אר אלע וואָס האט אונזער רַעַכְתַּן נִיט דָּרְקָעָנְט.

אווי ווי סְפִּילְעָךְ אַין האנט פון דעם ווועבער,
אווי ווי אַמְתָּאָן דַּעַר האנט פון באָגְרָעָבָעָר —
אווי ווועט אַיְדַּי רַזְיָן בַּי אָנוֹן אַין די הענט,
אווי ווועט אַיְרַזְיָן בַּי אָנוֹן אַין די הענט !

(ק. 1912 א. ג. יצחק ריזא).

סְאיַן פְּרִילְעָךְ

סְאיַן פְּרִילְעָךְ. אַיךְ גַּי אַין די גָּאָסֶן
אוֹן דְּרִי מִיר מִין שְׂטַעַקָּן אוֹן פִּיקְט.
בַּיִ מְעַנְטָשָׁן — דַּעַר טְרוּיְעָר אַין די הָעַצָּעָר,
אוֹיפְּט בַּיִמְעָר — די פְּרוֹכֶט אַיְזָן רִיאַת.

סְאיַן פְּרִילְעָךְ. אַיךְ גַּי אַין די גָּאָסֶן
אוֹן שְׁפִּילְ מִיטְ מִין שְׂטַעַקָּן אוֹן זִינְגְּ :
סְאיַן שְׂוּעָר דַּאֲךְ אוֹוי צֹ זִינְגְּ פְּרִילְעָךְ
אוֹן טְרוּיְעָרִיךְ צֹ זִינְגְּ אוֹוי גְּרִינְגְּ ! ...

(ק. 1910 א. ג. יצחק ריזא).

ליידיך

עלס איז ליידיך די ערעד, און איך בין
דעָר לְעַצְטָרֶלְעַצְטָר זוֹן פּוֹן מִין שְׁתָאָם.
שטייל דין איך צום גאט פּוֹן דעם בְּלִיָּה,
צום גאט פּוֹן דעם שׂוּעוּרֶד און פּוֹן פְּלָאָם.

שטייל דין איך צו גאט, נאָר קִיּוֹן פֿאָרְכָּט
פֿאָרְכָּט אַיְבִּיקָּן גָּאָט הַאָב אַיְך נִיט ;
דעָן עַגְנָט וּוְיַגְנָט בֵּין איך זְעַלְבָּט
לְיַד אַיְך נאָר שְׁטִיל מִיט אִים מִיט ...

(ק. 1910 א. ג. יצחק ריזן).

שְׁנִיִּי-פְּלִיטָעָר

שְׁנִיִּי פְּאָלָט אַוִּיפּ מִין נְשָׁמָה,
אוֹיְףּ מִין וּאֲרִימָעָר הַוִּזְנָשָׁמָה,
אוֹן דָּעָר וּוַינְטָעַרְדִּיקָּעָר וּוַיְבָט
טְרִיסְטָלָט אַוִּיפּ דִּי וּוֹעֲנָטָט פּוֹן מִין הָאָרֶץ,
דִּי שְׁנִיִּי-פְּלִיטָעָר פְּאָלָה, צִיטָעַדְדִּיק,
אוֹיְףּ דִּי שְׁטִינְגְּעַרְבָּעָ וּוֹעֲנָטָט פּוֹן מִין לְעַבְנָן.
אוֹן עַס גַּלְיְמָעַרְצָט אַוְן פִּינְקָלָט
אוֹויְ קָאָלָט, אַזְוִי פְּרָעָם,
וּוְיַי אַ גַּעַלְשְׁטָעָר שְׁטָעָרָן
אוֹיְףּ אַ הִימָּלָ פּוֹן נְעַילָּה.

(ק. 1910 א. ג. יצחק ריזן).

דער מתייס קעניג

על ליגן הויפנס מתים צווניגגעשאָרט.
אווש בייז צום פֿאַרְקָאָן פֿון דעם שטָאַלְצָן קעניג-הויף ;
אַ קָּלְטָע זָוּן בָּאַלְוִיכְטַּס דָּאס מְתִים-פֿעַלְדַּס
די פֿילְעַ מְתִים-אַיְגַּן גְּלִימְצָן אוּף.

אַ קָּלְטָע זָוּן זִיךְ מְאַטְּעַרְטַּס צום פֿאַרְגְּיַין,
אוֹן סְרָאָנְגֶּלֶט זִיךְ אֵין טוֹיְטְּבָעַט דער טָאג אֵין שְׁרָעַק ;
בֵּינוֹ עַנְדְּלָעַךְ לְעַשְׂתַּס זִיךְ אֹוִיס זִיךְ לְעַצְּטַע פִּיעַעַרְטְּרָעַר,
אוֹן בְּלִיךְ אוֹן בְּלוֹי אוֹן מְאַטְּס עַס וּוּרְטַס דער הַיְמָלְ-בְּרָעָג.

אוֹן סְפָּאָלְטַס פֿון הַיְמָלְ-רוּיְם אַ שְׁוּעוּרְדַּס אַרְאָפַּס — — —
דָּאָךְ שְׁרָעַקְטַּס אַיְיךְ נִיט ! דָּעַן גָּאָטְס לְבָנָה-שְׁוּעוּרְדַּן טוֹיְטַן נִיט !
אוֹן שְׁנִידְטַס אַ שְׁטְרָאָלְ-שָׁאָרְפַּס אַדְאָרְךְ דִּין הַאֲרָזַן,
וּוְעָרְטְּרָאָגְטַס דָּעַן נִיט מִיטַּסְטַס דָּעַם זִיסְן הַאֲרָצְנָס-שְׁנוּט ?

דָּאָךְ אַנְדְּעַרְשַׁס אֵין עַס דָּא בֵּי קעניג-שְׁאָס,
וּאוֹו טְוִוְוְנְטְ-טוּיְוְנְטַס צְוָנְגִּיק פְּלָוְכְּטַס דָּעַר וּוּסְטָעַר טְוִיט ;
יאָ, טְוִוְוְנְטַס צְוָנְגִּיק שְׁוֹיְיגַט עַר שְׁטִיכַי, אוֹן סְיִעְדַּט
אַ טְיִיךְ פֿון מְעַנְטְּשָׁן-בְּלוֹט, וּוֹאָס פְּלִיסְטַס דָּא פָּעַט אוֹן רִיט ...

וּוְזָאנְגְּעַן פֿון דעם שְׁטוּרְעַמְסַס האָנְטַס באַזְיְגַט,
עַס לִיגְנַס מְעַנְטְּשָׁן דָּא — אֵין שְׁוֹרוֹת אַוִּיסְגָּלְלִיְגַט.
אַ יְעַדְעַר זָאנְגַּ — אַ מְעַנְטְּשָׁן, וּוֹאָס האָפְּעַנוֹנָג
פֿון דָּעַר לְבָנָהָס וּוִיסְטָעַר ברְוָסְטַס עַר האָט גְּזְוִיְגַט.

איַצְטַ קָוְקַט זִי קָלְטַס אַרְאָפַּס — אוֹן וּוּאָרְפַּט אַיר שְׁטָרָאָלַס
אֵין שְׁטָרָאָרְ-פֿאַרְגְּלִיּוּעָרט אוֹיג פֿון האַלְבְּ-צְעַהָאַקְטַן קָאָפַּס,
אוֹן שְׁפִּילְטַס אַ וּוּלְטְ-פֿאַגְּנָאָנד אֵין טְוִיטַן אוּיגַט ...
אוֹן קוֹשְׁטַס פֿון שְׁטָעַרְן אִים דָּעַם צָעַר אַרְאָפַּס ...

אוֹן סְקוּמְטַס דָּעַר קעניג — — —
עַר קוֹקְטַס. אוֹן עַפְּעַס צִינְדַּט זִיךְ אֵין זִיךְ בְּלִיךְ.

און פֶּלְזִים לְאַכֵּט עַר אֹוֶיף. עַר לְאַכֵּט אָן זַיִן אָן לְאַכֵּט.
„דו, בְּלוֹטְ-גַּעֲטָנוֹנְקַטְעַ שׁוּעוּרְדַּ! דַּו הַאַסְטַּע עַס גּוֹט גַּעֲמַכְטַּ!“

„זַיִ שְׂטָאַלְץַ, מַיִן שׁוּעוּרְדַּ!“ דַּעַר קַעְנִיגַּ רַעַדְטַּ צַו זַיִךְ,
„אָן דָו, מַיִן אֹוֶיף, זַיִ שְׂטָאַלְץַ אֹוֶיף יַעֲדַן טַרְאַפְּן שַׁיִן!
דַעַן זַעַסְטוֹ נִיט — סְאיַזְוּ פּוֹלְ אָן גַּרְוִיס מַיִן זַיִגְ?
כָּאַכְאַ! דַי גַּאנְצַע וּוּעַלְטַ מִיטַּ מַתִּים זַיְגַען מַיִן!“

„אָן אַיךְ בֵּין מַתִּים-קַעְנִיגַּ! אָ, מַיִן גַּאַטְ? !
אַיךְ קוֹקַ צַו דִּיר אַרְוִוף אָן טַרְאַכְטַּ: בִּיטַט גְּרוֹוִיס!
דַעַךְ אַיךְ בֵּין גַּרְעַסְטַר גַּאַךְ פּוֹן דִּיר...
דַעַן, דַאַס, וּוֹאַס דַו פָּאַרְפְּלַאַנְצְטַ, אַיךְ רַיִס אַרְוִוִיס...“

און אלָע טַרְוִימַעַן, וּוֹאַס דַו הַאַסְטַּט פָּאַרְזִיטַ,
אָשְׁוּאַכְעַר גַּאַטְ! אַיךְ הַאָב זַיִ גַּרְוִיזָם אַפְּגַּעַפְּלִיקַט
און אַיךְ בֵּין מַתִּים-קַעְנִיגַּ! אָ, מַיִן גַּאַטְ!
עַס הַאַט מַיִן אַיְזְוּ-פּוֹיסְטַ גַּאַר לִיְיכַט בָּאוֹזְגַט!“

דַעַךְ פֶּלְזִים זַיְגַט זַיִן שְׁטִים אָן שְׁטַאַרְבַּט אַין הַאַזְוּ;
דַעַן טַוְיָונַטְ מַתִּים-אֹוֶיגַן כַּאֲפָן גְּלִיְיךְ זַיִ אֹוֶיף,
און יַעֲדַעַס אֹוֶיגַע סַס וּוּאַרְפַּט זַיִן קַאַלְטַע שְׁפִוּ
און קַעְנִיגַס אֹוֶיגַס. אָן לְאַנְגַזְאַם, לְאַנְגַזְאַם, אָן אַסְוַה —

עַס וּוּרְטַ אָן אֹוֶיגַ-צּוֹ-אֹוֶיגַ-גַּעֲפַעַט גַּעֲקֻמְפַטַּ.
בֵּין עַנְדַלְעַךְ פּוֹן אָ צָאַרְטַן אַינְגֶלְס אֹוֶיגַע עַס פָּאַלְטַ
אָה יַיְסַע טַרְעַר-גְּרַאַנְאַט אַין קַעְנִיגַס הַאַרְטַעַר בְּרוֹסְטַ,
און גְּלִיְיךְ זַיִן פָּעַסְטַ-גַּעֲפַעַגְנַצְעַרְטַ הָאָרְץ צַעַשְׁפָאַלְטַ.

עַס גְּדִינְצַן מַתִּים-קַעְעַפְ מִיטַּ וּוּיסְטַ צִיִּן
און לְאַכְן פּוֹן דַעַם קַעְנִיגַס קַאַפְ דַי קְרוֹוִין אַרְאַפְּ;
און פּוֹן אָ קַעְנִיגַ-מְאַנְטַל טַרְיפַט דַאַס בְּלִיטַ —
טַרְאַפְ-טַרְאַפְ, טַרְאַפְ-טַרְאַפְ...“

שאָטן טענען

שַׁאֲטָן־אַוְרָגָנוּס שַׁוְועַבָּן שְׁטוֹמוּעַ
אוִיף דֵי וּוֹעַנְתָ בֵי מִיר אֵין צִימָעָר,
אוֹן זַי טַעַנְצָלָעַן צַו דַעַם רִיטָם
פָוָן דַעַם קְרָאָנְקָעַן ? אַמְפָנוֹ־שִׁימָעָה.

אוֹן זַי טַעַנְצָלָעַן אוֹן זַי הַוְלִיעָן —
אָרוּם מֵין שְׁטָאָרְבָּנְדִיקָן לְעָבָן : —
וּוֹאָס־זֶשֶׁע וּוֹילְטָט אִיר דַעַמְפָע שַׁאָטָן ?
וּוֹאָס־זֶשֶׁע קָעַן אִיךְ אִיךְ נַאֲךְ גַעַבָן ?

וּוֹעַן דַעַר מַעַרְבִ־זָוָגָס נְשָׁמָה
הַאָט גַעֲפָלָאָטָעָרָט אוִיף דֵי שְׁוַיבָן , —
טִיף אֵין יִם פָוָן נַאֲכָט פַּאֲרוֹזָוּנָעָן
אוֹן מֵין פּוֹרְפּוֹרְשִׁיףָ פָוָן גַּלוֹיְבָן . . .

וּוֹאָס־זֶשֶׁע וּוֹאָכָט אִיר נַאֲךְ אָרוּם מִיר ?
וּוֹעַקְטָ אִיר דַאֲךְ נַאֲךְ טַוִיטָע קְלָאָנְגָעָן
פָוָן גַעֲזָנָגָעָן לְאָנָגָ שָׁוָן טַוִיטָע , —
פָוָן גַעֲשְׁטָאָרְבָּעָן פַּאֲרָלָאָנָגָעָן ! . . .

שְׁטוּמוּעַ שַׁאָטָנוֹס, יַעֲנוֹעַ שְׁטוֹנוֹדָן
קָעַנְתָ אִיר שְׁוִין צְוָרִיק נִיטָ בְּרֻעְנָגָעָן !
כְיוּעַל דֵי הַאָרְפָע פָוָן מֵין הַאָרְצָן
אוִיף אָן אַלְטָן בּוּיָם אַוְיפָהעָנָגָעָן .

אוִיף אָן אַלְטָן בּוּיָם ... מֵין מַאֲמָעָ,
זַי וּוּעַט הַיְתָן יַעַדָן צִיטָעָר , —
פָוָן מֵין הַאָרְצָנָס רַיְנָעָר הַאָרְפָע ...
זַי וּוּעַט הַיְתָן יַעַדָן צִיטָעָר .

(לִיטְעָרָאָטָור, יוֹלְיָה 1910 א. ג. יַצְחָקָ רִיזָן).

מידאך נישט ברוגז זיין

מידאך נישט ברוגז זיין דערפֿאָר. —
אַ מאָן בלִיבְּטַ מָאָן אַוְן פָּרוֹיַ בְּלִיבְּטַ פָּרוֹיַ,
אוֹן איַבְּיךָ בְּלִיבְּטַ דֵּי אַלְטַעַ וּוּלְטַ אֲזַוִּי.
אַ מאָן דָּאָרָךְ זַיִן — אַ הַוְּנָטַ, וּוּסְמַקְתַּפְתַּ אַרְוֹם,
אַ פָּרוֹיַ דָּאָרָךְ זַיִן — מַלְאָךְ גּוֹטַ אַוְן פָּרוֹם,
אוֹן בִּידְנָסַ קִידְנָעַרְ טִיְּדַן זַיִד אֲזַוִּי :
איַן הַינְּטַ אַוְן אַיְן מַלְאָכִים, לִיבְּעַ פָּרוֹיַ
מידאך נישט ברוגז זיין דערפֿאָר.

איַן מִיַּן הָאָרֶץ

ער טוֹיטַ לִיגְטַ אַיַּן מִיַּן הָאָרֶץ
צָנוֹנְפָּגְעָקְנוּלִיטַ אַוְן שׁוֹאָרֶץ,
אוֹן וּוּ אַ בִּיזְעַרְ הַוְּנָטַ
ער בִּיסְטַ מִיַּן וּוּסְטַעַ וּוּאָונַד.

אוֹן רַעֲכַסְטַ לִיגְסַטְ דַּוְ, לִיגְסַטְ דַּוְ,
מִיַּן לִיבְּסַטְעַ דַּוְ, מִיַּן דַּוְ,
דעַר טוֹיטַ פָּוּן לִינְקַסְ. פָּוּן רַעֲכַסְטַ
בָּאַשְׁיצַטְ דַּוְ מִיךְ פָּוּן שְׁלַעַכְטַמְ.

הָאַרְבָּסֶט

אַ, רַעַד נִישְׁטַ פָּוּן שְׁטָאָרְבַּןַ,
מִיַּן לִיבְּהָאָרְצִיךְ קִינְדַּןַ,
דוֹ רַעַד נַאַרְ פָּוּן לְעַבְנַןַ
אוֹן לִיבְּעַ אַצְיַינְדַּןַ.

פָּאַרְלַעַשְׂטַ זַיְךְ אַיַּן הַימַּלְ
דָּאָס גַּאֲלַדְ פָּוּן דָּעַרְ זַוְן —
נִישְׁטַ אַרְיְמַעַרְ וּוּעַרְ אַיְךְ,
אַ, קִינְדַּ מִינְיסַ, דָּעַרְפּוֹןַ.

דאָס גאָלד פון די לאָקוֹן,
וועס צירן דיין קאָפֶן,
זַיִן בְּרַעֲנָגָעָן פָּוָן הַיָּמָל
מיַר אַוְצָרוֹת אַרְאָפֶן.

אָן טְרָאָגָט זַיִךְ פָּוָן צְפָוָן
אַ פְּרָאָסְטִיקָעָר וּוַינְטָן.
דיַין אַטְעָם דָּאָךְ בְּרַעֲנָגָט מִיר
דָּעַם פְּרִילְיָנְגָן אַצְיָינְדָן.

אוֹן וּוְעָרְטָמָן אוֹיךְ פָּאָרְשָׁוּאָוָנְדָן
דיַ שְׂוֹאָלָב אוֹן דיַ בְּלָוָם —
בֵּיַ דִּיר אָן דיַ אַוְיגָן
נָאָךְ שְׂוֹעָבָן זַיִ אָום...

דָּעַר נְבִיא אָוָן דיַ אַלְטָעָ פְּרוֹוי

(פְּנַרְזִיזְשָׁן)

אָלְגָן נְבִיא, וּוְעַלְכָעָר אִיזְ אַלְסָ וּוְיַצְלִינְגָן אוֹיךְ גַּעֲוָעָן בָּאָקָאנְטָן,
אִין אַלְעָ טִילְעָן פָּוָן זַיִן מְזֻרָּחָ-לְאָנד —

הָאָט אַיִּינְמָאָל, וּוְעַן שְׁפָאָצִירְנְדִיק אִין מָאָרְגָּן-גָּרוֹי,
זַיִךְ אַנְגָּעָגָעָנְטָמִיט אָן אַלְטָעָר, אַלְטָעָר פְּרוֹוי

איַר פְּנִימָל פָּוָן דָּאָגוֹת אַיִּינְעָקְנִיטְשָׁטָן,
דאָס לְעָבָן הָאָט זַיִן טִיפָּן צָעֵר דָּאָרט אַיִּינְעָטִיטְשָׁט

„גּוֹט מָאָרְגָּן, בָּאַבְּעָשִׁי!“ בָּאָגְרִיסְט זַיִ דָּעַר פְּרָאָפְעַט,
אוֹן גַּעֲבָנְדִיק זַיִן שִׁינְעָ נְבִיא-בָּאָרְד אַ גְּלָעַט —

עָר זָאָגָט: „זַיִ וּוְיסָן, אָוּ סְאָיוּן קְלָאָר מִיר אוּפֶת גַּעֲוָוִיט,
אוֹ אַלְטָעָ פְּרוֹיעָן קְוָמָעָן נִישָׁט אִין פָּאָרָאָדי!“

די פורי, דאס הערנדיק, האט זיך שטארק צעוויניגט
און טיף געשלוכצט ! אַ, נבייא זאג, ווֹאָס מײַנט

דאס שארפע וארט, ווֹאָס פֿאלט אִיצט פֿון דיין לְיף ?
און שטעכט מיך, ווי אַ דָּאָרְן טיף אֵין רְיף ?

דער נבייא קוקט זי אָן גָּאָר פֿאַטְעֶרְלָעַך אָן מִילְּד
און זאגט : «אַיך ווֹיס — עַס קְלִינְגְט מִין וואָרט דִּיר ווּילְּד,

דאָך לְאָנוֹ מִיך עַנְדִּיקָן אָנוֹ שְׁלָאָג נִישְׁתָּאָפְּ דִּי רְיף
און דו ווּסְטָ אַנְשְׁטָאָט צָעָר האָבָן פרְּיִיד.

סָאוּ אַמְּתָה, אָז אֵין פֿאַרְאָדוֹ מִקְעָן קִין אַלְטָע זָעָן —
דאס אֵין דָעַרְפָּאָר, ווּילְּ אַלְאָה, — עַר מַאֲכָט שִׁין

און יונְג אָנוֹ פֿרִיש אָנוֹ שְׁלָאָנָּק אָנוֹ פֿוֹל מִיט חָן
די אַלְעָ, ווֹאָס גּוֹזְעָדָנָס שְׁוּעָל אַרְיבְּעָרְגִּין».

קידושין רינגע

לְינְגָעַלְעַ, רִינְגָעַלְעַ,
רִינְגָלְ פֿון גָּאָלְדַּר,
אַך האָב פֿאָר דִּיר טִיעָה,
אוֹ טִיעָה בְּאַצְּפָאָט.

רִינְגָעַלְעַ, רִינְגָעַלְעַ,
רִינְגָלְ פֿון גָּאָלְדַּר,
פִּילְ גָּאָלְדָעָנָע טְרוּמָעָן
דוֹ האָסָט מִיר גַּעֲמָלָט.

אַ הִיִּם, אַ גַּעֲלִיבְּטָן,
און קְיִידָעָר פֿון זִיד.
נוּ, אַיְן זַי פֿאַרְשְׁוֹוָאנְדָן
די גָּאָלְדָעָנָע צִיְּט.

אַפְּדָעָנֶר רִינְגֵּל,
אוֵי רִינְגֵּל פֹּן גָּאַדֶּר,
אַיךְ הָאָב פָּאָר דִּיר טִיעָר,
אוֵי טִיעָר בָּאַצְּצָלֶט.

אלטע פירנעל

אַ פּוִיגֵּל זָאָגֶט דָּעַם מַאֲרָגֵן אָן.
דָּאָט לִיד עַס קְלִינְגְּט בָּאַקְאָנְט —
צִי הָאָב אַיךְ נִיט דָּעַם זָעָמָן טָאָן
גַּעַהָעָרט בֵּי זִיד אַין לְאָנדֶר.

אַ, פּוִיגֵּל, זָאָגֶט וּי קְוָמְטַ צַו דִּיר
אַ בְּעַנְקָעָן אָזְוִי טִיף, —
צִי הָאָסְטָוּ נִישְׁתְּ פֹּון הָאָרֶץ בֵּי מִיר
גַּעַנְבָּעָט דָּעַם מַאֲטִיךְ?

רוֹיזְנְצָאָרֶט

אַיךְ הָאָב זַי גַּעַלְיבָּט אָזְוִי רְוִיזְנְצָאָרֶט,
מֵי הָאָרֶץ הָאָט אִיר רְוִיזְן גַּעַבְרָאָכֶט,
הָאָט זַי מִיר סְגָּאַלְדָּעָנָעָ רִיגְעָלָע
פּוֹנָם הַיְמָלָא אָוִיגְעָמָאָכֶט.

כִּבְין גַּעַקְוּמָעָן אַרְיִין אוּף פִּינְגְּרָשְׁפִּיךְ —
וּי מִקְוָמַט אַין אַ טַּעַמְפָּל אַרְיִין,
אַין דַּי פָּאַרְשָׁעָמְטָע טְרָעָרָן בֵּי מִיר
הָאָט הַיְלִיךְ אַ לְעַמְפָּל גַּעַשְ׀יָנָט.

הָאָב אַיךְ אַיְסְגָּעָשָׂוִיגְן : «מִין זַעַל אַין קְרָאנְק
פֹּון בְּעַנְקָעָן וּוָאָס הָאָט מִיךְ גַּעַקוּילֶט»,
הָאָט זַי גַּעַזְאָגֶט : «כִּיּוּעַל דִּיר קְוָשָׁן סְמוּיךְ
וּוּסְטוּ וּוּרְעָן אַיְסְגָּעָהִילֶט».
הָאָב אַיךְ מִין שְׂוִיגְן פָּאַרְמָאָכֶט אַין גַּעַזְאָגֶט

אין טענער פון רעMBERאנד-פֿאָרב :
“עס איז שוין שפֿעט, כ'שרעך מיך איזו,
איך האב מורה או איך שטַאָרב.”

האט זי געזאגט : “זוי נאָר ניט קײַן קיבָּד,
עס האַלְפְּט יעדֵן מײַן מעדייצָן,
מייט קושן מאָך איך די הערצער געזונט
און קראָענְקָלְעָכָּע באָקָּן — בליעַן.

איך דיך וועל איך היילָן”. — זי האט מיך געהילִיט,
זי האט די ליבָּע פון מיר איסגעקוּשָׁט —
מייט ליפָּן אַזְוִינָע, וואָס האָבָּן געבעונט
וועַּדְרָעָלְדָּר דָּרְנוֹקָסֶט . . .

מייט הערצער געטווישט זיך ! אויף איך “רעקוויזִיט” —
מיין לְעַבְדִּיק האָרְצָן אַיסְגַּעֲטִישָׂם,
אייצָט בין איך ניכטער, כ'בִּין מער שוין ניט
מייט קײַן רְוִיְנְבִּימָעָר באָרוֹישָׂט . . .

אי מיטן ליד

שְׁרֵיב איך לְיִדְעָר עַרְגְּשָׁטָע —
און דאס לְעַמְּפָּל צָאנְקָט ;
שְׁטָעָל איך אָפְּ מִיךְ מִתְּאַגְּמָאָל
און עס ווּרטָט מִיר באָנגָג.

מַאְלָא אַזְוִינָע אַפְּ עַרְדְּעַלְעָע,
אויף דער לְעַצְטָעָר צִיִּיחָן,
בִּי דעם קְלִיְנָעָם פְּעַרְדְּעַלְעָע —
דו איך אָפְּ אַזְוִינָע.

וועט דערפָּן מִיר פְּרִיאַפְּעַכְעָר,
בֵּין איך שוין בֵּית מִיד.
מעק איך אַזְוִינָע דאס פְּעַרְדְּעַלְעָע,
און גַּי אָזְמִיטָן פִּיד.

שריבּ איך פערזן זידענע
קלאָפְּ-צֹו מיטַן פָּס,
און איז האָרֶצֶן נאָגֵט אָזֶן —
עפָּעָס אָ פָּאָרְדְּרוֹס...

איך באָקָוק דִּי פְּנַגְעַר פִּינְגַּ
פָּונְ מַיִין לְאַנְגָּעָר האָנטָן,
און איך מַאֲלָה דִּי ווּאַנְצָן אוִיס
פָּונְ אָן אִינְטְּרִיגָּאנְט.

צֹו דִּי ווּאַנְצָן מַאֲלָה אַיך צֹו —
עפָּעָס אָ פָּאָרְשְׁוֹן ;
מיַט אָ קָוְרְצָן ווּעַסְטְּלַשְּׁפָעַנְצַן
און אָ הוּכָּעָר קְרוּן.

ס'איַז אָ קִינְגַּ מַוְהַסְתָּמָן,
הָאָט עַר נִשְׁתַּת קִיִּין שְׁטָעַל,
שְׁטִיטַת עַר מִיט דָּעַר קְרוּן אַין האָנט —
עַרְגָּעַן אוּף אָ שְׁוּעָל.

קוֹק אַיך אוּף מַיִין זִיגְגָּרָלִי,
און אוּף דָּעַר שְׁוּעָל פָּונְ טִיר
און מִיט העַנְטַ פָּאָרְשְׁלַאָפָעַנְצַן
נוּם אַיך מִיךְ צָומַשְׂרִיךְ...

שריבּ אַיך ווּידָעַר עַרְנְסְטָע
לוּדָעַר בְּלַעַטְעַר-לְאַנְגַּ ;
שְׁטָעַל אַיך אָפְּ וִיךְ מִיטְאָמָּאָל
און עַס ווּעַרְטַ מִיר בָּאַנְגַּ

מַאֲלָה אַיך אוִיס אָ פָּעַרְדְּעַלְעַ
מיַט אָ קִלוֹּגַן עַק
און צָומַ אַלְטַן שְׁטָעַטְעַלְעַ
ריִיט אַיך מִיר אָזְוּעָק...

נאנא

שטייך ווי טוי ביינאכט,
פאלט דיין טרער אראפ,
אויף מיין באק עס רינט
דיין שטיילע, שטיילע טרער.

ווע א ווינטער-טוטוב
גלאטקט מיך דיין האנט;
דיין סאמע-דינע האנט,
גלאט מיין פֿיַוָונְטַלִיב.

רות

ז, תאלאיקע פעלדער עס זינגען באדעקט
מייט ביגטלאוך פון זאנגען אוון לוסטיק עס גייט
די ארבעט, באגלאיט פון די פידער,
וואס שטראמען פון מילדשע הערצער ארויס
אוון שלאגן זיך אפ אין די בערגער...

אוון בווען — דער יונגער, דער בילד-שיינער האר,
ער קוקט אויף די זאנגען גיז-גאלדיק אוון שווער —
זיין אויג שיקט א ברכה — זיין הארץ זינט א ליד:
„ס'אייז שניטצ'יט אין להט-יהודה!
שווין גרייט זיך מיין הארץ צו דער סעודה!
דער וויאן אין די פאגלאען — ער שפילט אוון ער שוימט...
די זונן אוון מיין האצן — זי גלית, אוון עס טריימט
זיך פון וויאן אוון פון ליבע...“

עס טריימט זיך פון וויאן אוון פון ליבע!...“

און פְּלוֹצִים... עַס ווַיּוֹזֶט זִיךְ אֵין שְׁטוּב פָּונְדָם ווּגְזָן
צְווֹי שְׁאַטְנָס — מִיט שְׁאַטְנָס פָּונְפָּאָרְמָעָן בָּאֲגָלִיטָן,
זַיְיָ קְוָמָעָן אַלְץ נְעַנְטָעָר אָון נְעַנְטָעָר.
וּוְעָר גִּימִיט עַס אַטְ-דָּאָרְטָן? אָון וּוְעָר זַאְל דָּאָס זִיךְ ?
עַס זַעַט זִיךְ קִיְינְ קָעְמָלְ פָּונְ ווַיּוֹטָן!

און בּוּזָה, עַר הַוִּיבָּת אֲוִיפָה זִיךְ הַאנְטָן, אָון עַר שִׁיצְטָן
זִיךְ אַוִיגְ פָּונְ דִּי בְּלָעַנְדוֹנִידִיקָעַ שְׁטָרָאָלָן.

און נְעַנְטָעָר, אַלְץ נְעַנְטָעָר דָּאָס שָׁאַטְ-בִּילְדָ קְוָמָט.
— “נְעַמִּי! — מִיְינְ קְרוּבָה — צַי בִּיסְטָן דָּו עַס דָּעָן?
וּוְיַי בְּלִיךְ דִּיְין גַּעַשְׁטָאָלָט אַיז — פָּאָרָעַנְדָעָלָט?”

און נְעַמִּי, זִיךְ עַנְטָפָעָרט :

— “נִיט רַוְף-זְשָׁע מִיךְ “נְעַמִּי”. מִיְינְ הַאָרָה, דָעָן נִיט זִיךְ סָ,
נָאָר בִּיט עַר מִיְינְ הָאָרָה אַיז אָון עַלְנָט...
די פְּעַלְדָעָר פָּונְ מוֹאָב — מִיְינְ זִיסְקִיטָ גַּעַרְוִיבָט
זַיְיָ הַאָבָן פָּונְ מִיר אָון פָּאָרְשָׁלָגְנוּגָעָן!...
אָון אַיְנְצִיךְעַ בְּלָוְם נָאָר” — אָון נְעַמִּי ווַיּוֹזֶט אָון
אוֹיפָה רַוְתָן — “הָאָט גָּאָט מִיר גַּעַלְאָזָן! ?
אָון “רַוְתָה” אַיז אַיְרָגְנָמָעָן — נָאָךְ קִינְמָאָל אָ בְּלָוְם
בְּיִם נִיכְסָס הָאָט שְׁעַנְגָּר גַּעַבְלִיט!...”

און סְיוּעַנְדָט זִיךְ בּוּזָה צַוְּ גַּעַמִּין אָון זַאְגָט :

— “מִיְינְ טָאַכְטָעָר, סָאַיְן גַּלְוִיטִיקָדְיִי זָוְן אוֹיפָה מִין פָּעָלָד,
אָון מִיד פָּונְ דָעָם ווּגְזָן בִּיסְטָה, נְעַמִּי!
אַחֲיִים גַּיְיִ אַצְינְדָעָרט — רַוְ אֹוִיס אָון מִין צַעְלָט,
אָון גָּאָט, אַוְנוֹגָר הַאָרָה, זַאְל דִּיךְ בְּעַנְטָשָׁן!

און רות, דה, מײַן טאכטער, פֿאָרְבּוֹיַּיבּ דָא מִיט אָנוֹן
פֿאָרְגּוּסְעָנָעּ זָאנְגָעָן צָו קְלִיְּבָן ;
דָעַר לְאָגָל מִיט וּזְאָסָעָר, אָנוֹ שְׁפִּיוֹן אֹוֵיךְ גַּעֲנוֹג
שְׂטִיטַּת פֿרִיְּ פֿאָרְ דִּין וּזְאָונְטָש — בַּיִּ דִּי פֿעַלְדְּ-לִיְּטַּמְּ.

דָעַר טָאג אָיז פֿאָרְאִיבָּעָל, דִּי שְׁנִיְּדַּ-מְעַסְעָרָס روּעָן.
עַס روּעָן דִּי זָאנְגָעָן אָנוֹ שְׁנוּטָעָר ;
גָּאנְץ “לְחַמְּ-יְהוּדָה” עַס روּעָט אַצְּינָה,
בַּאָרְ זְעַלְטָן עַס טָוט וּוּאוֹ אַצְּטָעָר —

אָ פֿאָלְמָעּ אַ שְׁלָאַנְקָעּ, גַּעֲקוּשָׁת פּוֹן דָעַם וּוַיְנַטְּ,
וּוֹאָס טְרָאָגֶט מִיט וִיךְ קְילְנָדָעּ בְּשָׁמִים ;
אָנוֹ בּוּעָן — אָין שְ׀יִיעָר — עַר לִיגְט אָנוֹ עַר טְרוּמָט —
עַס טְרוּמָט אֹוֵיךְ אַלְצְדִּינָג, וּוֹאָס אַרְוּם אָם.

דָעַר טְוַיְעָר פּוֹן שְ׀יִיעָר אָיז אָפְּן צָום פֿעַלְדַּ,
אָנוֹעּ עַס בְּלִיכְטַּ זִיךְּ אַרְיָין פּוֹן דָעַם הַיְמָלֵךְ
דִּי יְוָנָגָעּ לְבָנָה, אִיר קְאַלְטְּ-בְּלָאָסָעָר שְׁטָרָאָל
פֿאָרוּגִּימָט אָין אַ צְעַרְטָלְעָכָן מִירְמָלָא...

סְאַיז שְׁטִילְ... .

וּוִי אַ גְּאוּלָה מִיט לְיִיכְטָעּ טְרִיטָה — אַ שְׁאָטָן שְׁוּעָבָט.
רות ? ...

סְאַיז לְיִיכְטָעּ דָעַר טְרִיטָה, דָאָךְ שְׁוּעָר דָאָס הַאָרְץ...
אַ טְרִיטָה... אַ טְרִיטָה. אִיר וּוַיְסָעָר פּוֹס — עַר לְיִיכְטָ אַרְוִוִּים
פּוֹן פְּלִיעָר-קְלִיְּדַּ... אָנוֹ פְּלִיגְלַּעַלְעָר שְׁוּעָבָט עַר שְׁטִילְ...
עַר וּוַיְסָט זִין וּוֹעֵג דָוְרָךְ יְעֻנָּם וּוַיְתָן זָאנְגָעָן-פֿעַלְדַּ...
אָהִין — צָום שְ׀יִיעָר-טְוַיְעָר, וּוֹאָס אָפְּן שְׂטִיטַּת צָום פֿעַלְדַּ...

סְאַיז שְׁטִילְ... .

אַ קְלִינְעָר שָׁאָרָךְ פּוֹן טְוַיְעָר... עַס פְּאַלְטָ אִיר קְלִיְּדַּ...
אַ בְּשָׁמִים-דְּרִיחָ פּוֹן נָאָרָד — אָנוֹ דָאָן אַ שְׁטִים :
— “וּוֹעֵר אָיז עַס דָאָרָט ? ...”

וועגן דער גרייפ

האט איר די "גראיפ"? אויב יא —

ווארום יא? און אויב ניט — וועט ער זי מסתמא באלאד קרייגן, און דאן וועט זיין אווי זיו איד און זוי צו אייער הויזגעינט! און זוי צו אייער — האפטשי!! — איר וועט האלטן אין עקספֿלאָדרין דורך דער גאנז, און איר וועט פון זיך אַרְוִיסְנֶסְן אַלְצְדִּינְגָּו וואס איר גענישט, האט גענאָסָן, און וועט גענישן אין פֿאָרְלִיעִיךְ פון אייער מײַזע רַאְבָּלָעָר, העכְסְטַ-אַמְּגָלִיקָעָר עַקְיִיסְטָעָנָץ, אויף אַנְגָּזָר העסְלָעָר, פֿאָסְקוֹדָנוֹעָר, נִידְעַטְרַעְכְּטִיקָעָר וועלט!

אווי גיך זוי איר וועט קרייגן די גרייפ, וועט איר פֿילֵן זוי אַפְּ

צוטאן דער מענטשטייט די פֿאָלְגָּנְדִּיקָע אוּף-טְעַרְקִישׁן :

- (1) אויסצְטוֹרִינְגָּקָעָן אַפְּלָעָשָׂק קָאָרְבָּאָל.
- (2) זיך אַרְוַנְטְּעַרְוָאָרְפָּן פֿוֹן דער בְּרוּקְלִין בְּרִיך.
- (3) זיך אַיבְּעַרְשְׁנִיךְ דעם האָלָזְמִיט אַ קְנִיפְּקִיךְ.
- 4 אַרְיִינְוָאָרְפָּן אייער זויב אַיְזָוָן אַרְיִין.
- 5 אוּפְּפָעָן אייער דָּקְטָאָר — צוֹזָמָעָן מִיט זִין שְׂוֹאָרָצָן רַעֲנָצָן אַוְן מִיט אַלְעָ אַינְסְטְּרוּמְעָנָן.

דאָס וועט זִין דעם עַרְשְׁטָן טאג.

דעם צוֹוִיטָן טאג וועט איר פֿילֵן נאָך עַרְגָּעָר. דעם דְּרִיטָן טאג וועט איר לְגָן אָונְטָעָר די שׂוּעָרְעָרָע אַיבְּעַרְדְּבָּעָטָן אַוְן שְׂוִיצָן מִיט אַ הַיְּטָעָר שְׁנָאָה צוֹ דָּעָר לְבָנָה, צוֹ דִּי שְׁטָעָרָן, צוֹ דִּי פְּלָאָגָן, וְגַם צוֹ אייער לְיִבְּעָר פְּרוּי, וְעַלְכָּעָ וועט אַיְיךְ פְּרָעָגָן צִי אַיר וְיַלְכָּט אַגְּאָז וְאַסְעָר מִיט מִיךְ, אַוְן צִי אַיר וְיַלְכָּט גַּעֲנִישָׁן עַטְלָעָכָּעָר, "ליַיְדִּיס-פִּינְגָּעָר"...

דעם פְּעָרָטָן טאג וועט איר זיך אוּפְּהַוִּיבָּן פֿוֹן בעט אַוְן — זיך צוּרִיךְ אַוְעַלְקִיְּגָן. עַס וועט אַיְיךְ נִיט אַינְטְּרַעְסִירְן קִיְּזָן זָאָר, — אַיר וועט בְּלוּזָן אַלְעָ פְּעָרָטָל שְׁטוּנָגָע אַרְוִיסְשְׁטָעָקָן דעם קָאָפְּ פֿוֹן אָונְטָעָר אַיבְּעַרְבָּעָט אַוְן פְּרָעָגָן אייער פְּרוּי, צִי זִי האָט שְׂוִין הַעֲרָט נִיט זִי זָאָל עַקְסְפֿלאָדרִין? אַוְן וּוּפִילְ אַזְוָן דָּעָר שִׁיר זִיךְ צוֹ

מאתערן? און אפשר קען זי פאראנשטאלטן און ערד-ציטערניש ארטום ניקער באקער עווענינו אויף היינט ביינאכט? אוייפן פינגעטן טאג, וועט איר האבן אויסגעושוויזט אפשר צוואנטזיך דרייסיקער טוהלער פאָר דאקטוירים, מעדייצנגן און אנדערע שלעך... איר וועט זיין שלאָפ ווי אַ קימפֿעט-קיינד. און איר וועט וועלן אַרוֹיְסֿקְרִיבָן פֿון בעט, מיט דער הילך פֿון אייער הלצערנוועם שטעהן און אייער אַיזערנוועם כָּראָקְטָעָר. דער לְעַצְמָעָר — וועט זיך אַ וֵי ד אַנְשָׁפָרָן אַוְיפָּן שטעהן, פֿון וואָס דער שטעהן וועט זיך שטארק איינ- בּוֹגָן, און איר וועט מוזן צְרוּקְפָּאָלָן אַין דער ערשותער בעטגעוֹאנְטָן לְיִנְיָעָן...

דעמאָלֶט וועט איר היינֶן רוףָן אייער שווער, וועלכער אַין אַ אַיד אַ לְמָדָן אַון אַים בעטָן, ער זאָל מיט אַיך, אַיְמָאָל פָּאָר אַלעֲמָאָל, מער-זְוִינִינְקָעָר, דָּאַן-אָזְוָוָאן, הַיְאָזְוָדָא אַון פֿון צִיטָן צוּ צִיטָן, אַפְּ אַגָּן ווִידָּיו, אַון זעָן אַיך באַשְׁטָעָן עַפְּעָס אַ פֿינְעָן מִיטָּה. אַין גְּלִיְיכָן גָּעָלָט, נִיט צוּ טִיעָר, אַין אַ הִבְשָׁן סִיּוּ — אַיר זאָלָט קָעָנָעָן אוַיס- גְּלִיְיכָן דִּי פִּיס — מְחַמַּת אַיר האָט האָלָט לְיִגְּוֹן באַקְוּעַמְלָעָךְ... פֿרִיצִיש אַון דער דָּאַלָּאָר שְׁפִּילָט בַּיְ אַיך נִיט קִין רָאָלָע, דער וַיְקָר אַיז בַּיְ אַיך: אַ טְּרוּקָעָנָעָר סְעַמְעַטָּרָי, עַרְגָּעָץ אַיך אַ בָּאָרג, אַון סֻעָּזָל נִיט דּוֹרְגוֹיִן קִין וָאָסָעָר, וָאָרִים אַיר האָט פֿינְעָן וָאָסָעָר, הָן פֿון דְּרוֹיְסָן אַון הָן אָזְוִי... .

אוֹ אַיר וועט שוֹן האָבָן אַפְּגָעוֹזָגָט וָדוֹדִי וועט אַיר שִׁיקָּן רָוְפָן אייער דָּאַקְטָאָר אַון אַים בעטָן, אוֹ ער זאָל זָאָגָן דִּי צְוַיִּי גּוֹיִים וָאָס זִינְצִין אוֹפְּ אַיעָר ברוֹסְט — זִיְּט דִּי לְעַצְמָע עַטְלָעַכְעָט טָאג, אוֹ זִי זָאָגָן גִּינְזָהִים. אַיר ווַיְלָט זִי נִיט האָבָן, אוֹבָּר עַר האָט אַ נְּדַע רָע צְוַיִּי גּוֹיִמְלָעָךְ, קִיכְטָע, מְהִיכָּאָתִיתָא, וועט זִיְּן פֿרִילְעַכְעָר... אַבעָר דִּי צְוַיִּי וועלכְעָט עַר האָט פָּאָר אַיך, קָעָנְטִיק, אַגְּנָאָוּשָׁרָט מִיט אַקְאַנְטָאָלָט אוֹפְּקָאָן אַגְּנָזָן סְעַזָּן, ווַיְלָט אַיר נִיט האָבָן — זִי זִינְעָן צְוַיִּי שְׁוֹעָר... אַון אַחֲזָן דָּעַם פֿיְפָּן זִי צְוַפְּלִי מִיט דִּי נְעֹזָר... צְוַיִּי דִּי גְּרוֹסָע גַּעַלְטָעָר, אַון זִי טְּרָאָגָן גָּאָר פֿיְיָעָר צָוָם... בִּיתְהַמְּדָשׁ. ווער דָּאָרָף עַס האָבָן?

אוֹיְפָן זַעַקְסָטָן טָאג וועט אַיר אַבְּיִסְלָקְסָטָן צְוַיִּיך... אַון דִּי שְׁטוּב וועט זיך מִיט אַיך דְּרִיעָעָן אַין אַ שְׁרַעַקְלָעָעָן דְּרִיעָנִישׁ. אַיעָר

ביכער-שראנק, איער שרייב-טישע, איער פיקטשע פון דער האָלְבַּן נאָקעטער, צוֹגַעְקִילְטָעֵר דָּמָעַ, וועַלְן מיט אַיךְ גַּין אַ שְׁגַּעַלְפָאַלְקָאַן אַיר וועַט זַיַּן דַּי אַקס פָּוּן אַלְצָדִינְגָּה, אַונְן דַּי גַּאנְצָעַ וועַלְטַ צַוְאַמְעַן מִיט אַיעַר פְּרוּי אַונְן שְׂוִיגֶגֶר, וועַלְן זַיַּךְ דְּרִיְעַן אַרְומָ אַיךְ, אַונְן אַיךְ אַונְן טַעַרְטָרְגָּאנְ דַּי טַכְעַנְעַ שְׁטַקְ-שִׁירַ, אַונְן דֻּעַם גַּעֲבַלְיְמָלְטָן שְׁלַאַךְ-בָּאַלְאָטָט... אַ פּוֹצְנַן מִינְטוֹן וועַט זַיַּךְ דַּי וועַלְטַ אַזְוִי דְּרִיְעַן אַרְומָ אַיךְ, דַּאַס וועַט יַי זַיַּךְ אַבְּיסָל בָּאַרְאוַיְקָן אַונְן זַיַּךְ אַינְשְׁטָעַלְן אַוְיףַּ אַ וְוִילְעַ. דַּאַס וועַט יַי אַבעַר זַיַּן בְּלוֹוִי אַ פָּאוֹזָעַ, אַזְוִי צַוְּגָן. כְּדַי זַיַּךְ דַּעֲרָנָאַכְדָּעַם צַוְּקָעַנְעַן נַאַר מַעַר דְּרִיְעַן אַרְומָ אַיךְ — מִיט מַעַר שְׁגַּעַלְקִיטִיַּן.

אַונְן אַיר וועַט טַאַן? אַיר וועַט זַצְנַן אַיְפָּן שְׁאַקְלַ-שְׁטוֹלַן, רַוִּיכְעַרְן דַּי פְּיוֹלְקָעַ אַונְן טַראָכָטָן וַיַּךְ דַּי וועַלְטַ וועַרטַ גַּאֲרְנִיטַ מִיד פָּוּן דְּרִיְעַן זַיַּךְ אַיךְ... אַונְן וַאוּ נַעַמְתַ זַי אַזְוִיפִּלְלַ בְּחוֹתָה?... דַּאַס וועַט אַיר אַוְיסָפָּן אַ פָּאָר לְעַפְעַלְעַךְ פַּעֲרַלְגְּרוֹפִּין-זַוְּפַּן, מִיט שְׁוּעוּמְלַעַךְ אַונְן מִיט קְלִיְינַן „גַּעַשְׁרִיבְעַנְעַן“ פַּאַסְאַלְקָעַלְעַךְ אַונְן אַיר וועַט זַיַּן זַיַּךְ... וַיַּדְעַר גַּיְנַן אַפְּרוֹעַן אַיִן בְּעַט אַרְיַין... וְאַרְיַים אַיר וועַט זַיַּן שְׁרַעַקְלַעַךְ מִיד פָּוּן — אַוְיהַיְבַּן דַּאַס רַיְזְקָעַ זְוַפְּ-לְעַפְעַלְעַעַ, מִיט צַוְּיַיַּן פַּעֲרַלְגְּרוֹפִּין!...

אַין פַּאַרְלְוִיפַּ פָּוּן אַיעַר „גַּרְיְפִּירְוָנְגַּן“ וועַט אַיר זַיַּךְ דַּעְרוֹוִיַּה דַּעְרוֹטָאַכָּטָן צַוְּדַי פַּאַלְגְּנִידְקָעַ הַעֲכַסְטְּ-פְּלִיאַזְאַפְּיִישַׁן רַעַיְנוֹתָה:
דַּי גַּאנְצָעַ וועַלְטַ אַיְנַן אַ יַּאַמְעַרְטָאַל אַונְן... צַוְּרוֹאָס פְּרוֹעַן? וַוַּעַד

דַּאַרְף זַיַּי הַאָבָן?

אַפְּנָעַעַ, וַוַּיַּן, אַ גּוֹט בִּיסְלַ וּוֹשְׁנִיאָה, מִידְלַעַךְ מִיט פָּאוֹת — דַּאַס אַיְזַן גַּאֲרְנִיט אַיְנַן פַּאַרְגְּלִיַּד — מִיט אַ גּוֹט שְׁטִיקַל סְעַמְעַטְעַרְיַן, צַוְּרוֹאָס שְׁטַרְעַבָּן נַאֲךְ רַיְכָטוֹם, רַוְּמַן, לְוָקְסָס, שִׁינְקִיטַן, אַזְנַעַר עַיְקָר אַיְנַן פָּאַרְט אַ גּוֹט בִּיסְלַ כִּיבְנַן? אַגְּבַּ, רַיְדְּנִידְקָעַ וּוּגַּן בִּינְנַיַּן, דַּעְרַעַמְגַּעַן מִיר זַיַּךְ, אַזְנַעַר דַּאַרְפָּן שְׁוִין טַאַקָּעַ נַעַמְעַן אַ פְּרַאַשְׁעַק, אַונְן מִיט דֻּעַם דָּאַזְיַיְקָן דַּעְרַמְאַגְּנָעַץ זַאֲגַן מִיר אַיךְ אַלְעַ אַונְזָעַר לְעַצְטָן אַדְיַעַ! מַעַר וועַלְן מִיר אַיךְ שְׁוִין, וַיַּעַס וּוּיְזַת אַוְיסַן, נַיְתַן זַאֲגַן קִין

— אַדְיַעַ. סִידְן —

לייזער עלייעס 3 פעטנטס קעגן מלחמה

.1.

— ס'א פֿלְעִינְגֶּר פֿעַטְנָט. ווֹאָס עַט
נִישְׁתְּ קָאַסְטָן אַ פֿעַנְיַיְיָן מֵעַט נִישְׁתְּ דָאַרְפָּן מַאֲכָן קַיְיָן רְעוּאָלְזִיכְעָס
אָן גַּרְנִישַׁ.

— נָה, דָעַרְקְלָעָרטָן שְׁוִין!
— ס'א פֿעַטְנָט, אָז דַי זַעֲלַנְעָרָס פֿוֹן בִּידְעָ פֿינְגְלָעָכְעָ לְאַגְעָרָן, זָאַלְן
זִיךְ אַיבְעָרְבִּיטְן מִיטְ דַי מַונְדִּירָן, אִיר כָּאָפְטָעָס, מָרָן, נַאֲדִיר?
— נִשְׁתְּ אַקוּרוֹאַטָּס...
— צָוָם בִּיְשְׁפִּילָס: דַי דִּיטְשִׁישָׁע זַעֲלַנְעָרָס זָאַלְן זִיךְ בִּיטָן מִיטְ דַי
פֿרָאנְצְזִיּוֹשָׁע זַעֲלַנְעָרָס, אָון אַיְינְנָעָרָס זָאַלְן אַנְטָאָן דֻּעָם אַנְדָּעָרָנס יְ�וֹנִיפְאָרָט...
— ווֹאָסְ-זַוְשָׁע ווֹעַט זִיְין?
— ווֹאָס פֿאַרְשְׁטִיטָיָס אִיר נִשְׁתְּ ? אָז דַי דִּיטְשִׁישָׁע זַעֲלַנְעָרָס דָעַרְזָעָן דַי
פֿרָאנְצְזִיּוֹנָס אַין דִּיטְשִׁישָׁע מַונְדִּירָן, ווֹעַלְן זִיךְ מַיְינְנָעָן, אָז דָאָס זַיְינְנָעָן דִּיטְשִׁישָׁע,
ווֹעַלְן זִיךְ בִּשְׁטָשִׁיסָן. דָאָס זַעֲלַבְקָעָס מִיטְ דַי פֿרָאנְצְזִיּוֹנָס אָון אַלְעָ
אַנְדָּעָרָעָס. אָון אַוְיףְ אָז אַפְּנָס ווֹעַלְן אַפְּגַעַשְׁאָפְטָס ווֹעַרְן דַי מַלחָמָות.
געַפְעַלְטָס אִירָךְ דָעַרְ פֿעַטְנָט?
— ווֹעַלְ, — האָב אַיךְ גַּזְעָגָט, — אַז-אַוְן-פֿאַרְזִיךְ אַיזְ דָעַרְ פֿעַטְנָט
אַלְרִיטָט. אַבְעָרָס אִיר הַאָטָט פֿאַרְגָּעָסָן אַיְין אָזְן, לִיְזְעַרְעַלְעִיָּס: אָז דָעַרְ
דִּיטְשִׁישָׁע ווֹעַט בִּיטָן זִיְין מַונְדִּירָס אַוְיףְ אַ פֿרָאנְצְזִיּוֹנָס, ווֹעַט עַד
דָאָק גַּיְין אַגְעַטָּאָן אַין פֿרָאנְצְזִיּוֹשָׁע קְלִידָעָר, אָון אָז עַד ווֹעַט אַ קּוֹק
טָאָן אַוְיףְ זִיךְ אַין שְׁפִיגָּס ווֹעַט עַד מַיְינְנָעָן, אָז עַד אַיז אַ פֿרָאנְצְזִיּוֹנָס אָן
עַד ווֹעַט זִיךְ אַין אַיְינְנָעָרָס זִיְין אַיְינְנָעָרָס שָׂוָאָן. דָאָס, זָאַג אַיךְ, הַאָט
אִיר גַּאֲרָפְאָגָעָסָן, לִיְזְעַרְעַלְעִיָּס.

בַּיְיַי דַי דָאָוְיקָע ווֹעַרְטָעָרָה הַאָט לִיְזְעַרְעַלְעִיָּעָרָאָזָט דֻּעָם קָאָפְ
זִיךְ פֿאַרְטְּרָאָכְטָס אַוְיףְ אַ וַיְיַלְעַ אָון בַּאֲלָדָה הַאָט עַד אַוְיסְגָּעָרְוָפָן:
— שָׁאָט ! האָב אַיךְ קָעָגָן דֻּעָם אַוְיךְ אַ פֿעַטְנָט ; כְּדַי צַוְּ פֿאָרָ
הִיטָּן, אָז דַי זַעֲלַנְעָרָס זָאַלְן זִיךְ אַלְיַיְן נִיטְ שִׁיסָן, ווֹעַלְן מִירְ מַאֲכָן, אָז
אַיְידָעָרָס אַסְלְדָאָט ווֹעַט אַרְוִיס אַפְּנָס שְׁלָאָכְטְּפָעָלָד, זָאַלְן מַעַן אָם
פֿאַרְבִּינְדָן דַי הַעֲנָטָן פֿוֹן הִינְטָן.

.2

— איך האב א פײַנעם פעטנט קעגן די סובמאָרינס ! — האט
געזאגט לייזערעלְיעַ.
— אַשְׁטִיגֶּעֶר ?
— זיעער פֿלְעַין. די סובמאָרינס גײַען אונטערן ים. רִיכְטִיק, צי
נֵין ?
— רִיכְטִיק.
— ווען ניט דער ים, וואָלְטַן די סובמאָרינס געווען קאָפּוֹט.
רִיכְטִיק, צי ניט ?
— רִיכְטִיק.
— אויבָּאוֹי, — מאָכָּט לייזערעלְיעַ, — האב איך אַ פֿעַטְנַט, וויסנוֹז,
מיִזְאַל — העֲרַצְמָאָכּוֹיס מיט קאָפּ ! — מיִזְאַל מאָכָּן אַ לְעַכְלָן יִם אַין
אַרוֹיסְלְאָזְן דָּאַס וּאַסְעַר אָזְן דְּאַצְּאָל אָזְן האַצְּמָאָא אַ גוֹטָן טָאגּ !

.3

— כ'הָאָבָּא פֿעַטְנַט — אַיִּינָס אַין דָּעַר וּוּלְתָּ ?
— לְמַשְׁלַׁח ?

— העֲרַנוֹי, צו ווֹאָס דְּאַרְפַּט מעַן שִׁיסְן מִיטּ קוֹילְן עַנְדּ שְׁרָאָפְּנָעַלְן
עַנְדּ די אַלְעַ זָאָכָּן עַנְדּ מַאָכָּן וּוֹאָנְדָּן, וּוּלְכָּבּ מַיִּזְאַל נַאֲכָהָר בְּדִיאָרְפּוֹן
פָּאָרְבִּינְדּוֹן מִיטּ וּזְאַטְעַ. — אַ מְעַרְךָ אָזְן שִׁיסְן דִּירְקַעְטּ מִיטּ וּזְאַטְעַ
אוֹזְשָׁוִין... עַטְזִי זִיךְרַי אַיְנְשָׁפָּאָרְן אַלְעַ טְרָאְבָּלְסָן ! שְׁרִיבְּנָן זַי וּוּגָן דָּעַם
צָוּם פְּרָעָזְדָּעַנְטּ וּוּיְלָסָגּן. בְּבֵין שָׂוָּר אָזְן עַר טְאַנְגְּנָעַמְעַן מִין פָּאָרְשָׁלָאָגּ
אוֹזְהָאָבְּנוּמִיר אַ גוֹטָן טָאגּ !

(ט. 1916).

דָּעַר לִיטְעָרָאָרִישָׁעַר הַעַלְד

(אַ פָּאָבל)

**לְמַאָס אַיְזָנָעַן אַ וּוֹאָרִים, אָזְן דָּעַר
וּוֹאָרִים אַיְזָנָעַן אַלְעַ זָוָרִים גַּעֲוָעַן אַ טִּיפְעָר גְּרִיבְּלָעַר** אַ גַּעַזְאַלְדִּיקְעַר
סְקֻעְפְּטִיקְעַר.

— מַעֲנְטָשָׁן גַּיְעַן אוֹףּ די פִּס — פֿלְעַגְטּ עַד זִיךְרַי בָּאַקְלָאָגָן
פָּאָר די עַלְטָעַרְעַ וּוֹעָרִים — דָּעַרְפָּאָר וּוֹיְלָזִי זִיכְרַיּוֹן צָו פּוֹיְלָזִי
אוֹףּ די בִּיכְעַר. דָּאַס אַיְזָנָעַן אַזְּדִי וּוּלְתָּ גַּיְתָּ קַאָפּוֹט.

— די מענטשן טראגן לעדערנע פאדעשותעס, דערפֿאָר ווילַ זַיְה
האָבָן מֶרֶא מִיר זָאָלַן זַיְה נִיט בִּיסְן! — פְּלַעֲגֵט עַר זַיְה אָוִיפַּ וּוּרִים
שְׁפַּרְאָךְ בָּאָרִים מַעַן פָּאָר זַיְה לְאַנְדְּסְלִיִּיט אָוֹן בָּאַקָּאנְטָעַ.
איינְמָאָל בָּעַת דָּעַר וּוּאָרִים אַיז גַּעֲרָאָכְן מִיט זַיְה כֹּהֵה, הָאָט
עַר דָּעַרְעַן אַ רְיֻזְקָעַ מַאְשִׁין מִיט צַוְּיִי פְּלַאֲקָעַרְדִּיקָעַ «אַוְיגַן», פָּאָרְבִּיר
פְּלַעַן לְעַבְּדָה וּוּאָלָד, וּוּאָעָט אַיז גַּעֲלָעַן דָּאָט «בְּלִיעַטְלָה» אַונְטָעַר וּוּעַלְכָּנוּ
עַר הָאָט גַּעְוָאוֹיִינְט.

— האָלָט! — הָאָט דָּעַר וּוּאָרִים אַוְיסְגָּעַשְׁרִיעַן, אָוֹן זַיְה צְנוּוֹפַּ
גַּעֲצָוְגָּן פָּאָר שְׁרַעַק אַיז אַ באַהֲלָעַטְעַנְשִׁי.
אוֹ דָּעַר לְאַקְּאַמְּטִיו אַיז פָּאָרְשָׁוָאָונְדָן, אוֹן דָּעַר וּוּאָרִים אַרוֹסִּ
גַּעֲרָאָכְן פָּוּן זַיְה גַּרְיבָּל אָוֹן אַוְיסְגָּעַרְפָּן שְׁטָאָלָץ:
— פְּחַדְנָן! עַר אַיז אַנְטְּלָאָפָּן פָּאָר מִיר!

(ק. 1916 א. פ. "רִינָּאָלְדָּא").

פִּיזְיָקְלָהָלְטָשָׂוָר

(אָן אַפְּטִילְוָנָג פָּאָר דִּי לְעַרְעַס פָּוּן גַּעַזְוָנְט, שִׁינְקִיט, חָנוּ, גְּרָאַצְּיָעַ,
לְאָנְגָּן לְעַבְּן אָוֹן אַנְדָּעַרְעַן קְלִינִיְקִיטָן).

זָאָל עַר אַנְהָוִיבָן אָוֹן וּוּעָן אַוְיפַּהָעָרָן?
זָאָל וּוּהָוָךְ זָאָל אַ מעַנְטָשׁ וּוּאָקָסָן?
— בַּיְּזָאָנְטָעַר דָּעַם קָאַפְּעַלְיָוִשׁ!
זָאָל מַעַנְטָשׁן וּוּאָס וּוּאָקָסָן אָרִים פָּוּן
זָיְהָאָרְגָּעָנָם קָאַפְּעַלְיָוִשׁ וּוּיְנָעָן עַל-פִּירְדּוֹב אָוּמָנָאָרְמָאָל,
אַוְיפְּגָעָרְיִיצְט
אוֹן בֵּיןְזָ. דָּאָס קָעָן מַעַן אַמְּבָעַסְטָן בָּאַמְּעַרְקָן, וּוּעָן מַעַן זָאָל פְּרִיוֹן זַיְה
אַיְנָשְׁנִידָן אַיז אָוּרְיָעָר אַדְעָר אַפְּבִּיסְיָן אַ נָּגָן. אַזְּעַלְכָּעַ מַעַנְטָשׁן
וּוּעָרָן שְׁרַעְקָלְעָךְ אַוְיפְּגָעָרְעָנָט פָּוּן אַזְּעַלְכָּעַ זָאָקָן אָוֹן מַאְנְכָעָס מַאְלָ
קָעַנְטָ אִיר פָּוּן זַיְה כָּאָפָּן אַ פָּאָטָשׁ אַוְיךָ.
די אַלְטָעַ גַּרְיכָן הָאָבָן גַּעַדְעַנְקָט, אוֹ אַ מעַנְטָשׁ דָּאָרָף נִיט זַיְה
מַעַר וּוּמִיטְלָהָוִיךְ. אַבְּעָר אִיר אַיז מִיטְלָהָוִיךְ אַיז פָּאָרְאָן דְּרִיְעָרְלִי
קְלָאָסָן: קָלְיָיְן מִיטְלָהָוִיךְ, מִטְלָהָוִיךְ אַן הָוִי דְּ
מִיטְלָהָוִיךְ.
צָוָם עַרְשָׁטָן קְלָאָס בָּאַלְאָנְגָּעָן דִּי וּוּאָס וּוּיְנָעָן קְלִין דָּעַרְפָּאָר וּוּאָס
אַנְדָּעַרְעַן זְיַנְעַן הַכְּעָדָר פָּוּן זַיְה; צָוָם צַוְּיִיטָן קְלָאָס בָּאַלְאָנְגָּעָן דִּי וּוּאָס

זינען מיטלמעסיק דערפֿאָר וואס אנדערע זינען קלענער פון זי,
און צום דrintן קלאַס באָאנגען די וואס זינען הוויך דערפֿאָר וואס
אנדרע זינען מיטלמעסיקער פון זי.

דער כל' איז : וואקסט ניט צו הויך ! וואקסט ניט צו שנעל !
וואקסט ביסלעכויין ! וואקסט מיט אַ סיסטעם ! 2 אינטשעס יעדן
טאָג (חוּץ שבת און יומְשׁוֹב) איז „אַבעָּרָן קָאָפּ“ פָּאָר אַ נַּאֲרָמָּאָן
מענטשן. און אַזְוִי גֵּיךְ וַיְיַיְהֵר האָט דערגרַיְיכֶּט אַ גַּעוּוֹיסָן פּוֹנְקָט,
וְאָס אַיר קענט שוֹין בְּשָׂם אָפָּן ניט גַּיְינָן העכָּר — בְּלִיאַבְּט שְׁטִיךְ.
גייט ניט ווַיְיַטְרָה. גַּיְתָּ אַן אַנדערן אַ טְשָׁעָנָס ! ...
וְעוֹן זָאָל אַ מענטש אַנְהָוִיבָּן וְאַקסָּן אַן וְעוֹן אוּפְּהָעָרָן ? —

וועַל, נאָך אָנוֹזָעָר מִינְנוֹגָגָה, דָּאָרָף אַ מענטש אַנְהָוִיבָּן וְאַקסָּן אַ
פָּאָר יַאֲרֵיךְ עַד וּוְעַד גַּעֲבִירִין, וַיְיַיְלֵד עַמְּאָלָתָה עַד גַּעֲוִינִינִי-
לְעַד מַעַר צִיִּית זִיךְּר אֲפְצָזָעָבָן מִיט דָּעַר דָּזְזִיקָעָר אַרְבָּעָט אַן אַחֲזָז
דָּעַם וּוּטַם מַעַן אִים שְׁפָעַטָּעָר ניט קענען אוּפְּהָאָרָפּ, אַז עַד אַיִן
גַּעֲוִאָקָסָן „דוֹרָךְ קִינְסְטְּלָעָכְעַמְּטִיעָן“, וְאָס דָּאָס אַיִן אַ גַּרוּסָע בּוֹשָׁה.

נאָך בעסער אַיִן אַיר זָאָלָט לְאַזְוִי אַיְיר טָמָּאָן וְאַקסָּן פָּאָר אַיִיךְ.
אַיִיךְ וְאָס אַיִיךְ וּוּטַם דָּאָן אַיבְּרָבְּלִיְּבָּן צַו תָּאָן אַיִן וַיְצַנְּזָע מִיט פָּאָרְלִיְּגְּטָעָה
הענְטָן אַן קוֹקוֹן וַיְיַעַר טָاطָע וְאַקסָּט.
דָּאָס אַיִן אַ לְיַיכְּטָע אַרְבָּעָט אַן פָּאָדָעָרט ניט קִיְּן שָׁוָם אַנְשְׁטָרָעָנִי-
ゴונָג. אַיִן דָּעַר צִיִּית, וְאָס דָּעַר טָاطָע וְאַקסָּט, קענט אַיר דָּעַרְוִילְיָעָ
שְׁפִּילְיָן אַ פָּאָקָעָה, גַּיְינָן מַאוֹוְינְג-פִּיקְטָשָׁוָרָס, פָּאָרְבָּרְעָנָגָנוּ זִיךְּר אַיִן
די פָּאָרְיוּעָר שְׁאַנְטָאָגָעָן, אַיִן נַיְיַיְהֵר טְשִׁינְעַטָּאָן אַדְעָר אַיִן אַן
אנְדָעָר נִיצְלָעָכְן אַנְשְׁטָאָלָט...
אוּבָּאָר קענט זִיךְּר הַעֲלָפָן אַן מַזְוִינָן וְאַקסָּן
— טוֹט עַס בִּיאִיאָכָט, וְעוֹן קִינְגָעָר זַעַט ניט אַזְוִינָן דִּיט פָּאָרְזִיכְטִיךְ ניט
אוּפְּצָזָאָוּעָקָן אַיְעָרָע שְׁכָנִים. לְאַזְוִינָן אַרְאָפּ די פָּאָרָהָאָנָגָעָן, פָּאָרְגִּילָט
די טִירָה, לְעַשְׂתָּא אָוּס דָּעַם לְאַמְפּ אַן וְאַקסָּט — שְׁטִילְעָרְהִיט ! ...

אַינְטָעָרוֹוִוּ מֵיטַה. ד. נַאֲמְבָעָרָג

לְעֶטְרָאָפָן הָאָב אַיךְ אִם אֵין לִיְטָעָרָאָפָן

קָלוֹב טְרִינְקְנְדִּיק טַי פֿוֹן אַ טְעַלְעַרְגַּ.

— הָעַלְאָוּ, פְּרִינְט נַאֲמְבָעָרָג! — הָאָב אַיךְ אִם בָּאָגְרִיסְטַה, —
וּוֹאָס הָעֶרֶת וְזַךְ נִיְּעַס?

— וּוֹעָר זָעַנְתָּ עַזְּ? — שְׁטָעַלְטַ עַר אַוְיףַּ מִיר אָוִיסַּ דִּי אָוִיגַּן,

גְּלִיְיךָ עַר הָאָט מִיךְ קִינְגְּמָאָל נִיט גַּעֲזָעָן.

— אָ, אַנְטְּשָׁוְלְדִּיקְטַה! — זָאָג אַיךְ — אַיךְ הָאָב גַּעֲמִיגַּטְה, אָזְעַס
אַיךְ נָאָךְ פָּאָר אַיְיעַר עַרְנְ-אָוָונְטַה!

— נָאָנוּ! שְׁוִין בְּעַכְתָּן גַּעֲוָעָן! — עַנְטְּפָעַרְטַ עַר קָוָרְץ אָזְעַן
וּוֹאָרְפְּט אַמְּאָגָעָר גַּמְּלַחְתְּחַסְּד בְּלִיְיכָל אַוְיףַּ מִיר אָזְעַן אַוְיףַּ מִיְּגַע שִׁין.

— אַוְיבָּ אָזְעַן, — זָאָג אַיךְ, — קָעַנְעַן מִיר גְּלִיְיךָ צּוֹטְרָעַטְן צָו
בִּיזְנָעַס!

בִּי דֻּעַם וּוֹאָרטַה «בִּיזְנָעַס» הָאָט זַיךְ נַאֲמְבָעָרָג פָּאָרְכְּלִינְעַט מִיְּט
אַבְּיִסְלַ מִיְּטַי אָזְעַן אַיךְ הָאָב אִים עַטְלָעַכְעַמְּגַנְּטַן נַאֲכָנְגָןְדַּע גַּעֲמָוֹת קְלָאָפָן
אַבְּרָעָן נָאָכוּן. אַיְידָעַרְטַ עַר הָאָט גַּעֲקָעַנְטַ אַרְוִיְסְבָּרְעַנְגָּעַן דִּי וּוֹעָרְטָעַר:

— אַיְ מַאנְעַן דְּרָאָסִיק פְּרוֹצָעַנְטַ!

— וּוֹאָס פָּאָר אַ «דְּרָאָסִיק פְּרוֹצָעַנְטַ»? — מַאָךְ אַיךְ זַיךְ טָאָמָעַ
וּוֹאָטָעַ.

— אַט דִּי דְּרָאָסִיק פְּרוֹצָעַנְטַ וּוֹאָס מִסְטָעַר עַטְקָיְן פֿוֹן «פָּאָרְטַה
וּוֹעָרְטָטַס» הָאָט גַּעֲנוּמוּעַן פָּאָר אַ פָּאָוּזְלָעַנְיַע פָּאָר מִאָן עַרְנְ-אָוָונְטַ אֵין
דָּעַר קוֹפְּעַנְגָּעַר יְוִינְעַ...

— אַיר מִיְּנַטְּסַתְּמָא קוֹפְּעַר יְוִינְעַן? — הָאָב אַיךְ אִם גַּעַ-
פְּרוֹאָוֹטַ פָּאָרְבָּעָסְעָרַן.

— נָיִן, — זָאָגַת עַר, — אַיךְ מִיְּנַזְּזַעְזַע דִּי קוֹפְּעַנְגָּעַ
שְׁטָעַרְגָּסַן, דִּי «פָּאָרוּזְעַרְטָטַס»-לְאָטָטַ-

— וּוֹאָס הַיִּסְטַה? — פָּאָרְשָׁטִי אַיךְ נִיט וּוֹאָס עַר מִיְּנַטְּסַתְּמָא,
דָּעַר «פָּאָרוּזְעַרְטָטַס» הָאָט דָאָךְ אַיךְ «גַּעַבּוּמְטַס» אָזְעַן אַדְ-
וּוֹעָרְטִיְּזַת אָזְעַן גַּעַלְאָפְטַ אָזְעַן גַּעַפְיִקְטַ וּוֹעַגְן אַיְיעַר אָוָונְטַ... אָזְעַן פָּאָרְטַה
גַּעַסְטַ נִיטַה, אָזְעַן דָאָס הָאָבוֹן זַיְ אַלְעַז גַּעַטְאָן אִיסְטַ רִינְגָעַר לְבִיעַ צָו דָעַר
אַדְיִישָׁעַר לִיְטָעָרְצָטוֹר.

דָאָן הָאָט עַר אַרְוִיְסְגָּעָשָׁסַן מִיטַה אַ גַּעַלְעַכְתָּרַעַ.
נַאֲמְבָעָרָג הָאָט מִיךְ אַ וּוֹיְיַעַגְעַקְטַ גְּלִיְיךָ אֵין דִי אָוִיגַּן אַרְיִין.

— מיסטער נאָםבערג, אַיר לאָקט ? — מאָך אַיך אַים אוּפֿמעֶרְקַט ?

זָאת אֹיף דֵעַם פָּקָט.

— יָא, זָאגֶט עַר, — עַד לָאָך מִיט יָאַשְׁטְשָׁעְרְקָעַס ! בָּאַרְעַכְנַט
נָאָר — מָאָקט עַר — דַי חֹצֶפה צוֹ נָעַמָּן דְּרָאָסִיג פָּרוֹצְעַנְט פָּאָר
דַעַר עַרְעַ צְוֹצְטוֹיְילַן עַרְעַ אַידִישַן שְׂרָאָבָעַר !... אַין האָהָנַט דַי „אַדוּוּעַרְטַס“
טִיּוֹמְעַנְטַס“ אַין „פָּאַרוּוּעַרטַס“ הָאָבָן דָאָך מִיך אַפְּגָעָקָאַסְט אַן עַשְׁרַות ...
נאָםבערג הָאָט גַּעֲוָאַלְט אַרוֹסְבָּרְעַנְגָּעַן אַ שָּׁאָרַף וּאַרט אֹיף
דַעַר „פָּאַרוּוּעַרטַס“-חַבְרָה, אַבעַר גְּלִיקְלִיכְעַרְוּוֹיַה הָאָב אַיך אַים באַצְיַינְגַּס

פָּאַרְשְׁטוּפַט דָאָס מוֹיל מִיט אַ שְׁטִיקַע צְוקָעַר

— זִינְדִּיקַט נִיט, מִיסְטֶעֶר נָאָםבערג ! — הָאָב אַיך גַּעַטְרִיסְטַן,

— אַיר הָאָט נָאָך אַפְּגָעָשְׁנִיטַן וּי אַ פְּרִיזַן ! וּוֹאָס טּוֹט אַיר — זָאג אַיך
אוּ עַטְקִין הַיִּסְטַן זִיך גַּעַבְן 99 פָּרְאָצְעַנְט אַוְן אַיר מָוֹתַן אַים נָאָך
גַּעַבְן פְּעַטְשַׁן, אֹוְיַי וּיְ רִיאַעַן הָאָט גַּעַטְאָן. דָעַוְויַי — זָאג אַיך — אַין
עַס דָאָך אַן אַידְעָאַל ... אַוְן פָּאָר אַן אַידְעָאַל זִינְגַּעַן דַי „פָּאַרוּוּעַרטַס“-

לִיְיַיט גְּרִיטַט צוֹ לְאָוֹן אַיך סְפָעַנְדַן דַי לְעַצְטַע פָּעַנְ...
וּוֹאָסִים אַיך וּוֹאָס ! — מָאָקט עַר אַוְן כְּרָאָמְטְשָׁקָעַט דָאָס שְׁטִיקַע

צְוקָעַר, — פָּאָר דַי לְוַמְּפִיקַע דָרָא הַנוּדְעַרְט טַוְלָעַר הַאַצְעַד מִיר אָוּסָעַר
נִישַׁׁן גַּעַלְיוֹינְט צוֹ לִיגַן בָּאַהָאָלְטַן דַי גַּאנְצַע צָאַט אַין שְׁטִיעַב אַוְן
מוֹרָא הַבוֹן זִיך צוֹ וּלְאָוֹן אַין גָּאַס, — טָאָמָעַר וּוֹאָוָעַס ? סְיוּעַט קָאַרְיַע
מָאָכְן דֵעַם „צּוֹקְסָעַס“ — וּוֹי אַיר רַופְטַע עַס — פָּוֹן מִין עַדְ-אָוֹנָת ! ...
— אַבעַר דֻּרְפָּאָר, — זָאג אַיך, — הָאָט אַיר דָאָך גַּעַהָאָט אַזְאָא
מַאְרַאְתַּי שׁן דַעַרְפָּאָלְגַן ! שְׁטַעַלְתַן זִיך פָּאָר וּוֹאָס דָאָס הַיִּסְטַן,
— זָאג אַיך, — אַוְן פְּעַקְעַן אַפְּיַיַן אַיְזַן גַּעַוְועַן דַעַר טְשָׁעַרְמָאָן אֹיף
אַיְעַד אָוֹנָת ! וּוֹיִיסְטַר אַיר, — זָאג אַיך, — וּוֹאָס דַעַר מָאָן הָאָט אֹיף
גַּעַטְאָן פָּאָר דַעַר אַידְשִׁיעַר לִימְעַרְאָטוֹר.

— נָאַיַן ! — זָאגֶט עַר.

— אַיך אַ וְיִצְחָק נִיט ! — זָאג אַיך.

נאָםבערג הָאָט וּוֹיִידָר אַיבְּרָעָגָאָסְט אַבְּסִיל טַיִי פָּוֹן גַּלְאָו אַין
טַעַלְעַרְל אַוְן מִיט אַטָּאָן אַין וּוּלְכָן עַס הָאָט גַּעַלְוָגָעָן זִיך וּלְבָסְטַר
בָּאַרְיַעְרִי וּוּלְכָעַ אַיך הָאָב אַזְיַי לְבַב, הָאָט עַר גַּעַזְאָט :

— וּוֹאָיסְטַע עַז, אֹו מֵי הָאָט מִיך שָׁוֹן צָום צְוֹוָאַיְטַן מוֹל דַעַרְקְלַעְרַט
פָּאָר אַן אַידְיאָט ? צִין עַרְשָׁטָן וּוּלְיִאָמָס פָּוֹן עַלְיס אַיְלָעָנד אַוְן אַיצְטָר
שִׁין יָאָנוֹסְקִי אֹיף מָאָן עַרְן-אָוֹנָת ...

— מאַקע? — זאג אַיך? — אויב אָזוי דאָרף אַיך דאָך שווין
אַיצט זיין לְייכט צו קריינן אַ דושאָב אַין «פֿאָרווערטס»!
— יא! — מאָכט ער טרייעריך, — אַבער קאהאנן וואַיסט דאָך,
או שין יאנָאָוּסִקי אַין אַ בלְאָפּער!...

— דאס אַין בלְאָטָע! — זאג אַיך, — הַלְמָאי דער עולָם האָט
אַפְּלָאָדִירֶט דעם מָאָן ווֹאָס האָט דערקְלָעָרט אַין זיין זעָר
צִיט ווֹעֵן קאהאנן האָט דערקְלָעָרט פָּון גַּשְׁמָאָק פָּון דעם אַידִישָׂן לְזַעַר.
«פֿאָרווערטס» האָט פֿאָרְפּֿינְעָרט דעם גַּשְׁמָאָק פָּון דַּעֲמָר.
נו, פֿוֹנְדַּעַסְטוֹוּגָן? ווַיְיַסְּן מִיר נִיט, אוֹ קאהאנן אַין אַינְגָּעָר פָּון דַּי
פֿיְינְסְּטָע אָזָן עַרְלָעְכְּסְּטָע מַעֲנְטָשָׁן — נאָך דושָׁאָרְדוֹזָשׁ וואַשְׁגַּגְתָּאָן?...
— טע קעַן זָאָן! — גִּיט ער צו דעם דָּזְיָקָן פֿוֹנְקָט, — אַבער
דום וואָוּס יאנָאָוּסִקי האָט גַּזְוָגָט אָז די אַידִישָׂע לִיטְעָרָאָטָר ווּעָט
אָונְטָעָרָגָן, אַין זעָכָר אַ פֿשְׁאָקְרָעָוּסִקי לְגַעַנְטִים!...

— פָּז ווֹאנְגָּעָן דָּרִינְגָּט אִיר עָס?

— וואָל אָזוי לְאָנְגָּג — מאָכט ער — ווי אַידָּן ווֹעֵלָן לְעָבָן, ווֹעֵלָן
אַידִישָׂע שְׁרָאָבָּרָס שְׁרָאָבָּן אַין אַידִישׁ... אָז אָזוי לְאָנְגָּג ווי אַידִישָׂע
שְׁרָאָבָּעָס ווֹעֵלָן שְׁרָאָבָּן אַין אַידִישׁ, ווֹעֵלָן ווי אלְיַיְן לְעָזָן זַיְעָרָע ווּרְקָע,
— ווֹעֵלָן שְׁוִין מִמְּלָאָא אַל עָזָן לְעָזָן אַידִישׁ.
אַיך האָב אִים גַּעֲבָעָן אַ קּוֹשׁ אַיְפָּן שְׁטָעָרָה, פֿוֹנְקָט הַינְּטָעָר דעם
לְאָק.

— נו, אָז אִיר בְּלִיבְט שְׁוִין אָז אַמְּעָרִיקָאָנָעָר? — בֵּין אַיך
נִיגְעָרִיך צו ווַיְסָן.

— נאָין! — עַנְפְּטָעָרט ער קוֹרְץ.

— ווֹאָרוּם?

— וואָה, דו אַין נִישְׁטָאָט קִין חַבְּרָשָׁאָפָּט צוֹוְשָׁן די שְׁרָאָבָּרָס...
כאָן האַרְמָאַנִּישָׁעָר גַּעֲפִיכִי... כאָן לִיְדָוָשָׁאָפָּט, כאָן אַינְטָעָרָעָס צו דער
לִיטְעָרָאָטָר, אָז יַעֲדָעָר ווֹאָס קעַן נאָר אַונְשָׁרְבִּין אַ פּוֹר שִׁירָעָס, האָל-
צָעֵד פָּאָר אַ גַּאנְצָן קְנָאָקָעָר אָז עָס שְׁטָאָטִים נִישָׁ, אָז אָז טָאָטָן צו
רַיְדָן צו די אַינְגָּעָרָע קָלְעָגָן.
ביַי די דָּזְיָקָן ווּרְטָעָר אַין פֿאָרְבִּיגְגָּעָאָנָגָעָן אַ יְוָנְגָּעָר אַידִישָׂעָר
פְּאָעָט אָז אָנוֹן האַרְצְלָעָךְ בָּאָגְרִיסְט.

— פֿפְּאָהָה, — מאָכט נַאֲמְבָּרָגָן נַאֲכָדָעָם ווי יְעָנְגָּעָר אַין
אוּוּק, — אָזָא שְׁלָעְפּוּר ווֹאָס האָט נאָך נִישָׁ גַּעַהָאָט אַפְּיָהוּ אַין

ערן-אונט, אין אויך אַ מעבער אין קלוב און האט נאך די חוצפה
מיך צו באגריסן, כ'זאג אהך...
איך האב אים געוואָלט באָרוֹאַיקן, אַבער נאָםבערג אין געווָאַרְן אָזוי
צעקָאַט, אָז אַנְשָׁאַט צוקער האט ער אַריינגעָוָאַרְפָּן אין זִין גַּלוּל
טי עטֶלֶעֶכֶע ווַיְסָע דָּמִינָאָס אָן זַעֲנִידִיק אָז "צָעַרְנוּגָּן" זִיךְ בִּיטְמָן,
האט ער מיט בעס אַ וואָרָף גַּעֲטָאָן דָּאָס לְעַפְעַלְעָ אַיְפָּן פְּרַעַזְדִּינְגָּט
פּוֹן קלוב און אָז אַוּוֹק אָז שְׁלוּמָס קָאָפָּע זָכוּן זַיְנָע "פְּרַאַהְנָט" ...
(ק. 1912.)

וועלְוָל וְאָוָנוּיְקָס וְוַיְיב ...

יליכנע וואַשְׁטָאָפּ ווֵיל ווּרְעָן וועלְוָל
וְאָסְעָרְמָאָנָס וְוַיְיב. ווִיכְנָעַ וְוַיְיסְטַ, ווּאוֹ וועלְוָל וְאָוְינְטַ, ווַיְיפְּלַ וועלְוָל
וועגַט, וועלְוָלָס ווְאַרְמְסָטָע ווְאַוְנְטָשָׁן, ווַיְיַץ ווִיכְנָעַ וְאַשְׁטַ וועלְוָלָס
וְאַרְעָמָע ווְינְטְּעָרְדוּשׁ.
וועלְלַ, ווֵיל ווִיכְנָעַ ווּרְעָן וועלְוָלָס ווַיְירְטַן, וועלְוָלָס וְוַיְיב.
וועלְוָלָס ווְילַן וְאַקְלַטַּ. ווָאָס ? ווער ? ווען ? וועמָען ? — וועלְוָל
וְאַרְטַן. ווִיכְנָעַ ווְיַדְעַר ווִיסְט ווָאָס ווִיכְנָעַ וְיַיְךְ. ווען וְאַרְטַן ?
וִיכְנָעַ ווֵיל ווּרְעָן וועלְוָלָס ווַיְירְטַן, וועלְוָלָס וְוַיְיב.
וִיכְנָעַ וְיַיְבָּעַרְיוֹאָפָּן ווַיְרְקָן. ווִיכְנָעַ ווְאַנְשָׁתָ ווְעָרְטַ ווְיַרְקָעַר
וְאָרַ. וועלְוָל ווערט ווְיַכְּהָאָרְצִיקָה, ווְיַגְּנָאָזָה וְיַיְכְּנָעַ ווְיַכְּנָעַס ווְעַשׂ ווערט
וִיכְנָעַס וְאַשְׁלָאָפָּן.
ווערְנָדִיק וועלְוָלָס וְוַיְיב, ווערט ווִיכְנָעַ ווֵילַד, ווְיַדְעַרְשָׁפְּעָנִיק, ווַיְיַיְינְט
דָּעַרְשָׁפְּעַכְּט וועלְוָלָס ווְעַרְטָעַר, ווערט ווְיַטְעַנְדַּת, ווְיַיְינְט ווַיְאַגְּנִינִיק :
וועלְוָל, ווְיַדְשָׁעָס !
ווערט ווְעַרְלָאָעָן ווְיַנְדַּה, ווֵי. וועלְוָלָס ווְילַן ווערט ווָאָס.
— וְאַרְטַ ווִיכְנָעַ ! — ווְיַיְינְט וועלְוָל — וועלְוָל וְאָסְעָרְמָאָנָס ווערט
ווערְעָן וועלְוָל וְאָסְעָרְמָאָנָס ! ווִיכְנָעַ, וועסְט ווְיַדְעַר וְאַשְׁוָן וועש !
וְיַיְיט, ווְיַטְעַנְדַּת וועלְוָל : ווִיכְנָעַ, ווְיַבְּפָעַג, ווערְמָאַטַּה, ווְיַסְקָאַנְסִין, ווַיְאַאַת
מיְנָג ווערְעָן וועלְוָלָס ווְאַיְנָשְׁטָעַט. וועלְוָל ווערט ווְאַטְשָׁמָאָן, ווָאַרְטַ
וועלְוָל ווֵיל ווְיַדְעַר ווְיַדְשָׁעָס. וועטְשָׁעַרְעָע, ווֵיל ווְיַדְעַר ווְאַיְנָעַן וְיַיְךְ.
וְאַרְעָם, ווֵיל ווְיַדְעַר וְיַיְךְ, וועלְטַ, ווְאַיְלָקִיְּתַ.
וִיכְנָעַ ווְיַדְעַר ווערט, וְאַרְטַנְדִּיק, ווְאַרְטַ ווְעַלְקָנְדִּיק,
וועי ! ווִיכְנָעַ וְאַשְׁטַ ווְיַדְעַר וועלְוָל וְאָסְעָרְמָאָנָס וועש !

איך וווער בענטימענטאל

אַבִיסֶל פִּירִיך.

מיין שטעטל. אַ לְבָנָה-נָאכָם.

האַפְּנָ-פְּעַלְדָעָר.

סַאיַן שְׂטִיל — שְׂטִיל.

די גוטע לייט שלאָפָן און הַלוֹמָעָן פֿוֹן אַ גְּרוּיס שְׂטִיק
ברוייט.

אַזְן אַ שְׂטִיקֵל פְּוַטְעָר אוּיך.

עריגעיז אויסערן שטאט אַרְוּם דַעַם פְּאַרְוּוֹאַרְפָּעָנָעָם בְּאַרג
פֿוֹן ווַיְסִין לְיִם שְׂטִיטִית דַעַר אַלְטָעָר בְּרוֹנוּן.

דַעַר בְּרוֹנוּן-אָקָסָטָן אַיז מִיט וּוְאַלְדְּשָׁוָאָמָעָן בְּאוֹאָקָסָן !
דַעַר עַמְּעַר הַעֲנֶגֶת אַיז דַעַר הַוַּיְיךְ אַוְיךְ דַעַר פְּאַרְאָסְטָעָטָעָר קִיט
אַזְן פֿוֹן אִים טְרִיפָן טְרָאָפָן אַרְגָּונְטָעָר.

קָאָפּ !

אָפְשָׁר הַאַט זִיךְ דַעַם בְּרוֹנוּנָס הָאָרֶץ צְעוֹוִינְגַט — צַו טִיך
הַאַט מַעַן פֿוֹן אִים גַעַשְׁעַפְט ?

די קָאַלְטָעָן נְאַכְּטִישְׁטָעָרָן אַרְטָעָס נִיט —
וּוְסָ'אָרָן זַיְנִיט דִי שְׂטִילְעָן טְרָאָפָן, וּוְאָס פָּאָלָן — אַיז

די פְּאַרְחָלְוָמְטָעָן נְעַכְת — פֿוֹן מַיִין אוֹיג אַרְאָפּ.

—————
אלטמאַדִיש, אַבְעָר — נִיט אַלְעָ קַעַנְעָן עַס.

דאָס מְוֻטָּעָרְלָעָר עַרְד

[יט מַיִין טָעַמָע, נָאָר עַס מַאְכָת נִיט.

אַבִיסֶל עַרְנָסֶט גִיט צַו קָאַלְאָרִיט אַז גּוֹטָעָר טָאָן אַיז הַאַבָּן

אַ מִינְנוּגָג ווּעַגָּן אַוְנוֹעָר אַרְדְּעָנוֹגָג.

הַאַב אַיךְ מִיר בְּאַטְרָאָכָט דִי אַיְצְטִיקְעָז

גַעַשְׁעַנְיִישָׁן אַזְן אַיז כָּעֵס גַעַוּוֹאָרָן.

דאָס מְוֻטָּעָרְלָעָר עַרְד אַיז מִיט יְכַע פְּאַרְגָּאָסָן,

וּוְאַ צְעַבְּיִילְטָעָר חַזִיר.

צְוִיפִיל בְּלוֹט זַוְיפֶט דִי קָאַלְטָעָן — וּוּעָרְטָעָר אַז פְּעַטְעָר.

און עפנט ניט איר פיערטשפֿיענדיק מוויל און פרעט
 ניט אויף דאס מענטשן-געזינדל,
 אירע שויזגענ-קינדר.
 קיר ריר טוט זיך ניט — פון מאראליישער אנטרישטונג
 — איר פעט ליב.
 אומבאוועגלאַך בּײַיבט איר גרויסער, קאָלאָסאָל-אויסגעזינדייקטער
 קערפער. זי איז אַלט און שוואָר און ווֹיַ
 פעט וווען און צוקריין אַ גוידער אויף די עַלטערע יַאֲרָן.
 נעט דאס מוטער ערד יַאֲרִימָע בּוֹטְבּוֹעַדָּר, אַוְן
 פֿעַטְרָאָר אַן גַּזְוִינְטָר וּוּרְטָר זַיְמָעָן טָאג צַוְּגָה.
 אַוְן טָאג טָוט זַיְמָעָן צַוְּלִיב זַיְמָעָן, נַאֲרָ צַוְּלִיב אַירע
 קינדר — די מענטשן.
 זַיְמָעָן האָבָן אַ גַּעַונְטָעָן מאָמָע.
 דו שׂוֹיְנִישׂ, שׂוֹיְנִישׂ, שׂוֹיְנִישׂ מַוְתָּעָר עַרְדָּן!
 דו!

מיין נײַעַר אַנְצָוָג

הַאָבָּא אֵיךְ מִיר גַּעֲקִיפְתָּא נִיעַם אָנִי
 צוֹג, זַיְמָעָן אוֹיסְגַּעַפְצָט, אוֹיסְגַּעַרְיִינְקָט די נַעֲגָה, אַגְּעַשְׁמִירָת די האָרְזָן
 מִיטְ פֿעַטְס, זַיְמָעָן גַּלְאַנְצָן, נַעֲמָדָע שְׁפָאַצְּרִישְׁטָעָקָן אַיְן האָנָט אַרְיָין
 אַוְן פַּאֲרָלָאָזְוָן מַיְן פַּאֲרָהִירְאָטָעָן פְּרוֹי.
 זַוְּךְ אַוְיס אַיְן נַאֲטִיכְ-בִּיכְלָאָ דִּי אַדְרָעָסָן פָּוָן אַמְּאַלְיָיקָע גַּעַלְיבְּטָע
 אַוְן גַּיְיָ.
 פְּרָעָג זַיְמָעָן בַּיְ שְׁכָנִים, קַלְעַטָּע אַוְיפָּן פַּעַרְטָן, פִּינְפְּטָן שְׁטָאָק
 אַוְן בִּין אַנְטוּשָׁת.
 אַרְוִיסְגַּעַצְיָוִגָּן.
 חַתְּנוֹנָה גַּעַהְאָט.
 כַּמְעַט אַלְעָעָט פָּוָן מַיְינָע גַּעַלְיבְּטָע זַיְינָעָן מַעַרְ-וּוַיְינְקָעָר פַּאֲרָהִיר
 רַאֲט אַוְן יַעֲדָע הַאֲט אַמְּאָן וּוָאָס קָעָן דַּעֲרַלְאַנְגָּעָן אַזְאָ רַאֲמַאנְטִישׂ
 בְּחוֹרִי, וּי אַיר, פִּינְעָן גַּעַזְוֹנְטָעָן פֿעַטְש אַוְן —
 אוֹיסְשִׁמְרָן מִיר מיַן נִיעַם אַנְצָוָג.

מיין זומערדיין.

דרייד מיר איזום איבער די גאנסן און אויסגעפֿוצטער מיט דעם געפֿלעקטן שפֿאצְרַשְׁטָעָקָן אין האנט און — לאנגוויל זיך. קער זיך אומ אהיימ, ואארף אראפ פון זיך דעם ניעם אונזאג, דערלאנג דער קאץ אבערן קאפ מיטן שטעהן און בייער זיך אויף מיין געועצְלַעֲכָעֶר פֿרוּי.

און קען זיך ניט באָרוֹאיָקָן.

(פֿוֹן בָּוד "וּוִילְדָעַ רְוִיזָן" נְיוֹ יָרָק, 1915).

פֿערלְפֿלְאַפְלָעָר

צָמְבִּישְׁפִּיל :

נאָכְתָּהִימֵל. האָלְבָּדְבָּנָה. בוּוּמָעָר. צוּוִיזָמְקִיט. לְאַמְּטָעָרָנוּן.

אוּגְּנָגְלַיְוָנָג. האָרְצְגָּעָהָמָעָר. צִיְּנָצְטָעָרָנוּן.

ער, אָוָן — — — — זִיכְרָה.

ער אָוָן — — — — זִיכְרָה.

ער אָוָן — — — — זִיכְרָה.

ערְאָזִיז.

א באָרוּש מיט פֿוּרְפֿוּרָן וּעְגָלָן, וּאֵס צִיטָעָרָן אוּפְּ אָפְּאָרְפּוּמְּרָיטָן יִם, פֿאָרְלְבָּנָהָט, פֿאָרְזִיפְּצָט. ברָאָמְפּֿנְפּֿיְעָרָן צַעְגָּאָסָן. דָּאָדָּאָרָטָן. אָנָּטָן בְּלוּזְוּטָן פֿרְעַיְעָן טָאָנָצָן אָרוּמָעָן בְּלָאָ-פּֿיְעָר אָוָן אִינְגְּלִינְגָעָן האָלָטָן יִיעָרָעָה העָנָט, וּוְ פֿינְ-פֿאָכִיקָעָה יִיְמָן אָרוּם די פֿרְיְעַנְבָּרִיסְטָן.

אה, די לְאַמְּטָעָרָנוּן פֿוֹן פֿאָרָק — וּוּאֵס קָעְנָעָן זִיכְרָה אַוְיסְדִּיכְטָן!

זִי, האָט אִים גַּעְזָאָגָט. סְאַיְץ אַז וּוּאָנֵז דֻּעָרְבָּאָרָע נָאָכְטָה הִינְטָה. אָבָעָר גַּעַמִּינְט האָט אַז.

ער האָט גַּעְזָאָגָט : צּוּקָעָרְמָאָנְגָל, דְּרִיְפּוֹס, סָאָנָעָטָן, עַדְ-דַּעַר זִיגְגָּעָר. דָּוֹד קָעְטָלָעָר. אָבָעָר גַּעַמִּינְט האָט ער.

זִי האָט גַּעְזָאָגָט. אִיר האָט זִיְעָר פֿיְנָעָה העָנָט, אָבָעָר גַּעַמִּינְט האָט זִי.

ער האָט גַּעְזָאָגָט : אִיְעָרָעָהָר וּיְנָעָן וּוְ, אָבָעָר גַּעַמִּינְט האָט ער. זִי האָט אַגְּלָעָט גַּעַטְאָן וּיְנָעָהָהָר אָוָן גַּעַטְרָאָכָט.

ער האָט פֿעַסְטָעָר צּוּעַשְׁפִּילְיָעָט דֻּעָם זְלָבָעָנָעָם שְׁמַעַטְעַרְלִינָג צּוּאָרָעָגָעָן טְוִיבָן, אִירָעָבָרְיָסְט אָוָן גַּעַטְרָאָכָט.

ז'י האבן גערעדט וועגן אוזעלכע אומשולדיקע זאכן ווי דאס
וועטעה, געאן טראצקי, פאלעטען, אבער געמיינט האבן זיין
וויל : ס'אייז געוווען ביינאכטיך און הייס און דער אטעם האט זיך
געפלאנטעט אין האלו און דאס בלוט האט אַרְמוּגָעָבָלְאנְדוּשָׁעַט אֵין דִּי
פארזומערטע אַדְעָרָן-אַלְיָעָן אָונְ נִשְׁתְּ גַּעוֹוֹסֶט, וְאָס צַוְּן. דער
הארץחאמער האט געקלאפעט אויפֿן אַמְבָּס פָּוּן זִינְגַּעֲקִיט אָונְ גְּרָאָבָּעָ
שְׁרָפָה-פּוֹנְקָעָן האבן פָּוּן דִּי בְּלֹטָן אַרְיוּסְגַּשְׁפּוֹצָט.

אהא ווי האַלְפָעָרִין זָגָט, אָונְ אַהֲיִ!

אהא פָּאָר דַּעַר מָאָרָאָל אָונְ אַהֲיִ פָּאָר דַּעַר טוֹגָנֶט!
אהא פָּאָר דִּי אַלְעָ, וְאָס טְרָאָכָּטָן וּקְעֵץ אָונְ רִידָּן ווי פָּאָרְבִּיקָּעָ
פָּעָנְצָטָעָר-עַגְלָעָן פָּוּן קָאָטוּיְלִישָׁע קָלוּסְטָעָרָט.
אהיִ פָּאָר דִּי פָּעָרְלְפָּאָלְפָּלְעָרָט פָּוּן נִשְׁמָה אָונְ אַהֲיִ פָּאָר דִּי רְוִינְזָן
זִינְגָּעָר פָּוּן גּוֹט.

וואָרִים דַּעַר עַוְּאַנְגָּלִיקָעָר פָּוּן באַהֲעַפְּטָנוֹתָם, — מָאָכָּט עַר צַו
מִיר, — אִין דַּעַר טִיּוֹל, אָונְ וּוּרְסָעָגְגִּיט אַיִן זִינְגָּעָר
טְרִידָּט דַּעַר וּוּרְטָט גַּעַשְׁטְרִוִּיכָּט. אַזְׂוִי וּזְאָרָה, ווי מִיר האָבָן הַיִּנְטָ דֻּעָם
זַעַקָּס אָונְ צְוָאָנְצִיקִיסָּטָן נָאוּוּמְבָּעָר, נִינְגְּזָוִיְבָּעָצָן! אָמָן.

דַּעַר דַּעַמְּבָּא אָונְ דַּעַר שְׁטְרָאָם

בַּיָּמִים לְוִיפְנְדִּין שְׁטְרָאָם שְׁטִיטִית אֶת דַּעַמְּבָּא
אָונְ שְׁפִיגְלָט זִיךְ אֶפְ אַיִן דֻּעָם פְּלוּס ;
אָונְ האָרְכָּט מִיט גְּרוּיסָן קְנָהָה זִיךְ אַיִן
אַיִן פְּרִילְעָכָן, הַילְכִּיקָּן גּוֹס.

אָונְ סְטְרָאָכָט מִיט גְּרוּיסָן קְנָהָה דַּעַר בּוּיִם :
וּוי גּוֹט אִין אֶזְאָסְעָר צַוְּזִין!
צַוְּזִין אַזְׂוִי יְוָגָג — אַזְׂוִי וּוּילָד,
צַוְּזִין אַזְׂוִי וּוּלְטָט אָוִיס אָונְ וּוּלְטָט אִית.

וּוי גּוֹט אִין צַוְּזִין אַזְׂוִי פְּרִיאִי,
נִיט זִין צַוְּזִין קְיִינָן וּוּרְצָלָן פָּאָרְקָנְעָכָט ;
אָונְ טְרָאָגָן דּוֹרָךְ לְעַנְדָּעָר גָּאנְץ וּוּיִיט
דֻּעָם סּוֹד פָּוּן דִּי טָעָג אָונְ דִּי גַּעֲכָט.

פארביי אַ פָּאַרְצִיִּיטִיקָן דָּעַמְבָּא
אַ צָּאָפְּלָעַנְדִּיקָן וּזְאָסְעָרָן זֶיךְ אַיִּילָטָן:
אוֹן קוֹקֶט מִיטָּ פֵּילָ קְנָאָה צָוָם בּוּוִים,
וּזְאָסָהָנוּ דָּעַרְתָּעָ יָאָרָן דָּאָ וּוּיִלְטָן.

וּזְיַיְתָן אַיְזָן אַ דָּעַמְבָּא צָוָם זֶיךְ!
צָוָם זֶיךְ מִיטָּ דִּיְ וּאַרְצָלְעָן בְּהַאֲפָטָן,
וּזְאָסָהָנוּ אַיְזָן טְוַנְקָלְעָן פָּאָרְ דִּירָן,
אוֹן גִּיבָּן דִּירָן נְחָתָן אוֹן קְרָאָפָטָן...

וּזְיַיְתָן אַיְזָן צָוָם הַאֲבָן אַ הַיִּים,
אוֹן הַאֲבָן אַ וּאַרְצָלָן, אַ שְׁטָאמָן.
נִיטָּ וּוּרָן פָּאַרְשָׁלָוְגָּעָן צָוָם סְוָף
פָּוּן טִיפָּן אוֹן אַיְבָּיקָן יִם...

(פ. א. ש. 1910 א. ג. יצ'ק ר'יוֹן).

די אלטער ערעד

אלָרָ בְּעַנְקָ אַצְּינָד נַאֲךְ יְעַנְעָם שְׂטִיקָן ערָד,
וּזְאָוָ פְּרוּיָעָן הַאֲבָן בְּרִיטָסָט אוֹן מָאָנְסְבִּילָן בְּעַרְדָּן.
וּזְאָוָ יוֹנְגָעָן זִיְּנָעָן יוֹנָגָן אוֹן זְקָנִים — אַלְטָן,
אוֹן יְעַדְעָרָן אַיְזָן אַוְמָגְדִּיקָן שְׂרִיטָן «גּוֹאָלָן».
וּזְאָוָ טִיכָּן גִּיעָן שְׂטִילָן אַיְזָן מְעַנְשָׁתָן — אַיְרָן
אוֹן יְעַדְעָרָן קָעָן זֶיךְ שְׁכָנָס קְרִימְעַן-רוֹיךְ.
וּזְאָוָ גּוֹיִם מַאְדָּלִיאָן זֶיךְ אַיְזָן דְּאוֹנוּנָן הוֹיךְ,
וּזְאָוָ יְעַקְבָּהָטָן דָּאָסָ קָוָלָן אוֹן עָשָׂוָהָטָן דָּעַם כּוֹתָן.
וּזְאָוָ נְעַכְתָּ זִיְּנָעָן צָוָם פָּאָסָן אַיְזָן צָוָם שְׁלָאָפָן — טָאגָן.
וּזְאָוָ יְעַדְעָרָן אִידָּ פָּאַרְלִוִּיפָּטָן דָּעַם צְוִוִּיטָן וּוּגָן.
וּזְאָוָ טִיכָּן זִיְּנָעָן פְּרִיָּן וּזְאָסְעָרָן קוּוּלָּטָן פָּוּן קוֹוָאָלָן.
אוֹן דָּאָסָ גָּאנְצָעָן לְעַבְנָן צִיטָעָרָטָן וּזְיַיְתָן אַשְׁטְרָאָלָן.
אַיְךְ בְּעַנְקָ אַצְּינָד נַאֲךְ יְעַנְעָם שְׂטִיקָן ערָד,
וּזְאָוָ פְּרוּיָעָן הַאֲבָן בְּרִיטָסָט אוֹן מָאָנְסְבִּילָן — בְּעַרְדָּן.

ליידער פון א פאראהייראטן מאן

מ'זארף נישט ברוגו זיין דערפֿאָר.

וְזַעֲרֵף נִשְׁתַּת בְּרוֹגָו זַיִן דַּעֲרֶפָּאָר. —
אֲמָאן בְּלִיבְטַט מָאן אֲוֹן פְּרוֹי בְּלִיבְטַט פְּרוֹי,
אוֹן אַיְבִּיךְ בְּלִיבְטַט דַּי אַלְטָע וּוּלְטָאָזִי.
אֲמָאן זַעֲרֵף זַיִן — אֲהֻונְתָּו, וּוָאָס לוּיְפַט אָרוּם.
אֲפְרוֹי זַעֲרֵף זַיִן — אֲמָלאָק גּוֹט אוֹן פְּרוֹם.
אוֹן בִּיְדְּנָס קִינְדָּעָר טִיְּלָן זַיִךְ אָזּוּי:
אַיְן הַיְּבָט אֲוֹן אַיְן מַלְאָכִים. לִיבָּעַ פְּרוֹי —
מ'זארף נישט ברוגו זיין דערפֿאָר!

וועגן דער כתובה

לְזַיִן אַיְךְ מִיר דַּי כְּתוּבָה אַיְבעָר,
רַעַדְתָּ זַיִךְ פָּוּן "מוֹנוֹתָה" דַּאֲרָטוֹן;
רַעַדְתָּ זַיִךְ, אֹז דַּו דַּאֲרַפְּסַט צָו קָעָנָעַן —
קָאָכוֹן, נִיעָן, בָּאָקוֹן טַאָרָטוֹן.

רַעַדְתָּ זַיִךְ דַּאֲרָט : אַיְךְ זַעֲרֵף דַּיְךְ קְלִיְּדָן,
זַעֲרֵף דַּיְךְ שּׁוֹכוֹן, גַּעֲבָן עַסְּן,
אוֹן דַּיְ קִינְדָּעָר, זַאָלָן לְעַבָּן,
זַעֲרֵף מַעַן אַיְיךְ צָו גַּעֲבָן עַסְּן.

רַעַדְתָּ זַיִךְ דַּאֲרָט, אֹז מִיר פַּאֲרַבְּשִׂיבָּן
טִישָׁ-אוֹן-בָּעַטְיְחָרִים תְּמִידָה,
לִיעָן אַיְךְ אַיְבעָר דַּיְ כְּתוּבָה
אוֹן עַס פָּאָלָט אוֹיפְּ מִיר אָן אָוּמָעַט...

שְׁטִילְעַרְחִיּוֹת

אַיְ וּוֹאָשָׁט מִיר דַּי שְׁנִיְּפָסֵן אוֹן הַעֲמָדָעָה,
ויַּפְּרַעַסְתָּ מִיר דַּי גָּזְעַטְיְכָלְעַד גְּלָאָט,

זיז גיט מיר צו עסן פון שענסטן,
און גיט מיר אויך ליבשאפט צו זאט.

זיז זארגט פאר מײַן זעל און זיז זארגט אויך,
איך זאל ניט פֿאָרְבּעָצֵן די פִּיס,
זיז באקט מיר דאס לעבען אויף האנייק,
עם איז אזווי זיס, אזווי זיס!...

זיז לְיבּט מִיךְ. גָּאָר פֿרָאָסֶט אָנוּ גָּאָר פֿשּׁוֹט
וּוְסְלִיבּט זִיּוֹן שְׂטִיק פְּלִיש — האטנטאָט,
און איז בין באקאנט אלס אַ מְעָרְדָּעָר
און זיז איז באוימט אלס אַ גְּאָט!...

א פֿאָרְבּ

אַ יַּאֲגִידְהוֹנֶת צו פֿאָרְפֿאָלְגּוֹנָג אַנְגּוּרִיִּיצֶט
פֿוֹן זִיּוֹן "בְּאַלְעָבָס",
איּוֹ פְּשִׁילְ פֿוֹן בּוּיגַן
געְפּוּלְזִיגַן
נאָך אַ הַזָּן.
איּוֹ שְׂרִיעַק פֿוֹן טִוִּיט,
פֿוֹן פְּלוּוּיט צו פְּלוּוּיט,
עס איז דער האָו גַּשְׁפּרוֹנְגָּעַן.
דאָך דער הַוְנֶט,
יַוְנָגָן, גַּעְזָוָנֶט,
אַ יַּוְנָגָן פֿוֹן יַעְנָעָן יַוְנָגָעָן,
וּוֹאָס האָבָן האָלֶד צו וּוֹיְזָן, וּוֹאָס זַיְקָעָן —
נאָך אִים האָט אַלְץ גַּעְיָאָגָט.
און סְהָאָט דער האָו גַּעְזָאָגָט —
(וַיְיַעֲבֹדֵק זִבְּנוּ מִילְ פֿאָרְאוּיִס):
"אַיך זַע אָרוֹיַס —
און אַיך בין גְּרוֹיס,

און פְּלִינְק,
און גְּרִינְג
אויף די פִּיט,
געוֹיסַס, —
וועסטו מיך ניט כאפָן קענען,
דען איך בין אַהֲלָד
און אַהֲזָוְנְפָעֵל פָּאַרְשָׁטָעֶל ? ...
— אַפּוֹקָס ווֹאָס אַיְן דָּעָרְבִּי גַּעֲוֹעַן —
הָאָט זִיךְ גַּעֲלָאָכְט
און הָאָט אָזְוִי גַּעֲמָאָכְט —
צָוָם הָאָו :
„דִּין חֻצְפָּה הָאָט קִיְּמָאָס,
דו קְלִיְּנְפָעָכָעָר בָּאַרְמָעָר !
דָּעַר הָוָנָט אַיְן תָּמִיד הַעַלְדִּישָׂעָר וּוֵי דוּ ...
כָּאַטְשׁ עַר אַלְיַיְן גִּיט צָו,
או דו גַּעֲלָאָפָּן בִּיסְט אַצְיִינְד גַּאנְצַ שְׁנוּעַל,
דָּאָךְ נִיט פָּאַרְגָּעָס, דו הָאָו :
דָּעַר הָוָנָט — עַר לְוִיְּפָט פָּאָר זִין בָּאַלְעָבָאָס,
און נָאָר אוֹיפְּפָט זִין בָּאַפְּעָל ;
און דו, ווֹאָס ? דו לְוִיְּפָט
צָו רָאַטְעוֹעַן דִּין פָּעַל ! ...“

(ק. 1911 ג. פ. אידא יְהִקְרָרוֹיט).

גוט מאָרגן

עלס ווֹאַרְפֶט אַרְאָפֶט אַיר נַאֲכַטְ-גַעֲוֹאָנֶט
די ווּעֶלֶט — עַס קוּשֶט דֻעַם הַיְמָלֵס רַאנֶד
אַ נַיְעַ זָוָן, אַין מַעֲנְטְשָׁוּס? אַאנֶד
וַיַּנְטְשָׁתְ מַעַן זִיךְ :
גוט מאָרגן!

אַ פַוְיָגֶל פְּלַאֲצָטְרֶיט אָוָן בַּאֲגַרִיסֶט
סְטוֹנְקֶלֶעֶ תִּיכְכֶ, אַיְילֶט אָוָן פְּלִיסֶט
אוֹרוּאָק פָוָן מַעֲנְטָשָׁן אַין דָעַר וּוִיסֶט :
גוט מאָרגן!

עַס צִיטָעֶרֶט לִיְיכֶט די וּוַיְלְדָעַ בְּלָוָם,
עַס זַוְיגֶט די בִּין אַיר האָרֶץ פַּאֲרָפּוּם.
אוֹן די וּוּעוּעֶרֶקֶע שְׁפְרִינְגֶט אָוָם :
גוט מאָרגן!

אוֹיך אַין פַעֲנְצָטֶעֶר פָוָן מַיְן הַוַי
קְלַאְפֶט אַ שְׁטוּרָאָל אָוָן רַופֶט אַרְוּס
אוֹיך גָּאָטָס וּוּעֶלֶט — אַזְוִי גְּרוּיס
אַין לִיכְטִיקָן פְּרִימָאָרגָן.

אַ, לִיבָעֶר טָאג ! עַס גִּיט דִיר דָאנֶק
אַ דִּיכְטָעֶר, אַרְים, מַאֲט אָוָן קְרָאנֶק,
אוֹן הַאֲפֶט... אָוָן שְׁעַנְקֶט דִיר אַ גְּזַוְוָגֶג :
גוט מאָרגן!

(פ. א. ש. 13 מערץ 1909 א. פ. "אַנְאָ דָאנֶק").

10 דקות רווי געandanקען

אליך וועל זיך אוועקוועצן שורייבן, איכ'!

זיך פארשמירן די פיגגר. צום גוטן זיך. וויל די פען רינט. שווייס רינט. בלוט רינט. אליך האב אמאָל געהאט איז איסידרוק אין מינעם א פעליעטאן. איז זיך צייט רינט. דאס איז א פינער אויסדרוק. איסיד דרוק. אינדרוק. — אליך מאָך זיער א גוטן אינדרוק. אליך בין זיער א גוטער. א מענטש מיט א גאלדן הארץ. וואס טויג מיר דאס גאלד — מײַן זיינערל שטייט שוין ווידער. מיזאָר עס אַנְצִיעַן. און גאלד ער שרייבט גָּרְבִּישֶׁת. מ'הערט נישט פון אַיר גָּרְבִּישֶׁת. זי שרייבט נישט. אליך שרייב.

זי האט א שלאנקע פיגור. — זיער שלאנק. שלינגען איז די שלאנק — איז א גוט קעפל פאר א מעשה. אליך האב אמאָל גערעכנט אַנְצְּרוֹשִׁירְבֵּן אַ לִיד אוֹף דָּעַר טָעַמָּה: «קָאָרְשָׁן, ווַיְיַנְשֵׁל אָוֹן מָאָרְעָלָן». מאָרְעָלָן. קוועגן. טרעָלָן — דאס איז צו באָנָּאָל. באָנָּאָל. פָּאָרָא אַיְינְקָט זיך אָונְטָעָר דָּעַם בענְעָר פָּוֹן סָאַשְׁעָלִים. מעַן מָזָה, אַלְעָוָוָאָך פִּיר אַרְטִיקְלָעָן. אָוֹן אַמְּאָל מָעָר. סָעָ קָוָמָט אָוֹן לִיכְכָּט. אָוֹן מָעַן האָט נָאָר אַ גּוֹטָע פָּעָן. אָבָעָר אָוֹן די פָּעָן רִינְט. אָוֹן מ'פָּאָרְשִׁמְרָט זיך די פָּנְגָּעָר. בְּלָאָסָע פִּינְגָּעָר לְאָנוּגָּעָר. מענטש מיט טָאָלָעָט, זאנגט פרָאָסְפָּרָט מְאָלָאָרָעָ, האָבָן גָּעוּווֹיְנְגָּעָר שִׁינְעָן העָבָט.

פרָאָסְפָּרָטִי היִיְאָר. מְזֻעָּט דָּאָר: עַס פָּאָרָן אָזְוִי פִּילָּעָן אַיְן דָּעַר קָאָנְטָרִי — אוֹיפָן לְאָנָּד. אליך ווֹאָלָט קִינְמָאָל נִישְׁט גָּעָשְׁרִיבְּן, «קָאָנְטָרִי», נָאָר, «לְאָנָּד». אוֹיפָן לְאָנָּד. אוֹיף די שְׁטוֹבִיְּקָע ווּעָגָן. אוֹיפָן די האָבעָרְפָּעָלְדָּעָר. קָאָרְגָּעָלְדָּעָר אָוֹן שְׁוִין צו אַלְטָה. — אליך האָב אַזְעָלָכָע מָאָדָנָע ווּרְדָטְרָקָאָמְבִּינְצִיעָס. אליך בין אַשְׁפָּרָאָך מִיסְטָעָר. ווּאָסְ-זָוָּאָס אָבָעָר שְׁפָרָאָך האָב אָיך. אליך בין אַסְטִילְ-אָנְאָרָך. אַיכ' נִישְׁט שְׂרִיבְּן אַנְאָרִיכְסִט נָאָר, «אָנְאָרָך». פָּוָנְקָט ווּי מ'שְׁרִיבְּט, «מְאָנְאָרָך». וואס פָּעָלָט מִיר אַ קְנָעָפָל אָוֹן זומְעָרְדִּיקָן רָאָק ...

— זומְעָרְדִּעָבָן. אַי, די זומְעָרָס אָוֹן די לִיבָּעָס, זַי פָּאָרְגִּיעָן. טְרָאָגִיש. סְיוּוּט נָאָר אַמְּאָל קָוָמָעָן דָּעַר אַמְּתָעָר קְרִיטִיקָעָר אָוֹן אַנְטְּדָעָקָן אָוֹן מִיר דָּעַם טְרָאָגִיקָעָר. נָאָכָלְעָמָעָן בין אליך דָּאָר אַ טְרָאָגִישׁ פִּיגָּר, אָוֹן עֲקָסְצָעָנְטְּרִישָׁ, אָוֹן מִין לְאָכָן אַיְזִיסְטְּרִיקָעָר. אַ רִינְנָ

דיקע פיגור, און גוט צו יעדן איינעם. יעדר אינער האט מיך ליב.
 הער קעלגער — האט איר נישט געזען מיינעם און אנעהנער?
 גער. הענער-אָן. האנגעריע. אונגעארן. סע גיט זי אין דעבן די אונ-
 גארישע צו וויסן צי פראנץ יאוזער איז קעניג אדער קיזער פון גאליציע.
 מידראוקט מיך אין קלינגער שריפט — אין בראוויר.
 ווער וויסט צי איכ' הינט קריין א סך בריוו. ס'שין פאר דער
 פרוי או מְדַעֲרָהָאָלֶט א סך „מעיל“. מעיל ווערט שוין ווילדר טיעערער.
 מלחמה ברויט. ווילהעלם. די מלחמה צום טיוויל. קומען נישט צו קיין
 ניע ליעזער. און ווער וויסט צי מײַן ביכָּל „וַיַּלְדָּעַ רֹיְזָן“ איז אַגָּעָן
 קומען קיין רוסלאנד. זיי וועט עס געפעלן. נאָד דער מלחמה וועט ווערנו
 ביילקער פאָפר. עס וועגן אַרוֹסִיגִּין ניע ציטונגען און זוֹרְנוֹלָן.
 וועט זיך עפֿעַנְגָּן אַ נֵּי פַּעַלְמָן אָן בָּרָאַנְדָּעַסְעָם. מיר
 האָבָּן אַיבָּעַרְהָוִיפָּט נִיט קײַן גְּרוֹסִיעַ קְּרִיטִיכָּר. די לאָגָע אַיְזָן קְּרִיטִישׁ.
 184 ניע פָּאָלָן אַינְפְּלוֹעָנְצִיעַ. מִתְּאָרְנִישָׁת צְרוּקִיפָּאָרְן אַיְזָן שְׂטָאָט
 אַרְיָין מִיטָּן קִינְד. ווי גָּאט ווועט גַּעֲבָן! מִגְּאַט בְּלָוֶט. אַיְכָּל אָפְּשָׁר גַּעֲבָן
 בְּלָוֶט. די צִיטְוּנְגָּעָן וועגן מַלְדָּן: מִשְׁהָ נָּאָדֵר, אַדוֹשָׁוָּאַישׁ הַמוֹּאָדָּן
 רִיסְטָמָּן, גִּיט וְעַס קְוֹוָאָרְט בְּלָוֶט — זִיבָּן. זִיבָּן אַיְזָן לִיגָּן. סָאָלִיגָּן
 פָּוֹן שְׁלוֹמָן-עַלְיכְּמָעָן. שְׁטִיל גְּעוֹווָאָרָן וועגן שְׁלוֹמָן-עַלְיכְּמָעָן. גַּעַשְׁתָּאָרְבָּן,
 מְפַאָּרוֹגָעָסְטָן. אַיך דָּאָרָף נִישְׁתָּפְּאָרוֹגָעָסְטָן אַנְצִוְּשִׁירִיבָּן אַ נָּאָכָּט מִיטָּן דָּעַם
 גַּאַטְזָעְלִיקָּן. זַעַלְגָּד דָּעַר מַעְנְשָׁשָׁ דָּעַר דָּעַם הַאָפָּן עַרְיכִּתָּהָאָט. די
 לִיבָּעָ מָאָכָּט מִיךְ גְּלִיקְלָעָד. אַך! די לִיבָּעָ מָאָכָּט מִיךְ זַעַלְגָּד. הַיְּינָע, אַיְזָן
 מִינְעָן לִידְעָר אַיְזָן פָּאָרָאָן עַפְּסָם הַיְּינָעָשָׁס. דָּס האָב אַיך נָאָדָן קִינְמָאָל
 נִישְׁתָּ אַנְגָּעָשִׁירִיבָּן: צְוּוּיְעָרְלִיִּי לִיְּדָנְשָׁאָפְּטָן הָאָט עַר גַּעַהָאָט דָּעַר לִיְּ
 רִישְׁעָר הַיְּינָע: אַיְנָע צוֹ פָּרְוִיעָן אַזְנָע אַיְנָע צוֹ דָעַר פְּרָאָנְצִוְּזִישָׁר דָעַוָּאָד
 לְזִיאָן, צִיוֹן, קִינְן צִיוֹן. קִינְן צִיוֹן. וואָו די צַעְדָּעָן בְּלָיָעָן. אַלְעָ
 בְּלִיט. אָוֹן פָּאָרְבָּלִיט. — אָוֹן דָּעַר וְאַלְכָּדָר דָּוִיטָלָט זַיךְ מִיטָּן קוֹפָעָר. אָוֹן
 דָּעַר הַימָּל אַזְוִי נִיכְטָר וּוֹיסָס. אָוֹן די לְבָנָה אַזְוִי גָּעַל וּוּי אַ לִימָעָן.
 קָאַלְפִּאָרְנִיעָן פְּרָוָכָּת. סָאָזָן נִישְׁתָּ קִינְן גַּעַלְטָ אַזְוִי וּוּי בֵּי די אַיְדִישָׁ
 לִיטְעָרָאָטוֹ. מְמָאָכָּט נִישְׁתָּ קִינְן גַּעַלְטָ אַזְוִי וּוּי בֵּי די קְּרִיסְטָן. דַּוְשָׁעָק
 לְאָנְדָּאָן. „לְאָנְדָּאָן מַעְלָדָעָט“, „לְאָנְדָּאָן גְּלוֹבִיטָ נִישְׁטָמָן“. וּוּוֹן לִיְּקָנָט
 אָפָּן. — סָע קָעָן אַמְּאָל אָרוֹסָאָן גַּוְתָּעָה וּמוֹאָרָעָסָקָעָה. אַיך בֵּין דָוְרָ-
 אָוִיס אַרְיָגְנָעָל. אַיך שְׁרִיבָּ נִישְׁתָּ אַיְבָּעָר. אָוֹן אַיך קוֹוָאָטָשָׁע נִשְׁתָּ
 נָאָד. קוֹוָאָטָשָׁע. עָס אַיז מִיר קוֹוָאָטָשָׁע. שְׁוֹאָם דָרְבָּעָר. נָא פְּיעַלְוָאָט. פָּאָן
 פְּלָעוּעָ. פָּאָן פְּלָעוּעָס פָּאַלִּיטִיק. פָּאַמְ-פָּאָם.

פאמערן. אומרווען אין פאמערן. פאמעראנגן. ציגעלע מיגעלע
 קאטינקע. א שיין זוארט פאמעראנגן. אלץ וואס ענדיקט זיך מיט
 "אנצן" קלינגט שיין. קראנגן. טאנצן. און וואו איז וואנצן? אן אויס-
 נאם. נאמענסטאָג. דעם קייזערס נאמענסטאָג. נאדר גאָר פֿלּוצִים. נאָ
 דֵּיר — זיעער כַּאֲרָקְטוּרִיסְטִישׁ פֶּאָר אָנוֹנוּר גַּאנְצָן אַמּוּרִיקָנִישׁ לְעָבָן
 — דָּאָרָט אַן דָּעַר אַלְטָעָר וּוּלְטָט "שְׂלוּם-עַלְיִיכָּם". הַעֲפָלָעָךְ פִּין באָ
 לְעַבָּאַטִּישׁ. דָּאָ — נאָדר, הַפְּקָרְדִּיק. וּוּאַלְגָּאָר. וּוּאַלְגָּאָר — דִּי וּוּאַלְגָּאָר.
 וּוּנִין פָּאָ מַאְטָוּשָׁקָעָ פָּאָ וּוּאַלְגָּעָ. אַ גּוֹטָעָר גְּרָאָם צַו אַלְגָּאָ — אַ בִּזְנָעָס האָב
 אַיךְ! האָנִיק-לְעַקְעָד בּוּזָה! זַיְמָאָן האָנִיק! פָּוּן דִּי רָוִיָּ
 טָע שְׁטָעַכְעָרָס. דִּי בִּינְעָן. בִּינְעָן זַאֲרָפָן אַרְוִוִּס אַלְיִידְגִּיעָר פָּוּן בִּיבָּ
 שְׁטָאָק. פְּרָאַדְעָל שְׁטָאָק — נַיְוִן יַאֲרָק האָט דִּי הַעֲכָסָטָע גַּעֲבִידִיעָס. אַיךְ האָב
 אַ גּוֹטָעָ פִּיעָסָע. דְּרָאָמָע. רִינְגָעָ דְּרָאָמָע פָּוּן רִינְגָטָן וּוּאָסָע. וּשְׁימָנָא
 וּוּאָדָא. אַן דִּי רָוִן זַיְנָעָן שְׁוֹן נִיט וּוּיִיט פָּוּן לְעַמְּבָעָרָס. מַלְכָּ דָּאַוִּיטִישׁ
 שְׁרִיבְטָג אַנְגָּנָח גּוֹט. מַדְאָרָף זַיךְ נִשְׁתָּחַט שְׁעַמְּעָן מַיְּט אָנוֹנוּר גַּאלְיִצְיָאָנָעָר
 אַרְבָּעָט. אַרְבָּעָט מַאְכָט זַוְּסָּסְלָעָן. מַדְאָרָף מַאְכָן אָ לְעָבָן. מַדְאָרָף
 אַנְשְׁרִיבְּיָהָן עַפְעָס אַ גּוֹטָעָ זַאְקָ פֶּאָר אָנוֹנוּר צַוְּיִי יַאֲרִיכָּן יַוְבִּיךְיִי דָעָט
 57 נַאֲוּמָבָעָר. דְּעַצְּעַמְּבָעָר. 1912 — דִּי יַאֲרָן לְיִיפָּן. דִּי יַאֲרָן פְּלִיעָן.
 פְּלִיעָנְדִיקָעָ פָּאָסָט. אַט אַיז דָעָר בְּרִיוּוֹתְרָעָגָר. נאָדר. יַעַט. — אַיכְיָ
 מַוּן סְטָאָפָן אַן אַרְוָנְטְּעַרְלְוִיפָּן. אַנְטְּשְׁוָדִיקָט אַוְיףָאָ מִינְוָתָו! ...
 (טָאנְגָן, אַרְוּם 1916)

דעָר אָמוֹת

(פְּעַלְיִמְשָׁאָן)

"גַּעַנְגָּג גַּעַלְיִיטָן פָּוּן דֵּיר!" האָב אַיךְ
 אוַיסְגָּעָרְפָּוּן צַו מִיר אַלְיִין — "גַּעַנְגָּג אוַיסְגָּעָלְאָכָט אַן דְּרָנְיִידְרִיקָט
 אַלְצְדִּינְג וּוּאָס אַיז אַיז שְׁיִין אַן דָּעַרְהָוִיבָן אַן עַרְבָּסָט. נָאָ, זַע אַקְאָרְשָׁט
 וּוּאָס דִּי קְרִיטִיק דָעַנְקָט וּוּעֲגָן דֵּיר." אַרְוִיסְגָּעָנוּמָעָן פָּוּן קַעְשָׁעָנָע אַן
 אוַיסְשָׁנְטִיט פָּוּן אַ צִּיְּתוֹנָגָג, האָב אַיךְ פְּאַרְגָּעָלְעָוָן פֶּאָר זַיךְ מַיְּט אַ הוַיְיכָן
 קוֹל : "זַיְן סָאָרט שְׁרִיבְּיָהָן אַיז אַ וּוּלְדָעָר, אַן אַמְּגָעָלְוּמְפּוּרְטָעָר ... אַן
 אַפְּיָהָוּ זַיְן גַּעַלְעַכְתָּעָר אַליָּין אַיז נִיט קִיְּן עַרְנְסָטָעָר ... גַּלְאָט אַזְּוִי
 גַּעַלְאָכָט... קִיְּן אַיז פּוֹנְקָט עַרְנְסָט... קִיְּן מַאֲרָאָ."

“נו, וואס דענקסטו וועגן דעת, הא? — האב איך זיך פאָרגען-
וואָרפֿן — איך האב דיר געזאגט”...

“וואס האָסטו מיר געזאגט? האָב איך זיך אַיבערגעפֿרְעַגט.
אַלְצְדִּינְגַּה האָב איך דיר געזאגט! האָב איך זיך גענטפֿערְט,
ערשְׁטְּנָס האָב איך דיר געזאגט, אוֹדוֹ זָלֶסֶט זַיִן אַ מענטשׂ וויַאלְעַ
מענטשׂ... אָון צוֹוִיטְּנָס”...

“אַלְרִיטְּ ? — האָב איך זיך אַלְיַין גענטפֿערְט, אַראָפְּלָאָונְדִּיק
דעַם קָאָפּ, — “בִּיסְטַּ גַּעֲרָעַכְּתַּ ! פָּוּן הִינְטַּ מַאַלְעַן אָן ווּיְטַעַר ווּעַל
אַיך ווּעָרְן אָן עַרְנְסְטַעַר מַעְנְשַׁת”...
“נִיטְּ מַוְּרָאַה האָכוֹן פָּאָר קִינְעָם”, האָב איך זיך אַונְטְּרָגְעָנְעָבָן
קוֹרָאָשׂ.

“אָון זָאָגַן דעת אַמְתַּ גַּלְיַיךְ אֵין דַּי אַוְיָגַן אַרְיַין ? — האָב איך
זיך אַונְטְּרָגְעָכְאָפּט...”

“אָון נִטְּ שְׁמִיכְּלָעַן קִינְעָם” האָב איך באַשְׁלָאָסְן...
אַין אָפָּאָר מִינְגְּטוּן אַרוּם אַיז אַרְיְינְגְּקֻומְעַן דָּעַר רַעַדְקְּתָאָר. עַד
הַאַט אַוְיָסְגּוּעַן זַיְעַר עַרְנְסְטַעַר אָן פָּאָרְטְּרָאָכְטַּ. אַיך האָב פָּאָרְשְׁטָאָנְעָן,
אוֹעַר הַאַט עַפְּעַס אַגְּנָעָשְׁרִיבַּן אָן ווּילְהַעֲרָן מִין מִינְגְּגָה.
— האָסְטַּ עַפְּעַס אַגְּנָעָשְׁרִיבַּן אָ גַּוטְעַ זָאָךְ ? — הַאַט עַר מִיד
געַפְּרָעַגְּטַּ.

— הַעֲרַט אַוְיָס ! — האָב איך געזאגט צוֹ אִים — אַיך ווּיְסַדְּךָ
דעַם אַמְתַּ, אָז אַיר ווּלְטַ מִיר עַפְּעַס פָּאָרְלִיְּעָנָעַן, טַו וואָס דְּרִיטְּ אַיך
זַיךְ אַרוּם וויַאֲהַוְּנִיט אָן אַיִּ ? לִיְּעַנְטַּ אָן גַּעַנְגַּוְגַּוְגַּוְגַּ ? — מַאְכַּטְנִיט
קִיְּזַן פָּאָרְעָדָעַס !
מִין אַמְתַּ הַאַט אַבְּיַלְעַל גַּעַוְיְרַקְט אַוְיָף אִים. עַר הַאַט זַיךְ פָּאָרְ
שַׁעַמְטַ אָן — בָּאַלְדְּ גַּעַנוּמָעַן לְעַזְוַן מִיטַּ אַגְּשְׁפְּרָעְנְקָלְט קוֹל.
פָּאָרְטִּיק גַּעַוְאָרְן, הַאַט עַר אַוְיָף מִיר אַוְיָגְעָהָוִבַּן דַּי אַוְיָגַן מִיטַּ
אַמְּגַן גַּעַבְעַט.

— הַעֲרַט אַוְיָס — האָב איך געזאגט, מִיטַּ אַ גַּלְאַנְצִיקְעַר
שְׁטִים, אַין ווּלְכָעַר עַס הַאַט עַקְלָוְנְגָעַן דָּאָס רִינְגַּע גַּאֲלָד פָּוּן אַמְתַּ —
אַיך מִינְגַּטְמָא, אָז דְּעַרְפְּאָר וואָס אַיר זַעַנְטַ מִין באָס, ווּלְ אַיך
אַיך שְׁמִיכְּלָעַן אָן חַנְפְּעַנְעַן, ווּלְ אַיך מַאֲכַן מִין צָוְגַּן צוֹ רִינְגַּן פָּאָלְ
שְׁקִיטַּ, ווּלְ אַיך בּוּגַן מִין ווּקְוָן פָּאָר אַיך אָוֹן לְעַזְוַן אַיְעָרַעַ פָּאָנְ
טָאָפְּ...”

דער רעדאקטאָר האט מיך אַנְגֶּקְוּקֶט דערשטוינט, הפנים ניט געווואינט צו הערן פון מיר אַזְוִינֶעֶס ווערטער.
יעס ! — האב איך אַקלָּאָפּ געטאנ אַין טיש — געונג שוין גע-
חנפֿעַט...

— אַרוֹיס פון מײַן אָפִיס ! — האט דער רעדאקטאָר אַ גַּעֲשֵׁרִי
געטאנ אַיְיףּ מיר, אַן אוּפְּגַּעַמְאַכְּטּ דִּי טִיר מִיטּ אַ פּוֹסּ.
— **כָּאַכָּאַכָּאַ!** — האב איך זיך צעלאָכְטּ מִיטּ אַ העֲדֵדִיש גַּע-
לעכְטָעַר — אַיר טְרִיבְּטּ מִיךְ אַרוֹיס, הא ? אַלְרִיְּטּ, אַיך גַּיִי... אַיך
גַּי... אַבעָּר אַיְידָעָר אַיך גַּי, ווֹלְאַיך אַיך זָאגּוֹן, אַזְיַּעַר הַומָּאָ
רְעַסְקָעָ אַיזּוֹ דִּי בעסְטָעַ, דִּי גַּלְעַנְצְּנִידְיקְסְטָעַ, דִּי דָּרְהָוִיְבְּגַנְסְטָעַ, ווֹאָסּ
אַיך האָבּ ווֹעַן עַס אַיזּוֹ גַּעֲלִיעַנְטָן... אַזְאָ בְּרִילְיאַנטְקִיטּ פון שְׁפָרָאָר, אַזְאָ
רִיבְּקִיטּ פון הַומָּאָר, אַזְאָ שָׂאַרְפְּקִיטּ פון סָאַטְרָעַ, אַזְאַלְכָעַס טְרַעַפּטּ
מעַן נִיט אָפְּלוּ בֵּי מָאָרָק טְוִיְּן... בֵּי שְׁלָוָם-עַלְיכְּמַעַן... אָפְּלוּ בֵּי
גַּאנְגָּלְן אַיך נִיט... אַיך גַּי !

— זָעַ נָאָר, ווֹי עַר לְוִיפְּטָ, דָּעַר מְשׁוֹגְעַנְעָר ! — האט מִיךְ דָּעַר
רעַדְאַקְטָאָר אַ שְׁלַעַפּ געטָאָן פָּאָרָו אַרְבָּל אַן גַּעַלְאָן אַרוֹיסְגַּיְן
— אַיך מָאָךְ מִיר אַ ווֹיזְ אַונְ עַר בָּאַלְיִידִיקְטּ זִיךְ, דָּעַר נָאָר !
אַונְ מִיטּ אַ זְיַּעַר ווַיְיכָן, פָּאַטְעַרְלָעַכְּן טָאָן האָט עַר מָוִיסְפִּיגְגְּעוּוּן :
אַיך ווֹיִסּ, אַזְאָ דִיר אַיזּוֹ שְׁוֹעָר הַיִּנְטָטּ צוֹ מַאֲכָן אַ לְעַבּוֹן מִיטּ דָעַם הַגָּנוֹאָ
רָאָר, ווֹאָס דוּ קְרִיגְסְטָן, ווֹעַל אַיך דִיר פָּוֹן נְעַקְסְטָעַר ווֹאָס אַן גַּעַבּוֹן אַ
הוֹסְפָה — אַ פִּינְפְּעָרְלָן. בִּיסְטוֹ צְוֹפְּרִידְן ? הא ? זָאגּ דָעַם אַמת !
פָּוֹן דַעַמְאַלְטָט אַן האָבּ אַיך אַוִיסְגַּעְפּוֹנוּן, אַזְאָ מעַן קָעָן מִיטּ דָעַם
אמָת אַיך מַאֲכָן אַ גַּאנְצְ פִּינְעָם לְעַבּוֹן. נָאָר ווֹאָס דָעַן ? מעַן דָאָרָךְ
ווַיְסָן ווַיְאַזְוֵי אַים צוֹ נָזָן...

פָּנִים יְאַר 1914 בִּיז 1926

רֵינְהַר אַבְּנָר אַיְזֶנְשֶׁנְדֶּר
אָוֹן
דָּעַם סָאוּוּטָן-פֿאָרְבָּאנְד

דָּעַרְקָעַנְטָעַנְיִישׁ אָוֹן צּוֹגָעַבּוֹנְדָנְקִיִּיט

מלחמה-ליידער

פָוּן אַטְלָאָגָנָטָא בֵיז קָאמֶבָּרָאי
פָוּן ווַילְגָעַ בֵיז צָוָם עַיִן,
עַס רַוְפְּטַ אַשְׁטִים : « נִשְׁתַּ לְאֹזֶן מִין בְּלוֹט
אוֹמְזִיסְטַ פָּאָרְלְוִירַן גִּינַן ! »

די בְּלִיכְעַ זַעֲלָנָעַר זַעַט מַעַן צִיעַן
פָוּן טַוִּיטְנַגָּאנְד אַהֲעָר,
זַיְיַ אַגְּן אַפְּט אָזֶן אַפְּט אָזֶן אַפְּט :
« מִיר לְעָבָן שָׂוִין נִשְׁתַּ מַעַר ! »

אוֹן דָּוָרָךְ דִי נַעֲכַט מֵהָעָרֶת דַעַם גָּאנָג
פָוּן פִּילְעַ זַעֲלָנָעַרְפִּיס.
אוֹן עַמִּיךְ לְאַכְט : « אָ, זַעַט מִין הָאָרֶץ
עַס גְּלָאָנְצַט דָּאָרֶט אַוִּיפְ אַשְׁפְּזַן ».

אוֹן יַעֲדַע נַאֲכַט אוֹן יַעֲדַע נַאֲכַט
פָוּן ווַילְגָעַ בֵיז צָוָם עַיִן,
עַס רַוְפְּטַ אַשְׁטִים : נִשְׁתַּ לְאֹזֶן מִין בְּלוֹט
אוֹמְזִיסְטַ פָּאָרְלְוִירַן גִּינַן ! »

(ט. א. ש. 1916 א. ג. יצחך רייזן).

אוֹוִיפְ דִי וּוַיִּטְעַ וּוּעָגַן . . .

אוֹוִיפְ דִי וּוַיִּטְעַ וּוּעָגַן
זָאַלְסְטוֹ, גָּאטַ, מִיד שִׁיצְן,
פָוּן דִי וּוַיִּסְעַ שְׁטוּרְעָמָס
אוֹן דִי בִּיּוּן בְּלִיצְן.

אויף די וווײַטַע וועגן
זאָלְסְטוּ מִיךְ בָּאַהֲרֹן,
אוֹ מֵין לְעָבֵן זָאָל נִישְׁתָּ
וועָרָן שְׂטִילְ פָּאַרְשָׁנוּיטָן.

אויף די וווײַטַע וועגן,
וְאֹוֹ דִי וּוּלְדָעָר טִינְקָלָעַן,
זאָלְסְטוּ, גָּאָט, מִיר לְאָזָן,
כָּאָטְשׁ אַיִן שְׂטָעוֹן פִּינְקָלָעַן...

אויף די פּוֹסְטָעַ פּוּלְדָעָר
טָאַמְעָר וּוְעַל אִיךְ פָּאָלָן,—
זאָלְסְטוּ מִינְעַ קְרֻעְצָן
לְאָזָן דָּאָרֶט פָּאַרְשָׁאָגָן.

זָאָל קִיּוֹן מְעַנְשָׁ נִישְׁתָּ וּוַיסְּן,
זָאָל קִיּוֹן מְעַנְשָׁ נִישְׁתָּ הָעָרָן
אוֹ וְיַיְהֵ אַשְׁטָעוֹן וּוְעַל אִיךְ
שְׂטִילְ פָּאַרְלָאָשָׁן וְעָרָן.

איַן וּוַיְלָדָן וּוְאָלָד

אִיךְ בְּלְאַנְדוֹשָׁ אָם
איַן וּוּרְטָעְרִיוֹוָאָלָד,
איַן וְיִלְדָּן, וּוַיסְּטָן וּוּרְטָעְרִיוֹוָאָלָד —
בְּלְאַנְדוֹשָׁ אִיךְ אָם.

אָלְיַיְן איַן וּוְאָלָד,
איַן וְיִלְדָּן וּוְאָלָד,
איַן וּוַיְלָדָן, וּוַיסְּטָן וּוּרְטָעְרִיוֹוָאָלָד —
אָלְיַיְן!

נאראַיַעַו

[נאראַיַעַו טײַיך האָט קײַן נָאָמען נִיט
מְרוֹפֶט אַם טײַיך אָזֶן מְקֻומֶת אָוּס דְּעַרְמִיט.
די ערְד אַיז דּוֹרְכְגָעוֹיִיקְט מִיט דּוֹרוֹת רְעֵגֶן,
אַיז דּוֹרְכְגָעוֹיִיקְט מִיט זּוֹנְבְּלָעְטְּעָר אָזֶן צּוֹוִיט.
צְבָּרָאָרְכָּנוּ אַיז דָּא אַלְץ אָזֶן קְרוּם די וּוּגֶן —
זַיְדְּרִיעַן זַיְדְּ אַהֲן, אַהֲרָע, אָזֶן זּוֹכֶן גָּאָרְנִישֶׁט נִיט.

דעָר שְׁנִי, מִין גָּاط, וּוּמְעָנֵס שְׁנִי אַיז נָאָך אַזְוִי רֵינְ ? !
כִּבְּין אוֹפִי חְרָמוֹן אָזֶן תְּשֻׁפּוֹת-קָאָלִי שְׁוִין גְּעוּזָן —
נִיט מְדָבְּרָקְרִיד, נִיט זָאָמֵד, נִיט מִילְךָ אַין אַמּוֹתָעָרָס בְּרוֹסֶט,
נִיט רְעֵגֶן וּוּאָס גִּיסְט, נִיט די אַיְבִּיקִיט וּוּאָס פְּלִיסְט —
קְעָן זַיְן אַזְוִי רֵינְ, אַזְוִי בְּלָאָקִיךְ פִּישְׁבִּין —
נִיט אַפְּלִיכְוּ דַעַם הִימְלָס צְעַר אַלְיִין
קְעָן זַיְן אַזְוִי צָאָרָט, זַיְן נְאָרְצִיעָס עַדְשְׁטָעָר פְּרָאָסֶט,
מִיט שְׁטוּרְיוֹוָאנְצָעָס אַוִּיפְּ אַרְבָּעְדִּיקָּעָר ערְד,
זַיְן אַזְוִי שְׁטִילְן כְּרָאָסֶט . . .
שְׁטְרָאָלְנְד גָּאָלְד אַוִּיפְּ זְיַּבְּעָרָנָעָם פְּרָאָסֶט
אָזֶן פְּאָרָע — פָּוּן די קְוִימָעָס זַיְן אַוִּיפְּגַּעַשְׁתְּעַלְטָעָר פְּעָרָד.

פָּוּן קְלוֹיסְטָעָר-שְׁוִיבָּא מְלָאָך דַעַם טְרוּמִיְּטָעָר שְׁאָלָט
אַ פְּעַלְדָּעְרְבָּאָרְג זַיְן פְּלִיגְלָה הִיבְּיט צָוָם וּוּאָלְד !
דעָר וּוּאָלְד שְׁטִיטִית אַוְשִׁיקְ-בִּיזְן, פָּאָרָה אָקְט
מִיט צּוּקְעָרְדִּיקָּעָ צְוּוִיְגָן פָּאָרְזִיגְזָאָגֶט,
זַיְן וּוּלְכָבָעָ לְיִבְּעָ ! אַ וּוּלְכָבָעָ לְיִבְּעָ
טוּבְּנָרִין, טְרָעְרָנְשְׁטָיל, בְּעַנְקָשָׁאָפְּטְ-פְּאָרָבִיק —
רִיאַיסְן אַלְעָט סְטְרוֹנָעָס פָּוּן דִּין הָאָרֶץ צָוָם שְׁטָאָרָבָן !

אָזֶן וּוּלְכָבָעָ וּוּנְטָנוֹ קוּיקְלָעָן וּוּיְסָן דָּאָרָן
צָוָם וּוּנְעַרְוָעָ, צָוָם לְאַכְנְדִּיקָּן זָאָרָן
פָּוּן צְוִוְּנְטָעָרָס אַיְנְגָעְשְׁטָאָכָעָנָעָ מִיט קְרִיאִיצָן
מִיט וּוּנְטָהוּאָרְכָּעָס, מִיט שְׁנִיְ-גַּעְפְּלִיכִין,

מיט גַּלְעָדֶרֶיךְ עֲטָרָר פֹּון שַׁלְעָפֶרֶדֶיקְ גַּלְעָךְ,
מיט גַּלְדָּעָנָעַ, מיט זִילְבָּעָרָנָעַ זַעַק —
פָּאָר קַוְרָצָעַ וַיְנַטְּן אֹוֵיפַ וַיְנַטְּעַרְסַ לְאַגְּנָעַר פְּלִיְיטַ.
פָּאָר בַּאֲגָעַ שְׁטָעָרַן אֹוֵיפַ דַּעַר עַרְדַּפְּ אַרְזִיטַ...

וַעֲלָכָעַ וַאֲגַשָּׂאָל צִיטָעָרַט אַיְן מַאֲרָךְ, וַעֲלָכָעַ וַאֲגָאָגַּ.
דַּעֲבִוּסִי טְרוּיְמַט זַיִן צַאֲקִינַג עַלְגָּאָגַּ.
אַ טְוַנְקָלְגָּוָגַּ פֹּון מַיִין גַּוְף, אַוְיְגָאנְגַּ פֹּון מַיִין זַעַלְ!
גַּאֲגָעַן בְּרַעַנְטַ דִּי וַעֲלָטַ מַיִת שְׁוּבְלָגְעָאַ.
סְאַיִן וַיִּסְ וַיְיַסְ מִירְמַלְשְׁטִין אַיְנְצִיקָּעַר מַאֲלָאָרְמָעַ
אוֹן אַיךְ אַיְן הַיְנָעַ זַיְנָעַן מַיִר צַוְּיַיְ...

סְלַעַבְעָדִיקְ לִיד שְׁטָעָכְטַ מַיִין בְּרוֹסְטַ מַיִט מַילְךְ
דַּם וַיְנַטְּעַרְסַ וַיְיַסְעַ שְׁוֹיְגַּן הַיְכָט —

אַיךְ קָעַן נִיט בְּלִיבַּן דָא אַוּעָגְקַיְן — אַיךְ נִיט
מַיִין צִיגְאָרְפָּאָפִידַ מַיִט בְּלוֹט אַוְן גַּאֲלַדְ פַּאֲרְדוּיכְעָדַט
קוֹשַׁט אַשְׁדְּרוֹזַיקְ דַּעַם רַאֲנַדְ פֹּון לְעַבְנָס גִּיאֹעַ :
אַ וַיְיַסְעַר זַיְדַעְ הַיְנָטָעַר גַּרְוַעַס מִיְּפָזָעַקְ.
די גַּרְאַלְגָּנִיעַ הַעֲנָגַט אַרְוִיס אַיר רְוִיךְ — אַ שְׁלָאָבְרִיךְ פֻּעַנְדָלַ,
עַס שְׁמַעַקְטַ מַיִט „אַטְ“ דָאַס נַאֲפְטִיגְעַטְוַנְקָטַ שְׁפַעַנְדָלַ.
דַעַם הַיְמָלֵס רַעַנְדָלַ פַּאֲרַלְאַשְׁן אַיְן אַ דְּרִימַ
די עַרְד אַיְן לְיוֹטְעַרְעַרְ פֹּון הַמְּלָ...
אַ רְוִיךְ, אַ שְׁנִיְיַהְ, אַ פְּלִיְיגַלְ פֹּון מַיִין גַּעַכְתַן !
גַּעַטְרָאָגַן הַאָסְטוֹ מַיךְ צַוְּהַיְכִיקַתְ הַעֲכַסְטָעַר.

אוֹן אַיצְטַ אַיְן אַלְץ אַוּוּקַ — —
די אַיְרָן נַיְעַזְצָרַ די וַאֲנוֹנדַ מַיִט גַּלְדָּעָנָעַ שְׁטָעַרְ.
סְיוּעָרַט אַיְן חַלְוָם זִילְבָּעָרַ, וַאֲסַ אַיְן וַאֲרַ אַיְן בְּלִעַדְ.
נַאֲרַ אַיךְ וַאֲסַ לְעַבְ נִיט וַאֲהַ, וַאֲסַ לְעַבְ קִיםְקִיםְ
אַיךְ שְׁפִילַ מַיךְ אַלְץ מַיִט אַלְץ וַאֲסַ אַיְן פֹּון שְׁוִיםְ.
בַּיִּים יִם דַעַר שְׁפָרְיַיְ וַאֲסַ עַצְטַ פֹּון שְׁוֹאָרְצַן פַּעַלְ
עַרְ אַיְן מַיִין חַלְוָם טִיפְעַר וַיְנַטְּעַרְפְּעַלְ.

וועי אָרוּיעַר תָּהוֹם מֵיט גְּרָאָן אָוָן בְּוִים באַדְעָקֶט
אָנוֹי מֵין אֲפָעָנָע ווְאוֹנד ווְאָס בְּלָטוֹטִיקֶט ווַיְיִסְעַ שְׁרָעָק.

גְּנָאָרָאַיְוֹו ! — — —

גְּרוּיעַ טֻוִּיב מִיבָּעַ, ווְאָס הַעֲנָגֶט אַיִן בְּלוּיעַ דַּוְפָּט,
אַיִן מֵין טֻוִּיטָן נָאֶזְלָאָד ווּעַט בְּלִיעַן נָאֶךְ דַּיְיָן דַּוְפָּט !

ニיסים

אָחָנָכָה-גָּס, אָפָּרִידִיךְ נָס,
אָנָס פָּוָן יְצִיאָת-מְצָרִים ...
אָנוֹן אִיצְטָעַר מֵיט אַרְעָמָס אוּף בְּזִוִּים פָּאַרְלִיְיָגֶט
מַעַן ווְאָרָט אוּף דַּי נִיסִים דַּי נִיעַ.

מַעַן ווְאָרָט אוּף אָנוֹן אַסְתָּר, אָמְרָדְכִּי, מְזָוָאָרָט —
דַּעַר טְרָאָן זָאָל בָּאָטָש ווּעָרָן אַגְּנָשְׁלָאָפָּן,
מִיטְרָאָגֶט אָנוֹטָעָר אוּף טָאָצָן דָּס אִיגָּעָנָע הָאָרֶץ
דַּעַר טָאָץ אָיוֹן — פָּוָן גָּאָלְדָעָנָעָם הָאָפָּן ...

אָ, נִיסִים ! אָמוֹזָעַבָּאָרָעַ, בִּיטָעָרַע פִּינִינַט,
אִיךְ שְׁעַלְתָּן אָנוֹן פָּאַרְשָׁעַלְתָּן דַּי גַּעֲבִינְגָעַן
פָּוָן אַלְעַ ווְאָס לִיְיָגָן דַּי אַרְעָמָס צְוָנוּיָה
אָנוֹן ווְאָרָטָן אוּף אַיִד, אָיִן דַּי שְׁיִנְעַן —

פָּוָן אַלְטָן, פָּאַרְגָּאָגָנָגָעָנָעָם גַּלְאָר
אַיִן נַעֲפָלְעַן פָּוָן טְוִיְּטָע גַּעֲזָאָגָעָן,
וּוְעַן ווּלְעַף אָנוֹן גּוֹלְנִים הַוְּלִיעַן אָיִן ווְאֶלְדָּז
אָנוֹן מַעֲסָעָרָס צְעַהְלִיְיָטָע — בְּלִיאָנְקָעָן ...

ווערטא

אָ נישט-אַפְגַעְקִילְטָעַ נָאָר בִּיסְטוֹ אַוּוּקַ פָּוּן מֵיר,
מִיד גַעְלָאָוֶת אַוִיפָן האַלְבָן בעט
אָ נִישְׁטְדָעְרְקְוִילְעָטָעַ מִיט לִיבָע.

די ערְד אַין דְרוֹיְסַן אַין קָאַלְטָן,
דעָרְ הַימָל אַין דְרוֹיְסַן אַין קָאַלְטָן,
נָאָר דִין פִיעָר קִילְטָן נִשְׁטָ אַוִיפָן די קִילְעָכָעָר.

אוֹן בְּרַעֲנָעַן בְּרַעֲנָטָן
דעָרְ קָאַפְקָנִיְיטָש אַוִיפָן מִין האַלְבָן קִישָנָן,
וּוֹאָס אַין לִידְיִיךְ.

קלײַן מִירְטָעַלְעָן

זָוּ קָלְיַין מַוְרַטְעַלְעָעַ, בְּלַאַנְדָעַ, זִיסְעַ,
וּוַיְ פִינַן אַין דִין לִיבָעַ,
אַיךְ חָאָב דִיךְ לִיבָעַ!

קִיְין גַעַלְטָהָאָב אַיךְ נִשְׁטָן,
צַוְ גַעַלְטָ טַוִיג אַיךְ נִשְׁטָן,
נָאָר צַוְ לִיבָעַ.

וּוֹאָס-זְשָׁע וּוּעָסְטוֹ טָאָן?
וּוֹאָס-זְשָׁע וּוּעָסְטוֹ טָאָן?

כַיוּעַל גַנְבָעַנְעַן די זָוּן פָוּן הַימָלַן,
צַעַשְׂנִידַן זַי אַוִיפָן קְלִינְגָעַ
רַעֲנָדְעַלְעָרַ פָוּן גָאַלְדָן.

וועט דאך מער קיין זון נישט זיין,
וועלן מיר בידע אין בעט —
שלעפנ אוויף אייביך-אייביך.

פָּעַנִּיקָּס

צְוֹעֵךְ מַאֲלָאָא יָאָר עַפְּנָא אַיךְ מַיְינָעָ שְׁלִיוֹן
פָּאָר דָּעָם לְעַבְּנוּמָעָ עַנְדְּלָאָזָעָ פְּלוֹסָן.
אַיךְ גַּעֲבֵירָא אַקְיָנָד פָּוּנָה לְוַיְתָעָר בְּלָוָט
אוֹן גָּאָטָזָגָט וּוַיְדָעָר «עַס אַיְוֹ גּוֹטָה».

וּוַיְיַעַב אַיְוֹן פְּלוֹטָה לְוַיְטָן שְׁוֹאָנוֹגָ פָּוּנָה נַאֲכָטָ
אַזְוִי דָּעָרָ סָודָ פָּוּנָה אַוְנוֹעָרָ מַוְתָּעָרְשָׁאָפָּטָ :
עַס צִיְּלָתָדְיָ אַיְוֹן מִירָ : לְעַבְּנָ-תָוִיטָ
אוֹן יַעֲדָן מַאֲנְדָהָיָהָטָ שְׁטוֹרְיָיכָטָ זַיְוָנְטָעָר — רְוִיטָ.

וּוַיְיַעַב אַפְּיִיעָרָ צִיְּטָ זַיְךְ פָּוּנָה אַ פְּוָנָקָ
אַזְוִי דִּי זַאְמְבָלָוָם פָּוּנָה מִיןָ פְּרוֹכְפָּעָדָוָגָ.

מִיןָ צָעָר

מִיןָ צָעָר אַיְוֹ גַּעַשְׁנִיצָט אַוָּן גַּעַקָּאָרְבָּטָ,
מִיןָ צָעָר אַיְוֹ גַּעַזְוִילְבָּרֶטָ, גַּעַבְּרָאָנוֹןָ,
מִיןָ צָעָר אַיְוֹ מִיןָ זַיְדָעָנָעָרָ האָרָבָּ,
מִיןָ צָעָר אַיְוֹ אַ קִינְדִּישָׁעָ וּוֹאנָסָ.

מִיןָ צָעָר אַיְוֹ אַ גַּאְלָדוֹןָ קְלָאוֹוִירָ.
מִיןָ צָעָר אַיְוֹ אַ צִּירְוָנוֹגָ פָּאָרָ מִירָ...

ברונע

אליך בין טאקוּ ביין אויף דיר,
נאר פֿאַרְשְׁלִיסְן דֵי טִיר —
פֿאַרְשְׁלִיסְטּוֹ אָמוֹזִיסְטּוֹ!

עס לְיִגְּנָן זַיְקָ אַרְיִין אֵין שְׁלוּם
דיינָע צְוּויִי וּוַיְסֻעַ טִיווֹאָלִים —
רוּיטְ-פּֿיְסְקְּלְדִּיקְעַ בְּרִיסְטּוֹ ;
זַיְיָ וּוְילָן צִיְשָׁן מִיר אָנוֹ דִיר
זָאַל זַיְן אָפְּן דֵי טִיר.

רִיגְלְ-זָשָׁעַ, רִיגְלְ-זָשָׁעַ, רִיגְלְ-זָשָׁעַ אָזִיפּ .
עס אֵין מִיר קָאֶלְטַ צֹו שְׂטִינָן אֵין הוֹרֵף ;
רִיגְלְ-זָשָׁעַ, רִיגְלְ-זָשָׁעַ, רִיגְלְ-זָשָׁעַ צֹו .
מִיטּ דִין לְיִלְעַן דָעַק מִיךְ צֹו .

ווער איז די ציוט ?

אליך אַלְיִין בֵין דֵי צִיְטָן .
אליך אַלְיִין בֵין דָעַר וּוְעָג —
אליך אַלְיִין בֵין דֵי גְּרִינְגְּרוּיעַ פּֿיְפּעַ ,
אליך העָר אֵין דָעַר וּוְיִטְמָן .
אליך העָר דָוְרָךְ דֵי טָעָג
דאַס לְיִדְעָמָן האָרֶץ אֵין דֵי רִיפּוֹן .

אליך אַלְיִין בֵין דָאַס נִיעָע .
דאַס נִיעָע, וּוְאַס גִּיטָּה .
אליך אַלְיִין בֵין דָעַר וּוְעַכְתָּעָר פֿוֹן מַאֲרָגָן ,
אליך קָוָם צֹו בָּאָפְּרִיעִין .
זַיְן חָאֶלְוָן פֿוֹן דָעַר קִיטָּה .
אֵין וּוּלְכָעָר עָר וּוּעָרָט שִׁיר דָעְרוּאָרָגָן

איך אליין בין עס — דז,
או דו ביטט עס איך,
מיר אלע — דער וועג צו די וויטן ;
ווער עס טראקט איצט פון רוען
אויף קילפֿרִישָׁעַרּ ציר
דער וועט נישט צו רוען באויזן..

.

גִּיל-גְּלָאן

על-גיל און גיל-גלאן.
ווער האט נאך אוונגען קלאנגען געהרט ?
ニישט קלואסטערס, נישט חביבות קלינגען
על-גיל און גיל-גלאן.

נאך בי מיר אין די אויערדן
אייז זוכער פֿאַלאָן :
על-גיל און גיל-גלאן.

ס'אייז אַ לֵיד פֿוֹן אַ מְדָבָּר,
מייט פֿלאָמִיקָע בערג.
און אפשר פֿוֹן סוחרים
אויף טערקיישע מערכ.

על-גיל און גיל-גלאן.
צום טויט אייז אַ שְׁפָאָן.

מיינע ביכער, מיינע ליבעס

מיינע ביכער, מיינע ליבעס —
איין אַרְדָּעָנוּנָגּ.
אביסעלע צענונייטשט פֿוֹן צוֹפִּילּ נוֹצָחּ,
בִּידְעַ נִשְׁטִיךּ אָן אָן זַיִ נִשְׁטַקּ צוּ לְעָבָן.

ביבער מײַנע : קיינמאָל נישט באַלײַדיקטע
פֿוֹן נִשְׁטְּבָּגָעָרָן,
און אויבעט נישט פֿוֹן זְשַׁעֲדָנָעָם זָכוֹן.

די בֶּלְעָדָע שְׂנִיד אֵיך אַוִיכָּפָט מִיט קִידָּן מַעֲסָעָה,
אוּפְּגַעַמְאַכְּטָעָר בּוֹךְ,
אוּפְּגַעַדְעָקְטָעָר בּוֹיךְ,
רייכָּן נִשְׁטְּ מִיט מִיְּזָדָעָזָאָס.

זַי זָגָן שְׂטִיל אָונָן קְלוֹג „גַּעַם אָונָן,
לִיְּעַן אָונָן אָוִיס, פָּאָרְגָּעָס אָונָן,
נָאָר גְּלָעָט אָונָן מִיט דִּין קִילָּעָר הָאָנָט.“

אֵיך האָב פָּאָר מִינְעָ בִּיכְעָר, מִינְעָ לִיבָּעָס,
קיַיְן שִׁינְעָ שְׁרָאָנְקָעָן נִשְׁטָמָה.
פָּאָרְשָׁטוּבְּטָעָ,
צְעֻוָּאָרְפָּן אַוִיכָּפָט דָּעָר גַּאנְצָעָר וּוּלְעָט
זִיְּנָעָן מִינְעָ בִּיכְעָר, מִינְעָ לִיבָּעָס.

און נָאָנָט מִיט מִיר,
וּעַן וּוִיטָט פֿוֹן מִיר.

קְלוֹגָע בִּיכְעָר וּזִיְּנָעָן נִשְׁטָמָה,
קְלוֹגָע לִבָּעָס — אַוִיכָּפָט נִשְׁטָמָה.

אֵיך אָונָ דָּעָר יִם

לְעֵם האָמָעָרָת דָּעָר מַעֲכְטִיקָעָר יִם
מִיט זַיְן צָאָרְנִיקָן האָמָעָר,
עַס גְּרִיכָּת זַיְן גִּיגָּאָנְטִישָׁעָר גְּרָאָם
מִין דָּעָרְשָׁרָאָקָעָנָעָ קָאָמָעָר.

איך פיעס אופף די וויסגעכע בראנדונג.
דעם רובייבפיגלס שרייען, דעם סורף.
איך שפיר פון גזאָלצענע זאמדן
דעם וואַלкан, ואָס שרויפט זיך אָרויף.

עס סקריפט דער דיל אין מײַן קאָמער
מיט טרייט, מיט פֿאָרוֹאָגְלַטָּע טרייט,
עס האָמערט דער יִם מיט זײַן האָמער
און איך און מײַן האָרֶץ שלאגָנְדִּיט.

גרוינער ווי וויאָס

זינגעט לאָ מײַנָּע לְידָעָר, זינגעט ניט מײַנָּע לְידָעָר —
ס'איַז סֵי ווי סֵי אַלְץ מִיר דְּעַרְוַיְידָעָר.

אָהָאָט עֲפָעָם אָ פֿינְצְּטְּרָעָר, פֿיטְּשְׁ-נְאָסָעָר פֿלְּיגָל
אָהָעָז גַּעֲטָאָן מִיךְ שְׂוִין גַּלְּיִיד אָן מײַן ווִיגָל.

ניט צִיְּגָן פֿוֹן גָּאָלָד, ניט פֿאוּוָס מִיט קְרִיְינְדְּלָעָד
עס האָבוֹן באָגְלִיט מִיךְ מִיט טְעַנְצָאָן אָן מִיט חַנְדְּלָעָן.

אָ קְרָא אַיְזָן גַּעֲפְּלִוְיָין ... דָּאס טְוַנְקְלַטְּסָע בִּיטְעָר
אַיְזָן קְרִיְיוֹן פֿוֹן מײַן אָטָעָם האָט פֿינְצְּטְּרָע גַּעֲצִיטָעָר.

אָן האָב אַך דעם לְעָבָן די לְיִפְּן גַּעֲקוֹשָׁט,
הָאָט מִיךְ בְּלוֹטִיק גַּעֲשְׁתָּאָכָן זִין ווּאַנְצִיקָּעָר פְּלָוָשָׁ.

אָן ווִינְגָן ? — צַו ווּעַמְעַן ? — אָן בְּעַטָּן ? — צַו ווּאָס ?
עס פְּלָאָצָט שְׂוִין מײַן חַלּוֹם, ווי בְּרַעְכִּיקָּעָגְלָאָן !

אָ וּאָלֶד פּוֹלִיט פֿוֹן ווִיטְּן — זִין לְיִכְתְּבָּאָל מִיךְ פִּירָן ?
אָ פֿיְקָהָאַלְץ פֿוֹן שְׁרַעַק קְלָאָפְּטָמִיר אָן גַּעַהְיָן.

כ'האָב זשמעניעס פון לויטערן גאלדענעס ווינט
פארזיעיט. איצט בלען פון גראונישט די בינט.

— כ'האָב אַ ווינשטאָק געפֿלאָגנְצָט צום קינפֿטִיקָן מענטש —
צעפּוילְט עֲרֵ, צעפּוילְט עֲרֵ מִיר אָונְטָעֵר די הענט.

כ'בִּין פֶּאֲרְלֹוִירָן אַין מְדָבֵר, אַ וּועַג מָזוֹ אַיךְ ווַיְילָן.
אוֹן עַס האַילָן דַּי ווּעַלְפַּ אַין דַּי פִּינְצְּטָעָרָעָה היַילָן.

מיין פָּס קוּקָט אוּיףַ רֻעְכָּתָס אַוְן אוּפְּקָט אַוְן בְּלִיְיבָט וּאָרָטָן :
כ'וּילְ צִיעַן דַּי קְנִיפְלָעָר, אַיךְ וּועַלְ אַיסְלִיגָּן קָאָרטָן.

כ'וּאָלָט ווַיְינָעַן גַּעוֹאָלָט, נָאָר דָּאָס אַיְזָא לְעַסְטָעָר,
אוֹ מְהָאָט נִיט קִיִּין מוֹטָעָר אַוְן מְהָאָט נִיט קִיִּין שׁוֹעָסְטָעָר.

וּוַיְ אַיְינָאָם ! עַס בְּרִידְט וּוַיְ אַ וּעַפְפִין מיַין שְׂרָעָךְ,
אַיךְ קָעָן דָּא נִיט בְּלִיְיבָן אַוְן אַיךְ קָעָן נִיט אָוּזָעָךְ.

עַי בְּמַאְרָעָס, עַי שְׁטוּרָעָמָס, נָה, בְּרָעָנְגָט שְׁוִין דָעַם בְּבִיאָן,
עַי, שְׁלַאָג מִיךְ אַנְיָידָעָר, דַו גַּעַטְלָעְכָּעָר ווִיז !

חַאנְגָּלְיָעָן

אַיךְ דָאָרָףַ נָאָר אַ פְּרוּיַ, אַ בּוֹד אַוְן אַ פְּאַיקָעַ
אוֹן אַבְּסִילְ דָאָרָט — עַסְן ...
פּוֹנוֹאָנָעָן אַיךְ קָוָם. וּוֹאָהָהָן אַיךְ גַּיִ
קָעָן אַיךְ קִיְּנָמָאָל נִיט פְּאַרְגָּעָסָן.

הַיְנַט הַאָבוֹן אַיְפְּגָעָה וַיְיַעַנְעַ עַקְוָן
אוֹן קָעַץ — אַיְפְּגָעָשְׁתָּעַלְטָעַ רַוקְנָס.
צָוָם לְעַבְנָס שְׁפָרְוָנָג אַוְן צָוָם פְּרוֹכְפָּעָר —
בּוֹק זִיךְ, הָאָרֶץ מִיְּנָס, בּוֹק זִיךְ !

מיין ווילן, און א שווייד אינגעאנצן,
שטארק נאקווט און געפערלעך
זיין שארכט איז אומפאָרושאָווערט
פונ דַּי פִּידְעָרְנוּ טְרָעָרְן.

אייף מיין קאָפֶּן לְיִגְּמֵן דָּעָר שְׁנֵי דָּעָר בְּלוּיָּר,
אין מיין האָרֶץ — די רְוִיטְסְטוּ גָּעֲרְטְּנָעָר
עס זאָל מִיר די זַעֲלָבְּסְטְּ-דִּיְּנָקְיִּתְּ, גַּעֲטְרִיקִיִּת
בֵּין צָוָם סּוֹף נָאָר בְּאַשְׁעָרָת זַיְן . . .

שׂוֹין בְּלֹאָוֹת דָּעָר וּוַיְנַט אַיְבָּרָן לְאַנְדְּ-זְוּעָג
דָּעֲרְגָּעְרְ-דָּעְדָּעָר נְעַמְּן זִיךְ צְוֹאָמָעָן
זַיְּ-קִיְּקְלָעָן זִיךְ, קִיְּקְלָעָן זִיךְ וּוַיִּתְּ
בֵּין צָו דָּעָר שְׁטוּב פּוֹן מִין מַאֲמָעָן.

אַיְן לְאָנָד, מִין אַיְגָּנָן-אַיְגָּנָן לְאָנָד !
מִין יְוָגָּנָט קְרוּיְ-שְׁטָאָט די פָּאָרוֹן-פְּרָעָם !
דיַין בִּיְזָן וּאַלְדְּ-בּוּקָעָט, דיַין שְׁטִינְגְּ-עַדְקָאָם,
וּאַלְטָאָט אַיךְ הַיִּנְטָט בִּידְאָרְפָּן נָאָר . . .

דיַין צָאָרָעָט שְׁפָרָאָר, דיַין דִּיאָלְעָקָט
דיַין «אַיְנָן-אַזְּ-זִוְּיִּמְּ-רְ-קְעָמָר»
נִיט אַין שְׁעַקְסְּפִּירָט עַגְּלִישָׁ, נִיט אַין רִילְקָעָט דִּיטְשָׁ
אַין דָּא עַפְעָם שְׁעַנְדָּרָס.

נָאָר אַיצְטָ קְלָאָפֶט אַהֲקָ אַיבָּעָר דִּיר, וּוְיִ מִיר !
מִין לְאָנָד, מִין וּוַיְגָּלָ, מִין עַרְשָׁטָע נְעַסְטְּ-שְׁטָרְוִי
וּוְעָן אַיךְ זָאָל הַאָבָּן פְּלִיגָּל, אֹוִי וּוְעָן אַיךְ זָאָל הַאָבָּן
וּאַלְטָאָט אַיךְ אַרְיְבָּעָר-עַפְלָוִיגָּן, בֵּי דִיר גַּעֲזָעָן שַׁוִּין . . .

וּוְיִּסְׁ וְאָס אַין מִיר גַּעֲבְּלִיבָּן נָאָר, חֹזֶן אַבעְכָּרְעָן
מִיט אַש פּוֹן דִּיְּנָעָ אַוְיסְגָּעְבָּרְעָנָטָר רְוִיזָן ?
אַ נָּאָר אַיְגָּנָאָל זִיךְ אַרְאָפְצָוּקְלִיעָן פּוֹן דיַין טְוִיְּעָ-בָּאָרָג
אוֹן אַין קְרוּמָעָן וּוַיְיִנְשְׁלָבוּם זִיךְ דָּעָם קָאָפֶט צְעַשְׁטָוִיסָן !

א בלעט פון זיין ליעבען

זיין רבי פֿלעגט שטענדיק זאגן : וואס לערנגען מיר פון דעם
און וואס א שטייגער איי דערפֿון געדראונגען ?
און ער פֿלעגט טראכטן : די וועטלט איי שיין.
א שאד, דער רבי עסט זיך אויסס די פֿונגגען.

דער טאטע פֿלעגט שטענדיק פרעגן צי כומעהشت ער און ראשיט
אימ שיקנדיק נאדר א פֿעלקֿ דרייכענער טויטין,
ער פֿלעגט בייסן זיך די נעהל און זען ווי שעהפלעך פֿאשען
און מיטן וויסן שטראזו זיך אווועקטראכטן קיין וויז.

„עס וואקסט א קלײַ“, פֿלעגן פֿאנגען שכנים
די באבע פֿלעגט אים גָּלעטן די ניעס סאמעט-זועסט.
ביז אינמאָל אָן א זומערתאָג אָ שיינעם
אייז ער אָוועק קליין בודאפעטט.

דאָס בודאפעטט פון קערבלעך פֿעטע טריבֿין
דאָס בודאפעטט פון דאמען מיט ציגאָרֶן
דאָס בודאפעטט פון דימענטענע שויבֿן
אייז לאָנד פון אונגעאָרישע פֿלאָמְען און פון באָרֶן.

דאָרט האָט ער באָגעננט גאָדר די פֿינע חברה
וואָס גלויבֿן ניט אָן גָּאט. אָן קִיסעֶר, אָין גענטאָטְעָן
און קִינעֶר האָט אִם ניט געקוּקֿט מעָר אָין די וועברעָס
און ער אלְּיאַן האָט זיך פֿאָרטראָגֿן מיט קִינדער פון די יאָטְקֿעָס.

האָט ער זיך אַיִינגעָשָׂפֿט אַהיַט מיט אַדאַשָּׁע
און אַיבֿרָן דַּאֲשָׁעָק אֵיז גַּעוּזָן אַגְּלַבְּלָעָך בענדי
און זיך גַּעֲלִיבֿטָעָה האָט אַצְּטָג גַּעהַיִסְן קָאָסִיעָ
און ער האָט שִׁירְשִׁיר ניט אוֹיסְגַּעֲבִיטָן סְרָעָנְדָל.

נאָר ער האָט זיך גַּעֲכָאָפֿט אָז בִּיטָן הַיִּסְטָ דָאָך בִּיטָן
אַ גַּרְוִיעָ לְאַפְּטָשָׁע אַיִּחָ אַן אַלְּטָעָר שְׁמָאָטָע

האט ער זיך באווארנט שוין באצ'יטנס
מייט אן אונטערשלאך פון סאפיום-וואטע.

אייז אלץ פארהאלכט געווען איין א האלבן בויגן
וויי דער שארפער הארן פון דער יט-לבנה
ער טראגט א קריין פון בענשאפט איין די אויגן,
און איין קעשענע — א האלבע קראגע.

מייט פאווע-פעדערן איין זיין ליד באצ'ירטן, באצ'יטערט
געהייקערט פון דער לאסט פון גאלדענע שוימען
סאייז פיין און בענק בי אים וואנדערלעך געלטערט,
זינע אלע וועגן — ציטילאצע, און רומיען.

גייט ער איבער דער גאס ווי איבער הויכע שטרוייכלס
היעבט פארזיכטיק זיין פס און זיין מפונק-געווּז,
עס שוימט פאר אים דער טאג ווי א טערפוק רובייל
סאייז שווער צו זען די ציט דורך זיין אויגנגלאוד.

האט ער געשפאנט, געשפאנט איבער גאר דעם וועלטל
דורך בלאטעס פון קאנזען, איז שיך פון לאך
(כاطש שטורעמס האבן זיך ערגעץ-וואו געתשטעלט שוין)
פאברראקט א העלפט פון טאג ביים „פייר-א-קילאך“.

אייז עס אלץ געגאנגען ווי געשמירט א מזמור
און 5 אידן איז 5 טיילן וועלט האבן שוין געוואסט : ער אייז ער
מיהאט אים גערופן : דער דיכטער דער קאפריזונער
און וואו מגיטין א קוועטש, הייסט דאס, גיט א טרער.

האט ער אויף אלייסדינג מיטן הארץ געטופעט
און ווי א וויזדר לאשיך האט ער די ציין געתשטירעט.
מייט דעם בלאנדן אומעט האט ער געתשטעלט א חופה
„עה, קלעזמער פלעטט די טאצן — א כאלייער !“

איבער פעלזשפייז צום העכסטן שטיינדליך
טוייט-גלאטשיק איי איעדר טרייט געווועזן,
און פאלנדיך געפאלז מיט אַהנדֶל
און פאלנדיך זיין אייגן לֵיד געלאען...
* * *

עדער אינגענג אין קאפע צום "בלאעם גריינש"

אי געוווען אָן אויפטריט, מיט פאראדאע.
אייעדר ציגנביבקע איי געוווען אָוונינש
יעדר שפיציך בערדל — אָשעקספֿיר אודראי.

מייט שטאלץ פְּלָעַגְטּ עַר זִיךְ נָעֲמָעַן אָונְטָעַרְן אָרָעַם
און טראכטן: וואס נאך עפָּס טוט מען היינט פָּאָר זִיךְ?
ווי דִּי שׂוֹאָלֶב וואס אויף ווינטער פְּלִיט זִיךְ אָפְּ קִין דָּרוּם
אווי אָיִן עַר גַּעֲפְּלוּגִין — פּוֹן זִיךְ צַוְּ זִיךְ.

"אָלְתָּהְנָן לְנָשִׁים" דעם פּוֹסָק קָעֵן עַר דּוֹקָא
דאָךְ גַּי זַיְהָ קָלָג אָן דִּי בְּלֹטָן יָאָן!
אייְזַיְהָ עַר זִיךְ לְאַנְגּוּיִיל אויף אלָעַ וּוּגָן מְפַקֵּד
אַיְם אַרְטְּ גַּאֲרִינִיט וואס ווּלְדַן מְעַנְשָׁן זָאגָן.

דאָךְ דִּי שִׁיפּוֹן זַיְהָעַ, כָּאַטְשָׁ מִיטְ רָאוּזְ זַעֲגָלָעַן
קוּמָעַן פּוֹסְטָעַ אָן פּוֹן דִּי וּוּיְטָעַ האָפָּנוֹן
עסְ גַּלְאָנְצָטְ נָאָר אַיְפְּן טְשָׁאָרְטָעַר דִּי "גַּאֲלְדָעָנָעַ רְעַגְלָעַן",
נִישְׁטַ גַּעֲבָרָאָכְטַ קִין אִימְבָּעַר, קִין עַלְפָאָנְטָבִּין, קִין אָפְּן...

די מאָסְטָן זַיְהָעַ, פּוֹן צָאנְשָׁטְעָכְעָרָס צְעַבָּרְאַכְעָנָעַ
אויף טִישְׁלָעַךְ קְוִיטְיכָע אִין "קְאָפְּעַדְרָאִילְן"
מייט צְעַנְדְּלִיךְ מְעַנְטָשְׁלָעַךְ צְעַשְׁפָּאַלְטָעַנָּעַ, צְעַקְרָאַכְעָנָעַ
אַלְסְ מִיטְ-מְאַנְשָׁאָפְטַ אִין דִּי שְׁטוּרָעָמְשׁוֹאָלָן...

די גַּאנְצָע וּוּלְטַ אָ פִּינְגְּעָרְהָוֹת מִיטְ אַיְדָ-אַיְדָ,
גִּיטְ עַמִּיצָּעָר אָ שְׁנָאָל נָאָר מִיטְ נָאָגָל,
אייְזַיְהָ עַר טְרוּיְעָרִיךְ וּיְ אָ תְּבוֹאָה-טְאָלָל
נָאָךְ אָ שְׁוּעָרָן טְשְׁוּיְקְעָדִיקָן האָגָג.

או אפענען וואונד — דאס איז ער אליען, אליענעט,
פארפודערט מיט דער בליכkeit פון זיין לידער-טאלאקע.
און וואו מ'דרט אים אן, דארטן טוטעס וויי אים
אויף שטער-בעטלעך וואַגערט זיך זיין זעל און וואַגערט...
* * *

וואָהין, וואָהין? קיין ווין, קיין ווין!
די וואָנדער וווײַטער ווין פון "שאַלע גאלד",
ער שטעלט זיין חלום-פערל מיטן קאָפּ אַהֲן,
און פֿאַרְקִינְפֶּט דעם עק אים אַן אַ טראָד.

הײַדָּא, ווישטָא, וויאָ פֿעַגָּזֶס!
עס וואָרְפֶּט דיר שטיינען נאָךְ די גָּאָס... די גָּאָס.
אייז געַם זיך אָן אויפֿסְנֵי מיט כוֹה, מיט עזות,
ווַיְיל שיכור בֵּין אַיךְ דָּאָךְ — נִיט פָּוּן עַפְּלַ-קוֹוָאָס...

מיין זעל, מיין הארץן איז שיכור —
מיט גָּאָט, מיט מענטש, מיט לְיכַט פָּוּן ווַיְיטָע זונען
און בי דעם אויפֿגְּלָאנְץ פָּוּן דער גָּאָלְדְּבָּעָר רִיקָּע
הָאָבָּא אַיךְ זיך אַלְיעָן אויף דִּי קְנִיעָס גַּעֲפָנוּן...

אַ טִּיְּדָא אַינְדָּעָרְפָּרִי

ער טאג האט אַיְינְגָּעְבָּרְעָנְט זִין צִיכְּן
מיט פִּיעָרְדִּיקָּן בְּלִיְּךְ,
אויף דִּי שׁוֹפָּן ווַיְיסָע
פָּוּן דְּרִימְלְדִּיקָּן טִיךְ.

עס צִינְגְּלָט זיך אַ לְּיכַטְוָג
עס שְׁלוֹקְבָּצְט אָפְּ אַן אויף;
אַלְעָס ווָס פָּאַרְנִיכְטָוָג —
גַּעֲזָאָמְלָט האט צוֹנוּיָת.

עם גענצעט אין זיין לאנגשאפט
דער זילבערפיש, דער טיך.
מייט פאסטאראאלער לאנדשאפט
דער אומעט גיט א שמייך.
ס'איז וועלט און ערְד פֿאַרגענְגָּעֵד
דער הימֶל פֿלִיסְט אַוּעַל
און ס'פֿרִיסְט אוּיך זעלבְּסְטְּפֿאַרְשְׁטְּעַנְּדְּלָעֵד
מיין עלנט — צו אַ בְּרוּג.

וּוְאֵיך, וּוְדוֹ

אֵיך בֵּין אֹזְוִי סִיוָה, גְּרָאָד
וּוְדוֹ בִּיסְטְ פִינְקְלְדִיק,
וּוְדוֹ בִּיסְטְ דָעַר מִיְתְגָּאָט
אֹזְוִי בֵּין אֵיך טִינְקְלְדִיק.

וּוְדוֹ בִּיסְטְ גְּרוֹיסְ-גַעַצְירָט
מייט שווערדַן פָּוָן זָוָן,
אֹזְוִי בֵּין אֵיך אוֹסְגָעַשְמִירָט
איַן אַיְגָעָנְעָר וּוּאָנְדָ.

וּוְדוֹ בִּיסְטְ לאָנְגְּדָאָעוֹדִיק —
אוֹיפֿ אַיְבְּקָעֵר אַיְבָ,
אֹזְוִי פְּלִיס אֵיך שְׁעהַעֲוֹדִיק
איַן פָּאֵל אָנוֹ אַין הַיְבָ.

וּוְאֵיך בִּיסְטוֹ זָונְדָעָרְלָעֵד
איַן שְׁוֹוִיגְזָאָמְקִיט
וּוְדוֹ בֵּין אֵיך וּוּאָנוֹנְדָעָרְלָעֵד
איַן אַיְבְּזָאָמְקִיט.

אונזער פאן

(צום ערשתן מא')

על איז ניט דאס שטיקל געוואנט
וואס פלאטערט אין מאַיזוינט,
על איז אונזער ליעבּן געמאָטערטס
וואס שפֿאנט דאָרט פֿאָרואיס און וואס צינדט.

על איז ניט קיין לייונט אלֵין
וואס פלאקערט אויף ימים פון קעט,
על איז אונזער בלוט און געוויין
פון יאָך און פון נויט און פון קלעט.

על איז דער פֿאָדים דער רויטער
פון אונזער געשיכטע פון פֿיין,
על איז אונזער גאנג צו דעם אויפֿאנָג
דער גאנָג אינָם מאָרגן אַריִין.

על איז ניט קיין זיד און קיין לייונט
וואס פלאטערט — אָן אָרבּעטער פֿאן:
על איז אונזער כוֹאַליַּע פון לְידִין
וואס שטורעטט פון אייבּיק מַאל אָן.

איַהְעַלְעֶד די פֿאן צו די ווינְטָן,
איַהְעַלְעֶד דער הימַלְגַּשְׁרִי!
אָסְפָּאַלְט און שטִין זַיךְ צִינְדָּן
פון רוּתַּס אַיְפַּן גַּרְיַן פּוֹנָם מאַיְ...

פארשְׂרִיט

אַיבּערמַאַכְּנָדִיק זַאֲכָן
וועָרָן מִיר אַיבּערגַּעַמְּבָט!

אַיבּערמַאַכְּנָדִיק די וּוּעַלְט
איַן וּוּלְכָעֶד מעַנְטִישׁוּן לְיעַבּן
מַאֲכָן מִר אַיבּער דַעַם מעַנְטִישׁ
איַן וּוּלְכָן די וּוּעַלְט לְיעַבּט.

בֵּיִס יָם

אֲס אַיְזָעֶרֶנֹּעַ רְוִישׁוֹן, דָּס שְׂטָאַלְעֶנֹּעַ וַיְדָן
פָּוֹן יָם
פָּעַנְעַטְעַרְירַת
מִין הַאֲרִיזָאָנְטְּלִינְגְּרַטְּן אַיךְ
מִיט הַוִּיתְ אָוֹן בִּינְעַרְ שָׁאָרְ
אַיְן יְעַדְן וּוּעַטְ-קִיְּלָעְן פָּוֹן נַאֲמָדוֹן בְּלוֹט
וּוּאָס רַוקְט אַיְן מִיר
די וּוּיְיעָרָס פָּוֹן דָּעַר צִיְּתַ
אַדָּאָךְ.

צַו מַוְתָּעַפְעַרְלְדִּיקְן הַיְמָלֵל
פָּאַכְעַט אַיְנָם פְּלִיגִיל מִינְגָּעָם
די לְוַסְט זִיךְ אַפְּצָוּבִּינְדָּן פָּוֹן דָּעַר עַרְדָּ
שְׁפִּרְצָנְדִּיק אַ שְׁוִים פָּוֹן גִּיכְתַּ
אַרְוּם זִיךְ ...

דָּרִימָל-סִירְוֹפְ

פָּוֹן דָּרִימָל-סִירְוֹפְ שְׁוּעוֹר קְלֻעַּפְיק
טְאַיעַט אַ וּוֹרָט אַוִּיךְ מִין לִיפְ;
גְּרוֹיס אָוֹן עַרְדִּיק אָוֹן טְעַפְּיק
אוֹן קִיְּן צְוָנָגְ האָט דָּס נַסְטָ.

אַטְעַמְּלָאָוּ בְּרוֹין אָוֹן בְּלָא נַאֲכַעַטְעַם
פְּרִיכְתַּ דָּס אָנוֹ אַ פָּאָרָם,
אוֹרְ-נִיעַץ צְוָנְגָלְאַזְיִיקִיט טְשַׁעַפְעַט
די בְּלִיצְבִּיטַש צָוּ שְׂטָאָרָם.

מִיט בְּלִינְדִּיקִיט בְּאַרְוִישְׁט, בְּאַטְרוֹנְקָעָן
גּוֹרְלְ-בָּאַשְׁוֹוֹאָוִירָן צַו דָּעַר עַרְדָּ
עַס הַאָבָן די סְפָעָרָן די טְוַנְקָעַלְעַ
מִין דָּאָרְשַׁט דָּעַרְהָעָרט.

אוֹיַ וְוַיַּדְיִיַּפְנֵן בְּרָעָנָעָן !
קְנִילָן זִיךְ צֻנוֹנִיףּ וְוַיְשַׁעֲנָגּ.
פָּונּ וְוָאנָעָן ? וְוַאַ אַהֲןּ ? צַוּ וְוּמְעָן ?
אַינְ אָוִיגּ אַיְזָ אַ נְאָסְעָרּ גַּעֲדרָעָנָגּ.

סְעִפְטוּמָבָעָרּ גַּאַלְדּ !

סְעִפְטוּמָבָעָרּ גַּאַלְדּ ! וְוַיַּקְאַלְטֵן אָוֹן דִּין עַס אַיִן,
אָן וְאַרְמִקְיִיטּ. נָאָר צָאָרָטּ, אָוֹן גַּלְיְעָנִידּ פִּינּ,
אָוֹן וְוַיַּאַזְנְבָלִיקּ אָוֹן לְעַבְנִי-פְּרִידּ אָוֹן זִיךְ
עַס פְּאַלְטּ אַיְן מִין נְשָׁמָה קְאַלְטּ אַרְיִין.

סְעִפְטוּמָבָעָרּ גַּאַלְדּ ! דִּי קְרָאָעַן בָּאָדָן זִיךְ אַיְן דִּיר
אָוֹן זִינְגָּעָן זִיְיעָרּ אַיְנְצִיךְ טְוִיטְוִינְ-לִידּ ;
אָוֹן אַיְךְ ? אַיְךְ שִׁיטּ מִין בְּלִיקּ אַוְיָףּ טְוִיטְוּ פְּעַלְדָּעָרּ אָוֹס
אָוֹן פִּילּ זִיךְ פָּונּ דָּעָרּ גַּאַלְדְּ-לְאָסְטּ אָזְוִי מִידּ ! ...

לִידְעָרּ אָוֹן בְּרוּוִיטּ

אַיְךְ גִּיבּ אַיְיךְ מִינְעָ לִידְעָרּ,
שְׁעַנְקָטּ אֶ שְׁטִיקָלּ בְּרוּוִיטּ !
אַיְךְ בֵּין שְׁוִין אַזְאָ מִידְעָרּ —
פָּונּ בָּאָרָעָן זִיךְ מִיטּ נְוִיטּ.

נִיטּ וְוּלְגָנִידּ זִיךְ נְוִיגּן
צַוּ שְׁטוּרְיִיכְלָוָגּ אַוְיָפּן וְוּגּ —
הָאָבּ אַיְךְ גַּאַר אַיְסְגָּעְבָּוָגּן
מִין קָאָפּ אַוְיָףּ קְרִיקְצָוּוּגּ.

כִּיהְאָבּ שְׁוִין מַעַרְ קִיְּן שְׁטָאַיְץּ נִיטּ —
סְיָאוּן אַפְגָּעָטָאָן דִּי וּוִירָדּ,
כִּיּוֹקּ שְׁטוֹם צַוּ דִּי וְוְאַלְקָנָס
אַיְךְ זָאָגּ זִיְיָ « פִּירָטּ מִיךּ, פִּירָטּ ! »
דִּי פְּרָאָכְטּ אַיְזָ אַפְגָּעָרִיטּן —
בֵּין רִיטְעָרּ אָוֹן אֶלְאָנָץּ !

און וואס עס איז פארשניטן
ווערט שווין מער ניט גאנץ...

איך גיב איך מיינע לידער,
שענט א טראפֿן פריד!
איך בין איצט אוא מידער,
איך בין א מידער איך.

בין פארברענט פון ווינטן,
באוינט פון רענַך-בליפֿ;
וואו קיל איך אָפּ די טינטן
פון מיינע מאונסקרייפֿט?

ס'קען צומאל אָוֹרְעָם
ניט לעבן און אָפּרִינְטֶן,
און אָיך בין אָוֹרְעָם
עלנט און אָלִין!

* * *

איך גיב איך אַיְדָּל-בִּינְעָר,
גיט מיר ברויט און קוואס!
עס זאל כאטש אונגערט אַיְנְעָר
ניט אויסיגין אין דער גאָס...

פון שטינגער וואס מען וואָרְפַּט מיר —
איך בויע ניט קיין הוי,
נאָר וויסן זיין דאס דָּאָרְפַּט אֵיר —
או אַיְנוֹזָם גַּי אָיך אויס!

עס ווערזן לִיְתָן אַין נָאָרְדוֹן —
אָפְטָמָל טוֹיט-פָּאָרְשָׁנִיטִים,
און אֵיר ווועט מִיר דָּעַרְמָאָרְדוֹן
מייט פָּאָרְשָׁוִינְגְּקִיטִים...

דאָן ווועט אֵיר לעבן העקל
ליינְגַּן דָּעַמְבָּעַ-בָּלְעַט,
און קָלִינְגָּעַן אויף די גָּלְעָקָעַר
דעַם טוֹיט פון אָ פָּאָט

די לעגענדע פון כאנדראָ

די דזאָזקע לעגענדע איז דערציזט געווארן צו אָן אַמְּנָרִי,
קאנער מיסיאָנער פון אַפְּאַסְטוֹךְ-יְוָוָג, פון טאל כאַנדראָ,
אָן אַיבָּעָרְגָּעָבָן געווארן פון מ. ע. ווינסלאָג.

1

על פאלט קיין רעגן ניט. — — —

די פֿאנְגָּעָה הֵיטָע שְׁטוֹנְדָּן קְרִיכָּן שְׁנוּקָּן-פּוּיָּן,
און פון דעם הַיְמָלֵס-בְּלִיאָסְקָּנְדָּ-הַעֲלָן פִּיעָרְקָּנוּיָּן
אוֹ אַוְיפָּהָעָר שְׁמַעְלֶצֶט אַרְאָפָּ אַשְׁטְּרָאָם פָּוּן רְוִיטָּ מְעַטָּאָלָּן,
און שְׁטָעָלָט די פּוֹלְסָן אָפָּ פָּוּן יְעָדָן וּאַסְעָרְ-קּוֹוָאָל,
און מְעַנְטָש אָן פִּי — עַס פְּאַלְטָן : פָּוּן אַט דָּעָר גִּיהְנָוָם-הַיָּן
וּאוֹ סְ'אָיָן אַשְׁטְּרָאָם גְּעוּוֹן, אַיצְט גְּלָאָצָט אַפְּלְדוֹן-רִיטָּן.

און שְׁטִינְדָּלָעָךְ גַּלְאָנְצָן הַיָּס, וּאוֹ סְ'הָאָט אַטְּיִיךְ גַּעַלְאָכָט
און שְׁוּעָר וּוֹי סְ'אָיָן דָּעָר טָאג אָן שְׁוּעָרָרָר נָאָר די נְאָכָט !

און טְשָׁאָטָעָס קְרָאָנְקָעָ וּוּלְעָף עַס פְּרִיכָּן אָין דָעָם וּזְאָדָּן,
אטָה הַוִּבְּט זִיךְ אָוִיף אַ וּזְאָיף אָונָ טָוט אַ בְּרוּם אָן — פְּאַלְטָן.
און סְ'צִיטָעָרט יְעָדָעָס הַאָרְץ, אָונָ יְעָדָעָר בְּלִוְתָּסְטָרָאָפָּ טְרָאָכָט :
„אוֹי, שְׁוּעָר וּוֹי סְ'אָיָן דָּעָר טָאג — אָן שְׁוּעָרָרָר נָאָר די נְאָכָט !“

2

לְאָדָּרָגָעָן דָּאָרָט וּוֹאָ שְׁלָאָנְקָעָ פָּאָלָמָעָן בְּלִיעָן,
דָּאָרָט בְּלִיט אָוָרָךְ כְּאַנְדָּרָאָס שְׁטָאָלִיךְ — אַמִּידְלָ-קָעְנִיגִּין.
אַיר לְיִיב אָין וּוֹיסָ, וּוֹי שְׁנִיָּן, אַיר אַטְּעָם שְׁמַעְקָט וּוֹי נָאָרָט,
און וּוֹי אַטְּרוּם פָּוּן גְּלִיק, עַס אָיָן אַיר לְיִבְּעָ צָאָרָט.
און פְּנִיקָט וּוֹי סְ'אָיָן אַיר קָאָפָּ פָּוּן לְאַקְוּרְנִיגָּעָן שְׁוּאָרָץ,
אוֹי אָיָן מְאַנְבְּלוּסְ-רוּיָט אַיר מִידְלָ-הַאָרָץ.

די שְׁוּעָרָד פָּוּן דָּוְרָשָׁט נִיט האָט דָּעָרְגִּיָּיכָט בֵּין אַיר פְּאַלְטָן
דָּעָן שְׁקָלְאָפָּן טְיוֹוָנָט צִיעָן דָּוְרָךְ יְעָדָן מְדֻבְּרַ-פְּלָאָז

פאָר כָּאנְדְּרָאָס קַעְנִיגַּן צֹ זָמְלָעָן פָּעֶטֶעֶט פְּרוֹכֶטֶט,
וְאָס אֵי אֵין גַּעֲרְטְּגָעֶר פִּילֶגְשָׁאָר אַוְּסְגַּעְזָוָכֶת,
אוֹן קְלַעְתְּעִירְן צָוֶם אָրֶט, וְאוֹ פְּלִיסְיק גַּאֲלָד זִיךְרָאָגֶט
דוֹרֶךְ בְּלוּיָּעַ פָּעַלְוִינְדְּוּעַנְט, דּוֹרֶךְ אַדְרָוָן פָּוָן שְׂטִיעַן,
אוֹן עַנְדְּלָעֶךְ קְוֹמֶט אַרְוִיסָּאָס אַי גַּלְמַצְעַרְדִּיק, אַי רַיְּן...

אוֹן אַלְעָס נָאָר פָּאָר אָיר, פָּאָר כָּאנְדְּרָאָס קַעְנִיגַּן.
וְאָס פָּאָר אִיר הַעֲנָגְלַ-בָּעֶט פִּיר צָעַנְדְּלִיק מִידְלָעָן קַנְיָעַן,
אוֹן שְׂקָלְאָפָּן פִּילֶגְשָׁאָר, מִיטֶּשֶׁוָּאָגְעַן-פָּאָכָּעָרָס שְׂטִיעַן,
אוֹן אוֹיְף אִיר וּוַיְסָן לִיְּבָן אַ צָּאָרְטָע קִיְּוָנָג וּוַיְעַן,
אוֹן אַינְדִּיעָס פָּאָרְפּוּם — פָּוָן דּוֹפְּטָן יַעֲדָעָר מֵין —
דּוּרְגְּלָעַט דָּעַם צָאָרְטָן טְרוּים פָּוָן כָּאנְדְּרָאָס קַעְנִיגַּן.

3

אוֹן אַיְינְמָאָס, וּוֹעֵן דִּי קַעְנִיגַּן בֵּי זִיךְרָאָס
גַּעֲזָעָסָן אֵיתִ, בָּאַטְרָאָכֶט דָּאָס שְׂוִיבְּ-גַּלְעָן,
(דָּעַן אַנְגָּעָפְּלָוִיגָּן אֵי שְׂוִין בָּאֲלָד דִּי זְוּמְעַרְ-נָאָכֶט !)
הָאָט לְאַנְגָּהָאָס פָּוָן פָּאָלָאָץ דִּי טִיר זִיךְרָאָס
— הַעֲרָאָד ?
— «קַעְנִיגַּן ?»

פָּוָן פּוֹרְפּוֹר אֵי זִין קְלִיְּד —
דָּאָר שְׂוֹאָרָץ אֵן טְרוּיְעָרִיךְ אֵי דּוֹעָר טָאָן פָּוָן זִינָעָ רִיךְ.
„אָ, קַעְנִיגַּן !“ עָרָזָגָט אֵן אוֹיְף דּוֹעָר קַנְיָה עָרְפָּאָלָה.
„אָ שְׂוֹאָרְצָעָר פְּרִינְצָאָצִינְד דִּין פְּרָעָכְטִיךְ לְאָנֵד פָּאָרוֹאָלָט .“

„אָ שְׂוֹאָרְצָעָר פְּרִינְצָ ?“ זִי פְּרָעָגֶט אִיר בְּלִיךְ אִים טְרוּיְעָרִיךְ גַּלְעָט.
זִי שְׂטָרָעָקֶט אִיר סְצָעָפְּטָעָר אֹוִס אֵן זָגָט : שְׂטִי אוֹיְף אֵן
רַעַט ?“

„אָ, כָּאנְדְּרָאָס קַעְנִיגַּן ! סְאָ בְּשָׂוֹרָה שְׂוֹאָרָץ וּוֹי נָאָכֶט ,
וְאָס פָּוָן דִּין פָּאָלָק אֵן לְאָנֵד אֵיכְ אַהֲבָ צֹו דִיר גַּעֲרְטָאָכֶט ;
אָ, כָּאנְדְּרָאָס קַעְנִיגַּן — עַס פָּאָלָט דִּין פָּאָלָק וּוֹי שָׁאָפִי !“

ס' האט גאט אויף אונז געשיקט זיין דורשטי-אונ-הונגער שטראָף.
 פִּינְגַּען טויט איזן הייסן זאמֶד פֿון וועג.
 די שאָרְפַּע שווערד פֿון דּוֹרְשַׁט, זֵי הערטש שווין זיבּן טַעַג.
 אַ קָּעַמְלַ פִּיגְט פָּאָרְשְׂמָאָכְט — נִיטָא קִין טְרוֹנָק צַו זַעַט.
 דּוּרְ וּוֹאָסְעַרְ-גָּאָט אַיְזַוְּבַּ צֻם שְׁטוּמָן אַוְיגְ-גַּעֲבָעַט.
 אַוְן אַיְזַעְרְ יָאָמְעַרְ-קָלְאָנְגַּ פֿון טִיפְּעָר מַעֲנְצָנְ-בְּרוֹסְט.
 עַר לְאֹוֹת דַּעַט קָלְאָגְעָרָסְ הָאָרֶץ בְּלוּזְ אַרְיָמְעָר אַוְן פּוֹסְט.
 דּוּרְ טוִיט מִיטְ גְּרוֹיסְעַ שְׁרִיטַ בִּי אַוְן אַיְזַעְנְדַ שְׁפְּרִיעַיט אָוֹם.
 עַר קְלִיְיִיבַּט זַיְן קְרַבְּנַ נִיטַ, עַר קָאָסְעַט אָוּמְעַטְוּם.
 הַיְיִינְטַ פְּרִי, עַס אַיְזַאְשַׁרְד — דּוּרְ מַלְחָמָה-הַעַלְד —
 גַּעַפְּאַלְן טוִיט פֿון דּוֹרְשַׁט — עַר לְיִגְט נַאֲךְ אַוְיפְּנַ פְּעַלְד!
 דַּעַן קִינְעָרְ האָט קִין קְרָאָפְט אַ רִיר טַאַן מִיט אַהֲנַט.
 דּוּרְ בִּיּוּזְרַ דּוּרְשַׁט פָּאָרוֹיסְט אַוְן טְילִיקַט אַוְים דָּאַס לְאַנְד!

די מִידְלַ-קָּעַנְיִינְגַּן הָעַרְטַ מַעֲרְקָזָם אַוְים אַוְן פְּרַעְגַּט:
 "וּוֹעֵן וּוֹאָסְעַרְ קָאַלְט אַוְן פְּרִישַׁ דִּי בְּרִיגְעַר מַעְרְ נִיטַ קָלְעַט
 וּוֹאָס נַוְצַט מַעַן נִיט אַ שְׁטָרָאָס פֿון הוֹיכִין הַיְמָאַלְאי,
 וּוֹאָ אַיְבִּיךְ לִיְכַט אַ קְרוּזַן פֿון גַּלְמְצָעַדְקַן שְׁנַיִ ?
 דַּעַן אַוְיךְ צַוְ מִירַ, אַיְרַ וּוֹיִיסְטַ, פֿון דְּקָרְטַן וּוֹעַרְטַ גַּעַבְרָאַכְט
 דָּאַס וּוֹאָסְעַרְ, וּוֹאָס נַאֲךְ אַיְם אַזְוִי מִין פָּאָלְקַ אַיְצַט שְׁמָאָכְט.

— "אַ, קָעַנְיִינְגַּן!" — עַס זָאָגַט מִיט טְרַעְרַן דּוּרְ הַעַרְאַלְד —
 "זַיְן וּוֹיִיסְן, אַוְן דִּין טְרוֹנָק עַס אַיְזַעְמַלְצַן גַּאֲלַד!
 דַּעַן יַעֲדַעְטַ טְרוֹנָק, וּוֹאָס קְוָמַט פֿון יַעֲנַעַט וּוֹיִיטַן קוֹוָאַל,
 עַר קָאָסְט זַיְן וּוֹאָג אַיְן גַּאֲלַד — אַוְן טְרַעְרַן אַיְרַ אַ שְׁלַה,
 אַוְן סְרִיכְטַום פֿון דִּין פָּאָלְקַ, עַס אַיְזַוְּן לְאָנְגַ פָּאָרְשְׂוּעַנדְט.
 דַּעַן טַעַג, אַיְרַ, אַוְן אַ צָּאָל די זַוְן שְׁוִין גַּלְיַט אַוְן בְּרַעְנַט.
 אַוְן סְפָּאַלְטַ קִין רַעְגַּן נִיט ?"

אַוְן לְאָנְגַ, גַּאנְצַ לְאָנְגַ די קָעַנְיִינְגַ אַיְזַעְנַעַן נַאֲכַט
 גַּעַלְעַן אַוְיךְ אַיְרַ בְּעַט אַוְן שְׁטוּמַ גַּעַוְאָכְט.
 אַוְן וּוֹעֵן עַס האָט דּוּרְ טָאגַ בָּאוּזְוּן זַיְן צֻם סּוֹף,

געפונגען אויף איר אויג ער האט קיין טראפֿן שלאָט.
און ס'האט די קעניגין צום שטעהָן-יעער געשיקט,
דען דערנעד האבן לאָנג איר מײַד-הארץ געלפֿליךט.

“דו קליגסטער פרײַנט !” צו אים זי האט געזאגט —
“דו זעסט אין מורה דארט, ווי ואונדערשיין עס טאגט ?
דאָך וויסס, פֿאָר כאנדראָס פֿאָלְקַ בְּאָתִיט עס הונגער-טויט,
דען יעדער שטראָל ער רוביַט זין וואָסער און זין ברויט !
ברעננט הונגער, דורךט און בויט און טרינקט דאס לעבען אויס.
און טויט דֵי פרוכַט פֿון בּוּם, דֵי פרוכַט אַין ערְדְּנְשְׁווֹיט,
און דָא בַּיִ מִיר — אַט זָע : דֵי קְרוֹגֶן שְׂטִיעַן לְעָר !
דו קְלוֹגַעַר מאָן, פֿאָרָרוֹפַט דֵי קְנוּכַט אַהֲרָן
זאג : “פֿילְטַט דֵי קְרוֹגֶן אַן מִיט וָאָסָעַר פֿון פֿאנְטָאָן,
און פרוכַטן זִיסְעַ גַּעֲמַט פֿילְסְיַאָן נָאָר פֿאָרָאן,
און האַנְּיַיק-קוּכְּנָס באָקָט — אַן גִּיט דֻּעַם פֿאָלְקַ פֿאָר שְׂפִּיזַּוּן.”

מִיט מִילְדָּן זְקָנְדָּשְׁפָּט עַס קוּקַט זִי אַן דָּעַר גְּרִיאַן
און זָאגַט : “אָ, הִימְלִיךְיַיָּה, דִּין גָּאנְצָעַ האַנְּיַיק-שְׁפִּיַּה,
בַּיִּיכְאַנְדְּרָאָס פֿאָלְקַ זַיְוָאָלְטַ קְיַיַּן האַלְבָּעַ שְׁהָה גַּעֲוָעָרט,
זִין אַפְּעַטִּיט זַיְדַּה האַט גַּעַשְׁלִיפַט אוֹיף הַונגַּעַד-שְׁוֹועָרַד,
און בַּיִּידָע זִינְגַּעַן שאָרָף — יַיְאָ, שאָרָף אַן טוּטְלָעַן שְׁטָאָרָקַ,
און אַלְעַ שְׁטְרָאָמָעַן אוֹיךְ פֿון הִימְלָאַיְעַן-בָּאָרגַן,
וּעַן סְיַאָל קְיַיַּן טְרָאָפַן נִיט אַין וָעָגַ פֿאָגָאָסַן וּזְרָעָן,
און סְיַאָל קְיַיַּן טְרָאָפַן אוֹיךְ דֵי בִּיְזָעַן זַוְּ פֿאָרָצְעָן,
וּעַן יַעֲדָעַ קְרוֹגַז זַאְל זִין פֿאָרוֹגִילַט אַן פֿאָרְפִּילַט,
קוּם פֿון דֵי טְרָעָגַעַר בְּזַיְוַן ער וָאָלַט דֻּעַם דָוְרָשַׁת גַּעַשְׁלִיפַט ?”...

“איָן דַּעַן קְיַיַּן הַיְּלָפַט נִיטָאָ ?” — זַי פֿרְעָגַט, לְאַזְטַל שְׁטִילַ אַרְאָפַן,
וּי אַ פּוֹלָעַ זִונְגַּג, אַיר יוֹנְגַּן, שִׁינְעַם קָאָפַן.
דָּעַר גְּרִיאַן, ער טְרָאָכַט אַ וּוֹיְלַ אַן עַנְטָפְּעָרַט אוֹיף צַוְּעַנְדַּן,
און צִיטָעָדִיק ער שְׁפִּרְיַיט פֿאָנָאנְדַּד דֵי אַלְטָעַ העַנְטַ,

עַס בּוּגַט זִין קָאָפַן דֵי פֿאָסְט — דֵי פֿאָסְט פֿון עַלְטָעַרְט שְׁנִיַּיִ,

און רַעַדְתַּ גַּאנְצַּ שְׁטִילַ אַן וּוֹיְזַט צּוּם וָעָגַ נָאָר הִימְלָאָיַי :

וַיֹּוֹיֶת הַינְטָעֵר יָעִנָּעֵם בָּאָרֶגֶד, דָּאָרֶט וּוֹאַיְנֶט דָּעֵר בִּיּוּעֶר "וּוֹאָר" ;
דָּעֵר גָּאַט פָּוּן וּוֹאַסְעָרְקָוָאָה, פָּוּן רַעֲגָן אַוִיךְ דָּעֵר הָאָר,
עַד זָאָגֶט צָוּמָ רַעֲגָן : "פָּאָל !" אָוּן עַד גַּעַהָאָרְכָט אָוּן פָּאָלְט !
פָּוּן טַוִּוִּונְט אַדְעָרוֹן אַוִיךְ וַיַּיְנַ בַּאֲפָעֵל עַס קוֹאָצָט
דָּאָס וּוֹאַסְעָרְקָוָאָה רַיִין אָוּן פְּרִישָׁ אָוּן בְּלַעַנְדִּיקָה, וַיַּיְקִרְשְׁתָּאָל,
אָוּן טַיְיכָן גִּיסְטָ עַד אָוּן אָוּן שְׁטַרְאָמְעָן אָוּן אָ צָאָה .
מַעַן זָאָגֶט : עַס צָּאָרְנָט אָוּנוּ אָט יְעַנְדָּר וּוֹאַסְעָרְקָאָט,
אָגְרִוִּיסְטָעָ זַיְנַד גַּעַוִּים סְפָאָלָק בָּאַגְּאַנְגָּעָן הָאָט .

מַעַן זָאָגֶט : אָוּן קְוֹמָעָן מוֹזָאָעָן מַעַנְטָשָׁ צָו אַיִם אִין הָיִהְיָה .
אָוּן סְמָחוֹ גְּרִיְיט וַיַּיְנַ אַוִיךְ דָּעֵר מַעַנְטָשָׁ צָו אַפְּעָרָן וַיַּיְנַ זָעַל ...
דָּאָר וּוֹעַר הָאָט מוֹת גַּעַנְגָּוָ צָו "וּוֹאָר" אַהֲיַנְצָוָגָיִן ?
זַיְקָ וּוֹאַרְפָּן דָּעֵר גַּעַפָּאָר, וּוֹאָס דָּאָרְטָן קְעוֹן גַּעַשְׁעָן ?"

"וַיֹּוֹלֶט אִי רָ נִיטָ גִּינְ ?"
נַאֲצָיוּ עַס פְּרָעָגָט דִי מִידְלָ-קָעְנִיגִין .
„אָוּן שְׁרָעָקָט אִיר זַיְקָ וּוֹיְזָר — אַיְקָ גַּי מִיט אִין אַהֲיָן !“

די בּוּשָׁה פְּאָרְבָּט דִי בָּאָק בִּים גְּרִיְינְגָרְיוּן וּוֹיְזָר,
אָבוֹיָג, אָוּן שְׁוִין עַד נִיגְט וַיַּיְנַ פָּס צָוּמָ פָּאָלָאָקְטָר ;
אָוּן וּוֹילְקָ טְרָאָגָט דָּעֵר גְּרִיְיז וַיַּיְנַ לְּעַבְנָן אִיצְטָ אַהֲיָן .
דָּעַן וּוֹאַנְטָשָׁ — עַס אִיז בַּאֲפָעֵל בַּיְיַיְנָהָאָס קָעְנִיגִין !...

5

„עַס גִּיעָן שְׁוּעָרָעָ טָעָג, מִיט קְלִינְעָ שְׁוּעָרָעָ טְרִיטָה .
דָּאָר — אֹוי, פָּוּן גָּאַטָּס שְׁלִיחָ קִיְינָ שְׁפָרָ נַאֲךָ וּטָמָעָן נִיט !
אָוּן "וּוֹאָר" וְאַגְּנָדָעָרְט שְׁטָאָל אַרְוָם אִיר קָעְנִיגָס הָוִיָּחָ
אָוּן צָו דִי וּוֹיְטָעָ בְּעָרְגָזִי קָוקָט אָוּן קָוקָט אַרְוִיָּחָ ;
אָוּן נִיגְט אִיר דּוֹרְשָׁטִיק אַוִיעָרָ צָו יְעַדְןָן טְרִיטָ אָוּן קָלָאנְגָה .
פָּוּן וּוֹאַרְטָעָנִישָׁ עַס אִיז אִיר הָאָרֶץ שְׁוִין קָרָאנְקָה .
עַס שְׁעַפְּטָשָׁעָט שְׁטָיָפָאָ אִיר לִיפָּ : "וּוֹעַן קָומָט עַד שְׁוִין ?" ...
אָוּן סְעָכָא עַגְּנָטְפָעָרְט אִיר : "וּוֹעַן קָומָט עַד שְׁוִין ?" ...
אָוּן עַנְדְּלָעָ, וּוֹעַן גַּעַמִּינְטָהָאָט יְעַדְעָרָ, אָוּן גַּעַפְּאָלָן
אַלְסָ קְרָבָן אִיז דָּעֵר גְּרִיְיז צָוּמָ גָּאַט פָּוּן וּוֹאַסְעָרְקָוָאָלָן .

עם האט אַ וואָלְקָן-שְׁטוּב גַּעֲנַעַנְטָעַרְט צוֹם פֿאַלְאַזְיַן,
אַ גְּרוֹיסְעַר יְוִבְּלְדָוָה אֵין לוֹפְּטָן האט גַּעֲפָלָאַצְטָן :
"דָּעַר וַוְיזֶר קְוָמֶט !"

6

לוּעַן אַיְנְגָעַשְׁטִילְט האט זִיךְ דִּי גְּרוֹיסְעַר יְוִבְּלְזְוּעַל,
גַּעֲלְנוּגָעַן האט אַ מִידְלַ-שְׁטִים, וַיְיַלְבָּעַר הַעַל :
"ברַעַנְגַּט האָפָעַנוֹגָג דָּעַר גּוֹטָעַר מָאַן זִיכְן קְעַנְגִּיגַן ?"

"אַ, אַיְנָע בְּלוּיַּן !" באָטְרִיבְטַט עַס עַנְטָפָעַרְט דָּעַר וַוְיזֶר.
"גַּנְטַזְגָּן, קְעַנְגִּיגַן, אַיךְ קָעַן דִּי בְּשָׂוְרָה דִּיר !
גַּיְיַ צְוִירַיק אֵין שְׁלָאַס אָונְ שְׁפִין דִּין צָאַרְטָן טְרוּוּם,
זַאַל שְׁטָאַרְבָּן וּוֹעֵר עַס מָו — דָּעַן הַעַלְפָן אַיךְ קְוִים ?"

"דוּ רַעַדְסַט צַו מִידְיַן ! — כַּשְׁעוּר בַּיְיַ קְרוֹיַן אָונְ שְׁוּעָרְד !
ס'הַאַט לְעַבְנָס שְׁוֹן גַּעַנְגָּג דָּעַר בִּיְיַעַר גַּאַט פֿאַרְגָּעָרְט !
אוֹן פֿאַדְעָרְט "וּוֹאַרְיַי", דָּעַר גַּאַט, אַ מְעַנְטַש-אַפְּעָר — טַו רַעַדְט !
צַי וַיְלַעַר, אַיךְ זַאַל וַיְדַמְעַן אִם מִין מִידְלַ-בְּעַט ?
וְאָס אֵין דָּעַר קְרַבָּן ? זַאַג ?"

"אַ, קְעַנְגִּיגַן, אֵין אַפְּעָר בְּלוּיַּן עַס וּוַיְנְטַשְׁטַט דָּעַר רַעַג-גַּאַט,
די קְעַנְגִּינְיַן פָּוּן כְּבָדְרָאַג זְעַלְבָּסְט דָּעַם גְּרוֹיסְעַן קְרַבָּן האַט !
צַו אִם, פָּוּן פְּרִיעַן וּוֹלְגָן, זַי מָו זִיךְ מְקִרְבִּיב זִיין —
זִיךְ וּוְאָרְפָּן אֵין זִיין טִיפְּעָר אַפְּגַּרְוָנְט-הַיִּיל אַרְיַן.
דָּאַן וּוֹעֵט עַר אַפְּטַאַן גְּלִיְיךְ דִּי בִּיְיַעַש שְׁטָרָאַף,
אוֹן וּוְעַקְן יְעַדְן קוֹוָאַל, אַט באַלְד, פָּוּן טַוִּיטַן שְׁלָאַף !"

7

עַס זִינְגַּט די קְעַנְגִּיגַן :
"וַיְיַשְׁיַן אָונְ יְוָגָג אַךְ בֵּין ! וַיְיַצְּאַרְט מִין טְרוּוּם !
אוֹן טַוִּיזְנַט וּוּלְטַוְן נַאַד עַס הַעַנְגָּעַן אֵין דָעַם רְוִים,
אוֹן טַוִּיזְנַט האָפָעַנוֹגָגָעַן — זִיךְ בְּלִיְיבָן נִיט גַּעַוּעַבְט !

די גאנצע וועלט איז יונגע און איך בין יונגע אויז
און שווין פֿאָרגֿיגַן אַהֲרֹן, וְאוּ אַלְעַז אִיז שְׁטוּם אָוּן גְּרוּיַּה? ...
אָוּן זָאָל בְּלִיבֵן דָעַן מִינֵן בְּעֵת אַט וְוי אַ לְּיִדְקַּק פֿעַלְדַּן ...
אַ מעַנְטַש אָוּן נִיט גַּעֲלַעַבְתַּס סְמַעַנְטַשְׁלַעַכְסַטַּע פָוּן וּוּלְעַט!
אָוּן זָאָל קִינְזַּבְּרָהָס קָאָפְּ טְוַלְעַן צְוּ מִינֵן בְּרוּסֶט.
קִינְזַּבְּרָהָס — זֶיךְ צְאָפְּלַעַן אַוְיףְּ מִינֵן שְׂוִיס? — אַיר מְזוּזָה.
אַ גַּעַטְרָע, נִיט פֿאָרְלַאָגְעָן עַס פָוּן מִיר! ...

אוון, פאָרוֹוָאס דען איך? ...
א. איך בין אײַנע בלויין אוון אַנדערע זײַגען פִּי —
א. גאט!
מיין בוים האט בלויין אײַן צוֹוִיג. מיין צוֹוִיג אײַן בלעטֿ האט...
קיין עַלְתָּעָרָן אֵיךְ האָב — קײַן קִינְד, קײַן לִיבְּסְטָן נִימְט.
אוון שנִידְסְטוֹן אֶפְּ דָעַם צוֹוִיג, אַלְצָן דְּנִיקְטָן זִיךְ דָּרְמִיט!
דאָר נִימְט!
יִוְגְּנָז, לִיבָּע, פְּרִינְטְשָׁאָפְט, רִינְגְּעַן יָוְנְגְּפְּרִוְיְשָׁאָפְט —
אַלְצָן זָמְלָט זִיךְ אֲהָנוֹן, אַין וּוּלְטָן-שְׁפִּיכְלָעָר פָּוּן קְרָאָפְט,
דָעַר פְּאָסְטוֹך, וּוּ דָעַר קְרִיגְסָמוֹן אוֹן דָעַר הַעַד,
דָעַר מִירְמָלְ-פְּאַלְצָן, וּוּ דָאָס פְּרָאָסְטָע יִיְוְגְּנָז-צָעָלָט —
יאָא, אלְצָן פְּאָרגְנִיט — פְּאָרְפְּלִיסְט... דָאָס לִיד אוֹן אוֹיךְ דִּי פְּלִיט! ...
אוֹן אלְצָן צָעָנָגָט, צָעָרָעָט דָעַר שָׁאָרְפָּעָר צָאָן פָּוּן צִיְּיט —
וּוֹואָס מאַכְטָעָס אַוִּיס : קלענטָעָר, גְּרָעָסְטָעָר —
אַיךְ בין גְּרִיטִין?

מת פורקט עס האט דאס פאָדֶק זי שטייל באָגַלִּיט צום באָרגַן
קיין שאָרֵך האט זיך געהערט.
די לֹופֶט אַלְיַין אוּפֶט אַטְעַמְּנוּן געווען איין קָאָרגַן...
אַצְוֹוֹי אַקְסָן, ווַיִּס ווי שְׁנִי, איין ווֹאנָן אַינְגַּעַשְׁפָּאנְטָן.
געַזְוִיגָן האָבָן כָּאַנְדָּרָאָס קָעַזְוִיגָן צומָן טוֹיטָן לְאָנדָן...
איין פָּאנְצָעַרְשָׂטָאָגָן, באָקְלִידִיט עס האט די קָרִיגְסְ-גּוֹאָרְדִּי,
באָגַלִּיט די פָּרִיסְטוּרִין מִיט טִיפָּן שְׁטוּמָץָן ווַיִּס...

אין וויס געקלידט עס האבן נוביער-קינדרער פיר
די גאָדענען חופה הוויך געהאָלטן איבער אַיר...
און דאן געפאלגט עס האט פון יונגעָפּרוּיעַן אַ קראָאנַץ,
אַ יעדער טראָט — מוויזק, אַ יעדער קער — אַ טאנַץ.

דאָר ס'פֿאַלְקַ קײַן בלֵיך עס שענקט דעם שיינעם יונגעָפּרוּיעַ-שְׁפִּילַ.
די קעניגין אייזט אַ יעדנס אויגן-צִיךְ...
און זע ! קײַן הויך פּוֹן שְׂרָעָק עס פָּאָרְבַּט אַיר באָק אַיצֶט בלֵיך
און שְׂטָאָלְעַז וְהַאֲלַט דעם קָאָפּ — צַו מִרְמָלְ-זִיכְּן גְּלִיךְ.
און יעדנס הארץ עס פְּילַט, אוֹ זַי צּוּפְּרִידַן אייז
צַו שְׂטָאָרְבַּן פָּאָרְן פֿאַלְקַ, אוֹן אוֹ אַיר טוֹיט אייז זִיס...
און גְּרִינְג —
און אַט אָזְוִי עס ווערט דער באָרג דערגרַיִיכְט !...

9

צּוֹויִ גְּרֻעְבָּרֶס אֹויַף דעם באָרג. דָּאָרְט וּוּעָרְט אַ גְּרוּב גַּעֲמָאָכָט.
אַ כְּבָר, וּאוֹ אַ גַּאנְצַן טָאג דָּעַר הַימָּל לְאַכְּבַּט...
און בְּלַוְּמַעְן-גַּאֲלַד, עס צִיטָּעָרְט לְיִכְּט אַין וּוַיַּנְט —
און דְּרוֹיזַן לִיגַּן דָּאָרְט אוֹן פְּלִיעָן — גַּאנְצַע בִּינְט !

איין פְּעַצְּטַן צִיטָּעָר בְּלִזְוִין... דעם לְעַצְּטַן וּגְנַבְּלַיַּק —
אוןין צָוָם טָאָל... דָּאָס וּוְגָלְ פּוֹן אַיר גְּלִיךְ !
אַ בְּלֵיךְ פּוֹן גְּלִיךְ צָוָם גַּאנְצַן פֿאַלְקַ גַּעוּונְדַט,
וּוֹאָס שְׂטִיטַ פָּאָרְצִיטָּעָרְט אַוְן עַס בְּרַעַכְתַּ דִּי הַעַנְט...
—

„מעין האָלֵר האָר !“*) — אַ שְׁעַפְּטַש... זַי וּוּנְדַט זִיךְ אָוָם,
און ווֹי צָוָם טָאָנְצַן יַי שְׁפְּרִינְגַּט אַין אַפְּגָרְוָנְט פְּלִינְק אַוְן שְׁטוּם...
סְאַיְזַ גְּרוּיס אַוְן שִׁין אַוְן שְׂטָאָרְק — אַט יְעַנְעַ גַּעַטְעַרְקְרָאָפְּט,
וּוֹאָס צִיט אַין קְבָּר אַיצֶט דִּי רִינְסְטַע יְונְגָפּּרוּישָׁאָפְּט...
אונ שְׂטָאָרְק סְהָאָרְץ פּוֹן טוֹיט !...

*) אַיְזַ בֵּין גְּרִיטַ.

פִּיר מַיְדָּעֶה, וּוֵיס גַּעֲלִידָה, אֵיר קַעֲרָפָעֶר הַוִּבְן אֹוִית,
אוֹן טְרָאָגָן צֹ דָעַר זָוָן — צֹוָם בָּאָרֶג צָוִיק אַרְוִיפָה,
שְׁטִיל זְנוּגָנְדִיקָה, בָּאָגְלִיטָה מִיטָּהִיכְתָּן צִיטָעָרְטְּרָאָט...
אוֹזִי בָּאָגְלִיטָה אַ פָּאָלָק וַיַּן שְׁלָאָפְּנְדִיקָה גָּאָט !

אַאַד פְּלוֹצִים — שָׁא ! אַ רְוִישׁ וַיַּךְ טְרָאָגָט, מַהְעָרָט אִים קוּיִם
שְׁטָאָרָק עַנְדְּלָעָךְ צֹ דָעַם פָּאָלָן פָּוָן בְּלָעָטָעָר פָּוָן אַ בּוּיָם !
אוֹן לְאַנְגְּנוֹאָם וּוְאַקְסָט דָעַר קְלָאָנָגָג... בִּין עַנְדְּלָעָךְ וַיַּךְ גַּעֲבָרוֹיָן
פָּוָן וַיְלָדוֹן יִם עַס קְלִינְגָט אוֹן רָאָלָט... מַעַר דִּיְטָלָעָךְ בְּקָיוֹן !
אַזְוִי בְּהִוְיכָעָר שְׁלָוְכָץ... אַט וַיַּךְ אַ פָּלָאָם עַס שְׁמַעְלָצָט אַ פְּרִישָׁן שְׁנִיָּי,
אַזְוִי דִי הִעְרָצָעָר הָאָט גַּעֲשָׁמָאָלָצָן אַיְצָט אַ טִּיפָּעָר וַיַּיִ !
אוֹן אַנְגְּזוֹאָפָט מִיטָּהִמְאָרָץ — עַס הָאָט וַיַּךְ דּוֹנְגָרִיקְלָאָנָג...
אַ הַוְּנָדָעָרְטִיטְוְיָזָנְטְּפָאָכָעָר קְרָעָכָץ, גַּעֲצִיעָרָטָה לְאָנָג...
אַ קְרָעָכָץ, וּוָאַס אַלְעַזְהָלָעָן הָאָט צְעוֹוִיגָט.
אוֹן הָאָט אַן עַכָּא אַיִן דִי בְּעַרְגָּעָר וַיַּיִטְצְשִׁיקְטָה...

אוֹן וּוְאַדְעָר זִינְעָן אַלְעַז שְׁטִיל — אוֹן שָׁא !
וַיַּיְמִיךְ מִיטָּהִמְאָרָץ אַ שְׁאָרָפָן מַעְסָעָר, פָּוָן דִי לִיפָּעָט —
אַפְּגָעָשָׁנִיתָן וּוְאָלָט .
דָעַם הַוִּוכְן יַאֲמָרְקְלָאָנָג... אַוַּיְיךְ דָעַם כְּלִיפָּה.
קִיְיָן עַכָּא רָאָלָט !...
דָעַר וּוְאַנְדָעָר הָאָט אַ יְעָדָנָס בְּרוֹסָט פָּאָרָפִּילָט !
נַאֲךְ זִינְעָן נִיטָּהִמְאָרָץ דִי טְרָעָרָן אַפְּגָעָקִילָט
אוֹ לְאַנְגְּנוֹאָם פָּאָלָט פָּוָן הִימְלָאָה קְרִישְׁתָּאָל
אַ רְעַגְנִישְׁפְּרִיאָץ... אַ צְוִוִּיטָעָר... אַוְן מַעְרָעָר וּוָאַס אַמְּאָל.

אוֹן יְעָדָעָר טְרָאָפָן בְּלָאַנְדָשָׁעָט הַיְּנָאָזְנִיהָעָר,
וַיַּיְ אַ טְרָעָר —
וּוָאַס שְׁטִיְיטָה אַיִן בָּאָנָגָן אֹוִיגָה, אוֹן קְלָעָרָט וְאוֹהָהָן צֹ פָאָלָן.
אוֹן עַנְדְּלָעָךְ הָאָט אַיִן כָּאַנְדָרָאָס טָאָל גַּעֲנוּמָעָן שָׁאָלָן

אַ רְעֵגְנְלִיד — לְאָנָגָע, קִילְעַ וּוֹאַסְעַרְ-שְׁטְרָאַן !
 אָנוֹ וּוִיָּיט אָנוֹ בְּרִיֶּת גַּפְלָאָסָן שְׁטָרָאָק פָּאָרְשִׁיט,
 וּוִי גַּלְיכְּלָעֵד פָּוּן דֻּעָרְפָּוּן, וּוָאָסְרָאָט גַּעֲפָלָאָסָן שְׁטָרָאָק פָּאָרְשִׁיט,
 אַ יְעַדְעַר הַוּוֹן הָאָט גַּעַהָאָט זִין שְׁטָרָאָם הָאָט יְעַנְעַם טָאגָ.
 אָנוֹ אַפְּגָעְלָאָשָׂן הָאָט דָּעַם דּוֹרְשָׂתָן, אָנוֹ אַוִּיךְ דִּי קְלָאָג —
 אָנוֹ הַיְיךְ עַט הָאָט גַּעַשְׁאָט אַ פְּרִידָן פָּוּן יְעַדְעַר בְּרוּסָט ;
 "וּוֹאַסְעַר ! קָאָלַט אָנוֹ גַּלְיכְּלָעֵד וּוֹאַסְעַר אָוּמָעָטָם ! ...
 דָּעַר וּוֹאַסְעַר-גָּנָאָט אַיְזָן גּוֹט ! דִּי זָאָנָגְזָבְלָוָם
 וּוּעַט בְּלִיּוּן צְוָרִיק אַיְזָן אַוְנוּעָר לְאָנָדָן. אַ גְּלִיךְ ! ...
 פָּוּן וּוֹאַסְעַר-קְלָאָגָן עַס גִּיט קִין רַיְכְּבָרָע מַוּוִּיק ! ...
 אַוִּיךְ וּוֹאַסְעַר-שְׁטְרָוּנָעָס שְׁפִילָט סְשָׁעַנְסָטָע בְּלִיאָוָגָס-לִיד —
 אָנוֹ צְוִישָׂן עַרְד אָנוֹ הַיְמָלָה הַעֲנָגָט — דִּי הַאָרָף ...

12

גַּעֲוָאָרְפָּוּן הַאָבָן הַיִּסְעָע קַעְרָעְפָּרָס זִיךְ אַיְזָן שְׁטָרָאָם,
 גַּעַהָאָלְיוֹת זִיךְ אָנוֹ גַּעֲקוֹשָׂט זִיךְ אָנוֹ גַּעֲגְלִיבָּט זִיךְ קָאָמָ ...
 אָז דָּאָס, וּוָאָס אַיְזָן גַּעַשְׁעָן — גַּעַשְׁעָן טָוָט אַיְיךְ אַצְּטָ ...
 וּוִי קִינְדָּעָר, הַאָבָן יִי מִיט וּוֹאַסְעַר זִיךְ גַּעַשְׁפִּיצְ ...
 אָנוֹ פִּיל גַּעֲרָעְדָּט, גַּעֲלָאָכָט, גַּעַוְנוּגָן אָנוֹ גַּעַוְוִינְ ...
 אַ גְּרוֹיסָע פְּרִידָן דִּי הַעֲרָצָעָר הָאָט פָּאָרְאַיִינָ ...
 אָנוֹ רְאָאָס נְאַמְּצָן קְלִינְגָט פָּוּן יְעַדְעַר צְוָגָ ...
 מִיט טְוִינְגָט הַיִּסְעָע בְּרָכוֹת ... אַ יְעַדְעַר אַוִּיגְ-פְּוָנָק
 גַּעֲטָרָאָגָן הָאָט צַו אַיְרָא אַ לְוִיבָּ ...
 אָנוֹ אַט אַזְּוִי זִיךְ אַוִּיסְגּוּוּעָבָט הָאָט כָּאַנְדָּרָאָס קָעְנִינִין —
 אַ קְרָאָנָץ, וּוָאָס אַיְבָּיק אַיְזָן דִּי מַעֲנְטָשָׂו-הַעֲרָצָעָר
 בְּלִיבָּט עַר גּוֹרִינָ ...
 אָנוֹ דּוֹיעָרָט — וּוִי לְאָגָג — עַס דּוֹיעָרָט אַוִּיךְ דְּרַעְדר
 דָּעַר לְעַצְּטָעָר שְׁטוּבָ ? ...

אָנוֹ פִּיל יִאָרְהָנוּנְדַעְרָטָעָר עַס זַיְנָעָן שְׁוִין פָּאָרְבִּי —
 דָּאָק יְעַנְעָר שְׁטָרָאָם, עַר פְּלִיסָט אַן אַיְבָּיקָעָר אַזָּא.

דורך די זיסע טאָלן פון כאַנדראָ...
אוֹן ווועָן אַ מענטשנָס האָרֶץ היְבָט צוּוִיפְּלָעָן אָן אַמְּלָאָ,
איַזְן טְרָאָפָּן בְּלוֹיִיּוֹ פָּוָן יְעָנוּם קוֹוָאָל גַּעֲנִינְגָט,
ריַזְאָל אוּרָף אַיְבָּיק צְרוּקָה מֵיט גַּלוּבָּן זִין באָגְלִיקָט !

(פ. א. ש., אָפְרִיל 1914, א. כ. יַצְחָק דִּיוֹן).

תאָווָה

לְאָקָן וָוי נַאֲכַת־הָעָמֶת
הַעֲמְדָלָעָךְ וָוי גַּלְאָקָן,
אוֹן אַיד בֵּין שְׁוִין אַלְטָ
אַיד בֵּין אַ זְקוֹן.

לְאָקָן וָוי פִּיגָּל —
אַ בְּלָאָנְדָע גִּינְגָּלְדָן,
איַר הָאָט זִיךְ צָו שְׁפָעַט
צָוּם טְאָנְצָן גַּעֲמָלָדָן !

ברִיסְטָן וָוי זְוַעַן
פָּוָן אַטְעָמָס פָּוָן רָאֹעָ —
אַיד טְרָאָכָט שְׁוִין מִין לִיד
אַצְּינְדָּעָרט אַין פָּרָאֹעָ.

נִיט וּוּנְנוֹס, נִיט סָאָפָּא
אוֹן נִיט אַפְּרָאַדִּיטָע
קָעְנוּן שְׁוִין רִיכְזָן
בֵּי מִיר דִּי גַּעֲבְּלִיטָן.

מיין תאווה צו שטורייבלאנד
צו אויגישן בלוי —
די האט זיך פאַרוֹאָנְדֶּלֶט
אין גלווט נאָכֵן טויט.

אָ דָּאָרְשְׁטִיקָעֶר לִיְּדָן
אָ שְׁמָאָכְטִיקָעֶר בְּרָעָן —
צָוּם שְׂטִילָן, צָוּם זִיסָּן
צָוּם עַנְדְּלָעָן עַנְדָּ.

גרעעסער ווי מאָן-לְוָסֶט
צָוּם דָּעַם פָּאָרְנִיקְרָן —
עַס אַיְזָן אַצְטָן מִיְּן וּוִילָן
דָּעַם גּוֹף נִיטָן צָוּם שְׁפִירָן.

זִיךְרָן אוַיסְצּוֹתָן נַאֲקָעַט
פָּוּן וּוֹאָנדָן וּוֹאָס אַיְזָן לְעַבָּן,
אוֹן מַעַר בַּיְּ דָעַם חַלְוָם
נִיטָן גַּעֲמָעָן, נִיטָן גַּעֲבָן.

האטעל

איין פֿאָרְהָוִי פָּוּן אָ פֿרְעָמְדָן האטעל זִיךְרָן
אוֹן רְוִיכָעֶר מִיְּן לְיוֹלְקָעַ.
איַךְ קָאָן קִיְּגָעָם נִישְׁתָּ.
צָוּטָן הַאָבָּאָן איַךְ גַּאֲרְנִישָׁטָן נָאָר צָוּ זִיכְרָן אוֹן קָוָקָן
אוּרָף דִּי קָאָלִירָטָע פֿעַנְגְּצָטָעָר,
צָוּ הַעֲרָן גַּעֲפְּלָוִישָׁ פָּוּן פֿידְלָעָן
אוֹן פָּוּן שְׁפָאָנְגְּלִיעָס —
אוּרָף קָלְיְידָעָר וּוֹאָס צְעַבְּלִישְׁטָשָׁעָן אַלְעָ
זִיבָן טָעָמִים פָּוּן דָעַר זִינָר.
(זִיגּוֹזָגִישָׁ לְיִדְנְשָׁאָפָט פָּוּן אָונְטָעָרְקָלְיִידְ-שְׁפִיצָן
לְאָנְגְּ-שְׁמָלָעָ לְיִדְנְשָׁאָפָט פָּוּן הַוִּינְטָאָשָׁמָעָס (1)

איך זיין אין גראינטערנעם שטוי,
אנגוטאנ אין א מאנטל פון מירמלשטיין
און אין קאלאנעס
פון מוריש שווארציגאלד.

דעך מאושאָזִיקָא פֿוּסְבָּאָדָן שְׁפִיגְלַט זִיךְ
אין די זוילֵן פון מיינע נײַיגְרִיךְ שִׁידְ
איך בֵּין אָלְנְטָעָר, אָ פֿרְעָמְדָעָר,
צּוֹוְשָׁן גַּקְוִילְעָטָע גַּעֲנוּן, פֿדְלָעָן אָונְ קָרוּוּעָס.

תורה און סחרורה . . .

לאן גאט איז פֿאָרטִיךְ גַּעֲוָאָרֶן מִיט באָ
שָׁאָפוֹן די וּוּלְטָם, האָט עַד זִיךְ אָפְגָּעוּוּשָׁטְ דִּי העַנְטָ אַיְן אָ שְׂטִיקְ
הַיְמָלָ אַיְן גַּעַזְגָּטְ :
— נָה, אַיְצָטְ, האָב אַיְדָ שָׁוֵין אַלְצְדִּינְגָּו וּאָס כְּדַאְרָף האָבָן אוּפְּ
אוּיסְצּוּלְעָבָן די יָאָרָן בְּכֻבּוֹד אַיְן נִיט דַּאָרְפָּן אַנְקָוּמָעָן צּוֹ די קִינְדָעָר.
אַבָּעָר וּוּוּרָט מַעַן אָפְלוּעָר ? — האָט עַד זִיךְ פֿאָרטְרָאָכְ —
אַנְחָא. אַיךְ וּוּיסְ שָׁוֵין. מַעַן דַּאְרָף עַפְּעָס אַנְשָׁרִיבָן.
אַיְן אָ וּוּילְעָ אַרְוָם אַיְזָעָרְ פֿלְאָן גַּעֲוָוָעָן פֿאָרטִיךְ : נִיעַן, קִיְעַן
סְקִיצָן אַדְעָר לִידְעָר וּוּט עַר נִיט שְׁרִיבָן, וּוּיְלָעָר האָט נִיט וּוּאָ צּוֹ
דְּרוּקָן, דְּעַרְפָּאָר אַבָּעָר וּוּט עַר אַנְשָׁרִיבָן אָ תּוֹרָה אַיְן זִי אַוּזְקָעְבָּן
צּוֹ אַיְדָן — וּוּלְעָן זִיךְ אַיְם האָבָן צּוֹ גַּעַדְעָנְקָעָן . . .
עַר האָט אַנְגָּעָשְׁרִיבָן אַן אַיְסְפּֿרְלְעָכָבָעָ תּוֹרָה אַיְן זִי אַוּזְקָעְטְּרָאָגָן
צּוֹ "די פֿעַלְקָעָר". האָבָן די פֿעַלְקָעָר גַּעַזְגָּטְ :
וּאָס טּוֹגְ אַונְגָּ אָ תּוֹרָה מִיט לְאַתְּתָעָשָׂה, מִיט שְׁמָאָכְטָעָס, אָ מַעַרְ
לְאָוָעָר עַס בְּעַסְעָר אַוּזְקָעְבָּן צּוֹ די אַיְדָן, וּוּלְעָן מִיר האָבָן אָ תְּרוּזָ
פֿאָרוֹאָס זִיךְ צּוֹ שְׁלָאָגָן, אַיְן מִירִין זִיךְ גּוֹט אַמוֹזָרָן.
הַאָט גַּאֲטָ גַּעֲזָעָן, אַז "די פֿעַלְקָעָר" זִיְעָן גַּעַרְעָכָט, האָט עַר
גַּעַשְׁקָטָ רְפָּוֹן מִשְׁהָן אַיְן צּוֹ אַיְם אַזְוִי גַּעַזְגָּטְ : "משָׁה", האָט עַר צּוֹ
אַיְם גַּעַזְגָּטְ, "הַעַלְאָוָ, הַאוֹצָאָיָע, וּאָס מַאָכָסְטוֹ ? אַיךְ האָב פֿאָרְ דִּירְ,
מַאָכָט עַר, אָ האַנְטָגְעַמְאָכָטָע תּוֹרָה, נַאֲדָכְמַעְטָ אַזְוִי גּוֹט וּוּי נִשְׁטָ קִיְעַן
גַּעַנְיִצְטָעָ. אֹוִיב די וּוּלְסָטָ, מַאָכָט עַר, קַעַנְסָטוֹ זִיךְ צּוֹנָעָמָעָן אַיְן זִי אַוּזְקָעָ-

געבן צו די אידן. טאמער נישט, האב איך צו דיר אויך גארנישט, מיר'ין בליבן, מאכט ער, די זעלביבקע פריינט וואס געוווען, נאר איך וועל דיד ערהרגענען". און ער האט זיך גענומען ווארפֿן מיט דונערס און מיט בליצן.

— אַלְרִיטֶיט, מאכט משה, גיב אַהֲרֹעֶרֶת די תורה, מיט די קוחות, מיט די אלע זאָכֶן, וועל איך זיך אַזּוּקְטְּרָאנֶן צו די אידן.

אונ ער האט אַ זִּיפְּצֶן געטְאָן.

אין אַ פָּאָר שעה צָרוּם האט משה געלאָוט אַוְיסְקְּלָעָפֵן רַיּוֹקָע אַפְּיִשְׁעָס מיט פִּיקְּטְּשָׁעָם, וּזְאוּ ער האט מְדִיעָע גַּעֲוָעָן דָּעַם עַולְמָן, אָז אָז אַ גַּעַוְוִיסְן טָאג, וּזְעַט לְעַבְנָן דָּעַם בָּאָרְגָּסִינִי גַּעֲגָבָן וּזְעַרְנָן אַ רַיּוֹקָע מְאַנְסְּטָעָרְפָּאָרְשְׁטָעָלְוָגָג, סְפָּעָצִיל עַל פָּאָר מְעַל עַל ר — וּזְיִבְעָר וּזְעַלְנָן נִיט צָוְעָלָאָזָן וּזְעַרְנָן... אַדְמִישָׁן פְּרִי... קּוֹמֶט אַיְזָן מְאָסָן.

או אַיְזָן האָבָן דְּעָרָהָרָט, אָז מְגִיאָט אַ פָּאָרְשְׁטָעָלְוָגָג סְפָּעָצִיל פָּאָר מְעַנְעָר, אָז פְּרִוְיָעָן וּזְעַרְנָן נִיט צָוְעָלָאָזָן, האָבָן זִי גַּעַטְאָפְּט אַ טָּאג אוֹז גַּעַנוּמָעָן זִיךְ פָּאָרְזָאָמְלָעָן אַרְוּמָעָן בָּאָרְגָּסִינִי.

אוֹיפְּנָן וּזְעַג צָום בָּאָרְגָּסִינִי האָט מְעַן שְׂוִין גָּאנְץ פְּרִי גַּעֲקָעָנְטָן הָעָרָן וּזְיִי אַיְזָן רַעַן צְוִוִּישָׁן זִיךְ :

— וּזְאָס. זָגְטָן אִיר, רַיְעַלְיָע, צָו דָעַם?... מְלָאָוט דָאָךְ נִיט צָו קִיְּין וּזְיִבְעָר. אָפְּשָׁר וּוַיְלָט אִיר אַ גּוֹטוּ בָּאָנָגָעָן?

— אַ דָּאנְק, רַיְעַלְיָע. דָאָס וּזְאָס מְלָאָוט נִיט צָו קִיְּין וּזְיִבְעָר אִיז אַ סִּימָן, אָז סְעַט זִין וּזְאָס צָו זָעָן. אָוִיב אִיר האָט אַ גּוֹטוּ מְאַרְאָנָן, וּזְעַל אַךְ בַּיְיָ אִיךְ נִישְׁתָּהָר...
— קִיְּין מְאַרְאָנָן הָאָב אִיךְ נִישְׁתָּהָר, רַיְעַלְיָע. אִיךְ וּזְאָלָט אַ בְּעַלְנָן גַּעַוְוָעָן וּזְיָסָן, צִי זִיךְ וּזְעַט טָאנְצָן אִין גַּעַלְעָפָלְדוּדָרָן... אַ גּוֹט שְׂטִיקָל וּזְאָוָרְשָׁט קָעָן אִיךְ אִיךְ גַּעַבָּן.

— אַ דָּאנְק, רַיְעַלְיָע. עַס וּזְעַט זִין וּזְאָס צָו זָעָן... אָז אַן גַּעַלְטָן נִישְׁתָּהָר אַלעַט טָאג טְרָעָפָן זִיךְ אַזְעַלְכָעָמָצִיאָות. אָפְּשָׁר האָט אִיר אַ זִּוְּיִרְעָע אַגְּעָרְקָעָלָע בַּיְיָ זִיךְ?

— קִיְּין זִוְּיִרְעָע אַגְּעָרְקָעָלָע הָאָב אִיךְ נִישְׁתָּהָר... רַיְעַלְיָע, נִאָר אַ זִּוְּיִרְעָע טָאמִיטָא אָוִיב אִיר וּוַיְלָט... אַט הַיְבָט זִיךְ וּזְאָס צָו שְׂוִין אָז — עַס דְּנוּנָרָט שְׂוִין... לְאָמִיר זִיךְ הַיאָלָטָן בַּיְיָ דִּי הָעָנָט, רַיְעַלְיָע... מִיר זָאָלָן זִיךְ נִישְׁתָּהָר פָּאָרְלִירָן.

בָּאַלְדָּה האָט זִיךְ באַוְיָזָן משה מיט די קוחות. עַס האָט גַּעַנוּמָעָן

דונערן, נאך שטארקער... און — די אידן זיין געוווארן בערוויאיש און געונמען שרײַען :

— לאו ער אויפֿהערן דונערן דארטן ! לאו ער בעסער אָרוּפֿ שיקן די טענצעערקעס. מיר ווילן זיך ענדזשאַיען.

— אַירְשׂט זיך שוין שפֿעטער ענדזשאַיען ! — האט געזאגט משה צווערטש געטט צו די תורה... מיט די שטיינגערבנע לוחות... ס'אייז מיר שווער צו האָלטן...

נאר די אידן האבן זיך אַלְץ געטומלט און געטעהט, אַו די לוחות זיין צו שטייניערדיק פֿאָר זיך אַו ס'אייז ניט פֿאָר קיין אַידישע כוחות אָפֿצוהיטן די אַלְעַ “לאס”. האט משה געזען, אַו ס'אייז שלעכט, האט ער אַ ואָאנָק געטאָן צו גאָט, ער זאָל זיך אַנטָּאנָן דעם באָרג אָויפֿן קאָפּ — ווועַן זיך ווועַן אַנדערע מענטשן...
אַו אָזִי אַזְּטָקָע געזען : אָזִי גִּז זיך די אַידן האבן געזען, אַו מ'חָאַט זיך אַריינגענָאָרט אַזְּטָקָע, אַו אַטְּ-אַט דערקָוועטשטען זיך זיך די מײַה, האבן זיך מְקֻבָּל געזען די תורה באָהֶבֶת — ווֹאָרים קיין נָאָרִישׁע מענטשן זיין זיך נאָך אַלְעַמְּעַן נִשְׁתְּגַעַן די אַידן !

אַרוּפּ אַו אַראָפּ

כ' האָב אַוְיגָעַהוּבוּן צו גָּאַט די הענט
האָט ער מֵיך נִשְׁתְּגַעַן דערקָעַנט ;

כ' האָב אַראָפְּגָעַלְאָזָט די אַוְיגָן צו דְּרַעַד —
האָט זיך מֵיך גְּלִיכָּך דערהָעַרט.

אוֹן שְׂטִיל אַוְן פְּרָאָסְט אוֹן סְתָּם,
איַ פָּוּן אַיר מְוַיֵּל אֲרוּסָס אַ פְּלָאָם,

האָב אַיך מִיט פְּלָאָקָעָרְדִּיקָע הענט —
זיך ווֹידְעַר צו גָּאַט גַּעֲוָעַנדָט.

נָאָר גָּאַט אַוְן די ווֹיסְטָע שְׁטָעַרְן —
האָבָן מֵיך נִטְגַּעַן גַּעֲוָאָלָט דערהָעַרְן !

מאטראנסנלייד

אָז שטורעם וואָריפט און ברענט און בײַיטשט
מיר טאנצן אינט שטורעם קנייטש.

מיר זיינען שיַפְּן אוֹיף דעם שרוֹף
מיר בויגן זיך און קומען אוֹיף.

מיר האָלְטָן פֿעַטְּ זיך אַינְט גִּרְףְּ
פֿוֹן דָּעֵר וּאַקְלְדִּיקָעָר שִׁיףְּ.

שְׂלוֹכְץ פֿוֹן וּאַסְעָר, כְּלִיְּפְּ פֿוֹן פֿלְאָם
פֶּאָר מאָטְרָאָסְן אוֹיפְּן יִם.

כוֹאָלְיִיעָס צְאָפְּלָעָן זיך אָזְמִיזִיט
מיר בְּלִיבָּן שְׁטוּנְדִּיקְּ אוֹיףְּ דֵי פִּיסְ.

מיר לְעַרְגָּעָן זיך דַּעַם שְׁטוּרָעָם קוֹנְץ,
הוֹדָעָ, שְׁטוּרָעָם, הוֹדָעָ אָנוֹ!

מיר שְׁפָאָנָעָן בְּלִיּוֹן דֵי לְיִוּונָטָה האָרטָן,
מיר שְׁפָאָנָעָן אָן דַּעַם מוֹת אַין הָאָרֶץ.

אוֹן קְנָאָקָן אֲדֻעָּן וּוַיְשְׁטְּרִיךְ —
מיר קָעָרָן קִינְגְּמָלְ נִיטְ צָוִירִיךְ.

מיר זַיְגָּעָן שיַפְּן אוֹיףְּ דָּעֵר שְׁרוֹףְּ
מיר בויגן זיך און קומען אוֹיףְּ.

איציך

ער ענגלאנדער האט א שטאט לאנדאָן,
דער פרענקיזיו האט : «לא בעל פראנס»,
זיין הימן אווי ווי א באַמְבָּאוֹ —
נאָגָט יעדער אין וועטלעכָן טאנֵץ.

נאר איציך פֿאַרְמָאָגֶט נישט קִין הימנע
ער האט נישט קִין היילִיק לִיד,
«התקוה» — דאס קְלִינְגֶט אווי סִימְנוּ
פֿאָר אָ גִּיטְהִיסְטָאָרְשִׁין אִיד ...

ס'רעדט דער, ס'רעדט יענער פֿאָרְן
צּוֹרִיק פֿוֹנוֹאָגָעָט מעָן קוּמוֹט.
עס וּוְיאָגָעָט אַיִן אַיְצִיקְסּ זְכוּרָן
בלְוִין אָ פֿאָפְּרִיעָנָן בְּלוּם ...

רְהָאָט אָ פּֿידָל, אָ פּֿערְד אָוֹן אָ סְמִיקָּה,
עס האט אוּיךְ אָ לְאָגָעָן בִּיטְשָׁן.
ער לְוִיפְּטְ-גָּאָר דָּעַם גָּאָלְדָעָנָעָם בִּיקָּל
ער רְעַדְתָּ צּוֹ אִים עֲבָרִיטִיְּשָׁן.

דאס בִּיקָּל, ס'גָּאָלְדָעָנָעָם בִּיקָּל
אַנְטְּלוּפְּט אָזְזָעָן יָאָגָט אִים נָאָר,
ער האָלָט עַס בִּים וּוְיִידָּל — צְעַבְּרִיקָּלָט
עס זִיךְ, ס'גִּיט אִים אָ בָּאָךְ ...

דער דִּיטְשָׁן יְאָהָאָן האט זִין הִיִּמְאָט
אוֹן לְלָאָיד האט זִין «פּֿיעָרְ-סִידִּיד»,
אַיְצִיק בִּים טָאגּ בלְוִין אָ נִימָאָט,
אַיְצִיק אָ קְנָעָכְטָן בִּי דָעַר צִיטָּט.

אוֹן קָאָפְּט אִים אַמְּאָל אָן אָ בעַנְקְשָׁאָפְּט
ער גִּיט אָזָא וּוְאָרָף, אָזָא מָאָסָט זִיךְ,
ער בעַנְקְט אַיִן דָעַר ברִיטָן אַיִן דָעַר לְעַנְגְּשָׁאָפְּט,
ער בעַנְקְט וּוְאָהָיָן נָאָר עַס לְאָזָט זִיךְ ...

“איציך, וואס טוסטו אַכְקָעַן?”
כ’האָב היימויי נאר כ’האָב ניט קיין היים,
ניט פֿאָר זיך און ניט פֿאָר מײַן טיאַכְקָעַן
און ניט פֿאָר מײַן גּוֹדִיס גּוֹוֹיִין . . .

פֿאָלָך

(פֿוֹן פרעומדע קוֹאָלָן)
מֵיר זַיְנָעַן צַעֲטָרָעַטָּעַנָּע בְּלַעַטָּעַר אֵין וּזְאָד.
פֿאָלָך!
מֵיר זַיְנָעַן דָּעַר פְּרִילִינְג, דֵי גְּרִינְגְּפָן פָּעָלָד.
פֿאָלָך!

און זאָל דער אַקָּעָר אָנוֹנָעָר הָאָרֶץ צַעְרִיָּסָן,
זאָלָן בּוֹיטְצִיָּן אָנוֹנָעָר בִּיסְן בְּרוּיטְצָבִיסָן,
מֵיר זַיְנָעַן יָונָג,
און אָנוֹנָעָר יוֹגְנָשָׂאָפָט — אַיְビָק.
פֿאָלָך!

מֵיר זַיְנָעַן דֵי קָעָרָנָעָר פָּוֹן גְּרוּדִיקָעָר עָרָד,
מֵיר זַיְנָעַן דָּאָס זאָלִיךְ פָּוֹן דָּעַר עָרָד,
מֵיר וּוַיְסָן,
מֵיר הַיִּסְן
פֿאָלָך!

מֵיר טְרָאָגָן דָּעַם נָאָמָעָן מִיט בְּלוֹטִיקָעַ העָנָט,
די פְּלִיכִיעָס גַּהְוִיְקָעָרט, דֵי נָאָקָנס פָּאָרְבָּרָעָנט,
פֿאָלָך!
מֵיר בְּרָעָכָן דֵי שְׁלַעַטְקִיָּת, מֵיר טְוִיטָן דָּעַם מָאָרָד
מִיט דָּעַם אַיְנוֹלְבִּיקָן בְּרוֹזִיָּקָן וּוְאָרט:
פֿאָלָך!

אָרוֹיס מִיט דֵי פּוֹיסְטָן אָוָן פּוֹיסְטִיק דֵין הָאָרֶץ,
פֿאָלָך!
דֵין רָאָסְטִיקָעַ שְׁוּעָרָד צַי אָרוֹיס פָּוֹן דָּעַר שְׁוִידָה,
לָאוּ בְּלִיצָן דֵי שְׁרָעָק אָוָן דֵי שְׁרָעַלְלָעָכָעַ פְּרִידָה,
פֿאָלָך!

אַ רענדל אָרֶאָפּ, אַ רענדל אָרוֹיִךְ

וועגן יעקב פ. אַדְלָעֵר

אַיך וויס נישט,
צי האב איך דאס אליאן
אויסגעטראקט.
צי איז דאס טאקיין אַן אַמְתָע
מעשה.
אַיך וויס נאר, אַז ס'איין אַ
אַז וואוילע מעשה.
עס הויבט זיך אַן
איין דער שפֿראָך פֿון יעקב פ. אַדְלָעֵר :
ס'איין געוווען, זאגט אַדְלָעֵר,
איין די ערשות יאָרָן פֿון מִין
אַדְלָעֵרִי.
אַיך האב דעםאלט געשפֿילט מיט אַלְעָ
כהוותה,
געאַדְלָעַרט מיט דער שוואַקְקִיט
פֿון אַיְנג אַדְלָעֵר
וואָס לְעַרְנַט זיך ערשות
פְּלִיעָן,
אייבער דער פֿאָרְבִּיקְעָר ווועלט פֿון
שמינק אַן פֿוֹידְעָר אַן רכִיּוֹת
איון אַז איך פְּלָעָג דערזוּן אַן גָּסָס, אַ
בלְצִלְאָמֶפּ,
פלָעָג איך אָונְטָעַרְשְׁטָעָן ס'פֿנִים,
כדי ס'לייכְט זאָפּ פֿאָלָן אוּף מִיר,
פֿערְזְעַנְלָעָךְ.
(בָּאָמְעָרְקָוְנָג.) —
היינט אַז דאס שוֹין פֿאָרְקָעַרט, היינט

באַלְוִיכַט שווין יאָקָאָב פ. אַדְלָעֶר דָּס לִיכְט
 אָוּן נִשְׁתַּחֲוֵת דָּס לִיכְט אַיִם ?
 אָוּן ס'איַז גַּעֲוֹעַן עַפְעַס אַ שְׂטִיךְ,
 דָּעַרְצִיְּלַט אַדְלָעֶר,
 אַיְן וּוּלְכָן אַיךְ הָאָב
 גַּעַשְׁפְּלַט
 אַלְס "פָּאַהְטָעַר",
 מִיט אַ גְּרוּיעֵר בָּאָרֶד אָוּן מִיט
 פָּאָרוֹאָקְסָעַנְעַ בְּרֻעְמָעַן,
 אָוּן מִיט אַ יָּאָרְמוּלְקָעַ,
 אָוּן ס'איַז גַּעֲוֹעַן אַ שְׂרַעַק אַויִּיף מִיר
 אַ קוּק צָו טָאוּ.
 אָוּן נָאָכְדַּעַם וּוּי אַיךְ הָאָב
 דָּעַרְצִיְּלַט דָּעַם וּוּעָרְטַן פּוּבְּלִיקָוּם
 אֹו אַיךְ בֵּין אָוּמְגִילְעַד אַויִּיף אַלְעַ
 אָבְרִים,
 אָוּן אֹז מִינְעַע עַלְפִּינְיִינְצִיךְ קִינְדְּעַר הָאָבָן
 מִיךְ פָּאָרְלָאָזָן,
 אָוּן דָּס וּוּעָרְטַע פ. הָאָט גַּעֲוַיְינַט
 וּוּי אַ בִּיבָּעַר,
 אָוּן גַּעַנְגַּזְטִיכְלַט אַויִּיף אַ הוּאָך
 קָוָי,
 בֵּין אַיךְ אָרוֹיסִיס הִינְטָעַר דִּי קָוְלִיסָּן
 אָוּן בֵּין אַנטְשָׁלָאָפָּן
 גַּעֲוַוָּאָרָן.
 הָאָב אַיךְ דָּעַרְזַעַן אַיִן אַ שְׁפִיגָּס,
 עַפְעַס אֹן אַלְטָן אַידָּן
 מִיט אַ גְּרוּיעֵר בָּאָרֶד,
 אָוּן מִיט אַ שְׁטַעַקָּן אַיִן הָאָנְטָן,
 אָוּן מִיט דָוִיטַע בְּרֻעְמָעַן,
 אָוּן אַבְּיסָל אַיִינְגָּעַהוּקָעָרט,
 אָוּן אַיךְ הָאָב פָּאָרְגָּעָטָן אֹו אַיךְ בֵּין
 אַיִן טַעַטָּעַר,
 אָוּן הִינְטָעַר דִּי קָוְלִיסָּן,

און און איך וווארט אויף מיין

„שטייכווארט“.

איך האב נאר געדענקט, און איך האב
מייך געליגיט שלאפען און יונגעער
מענטש,

מייט א שוואָרץן קאָפּ האָר,

און מיטאָמָּל בין איך געווארן

גרדי און אַלְטָן,

און ס'אייז מייך נישט

צו דערקענען,

און און מסתמא האב איך איבערגעָלָעַבְט
עפֿעס אַ שוידערהאָפְט אָומְגָּלִיק,

און איך האב מיך שטָאָרָק דערשָׁרָאָקָן

אונ איך האב גענוּמעָן שרייעָן :

גואָלֶד ! און גואָלֶד ? !!

און טאָקָע נאָכָאָמָּל

גואָלֶד !!

און ס'אגָאנְצָע טעָטָעָר איז זיך
צונְגִּיפֿגָּלָאָפְן,

און מ'הָאָט מיך קוּיִם

דערמִינְטָעַרט,

און אַרְאָפְגָּעָנוּמעָן בֵּי מִיר

די באָרד,

און די פָּאוֹת,

און די ברעָמָעָן,

און די יַאֲרָמוֹלְקָעָן,

און דעם ווֹאַטְעַ-הָאָרָבּ פָּוּן דער

פְּלִיצָעָן,

און איך בין געווארן צוֹרִיךְ
יונְגָּה,

און שיַין,

און לַיְבָנָסּוּרְדִּיךְ,

וַיִּחְמִידְךָ — —

אין א פילאָדעלפֿיעַר וועראָקצִיעַ

אנטקעגן דעם שרייב הוין
וואו מיר זיצן און דרייקן אויס
געדאָנקען,
און מיר שרייבן די גוּאַלְדִּיק
זאָכֶן,
און מיר דיכטן די באָרִימְטָע לִידְעָר
און מיר זינגען אָזַי גַּעֲמִיטְלָעַך —
פארצְזוּיְיפְּלַט, זעקס שעה אַ טָּאגָ —
(טאָפֵל גַּעַחַלְתַּט פָּאָר אָוּוּרְטִים).
אנטקעגן דעם געמאָעַכְנָן שרייב הוין
אייז פָּאָרָאָן עַפְעָס אַ פָּאָבְּרִיךְ
און אַלְעַ זַיְגָּעַר צַוְּעַלְעַךְ,
ווען די ברִיְּצָנָדָע נַשְׁמָה פָּוֹן דָּעַר פָּאָבְּרִיךְ
גיַת זַיְד אַ צָּאָפֵל אָוּן בְּלִיבְּט
שְׂטִיְּן,
דעַמְּאַלְט קָוְמָעַן אָרוֹסָס אַ צָּאָל
יְוָגָּעַ מִידְלָעַר,
מיַט פָּאָרְשָׁלָאָפְּעַנָּע גַּעֲזִיבְּטָעַר
און אַמִּידְן גָּאָנָגָ —
אונ אָוּמְעַטְּיִקְעַ אָרוֹגָ —
פָּוֹן יְעַדְן אַיְגָ שְׁרִיְיט אַ גַּעַשְׁטָאָרְבָּעַנָּע
וּוְלָט אָרוֹסָס,
(נאָר קִיְּנָעַר הָעָרֶט עַס נִישְׁטָם).
פָּוֹן יְעַדְעָר לִיפְ פָּאָלָט אָרָאָפְּ
אַ שְׁמִיבְּיַה, וּוְאָס טָוָט וּוְיַיְ
(נאָר קִיְּנָעַר מַעֲרְקָת דָּאס נִישְׁטָם).
און שְׂטִילְ זִיצָן די מִידְלָעַךְ
אוּפְּ די טְרַעַפְ פָּוֹן פָּאָבְּרִיךְ
און לאָכֶן נִישְׁטָם,
נאָר זַיְזַיְן אָוּן וּוְאָרְטָן אוּפְּן
געַבְּרִיכְ פָּוֹן דָּעַר אַיְזְעָרְגָּעָר חִיהָ,
וּוְאָס וּוְאָרְנָט זַיְיַ זַיְיַ זַאָלָן

קומווען און זיך לאוּן —

צ'וֹרִיק אַיְנְשְׁלִינְגָּעָן,

אַיְנָם פִּינְגְּטֶעֶרֶן הַאלֹּזֶן פֿוֹן אַרְבָּעֶת.

אַוְן זַיךְ לְאוּן צַעְקִיעָן,

אַוְן אַוִּיסְפִּיעָן,

אַוְן וּוִידְעָר אַיְנְשְׁלִינְגָּעָן

אַוְן וּוִידְעָר אַוִּיסְפִּיעָן.

תָּאָג אֵין טָאָג אָוִיס. —

אַוְן מִיר דֵי גַּבְּעָלָעַ דַּעֲנָקָעַר אַוְן

שְׁרִיפְּטְּשְׁטְּעָלָעַר,

זִיצְנָן דָא אַנְטְּקָעָן, אַוְן מִיר

שְׁרִיבְּבָן דֵי גּוֹאַלְדִּיקָעַ זַאֲכָן וּוּגָן —

אַוְרָאַיְנָעַ, מַאֲקָעָדָאַנְיָעַ, פְּאַגְּנָדָרִיעַ,

וּוּגָן בָּאָרָגְגָרָמָן אַוְן דֻּעַם טִיךְ חַדְקָה.

אַ, מִיר שְׁרִיבְּבָן אַלְצָדִינָגָה, מִינְגָעַ בְּרִידְעָר!

נַאֲרַן וּוּגָן דֵי יְוָנָגָעַ מִידְלָעַ דָּאָרָטָן,

אוֹיפְּטְּ יְעָנָעַר וַיְיַתְּ גָּסָס

אַוְן וּוּאָס זִינְגָעַן אַוְנוּ אַזְוִי נַאֲגָעָט. —

וּוּגָן זַיְ שְׁרִיבְּבָן מִיר בְּ יַ שְׁ טַ.

פָּאָרְדוּוּאָס ?

גבאים ...

... אַוְן אַוְן דֻּעַם חַכְמָה אַיְזָמָס גַּעוּוֹאָרָן צַוְּ

אַקְעָרָן דֵי עַרְדָּה,

מִיטָא חַאָרָן, אַדְעָר אַשְׁטִיקָה הַאלָּזָה,

אַוְן צַוְּנוֹנָעָן זִיְן טַעַגְלָעַךְ בְּרוּיטָה

אַיְנָם שְׁוֹוִיסָס פֿוֹן וַיִּין

אַנְגָּעָזִיכְט —

אַיְזָמָס גַּעַגְנָעָן אַוְן גַּעַנוֹמָעָן אַוְן

אוֹיסְגָּעָרָאָבָן אַ

גְּרוּבָן,

און זיך אוועקגעשטעלט און געשריען :
 "אט דא אין דעם גרוב
 ליגט אן אוצר,
 אן אמתעהר אוצר.
 און אייב איר ווועט מיר באצלאן
 דריי און אַ האָלָב טולעָר אַ טאג
 וועל איך שטײַן און היטן,
 אָז מִזְאָל נישט צוֹגְנְבּוּנְעָן
 דעם אוצר,
 דעם גוֹאַלְדִּיקָן אָזֶר".
 און אָז די מענטשן האָבן דאס געהערט,
 האָבן זיי געזאגט :
 "אַלְרִיַּט. מִירֵין אִיך גָּעָבָן
 דריי און אַ האָלָב טולעָר אַ טאג
 אַבִּי שטעלְט זיך אָוּעָק
 און "וּאַטְשָׁת" דעם אָזֶר,
 דעם גוֹאַלְדִּיקָן אָזֶר,
 אָז מִזְאָל אִים חַלִּילָה
 נישט צוֹגְנְבּוּנְעָן".

און דער חכם איז געשטאָנְעָן מיט אַ
 בעזימשטעקן אויף די פְּלִיכְצָעָם,
 און געוּאָכְטָן אַיבָּעָר
 דעם לִיְדִּיקָן גָּרוֹב, —
 פָּאָר דריי און אַ האָלָב טולעָר אַ טאג.

און אָז אָן אַנדער חכם
 האָט גענְגְומָעָן אָז אַוִיך
 אויסגעָרָאָבן אַ גָּרוֹב,
 און זיך אוועקגעשטעלט און געשריען
 דורך אַ פָּאָפִירעָנָם טְרוּמִיְּטָעָר :
 "נוֹאַלְד ! אַטְ-אַדְרָאַ-אַ-אַ
 לִיגְט אָן אָזֶר,
 אַ גוֹאַלְדִּיקָר אָזֶר,

וואס די וועטלט האט נאך איזינגס
ニישט געזען.
און אויב איר וועט מיר צאלן
דרײַ טולער אָ טאג,
וועַל אַיך מִיד אַנְידַעַרְשְׁטָעָן אָן הַיטָּן
דעַס אַצָּר, דַעַם רַיְקָן אַוְצָה,
בְּלוֹיזָן דְרַײַ טולער אָ טאג,
באָנוֹצָט זִיךְ מִיט דָעַר גַּלְעָגָהִיט!

און או די מענטשן האבן דאס געהרט,
האבן זי געזאגט :
„אלרייט. שטעלט זיך אַוּוּק אַרְבָּעָטן.“
און דער אַיך האט זיך אַוּק גַּעַשְׁטָעָט
אַרְבָּעָטן . . .
און או אַנדְעָרָע חַכְמִים זִינְעָן
געַוָּאֵיר גַּעֲוָאָרָן
פָּוֹן דַעַם „טְרִיק“,
האָבָן זי גַּעַנוֹמָעָן אָן אַרְוַנְטַעַר גַּעַלְאָן
די פְּרִיאָן,
און גַּעַרְבָּעָט לְעַנְגַּעַרְעַט שְׁטוֹבָן.
און ס'איַן גַּעֲוָאָרָן אָ רַיְקָע „בִּזְוּנָעָס“
און כְּמַעַט אָ האַלְבָּע וְועַלט מִיט מענטשן
זִינְעָן גַּעַשְׁטָאָנָעָן אָן גַּעַהַט —
אַוְצָרוֹת אַיסְגַּעַטְרָאָכְטָע,
די וואס האָבָן אָ לִי יִנְתַּח נִיט גַּעַקְעָנֶט הַיטָּן
האָבָן גַּעַצְאַלְט די וּוּכְטָעָס —
זי זַאֲלָן בָּאוֹאָכָן די אַוְצָרוֹת,
וָאָס זִינְעָן נאך דָעַרְוּיְיל —
נִשְׁטָא . . .
און דָאָן האָבָן זיך די וּוּכְטָעָר
פָּאַרְאִינִיקָט
איַן אָ יְוִינְיאָן,
און יְעַדְעָר מְעַנְטָש וָאָס האָט גַּלְיִיקָט
איַן די „אַוְצָרוֹת“, האָט גַּכְאָפָט

אֲ קָנָאָק אַיְבָּרָן קָאָפֶן,
אָנוֹ עָרָה אַטְשָׁן שְׂוִין מַעַר נִישְׁתָּחַ
גַּעֲפִיקְנַטְן.
אָנוֹ צִיוּוִילְיוֹאַצְּיָע הַטְשָׁן גַּעֲטָאָן הַעֲרָשָׁן
אַיְבָּרָן דָּעַר וּוּלְטָן.
אָמָן!

שְׁלוֹם אָש

עַס אַז גַּעֲוָעַן בִּינְגָאָכֶט
אָנוֹ מֵיר זַיְנָעַן גַּעֲפָאָרָן
אַיְבָּרָן דָּעַם בְּרָאָדְוִיאָיָשָׁן טִילְ
פָּוּן נַיְוִ יָאָרָק.
אָנוֹ מֵיר זַיְנָעַן גַּעֲוָעַן אַבִּיסְלָ
אַנְגַּעַשְׁאַמְפָאַגְּיָרָטָן.
אָנוֹ מֵיר הַאָבָּן זִיךְ גַּעֲשָׁאָקְלָטָן
וּוִי דָעַר עַסְטְּרִיכְיִכְשָׁעָר
פָּאָרְלָאָמָעָנָטָן.
אָנוֹ אָש הַטְשָׁן גַּעֲטָרָאָגָן אַ וּוּיכָן הַוְּט
אוּפָּן קָאָפֶן.
נַאָּד אַ וּוּיְבָרָן פָּוּנָק
אַיְן זַיְנָן אוּיגָן.
אָנוֹ מֵיר אַלְעָאָהָבָּן גַּעֲרָדָטָן
וּוּגָן דֵי אַלְעָרְלִיעְיָסְטָעָן זַאָכָן.
אָנוֹ אָש הַטְשָׁן גַּעֲזָאָגָט : "דֵי צַעְדָּרָן פָּוּן
לְבָנָן".
אַדְעָרָן עַפְעָס עַגְלָעָכָס.
אָנוֹ דֵי טְרָעָן-זְעָקָלָעָךְ אַונְטָעָר
זַיְנָעַן אוּיגָן,
זַיְנָעַן גַּעֲוָאָרָן שְׂוּעָר אָנוֹ זַאָפְטָיָק
וּוִי דֵי וּוּיְנְטָרְבָּן פָּוּן צִוָּן.
אָנוֹ מֵיר אַלְעָאָהָבָּן פָּוּן צִיִּיט צְוּ צִיִּיט
גַּעֲזָוָנָגָעָן

וואונדערבאָרַע לִידְעָר,
וּאָס מְדָאָרַף זַי עֲרַשְׁת
פָּאָרְפָּאָסָן.

אוֹן אַש הָאָט זַי אַרוּיסְגָּעְבּוֹיגַן
פָּוּנְמְטָאָקְסִי אוֹן פָּאָרְלְוִוָּן
דָּעַם קָאָפְּעַלְיוֹשָׁן,

אוֹן אֵיךְ הָאָב גַּעַזְגַּטְוָתָן: אַש, גַּי אַרְדִּוִּיס
אוֹן בָּאָפְּ דִּין קָאָפְּעַלְיוֹשָׁן,
אַיְדָעַר עַר וּוּעָרֶט אַזְּאָךְ
פָּוּנְדָּעַר פָּאָרְגָּאָנְגָּעָנְהִיט!

אַבְּעָרָא אַש הָאָט זַי נִישְׁטָּה
גַּעַרְירָט פָּוּנְ אָרְטָן.

אַיְזָן פָּאָרְבִּיגְגָּעָנְגָּעָן עַפְּעָס אַ
דוֹשְׁעַנְטְּלָמָּאָן מִיט אַ
גַּעַלְעָר בְּלוּם אוֹן לְאַז אַן מִיט אַ
שְׁטַעַקְוָן מִיט אַ
זִּילְבָּעָרָן חֻנְטָלָאָן מִיט אַ
הַוִּיכָּעָר אָוּנְטָעְרָנְעָמוֹנָג
אוֹיפָּן קָאָפְּ.

אוֹן אַש הָאָט אַיְחָד אִים אַגְּשָׁרְיִי
גַּעַטְאָן :

— «הַיִּ מִיסְטָעָר, הַאַיְבָּטָס אַיְחָד דָּעַם
קָאָפְּעַלְיוֹשָׁן!»

אוֹן דָּעַר «מִיסְטָעָר» מִיטָּן צִילְיִינְדָּעָר,
אוֹן מִיט דָּעַר גַּעַלְעָר בְּלוּם,
אוֹן מִיטָּן זִילְבָּעָרָן שְׁטַעַקְוָן,
הָאָט זַי דָּעַרְשָׁרָאָקָן פָּוּנְ אַשְׁעָס
טָאָן,

אוֹן עַר הָאָט גַּעַנוּמָעָן נַאֲכְזִוְּפָן
דָּעַם אַנְטְּלָאָפְּעָנָעָם קָאָפְּעַלְיוֹשָׁן,
אוֹן עַר הָאָט אִים נַאֲכָעְיִאָגָט
צְוִוְּשָׁן קָאָרָס אוֹן אוּתָאָמָּאָבִילָן,
אוֹן מִהָּאָט אִים שִׁיר
אַיְבָּרְגָּעָפָּאָרָן,

און ענדליך האט ער געבראכט דעם
 אַפְגָּעָרָאַטְעוּוֹעָטֶן
 קָאָפָּעָלִיּוֹשׁ.
 און שלום אש האט אים צונענו מען,
 און איך געדענק נישט — צי ער האט
 געזאגט „טהענק יו“, צי נישט,
 און דערנאכדעם האבן מיר
 געדריקט אשן די האנט,
 און פארשטיינען דעם סוד פון זיין
 פערזענעלעכיתט,
 און פאַרוֹאָס
 אַפְּיָלוֹ פֿרְעָמְדָעּ מַעֲנְטָשָׁן
 מוֹזֵן לְיִפְּנָן כָּפָן —
 זִין קָאָפָּעָלִיּוֹשׁ,
 ווען ער באָפָּלֶט.

וילדי רוזן

די ליבען, ליבען!

אַ גויטוונדייקיט איז זי געווארן, די

ליבען.

אַ גויטיקיט ווי ברויט און גוטע, פרישע גופט.
 גויטיק איז געווארן די ליבען און — בײַיך.
 פון אלע דעכער פֿיֶיפְּט אַרְנוֹנְטָעָר די ליבען.
 פון אלע זשורנאל-פֿאַדְעָרְבָּלְעָטָעָר שְׂרִיט אַרְנוֹנְטָעָר די ליבען.
 אויף אָפָּעָ מאָרְקָן האַנְדָּלְטָן מַעַן מִיטָּ רִינְגְּעָר לְיבָעָן.
 מלְיאָנָעָן דִּיכְטָעָר באַלְיְידָעָן די לְיבָעָן אָוָן מאָרְקָן דָּעָרְפָּה אָ לְיבָעָן.
 אַמְּאָל אַזְּ דִּי לְיבָעָן גָּעוּוֹן אָ לְוקְסָם, הַיְינְט אַזְּ זִי אָ באָקוּעָם
 לְעַכְקִיּוֹת.
 אַמְּאָל אַזְּ דִּי לְיבָעָן גָּעוּוֹן אָ זִינְדָּה, הַיְינְט וּוּרְטָזִי פֿרְאַקְטִיצְרָט
 אַפְּיָלוֹ צוֹוִישָׁן גַּעֲזְצָלְעָכָעָ מאָנְ-אוֹזְ-זְוּוֹיִיב.
 גִּיט מִיר צוֹרִיק — אָזְיִ רַוְּךָ אִיךְ מַעַשָּׂה נְבִיאַדְעַ-לְוקָס — גִּיט
 מִיר צוֹרִיק יָעַנְעָ צִיְּטָן וּוּעָן לְיבָעָן אַזְּ גָּעוּוֹן אָ שְׂטִילָעָ, זִינְדִּיקָע אַזְּ

פארשוויגענע אומבאקוועמלעכקייט, אוון איך וועל איך מוחל זיין אלע
באקוועמלעכקייטן פון דער מאדערנער לייבע.
מאכט צורייך די לייבע פאר א לוקסוס, בעט איך איך, אוון נישט
פאר קיין נויטיקייט פאר אלע באַלמעלאָבעס אוון צייטונגשרייבער.

ליידיק פאָפִיר

פֿאָר מֵיד לִיגְת אֲדִינְגֶר בּוֹגָן פֿאָפִיר.
ריין — ווי אָן אָוּמְשָׁוְלְדִּיק מִידְּךָ.
איך וועל אִם פֿאָרְשְׁמִירְן אָן באַשְׁמוֹצָן.
אוון פֿילְ גָּרְיִישְׁקִיטְן באָגִינְן.
אויף זיך אַלְיִין שְׂטִינְגֶּר וּזְאָרְפָּן.
אוון דָּאס הַיְלִיקְסְּטוּ וּוּטְט דָּאָך אָן מֵיר בְּלִיבְּן.
וועל עַס אוּף דָּעַם פֿאָפִיר נִיט אָרוּיסְהַוִּיכָן.
אָרִים, אָוּמְשָׁוְלְדִּיק פֿאָפִיר!
אויף דֵּיר האָט מעַן גַּעֲקָעַנְטַ שְׁרִיבְּן שִׁירְ-הַמְּעוֹלָותָן.
אָדָעָר בְּרִיתְ-קָרְטָלְעָךְ.
אוון לִיְּט זָאָן נִשְׁטַח הַאָבָּן צֹ רַעַן,
אוון די לִיְּבָעַ פֿרְעָסַע זָאָל נִשְׁטַח זַיְן אַוְפְּגָעָרְעָגַט
אוון די קְרִיטְיקָעָר זָאָן זַיְן נִשְׁטַח עַרְגָּעָרָן.
נָאָר אַיך גַּעַם נִשְׁטַח אַיְן אַנְבָּאַטְרָאָכָט.
הַאָבָּע עַס קִינְמָאָל נִשְׁטַח גַּעַטָּאָן.
מיינְיעַ נָאָרְיִישְׁקִיטְן הַאָלָט אַיך פֿאָר זַיְעָר וּוַיְכִּטְקִיק.
בָּאָגִי אַיך זַיְן.
שְׁרִיבְּבָאַס זַיְן אוּפִית.

אוֹר אלע דָּאָרטָן

סְהִוִּיבְּט זַיְן שְׂוִין וּוִידָעָר אָן!
פֿאָרוֹזָאַמְּלָט זַיְן מִיט נָאָטִיצְבִּיכְלָעַד אָן פֿאָרְצִיכִינְטַ.
אוון שְׁרִיבְּבָאַס אַיבָּעָר אַיְן אַיְעָרָעַ בְּרִיוֹן צֹ אַיְעָרָע גַּעַלְיִיבְּטָע.

די רוויז, מיניע טיעערע, באשיצט זיך מיט אירע דערגער וואס צעלגולטיקן די הענט פון אלע וואס האבן שלעכטן כוונות. די טשערעפאכע האט איר הארטע הויט. די קו אירע הערגעער. דער וואלף זיינע ציין. די פלאג איר פיאקיקיט צו שטין הויך אויף דער סטעליע מיטן קאפ אראפ. אלע גוטע פרוכטן האבן א שאַלעכע וואס איי מער אדער וויינקר א באשיזונג. אבער די פשוטע און נישט געשמאָקע יאגדעם שיכן זיך דערמיט וואס זיי זיינען צ ו פ י. זי זיינען אזי פיל און אזוי פריגעביך און זיי פֿאַרְלִינְן יעדן חן, יעד מעגלעכיקיט אנטזרירן די אָפֿעַטִיטֶסְטְּרוֹנוּס.

דאָס איי זיינער נאטְרַלְעַכְעַט פֿעַסְטוֹנְג, זיינער באשיזונג. די פשוטע נישט שיינע דומְלַעַכְעַט, געזונטע פרוינען זיינען און א גרויסער צאל און נישט באשיצט פון א ואונטשז זיך נישט צו לאָן. אבער זיינער צופֿילְקִיט איז זיינער נאטְרַלְעַכְעַט פֿעַסְטוֹנְג. זיי רײַצְן די אָפֿעַטִיטֶן — נישט מער ווי די יאגדעם אין וואָלֵד וואס וואָקסן טויזנט אויף א צוּיִיג ...

זשעטען

איך האב געמאָכט און אָנְשְׁטַעַל פון א לְוַסְטִיקָן מענטש און מען האט מיר געגָלוּבָט. איך האב געמאָכט און אָנְשְׁטַעַל פון א פֿאַרְלִינְן און מען האט אויף מיר רחמנות געהאמט. איך האב געמאָכט און אָנְשְׁטַעַל פון א פֿאַרְצְׂזְׂוִיְׂפֿלְׂטָן און — מענטשן האבן געווינט אויף מײַן אָמְגָלִיק. נאר איינמאָל האב איך קיין שום אָנְשְׁטַעַל נישט געמאָכט און איך האב געזאגט דעם אמתה, אויך מאָך בלויין אָנְשְׁטַעַל, ווילַ מײַן דעַבָּן איז א זוֹו שרעקלעך פֿידִיק (אונטערשטְרִיכָן דעם אָזְוִי), הער שריפְּטְּעַצְּעָר, דאָקָע !) דעמאָלט האבן אלע געשאָלֶט מיט די קעַפ און געזאגט : —

— דער מענטש מאָכט בלויין אָזָא אָנְשְׁטַעַל ! און קיינער האט מיר נישט געגָלוּבָט.

פְּרִילִינְגָּרִי

צִפְצִיף, מַאכְטֵת דָּעֵר פּוֹיגָה. עַס אַיז

פְּרִילִינְג.

קוֹוָאַה, קוֹוָאַה, מַאכְטֵת דָּאַס שְׁנִיְּיוֹאָסָעָר, עַס אַיז פְּרִילִינְג.
וַיְיַנוּוֹן, מַאכְטֵת דָּעֵר וַיְיַנוֹּן, אַיךְ בְּרֻעְנְגָה דָּעֵם פְּרִילִינְג אַוְיכְּ מַיְינְעַ
פְּלִיגְלְעַן צַו טְרָאָגָן.
גְּרִינְגְּרִי, מַאכְטֵת דָּעֵר דָּאַס גְּרָאָגָה, אַיךְ רַיִס מִיךְ פּוֹן דְּרָעֶרֶד אֲרוֹס
איְנָאַיְינְעָם מִיטְן פְּרִילִינְג.
צָארְטְּ-צָארְטְּ, מַאכְטֵת דָּעֵר קָאָרְשְׁנְצְוּוּיטָה, דָּעֵר פְּרִילִינְג הָאָט מִיר אָ
וַיְיַיסְּן קּוֹשׁ גַּעֲטָאָגָן.
אַלְצְדִּינְגָּה רַעַדְתָּ וּוֹעַגְנָה פְּרִילִינְג, אַוְן אַיךְ אַלְיַין, גַּיְיָ אַרוֹם אָ פָאָרָה-
נוּיְאָרְקְטָעָר, אַוְן אַיךְ זָאָגָן צַו מִיר אַלְיַין : עַס אַיז פְּרִילִינְג, פְּרִילִינְג,
פְּרִילִינְג.
אַבְּעָר דָּאַס הָאָרֶץ הָעָרֶת נִישְׁתַּת וּוָאַס דָּאַס הָאָרֶץ טְרָאָכָט, אַוְן דִּי
לְיַפְּנוּ אַלְיַין פִּילְן אַוְיכְּ זִיד דָעֵם טָעַם פּוֹן פָּאָרְוּיָאָלְעָטָעָה וּוּעָרְטָעָר. עַס אַיז
אַזְוִויִּה
לְאַנְ-גְּזְוּ-יְיִיךְ-יִיךְ !

דָּאַס לְעָבָן זָאָל לְעָבָן

(פָּעַטְנָאָר אַלְטְּעַנְבָּעָרְגִּיָּה)

דָּרְיוִי לִידְעָר

עַרְשָׁת לְיִדְ פּוֹן אָ מַוְטָּעָר בֵּי דָעֵר וּוְגָ

פּוֹן אַיךְ קִינְדָּה :
לְיַוְלִינְקָוּ מִין פִּיגְגָּלָעָה,
לְיַוְלִינְקָוּ מִין קִינְדָּה.
כְּחַאָבָּא אַנְגָּעוֹוֹאוֹרְן אֹזָא לִיבָּעָה,
וּוְיִ אַיז מִיר אַוְן וּוּאָנְדָּה .

צְוֹוִית לְיִדְ פּוֹן אָ מַוְטָּעָר בֵּי דָעֵר וּוְגָ פּוֹן אַיךְ קִינְדָּה :
בֵּי דִין וּוְיִגְּלָה זִיכְטָ דִין מַאְמָעָה,

זינגעט אַ לִיד אָוֹן ווַיְינְטַ
אוֹ דוֹ ווּעָסֶט עַלְתָּעָר ווּעָרָן, מֵין טִיעָר לְעָבָן,
וּוּסֶטוֹ ווִיסֶּן ווָאָס אַיךְ הָאָב גַּעֲמִינְט.

דריט לִיד פָּוָן אַ מַוְטָּעָר בֵּי דָעָר ווִיגּ פָּוָן אַיר קִינְד:
בָּשׂ. בָּשׂ. בָּשׂ...

דָעָר קוֹוָאָל

אַיזּ פֿאָרָאָן אַ קוֹוָאָל?

אַ קִינְד קְוָמָט צְוָגִין, וּוּאָרְפָּט אַרְיִין שְׁטִינְדְּלָעָר, נִין, נִישְׁטָא קִין
קוֹוָאָל.
אַ דָּאָמָע אַיזּ גַּעֲקָמָעָן אָוֹן גַּעֲוִיְינְט. נִין, סִיזּ אַיזּ נִשְׁטָא קִין קוֹוָאָל.
אַ מְאָן אַיזּ גַּעֲקָמָעָן אָוֹן גַּעֲטְרָנְקָעָן — נִין, נִשְׁטָא!
אַ קִינְסְּטָלְעָר אַיזּ גַּעֲקָמָעָן אָוֹן גַּעֲזָעָן — אָוֹן דָעָר קוֹוָאָל אַיזּ
גַּעֲוָאָר.

אַ הָעָר אָוֹן אַ דָּאָמָע זַיְינְגָן גַּעֲשְׁטָאנְגָן בֵּיְסִים קוֹוָאָל.
זַיְהָאָט גַּעֲזָאָגֶט: אַיךְ וּזְאַלְטַ מִיר גַּעֲוָאָונְטָשָׁן צָו זַיְן דָעָר קוֹוָאָל.
פָּוָן אַיְעָר גְּלִיק, פָּוָן אַיְעָר נְשָׁמָה...
עָרָהָאָט גַּעֲזָאָגֶט: אַיךְ וּזְאַלְטַ מִיר גַּעֲוָאָונְטָשָׁן אַיר זְאַלְטַ אַוִּיסְ
טָאָן אַיְעָרָשָׁךְ אָוֹן דִי שְׁטְרִימָפָן לְאָוֹן אַיְעָרָשָׁךְ וּוַיְיסָע פִּסְטִים שִׁימְעָרָן
אַיְנָם קוֹוָאָל-זְוָאָסָעָר.

אַזְוִי לְאָנְגָן וּמִיךְ דָאָרְשָׁטָן, זַעַ אַיךְ נִשְׁטָה דָעַם אַפְּגָלָאָנֶץ פָּוָנָם
“קוֹוָאָל”, הָעָר אַיךְ נִשְׁטָה זַיְן טִיף גַּעֲזָאָגֶט. הָאָט גַּעֲזָאָגֶט דָעָר יְוָגְגְלִינְגָן,
אַזְוִי לְאָנְגָן וּמִיךְ דָאָרְשָׁטָן זַעַ אַיךְ דָעַם אַפְּגָלָאָנֶץ פָּוָנָם קוֹוָאָל,
הָעָר אַיךְ זַיְן טִיף גַּעֲזָאָגֶט. הָאָט גַּעֲזָאָגֶט דָעָר מָאָן.
שְׁטָעַנְדִּיק זַעַ אַיךְ דָעַם אַפְּגָלָאָנֶץ פָּוָנָם קוֹוָאָל, שְׁטָעַנְדִּיק הָעָר
אַיךְ זַיְן טִיף גַּעֲזָאָגֶט, הָאָט גַּעֲזָאָגֶט דָעָר זְקוֹן...

א ליבעט-ליך

לְיִזְגָּעָרְוִיטֶלֶט וַיֵּלֶךְ אֵיךְ זָעַן דִּין

געלייבט בלאָס פנימ.

שִׁינְזִינְגָּעָרְוִיטֶלֶט וַיֵּלֶךְ אֵיךְ זָעַן דִּין לִיבָּנִים, רְוִיטְלֶעֶךְ מִיטָּדָעַם
קִינְדִּישָׁן אֹיסְדָּרוֹק פָּוּן וּוְאַילְגָּעָפִיל.

געלייבט מִינְגָּע — —

וַיְוַילְסְטוּ אָז דָעַר פְּרִינְצָה פּוֹנָם רָאָמָאן זָאָל אֵין דִינְעָ אֲרֻעָם זִין ?
וַיְוַילְסְטוּ דָעַם רָאָמָאנִישָׁן גִּינְגָּאוּסְט ?
וַיְוַילְסְטוּ דָעַם קָעָלְגָּעָר וּוְאָס בָּאָדִינְטָדִיך ?
וַיְוַילְסְטוּ דָעַם בָּעָקָעְרִינוֹגָה וּוְאָס בָּרָעְגָּטָה דִיר פְּרִישָׁן וּוְאָרִימָעָ לִידָעָר, אַלְעָ
אַינְגָּדְרָפְרִי !

בְּלִיְיךְ בִּיסְטוּ מִיר גַּעֲוָאָרָן זִינְט טָעָג, גַּעֲלִיבְטָעַ מִינְגָּע.
אוֹן אֲפִילְוּ דִין וּרְוִיטְלֶעֶךְ בּוּשָׁה-גַעְפִילָה פָוּן דָעַר עַרְשְׁטָעָר נָאָכָט,
איּוֹ בְּלִיְיךְ גַּעֲוָאָרָן, מָאָט, פָּאָרְלָאַשָּׁן.
בְּלִיְיךְ בִּיסְטוּ גַּעֲוָאָרָן אוֹן קוּרְנְקְלֶעֶךְ.
וַיְוַילְסְטוּ דִיךְ פָּאָרְשִׁיכְרָן ?
אוֹן וּזָעַן עַס זָאָל מִיר אֲפִילְוּ אַרְיסְקוּמָעָן עַס רְוִיטָץ צָו פָּאָרְבָּן מִיטָּ
מִין הָאָרְצְ-בָּלוֹת ! אֵיךְ וּוּלְעַס טָאָן — אֵין מִינְגָּע לִידָעָר.
געלייבט מִינְגָּע — — — ! נָו, שָׂוִין ! — — —

פָוּן אַיר בְּרִיוּ

אָז אַזְוִי שִׁין, וְאֵין נִשְׁטָ-גַע-
שְׁפִילְטָעָר רָאָמָאן, אַזְוִי וּוְאַונְדָעָרְלֶעֶךְ וְאֵיךְ דָאָס שְׁטָאָרְבָּנְדִיקָעָ לְעָבָן.
דָא זִינְגָּע בָּעָרָג, טָאָן, שָׁאָפָּ אָוָן — דִי אַנְדָעָרָע זָאָכָן דָאָרְטָן,
וְעַד לִידְעָר-בִּיכְלֶעֶךְ !
אָכָעָר דִי לִידְעָר-בִּיכְלֶעֶךְ זִינְגָּע שְׁעַנְגָּר, לְגִינְגָּרְישָׁעָר.
דָא אָזְוִי אַלְצִינְגָּ אַזְוִי וְאֵיךְ חָלָום — וְאֵיךְ חָלָום וּוְאָס דָו
בָּעָטָס גָּאתָן, עַס זָאָל זִיךְ דִיר קִינְגָּמָאל נִישְׁטָחְלָומָעָן.
וְאֵיךְ אָזְן אַמְתָּן גַּנְדָעָן — אַזְוִי אָזְן דָא לְאַגְוּיְלִיק !

צו מײַינע געליבטען — אָ גָּרוֹס !

צו אָלֶע, וואָס לִיגָּן קְרָאָנָק אֵין דַּי

שְׁפִיטָאָן, אֲדָעָר אֵין זַיִעַדָּע הַיְמָעָן — מֵיַן גְּרוֹס אָן מֵיַן טְרִיסְטַּן
וְאָרטַּן.

צו אָלֶע, וואָס שְׂרִיעַן פָּונְ גְּרוֹסְעַ יְסוּרִים, אֲדָעָר קְלָעָמָעָן דַּי
נִישְׁטָן אַנְטְּשָׁלָאָפְּנִיזּוּעָן — צו זַיִן מֵיַן בענטשׁוֹגָן.

צו אָלֶע, וואָס שְׂרִיעַן פָּונְ גְּרוֹסְעַ יְסוּרִים, אֲדָעָר קְלָעָמָעָן דַּי
צִיּוֹן צְנוּנִיף אָן שְׂוִיְינָן — צו זַיִן מֵיַן נְשָׁמָה-צִיטָעָר, מֵיַן חַפְּלָה מִיטַּ
אוּפְּגָעה-הוּבָנָעַ העַנְתָּן.

צו אָלֶע, וואָס זִיצְן אַיְנוֹזָם, אָן פָּאָרְלָאָזָן אֵין דַּי וּוּיִיטְסְטָע וּוּינְקְלָעָן
פָּונְ דַּי שְׁפָאַצְּרִיךְ-גָּעַרְטָנָעָר — צו זַיִן דָּעַם וּוּאַרְיִמְסָטָן דָּרוֹק פָּונְ
מֵיַן האַנְתָּן.

צו אָלֶע, וואָס פְּלָאָנְטָעַן זַיִן אֵין אַ נְעַץ פָּונְ נִישְׁטָ-פָּאָרְשָׁטָעַנְדָּלָעַ-
קִיטַּ, פָּונְ אַוְמָוַיְּלָן, פָּונְ נִישְׁטָ-צְיִבְּעָרְקִיטַּ, פָּונְ אַוְיסְגָּלְשָׁעָנָעַ פָּאָרְלָאָנְגָּעָן,
פָּונְ נִשְׁטָן דָּעַרְקְוִיקְטָעַ גְּלָקְיְדָאָשָׁטָן — צו זַיִן אָלֶע דַּי מְטָרָע וְאָס
לְאָכָט אֵין מֵיַן אוֹיְג אָן שְׁפִיגְלָט אָפְּ דָס טְפִסְטָע, דָס וּוּאַנְדִּיקְסָטָע.
צו אָלֶע גָּאתְ פָּאָרְלָאָזָעָן, גָּאתְ פָּאָרְגָּעָסָעָן, גָּאתְ פָּאָרְשָׁאָלָטָעָן,
גָּאתְ גַּעַשְׁטָרָאָפְּטָע — צו זַיִן מֵיַן בּוֹהָה אַוְיפַּ בּוּסָעָר, מֵיַן צְוָאָג
אוֹיפַּ בּוּכָּטָפַּן שְׁלָאָחָט, פָּונְ פָּאָרְגָּעָסְקִיטַּ, פָּונְ רָוּ.

מֵיַן גַּעַלְיְבָטָע זַעַנְתָּ אַיר, — אַיר קְרָאָנָק עָזָן מַעַלְאָנְכָּלִישָׁעַ,
אַיר מִידָּע אָן גַּעַשְׁטָרְוִיכְלָטָע, אַיר אַרְיָמָע אָן פָּאָרְגָּעָסָעָן ! לְעַבּוֹן
אַיְיעַרְעַ קְרָאָנָק עַנְבָּעָטָן זַיִן אַיְדָאָט אַיְצְטָא. — אָן גַּעַדָּאנָק. —
אַיְדָאָט אַהֲלָט אַיְיָר פִּיבְּעָרְדִּיקָעַ האַנְטָן אֵין מִינְעָר, אַיר גְּלָעָט אַיְיעַרְעַ
צְעוּוֹאָרְפָּעָנָעַ האָרָא, אַיְדָאָט אַהֲלָט אַונְטָעָר סְקִישָׁן אַונְטָעָר אַיְיָר
קָאָפַּ, אַיְדָאָט צָוָמָאָצָו וּוּסָעָר צו אַיְיעַרְעַ פָּאָרְבָּעָטָע לִיְפָן אָן אַיְדָאָט :
עַס גִּיְתָּ אַיְדָאָט צָוָמָאָצָו וּוּסָעָר צו אַיְיעַרְעַ פָּאָרְבָּעָטָע, מַעַן דָּעַרְקָעָט
עַס אַיְפַּ אַיְיָר פְּנִים. אַיְיָר אוֹיְג אַיְן לִיכְטִיקָעָר וּוּי נַעַבְּטָן. אַיְיָר
פּוֹלָס אֵין דּוֹאַקָּעָר, אַיְיָר האַנְטָן פָּעַסְטָעָר.

נַאֲך אַ טָּאג אֵין נַאֲך צְוַיִּי אֵין אַרְדָּ וּוּעָט זַיִן אַוְפְּהָוִבָּן פָּונְ אַיְיָר
קְרָאָנָק עַנְבָּעָטָן, אָן דָּס אַיְיָרְקִיְּנוֹגָעָ לְעַבּוֹן וּוּעָט אַיְדָאָט אַונְטָקָעָן שְׁמִיכָּ
פָּעָן מִיטַּ גְּלִיקַּ, אַבְּעָר אֵין דַּי טָעָג פָּונְ אַיְיָר שְׁגָעָלָן גַּעַזְוָנָט וּוּרָן,
וּוּן אַיְיעַרְעַ חַלְמוֹת וּוּעָלָן זַיִן אַזְוִי דַּי אָן שְׁפִינְוּוּבָק אֵין דּוֹרְכָּ
זִיכְטִיק וּוּי אַ הָעֲרָבָסְטָ-פָּאָדָעָם, זָאָט אַיר נִשְׁטָן פָּאָרְגָּעָסָן צו בענטשׁוֹן

דאס קראאנק זיין וואס איז א היילונגא, א טרייסט אן אפרה — א ריין, שטיל ווינקל, אין די מיד מאנגנדיקע, שטויבע גאָסן פון אונזער טעג-לעכקייט.

און צו אלע וואס ליגן און ראנגלען זיך מיטן שלאָר און קענען אים נישט בײַקומווען, צו זיי פֿלייטער איך :
עס קומט שוין דער זיסער שלאָף, מײַגע טיירער ! מיט געגנבעטע טרייט קומט ער. איבער די פֿעלדער געצייגן, זיין אטעם איז ואָלד-שטיילקיט. זיין צוֹאָג איז אַ גַּאֲלְדָּעָגָעָר שְׁלִיסָל, וואס עפָּט אלע טויעַרְן פון דער בלואָר ואָונְדָּרְוּעָלְט.

ニישט ווי נעכטן-בִּינְגָאָכֶט קומט אַיְיָעָרְ שְׁלָאָף. נישט ווי אַ שְׁוָנָא וואס שְׁטִיטִיט בֵּי דִיר צֻקָּאָפְּנָס אָוּן פִּינְקִיט דִיךְ מִיט זִינְגָּעָרְ שְׁפִּיצָן, נָאָר ווי אַ פְּרִינְגְּ וואס בְּרַעֲגָוָת בְּלוּיְּ נִטְפָּאָרְגָּעָס מִיךְ-בְּלוּמָעָן אָוּן היילונגָן.

און צו די וואס האָבָן זַיְעָרְ לְעָבָן פֿאָרְשָׁפִּילְט אַין לִיבָּעָ, וועמענס פֿיְיָעָ אַין רַוִּיךְ גַּעוֹאָרָן, אָוּן וועלְכָעָ מַיְעָן זיך צו מַאְכָן פֿוֹנָם روֹדְךָ צְוֹרִיךְ פֿיְיָעָ, צו די זָאָג אַיךְ : זַיְעָ גַּעַטְרִיסְטִיט ! אַיְיָעָ לִיבָּעָ אַין נִשְׁתְּ פֿאָרְשָׁפִּילְטָן. אַיְיָעָ גַּעַלְבָּטָעָ, אַיְיָעָ לִיבָּעָ נִשְׁתְּ וּעְרָטָ גַּעַוְוָעָן, אַיךְ פֿאָרְבִּיטָן פָּאָר אָוּן אַנְדָּרְהָן, אַין אַיְיָעָ לִיבָּעָ נִשְׁתְּ עַס לִיגָּן יְוָגָּרְפְּרוּיְּלָעָךְ פָּאָר אַיךְ אָוּן וּוּאָרטָן אוּפְּ אַיְיָעָ קְרָאָפְּט ? וּפִיפְּלָי יְוָגָּעָ חַלְוָוָתָ העַגְעָגָן אוּפְּ אלעָ בְּלִיעְנְדִּיקָעָ וּוּעְרָבָן ? וּפִיפְּלָי טִיפְּעָ סּוֹדוֹתָ עַס זִינְגָּעָן אַין אלעָ שְׁטִינְגָּרְפְּאָרְשָׁטִינְגָּרְט ? אָוּן לְבָנָה-צִירָוָגָּהָטָ די וּוּעָלָט אָוּיְ פִּלְ ! אָוּן פְּרִילְיָגָּג-פֿאָרְגָּאָכָן, אָוּן טִיכָּן וואס זָעָן אָוִיס ווי בְּלוּיְּ, אָוּן אַיְגָּן הָטָטָ די נָאָכָט — פֿאָרְטוּרְיוּטָעָ, וּוּאָנְדָּעָלְעָלְעָעָ, אַלְצְפָּאָרְשָׁטִיְּעָנְדִּיקָעָ, אַין דָּעָן נִשְׁתְּ אַ גְּרוּעָעָ טְרִידִיסְט ?

און די וואס האָבָן זַיְעָרְ נְעַנְטָסְטָע אָוּן בעסטע פֿאָרְלוֹרִין, צו זַיְגָּ אַיךְ מִיט אַ גְּלָעָט פֿוֹן מִיְּהָן הָאָנְטָן : גַּעַלְבָּטָעָ מִינְגָּעָן, אַלְטָ אַין דָּעָרְ טּוֹיטָ אָוּן — שְׁוֹאָרָן. זִינְגָּעָהָעָטָעָן. אָוּן רַוְּקוּן אַין גַּעַבְוָיָן אַין צְוֹוְיָעָן, פֿוֹן שְׁוֹעָרְעָרְ אַרְבָּעָטָם. אָוּן — וּוּעָט עָרְ דָּעָן אַיְבָּיקְ לְעָבָן ? אָוּן אַיְפָּן הַיְּלִיכָן אַרְטָ אַין אָוּיְ קִילְ אָוּן טְרוּמְעָרִישָׂן, — אָוּן שְׁטִילָ. בִּיסְטוֹ אַלְיָין די מַצְבָּה וואס שְׁטִיטִיט צְוָקָאָפְּנָס פֿוֹן דִּין מַאְמָעָס קְבָּרָה, אָוּן דָּעָרְ וּוּינְטָ גִּיסְטָ אַיְיךְ דִיר זַיְן גַּעַוְוִיְּ, אָוּן דָּעָרְ רַעֲגָן קְלָגָט אַין דִיר אַרְיָין זַיְן אָוּרְמוֹ. בִּיסְטוֹ סְלִיעְבָּדִיקָעָ דָעְנְקְמָאָל וואס מָוָ —

אויס געטריישאפט צום טויטן — זיך האלטן פעסט און זיכער, און זיך נישט לאזונ צעברעגן. שטאָרבּסט ד ו', דازן שטאָרבּט דיין מאַ-מעס מצבה, און דאס טאר מען דאָך ניט דערלאָן.
פארצוווייפֿלט-זשע נישט, מײַנע טיעירע, אַיר ווועט געזונט וווערן.
אַיר ווועט שטאָרָק וווערן. די **שְׁלַעַכְתָּע טַעַג ווּלְעַן אוֹוּקְגִּינְן**, און בעסעדע טאג וווען קומען — יונגעע, פרישע, לאַכְנְדִּיקָע, זוניקע.
גֶּלוּבֶּת עַס מִיר, וַיְיֵלְכִּים עַרְשָׁת פָּוֹן מִין שְׁוּעָסְטָעָר, וואָס **לִיגַּט קְרָאנְק, אַזְׂוִי קְרָאנְק.** (אַגָּט, דערבאָרים דיך אַיבָּער מִין **שְׁוּעָסְטָעָר!**)

פָּוֹן מַעֲנְטָשׁ צָו מַעֲנְטָשׁ

אַ גְּלָגְלָל מָוֵן אַ שְׁבּוּעָה

זַי האָט אַים געשוואַירָן אַ שְׁבּוּעָה פָּוֹן
איַבְּיקָעָר לִיבָּעָ, אָוּן עַר האָט גענוּמָעָן דֵּי זַעֲלְבִּיקָעָ שְׁבּוּעָה אָוּן עַר
הָאָט זַי אוֹוּקְגַּעַשׂ וְאַירָן צָו אַן אַגְּדָעָרָעָר.
אָוּן דֵּי אַגְּדָעָרָעָר האָט גענוּמָעָן דֵּי זַעֲלְבִּיקָעָ שְׁבּוּעָה אָוּן האָט זַי
אוֹוּקְגַּעַשׂ וְאַירָן אַ דְּ רִ' טִ' זָ.
אָוּן דַעַר דַרְתְּעָר האָט גענוּמָעָן דֵי זַעֲלְבִּיקָעָ שְׁבּוּעָה אָוּן האָט
זַי צְוַרְיךָ גַעַשׂ וּזְאוּרִיךָ צָו דַעַר עַר שְׁטָעָר,
אַבְּעָר דֵי עַרְשָׁתָעָ האָט שְׁוֹין אַיצְטָאַיר אַיִגְגָּעָבָע שְׁבּוּעָה בְּלָאָס,
נִישְׁטָע דַעְרְקָעָנָט — אַזְׂוִי פָּאַרְעָנְדָעָרט אַזְׂוִי דֵי שְׁבּוּעָה גַעַוּעָן, אָוּן בְּלָאָס,
אָוּן פָּאַלְשָׁ. אָוּן דֵי זַעֲלְבִּיקָעָ שְׁבּוּעָה וואָס אַזְׂוִי אַרְוִיסְגַּעַגְגָעָן פָּוֹן
דַעַר הַיּוֹם אַ גַעַוְנָטָעָ, אַ רִיְנָעָ, אַן אַרְמְטָלְעָכָעָ, אַזְׂוִי נַאֲכָר אַ הַאֲלָבָאַיר
אַפְּזִין אַן דַעַר פְּרָעָם, צְרוּקִינְגָּקְומָעָן אַ גַעְפָּרְבָּטָעָ, אַ גַעְפְּדָעָרטָעָ.
אַ פָּאַרְעָנְדָעָרטָעָ.

פְּרִידְן?

לְאָזֶן דַעַר **פְּרִידְן** ווועט שְׁוֹין קומען צָוָה
גִּינְן, ווועט עַר זַיְן אַזְׂוִי אַפְּגַעְאַרְבָּעָט אָוּן מִיד, אָוּס ווועט אַים צִיעַן
אָוּן בְּעַט אַרְיִין. סְיוּעָט זַיְן אַן אַלְטָעָר, גְּרִיזְגְּרִוִּיעָר פְּרִידְן, וואָס אַזְׂוִי
אַלְטָגְעָוָן פָּאַר דַעַר צִיטִין. סְיוּעָט זַיְן אַ גַעְרוּעְזָעָר, גַעְרוּעְזָמָאַכְנָ-
דִּיקָעָר פְּרִידְן, וואָס ווועט זַיְן דַעְרְשָׁעָקָוּן פָּאַר יַעֲדָעָר מַוִּין, אָוּן טַאַמְעָד

וועט ער דערהערן אַ שאָס פֿון אַ פֿיעַרְוּעַרְקַע, וועט ער ווערט טויט
ווי די זאגנט.

ס'יוועט זיין אַ בלְאַסְעַר פרידן, מיט אויסגעוינטער, צענְרַאַקְעַנְעַ
אויגן, וועלכְעַר וועט זיך כסדר אומְקוֹן, צי מ'זְוִיפַט אַים נישט נאָר,
און ער וועט מורה האָבן צו שְׂאָפַן אַ לְ יִזְוַן. אָן כסדר וועט
ער קוכן אַין שְׂפִיגֵל אַרְיַן, צו זען, צי ס'פְּאַסְט אַים, אָן כסדר וועט
ער זיך טָאָפַן בְּיִם דּוֹפְּקַע, צי פֿילְזַן צי ער לאָבַט אָן כסדר וועט ער
זיך אַרוּמְטָאָגַן מיט אַ רְעוֹאַלְוּעַר, ווילְ ס'יוועט זיך אַים אַלְץ דּוֹכְטַן
אַן מ'גִיאַט אוּף זיין לְעַבָּן.

וואָס פֿאָר אַ פֿנים קען שוין האָבן אַ פרידן, וואָס אַיז עטְלַעְבַּע
יאָר נאָכָאנְד גַּעֲלַעְגַּן אַין אַ טְרַעְנְטַש — אַ קְרַעְצִיקָעַר, אַ הְונְגָעָרִי
קְעָרָה, אַ פְּאַרְלִיְזִין קְטַעַר ? !

ברוגז-טאנַין

אַס פֿאָרַל, העַר צענְטַרְאַל אָן מְאָדָם
אַיְאָרְטַע, זייןען נאָר דּוּרְוַיְיל בְּרוֹגַע אַיְינַס אוּף ס'אנְדְעַרְעַ, אַבְעַר
דּעַר בְּעַס אַיְן שְׂוִין אַרְיְבַּעַר אָן מְעַן רְעַדְתַּשׁ וְיִזְוַן — דּוּרְמַן שְׂטִיףַי
קִינְדַּע. גַּי זָאָג דּעַם טָאָטַן דִּינְעַם אֹז צְיוּיַן נאָר אַ שְׂטִיקַל דּעַמָּאַ
קְרַעְצִיקָעַר, זָאָגַט מְאָדָם אַ, צו הַעַר צַ. דּוּרְקַע זְיִינְרַקְלִינְעַם באַלְשָׁעַ
וַיְוַיְקַע.

„גַּי בְּעַסְעַר זָאָג דּעַר מְאָמַעַן דִּינְעַר אֹז זָאָל מִיר בְּעַסְעַר גַּעַבָּן
נאָר אַ שְׂטִיקַל עַרְדִּקְגּוֹעַ.“

„זָאָג אַיְם, באַלְשְׁוַיְוקָה, עַר זָאָל זְיִיד נִשְׁטַמְכַן נְאָרִישׁ.“
„זָאָג אַיְר, אֹז זְיִיד אַיְן אַ בְּהַמָּה.“

„זָאָג אַיְם, אֹז פֿון אַ בְּהַמָּה הַעַר אַיך עַס.“

„פְּרַעַג זִי, אַפְּשַׁר ווּיל זִי אַ שְׂטִיקַל באַלְקָאָן.“

„פְּרַעַג אַיְם, אַפְּשַׁר דְּאַרְךְ עַר אַ שְׂטִיקַל דְּאַרְדָּאַנְעַל.“

„פְּרַעַג זִי, פְּרַאַוּאַס זִי זְעַט אַזְוִי שְׂלַעַכְט אַוִּיס.“

„פְּרַעַג אַיְם, פְּאַרְוָאַס הַאט עַר אַזְוִי ווִיסְטַמְכַן.“

און דאס קלְיִינְעַ באַלְשְׁוַיְוקָה לְזִוְיפַט אָהָן אָזְרִיק, אָן סֻעְרָות
ニישט אַ מִינּוּט. עַס שְׂמִיכְלַט צוֹם טָאָטַן אָן עַס בעַט זְיִיד בַּיְ דּעַר
מְאָמַעַן. עַס ווּיל גַּעֲבַעַךְ עַס זָאָל זְיִינְרַקְלִינְעַם. אַ לְ יִזְוַן פֿאָר
זְיִיךְ, ווּיל עַס שְׂוִין גַּאֲרַנְיִשְׁטַמְכַן. אַבְיַי מְעַן זָאָל עַס אוּפְּהַעַרְן אַרוּמְצּוּשִׁיקָן !
אַבְיַי סֻעְ זָאָל זְיִיךְ אַבְיַסְל אַוְיסְרוּעַן דִּי פֿיס, אָן אַבְיַי סֻעְ זָאָל נִשְׁטַמְכַן

זין אין געפֿאָר, אוֹ דער שׂוֹךְ ווֹאָס דער טַאטָע צִילֶּט אוֹיףְּ דער מַאֲמָעָן,
וואָלְּ חַלְיִילָה פָּאָן אוֹיףְּ דעם קִינְדָּס אַמְשָׁוֹלְדִּיקְּ קַעְפָּלְ.
דאָס פָּאָרְלָ בְּרוֹגּוֹת זַיְנָאָרְ דָּעָרְוַיְיָ. אַבָּעָר אָזְוֵי ווַיְ מַרְעָדָט
זַיְנָ שַׁוְּן דָּרְךְ, דָּרְכָּן קִינְדָּ, אָזְן מַיְקָוְטָ זַיְנָ שַׁוְּן אָזְן סַ'אַנְדָּעָרָעָ
אָזְן מַעַן טָוָט אַ שְׁטִילָן זַיְפָּן, אַיְזָן אַ סִּימָן אֹזְ דָּעָרְ בְּרוֹגּוֹן ווֹעַט שַׁוְּן
לְאָנָגְ נִישְׁתָּ דָּוִיעָרָן.

מיין קִינְדָּ פְּרָעָגָט

מַיְיָן קִינְדָּ פְּרָעָגָט מִירָן : פָּאָרְוּוָס

רַעֲגַנְטָ הַיְגַּנְטָ אַרְיָן דָּרְכָּן הַיְמָלָ ? אָזְן פָּאָרְוּוָס פָּאָרְרִיכְטָ מַעַן אִים
נִשְׁמָן, אוֹ עַס זַאְלָ נִיטָּ אַרְאָפְּרִינְגָּן ?
דָּעָרְ הַיְמָלָ רִינְטָ, מַיְיָן קִינְדָּ, ווַיְילְ עַרְ אִיזְ צַעְבָּרָאָכְן. ווַיְילְ דָּעָרְ
הַיְמָלְדִּילְ וּוֹעָדָטְ רַוְאַנְיָרְטָ פָּוָן צַוְּפִיְ קְדוּשָׁה-שְׁפָרִינְגָּן. ווַיְילְ דִּי
מַעֲנְטַשְׁלָעְכָּעָ תְּפִילָותְ אָזְן גַּעַוְיִינְגָּן ווֹאָס טְרָאָגָן זַיְנָ צָוְם הַיְמָלָ, רִיבְּןָן
דָּרְךְ דָּעָם בְּלִיְיָן אָנוֹנְטָעְרָשָׁאָקָן. ווַיְילְ דָּעָרְ בְּלָאָנְדָעְרָמְלָאָךְ, ווֹאָס זַיְצָטְ
רִיבְּטָנְדִּיקְ אֹיףְּ דָּעָם לְבָנָה-סְעָרָפָטְ. שְׁטָעָקָטְ אָרוֹסָטְ דִּי קָאָפְּרִיזָגָעָ פִּיסְלָעָךְ
אָזְן מַאֲכָטְ אַ לָּאָרְ אַיְזָן הַיְמָלָ. ווַיְילְ גָּאָטְ אַלְיָן גִּיטְ אָפְּטָ אָרוֹסָטְ פָּוָן גַּעַדְוָדָר
אָזְן עַרְ כָּאָפְּטָ אַ שְׁטִיקָה הַיְמָלָ, פָּאָרְוּוָרָפְּטָ דָּאָס אֹיףְּן אַלְקָסָלָ, אָזְוֵי ווַיְ אָזְן
אָפְּעָרְעִיזְיָנְגָעָר אָזְן עַרְ ווַיְילְ עַרְגָּעָץ אַנְטָלוּפָן, נָאָרְ עַרְ הָאָטְ נִשְׁתָּ
וּוְאָוָהָן. ווַיְילְ דִּי מַיְלָאָגָעָן פָּאָרְבָּעָנְקָטָעָ אַיְגָן ווֹאָס קוּקָן צָוְם הַיְמָלָ
אָרוֹיְףְ, רִיבְּבָן אָוִיסְ דִּי דִינְעָן, צִיטָעָרְדִּיקָעָ פְּלָאָ ...
דָּעָרְבָּעָרְ רַעֲגַנְטָ אַרְיָן דָּרְכָּן הַיְמָלָ, מַיְיָן קִינְדָּ !

מַעַן פִּיקְסָט זַיְנָ

לְ. גַּאנְצָעָ מַעֲנְטָשָׁהִיטָ פִּיקְסָט זַיְנָ.

טָאָגְ-אָיָן אָזְן טָאָגְ-אָוָן.

מִפִּיקְסָטְ זַיְנָ דִּי צִיְן.

דָּאָס הָאָרֶץ.

דִּי לְוָנְגָעָן.

דִּי נִירָן.

מִהָּאָלָטְ זַיְנָ אַיְזָן אַיְזָן פִּיקְסָן, אַוְיְסָבָעָסָרָן, צְוּנוּיְפָשְׁטוּלָן, קָוְרִירָן.

דַּעֲנְטִיסְטָן דָּרְיְלָעְוָעָן, בִּירְוָרָן שְׁנִידָן, אַפְּטִיְיְקָעָרָסָ מִישָּׁן, בְּרִינְןָ.

מַאֲכָעָרְ שְׁלִיְיָפָן, מַעֲדִיקָעָרְ שְׁטָעָלָן צְנוּוֹרָ — עַס טָוָט זַיְנָ אַבְּסָלָ !

כְּמַעַט יְעָדָעָרְ מַעֲנְטָשָׁהִיטָ אַזְן פָּאָרְנוּמָעָן מִיטְ דָּעָרְ אַרְבָּעָטְ פָּוָן פִּיקְ-

סָעָרִיְ.

עס דופטן די שפיטאָלָן, עס שמעקן די קאנאָלָן, עס פְּלָאנְטָעָרָן
זיך די באָנדָאָזֶן — די מענטשָׁהִיט פְּקַסְּטָן זיך.
און אַיגְמִיטָן דער נַאֲכָט ווערטוֹ אַיְפְּגָעוּוּקָט פֿוֹן אַפְּאַרְצְּוּוּפְּלָט
גַּעַשְׂרִיָּה. — אַיְגָעָר פְּקַסְּטָן זיך אָן אַיבָּעָרָגָעָפָּאָרָן הָאָרֶץ — אַ צּוּוּיְטָעָר
פְּקַסְּטָן זיך אָן אַיבָּעָרָגָעָפָּאָרָן פֿוֹס ; די מענטשָׁהִיט שְׁרִירָת גּוֹזָאָד
און פְּקַסְּטָן זיך. אָזְוֵי לְאָנָּג בֵּין וּוּגָעָט זִי וּוּרְטָן אַגְּנְשָׁלָאָפָּן. דָּאוֹ
דָּערְהָעָרָט זיך אַ הָוִיכָּעָר קִימְפָּעָט-קְרָעָכָּץ, אָן די מענטשָׁהִיט הָוִיכָּבָּט
זיך אָן פְּקַסְּטָן אַיְפָּסָנִי.
גרָאָנְדִּיעָזָעָן מַעַנְטָשָׁהִיט !

בַּיּוֹם שְׁפִיגָּל
עַר שְׁטִיטִית בַּיּוֹם שְׁפִיגָּל אָן זַעַט זַיִן
איְגָעָנָע בְּלִינְדְּקִיטַּת.
שְׁוּוּרָזִינְגָּן אִים די אַוִּינְגָּ-פְּרָצָנוֹן, ווי פֿוֹן שְׁטָאָל גַּעַשְׂנִיצָט.
גְּרוּיָה אַיְן אִים דָּאָס שְׁוֹוֹאַרְצָאָפָּל, ווי דָּער נַעַפְּלָן וּוּאָס הָעָגָט אַיבָּעָר
דָּער וּוּלְטָ-אִידִּיעָן.
און שְׁטָאָקָ-בְּלִינְדִּינְדָּן אַיְן דָּער שְׁפִיגָּל אַיְן וּוּלְכָן עַר קוּקָט אַרְיִין אָן
זַעַט זַיִן איְגָעָנָע בְּלִינְדְּקִיטַּת.
עַר שְׁטִיטִית בַּיּוֹם שְׁפִיגָּל אָן קוּקָט אָזְוֵי שָׁאָרָף, אָזְוֵי הָעָל, נַאֲר
אַיבָּעָר זַיִן איְגָעָנָעָר בְּלִינְדְּקִיטַּת קָעָן עַר נִשְׁתָּאָרְקָוָן — זִי
אַיְן אָזְוֵי זַוְּיִי טַ, אָזְוֵי אַוְמְנְדְּלָעָן !

אַבְּצָוּמָוֵר !
אַזְוִיפִּיל הַיְמָל, אַזְוִיפִּיל זָוָן, אַזְוִיפִּיל
עַר אָן אִיך זַיִן אָן שְׁרִיבָּה.
צְוִוִּיהָעָטִיק בֵּין אִיך, טָאַפְּלִיטִיסִיק אָן מוּסְקוֹלוֹן הָאָב אִיך שְׁטָאָרָקָע,
פּוֹנְדָּעָסְטוּוֹגָן זַיִן אִיך אָן שְׁרִיבָּה.
אִיך זַיִן אָן שְׁרִיבָּה ווּילְיָה דָּאָס שְׁרִיבָּה אַיְן אַלְיִיכְּטָעָרָבָּט,
אַ רְיִינָעָרָבָּט, אַ גַּעַמְיִתְלְעָכָּבָּט אַרְבָּעָט.
גְּרָאָבָן דָּאָס פְּעָלָד ? אַקְעָרָן די עַרְד ? הָאָקָנוֹ דַּעֲמְבָּעָס ? דָּאנְקָע
שִׁיִּינְ, עָס אַיְן נִשְׁתָּאָרְמָה. אִיך דָּאָרָף זַיִן בַּיּוֹם קְלִינְגָּעָם שְׁרִיבָּה-
טִישָׁן אָן דָּעְרָקְלָעָרָן פָּאָר דָּער וּוּלְטָן דִּי שְׁיִינְקִיטָן פֿוֹן אַרְבָּעָט.
... דָּאָמָּל עַבְּן זַיִט
טַ, שְׁיִינְקִיטָן פֿוֹן אַרְבָּעָט גּוֹזָעָן דָּורָךְ
די אַוִּינְגָּן פֿוֹן אַיְינְעָם וּוּאָס אַרְבָּעָט זַיִעָר, זַיִעָר — ווי זַאְל אִיך אִיך

זאגן ? וויניק. און זיעער. זיעער. ווי זאל איך איך זאגן ? באקוועם.
מייט א גריינגן. ווי זאל איך איך זאגן ? בל'ישטיפטל.
און איז איר זצט ל'עבן און אפגענער טיר דורך וועלכער עס
בלאנדושען אריין די קילע וואסערוינטן און מען דערלאנט איך
בשעת שריבן די גוטע, רווייט מאַיינעם און דאס גוטע ביסל מאנדל
מילד, דעםאלט צערבענט זיך איז איך דאס גראָסאָרטיקע פֿיעֶר פֿון גע-
ニアַיְיטּעַט און איר שריבט לִידְעָר וועגן אַרְבָּעַט און איר באָונְגַּט די
שיינקייט פֿון די וואָס "שְׁמִידֵן די רְעַדְעָר פֿון עַקְיִיסְטוּעַנְץ".

העל דיבטער, ביטע !

אייט-זישע אָזְיִיְּרִינְטְּלָעַךְ, הער דיכ-

טער, אויף איז מינוט בייטע. אט איז דער פֿיל באָונְגַּעַנְעַר האמער
וואָס האמערט אוים די פֿאָרְמָעַן פֿון אָנוֹנוּר לְעַבְּן. געטט אַיִם, זייט
אָזְיִיְּרִינְטְּלָעַךְ, אַין דער האנט אַרְיִין, טוֹט זיך אוים דאס אַרטִיסְטִישָׁע
וַוִּינְדוֹאָרְ-קְרָאוֹאָטְל אַון שְׁטָעַלְטַז זיך אָוּזָק בַּיִם הַעֲלִישָׁן פֿיעֶר אַון
האמערט די פֿאָרְמָעַן פֿון אָנוֹנוּר לְעַבְּן.
אַיר ווֹילְט נִשְׁתְּטַט נְאָטְרִילְעַךְ. עַס אַיִן הַיִּסְטָן. דער האמער אַיִן
שׂוּעָר. אַיְיָרָעַ העַנְט זִינְגַּן אַיִּידְלָן. אַיְיָר נִשְׁמָה, ווַיְסָנוֹן, אַיִן דַעַת
לְיקָאָט.

זצט אַיר, זִיצְנָן מִיר אַון מִיר זִינְגַּן לִידְעָר פֿון אַרְבָּעַט. טָא !

מייט פָּאָמֶט

אַיך האָב פִּינְט — גִּיט עַר אַמאָד

— דאס שריבן. דאס פֿלְעַשְׁלָטְנִיט. די פֿעַדְעָה. דאס פֿאָפִיר. אַו
אַיך דערוע דאס שריבגעציגיג ווערט מִיר נִשְׁתְּגָות, נִשְׁתְּגָות, נִשְׁתְּגָות,
אַגְּגָוּת-גָּנָּאָכָּט.

אַיך האָב פִּינְט, מאָכָט עַר צַו מִיר, אַלְגָּדִינְג וואָס אַיִן פֿאָרָ-
בונְדָן מייט דער אַרְבָּעַט פֿון שריבן. שריפְּטַשְׁטָלְעָרִי — מאָכָט עַר
צַו מִיר, אַיִן אַ היִלְיִיקָע זָאָךְ, אַ גְּרוֹוְסָע זָאָךְ אַוְסָטָן מִשְׁתְּפָאָרָ-
שׂוּעָכָט ווּעָרָן דורך די אוֹיגָן וואָס לִיְעַגְּנָעַן עַס. מִיְּזָאָלְט בַּאַדְאָרְפָּט
איַיְפִּירָן, מאָכָט עַר צַו מִיר, אַז די לְעַזְעָר זָאָךְ לִיְעַגְּנָעַן מִינְגָּעַן ווּעָרָק
מייט פֿאָרְבּוֹנְדָעַנְעָא אוֹיגָן, ווַיְיַלְלָא דאס לִיכְטָן פֿון זִיְעָרָעָא אוֹיגָן אַיִן נִשְׁתְּ
קִיְּין רִינְסָן. פֿאָרְשָׁוּעָכָן זִי די היִלְיִיקִיט פֿון גַּעַשְׁרִיבְעָנָעָם ווּאָרט —
ニִשְׁתְּפָאָמֶט אָזְיִיְּ ?

יא אָזְיִיְּ. סְפָּאָרְשְׁטִיטִיט זִיך אָזְיִיְּ. שריפְּטַשְׁטָלְעָרִי אַיִן די היִלְיִיקִיט

סטע ארבעט פון דער וועלט, אויסגעפирט פון די הייליקסטע מענטשן אונטער די הייליקסטע, מאכט ער צו מיר, אומשטענדן.

און הסט — זאגט ער צו מיר — איך וועל אועבקיגין ערגעץ אין א וויטן לאנד וואו מ'קען מיד נישט און מ'זוויסט מיד נישט. איך וועל מיר, זאגט ער פארשמירן די פענצעטר מיט זיין, קינער זאל נישט קעגען ארייניקון און צ'וואל, זאגט ער, זיצן און שאפן די אידיקסטע פערל, וואס די וועלט, זאגט ער האט נאך איזוינס ניט געזען. דער-לאנט, זאגט ער, דעם צוקער... און וויפיל, האלט בי איך, מאכט ער, דער זיגער ? איך מוז שווי, מאכט ער לוייפן.

קיין ראייה ניט

[ニシット אלצדיניג איז גאלד וואס גלאנצט

— נישט.

ニシット אלצדיניג וואס האט נישט קיין שיינעם גלאאנץ איז אמתע קוונסט.

ニシット אלע וואס באריםען זיך איז זי קעגען נישט שריבין זיינען גורייע שrifftshule.

א מענטש מעג נישט קעגען קיין גראמאטיק, בויען שעכט זאנן,

ニシット אפהיטן די פונקטואציע און פארט זיין א קאיליק.

און פאركערט : א מענטש מעג האבן און אויסגעצייכנטן סטיל,

שריבין זיינר קלאר און פינקטיעך און דאך זיין א גוטער שריבער.

ニシット אלצדיניג וואס וויקلت זיך איז און טומאן איז קלאר.

ニシット אלצדיניג וואס גריילצט איז מזוקאלאיש און נישט יעדערער וואס האט שמוציאקע פינגער-געג איז א מאקסווע באדענהיים.

ווערטער ! ... ווערטער ! ...

מיר וואלגען זיך איז פטע, ואריםעה,

באקוועמע ווערטער און עס איז אוננו גוט.

מיר גיבן אונזער נשמה צוויי מאל איז טאג א יסורים-בaad און זי קומט אroiיס דערפרישט און פאראפלאמט.

מיר פליישקען זיך איז פרזון.

מיר שוימען איז א פטער מקווה פון אידיעאלן.

מיר גיסן זיך אפ מיט פולע צעבערס מיט טריימען.

און מיר דרייען זיך אריין און אroiיס. מיר ריעפניאויס דאס ביסל וואריםקייט. טומלדייך און פרעך און אנגעפודערט און קויטיק.

אלע פאָרטאָג קרייען מיר אַרוֹיס אָנוּזער שוֹאָך גַּעֲרֵי אָנוּ מיר לְאָזֶן
וַיִּסְן דַּעַר זָוָן אוּ מִיר וַיַּנְعַן שְׁוִין עַנְלָעַד אַוְיְגַעַשְׁתָּאָגָעָן, גּוֹט מַאֲרָגָן!
אָנוּ אָנוּ סְ'אַיְן שְׁוִין צִיְּתָאָן זַי זַאַל אָ וְיַד...
אָנוּזער גַּאנְצָן לְעָבָן אָיז אַיִּינְ גַּרְוִיסָּעָר, גַּרְוִיסָּעָר טָאנְצָן אַוְיְפָן גַּעַץ
שְׁלִיפָּעָנָעָם יִם פָּוָן וּוּרְטָעָר, פָּוָן וּוּרְטָעָר.
גַּלְיִיךְ וְיַי אַיךְ וּוּאַלְטָן גַּעַוּעַן אַוְמַשְׁטָעַרְבָּלְעָד וְיַי דַּעַר טּוֹיט אָן
גַּלְיִיךְ וְיַי דַּעַר יִם וּוּאַלְטָן זַיְךְ גַּעַטְרָנְקָעָן אַיְן מִר אָן נִשְׁתַּחַט אַיךְ
אַיְנָם יִם.
וּאָסְעַרְוּעַל, וּאָסְעַרְוּעַל, קָעַנְסָטוֹ אַיךְ פְּלָשָׁן אַזְּוִי לִיכְיכְּטָן.—
אַזְּוִי לִירְישָׁן!

בָּאַטְרָאָכְטָן דַּי שְׁפִּין!

אַזְּ לְוִיפָּט אַרְוֹף אָנוּ אַרְאָפְּ אַיבָּעָר אַיר
אַיְגַעַנָּעָם בְּרִיק, אַיבָּעָר דַּי פָּעָדִים וָאָסְ קָוְמָעָן אַרוֹיס פָּוָן אַיר לְיִיבָּ.
אַלְיִין דַּי בְּרִיק, אַלְיִין דַּעַר אַיבָּעָר גַּיְעָר אַיבָּעָר דַּעַם בְּרִיק,
אָנוּ וְעַן דַּי שְׁפִּין צִיטָעָר אַין דַּעַר לְוּפְטָן אַוְיִיךְ אַדְיָנָעָם פָּאָדִים,
וְיִיסְטָן זַי, אַזְּ אַלְצְדִּינְגָּו וְיִגְּטָן זַיְךְ אַרוֹם אַיר, אָנוּ קִין זַאַךְ שְׁטִיטָה נִשְׁתַּחַט
אַוְיִיךְ אַיְנָם אַרְטָן.
דַּעַר גַּאנְצָעָר אַונְיוּעוּרָזָם, טְרָאָכְטָן דַּי שְׁפִּין, הָעָגָט אַוְיִיךְ אַ
פָּאָדִים אָנוּ דַּעַר פָּאָדִים, טְרָאָכְטָן זַי, אַיְן מִינְעָר.
נָאָר בְּאַלְדָּ קָוְמָטָן אַלְיִיכְטָר וְיִנְעַט אָנוּ רִיסְטָן אַיבָּעָר דַּעַם פָּאָדִים.
דַּי שְׁפִּין פָּאָלָט. זַי פִּילְטָן דַּי עַרְד אַונְטָעָר אַיר בְּוֹיךְ אַבָּעָר זַי וְיִסְטָן
אוּ דָאָס אַיְן נִשְׁתַּחַט דַּי אַמְתָּע וְוּלְטָן. דַּי אַמְתָּע וְוּלְטָן אַיְן זַי אַיבָּעָר צִיגְּטָן
אַיְן גַּעַוּעַן אַוְיְפָן פָּאָדִים אַין דַּעַר לְוּפְטָן. אָנוּ קִים אַיְן דַּעַר פָּאָדִים
צָעְדִּיסְן אַיְן אַלְצְדִּינְגָּו גַּעַנְדִּיקְטָן.
אָנוּ דַּי נָאָגָעָט פְּרִינְטָן פָּוָן דַּעַר שְׁפִּין וְאָסְ הָעָגָט אַרוֹם אַיר
אַוְיִיךְ דִּינְגָּעָט פָּעָדִים קָוְמָעָן זַיְךְ צְוּנוֹיָךְ אָנוּ קָלָאָגָן אַוְיְפָן אַומְגָלִיךְ פָּוָן
וְיִעַר מִיטְשְׁפִּין וְאָס אַיְן אַרְאָפְּגָעָפָאָלָן פָּוָן שְׁפִּינְוּעָבָס.

* * *

דַּעַר מַעֲנְצָשׁ

אַזְּ גַּעַוְאַלְדִּיקָּעָ דַּעַרְפִּינְדוֹגָעָן פָּוָן דַּעַר
גָּאָטָהִיִּיט — קָאָפְּיִירִיִּיט אַיְן וּוּאָשִׁינְגְּטָאָן.

דעָר מענטש וואָס מאָכט שמוֹצִיךְ דיַ ערְד מיט זיינַע פִּס, רִיבְטַ
אוּיס דעם הימֶל מיט זיינַע אוּיגָן, פֿאָרְבּוֹטִיקַט דיַ שׂוֹעַלְן פָּוּ גּוֹעַדְן
מיַט זיינַע וואָונְדִּיקָע פִּס.

דעָר מענטש, דיַ אִידְיִיע, עַנְדְּצִיכְ, גַּאטָּס הַעֲכָסְטָעָר שְׁטָאָפְּלַ צַו זַיִן
איַגְעַנְעַר גְּרוֹסְקִיטַ, דַּעַר לִיעְטָרַ, אָרִיף ווּלְכָן דיַ גַּאטְהִיטַ קְרִיכְטַ
אָרִיף כְּדֵי צַו קַעַנְעַן אַ קַוְשׁ טָאַן זַיִד אַין שְׁטָעַרְן אָוּן זַאֲגַן: עַס אַיז אָוִיסַ
געַצְיִיכְנַמְתַ.

דיַ הַיְזָעָר זַיְנַעַן קוֹיְטִיקַ מיט מענטשַן, דיַ פֿעַלְדָּעָר זַיְנַעַן בָּאַ
פֿלְעַקְטַ מיט מענטשַן, דיַ בְּעַרְגַּ זַיְנַעַן אַנְגַּעַטְאַפְּטַשְׁשַׁעַט מיט
ים אַיז אַרְמְגַעְבָּרְעַגְוָעַט מיט מענטשַן. מענטשַן, מענטשַן אַומְעַטְוּם.
דעָר גַּאנְצָעָר עַרְדְּ-קוֹגְלַ אַיז פֿאָרְפּוֹרִישְׁטָעַט מיט
געַדְעָרִים פָּוּן דַּעַר ווּלְכָן זַיְנַעַן פָּוּן מיט מענטשַן מִיסְטַ
מענטשַן.

דיַ גַּאנְצָעָ ווּלְכָן לִידְטַ פָּוּן מענטשַן אָוּן דיַ מענטשַן אַלְיַין פְּיִידְן
פָּוּן זַיִד אַלְיַין. דַּעַר בְּלַאֲטָעַר (וּוּי דָר. שְׁפִינְגָּרָן ווּלְכָט גּוֹזָגָט) טוֹט זַיִד
אַלְיַין ווּי. אָוּן ווּעָן עַר פֿלְאַצְטַ ווּלְכָט אִים דַּעְרָפְּן נִיט בעַסְעַר.
— נָאָר אַדְרָבָה.

דיַ דְּרוֹיְסַן פְּרָאָגַע

עַר דְּרוֹיְסַן אַיז אַין דְּרוֹיְסַן. עַר הַאֲטַ
נִישְׁתְּ קִיְּן מוֹרָא אֹז מַעַן ווּעַט אִים צּוֹנְגְּבָעָנָן.
דיַ טִּיעַרְסָטַע הַיְמָלָעַן מיט "דוֹשְׁוֹלְעָרִי" לִיגַּן אַין דְּרוֹיְסַן אָוּן מַעַן
רוּבְּטַ זַיִן נִשְׁתְּ אַוּעָךְ.
דיַ הַעֲרְלַעְסָטַע לְאַנְדְּשָׁפְּטַן וואָס האַבְּן דיַ ווּרְטַ מִילְיָאָגָעַן דָּאַ
לְעַרְסַ לִיגַּן פְּרָאָגָן אָוּן פְּרִי אַונְטָעָרָן הַיְמָלָעַן.
דיַ פֿלְעַדְעַס שְׁלָאָפְּן אַין דְּרוֹיְסַן, אָוּן קִינְגָּרָן גְּנַבְּעַט זַיִן נִשְׁתְּ אַוּעָךְ.
דיַ ווּרְטַפּוֹלְטָטַע טִיגַּעַן (מיט דיַ טִּיעַרְסָטַע טִיגַּעַר-פְּעַלְ) שְׁלָאָפְּן
אַין דְּרוֹיְסַן.

דיַ גַּאנְצָע שְׂוֹיִין לִיגַּט אַין דְּרוֹיְסַן.

גַּאנְצָע אִיטְאָלִיעַ לִיגַּט אַין דְּרוֹיְסַן.

נָאָר אַיך אַיְיָר עַרְגְּבָנְסָטַעַר, רִינְגְּלַ מִיךְ אַרְוּם מִיט אָן אַיבָּעָרַ
גַּעַקְעָרַט שְׁטִיקְלַ דְּרוֹיְסַן וואָס זַעַט אָוִיס ווּי אָן אַינְעוֹוִינְיקַ, וואָס
קָאָסְטַ צַעַן טְוַלְעַר אַ ווָאַד דִּירְהַגְּעָטַ.

אַיך בֵּין חַשְׁוּבָר ווּי דַּעַר עַרְדְּ-קוֹגְלַ, מְצִיאָהָדִיקָעַר ווּי דַּעַר
הַיְמָלַ, ווּרְטַפּוֹלְעַר ווּי דִּי שְׂוֹיִין.

איך רינגל מיר ארום מיט צונזיגען לאפטע, צונזיגעה האמערטע
שטיקער דרייסן און איך באווארן מיד קעגן דרייסן.

דעך טיך לאכט

אָלְעַגְעַנְדָּע פָּאָר שְׂעוּרְקָעָרְפָּעָרְדִּיקָע

מעונטשן און פילאזהפן :
אמאל אין געוווען א טיך, א שיינער, א ליכטיקער, דערפרישן-
דייקער טיך מיט לעבעדיק וואסער.
האט זיך אין אים געשפיגלט די נאקטע לבנה און די ערשת
אויפגעשטאנגענע זון און די אפציגערישע קנעפֿלען פונם הערד גאטס
בליעין מונדייר — די שטערן.
האט דער טיך געלאכט און געזאגט : איך בין דאס וואסער.
איך בין דער סוד פונם לעבעדיקן וואסער. איך בין דער געטער-
שפיגל.

איינמאָל איז דער טיך אויפגעשטאנגען איינדעפרֿי הערן זיך-אָלֵין
שפילן אויפֿן פידל, לְכֹבּוֹד דִּי וּוּרְבָּעְמִידְלָעְדָּ, הָאָט עַר פְּלוֹרָ
צִים דָּעַרְזָעָן אוֹ עַר אִיז נִשְׁתָּאָן אוֹ דָּאָס וּוָאָסָר אִיז אָוּוּק אִיז אָז
אנְדָּעֶר זִימָט, אָוִיך אָז אָנְדָּעֶר שְׁטִיקָל עַרְדָּ.
דָּעַמְּאָלָט, דָּעַרְצִילָט מִין פְּרִוּאָטָעָ לְעַגְעַנְדָּע, הָאָט דָּעַר טִיך
אָרוֹיְסְגָּלְאָזָט אָטִיפֿן זִיפּֿץ אָז גַּעַזְאָגָט :
„אִיך בֵּין טַוִּיטָן.“

אָז דָּעַר נָאָרִישָׁעֶר טִיך הָאָט נִשְׁתָּ גַּעֲוָאָסָט אָז עַר אִיז נָאָר
אָרִיבָּעֶר אָוִיך אָז אָנְדָּעֶר אָרִיט אָז אָז עַר לְעַבְּט אַבְּסִיל וּוַיְמַעְרָה, אִיז
הִינְטוּרְגְּרוֹנְט, רַעֲכָתָס.

איידער אָזָא לְעַבָּן

אָלְעַד אִיז צַו מִיד גַּעֲקוּמָעָן אָז מִיט
פָּאָרְוּוּיְנָטָא אָוִיגָן מִיך גַּעֲבָעָטָן : שְׁרִיבָּט מִיך אָז. איך האָב נִשְׁתָּ קִין
צִיטָּ צַו וּוָאָרטָן.

הָאָב איך רַחֲמָנוֹת גַּעַהָאָט אָוִיך דָּעַם לִיְדָס פָּאָרְוּוּיְנָטָא אָוִיגָן אָז
עַס אָנְגָּשְׁרִיבָּן גְּלִיָּך אָוִיפֿן אָרָט — נִשְׁתָּ גַּעֲוָאָסָט אָפְּלִי אָמִינָות.
שְׁפָעַטָּעֶר מִיט אָהָלְבָּעֶר שָׁעה אִיז דָּאָס זַעַלְבִּיקָע לִיד צְרוּקָגָע
קוּמָעָן צַו מִיר, נָאָך מִיט רַוִּיטָעָר אָוִיגָן וּוּפְרִיעָר אָז מִיך גַּעֲבָעָטָן :
עַנְטְּשְׁרִיבָּט מִיך. מִין לְעַבָּן אִיז קִין לְעַבָּן נִשְׁתָּ. איך וּוֹלָשָׁוִין
בְּעַסְעָר וִין אִין גָּאנְצָן נִשְׁתָּ אָנְגָּשְׁרִיבָּן אַיְדָעָר אָזָי.

איך האב געקוקט אויף דעם קאפריזנעם ליד און געטראקט :
וואס האט צו מיר דער פריקרעד נפש ? און וואס איך טו פאר אים
אייז אלץ נישט רעכט. טפו זאל עס ווועגן.
און איד בין געווארן, הערט איד, אזווי גוט אויפגעדרענט.

ארום און ארום

ברידער פון דער פען, שוועסטער פון
די טינטסיסלען, ווי גוט דאס אייז וואס ס'אייז פאראן אויף דער וועלט
אווא זאך ווי געשלאקט. דאס אייז אונזער ברויט און פוטער, אונזער
פארמעג, אונזער אוצר. גיט נאָר אַ טראקט : ווען מענטשן זאָל
קענען רידין אָפּן אָן קְלָאָר וועגן געשלאַכְטֶלְעָרִי, ווי קְוָרָץ אָונְזָעָר
סקיצן וואָלטן דעםאלט געווען, ווי נישטיק-שפֿאָרָעָודִיק אָונְזָעָר צַיִּיר
טונְגְּרָאָמָאנְגָּעָן, ווי אַינְגָּפָּאָך אָונְזָעָר פָּאָמעָם.
אָבעָר צוֹם גְּלִיק גְּיִעַן מִיר אָרוּם אָן אָרוּם דֻּעַם בָּאָרגָּג, מֵאָכוֹן
מִיר לִיטְעָרָאָרִישׁ הַקְּפֹתָה אָרוּם דֻּעַר "אַיְבִּיקָּעָר פְּרָאָגָּעָ". מִיר פָּאָנְפָּעָן
אָונְזָעָר דֻּעַר נָאָז, מִיר זִינְגָּעָן, וָאָרְטָשָׁעָן, שְׂטָאָמָלָעָן, מַעֲקָעָן, בָּעָבָעָן
און אָונְזָעָר פְּרָנָסָה אָיז גַּזְיכָרֶט.

אָנְשָׁטָטָט צו זאגן קְוָרָץ אָן שָׁאָרָף : עַר האט זי אָזִוִּי אָן אָזִוִּי,
רִינְגְּלָעָן מִיר אָרוּם דֻּעַם אוּפְּגָּבְּלָאָזְעָנָם בָּאָרגָּג פָּון דֻּעַר בְּרִיטְיָעָר
זִיְּטָמָן. מִיר גְּיִעַן העט אָרוּם, מִיר מֵאָכוֹן מִיסְטָרְעִירְעָזָן מִינְגָּעָס. מִיר
בָּאָשְׁרִיבָּן צְוָעָרֶשֶׁט דַּי לְאַנְדְּשָׁאָפָּט. דָּעָרָנָאָכְדָּעָם דָּאס לִיְּזָל אוּפִּיךְ אָרוּם
דֻּעַר לְאַנְדְּשָׁאָפָּט, דָּעָרָנָאָכְדָּעָם דָּאס לִיְּזָל אוּפִּיךְ דֻּעַר
נָאָכְדָּעָם שִׁילְדָּעָרֶן מִיט אָרוּם צְוָוִי הַהְנוּדָרֶט אָן דָּרִיסְטִיק פָּעָסֶט גַּעַּי
דָּרוֹקְטָע בְּלִעְתָּר ווי אָזִוִּי דַּי פְּסִיכָּלָאָגָּעָה האט זיך בַּי אִים. אִיר
זָאָלֶט מִיר אָנוֹשָׁוְלְדִיקָּן, צְעַשְׁפִּילְטָט אָן ווי אָזִוִּי אִיר לִילְיְזָחָלָם האט
זיך צְעוּוֹגָט אִיבָּעֶר דֻּעַם זָאָגָעָנָאָנָטָנוֹם, אָן מִיר שְׁלִיסָן מִיט אַסְּדָקָה
פִּינְטָלְעָד אָן מִיט דֻּעַר בָּאָרִימְטָעָר פְּרָאָטָע :
„בִּידְעָ זִינְגָּעָן פָּאָרוֹנָקָעָן גְּעוֹוָרָן אָין אַ טִּפְּן קְוָשׁ וָעַלְכָעָר האט
גַּעַדְוִיעָרֶט אַ לְּאָנָגָע צִיִּיטָה“.

בָּאָמְעָרָקְט ? אָן לְעָבָן קוֹשָׁן זִיך דַּי
רַעַפְרָעָונְטָאָנָטָן פָּון בִּידְעָרְלִי גַּעַשְׁלָעְכָּטָעָר אוּפִּיךְ שְׁרִיטָט אָן טְרִיטָּי,
אָזִוִּי צו זאגן, אָן וועַר קִימָעָרֶט זיך וועגן דֻּעַם ? וועַר שְׁטָעָלֶט זיך
דָּעָרְבִּי אָפָּ ? אָן וועַלְכָעָס מִידָּל וָעַט צְוָמָאָרָגָנָס אַינְדָּעָרְפָּרִי, נָאָכָּי
דֻּעַם ווי „עַר האט אִיר אַ לעַנְגָּעָרֶן קְוָשׁ גַּעַטָּאָן“, אוּפְּשָׁטִיטִין אַ בְּלָאָסָע, אַ

צערראגענע און טראכטן פון זעלבסטמאָרד ? און פֿאַרְזּוֹאָס מֵוּ אַ
לִיטִישׁ מִידִיל פֿאָרגִיסֶן טְרָעָרְן נָאָךְ דָעַם וּיְ “עֲרַהַת זִיךְרַיְנְגַעַד
נוּמְעַן אַן זִיכְרַיְנְגַע אַרְעָמָס ?”
וּיְ נָאָאוּוּ, וּיְ אָוּמְשָׂוְלְדִיק מִיר זִיכְרַיְנְגַע, בְּרִידָעַר לִיטְעָרָאָטַן, אַן
וּיְ רִיךְ מִיר וּוּרְן דָעָרְפִין.

וואָרְגַּונְג ?

אַעַט, אַיר זָאָלַט אַיִיעַר זִיכְרַיְנְגַע יּוֹם־
הַקְדּוֹשׁ קְרִיגַן אַיִיעַר גּוֹט־קוּוֹטֶל אַין קָעַשׁ.
גַעַטְרוֹיַת נִישְׁתָאַפְּלִיכְוּ דָעַם
עַלְטָסְטָן פּוֹן דִי גַעַטְרָה.
עֲרַקְעַן אַיְיךְ אַגְשְׁרִיבְּן דָאָס בְּעַסְטָעַ קוּוֹטֶל
אַן דָעַר וּוּלְטַ אַן דָעַרְנָאַכְדָעַם זָאָלַעַן בְּיִי אַים צוֹנוּמְעַן דָאָס “בְּלוּיַע
קְעַנְגִּירִיךְ” אַן אַיר זָאָלַט נִישְׁתָאַפְּלִיכְוּן וּוּאַו אַיִינְצּוֹמָאנְעַן.
הַיִיסְטַּזְתַּז וּזְרַעַבְן וּוּפִילְיַ אַרְנוֹן עַס אַיְיךְ בְּאַשְׁעָרָת נָאָר מִיט אַמְּאָל
נִישְׁתָאַיְינְצִיקְוּיִים, נִישְׁתָאַמְּנוֹנוֹיִים.
אַיִילַט וּזְךָ בְּכָלְ אַכְּסִיל אַוְנְטָעָר
מִיט אַוִיסְבָּעָטוֹן אַ גּוֹט יָאָר וּוּיְלַ דִי בְּעַסְטָעַ יָאָרַן זִיכְרַיְנְגַע שְׁוִין כְּמַעַט
צְעַבְּאַפְּטָן.

לְעַגְעַנְדָע

דִי פֿינְגַעַר פּוֹן דָעַר רַעַכְטָעָר הַאַנְטַן
הַאַבְן זִיךְרַיְנְגַע מִיט דִי פֿינְגַעַר פּוֹן דָעַר לִינְקָעָר הַאַנְטַן.
אַן דִי פֿינְגַעַר פּוֹן דָעַר לִינְקָעָר הַאַנְטַן הַאַבְן נִישְׁתָאַפְּלִיכְוּ
דוּרְכְקְוּמָעַן וּוּגְעַן דָעַר פְּרָאָגָע,
וּוּגְעַן עַס אַיְזַע גַּרְעָסְעָר,
וּוּגְעַן נִיצְלָעַכְעָר.
יַעַדְעָר פּוֹן דִי צָעַן פֿינְגַעַר הַאַט גַּעַשְׁרִיגַן אַן עֲרַ אַיְזַע
דָעַר בְּעַסְטָעַ פֿינְגַעַר,
דָעַר שְׁטָאַרְקְסְטָעַר פֿינְגַעַר,
דָעַר נִיצְלָעַכְסְטָעַר
פֿינְגַעַר.
אַן דִי פֿינְגַעַר פּוֹן דָעַר לִינְקָעָר הַאַנְטַן הַאַבְן גַּעַשְׁרִיגַן אַן וּוּאָס
עַס זָאָל זִיךְרַיְנְגַע טָאָן צְרוּשָׁן זִיךְרַיְנְגַע אַלְיַ אַיְזַע זִיךְרַיְנְגַע
בְּכָלְ “בְּעַסְעָרָע” פֿינְגַעַר וּוּיְלַ זִיךְרַיְנְגַע נִעְנְטָעָר צְוּם הָאָרָצָן.
אַן אַן דָעַר בְּאַלְעָבָאָס פּוֹן דִי פֿינְגַעַר הַאַט דָאָס דָעַרְהָעָרטַה הַאַט עַר
זִיךְרַיְנְגַע :

“פֿינְגַעַר פּוֹן מִין רַעַכְטָעַר הַאַנְטַן,
פֿאָרְאַיְינְקָט זִיךְרַיְנְגַע דִי פֿינְגַעַר
פּוֹן מִין לִינְקָעָר הַאַנְטַן. לְאָמִיר זָעַן וּוּרְסָאַיְן שְׁטָאַרְקָעָר.”
אַן דִי פֿינְגַעַר פּוֹן דָעַר רַעַכְטָעַר הַאַנְטַן גַּעַנוּמָעַן אַ שְׁאַרְפָּעַ
הַאַק אַן אַפְּגַעַהָאַקְטַּד דִי פֿינְגַעַר פּוֹן דָעַר לִינְקָעָר הַאַנְטַן.

און און דער באלעבעאָס פון די פינגעַר האט דערפֿילט דעם וויטיק
האט ער זיך דערמאָנט און בײַדער הענט, סיַ די רעכטע האנט און
סיַ די לִינְקָעָ זִינְגָּן אַ טִּילְ פָּוֹן זֵין לִיבָּ אָוֹן אָוֹן קָעָן נִישְׁטָ
אָפְּהָאָקָן אַיְּן פִּינְגָּעָר אָוֹן דער אַנְדָּעָרָר נָאָל דָּאָס נִשְׁטָ פִּיכָּן.

עמְשִׁינְמֶת די זָוָן

זָ, ווּלְט אַיְּן גְּרוּיס אָוֹן וְאַנְדָּעָרָלְעָךְ

און פִּינְ, פִּילְ חֲכָמָה לִיגְט אַיְּן יְעַזְּן טְרָאָפָן וּוַיִּן, פִּילְ גְּלִיזְוָאנְטָשָׂ שְׁלָאָפָט
איַן יְעַדְן מְעַנְטְּשָׂן-לִיבָּ. אָוֹן אָוּמָעָט אַיְּן אַ זִּיסְעָד צִיטְפָּאָרְטִיבָּ! פִּילְ
בָּאָרְגְּלָעְכְּקִיטִיְּ לִיגְט אַיְּן יְעַדְן טָאָל. דִּי שְׁטָעָרָן צִילְטָ מַעַן נִשְׁטָ — זָוָן זָוָן
נִשְׁטָ אָוֹן אַ צָּאָל. דִּי עַרְדְּ גִּיטְ בְּרוּיטָ, דָּאָס בְּרוּיטָ האָטָ אָזְפָּט אָוֹן חָנוֹן, אָוֹן
סָאָזָן דָּעָרְ מְעַנְטְּשָׂ אָוִיךְ דָּרְעָרְ נִשְׁטָ עַלְגָּטָ אָוֹן אַלְיִין. זֵין מְזָלְ וְאָצָט אָוֹן
הִיטְ אִים אַפְּ דִּי טְרִיטָ, אָוֹן רָאָכְטָ אִים אַפְּ דָּעָם שְׁטִיְּן, אָוֹן מְעֻסְטָ אִים
אַיִּסְטָ דִּי טְרִיטָ. אָוֹן פָּאָלָטְ עַרְ פָּוֹן זֵין הִידָּ, מְשָׁטְרָאָפָט דִּי הִידָּ
גָּאָרְ שְׁטָאָרָק. דָּעָרְ טִיפְּסְטָעָרְ טָאָלְ זִינְגָּעָרְ טָאָלְ אָרוּיךְ צָוָם בָּאָרְגָּ. אָוֹן
יעַדְעָרְ שָׁאָטָן האָטָ זֵין הַעַלְעָ זִיִּיטָ. אָוֹן יְעַדְעָרְ "פְּלוֹצִים" קָומָט גָּעָנִי
איַן צִיטָ, אָוֹן יְעַדְעָרְ טָאָגְ זִיךְ מְעַלְדָּטְ מִיטְ רְוִיטָעָרְ שְׁרִיפָטָ, אָוֹן
יעַדְעָרְ בָּאָלָזָם הִילְטָ — אָפְּטָמָאָלְ הִילְטָ אָוִיךְ גִּיפָּטָ. אָוֹן יְעַדְן זָוָמָפָ
עַס וְעַט דָּעָרְ הִימָּלְ זִיךְ, אָוֹן יְעַדְעָרְ לְאָנְגָּזָמָקִיטָ אָוֹן יְעַדְעָרְ אָמְגָלִיקָ זִיךְ
אַלְיִין בָּאָגְלִיקָטָ. אָוֹן לִיבָּ אַיְּן דָּאָךְ דִּי לִבְעָ פִּינְגָּעָר וְוּלְטָ — וְוָאָס פָּוֹן
זָוָן גָּעָגְלִיטָעָרְ פְּלוֹצִעָן וְוּלְטָ פָּאָרְשְׁטָעָלָטָ!

אוֹיְסְבָּרָעְנְגָּעָרִישָׁ

אַיךְ לִיְּיָעָן אִיצְטָ אַ רָּאָמָןָ, אַיְּן וְוּלְכָןָ

דָּעָרְ אָוִיטָאָרְ אַיְּן שְׁרָעָקְלָעָךְ אוֹיְסְבָּרָעְנְגָּעָרִישָׁ אָוֹן זִינְגָּעָן בָּאָשְׁרִיבָּוּגָּעָן,
עַרְ שְׁילְדָעָרְתָּ דָּעָם מִידָּסָ אָוִיגָּןָ אָלָסָ וְאַנְדָּעָרָבָּאָרָעָ, בְּלוּוּעָ סָאָפִירָןָ,
אַרְיָעָהָאָרָ זִינְגָּעָןָ וְיִגְשְׁפּוּגָּעָןָ פָּוֹן גִּינְגָּאָלָ. אַרְיָעָ פִּינְגָּעָרְ זִינְגָּעָןָ וְיִ
וְאַנְדָּעָרָבָּאָרָעָ, וְוִיסְעָ לִילְיָעָןָ. פָּוֹן-צִיטְ-צָוִצְיָיטָ גִּיטָ זִיךְ דִּי הַעַלְדָּיןָ
אַ שָׁאָרָפָןָ קָעָרָ אָוֹן טָרָאָכָטָ פָּוֹן אִירְ פָּאָרְלוּוּרָעָנָעָרְ יוֹגָּנָטָ. אָמָאָלָ
בָּאָזְוִיתָ זִיךְ אַ קְרָאָנְקָהָאָפָטָעָרְ שְׁמִיכָלְ אָוִיךְ אַירְ גַּעֲזִיכָּתָ. זָי בְּעַנְקָטָ נָאָךְ
אַ טְרָאָפָעָלָעָ גְּלִיקָ. אַ פִּיעָרְ בְּרָעָנָטָ אָיְן אִירְ הָאָרָץְ אָוִיךְ בְּלָעָטָלְ 283
אָוֹן אַבִּיסְלָ וְוִיטָעָרְ — מִיטְ עַטְלָעָכָעָ הָנוּדָעָרְתָּ בְּלָעָטָרְ — דְּרִיקָטָ
עַרְ זָי צָוָ זִיךְ שְׁטָאָלָצָעָרְ בְּרָוָסָטָ אָוֹן עַרְ זָאָגָטָ צָוָ אִירְ מִיטְ אַ קוֹלָ
וְוָאָס צִיטָעָרְ פָּוֹן לִיְּדָנְשָׁאָפָטְ : אַיךְ, עַ... לִבְעָ דִּיךְ !

איך ליעוּן דעם דאָזִיקָן רַאֲמָן אָן אַיךְ טְרָאַכְטָו : צו וואס פָּרוּעָנָדָן אַזְוִיפֵּל גָּטוּעַ צִיִּיט אָן פָּאֶפְרָ אַוְףְּ דַי גָּוּוֹסְטָע בָּאַשְׁרִיָּה
בָּוּגָעָן פָּן דַעַר הַעַלְדָּנִיס אַוְגָן, אָן פָּן דַעַם הַעַלְדָּס גִּיפְטִיקָן שְׁמִיכָּל
וְואָס בָּאוּוּיָּות זַיךְ אַוְףְּ זַיְנָעַ לְפָנָן, אָן פָּן בִּידָנָס הַעַרְצָעָר, וְואָס האַבָּן
גַּעֲקָלָאָפָּט אַזְוִי וְויַהְאָמָּרָס עַטְצָעַטָּא ?

פָּרוּוָאָס זַאָן דַי רַאֲמָנָעָן שְׂרִיבָעָר נִיט אַפְּמָאָן צַוְישָׁן זַיךְ
(צַוְילָב דַעַר עַקְאַנְאָמִיעַ דַעַרְפָּוֹן) צו באַצְיְיכָעָנָעָן דַי אַלְעַ זַאָן מִיט
בְּוּמַעַרְבָּן ?

איך אַלְיָין גַּעַמְעַד מִיד אַונְטָעָר אַרוּסְצָגָעָבָן אַ בּוֹךְ, אַין וּוּלְכָן
אַלְעַ וּוּאַיְלָ-בָּאַקָּאנְטָעָ רַאֲמָאָ-פָּאָן, זַאָלָן זַיְנָ גָּנוּמָרִירָט. לְמַשְׁלַח, "אוֹיגָן
וְויַהְאָיַע סָאָפְּרִין" וּוּלְעַן זַיְנָ בָּאַצְיְיכָנָט אַין מִין בּוֹךְ, אַלְסָ נְוּמָעָר 2.
"פִּינְגָּעָר וְויַהְאָיַע לְיַיְלָעָן וְואָס שְׁלוּמָעָרָן אַין טָאָל", וּוּלְעַן טְרָאָגָן דַעַם
נוּמָעָר 13. "די הַעַלְדָּן הַאָט זַיךְ גַּעַטָּאָן אַ שְׁאָרְפָּן קָעָר מִיטָּה
פְּלִיצָּעָט, אָן גַּעַטְרָאָכָט פָּן אִיר פָּאֶרְלְוִירָעָנָע יְוָגָנָט, פָּן וּוּלְכָעָר
זַיְהָאָט נַאָךְ וּוּיְינִיק גַּעַנְאָסָן", וּוּטָ זַיְנָ גְּנוּמָעָר 214. אָן אַוְףְּ אַזְוָאָ
אוּפָן וּוּלְעַן זַיךְ דַי שְׁרִיפְטָשְׁתָּעָלָעָר אַיְנְשָׁפָאָרָן אַ מאָסָע אַרְבָּעָט. דַעַר
גְּרָעָסְטָעָר רַאֲמָאָן וּוּטָ זַיךְ — אַוְבָּיָה מַעַן וּוּטָ אַגְּנָעָמָעָן מִין סִיסָּה
טָעָם — קַעַנָּאָן אַפְּדָרָוקָן אַוְףְּ עַטְלָעָכָע בְּלַעְתָּלָעָךְ. עַס וּוּטָ זַיךְ לְיַיְעָנָעָן
אוּמָגָעָפָעָר אַזְוָאָ :

די הַעַלְדָּן וּוּלְכָעָר הַאָט גַּעַהָאָט אוֹיגָן גְּנוּמָעָר 2 הַאָט זַיךְ גַּעַנוּמָעָן
אוּסְקָנָאָקָן אַידָע פִּינְגָּעָר, גְּנוּמָעָר 13. אָן זַיְהָאָט גַּעַטָּאָן גְּנוּמָעָר 214.
בָּאַלְדָּ אַיְזָן אַרְיִינְגָּעָקָוּמָעָן אִיר גַּעַלְבִּיטָעָר גְּנוּמָעָר $\frac{1}{2}$ 101 אָן עַר הַאָט זַיְיָ
אַרְיִינְגָּעָנָוּמָעָן אַין זַיְנָ גְּנוּמָעָר 1462. אָן עַנְדָלָעָךְ האַבָּן זַיְיָ בִּידָע
גְּנוּמָעָרְפָּצָנָוּ.

אַלְצִידָנָג וְואָס דַעַר לְעֹזָעָר וּוּטָ דַעְרָפָן טָאָן דַי עַרְשָׁטָע צִיִּיט,
וּוּטָ זַיְנָ : נַאֲכַזְוּקָן אַין בּוֹךְ פָּאָר "לִיטְעָרָאַרְשָׁעָר עַקְאַנְאָמִיעַ"
אוּנְטָעָר דַי גְּנוּמָעָר 2, 13, 214, 10½, 1462, אָן זַעַן וְואָס דַי
דָּאָזִיקָע גְּנוּמָעָן שְׁטָעָלָן מִיט זַיךְ פָּאָר.
אַין אַגְּחוּבָן וּוּטָ דָאָס נַאֲטְרַלְעַד זַיְנָ אַבְּיָסְלָ שְׁוּעָר. אַבָּעָר דַעַר,
נַאֲכְדָעָם וּוּטָ דַעַר לְעֹזָעָר שְׁוִין גַּעַדְעָנָקָעָן אַלְעַ צִיְּפָעָרָן אַוְףְּ אַוְיסְטוּוּיִינִיק,
אוֹזָן זַיְיָ וּוּלְעַן צוֹ אִים רַעַדְנָשָׁט וּוּיְינִיקָעָר וְויַהְאָרָטָעָר. אָן נִישָׁט
איַיְן אַכְּצָנִיעָרִיךְ מִידָל וּוּטָ גִּיסָן תְּרוּדָרָן, אוֹזָן זַיְיָ וּוּטָ אַוְיסְגָּעָפָיָנָעָן אַזָּה
די הַעַלְדָּן הַאָט בָּאַגְּנָגָעָן גְּנוּמָעָר 18. אַדְעָר אַזְוָעָר הַעַלְדָּס גַּעַפְּנָט זַיךְ
איַצְטָ אַין אַלְגָּגָע 719.

ב' יומ לידערזוארכטאט

נַיְר דִּיכְתָּן שִׁידָעָר אֹנוֹ מִיר טֶרֶאכְטוֹן :
וֹאָס וּוֹעֵט דִּי הִיסְטָאַרְיעַ זָגָן וּוֹעֲגָן דָּעַם ? מִיר לְעָבָן אֹנוֹ מִיר טֶרֶאכְטוֹן :
צַי וּוֹעֵט זָרְדִּי הִיסְטָאַרְיעַ אָפְשָׁטָעלְן בֵּי אָנוֹן ? אֹנוֹ אָוִיף וּיְלָאנְגָן ?
אֹנוֹ פָּאָרוֹואָס ?

מִיר לְעָבָן פָּאָר דָּעַר הִיסְטָאַרְיעַ, מִינְעָ לְיבָעַ הָרָעָן !

אָ, וּיְ מִיר צִיטָעָן פָּאָר דָּעַר טֶוִיטָעַ גַּעַשְׂכְּטָעַ ! וּיְ מִיר קְנִיעָן
פָּאָר אַירָע אָוִיסְגָּעַטְרָאַכְטָעַ פִּיסְ . וּיְ מִיר לְיִינְן אָוּעָק אָנוּזָעָרָעַ לְעַבְנָס
אָוִיף אַיר פִּיקְטָיוֹן מָזְבָּתָה . וּיְ מִיר טָעוֹן לְצָדִיגָּה פָּאָר אַיר, פָּאָר אַיר !
גַּעַשְׂכְּטָעַ, גַּעַשְׂכְּטָעַ, וּוֹעַסְטוֹ זִיךְ אַמְּלָה, מִיט 36 טְוִיזְנָט יָאָר
שְׁפָעַטָּעַ, אָפְשָׁטָעלְן בֵּי דָעַם פָּעַנְצָטָעַ פָּוֹן מִין פִּילְגָּעַשְׁטָאַרְבָּנְקִיטָּא אֹנוֹן
זָגָן, אֹנוֹ אַיךְ בֵּין גָּעוֹעָן אָ פִּינְגָּרָרָעָן אֹנוֹן אָ קִינְסְטָלְעָרָעָר, אָדָעָר
וּוֹעַסְטוֹ מִיר פָּאָרְבִּיגְגִּין אֹנוֹ נִשְׁתָּמְתָּאָכוֹן קִין שָׁוָם בָּאַמְּרָקְוָנָג ?

גַּעַשְׂכְּטָעַ, גַּעַשְׂכְּטָעַ ! וּוֹעַסְטוֹ נִעְמָעָן מִינְעָ פָּאָרְגָּאַנְגָּעָן טָעָג
אֹנוֹ זִיךְ צְוִיאָעָן מִיט אַלְעָ וּוֹינְטָה, אָדָעָר וּוֹעַסְטוֹ זִיךְ צְוּנוּיְפְּקָלְיִיבָּן אָוִיף
דָּעַר פְּלָאָךְ פָּוֹן דִּיןְגָּרָיסְעָרָהָאָטָה, אֹנוֹן זִיךְ אָרוּישָׁטָאַלְעָן פָּאָר דָּעַר
נַאֲכָקְוּמָעְנְדִיקָּעָר וּוֹעַלְט ?

גַּעַשְׂכְּטָעַ, גַּעַשְׂכְּטָעַ, וּיְ לְאָנָגָן וּוֹעֵט דִּיר נַאֲךְ דִּינְעָן דִּיןְגָּעָן זְכָרוֹן
אֹנוֹ וּוֹיפִילְ וּוֹעַסְטוֹ נַאֲךְ אַינְגָּאנְצָוָן גַּעַדְעָנְקָעָן ? אָ, נַאֲרִישָׁע,
אָלְמַעְכְּטִיקָעָ גַּעַשְׂכְּטָעַ, אַין דִּינְגָּעָן לְיִדְקָעָ טָעַמְפְּקָעָן שְׁמַעְיָעָן מִיר —
פָּאָרְצִיטָעָרָט אֹנוֹ פָּאָרְשָׁמָאָכָט אֹנוֹ מִיר בָּעָטָן בֵּי דִּיר : פָּאָרְגָּעָס אֹנוֹן
נִשְׁתָּמְתָּאָכוֹן...
פָּאָרְגָּעָס כָּאָטָשָׁ נִשְׁתָּמְתָּאָכוֹן אֹנוֹ מִיר הָאָבָן אָזְוִי הָאָרְצִיק גַּעַלְאָכָט פָּוֹן
דִּיר — אָ, גַּעַשְׂכְּטָעַ !

שְׁטַעַנְדִּיק אָזְוִי . . .

אֹנוֹ אֹזְן דִּי מַלְחָמָה וּוֹעֵט זִיךְ עַנְדִּיקָן :
אֹנוֹ מִיר וּוֹעֲלָן זִיךְ אָוּמְקָעָרָן צַו דִּי אַמְּאָלִיקָעָ גּוֹטָעָ, רַוְאִיקָעָ צִיטְיָן,
וּוֹעֲלָן מִיר וּוֹידָעָרָ פָּאָרְבָּרְעָנְגָּעָן אָנוּזָעָרָעָ טָעָג אַין לְאַגְּשִׁיעָ שְׁמוּעָסָן
וּוֹעֲגָן צִיּוֹנִיטִיקָעָ, טָאַשְׁגָּנִיכְלָעָן, בִּילְיאָרָדָה. וּוֹעֲלָן מִיר וּוֹידָעָרָ זִיכְן
אַיִן דִּי קָאוּוּשְׁטִיבְּלָעָן אֹנוֹ דָּעַבְאָטִירָן בֵּין חַלְשָׁותָ וּוֹעֲגָן כְּהָנָסָ נִיעָר
סְקִיעָעָ אֹנוֹ וּוֹעֲגָן לְעֻווִּינָס נִיְיָ לִידְלָ, וּוֹעֲלָן מִיר וּוֹידָעָרָ פָּאָרְבָּרְעָנְגָּעָן
אָבוּזָעָרָעָ טָעָג אָוִיף אַרְיִינְצּוּבִּיסְן זִיךְ מִיט דִּי צִיְן אַין דָעָר וּוֹעַלְטָ פָּוֹן
בְּהָמָות אֹנוֹ פָּוֹן עַופּוֹתָה, וּוֹעֲלָן מִיר וּוֹידָעָרָ פָּאָרְבָּרְעָנְגָּעָן אָנוּזָעָרָעָ גַּעַבְטָ
אָוִיף צַו פָּאָרְגָּרְנִישָׁטָן דָּאָס אָמְשָׁוְלְדִיקָעָ בִּיסְלָ שְׁלָאָפָעָ וּוֹאָס פָּאָלָט אֹנוֹן

אין די אויגן אריין. וועלן מיר זיך ווידער רייניקון די ציון, שעיפן די נעהל, פאליטוון די אויגן. אין די ראמאנטישטען מינוטן פון אונד זעל ליעבן וועלן מיר ווידער טראכטן ווי ווית מיר זינען פון א באדר צימער.

ביעטשע, מײַן פרײַנט, מאָך פֿאַרטִיך דעם שטְרִיך מיטְן קְנוּפַּה. איך גַּי מַיך אָוֹף — — איך גַּי מַיך אָבִיסֶל דּוֹרְכְּשְׁפָּצִירָן. די לְופַּט אַזְּהַיִינְט זַיְעַר גַּעַשְׁמָאָק.

קיידַן

בְּגַי אָנוֹן אַזְּהַיִינְט פִּילְאָדְעָלְפִּיעַ האַט מעַן צְוֹגֻעַשְׂלָאָסָן די קִירְכָּן צְוִילְבָּד דַּעַר עֲפִידָעָמִיעַ אָנוֹ מַעֲנְתָּשָׁן זַיְנְעַן שְׁטָאָרָק פָּאַרְצְּוּיְיְפָּלָטָן. סְטִיטְשָׁן, זַיְהַאָבָּן אָפְּלִיאָן נִשְׁתָּחָזְוָן צְוָן וּמַעֲמָעָן תְּפִילָה צְוָן טָאָן אַזְּהַיִינְט צְוִילְבָּד צִיטִיט.

אָבָּעָר לְעַבְּלָעְכְּבָּלְטִיקָן דַּעַנְקָעָר אָנוֹ פִּילְאָזָאָפָּן זַאְגָּן אָז סְאַיִן פָּאַרְקָעָרָט זַיְעַר אָגְלִיכְעָזָךְ וְאָסְמִיהָאָט צְוֹגֻעַמָּאָכָט די קִירְכָּן. זַיְהַדְּרָקְלָעָרָן דָּאָס אָוְמָגָעָפָּר אָזִוִּי:

אָן אָוְנְטָעָרְגָּאָגָן אַזְּהַיִינְט פָּוֹן גָּאָט. אֵיאָ ? גַּאטְהָט האַט רְחַמְוֹת אָוִיפָּה זַיְיַעַר אָרִימָעַ שְׁעַפְּלָעָדָן נַעַמְתָּ עַד אָנוֹ פָּאַרְטְּרִיבִּיטָן זַיְיַ אַז אָזְּיַינְקָלָן, בָּאָגִיסְטָן זַיְיַ מִיטָּ נַאֲפָט אָנוֹן צִינְדָּט זַיְיַ אָוְנְטָעָרָט. טָאָמָעָר וּעַט עַד אָז אָוְמָשְׁוָלְדִּיק שְׁעַפְּלָעָגָיִיט נַעַבְּעָר אָרוּם אָגְרָאָטָעוּוּתָן, לְיִוְּפִיט עַד דָּעַם נַאֲרָבָּן אָהִים אָנוֹן מַאֲכָט אִים די זַאְךְ. פָּוֹן אַזְּאָאָרְבָּעָט, פָּאַרְ שְׁטִיטָה זַיִן, וּוּעָרָט די גָּאָתְּהִיָּיט שְׁטָאָרָק אָפְּגָעָמָאָטָעָרָט. אָבָּעָר פָּוֹנְדָּעָסְטָן וּוּגָן האַט זַי צְוָן קִיְּנָעָם קִין טְעָנָה נִשְׁתָּה. זַי טְוָת זַיְדָּר פְּלִיכְתָּן.

אָבָּעָר אָזִוִּי וּזַיְסְאַיִן פָּאַרְקָאָן אָמָאָסָעָ שְׁעַפְּלָעָדָן וְאָסְמִיהָאָט אָנוֹן וּוְילְעָן אָמָאָל זַיְךְ רְאָטָעוּוּן אָנוֹ שְׁטָבְּדִיקָן קָעָן מַעַן דָּאָרָ נִשְׁתָּה נַאֲכָל לְיִוְּפִין, אַזְּהַיִינְט דְּעַרְבָּעָר גַּעַפְּלָאָן אָוִיפָּה אָפְּלָאָן אָנוֹן גַּעַפְּנָט אָזְּיַינְעָן מִין דָאָוָנְשְׁטִיבָּלָעָד, קִירְכָּן, טָעַמְפָלְעָן אָנוֹן זַיְהַדְּרָקְלָעָרָן אָגָעָנְטוּן אָז זַיְיַ אָזְּלָן צְעַפְּיָוקָן אָזְּלָעָ פְּעַיְפָרָס אָז אָוִיבָן מַעַן וְיַדְךָ רְאָטָעוּוּן פָּוֹן גָּאָט זַאְל מַעַן קְוּמָעָן צְוָן אִים אָנוֹן שְׁטוּבָר אָרְיִין בְּעַטְוָן עַד זַאְל צְרוּקְרָוּפָן דָּעַם בְּאָפְּעָל צְוָן טְוִיטָן אִיעָר יְוָגָג שְׁוּוּעָסְטָעָרָל, וּוּעָט עַד דָּאָרָ נִשְׁתָּה נַעַמְעָן אָנוֹן אִירְךְ דְּעַרְהָרְגָּעָנָעָן. הָא ? בְּפָרֶט אָז עַד האַט אִיךְ אַלְיִין פָּאַרְבָּעָטָן צְוָן קְוּמָעָן אָנוֹן דְּעַרְלָאָנְגָּעָן אָ פָעָטָץְיָעָ. לְאֹזֶת זַיְךְ אָבָּעָר אִיסָּס, אָז גַּאטְהָט אַזְּהַיִינְט זַיְיַ אָנוֹן אָנְדָּעָר טָאָרָט קָעָנִיגָּה אָדָרְבָּה. עַד פָּאַרְבָּעָט אִיךְ טָאָקָעָ זַיְעַר שִׁין צְוָן קְוּמָעָן אָנוֹן אִים אָ פָאָס טָאָן צְוָן דִּי פִּס אָנוֹן אִים אָנְלָיְבוּן אָ פּוֹלָ אָוִיעָר אָנוֹן אָלְצָדִינְגָּה. אָבָּעָר אִין

דער זעלבייקער צייט וואס איר עפנט אויף די ליפֿן אים אַ לויבציגטאגן
געטט ער און שיט אייך אריין אין האָז אַרײַן ויבעגן ביליאָן פּוֹן
וינגעַ האַנטגעמאַכטּוּ באַצְּלָן. אָז אַר ווערט, חַלִּיה, אַומְגַלְיכְּלָעֵד.
געטט אַר זַאַך אָז קוּמֶּט צַוְּלוּפֿן אָז שְׁרִיטָה: «גּוֹאַלְדָּ, גּוֹלָן, וואָס
הַאָסְטוּ מִיר גַּעֲטָאָן?» בעטט ער אָז גִּיט אַיך אַטְשָׁמָעַל אַיבָּעָרָן קָאָפּ
און ער אָז מִיט אַיך פְּאָרָטִיך.

דעַרְבָּעָרָה, אָזּוֹי וְאָגָן גַּעֲלָעָרְנָטוּ מעַנְטָשָׁן, דָּקְטוּרִים, אָזּוֹ דִּי
גַּלְיִיכְסְּטָעַ זַאַך נִישְׁטָּצְּוּ גַּיְינָּצְּוּ אִם אַהֲיִם. אַיְיב ער ווֹילְאַיך דָּעָרָה-
הַגְּעָנָעָן זַאַל ער קְוּמָעָן צְּוּ אַיך. אַר זַעַט נִישְׁטָּמָחְוּבָּן צְּוּ זַיְן אָזּוֹ
וּוִיטָּה הַעֲפָלָעָד.

מעָג אַיך זַאַגְּן?

הַיְּין קְרָאָפּטָה אָז אַסְטָּרָקָעָר פּוֹן

מִיר. זַי בָּאוּגָטָ מִיר.

אַיך בִּין אַ שְׂוֹאָכְלִינְג אַין דִּי העַנְטָ פּוֹן מִין ווַילְדָן כּוֹה.
אַיך הַאָבָּ נִישְׁטָּקְיַין כּוֹה אַוְיסְצְּהַאָלְטָן אָזּוֹפִילְ וּוַילְדָעָן, נִישְׁטָ
גַּעֲצִימְטָעַ קְרָאָפּטָה.

מִין כּוֹה אַיז שְׁטָּרָקָעָר פּוֹן מִיר. ער דָּעָרְשָׁלָאָגָט מִין.

דָּעָרְפָּאָר ווֹילְאַיך אַיך שְׁטִי אִים אַין ווּגָג.
אַ, וְעַזְוָן אַיך זַאַל זַיְן אָזּוֹ שְׁטָּרָקָ וּמִין כּוֹה. וואָס פָּאָר אַ
גִּיגָּאנְט אַיך ווֹאָלָט גַּעֲוָעָן.

צְּנוּ מִיוּעָר!

צְּעַר הַוִּיכָּעָר פְּרִיאָזָ אַוִּיפָּ וּוּאַפְּנְשָׁטִילָ-

שְׁטָּאָנְד אָז עַטְוָאָס שְׂוִידְעָרְהָאָפָּטָה.
אָן אַרְיִמְעַרְ מַעַנְטָשָׁן קָעַן זַיְן דָּאָס גַּרְנִישָׁת דָּעָרְפָּוִיבָּן.
דָּאָס מִינְדָּסְטָעַ שְׁטִיקָלְ וּוּאַפְּנְשָׁטִילְשָׁטָאָנְד אָזּוֹ מִיטָּ גַּאֲלָד צּוּגְיִיךְ.
מַעַן כָּאָפְטָעַ עַס פּוֹן דִּי העַנְטָ נַאֲךְ אַיְדָעָר עַס אָז פְּאָרָטִיךְ.

אונַ דָּעַר אַנְפְּרָעָג ווּאַקְסָטָ פּוֹן טָאָג צְּנוּ טָאָג.
עַס גִּיט גַּאֲרָ נִישְׁטָּ אַוְעָקָ דִּי מִינְוטָ אָז עַפְעָס אַ קְעָנִיגָּ זַאַל
נִישְׁטָּקְוּמָעָן צַוְּלוּפֿן מִיטָּ אַ גַּעֲוָיִין אָז פְּרָעָן צְּיִ מִהְאָטָ נַאֲךְ אַבְּיסְטָ
וּוּאַפְּנְשָׁטִילְשָׁטָאָנְד אָז גַּעֲטָ אַזְּסָטָן ?

עַס גִּיט שְׁוִין אָזּוֹ ווִיְיט אַז עַטְלָעָכָעָ אַרְיִמְעַרְ פְּעַלְקָעָר ווּעַלְן מוֹזָן
זַיְן צְנוּנְפְּלִיְיכָן אָז צְוָאָמָעָן אַוְיפְּהָאַנְדָּלְעָן אַבְּיסְטָ וּוּאַפְּנְשָׁטִילְשָׁטָאָנְד.
אונַ דִּי ווּרְסָאָלָעָר ווּאָרָע אַיז גַּרְנִישָׁט צָום קְרִיגָּן. אַפְּילָו פָּאָר
קָאָגְעָלָט אַיך נִישְׁטָה.

דער גראינער טיש

מען האט זיך פארגעשטעלט אַאנגעער

לאנגער טיש, געדקעט מיט קל-טוב און ארום דעם טיש זיין די דעלגעטען פון די פעלקער און מען רעדט און מען רעדט און מען רעדט און מען רעדט און מען דינגט זיך און מען דינגט זיך און מען דינגט זיך. אײַנְיקָע ווועדען הייעריך. גיינע זײַ אַהֲיִים אָהֲיִים שֵׁיכָן זַיִעַרְעָן וּבִיבָּרָה. אָהֲן דִּי וּוּבָּר דִּינְגָּעָן זִיךְ אָהֲן דִּינְגָּעָן זִיךְ בֵּין וּוּבָּרָן זַיִעַרְעָן וּוּבָּרָה אַהֲרָן הייעריך, גיינע זײַ אַהֲיִים צֹרְרִיךְ אָהֲן שֵׁיכָן זַיִעַרְעָן מְאָגָעָן מיט פָּאַטְשִׁילְעָס אָרוּם דִּי חָלְזָעָר אָהֲן מִיט רְיִיטָע אָיִינָן אָהֲן זַיִי דִּינְגָּעָן זִיךְ אָהֲן דִּינְגָּעָן זִיךְ. אָהֲן דִּי דָּעַלְעָגָטָן פָּון דֻּעָם אַנְדָּרָן צְדָה טָמְלָעָן זִיךְ, קְלָאָפָּן זִיךְ אַיְן חָרְצָן אַרְיָן, שָׁוּרָן זִיךְ, זַיִי זָלָן אַוְיִן דָּעַלְעָבָן צָו זָעָן נְחָת בֵּין זַיִעַרְעָן קִינְדָּרָן וּוּסְקָאָסְטָן זַיִי אַלְיִן טַיְעַרְעָרָה. אָהֲן דִּי קָעְנִיגָּע שְׁטִיעָן אָהֲן נְזִיעָן אָהֲן וּוּלְיָן נִשְׁתָּא אַוְעָגִיָּן. אָהֲן אָרוּם דֻּעָם פֿרִידְנִיטִיש דְּרִיעָן זִיךְ אָרוּם מַעְקָלָרָס מִיט שְׁטַעְקָלָעָד אָהֲן מִיט שִׁיטְעָרָע בְּעַרְדְּלָעָד אָהֲן פֿרְאוֹן אַיְגָרָעָן אָזְמָאָל צּוֹנָעָמָעָן. מען גִּיאַט אַרוֹיס אָהֲן אַרְיָן. מען שְׁוּקָעָט זִיךְ אָהֲן מען קְלָאָפָּט דָּעַפְעָשָׂעָס אָהֲן סְעַטְוָת זִיךְ אַבִּיסְלָה. אַזְוִי האט מען זִיךְ פֿאַרְגָּעַשְׁטָעָלָט דֻּעָם פֿרִידְנִיטִיש, אַוְפָּן פֿרִידְן אַרְיָן.

סּוֹפִּיכְ-סּוֹפִּיכְ לְאֹזֶט זִיךְ אַוִּיט אָזְסִיְּן גָּאָר נִשְׁתָּא קִיְּן טִיש. דָּעַר גָּאנְצָעָר פֿרִידְן-מַסְחוֹר וּוּרְטָא אַרְאַנוֹזְשִׁירָט שְׁטִיעַנְדִּיקְעַרְהִיטִּיט. נִשְׁתָּא קִיְּן דִּינְגָּעָן זִיךְ, קִיְּין מַעְקָלָעָה. מען קְומָט שְׁטִילְעָרָהִיט אַרְיָן אָהֲן מען הִיסְטָן זִיךְ אַפְּשָׁנִידָן אַנְדָּרְהָאָלָבָן אַרְשִׁינָן פֿרִידְן, מען באַצְּאָלָט אָהֲן מען גִּיאַט אַוְעָק מִיטָּן שְׁטִיקָלָ פֿרִידְן אַונְטָעָר פְּאָלָעָ, וּוּ מִיט אַגְּנִיבָה...

* * *

ער פֿרִידְן אֵין אַנְגָּעָקוּמָעָן מִיט אַ

גּוּווִין.

זַיִן אַונְטָעָרְשָׁטָע לִיפְתָּחָה אָהֲן גַּעַצְּטָעָרט.

זַיִן אַוִּיג אֵין גּוּווִין צְעַשְׁרָאָקָן וּוּבֵי אַ בּוּהִי וּוּאָס אַט פֿרִידְט מען אַיִם צָו דָּעַר שְׁחִיתָה.

אוֹי, האט ער נִשְׁתָּא גּוּווֹאָט קְומָעָן צָו אָרְנוֹן, דָּעַר פֿרִידְן.

וּוּ דָאָס הָאָרֶץ האט אַיִם גּוּזָגָט אָזְעָר אֵין נִשְׁתָּא מַעַר וּוּ אַשְׁפִּילְכִּי אֵין אַונְזָעָר הָעָנָט.

אווי שווארץ און אומבאָהאַלפֿן.
און מען דארף אים אַרְמוּרִינְגֶּלעָן מיט רעוואָלְוּערְס און מיט
שטער-מעסערס.

* * *

לְגֹת אֵין צַו זִין אֲ מַעֲנְטֵש אֵין אָזָא
צ'יט.

אֲ וַיְלַדְעַ חִיה. וְוַאֲס וַיְיִסְטַּז ?
וְוַאֲס פָּאָרְשְׁטִיטִיט זַי וְוַאֲס צַו טָאָן אֵין אָזָא גְּרוּיסָן מַאֲמַעַנְט ?
מִיר זַיְנְעָן מַעֲנְטְּשָׁן.
מִיר הָאָבָן פָּאָר אַלְצְדִּינְג אֲ פָאָרְגָּעָשְׁרִיבָּעָנָע פָּאָרְמּוֹלָע.
אוֹ דיַ פְּרִיד שְׁפָאָרְט אָנוֹן פָּוּן אַלְעָ אַדְעָרְן אָרוֹויִם. וַיְיִסְן מִיר גַּעֲנוֹי
אוֹ מִיר דָּרְפָּן לְאָזָן פִּיפִּין דִּי פָאָבְּרִיקִין. קְלִינְגָּעָן דִּי גַּלְעָקָעָר, צְעָרִיסָן
פָּאָפִּיר, טְרִינְקָעָן בְּרָאָנְפָּן, שְׁרִיעָן הָרָא.
אוֹן אוֹעַס שְׁטָאָרְבָּט אָנוֹן דִּי מַאֲמָע וַיְיִסְן מִיר אָוִיך אַקְוָרָאָט
וְוַאֲס צַו טָאָן.
מִיר נַיְעָן זַיְד אָרוּיף אַיְפָּוּן אַרְבָּל אֲ שְׁוָאָרְצָן בְּאָנד אָנוֹן מִיר וַיְיִסְן
אוֹ מִיר הָאָבָן גַּעֲטָאָן אַלְצְדִּינְג וְוַאֲס דִּי אַוְמְשָׁטָעָנָן פָּאָדָעָר.

* * *

לְ דִיְתְּשָׁע פְּרִידְן-שִׁילְוחִים זַיְנְעָן גַּעַ-
פִּירְט גַּעַוָּאָרָן (צַו גַּעַנְעָרָאָל פָּאָש) מיט פָּאָרְמָאָכְטָע אַוְיָגָן.
מִיט בְּלִינְדָע אַוְיָגָן הָאָבָן זַיְד אַרְיִינְגַּעַוָּאָרָפָן דָּאָס דִיְתְּשָׁע פָּאָלָק
אַיְן פְּרִידָן.

אוֹז דָּאָס נִישְׁטָס סִימְבָּאָלִיש ?
בָּאַטְיִית דָּאָס נִישְׁטָס אוֹז דָּאָס דִיְתְּשָׁע פָּאָלָק אוֹז אָרוֹיסָס פָּוּן דָעָר
מְלָחָמָה פּוֹנְקָט אָוִיף דָעָם אָפָּוּן וַיְיִסְעָס אֵין אַרְיִין ?

פְּינְקְטְּלָעָר . . .

לְ עַם נִיְנְטָן אַקְטָאָבָעָר, 1915, האָב אַיְך

שְׁוִין גַּעַקְלָאָגָט דָעָרוֹיָת.

אוֹן אַיצְטָ קְלָאָג אַיְך נַאֲכָמָאָג.

אַיְך פְּרָעָג :

פָּאָרוֹוָאָס זַאָל דָעָר מַעֲנְטָש זַיְן אוֹזְיַיְהָעָנְגִיק פּוֹנְמָ דְּרוּוִיס ?
פָּאָרוֹוָאָס זַאָל דִּי מַעֲנְטָשְׁלָעָכָע לְאָקָונָן נִישְׁטָס זַיְן קִיְין וַיְיִנְטְּרוּבָן ? פָּאָרָה
וְוַאֲס זַאָל דִּי הָאַנְטְּ-פָּלָאָך נִשְׁטָס זַיְן גַּעֲנוֹג גְּרוּיס צַו פָּאָרוֹזִיְעָן פָּעָרְלָ-

גרויפן ? פאַרוֹוָאס זאלז אויף די אויערָן נישט וואָקסן קיין קאָרשָׁן
און ווינשְׁל ?

פאַרוֹוָאס זאל דער מענטש זיך מווּן פֿאַרְשְׂקָלְאָפָּן צוֹדִיב דעם
שטיַּקְל בְּרוּיטָן, בעט ער אַלְיָין אַיך אָסְךְ מֵעָר וְוי בְּרוּיט ?

מיין באַסּוּעַל ...

ער בְּיאָגְרָאָפָּן מִינְיָנָר, אוּבָּר ער ווּט

שרְׁיִיבָּן ווּט ער שְׁרִיבָּן.

ער האַט גַּעֲפִירֶט אָשְׁטִירְמִישׁ לְעָבָן.
שְׁטִירְמִישׁ.

אויף אָשְׁוָאָד בְּרָעַט אַין מִיטָּן יִם הָאָב אַיך גַּעֲפִירֶט דָּס שְׁטִירְמִישׁ
מִישְׁעַ לְעָבָן.

מעַרְקָט אַיך : נִישְׁט דָּעַר יִם אַיז גַּעֲוָעַן שְׁטוּרְמִישׁ, נִישְׁט דָּעַר
וּאַלְיָמִישׁ ווּאָס הָאַט מִיךְ גַּעֲוָאָלָט אַיְנְשְׁלִינְגָּעָן, אַפְּלִינוּ נִישְׁט דָּס
אוֹמְרוֹאִיקָּע בְּרָעַט אויף ווּלְכָן אַיך בֵּין גַּעֲשְׁוָאָמָעָן. נָאָר אַיך אַלְיָין
בֵּין גַּעֲוָעַן שְׁטִירְמִישׁ.

אַיך הָאָב גַּעֲשְׁטוּרָעָט, גַּעֲשְׁטוּרָעָט.

אַיך הָאָב אַיְפְּגָעָהוּבָן דָּעַם אַקְעָאָן אַין מיין האַנְטְּפָלָאָד אָוֹן אִים
אַרְוִיְּפָגְעָשְׁלִידָעָרט צָום הַיָּמִין.

אַיך הָאָב מִיט מִין אַרְנוֹנְטְּעָרְגָּלְוִיגָּן הַיְּתָלְאָנְגָּעָמָאָכָט דָּעַם
שְׁרָעַקְלָעָכָן שְׁטוּרְעָמְדוּוִינְט ווּאָס הָאַט חַרְבָּה גַּעֲמָאָכָט ווּלְטָן.

אַיך אַיְנְעָר אַלְיָין, מַעְרָקָט אַיך, מִיט מִינְעָא אַיְגָעָנָע הַעֲנָטָה, הָאָב
מִיךְ אַוּעָקְגַּעְזָעָצָט אָוֹן גַּעֲנוּמָעָן אָוֹן גַּעֲפִירֶט אָשְׁטִירְמִישׁ לְעָבָן.

זָאָל ער ?

אָ לְיִבְעָר לְעֹזָר אַיז אַרְיְינְגָּעָקְמוּנָעָן אָוֹן גַּעֲפָרָעָט : ווּאָס זָאָל
ער טָאָן ?

אַיך הָאָב אִים גַּעֲנְטְּפָעָרֶט אָז אוּרְשָׁטָנָס זָאָל ער נִישְׁט אָוֹן צְוִוִּיטָנָס :
בִּיטָּע, וַיַּצְטָא אָוֹן דָּעַרְצִילְט.

הָאַט דָּעַר לְאַמְּעָד-לְאַמְּעָד זַיך אַוּעָקְגַּעְזָעָצָט אָוֹן גַּעֲנוּמָעָן מִיט
גָּאָטָס הַילְּפָן דָּעַרְצִילְט אַט אַזְּאָמְּנָס גַּעֲשִׁיכְטָע :

מיין בְּרוּדָעָר, דָּעַרְצִילְט ער, אַיז גַּעֲוָעַן אַין שְׁאַכְטְּפָעָלְד — אָ
פָּאַנְעָנְטְּרָאָגָעָר. אַלְיָין קוּמָט ער פּוֹן אַטְ-דָּאַנְיְשְׁטְּוּוִיט. אַבָּעָר אָ
פָּאַטְּרִיאָט אַיז ער, פְּאַרְשְׁטִיטִיט זַיך, מַעְרָה וְוי ווּלְכָעָר סְאַיז אַמְּעָרְקָאָנָעָר,
וּוְיִיל ער לְיִעָּנֶט בְּלוּיוֹן אִידְישָׁן.

הקייזר ?

הקייזר, מאכט ער, האט מיין ברודער געטראגן די פאן קעגן שונא
האט אים דער שונא דורךגעשטאָקן מיט אַ באַיגאנעט. אַבער מיין ברודער
דער, פֿאָרשטייט אַיר דָּאָר, ווועט די פֿאן נישט אַרוֹיסְלָאָן פֿון דער
האנט.

— נאָכָּמָאָלּ הַקיְזָר ?

— נאָכָּמָאָלּ הַקיְזָר, מאכט דער דערצִיְלָעֶר, אַין מיין ברודער
געפֿאָלּן מיט דער פֿאן אַין הַאנט אָן די פֿאן אַין אַינְגָאנְצָן רִיבְּטָ
געווואָן פֿון זַיְן לְעַבְּדִיק בְּלוֹטָן.
נו ?

נו, אַיצְט וויל ער צוּרִיקְקוּמוּן, נאָר ער האט מָוָרָא אָז ווַיְסָאָן ווועט
אַים באַשְׁטָרָאָפּן דערפֿאָר ווָאָס ער האט גַּעֲנוּמוּן אַ גּוֹטָע, עַכְּתַּאְמָעָ
רִיקְאָנְשָׁע פֿאן אַוְן זַיְּרוּט גַּעֲמָאָט.
בֵּין אַיךְ גַּעֲקוּמוּן פֿרְעָגָן אָז עַצְּחָה. ווָאָס טוֹט מַעַן ?
„מְטוּטָם“, האָב אַיךְ אַים גַּעֲזָגָט אוּיפֿן אוּיעָר...
אוֹן אַים גַּעֲבָעָטָן ער זָאָלּ קִיְּנָעָם נִיט אוּיסְטָאָגָן.

מאָדָּם קָעָנִי לִיְפְּצִין

(געשטערטאָבן דעט 18 טַעַט סְנַפְּטַעַטְמַבְּנָר 1918)

אַ פֿערְלְ-קָרָאָגָן פֿון לִיכְטִיקָע אַוְיָגָן
בְּלוּמָעָן — פֿון טְרָעָרָן.

מאָדָּם : צו אַיעָר טְרָאָגִישָׂן פֿנְאָל !
אַלְעַ פֿינְאָלָן זַיְּנָעָן טְרָאָגִישָׂן, אַבער דִּרְנְדִּיקָעָר ווי אַלְצְדִּינְג אַין
די טְרָאָגְעָדָע פֿון אַ טְרָאָגְעָדִיסְטִין, בֵּי ווּעָמָעָן דָּאָס שְׁטָאָרָבָן אַין אַ
פֿראָפֿעָסִיע גַּעֲוָוָאָרָן.

איַן די ווּרְטָעָר פֿון דָּעָר זִיְּעָר-מַעְנְטַשְׁלָעָכָעָר סָאָרָאָה : „אַיךְ
שְׁטָאָרָבָן כְּדֵי צו מָאָכָן אַ לְעָבָן.“

אוֹן אַיצְט אַין די פֿילְ מַאָל גַּעֲשְׁטָאָרָבָעָנָע — גַּעֲשְׁטָאָרָבָן.
גַּעֲשְׁטָאָרָבָן יְסֻרִימְדִּיק, נִישְׁטְדְּעָקָאָרָאָטִיוֹ, אָן סְטִיל. גַּעֲשְׁטָאָרָבָן
נִי שְׁטָ ווי אַוְיָךְ דָּעָר בִּינְעָ.

די קָעְנִיגִין אַין טְוִיט.
דָּעָר כָּאָר — פֿון אַלְעַ לְעַבְּנַ-גַּעֲבַּיְכְּבָעָע — קָוָמָט פֿיְיָעָלָעָךְ
אַרְיִינְצּוּטְרָעָטָן, ווי נִוְגָּן מִיט די קָעָפָ — לְוִיטָ רְעוּשָׂי . די מְזָוִיק

שפילט געפֿילַפּוֹל און ערנשט, און אלע זינגען אין כאר די גוט-איינ-
געשטודירטע הספְּדִיס-צעגען.
ביטע, נישט צו אַפְּלָאָדִירָן. דאס לַעֲבָן אֵין נִיט קִין טֻעָטָעָר,
דעָר טּוֹיט אֵין נִישְׁט קִין עַפְּעַקְט פָּאָר דָּעָם אַיבָּרְגָּעָזָעָטִיקָטָן אַוְיגָן.
אַ מעַנְתָּש אֵין גַּעַשְׁטָאָרְבָּן!

און וואָס ? אֶז מַעֲנְתָּש אֵין מַעֲנְתָּש,
און ווּנְלָט אֵין ווּנְלָט.
סִיאַץ אַלְט. מַעַן ווּיְסַט דָּעָרְפּוֹן !

מעַן ווּיְסַט דָּעָרְפּוֹן. אַכְּבָּר יַעֲדָעָס מַאל ווּן דָּעָר פְּלִיגָּל פּוֹן
טוּיְט גִּיט אַ פָּאָך אַיבָּעָר דִּין לְעַבְּדִיקִיט. גִּיט עַס אַ צִּיטָּעָר אֵין דִּין
נְשָׁמָה-זְעוּלָט. דִּין חַלּוֹם קְלָעַטְעָרָט אַרְאָפּ פּוֹן דָּעָם לִיכְתִּיקָּן עַלְפָאנְטָן-
בִּיְקָנְטָרָעָם. אָוָן עַר נִיגְיָז זִין אַיְעָר צַו דָּרְעָרָד, צַו דָּרְעָרָד.
הָעָרָת אַיְר אִימִיצָּן גַּאֲלָאָפְּרָן ?
וּוְעָר אֵין עַס דָּעָר מַעַלְאָדָרָאָמָטָיְשָׁעָר רִיְּתָעָר, ווּאָס קוּמָט צְוָפְּלִיעָן
אוּיפָּך אַ שְׂוֹאָרָץ פָּעָרָד ?
אֵין עַס שְׁוִין דָּעָר דָּרְיְתָעָר אַקְטָן ? דָּעָר פָּעָרְטָעָר ? אָוָן האָבָּן
מִיר כָּאָטָש גּוֹט גַּעַשְׁפִּילַט אַונְזָעָר שְׁוּעָרָעָר רַאֲלָע, דָּא אַונְטָן אַינְם שָׁאָטָנְבָּן-
טָאָל ? אָוָן ווּעָט דִּי מַוְּתָּרְדִּיקָּעָר פְּרוּ נַאֲטָוָר לְאָוָן פּוֹן אַירָעָר כִּישׁוּפָה-הָעָנָטָן
אַרְיוֹסְטָלִיעָן אַ בּוֹקָעָט פּוֹן אַיְמָרְטָעָלָן — אַיבָּעָר אַונְזָעָר לְעַצְּטָן דָּעָר-
פָּאָלָגָא, אַיבָּעָר אַונְזָעָר קְבָּר ?

וְיִת בְּלָאָ שְׁפִּיגְלָעָן פּוֹן מַעַלְאָנְכָּאַלְיָע
אֵין אַרְוָמְגָעָרְגָּלְט דָּאָס לַעֲבָן פּוֹן אַ מעַנְתָּש, אָוָן ווּעָר עַס קְעָן זָעָן,
דָּעָר פָּאָרְמָאָכָט זִיךְ דִּי אַוְיגָן, אַדְעָר פָּאָרְהָעָנָגָט דִּי שְׁפִּיגְלָעָן מִיט פָּאָרָ-
הָאָנְגָּעָן פּוֹן זִידְעָנָע לְגִינָּס.

אָוָן דִּי ווּלְטָ-מוֹזִיק שְׁפִּילַט — מִיט דּוֹנוּרְפּוֹיקָן אָוָן ווּאָסְעָר-
שְׁטָרָאָמָ-פִּירְדָּלָעָן. אָוָן דָּאָס טֻעָטָעָר אֵין בָּאַלְוִיכְתָּן מִיט הָעַלְעָר עַלְעָקָ-
טְרִישָׁעָר זָוָן, אָוָן קְלִינְגָע, פִּינְקְלְדִּיקָע, גְּרוּ-בְּלִיּוּ שְׁטָעָרָן, אָוָן אוּיפָּ-

דעם פנים פון יעדן בליכן שפילער פאלט דאס אפליכט פון דער געלער לבנה.

און די טירן פון ביידע זיטין ביןע מאכז זיך נישט צו. מען קומט אריין און ארוייס. צוישן ארייניגומען און ארייסיגין ווערט מען זעלטן באמערקט — כתש הערצער גיעין אויס. און לעבנס ווערטן צערבראכן, און דאס דראמאטישע געוועב — ווערט פארפֿלאנטערטער און אונמעגּעלעכער...

שפילן מיר איינס קאגן דאס אנדערע — דאס פובליךום און די אקטיארן — דאס ל'עבן קאגן דעם מענטש. דער מענטש קאגן לאבען. יעדער און אנטבליזיטע שוועריד און ווען די צויז שועערדן שלאגן זיך צונזיף ווערט א דראמע. און דאס פיער וואס ווערט אדריסגערפן פון דער צערבראכגענער שווערד רופט זיך : פינאל.

אַידִישׁ שְׂוִישְׂפִּילֶעֶר זִיְנָעָן בְּטוּבָה
ז'יידער נאאיו און מעלאדראמאטיש — נישט נאר אויף דער ביינע, נאר אויך אין פריוואטן לאבען. «ויי מיטלמעסיק אין דיין טעלגער לאבען, כדי צו קעגען זיין גרים אין דיין ברוך», האט געזאנגט (אדער האט ב א ד פ ט זאגן) דער קליגער הער ערדען. דאס גריםיט טאלאנט איז זיך זעלבסט גענוג — אין זיין ווערט.

מאדאם קענני ליפצין — קענני, מסתמא, אַפְּגַעֲקִירְצַט פון קעניגין! — איז געווען די קעניגין פון דער אַידִישׁר בעינע, אַפְּלוֹ ביי וואכען דיקע «מְאַטְּנִינִיעָן».

א פאלק פון וועסטן זיינען די ביינע-קיינטער. דער געקיןסטל-טער, דריינדייקער וועסט ווערט אין לאבען אַרְיִינְגֻּעְפָּלְאַנְטְּעָרֶט און פארדראמאטיזיטר — נאאיו, קינדייש, אומבאאהאָפָּן, ראייעל-טראגיש. א י ד י ש ע שְׂוִישְׂפִּילֶעֶר — זיינען אי שְׂוִישְׂפִּילֶעֶר אי קינדיעה. — זיי שפֿילן נישט נאר פאר ינענען. נאר זיי פארשפֿילן אויך זיך. און דעריבער הערט מען אָפְּט בֵּי דָעַם אַידִישׁן שְׂמִינִיק-אָוָן-פְּדוּר-שְׂבָט די ווערטער : «אין דער רָאַלְעַ פָּון האַצְמָאָך אַיז ער אַ גָּטָט».

שְׂוִישְׂפִּילֶעֶר וואס קומען אַיז מײַן הויז אַריין האָבן אַ טְבָע צו באָמְעָרָקָן, אַיז מײַן זוֹן אַיז אַ פְּרִיְבָּן צ... אַיז אַז מײַן פרוי אַיז אַ מְלָאַד, אַיז מײַן אַרטִיכְל אַיז דָעַם נַעֲכִיטִיקָן בְּלָאַט-צִיטְוָנָג אַיז גַּעַט לְעַד.

ニישט וויניקער!

אויך טראכט פון אידישע שוישפילער זע אויך קינדער וואס שפֿילן זיך מיט שווערדן אונ ביקסן אונ מיט פֿאָרְבִּיקָע הײַלען, אונ זיי טומלען זיך איזוי ערנט, ווי דאס געל-פֿאָפָּרְעָנָע היטל וואָלט טאָקָע געוווען אַ קְרֹוֵין, אונ דער בעזִים-שטעקָן אַ צַעְפְּטָעָר...

ז. מאָדָם לִיפְצִין, וועלכָע האָט

איזוי אָפְט געשפֿילֶט מירעַע אָפרָת, אַיִן בִּיטְלָעָכְוַיִּין געווֹאָרָן אַ מִירְעַלְעַז אָפְרָת אויך אַיִן פֿרְיוֹזָט לְעַבָּן — שְׂטָאַלְץ, פֿעַסְט, אַידְיַּדְעַקְרָאַטְ�וָן, חַסִּידִיַּש-נְגִידִיש — די אַלְעַ דְּרָאַמְּאַטְּישָׁע לִינְיָעָס פָּוָן דָּעַם גַּאֲרְדִּינְשָׁן אָפְרָת-כְּאַרְאַקְטָעָר האָט זַי אַיִן וּוּאַכְּבָּדְיקָן טִימְלִידְיקָן נַיְוִיְאַרְקִישָׁן לְעַבָּן אַרְיבְּעַרְגְּעַטְרָאָגָן.

עַס האָט אַיִר נַאֲר גַּעֲפָלֶט, אַוְעַן זַאַל אַוְיעַקְשְׁטָעָן דָּאס צִיְּ רָוְנְגְּקָעְסְּטָל פֿאָר אִירָעָ פִּיס — אַלְס אַ בענְקָל.

אַוְן אויך דָּעַר נְקָמָה-חַחָּף פָּוָן דָּעַר בַּאַלְיִידִיקְטָעָר „אַסְטְּרִיקָע“ האָט אָפְט אַרוֹיסְגַּעְבְּלִישְׁטָעָט פָּוָן אִירָעָ אַוְיגָן, אַוְן „די יְהוּמָה“ האָט זַיך אַ וּוּינְקְלְ-טִיש אַוְיסְגַּעְוָוָסְט אַיִּינָם אַידִישָׁן אַקְטִיאָרָן קְלוּבָּן, אַוְן האָט דָּאָרט גַּעֲהַעַרְשָׁט אַזְוִי יְהוּמָהָדִיק, אַזְוִי אַפְּגַעְזְׁוֹנְדָרָט פָּוָן אַלְעַ קְאַלְעָגָן.

אַוְן בַּי אַזְאָ גַּעֲלָעְגָּנָהִיט האָט אַיִר בַּאַמְּעָרָקָט, אַוְן זַי טְרָאָגָט אוּפִין האָרֶץ אַ בַּרְאַשְׁקָע אַיִן דָּעַר פָּאָרָט פָּוָן אַ קְרֹוֵין, בַּאַזְעָצָט מִיט דִימְעָנָט דָעַך — די עַלְנְטָע קְעַנְגִּין פָּוָן דָּעַר אַידִישָׁעָר בִּינְעָ.

וְאָדָם קָעַנִּי לִיפְצִין אַיִן אָפְשָׁר גַּעַוְועַן

די עַרְשָׁטָע וּוָאָס האָט גַּעַוְאגָט צַוְּ רַעַדְן אַ נִישְׁטְדִּיטְשָׁן אַידִישָׁ אַוְרָה דָעַר בִּינְעָ.

זַי האָט זַיך אויך אַפְּגַעְשִׁידָט פָּוָן די אַנְדָּעָרָע אַידִישָׁע שוישפֿרִיְּ לְעָרִינְגָּס דְּעַרְמִיט וּוָאָס זַי אַיִּז אַוְעַקְפָּן דְּרָאַמְּאַטְּישִׁקִּיט, זַי דָּאס רַיְּנְ-טְּרָאָגָט גַּישָׁע אַדָּעָר הַעֲרָאִישָׁע. אַיִר שְׁפִּילָן אַיִן גַּעַוְועַן אַוְיסְגַּעְצִיכְבָּנָטָע פּוּבָּר לִיצִיסְטִיק, פּוֹלָ מִיט גַּעַדְאַנְקְלָעְכְּקִיט אַוְן זַי שְׁפִּיצִיקִיט. זַי האָט נִישְׁטָן נַאֲרָ גַּעַצְיִיכְנָט אַיִרָע מַעֲנָשָׁן, נַאֲרָ זַי האָט זַיְיָ אַינְטָעַרְפּוּרְטָרָט; אַוְנְטָעָרָט גַּעַשְׁטָרָאָכָן מִיט רַוְּטָעָרָרָפָּרָב, יַעַדְן פְּאַרְבָּאַרְגָּעָנוּם נַשְׁמָה-צִיפְּרָע — כָּמַעַט בּוּכָה אַלְטָעָרִישָׁ.

מאדאמ קענין ליפצין — אפשר צוליב דעם וואס זי האט פשוט נישט געקענט זינגען און טאנצן — האט געמוות ווערן אַ מענטשלעכע טראגדייטין. נישט שטענדיק האט זי געהאט די מיטלען אַיבערצוגעבן די פינערע נואנסן פון דעם מעונטשנס נשמה — אַבער אַיר היסטע-רייקע איזו תמייד געוווען אַמְתָה. און מיר די קינדרע פון אַ זי יַעֲרָה ה יַסְטַעֲרֵי שׂוֹרְפָּה אַפְּלָקְה, האבן איזו אַיר געוווען אַוִיסטרוק פון אַונְזָעָר אַיגַעְנָר טַרָגִיק, פון אַונְזָעָר נַעֲרוֹן-טַרָגִיק, אַזְוִי צוֹ זָגָן, און מיר האבן זי דערפָאָר לִיב געהאט, ווי מיר האבן לִיב אַונְזָעָר אַיְיָ גענע שָׁוֹאַכְקִיטִין.

מאדאמ קענין ליפצין איזו אפשר נישט געוווען קיין גרויסע קינסט-לערין אויף דער בינע, אַבער איזו לעבן איזו זי געוווען אַ טַרָגִיק שׂוֹרְפָּה. מיר אלע פַּאֲרָבָּאַנְדוּשָׁעַטָּע קַעְגִּיסְקִינְדָּעָה, גַּיְעַן-אָום אַן זָוְן די צַוְּבָּעָלְעָכָבָּעָ קְרוֹזִין, וואס מוֹזָעָגָעָן לִיגָּן בַּאַחַלְתָּן. אַן זָוְן דַּי צַוְּבָּעָלְעָכָבָּעָ קְרוֹזִין מִיר אויף דאס הַינְטָעָרְטִירְלָעָ פון אַונְזָעָר גַּאֲרָטָן אַן מיר שלעפָן זיך אַרוֹס אַיבָּר די שְׁתָאַטְגָּאָסָן, צוֹ די אַפְּעָנָע פַּעַלְדָּעָר, צוֹ די בַּעַרְגָּה, אַן דַּאֲרָטָן זָוְן מיר די פַּאֲרָלְיוֹרְעָנָעָ קְרוֹזִין אַונְזָעָר... אַן שְׁטִילָה, מִיטָּן פָּאַלְן פָּוּנָם מַאֲרָגְנָטוּי קָוּמָעָן מִיר צְוִירִיק, מִיט צַעְבָּוְטִיקְטָעָ פִּינְגָּעָר אַן אַזְוִי פָּאַרְשָׁעָמָט ! אַבער קִינְעָר וּוּיסְטָן, אַז מיר זִינְעָן קְרוֹנוֹנוּכְעָרָס, אַז מיר זִינְעָן קְעַנְגָּוָן פון וּוּסְטָן-נִישְׁטָאָיָה, אַז אַונְזָעָר קַעְנִיגְרִיךְ לִיגָּט וּוּיְתְ-זְוִוִּיתְהִיטְהִיט הַינְטָעָר אלע בערג אַן מיר קְעַנְגָּוָן עַס נִישְׁטָן דַּעֲרָגְרִיכָן.

mir זִינְעָן דַּעֲרָוָאַקְסָעָן מַעֲנְשָׁן — אַמְאָלָה קִונְסְטְלָעָה, אַמְאָלָה האַלְבִּקִינְסְטָלָעָה, אַבער שְׁטָעַנְדִיק גַּעַטְאָפְלָט אַין אַונְזָעָר לעבן : פון אַינְעוֹוִיְינִיק — טַיְפַּטְרָאַגִּישְׁ-פַּאֲרָלְיוֹרָן, פון דְּרוֹיסִין — לִיכְטִיזְיִינִיק, קְלוֹגָה, אוּבְּעַרְפְּלָאָכִיק.

שְׁמַיְכְּלָעָן מִיר וּוֹעֵן אִימְצָעָר קָוָמָט צוֹ גַּיְן צוֹ אַונְזָעָר מִיטְאָגָה טִישָׁ מִיט אַ דִּימְעַנְטִיקְרוֹזִין אוּפִין הַאָרֶץ אַן זָאגָט : אַיך וּוֹיֵל אַ קְעַנְגִּין זָיִן יַעֲדָן טָאָגָה פון מִיּוֹן לעבן, וּוֹיֵל עַס אַיזוֹ מִיר אַזְוִי שלעכָט, אַזְוִי אַמְעָטִיק, — אַן אַיך מוֹזָעָמָה מִיּוֹן אַיגָּן קַעְנִיגְרִיךְ אַז וּסְטָן דַּר אַכְטָן.

פַּאֲרָגְעָסָן מִיר דַּעֲמָאָלָט אַז אַל עַס קַעְנִיגְרִיכָן זִינְעָן אַוִיסְטָן גַּעַטְרָאָכָט אַן אַ קְעַנְגִּין וּוּרְטָמָעָן נָאָר דָוָרָד דֻּעָם וּוֹאָס אלע אַנְדָעָרָי זִינְעָן נִשְׁטָן קִינְעָן קְעַנְגִּינִיס.

פעדער שטראיכן

אַוּמָאנְשְׁטוּנְדִּיקָעּ רַיֵּד זַיְנָעַן וְיַיְנָעַן
אוֹמָאנְשְׁטוּנְדִּיקָעּ פֿרְוּיעַן. בְּלִיּוֹן דִּי שְׁעַנְסְּטָע אָוֹן קְלִיגְסְּטָע פָּוֹן זַיְהָאָבָן
וְוָאָסְעָרְסְ'אַיּוֹן חַנּוֹן.

* * *

ער זאגט מיר : איך בין אַרוֹיס אַיִן
גָּאָס זָכוֹן נִיּוֹעַ פֶּאָרְמָעָן. האָט אַנְגָּהָוִיבָּן צַוְּ רַעֲגָנְגָעָן, קִין וְעַגְנְשִׁירָם
הָאָב אַיִךְ נִישְׁתְּגַהְאָט. הָאָב אַיִךְ מִיךְ מִישְׁבְּ גַעֲוֹעָן : וְוָאָס דָאָרָף אַיִךְ
מִיךְ פֶּאָרְקִיְּן צַוְּדִיבָּא אַנְיְּעַרְ פְּאָרָם ? מִין גַעֲוֹונָטָה, מִינְיָן קִינְדְּדָעָר זַיְיָ
נָעָן מִיר טִיעָנְעָר וְיַיְהָדָעָרָט נִיּוֹעַ פֶּאָרְמָעָן.
בֵּין אַיִךְ, זָאגְטָעָר, אַהֲיִמְגָעָגָעָנְגָעָן אָוֹן גַעֲשָׂרְבָּן צְוָרִיק אַיְן דָעָר
אַלְטָעָר פְּאָרָם.

* * *

[עכטן האָט ער נִישְׁתְּגַהְאָט גַעֲהָאָט וְוָאָס צַו
טאָן, האָט ער זַיְךְ אַפְּגָעְוָאָוִיגָן, דָעְזָעָן אָוֹן פְּוֹנָן פֶּאָרְאָכְטָאָגָן בֵּין הַיְנָט
הָאָט ער צַוְּגָעְנוּמָעָן 4 פָוָנט אַיְן גַעֲוִיכְטָן .
גַעֲבוֹי.]

הָאָט ער גַעֲזִיפְצָט :
אַ רְחַמְנָתָן נְעַבְעָד אַיִיךְ דִי נִיּוֹעַ 4 פָוָנט פָוָן מִין פָעָרְזָעְנְלָעְכְּבִּיטָן,
זַיְיָ קְעָנְעָן מִיךְ נָאָד גַּאֲרְבִּישְׁטָן.
זַיְיָנְעָן נִישְׁתְּגַהְאָט צַוְּגָעְוָאָוִיגָן צַוְּ מִינְיָן קָאָפְרִיוֹן —
פָוָנטָקָט וְיַיְהָדָעָרָט צַוְּגָעְוָאָוִיגָן צַוְּ זַיְיָ
אוֹן צַוְּ זַיְיְעָרָעָ קָאָפְרִיוֹן.
ער טְרָאָכָט : מִיר זַיְיָנְעָן זַיְךְ — וְוִילְדְפְרָעָמְדָע : אַיִךְ אוֹן
מִינְיָן נִיּוֹעַ 4 פָוָנט .
וְוָאָס קָעָרָן מִיר זַיְךְ אַיִן ?
וְוָאָס וּוְלִין מִיר אַיְנָעָרָ פָוָם אַנְדָעָרָן ?
ער האָט גַעֲנוּמָעָן זַיְיָנְעָן נִיּוֹעַ 4 פָוָנט, זַיְךְ מִיטָּ זַיְיָ אַוּוּקְגַעְזָעְצָט
אָפָן שָׁאָקְשָׁטוֹן אָוֹן גַעֲנוּמָעָן פִּיפְקָעָן דָאָס לְיוֹלְקָעְלָע אָוֹן טְרָאָכָן.

געאנט :

אַ אִידְישֶׁעֶר מַאלְעָר הַאָט מֵיר אַנוּמָט

* * *

די בעסטע זאָך ווֹאָס אַ מענטש קען טאן — אַיז — קרייען.
רייד זיינען אַדְט אָונ אַיסגעטוֹאטן, ווּרטעטער זיינען אָומְרִין, ווּיל
טוֹזונטער מענטשן האָבן זַיְשָׂוִין אוּפֿיך זַיְעָרָע צַיְגָּעָן גַּעֲהָגְלָטָן אָונ
וועָן מִיר נַזְגָּו עַפְעָם, זַאֲגָן מִיר דָּאָס נִשְׁתַּמְתַּשׁ מִיט אָנוּזָרָעָז ווּרטעטער,
נַאֲדָר מִיט דָּעַם לְעַקְסִיקָּאנָס. אָונ דָּעַר לְעַקְסִיקָּאנָס, מִין פְּרִינְט, אַיז דָּאָס
שָׁאנְדְהָיוִוּ פּוֹן ווּרטעטער.

* * *

בְּ דִיכְטָעָרִין מַ. ๕. שְׁרִיבְּטַ לְּיִיבְּ-קָאָזְּ
לְּרִיטָע לְּדִידָעָר. אַיסְזָעָן זַעַן זַיְאָס וּזְיִוָּס וּזְיִי נַאֲקָעָטָע. נַאֲר שְׁמַעְקָן שְׁמַעְקָן
זַיְיָ וּזְיִוּוֹנְטַ-מִיטַ-שְׁוֹוִיָּס.
אָונ דִּיכְטָעָרִין פּוֹן ווּלְּטַ-קִימְפָעָט, פּוֹן הִימְלִישָׁע נַאֲכָטַ-גַּעַשְׁירָן,
זַעַט מַעַן נַאֲר אַלְצָ נִשְׁתַּח !

* * *

בְּ אָרְ דָּעַם נַודְנָעָם מַעֲטָשָׁן אַיז אַלְצָדִינָגְ
נַודְנָע — אַפְּלִיכְוּ שֻׁקְסָפִיר ; פָּאָר דָּעַם אַינְטָעָרָעָסָאנָטָן מַעֲטָשָׁן אַיז
אַלְצָדִינָג אַינְטָעָרָעָסָאנָט — אַפְּלִיכְוּ דָּעַר נַודְנָיקָ.

* * *

לְּ בָנָה-בָּלְזָומָעָן אַיז נַאֲרָאִיכְוּ שְׁמִיכְלָעָן
מִיט דִּ שְׁוֹוֹאָרְץ-גַּנְבִּישָׁע אַיְגָעָלָע, וּזְיִוְּתָעָזְנָעָלָע פּוֹן גָּאָלָד אָונ
צָאָרְטְּקִיִּיט.

* * *

מִיט מִין גּוֹמְעָנָעָם קְנָאָפְּלָ טְרַעַת אִיךְ
דָּעַר וּוִיְּטְקִיִּיט אַיבָּעָרָן קָאָפְּ. אַבְּעָר זַיְהָעָרָט נִשְׁתַּח, זַיְהָעָרָט נִשְׁתַּח !

* * *

אַפְּלִיכְוּ מִיט שְׁלַעַכְתָּס טּוֹטְזָוִי זַיְךְ צַוְּ
שִׁיְדָן, וּאָרְן וּוִיְּנִיקָעָר וּוּיְמִיט נְדָעָה עַבְנָה שִׁיְדָן מִיר זַיְךְ
קִיְּנָמָאָל נִשְׁתַּח.

* * *

אַלְעָמִינְגָּן אֹאָךְ בֵּין אֹו מִסְבָּע
משה נאדר. אויך בין נישט אָו מִסְבָּע משה נאדר, דאס פאלט
קיינעם נישט אייך.
שלעפּן מיך פֿאָרְטִיעָן אַהֲרֹן אָהֲרֹן. אַיךְ קָאָן מִיד נִשְׁתַּחַת אָוֶס
אייך די זאָכָן. זָאָג אַיך בְּלוֹזִין: “די מאמע האט מיר אָגָעָזָט אַיך זָאָל
מִיך הַיטּוֹן”, אויך רַאֲטַעוּזְמִיך... פּוֹן 1 פֿיְיעָר אַיְנוּם אַנְדָּרָן.
דָּרְרוֹיִיל אַיְן בִּיטּוּר, וַיְיַעַן הַיטּוֹן קָאָן אַיך מִיך נִשְׁתַּחַן אָוֹן נִשְׁתַּחַן
הַיטּוֹן קָאָן אַיך אַיך נִשְׁתַּחַן. וַאֲדָרָן מִין יְעַדְרָע נִשְׁתַּחַן וּוּרְטָ
אָסְגָּעָטִיטְשָׁטָט, אַרְיִינְגָּעָטִיטְשָׁטָט, אַיְבָּעָרְגָּעָטִיטְשָׁט.
וּוֹי אַקְינְד בֵּין אָךְ פֿאָרְלְוִוִּין. אַיך פָּאָל אָוֹן צַעַלְאָגְמָרְדִּיְן די נָאָז
אוֹן זַי וְאָגָן “וְאָס פֿאָרָא גִּימָנָאָסְטִיק דָּעַר נָאָדִיר מַאֲכָט עַס?”

* * *

שְׁרִיבָּאַיך גַּעַלְגַּעַנְעָן וּוּרְקָן, הַאֲבָן
מיינע פרײַנט הנאה דערפּון, אַבעָר מִינְגָּן שְׂנוֹאַיִם ערְגָּעָרְן זַי אָוֹן
וּוּרְן בְּלָאָסְעָר פּוֹן-טָאָג-צְרוּטָאָג. זָאָיך וּוְמיינע פֿערְזָוְנְלְעָכָע נִשְׁתַּחַן
לִיבְהַאֲבָרָע קָוְקוֹן אָוֹי שְׁעַכְתָּן, אוֹן וּוְזָיְעָרָע אָוְיגָן זִינְגָּן אָוֹי
בָּאָטְרִיבָּט, טָוָט מִיר אָוִיך זַי וּוְזָיְדָאָס הָאָרִיךְ. פֿאָרָט מַעְנְטָשָׁן! אוֹן זַי
דָּאָרְפּּן אָוִיך לְעָבָן.

אַ טִּילְפּוֹן זַי זִינְגָּן טָאָטָעָס פּוֹן קִינְדָּרָע, אוֹן נָאָך אַיך די מִיטְעַלְעָ
יָאָרָן, אַנְדָּרָעָרָע פּוֹן זַי אָרְבָּעָטָן נְעַבְדָּע שְׁוּעָר אַ גָּאנְצָן טָאָג אוֹן זָיְעָר
גָּאנְצָן בִּיסְלְ פֿאָרְגָּעָנִיגָּן אַיְן — וְאָס זַי הַאֲבָן מִיך פִּי בְּ ט. זָאָל
אַיך זַי נִשְׁתַּחַן פֿאָרְגָּיְנָעָן דָּאָס בִּיסְלְ פֿאָרְגָּעָנִיגָּן?
אוֹי טְרָאָכָט אַיך אוֹן אַיך גַּי אָהָיִם אוֹן שְׁרִיבָּאַיך גַּעַלְגַּעַנְעָן
גַּעַלְגַּעַנְעָן זָאָךְ — סְפֻּעַצְיָעָלְ פָּאָר מִינְגָּן שְׂנוֹאַיִם.
זָאָלָן זַי נִשְׁתַּחַן מִינְגָּן אוֹאָךְ בֵּין אַזְאָאָשְׁעָטָרְ מַעְנְטָשָׁן וּוְמַעְנְטָשָׁן
זָאָגָט!

האפריז

די סודות פון דער וועלט

ער "ירמנג" שרייבט :

אלצדיניג אויף דער וועלט וואס גאט האט באשאפֿן האט ער בעז-
שאפֿן צו דריין.

ווײַיל ג' איז בגעטראַי ג' ברוך הוא.

און גײַיך ווי דער אַתְּרוֹג ווערט נישט געמענערט דערפֿון וואס
מען שמעקט צו אים אַדער דאס לייכט דערפֿון וואס מײַזינֶרט אַין אַים
און אַנדערע לִיכְט, אָזִי ווערט דֵי צִיפְּעָר „3“ נישט געמענערט דערפֿון
וואס אַנדערע צִיפְּעָרָן וואס גִּיעָן מיט אַיר, ווילָן אָז זָאָל ווערן קָלענער
אַדער גְּרָעָסָעָר. אָן פּוֹנְקָט ווי אַ מאַנְצְּבִּיל, לְהָבְּדִיל, וואס ווֹיל נישט
מוֹנָה זִין אַין נִיט יָוָצָא דֻּרְמִיט וואס ער פָּאַרְשְׁפְּילִיעַט אַ קָּנוּפְּל
פּוֹן זִין בעקעshaw אַין אַ פרְעָמְדָעָר „פִּיטְעָלְקָעָה“ — אָזִי אַין אוַיך קִיּוֹן
שׁוּם מענטש נישט יָוָצָא מִיט הַוְּלָעָה רִיד אוַיב ער גְּלוֹבִיט נישט אַין
זִי מִיטָּן גָּאנְצָן האַרְצָן.

ווײַיל אלצדיניג אויף דער וועלט האט ג' ברוך הוא באשאפֿן צו
דררי :

משה, אהרן, אַמְנָן — דריין.

וונטיק, מאַנטיק, דִּינְסְטִיק — דריין.

גָּאָלָד, זִילְבָּעָר, דִּימְעָנְטָן — דריין.

עָפָּה, באָרָן, פְּלוּיְמָעָן — דריין.

ראַשְׁיַהְשָׁנָה, חָנוֹכָה, צָוָם גְּדַלְיָהו — דריין.

הַיְמָלָה, עָרָד, פְּרָנוֹסָה — דריין.

פְּעָרָד, בְּהָמוֹת, מענטשָׁן — דריין.

גרויסע סודות גִּיעָן אַרְוָם אויף דער וועלט אָן האָבָן נישט . . .

(שווער צו זאגן וואס זִי הַאָבָן נִישְׁט).

שיינְשְׁרִיךְפְּטַשְׁטָעַלְעָרִי

אַומְגָלִיךְ האט פָּעָרְ-אוּרְ-גְּלָעָד.

רוֹיטָע שְׂנִירְ-שִׁיךְ פּוֹן הִירְשְׁנְפָּעָל אָן סְבִּיטְשָׁל טוֹוִיסְטְשָׁעַט אַים פּוֹן
הִינְטָעָן אַרְעָם אַרְוִיסָּה.

עלְנָתָה, נוֹיטָה, מִידְקָנִית זִינְגָן דָּרְיִי נַאֲשְׁפִּיךְ-פָּעָרָד אָין דָעַם פּוֹרְיָן.

פִּיאָקָעָרְלָה פּוֹן מִין דָעַן.

בימים ערשותן פערד איז די פעל פול מיט פליגן. בימים אנדערן
שלעפט זיך א פאדקאועע נאך. ביי דרייטן איז דאס אוינגעדעך גע-
לעכערט און די זוּן איז מצער א שלעפעריך אויג.
ימ-זוייטקיטין גלאנץן ווי ניער בלעך, וואס וויל וועין זילבער
און אפשר גאלך.
מייארף עס איבערטראכטן, מיידל. מידאך ויצן איז דער זוּן
און איבערטראכטן.
הען ... און וואס ווארטפֿט דער טורעמוועכטער זיין זונך-שטראָלֶן
ביינאָט ?
אי ד ב י נ ד א ד ש ו י נ ד א !

שטיילערהייט

“די טרעערן שפֿריצַן פּוֹן בעכער —
פּוֹן בעכער אַרוֹיס.”

לאמר, ברידער, שטיילערהייט זיך
אראָפְּכָאָפְּן איז קעלער אַריין און ווינטשן אונגעער שענאים אַ גוט און
פרײַלְעַך יאָר.
לאז גאט העלפּן, זיי זאלַן דערלעבן אַיבְּרָאַיָּר אַן אָנוּ ווֹידָע
וּוִי בְּטַשׁן שלעכטם.
אונ מיר זאלַן ווֹידָע לְעַבְּן אַן זִין גַּעֲזֵבָט אַן זִי מַוחַל זִין.
וואָרים צָלָע ווּעָלָן מִר דָּאָר אַיבְּרָלְאָן אַונְגָּעָר בִּיסְלָ צָעָרוּנְגָּעָט
שָׁאָטָן אַן נָאָך אָנוּ ווּעָט בְּלִיְבְּן אַ הִימְלָ ווָאָס פָּאָרגְּגִיט, אַן עָרְד ווָאָס
פָּאָרגְּעַסְט, אַ לְבָנָה ווָאָס סָע אַרְטָ זִי נִישְׁטָ, אַ זּוּן ווָאָס גַּעַדְעַנְקָט נִישְׁטָ.
לאָמִיר זיך אָרָאָפְּכָאָפְּן איז קעלער אַריין, ברידער, אַן שְׂטִילְעָרְהִיט
אנְווֹינְטָשָׁן אַונְגָּעָר שענאים אַלְדָּאָס-גּוֹטָס. נָאָר זִי זָלַן עַס נִישְׁטָ הָעָרָן,
די פָּאָרכְּעָס.
אָך פָּאָרגְּגִיט זִי נִישְׁטָ זִי זָלַן ווִיסְטָ אָך ווֹינְטָשָׁן זִי אַלְדָּאָס-
גּוֹטָס — די פָּאָסְקוֹדְנִיאָקָעָס.

פֿוּ נַעֲכְתָּן בֵּין מַאֲרָגָן

טַקְעַ דָּאָ-אָ, נִשְׁתַּ וַיִּתְ פֿוּ קִינְגָּם
דִּיזְ אַיךְ. אַיךְ גַּיְ נִשְׁתַּ אִינְגֶּרְגֶּעָץ. אַיךְ פָּאָרְ נִשְׁתַּ אִינְגֶּרְגֶּעָץ, וַיִּתְ
וַואֹ אַיזְ דָּעַן וַיִּתְ ?

הַאֲטַמְּרַ אַיךְ אַיְינְמַאלְ גַּעְזָגָטְ, אַוְ עַרְ-
גַּעַץ וַיִּעַרְ, זַיִעַרְ, זַיִעַרְ וַיִּתְ אַיְןְ דָּאָ אַלְאָנְדָ, מִיטְ גַּלְעַדְרַנְעַ בְּעַרְגְּ
אוֹן זַיִלְבָּרַנְעַ פּוֹטְעַרְבָּרְוִיטְשָׁנִיטְן. הַאֲבָ אַיךְ גַּעַנוּמָעַן סְקַעַלְבָּרַנְעַ
רַעַנְצָלְ אַוִּיכְ דִּי פְּלִיאִיצָעַ, גַּעַקוּיפְּטַ אַ שִּׁיפְּסָקָאַרְטָעַ אַוְעַקְגָּפְאָרְן.
דַּעַרְ יַם הַאֲטַגְעַ—, דַּעַרְ הַיְמָלְ הַאֲטַמְּ—, אַ גְּרוּסְעַרְ שְׁטוּרְמַ
הַאֲטַמְּ זַיְקְ אַוִּיגְעַהְוִיבְן אַוְ גַּעַצְעַרְנַטְ אַונְגַּעַרְ שִׁיפְּ. אַיךְ הַאֲבָ גַּעַדְאַוְנְטַ
אוֹן גַּעַבְרָאַכְ, אַוְ גַּעַלְקָטְ לִימְעַנְעַם. אַוְ אַזְ אַיךְ הַאֲבָןְ אַוִּיפְּןְ אַכְזָנְטַ
טַאַגְ — דַּעַרְזָעַן אַגְרִיןְ אַינְזָעַלְ, הַאֲבָ אַיךְ מִידְ צַעַן — מִטְ אַזְוִינְעַ
גַּרְוִוִּיסְטַעְ טְרַעְן. דַּעַרְנָאַךְ הַאֲבָ אַיךְ מִידְ גַּעַוְאַלְגָּגָעַרְטַ אַוִּיכְ בְּאַגְעַןְ
(עֲפִילְעַפְטִישְׁ) גַּעַרְתַּןְ אַוִּיכְ קֻמְלְ-הָאַרְבָּעָם. זַיְקְ גַּעַשְׁלַעַפְטַ צְוֹפְסְ...
אוֹן אַזְ אַיךְ בֵּין סְוִףְ-כְּלִסְוףְ אַגְגָעַקְוּמָעַן קִיְיַן (אַגְןְ מִירְ) טָאַיְ
מַאְהָאַלְ, אַיְן אַינְדִּיעַ, הַאֲבָ אַיךְ דַּעַרְזָעַן, אַזְ סָאַיְ גַּאֲרַנְשִׁיטְ וַיִּתְ, אַדְרַבְהַ
סָאַיְ אַזְוִיְ נַבְעַןְ, אַזְ סָאַיְ אַבְזִוְיַןְ צַוְיַןְ דָאַרְטַם. וּוֹאַסְ הַאֲבָ
אַיךְ אַוְעַלְטְ-מַעַנְטַשְ, אַזְ אַרְומְפָאַרְעַדְ צַוְ טָאַן אַזְ אַזְאַגְעַנְטַןְ אַרְטַ ?

גַּוְנְדַּעַסְטוּוּוּגָן בֵּין אַיךְ אַיךְ מִירְ
דַּעַרְוִוִּילְ אַיְן טָאַיְ מַאְהָאַלְ, אַיְן אַינְדִּיעַ, אַיךְ זַיְקְ בְּיִםְ בְּרַעְגְּ פֿוּ גַּאֲנְגָעַסְ
אוֹן לִיְיַעַן אַ «מַאְרָגְנִיזְרָנְאַלְ». פְּעַטְעַרְ וַיִּעַנְבַּיקְ וַיִּעַרְטְּ הַיְינְטְ-מַאְרָגְןְ
60 יַאַרְ אַלְטַ, אַוְ מַאְנִישְׁעַוְוִיטְשָׁעַסְ מַצְוָהְ, זַיִגְעַןְ דִּי בְּעַסְטַעְ מַצְוָהְ ;
אַ פְּרוּיְ פְּאַלְטַ פֿוּ עַלְפְּטַןְ שְׂטַאַקְ אַזְ וַוְעַרְטַ — (מַיוֹוִיסְטַ שְׁוִיןְ וּוֹאַסְ זַיְ
וַעַרְטַ).

* * *

ז, ליינ-געלע גאנגעס-ברעגן זייןגען
באיזאָרְפַּן מיט מענטשיג, געלְָאנְגְָוִיְָלְָטָָע קראָקָאָדִָָיָָן, מיט האָרְטְָ-לְָעָָן
דעיבע פְָנִימָעָר, ווי... ווי... (וויי וואָס?) שטעken אָרוֹיס דֵּי קָעֶפֶת אָן וָאָרְטָן,
אוֹ גָּאת זָאָל זַיִּצְוָשִׁיקָן עֲפָעָם אַ גּוֹטָן, האָרטָן טָאָפְּטָשָׁאָן אוֹיף אָכְּבָּ
בִּיסְּן. אַין דָּעֶר לְבָנָה-הַעֲלָקִיתָָן צִיעָן זִיךְרָעָן צּוֹם הַיָּמָל.

עַס לִיגְן קָאָלְטָע טְוִיטָע מְעַנְשָׁ-קָעְרָפָעָרָס אָרוֹס. צּוֹם פָּאָרְבָּרְעָנָעָן.
די מְתִים לִיגְן דָּעְרוֹוִילָָהָאָלָָב אָין וָאָסָעָר, אַיְנְגָעָוּוִיקָָשָׁט אָין
וָוִיסְעָ אָדָעָר רְוִיטָע גְּעוֹאָגָטָן, אָן מַעַן דָּאָרָף זַיִּטָּן וָיְיָעָרְךָטָן.
נַעַמְתָּ מַעַן זַיִּ אָרוֹיס וָוִי מַאְרִינְדָּרָטָע פִּישָׁ פָּוֹן אַ סְלָאָי, מַעַן לִיגְנָט זַיִּ
אָרוֹיףָ אָרוֹיףָ טְרָאָגְ-בְּעַטְלָעָקָ פָּוֹן בָּאָמְבוֹס, אָן מַעַן דָּרִיטָזָן זַיִּ
דָּרִיטָיָן מָאָל אָרוֹס דֻּעָם שִׂיטְעָרְ-הַיְּפָן, דָעֶר נְעַנְטָסָטָעָר קְרוּב, צִינְדָּט
אָונְטָעָר דֻּעָם שִׂיטְעָר ...

סְאַיְזָן אַיְנְדִּיעָ. אַלְעָ פְּרוּמָע לְאָזָן זִיךְרָעָנָעָן. קְינְדָּעָר וָוִיִּ
נִקְעָר וָיִ 10 יָאָר אָלָט וָאָרְפָּט מַעַן אָין וָאָסָעָר, אָן דֵּי קְרָאָקָאָדִָָיָָן
הַאָָבָן וָוָאָסָן צּוֹעָן (גָּאת פָּאָרְלָאָזָט נִשְׁתָּחָט זִיכְרָעָן, אַפְּלָיו דֵי קְרָאָ-
קְאָדִילָן נִשְׁתָּמָן?)

בַּיִּי דֵי בְּרָעָגָן פָּוֹן גָּאנְגָעָס לִיגְן אַ סְרָ, אַ סְךְ מְעַנְשָׁהָן. אַ טְיִיל
טוּיטָע, אַ טְיִילָהָאָלָטָן בַּיִּם אוַיְסָצָאָנָעָן, וַיְיָלָן נִשְׁתָּחָט עָסָן, זַוְּפָן נָאָר
מִיט פָּאָרְבָּרְעָנָעָטָע לִיפָּן — הַיְּלִיקָן וָאָסָעָר. שָׁא, אַטְ קָוָמָט אַן אַ וָוָעָטָעָר,
רִידָּת אָן דֵי קָעְרָפָעָר מִיט אַ שְׁטָעָקָן אָן, אוּבָ אַיְנְדָעָר וָוִיָּוָט נָאָר
אָרוֹיס אַ סִּימָן פָּוֹן לְעָבָן, בָּאָגְרִיסָט עָרָ אִים מִיט אַ פְּרוּמָעָן שְׁפָרוֹךְ אָן
גִּיטָּה וָוִיטָעָר.

טָאָגָן זַיִּ נָאָכָט בְּרָעָנָעָן שִׂיטְעָרְ-הַיְּפָן בַּיִּי דֵי גָּאנְגָעָס-בְּרָעָגָן. קְלִיְינָעָן,
אַרְיִימָע פִּיעָרָן. הַאָלִץ אַיִּ טְיִיעָר אָין אַיְנְדִּיעָ, דָאָס פָּאָלָק אַיִּ אָרְעָם,
בְּלִזְוֹן בַּיִּ דֻּעָם «מְאַנְיִקְאָרָאָנִיקָהָאָט», הַיְּלִיקָסְטָעָר פָּוֹן אַלְעָ טָעָ
רָאָסָן, בְּרָעָנָט דָאָס פִּיעָרָהָעָל אָן אַנְשָׁטָעָנְדִּיק. דָאָרטָן בְּרָעָנָעָן דֵי
רִיכְסָטָעָ לִיטָּהָפָן אַיְנְדִּיעָ.

עַס קָאָסָט טְוִוְוִוְוָט רְוִיְיָעָס — —
נִשְׁתָּחָט זַיִּ אַט דֻּעָם «גַּהְאָטָה» פָּאָלָן דֵי אַפְּפָלוֹס-קָאָנָאָלָן אַרְיִין
אָין גָּאנְגָעָס. דָאָס וָאָסָעָר דָאָרטָן פְּלִיסָט שְׁוּוֹרָאָר אָן בְּלָעְלָדִיק.
בִּיטְאָגָן. פָּוֹן וָוִיָּטָן זַעַט זִיךְרָעָן דָעֶר קוֹפָאָל פָּוֹן אַ גִּילְדָּעָנָעָם
טָעַמְפָלָ. אַ פְּרוּמָעָר אַיְנְדִּיעָר שְׁטָעָלָט זִיךְרָעָן אוֹיף דֵי קָנִי, שְׁעַטָּמָט אָן מִיט
דָעֶר הַוִּילָעָר הַאָנָט אַבְּיִסְלָ וָאָסָעָר, אָן טְרִינְקָט עַס אַיִּס מִיט גְּרוּוּס
דָאָרְשָׁתָן.

איך לאו איך איבער אין אינדייע און לוייך צוריק אין מײַן קאָפּי
וואָס אין זיינער ענגלעך צו טאי מַהְאָאָל מיט דעם וואָס (או מַיאָנוֹ דָּארט)
אייז עס אויך גוּאַלְדִּיך נאָענט.

און אָז אָז בֵּין שווין צוריק אין קאָפּי טרינק אָז טַיִי, אָדער
וואָס, אָז פָּאָרְבִּיס מיט אָ טְרוּוּיְרִיךְן זִיפְּצָן מִינְיָן טִיפְּן הָאָרֶצְן אָרוֹסִים,
און אָז רעד מיט משה לַיְבָן הַאלְפָעָרִין וּוּגָן וּוּלָט אָז מַעֲנְטָש אָז
אנְדָּעָרָע קְלִיְּנִיקִיטָן . . .

משה לַיְבָן צו אָז "אָפְּלָו וּוּגָן יָא, אָז אָוִיךְ". אָבָּעָר אָז הַאלְפָעָרִין
מִיךְ בֵּין מִינְיָעָם, אָז דַּי פְּרָאָגָע אָז דַּא נִישְׁתְּצִי — — נָאָר — —
הַאלְפָעָרִין זָאגָט, "אָז פָּוּן זָאגָן בֵּין זָאגָן אָז חִילּוֹק". דָּאָס
קְלֻעְזּוּמְעַרְבָּעָד דִּיכְטָעָרְלָאָכְטָמִיט אָ מַעֲשָׂעָנָעָם צָאן, אָז דִּינְגָּט זִיד
מִיט אָנוֹן, אָז עָר אָז גּוּרְסָעָר וּיְעָדָעָר אַיִּינָה. הָעָר בּוּרְשָׁטִין, דָּעָר
"קְעַנְעַגְלָעְכָּעָר פָּאָעָט", זִיצְטָ נָאָבָּל וּוּסָס נָאָבָּל קָעָן נָאָר דִּין. שְׁמַעְקָט
אָרוֹיףָן זִין פְּרִינְצְלָעָר צִיגְּאָרָל אָוִיךְ אָ הַלְּצָעָרָנָעָם צָאָן-שְׁטָעָכָר אָז
דָּעָרְצִיְּלָט מִיט פִּינְעָן פְּיוּסְמִיזְעָסָטָן, אָז עָר קְלִיְּבָט זִיךְ אָוִיךְ אָז זְעַלְבָּסָט
פּֿעַרְזָעַנְלָעָכָן קָאָנְגָּרָעָסָט, פָּוּן זִיךְ זְעַלְבָּסָט, נַעַמְלָעָךְ.

ע גִּיטָּן נִישְׁתְּ אָז דַּעַם, אָז סַע גִּיטָּן
נִישְׁתְּ אָז יְעָנָעָם. בֵּין משָׁה לַיְבָן בְּרַעְנָעָן מְשִׁלְמָם וּוּי גַּעַפְּלָאַכְּטָעָנָע
הַבְּדִילָות: אָ גָּאנְצָע וּזְאָר, זָאגָט עָר, גִּיסְטוֹ אָרוֹם אָז גָּאָסְטָז זָעַלְטָן
טִיפְּעָ, קְלוֹגָע זָאָכָן. זָונְטִיק בִּינְאָכָט, גִּיסְטוֹ אָקוֹק אָז דָּעָר צִיטָוָנָג
וּוָאוֹדוֹ שְׁרִיבָּסָט, דָרְוקָט זִיךְ דָּאָרָטָן דִּינְסָעָט אָ טְאָמְעוֹוָאָטָע לְיִדְלָן
— — דַי קְלוֹגָהִיטָן הָאָסְטוֹ אָרוֹיסְגָּוּוֹאָרָפָן אָוּמְזִיסָט, פָּאָר דַי גָּאָרִישָׁ
קִיטָּן מוֹזָעָן דִּיר בָּאַצְּלָן.

אונָ דָּס וּוּסָס אָז אָז גָּאנְצָע אָשְׁטִיגָּעָר, "אָ רִינְגָּר קוֹוָאָל"? — דָעָר
קוֹוָאָל אָז קִינְמָאָל נִישְׁתְּ רְיֵין, אָז קוֹוָאָל זִינְעָן דַא שְׁטִינְדְּלָעָר, זָאמָד,
בְּלָעָטָר — אָמָאָל פְּלִיּוֹשָׁקָעָט זִיךְ דָּאָרָטָן אָ בהָמה.

רְיֵין אָז נָאָר דָּס קְלִיְּנָע וּוּסָעָר — אָז אָ גַּלְעָזָן.
שְׁלָאָג אָז צְוָרִיךְ מִיט אָ מַשְׁלָקָעָן דַי יְוָגָע לְיִטְעָרָאָטן. —
אָ זִיגְּגָר שְׁטִימָט, אָז שְׁטִימָט, אָז שְׁטִימָט. אָבָּעָר אִינְמָאָל אָז טָאָג
טְרָעָפָט עָר פּוֹנְדָּעָסְטוּוּעָגָן דַי צִיטָט . . . נִשְׁטָאָ קִין זִיגְּגָר וּוּסָס זָאָל
כָּאָטָש אִינְמָאָל אָז טָאָג נִשְׁטָאָגָן דַעַם אָמָת . . .

אוֹ נָאָךְ אַמְּלָאָה וּוֹעֲגָן פֻּטְטָר וּוּעֲרָנִיק
אוֹן זִיְּן "מַאֲרָגְנוֹזְשׁוֹרְנוֹגָה": יָאָר נִינְצֶן הַוְּנְדָעֶרֶת מֵיטַּ עַפְעָס: נִישְׁטַּ
גָּעוּוֹעַן קִיְּן אַרְבָּעַט, נִישְׁטַּ פָּאָר דִּי הַעֲנַט, נִישְׁטַּ פָּאָר דִּי צִיְּן. אַיךְ
בֵּין שְׁוִין אַבִּיסְלַּ פָּאָרְהַיְּרָאָט, אוֹן דִּי פְּלִיכְטַּן פָּאָרְן מֵיטַּ אַנְטְּקָעָגָן נָאָ
שְׁפִּיאָז. גַּעַשְׁרִיבָן הַאָבָּא אַיךְ דַּעְמָאָלַט וּוֹאָסְפָּהָאָט זִיךְ גַּעַלְאָזָט, סְחָאָט
זִיךְ אַבְּעָר נִישְׁטַּ גַּעַלְאָזָט קִיְּן סְךָ, סְרוּבָּ רַעַדְאָקְטוּרִים הַאָבָּן צַוְּגָהָאָלָטָן.
בֵּין אַיךְ אַזְוּעָק צַוְּפָעָטָר וּוּעֲרָנִיק אוֹן גַּעַזְאָגָט: פֻּטְטָר וּוּעֲרָנִיק
— — — אוֹן דִּי אַיְּגָן הַאָבָּן גַּעַזְאָגָט סְאַיְּבָרִיקָע. וּוּעֲרָנִיק הַאָט מִיךְ
אוֹסְטְּגַעְפְּרָעָגָט וּוֹי אַלְטַּ אַיךְ בֵּין, פָּוּן וּוֹגָעָט אַיךְ קָוָם, וּוֹעַן אַיךְ דַּעְכָּנוּ
צְוִירְקְפָּאָרָז, וּוֹעַר אַיְּזָן גַּעַוְוָעָן מֵין פְּרָאָפְּעָסָאָר פָּוּן אַרְבְּנִיטָהָאָלְגָגִיעָ...
אוֹן צִיְּקָעָן אַיךְ אַוְיסְרָעְכָּבָעָן וּוֹאָס פָּאָר אַ שְׂתָחָ עָס וּוֹאָלָט פָּאָרְנוּמוּעָן
וּוֹעַן מִיזָּאָל צְוָנוֹיְפְּשָׁטָעָלָן אַיְּן אַ גְּלִיכְעָר שָׂוְרָה אַלְעָ קָוְגָלָעָן וּוֹאָס דִּי
אַיְּדָן פָּוּן דַּעַר גַּעַנְצָעָר וּוֹעַלְטַּ עָסָן אוֹף פָּוּן פְּרִיְּטִיק זִיגְגָּר עַלְפָּ בֵּין
מִיטְוֹאָךְ פִּינְפִּינְגָּוּ מִינְגָּוּ נָאָךְ 8 ?

עַר הַאָט דַּעְרוֹוִילָּ גַּעַגְעָבָן זִיְּן שְׁרִיְּבָ-מַאְשִׁינְדָּל "אַיְּבָעָר דִּי צִיְּן",
אַפְּגַעְמַאְסָטָן סְ'אַונְטָעַרְשָׁטָעָ לִיְּטַ-אַרְטִיקָּל זִיְּנָס (סְ'קְלָעְנָעָרָעָ) אַוְיסְגָּעָ
מַעְקָט דָּאָס וּוֹאָרָט "יַעַצְטָ" אוֹן צְגַעְשָׁטָעָלָט "יַעַצְטָעְבָּעָן" נְדִי עָס זָאָל
אוֹסְפִּילָן מַעְרָפָאָז. דַּעְרָנָאָז הַאָט עָרָמְיךָ גַּעַפְּרָעָגָט, וּוֹי אַזְוִי וּוֹאָלָט
אַיךְ גַּעַשְׁרִיבָן וּוֹעַן אַיךְ דַּאְרָפָּ שְׁרִיבָן, "אַיךְ שְׁרִיבָּ אַ בְּרִיוֹ". אַיךְ הַאָבָּ
אִים גַּעַנְטָעַפְּרָט, אָז אַיךְ וּוֹאָלָט גַּעַשְׁרִיבָן פְּשָׁוָטָן, "אַיךְ שְׁרִיבָּ אַ
בְּרִיוֹ". הַאָט עָרָגְשָׁמִיכְלָט אַוְנְטָעָר דִּי שִׁינְעָ וּוֹאָגָנָן אוֹן גַּעַזְאָגָט:
מִשְׁרִיבָּט נִישְׁטַּ גַּלְאָט "אַיךְ", דָּאָס אַיְּן סְטִילָּ נִישְׁטַּ, מַעְן שְׁרִיבָּט:
"אַיךְ אַל סָאָז עַל כְּעָרָ", אַוְיִי וּוֹאָלָט אַיךְ גַּעַשְׁרִיבָן,
אַשְׁטִיגְגָּעָר, "אַיךְ טְרָאָכָט"?
כִּיְּהָאָבָּ זִיךְ דַּעְרָשָׁרָאָקָן אוֹן גַּעַזְאָגָט: "אַיךְ טְרָאָכָט" וּוֹאָלָט אַיךְ
גַּעַשְׁרִיבָן: "אַיךְ דַּעְנָקָ".

נָאָ, הַאָט עָרָגְשָׁמִיכְלָט. "אַיךְ דַּעְנָקָ" אַיְּזָעָק בַּעַסְעָר וּוֹי "אַיךְ
טְרָאָכָט", אַבְּעָר רִיכְטִיקָעָר אַיְּזָעָן זָאָגָן: — "אַיךְ, פָּוּן מֵין זִיטָן,
דַּעְנָקָ".

א הונדערטער : א הונדערטער :

אלד האב (ווי שטענדייך) באדרפט
האָבָן אויף אַ מִינּוֹת, אַ הַוְּנְדָּעֶרְטָעֶר, כאכָא. בין אלד אַרוּמְגַעְנְגַעְזָן אַוְן גַּעֲטָרָאָכָט : «וואֹו נְעֵמֶת מַעַן אַ הַוְּנְדָּעֶרְטָעֶר?» אַט אָוִוִיא, מִיט דַי וּוּרְטָעֶר. דַעְרוּוַיְיָע בֵין אלד גַעְגָאנְגָעָן זַיךְ אַפְשָׁעָרָן. אלד האָב מִיד באָקוּום אַרוּפְגָעָרָקָט אַוְיפָן וּוַיכָן בענְקָה. דַעַר שֻׁעְרָעָר האָט בְּרוֹנוֹלָעָך באָטוֹרָאָכָט מַיְינָן קָאָפָן אלד האָב גַעְזָעָן אַין זַיְן פְנִים, אוֹ עַר וּוָאלָטָן בעסֶעֶר גַעְשָׂוִירָן דְרָאָט אַידְעָר — מִיד.

ער האָט מִיד אַרוּמְגַעְנְגַעְזָן מִיט אַ בְּאַנְדָּאָזָש פָוָן מַאָרְלָע, גַעְנוּמוּעָן קְלָצְקְלָאָעָן מִיט זַיְן בְּלִיְשְׁטָנְדִיק מַאָשִׁינְדָל אַיבָּעָר מַיְיָן קָאָפָן. אלד האָב גַעְקָוָת אָוִיף אִם אַין שְׁפִיגָל, גַעְזָעָן אַז עַר הַאָלָט הַינְטָעָרָן אוּיעָר אַ וּוַיסָן. לְאָנָגָג קַעְמָעָלָע, ווי אָיך, אַשְׁטִיגְגָעָר, הַאָלָט אַ בְּלִיְפְּעָדָעָר ; גַעְפְּרוֹאוֹתָן גַעְפְּנִינָן עַפְעָס אַ פָּאַרְגְּלִיךְ צַוְוִישָׁן זַיְן פָאָך אַון מִינְיָנָם, נָאָר אָזְזִי ווי אָיך בֵין גַעְזָעָן וַיְתַ אַוִיסְעַשְׁלָאָמָן פָוָן אַ נָאָכָט פְרִיעָר, בֵין אלד אַיך בִּיסְלָעְכּוֹווִי אַנְדְּרִימְלָטְ-גַעְוָאָרָן אַונְטָעָר דִיְיָעָע הַעַנְטָמָן ווי אַ פִּיגְעָלָע.

אוֹ אלד האָב זַיךְ אַוְיְפְגָעָאָפָט, האָב אלד דַעְרוֹזָעָן אַין שְׁפִיגָל עַפְעָס אַ בְּאַקְאָגָנָטָן מַעְנְטָשָׁן, ער האָט אַוְיסְגָעָזָעָן אַבְּסָל ווי מַ נָאָדְרִיר, אַבָּעָר זָאָגָן אוִיף זַיכָעָר אָזָן דָאָס אַין עַ ר, האָט מַעַן נִישְׁתַ גַעְקָעָנָט. אַז דַעַר שֻׁעְרָעָר האָט שְׁוִין גַעְהַאָלָטָן בִּים אַפְזָאָגָן מַיְיָן לִינְקָעָפָה דָאָס לְעַבָּן, אַיז מִיד פְלוֹצִים וּוּידָעָר גַעְקָוָמָעָן אַוְיפָן גַעְזָאָגָן דַי פִיר פָאַטְעַטְישָׁע וּוּרְטָעֶר : (1) אַ (2) הָוָן (3) דַעַר (4) טָעָר.

אוֹ עַרְשָׁט דַעְמָאָלָט בֵין אלד גַעְזָעָן זַיכָעָר, אוֹ דַעַר מַעְנְטָשׁ וּוָסָזָזָט דָא אַוְיפָן בענְקָה אַון דִיְבָט זַיךְ דַי אָוִיגָן, מוֹז זַיְן (נִישְׁתַ קִיְיָן אַנְדָעָרָע) ווי מ. נ... אַוְן קִיְיָן הַוְּנְדָּעֶרְטָעֶר אַיְוָן נָאָך אַלְץ נִיטָא ! גַיִ אָיך אַרוּיף אַין דַרְקִישָׁאָפָ פָוָן דַעַר «פְרִיהִיִיט». אָיך וּוַיס דַי זַעְצָעָר פָוָן דַעַר «פְרִיהִיִיט». זַעְצָעָר מִיט אַשְׁטָאָק נִידְעָרִיקָעָר פָוָן דַי שְׁרִיְיבָעָר, דַעְרָפָאָר אַיז אַבָּעָר וּיְעָר פָאַרְדִּינְסָט מִיט עַטְלָעְכָע שְׁטָאָק העכָעָר.

איך בין צווגאנגען צו דעם אינטעליגענטן מער. גראושקין און גען זאגט : אפשר קענט איר מיר אונטלייען אַהונדערטער אויף אַ טאגן ? ער האט מיר אפנצעזיגן אַ פרוק-בלאָט פון מיין «פֿון נאכטן ביז מאָרגן», געגאנגען עטלעכע מאָל אהער און אהין, כדי צו געוועגען מערכיט, און צום סוף געזאָגט : — «וּוי קומט צו מיר געלט ? — גייט צו מעלה ערין, ער איז אַ וצעער און אַ דיכטער אַ וצעער פֿאָרדינט, אַ דיכטער גיט נישט אַיס, גייט צו אַם, ער'ט אַיד זיכער געבן». אַיך בין צוגע-אגאנגען צום ווילד-לאָקֿין מעטלעכער, יענער איז געווארן אַביסל דער-שראָקן, זיך אַנגעכאנט אַין עפָּס אַ גִּרְיִיט, אויף אַ היסטרע, באַיְיעָרְנֶד שורה, ווי אַינְיָר וואָס טרינקט זיך, כאָפָּט זיך אַן אַ שְׁטוֹרִי, דערנְאָד האט ער געזאָגט : — «וּוי קומט צו מיר געלט ? אַיר מאָכָּט שְׁפָּס ? טאמעד האָב אַיך אַין באָנק אַ פֿערצִיך דָּלָאָר — אַיז ... ווַיִּס אַיך שווין נישט צי אַיך האָב זַי ... גייט צו יַעֲנֵס חֶבֶר». ער האט מיר אַנגעוועין אויף אַ מענטשן מיט אַ שיינְעָם גוֹרוּעָן קָאָפָּט וואָס אַין מעטראנפָּאָוש פֿון שאָפָּ אַן האָנדְלָט צוּבִּיסלְעָך מיט גְּרוֹנְטְּאִינְגְּנוּטָם. אַיך האָב אַים געזאָגט דעם פֿסּוֹק פֿון דעם הונדערטער, ער האט גע-ענטפּערט זיינְר פֿלִינְק : «אַדרְבָּה, מיטן גְּרָעָסְטָן פֿאָרגְּעָנְגָּן — וּוֹאלְט אַיך אַיך געלְגִּין — וּוֹעֵן אַיך האָב. לְיִידְעָר, האָב אַיך נִיט. וּוֹעֵן אַיר קומט מיט עטלעכע חדשים פרִיעָר. בעט בי אַס ! מיר אַנגעוועין אויף אַ וצעער בי דער צוּוִיטער מאָשִׁין, אַ רְיִינְלְעָכָר, דושענְטָלְעָמָען מיט מזיקאָלִישׁ מאָנְיִירָן, ער באָהָאנְדָּט די לִיְּגָן נאָטִיפְּ-מאָשִׁין ווי אַ האָנטְ-אָרגָגָן.

איך האָב אַים צוּוֹרְשָׁט געפְּרָעָט צי ער האט אַ טְשֻׁקְּ-בָּור ? וואָס דעַן נִיְּיָ, וואָדָעַן ? — אַ הונדערטער ! אַ הונדערטער ? האט ער אַיבְּרָעָגְּזָאָגָט מיט אַ טָּאָ, ווי אַינְיָר דָּעָתָן, אוּ, אַן אָמוֹגְלִיק אַין מִיק באָפְּאָלָן ! קִין גָּאנְצָן הַהְוָדְעָתָר האָב אַיך נִשְׁת ... כְּהָאָב אַרְוָם 80 דָּלָאָר ... דָּאָרָף אַיך צָאָן 60 דָּלָאָר דִּירָה-געלט אַון 30 דָּלָאָר פָּאָר דער אַינְשָׁוּרָנְס-פֿאָלִיסִי, פֿעלְטָן מִיר נָאָד 10 דָּלָאָר, וועֶל אַיך מִיר שווין אַן עצָה געבן».

אלְעָה האָב מִיר אַיבְּרָאָשָׁט מיט זיינְר פֿיְינְעָר טְעַכְּנִיק אַין אָפָּן זאגָן אַ שְׁרִיבָּעָר אַ גְּמִילְתְּ-חַסְדָּ.

די אלְעָה תְּחִירָצִים זיינְעָן מִיר צוֹנוֹץ-גַּעֲקוּמָן. אַיך האָב אַוּוּקְּגָעָע שִׁיקְּט אַ ברְיוֹול צו אַ באָקָאנְטָן מעצְעָנָט, וואָס האָט מעָר געלט ווי חַשְׁקָעָס אַוּוּקְּצּוּלִיְּיָעָן, אַן אַיך האָב גַּעֲשָׁרְבִּין אָזְוִי :

ליבער הער, מינע אינטערענס פאדרון א הונדערטער. איערע אינטערען, ווידער, פאדרון, או איר זאלט נישט געבן, נאר איזוי ווי אן א תירוץ, קענט איר דאס נישט טאגן, ווילע עס פאסט נישט, און איזוי ווי אויסטראכטן א גוטן תירוץ, איז און ארבעט וואס פאדרט צייט און שכט, שיק איך איך א פרטיך צעלט מיט תירוצים. יעדער תירוץ האט א נומער. קלייבט זיך איס דעם תירוץ וואס איך איך מעז צום הארצן, ציכנט אן מיט א רויט צלמא, און שיקט צורייך דאס צעטס". איזיף מארגן האב איך מיט דער ערשותר שנעל-פאסט געראגן א בריין, אינועויניג איז געלעגן א הונדערטער!

אין אַקְטִיאָרָן קֶלֶוב

אליך בין ארוף אויף אַהעכְרָן שטאָק

פונם קאָפַיַּי ווֹאוּ דֵי אַידִישׁ אַקְטִיאָרָן האָבָן זַיְעַד בִּירוּשָׁע. אויף דֵי
בענְקָן ווֹאָס שְׂתִיְעָן בִּים אַרְיָנוֹגָן צָמָס «אָפִיס» זַיְנָעָן גַּזְעָסָן צָוַיִּי¹
עלְטַעַרְעַ אַיסְגָּעַדְינְטַע שְׂוִישְׁפְּילָעַר, אוֹן עַפְעַס גַּעַשְׁמוּעַסְט. זַיִּי האָבָן
זַיִּיךְ גַּעֲטִיכְתַּ מִיטַּהְסְטַבְּאַגְּבָאנְגָעָס פָּוֹן אַ צַּעֲקְנִיְּשַׁטְּ פָּאַפְּרִיפְּדַעְלָע
אַרְוִיס. זַיְעַרְעַ אַוְיגַן האָבָן דַּעַקְלָאַמְּרַט עַפְעַס אַשְּׁאַרְפָּן מַאנְגָּלָאָג (פָּוֹן
יעַקְבָּ נַגְּדִינְגָּן? פָּוֹן מַשָּׁה רִיכְטָעָרָן?)

דַּעַר עַלְטַעַרְעַר פָּוֹן דֵי צָוַיִּי האָט זַיִּיךְ מִיטַּ מִיר גַּעַרְיסְט אַזְוִי
גְּרִינְטְּשָׁעַר ווַיַּאַיךְ ווֹאָלָט גַּעַהְאָטָן אַן אַיְגַּן טַעַטְעַר, מִיךְ גַּעַרְופָּן «טָאָ
טָעַלְעַע», אַן מִיךְ גַּעַרְעַטְגַּט ווֹאָס מַאְךְ אַיךְ עַפְעַס? — «אוֹי אַ גַּעַוּנְט
אַין אַיְיךְ, אַיְעַרְ שְׂרִיבָן אַיְזָן דַּאַךְ גַּאַלְד, פָּעָרָל, אַזְוִי זַאַל מִיךְ גַּאַט
אוּפְּרִיכְטָן! אַן אַיְעַרְ פָּאָר, זַוְּנָט אַיר אַ קַּעְנְגָּג.

דַּעַר סֻוֹף סְעַזָּן דַּעַרְגָּעַט זַיִּךְ, מִזְוֹכָט «אַנְגָּזְשָׁמָאָס». אַלְעַ קְוּמָעַן
אוּסְגַּעְפּוֹצְטָעַ, ווַיַּסְפְּאַסְטַּ פָּאָר זַיְעַרְעַ «זַשְּׁאָגָרָן» — זַוְּנָט גַּעַבְּעַךְ אַבְּיסְלָ
רוּם, אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוּט.

די לַיְבָהָבָרָין: אַן לַעֲבָן אַיְזָן זַיִּאָ פְּרוּי ווֹאָס אַיִּז שְׁטָאָרָק
צְוָגָעַבְּוָנְדָן צַוְּאַרְמָן אַזְוָן צַוְּאַרְקִינְד. אַהֲעָדָר קְוָמָט וַיַּגְּבָעַנְ
«פָּאַרְפִּירְעָרִישׁ» אַנְגָּעַטָּן, אַן שְׁמִיכְבָּט מִיטַּ אַ גַּעַפְּיִינִיקְטָן, מִידָּן שְׁמִיכְלָן.
די אַינְטְּרִיגְגָּאַנְטָקָעָ קְוָמָט אַהֲעָדָר שְׁטָאָרָק אוּסְגַּעְבָּעַסְעָרָט. די פְּלָאָ
טִינְוּמָ-לְאָקָן פְּרִישָׁ פָּוֹן אַוְנְטָעָרָן קְרוּיזְ-אַיִּזָּן.

די סְוַרְעַטְיָן האָט הַיְנָטָן צְיִינְגְּוּוּיִיטָק, אַבְּעָרָ זַיִּאָן פְּרִילְעָר. זַיִּ
גַּלְעַט זַיִּיךְ דֵי הַיְפָטוּן, בָּגָעַצְטָן זַיִּיךְ אַלְעַ זַוְּיִילָעַ די פָּאַהֲלָעָר אַזְוָן
מוֹטְשָׁעַט דַּאַס קְוָרְצָעַ קְלִיְּדָל אַירָס אַרְוִיפְּצָוֹן, אַרְוִיפְּצָוֹן.
דַּעַר זַוְּגָעָר (קִיְּין זַיְגָעָר זַיְנָעָן אַן אַיִּישׁ טַעַטְעַר נִישְׁטָאָ)
גַּאַר זַיִּגְעָר (גַּיְיטָ אַרְוִמְגָעְוִוְיִיקְלָט דַּעַם האָלָן אַן מַאְכָל:
עַנְפְּעַטְפְּ-פְּיִ-עַנְטְּרָאָף... אַן דַּעַר פָּאַטְעַרְ-דָּאַלִּיסְטָ רַעַדְט אַוְמִיסְטָנָעָ
גַּאַר הַיְיּוּרִיקָעָר, ווַיַּעַר אַיִּז, עַס זַאַל קְלִינְגָעָן «פָּאַטְעַטְישׁ».

* * *

אַרְיָאַרְיד פון קונגסט. דער דיע רעקטאָר פון דער פרֹאוּווֹן אַז גַּעֲקוּמָעָן אַז שְׁטָאָט אַרְיִין אַיְנוּהָאנְדֶּלְעָן סְחוּרָה. עָרְהָאָט אַוִּיךְ זַיְךְ אַגּוֹט טּוֹלִיפֵּל מִיט אַ פִּיוּם-קָאַלְנָעָר. אַז שְׁזִין בְּרִיאִיט אַוְיסְגַּעַנְיִיפְּטָן קְרָאָוָאָט בְּלִישְׁטְשָׁעָט עַפְּעָס אַ פֿרְעָזְדִּימְעָבָן דִּיקְעָזָאָר. עָרְקִיְּת אָזָן רַוְיכְּרָעָט אַגּוֹט צִגְאָר, וּוָאָס לְאָזָט פון זַיְךְ דָּאָס אַש נִיט אַרְאָפּ.

אוֹ עָרְ צַעְקָנְעָפְּלָט זַיְךְ, זַעַט מַעַן : אַוִּיךְ דָּעַם קִיְּטַ-גַּאֲכַהְעֲנָגָעָר פון זַיְינְ זַיְגָעָר אַז עַפְּעָס אַ מְעָדָאָל, אַדְעָר אַ קְמִיעָ (קָאַמְּיִיעָ). דָּאָס אַז מְתָהָה, זַאֲגָט עָרָ, פון מִינְיָעָ אַנְהָעָגָעָר, דָּעָר שְׁטָעָקָן אַוִּיךְ, דִּי דִּימְעָנְטַ-שְׁפִּילְקָע אַוִּיךְ. מַעַן בְּאוֹאָרָפְּט אִים מִיט מְתָהָנוֹת קָאַנְיִינְהָאַרְעָז. עָרְ צַעְרָעָט זַד מִיט מִיר : «הָעַלְאָ, טְאַטְעַלְעָ, וּוָאָס מְאַכְּט אַרְ ? הָאָ ? וּוָאָס אַדְמָאָר ? . . . — פִּינְ, פִּינְ, גָּאטָ צַו דָּאַקְעָן ! וּוְיָדָעָר גָּאַטוּעַלְיִקְעָר . . . פְּלָעָגָט זַאֲגָן (עָרְ דְּרָמְמָאָנָט עַפְּעָס אַ וּוּרְטָלְ פון אַ פְּאָרָשְׁטָאָרְבָּעָנָעָם שְׁוִיְּשִׁפְּלָעָר) קְוָמָט, טְאַטְעַלְעָ, מִיד זַעַט שְׁפִּילְגָּן. אַיְן דָּעָר רַאֲלָעָ פון «אִידְיָשָׁן גֶּלְחָ» בֵּין אַיְיךְ בָּאַמָּת אַגָּט.

סְאַיְן יָאַרְיד, מִידָּאָרְף זַיְךְ אַגְּאָנְזָן זְשִׁירָן אַוִּיךְ אַיְבָּעָרָאִיר. שְׁוִיְּשִׁפְּלָעָר הָאָבָּן אַמְּיאָוּסָע טָבָּע : זַיְיָ עַסְּן, אַז סְאַיְן אָפְּנָים אַכְּלָל, אַז דָּעָר קָאָפּ, וּוְיְשָׁטָאָלָץ עָרְ זַאֲלָ נִישְׁתָּזְיָן, מַזְוָּזָה זַיְךְ נִוְיָּגָן צָוָם אַיְגָעָנָעָם נַאֲפָל — וּוּעָן עָרְ וּוְיָלָ אִים בָּאַדְיָנָעָן.

עָרְ דִּירָעָקְטָאָר פון דָעָר **פְּרֹאוּוֹנִיךְ** הָאָט אַ וּוּבָ, בְּרָעָנְגָט עָרְ סְיֻוּבָ אַוִּיךְ. אָפְּשָׁר אַז זַיְעָרָבָן. אָפְּשָׁר קָעָן זַיְךְ בְּעָסְעָר דִּינְגָעָן. דִּי דִּירָעָקְטָאָרְשָׁע אַז אַז עַלְטָעָרָעָ פָּרוּבָ, הָאָט זַי נִשְׁתָּגָעָן דִּי יְוָנְגָעָ אַז שְׁיִינְעָ מִינְדְּלָעָ, דְּרִיעָן זַיְךְ יְעָנָעָ אָוְמְזִיסָּט אָוּפָן קָאָרָעָק. אַיְצָט שְׁפִּילְטָדִי לְאַטְעָרִי פָּאָר דִי «מוֹטָעָס» אָזָן «כָּרָאָקְטָעָר-שְׁוִיְּשִׁפְּלָעָרִינָס». דָעָר מַזְדִּיקָעָר שְׁטָעָרָן פון דִי לִיבָּיָהָאָבָּעָרִינָס אַז אַינְטָרָגָאָנְטָקָעָס. וּוּעָט עָרָשָׁט אַוִּיגָגִין שְׁפָעָטָעָר וּוּעָן דָעָר דִּיקְעָר דִּירָעָקְטָאָר וּוּעָט צְוֹרִיקְ-קְוּמָעָן אַיְגָעָר אַלְיִין, בָּעַת זַיְין וּוּבָ וּוּעָט זַיְין אַז שְׁיִינְקִיטִ-סְאַלְעָן אַזְוָד זַיְךְ לְאָזָן קָרִיזְלָעָן דִי לְאָזָן אָוּפָן קָאָפּ אַז אָפְּרִינְיִיקָן דִי הָאָרָ פּוֹנָם פָּנִים.

ליאַגָּגָן :

— וואָס רעדסטו, טאטעה? דער גאטזעליקער ג. פֿלעגט זאגן,
או אַיך בֵּין אַ — —
— אַיך קען מאָכוֹן אַ זאגֶן אַכְצָן אַזְוִינָעַ ...
— אַין יענער רַאֲלָע בֵּין אַיך אַ גָּאת!
— וועָן גָּאת הַעֲלָפֶט, ס'אָיו דָא פֿרְנָתָה —
— לִיטָעָרָצְיעַ? כְּהָאָב עַס אַין דְּרַעַד! — אַיך ווֹילַעַן!
אַיך קְלַיְבַּ רַעַשְׁתְּלַעַךְ פָּוֹן שְׂמֻוֹסָן, ווי שְׁפַעַנְעָר וואָס פֿלְיעָן פָּוֹן
אָונְטְּעָרָן הַוּבָל.

די יונגע כַּאֲרָקְטַעַר-שְׁפִילְעָרִין, מיטן בלײַיכַן לִיאַלְקָע-פָּנוּם אָוּן
רוֹיטְלַעַכְעַ קְרוֹיזָן, וואָס קְרִיכַן פַּאֲרָשִׁיטַ פָּוֹן אָונְטְּעָר אַיר הַוּט, אִימְיטִירַט
אָן אַקְטִיאָר וואָס קוּמֶט אַרְיַין אַין טַעַטָּעָר אוֹיף רַעַפְעַטְצִיעַ. דער
קְרִיטִיקָרַ האָט נְעַכְּטַן אוֹיף אִים גַּעֲשִׁיבַּן שְׁלַעַכְסַ (וי אִימְיטִירַט) קוּמֶט
דער אַקְטִיאָר אַרְיַין אַיְינְגַעַשְׁדוּמָפָן. די שִׁיך זַיְינָעַן אוֹיף אִים גַּרְוִיס.
דער קַאְפְּעַלְיָוָש אַין אַיבָּעָר די אוֹיגַן, דַּאֲרְבָּלַ העַנְגָּעַן אַראָפַּ! אַפְּלוּ
דער שְׁטַעַקָּן אַיְ אִים קְיַרְצָעַר גַּעַוָּאָרָן! עַר מַוְּזִּיךְ אַנְבִּיגְוָן אַבְּיסְסַ ...
פַּאֲרָקְעָרַט, ווֹידָעָר, האָט דער קְרִיטִיקָרַ אִים (נְעַכְּטַן) גַּעֲגַבְּן אַ
גַּלְעַט אַיבָּעָר דער באָקָ, קוּמֶט עַר הַיְינִינַט אַרְיַין אָוּן הַינְּקַט: די שִׁיך
זַיְינָעַן אִים גַּעַוָּאָרָן צַוְּנָג ... דער קַאְפְּעַלְיָוָש אַין אַונְטְּעַגְוּאָסָקָן.
שְׁפִיזַּי קָאָפַּ, די אַרְבָּלַ זַיְינָעַן קְוֹרִץ, דער שְׁטַעַקָּן אַין אַונְטְּעַגְוּאָסָקָן.
— וואָס פַּאֲרָאִינְטַעַרְעִיסְרַט אַיך אַמְּמִיסְטַן אַין טַעַטָּעָר, פְּרִינְט
נָאְדִּיר? — פֿרְעָגַט מַיךְ אַן אַקְטִיאָר, גּוֹטְבּוֹדְעָרִישַׁ, צְרוּעַכְטַּמְאַכְנָדִיק
דָּעַם קְנוּפַּט אַין מַיְין שְׁנִיפְעָס.

— אַיך מַאְך מַיךְ גַּרְוִיס אָוּן אַיך עָנְטְּפָעָר:
— מַיךְ אַינְטְּעַרְעִיסְרַט אַין טַעַטָּעָר הַמְּ ... — דָאָס פּוֹבְּלִיקָום אוֹיף
דַּעַר זַיְיט בְּינָעַ אַן די אַקְטִיאָרַן אוֹיף יַעַבְעַר זַיְיט בְּינָעַ! ...
די עַרְשְׁתַּע שְׁפִילְעַן שְׁטַעַנְדִּיקַ בְּאוֹאָסְטוֹנִיקַ קְאַמְעַדְעַ, די אַנְדְּרָעַ
שְׁפִילְעַן שְׁטַעַנְדִּיקַ אַומְבָאָוָאָסְטוֹנִיקַ טַרְאַגְעַדְעַ, הַמְּ, ווי בַּי אַיך אַיְ
דָא אַנְגָּעוּרְיִיכְעָרַט. מַקְעַן דַּעַרְשִׁיקַט ווּעָרַן ...

טְרִיווֹרָה

1

על מסכת זיך, איר גיט פארביין און איינער אויג זעם, אבער ס'שווארצפֿל פון אויג וויסט נישט דערפּון. דער אייגענער שכֶּל אליען איז ווינצַּיק. יעדער מענטש וואָלט באָדָרְפַּט האָבן צוֹויִי שכֶּס. אַ שְׂכֶל וְאַס וְאַל אָרְבָּעָתָן אָנוּ אַ שְׂכֶל וְאַס וְאַל אָכְטוֹנוֹג גַּעֲבָן אָז דַּעַר שְׂכֶל וְאַל אָרְבָּעָתָן אָהִינוּ וְאוֹמָבָּאָדָרְתַּת. וְאַס וְאַל דַּאס וַיֵּן מַעֲטָאָפִיַּיךְ וְעוֹן אִיר גִּיט אַ זָּאג : "מִינְיָעַ אוֹיגַן שְׁעַמְעַן זִיךְ מִיר צַוְּקוּן אִין פְּנִים אַרְיִין ?" נִין, נִישְׁתְּ קִין סַעְפָּרְפִּיךְ נָאָר אַ פָּאָרְעָנְדִּיקְטָעָר אַיְינְמַאְלְ-אַיִינָס, וְאַס מַקְעָן אִים נִשְׁתְּ כָּפּוֹן בַּיְּ דַעַר האָנט . אִיר זָאגְט : "אָוְמְשֻׁטְּעַנְדָּן", "פָּאָסְרוֹנְגָּעָן". אִיר זָעַטְתָּ אלְיַין אַן אָוְמְשֻׁטְּאָנד, אלְיַין דַּי אַיְינְצִיקָּעָ פָּאָסְרוֹנָג אַין דַעַר וּוּלְט .

2

בְּילָאָזְאָפִיעַ. וְאַס אִין עַס אַזְוִינָס ? ס'אִין דַעַר וּוְילְן צַוְּ פָּאָרְבִּיטָן דַי גְּרוּסַע שְׂדָעָק פָּאָרְן וּוּעֲרִיזָאָס-זְעַן מִיט אָוּמוֹכְטִיקָעַ קְלִיְינִיקִיטַן. פְּילָאָזְאָפִיעַ פָּאָרְעָנְטְּפָעָרַט נִשְׁתְּ. זִי פָּאָרְדָּעָט, שְׁלַעְפָּעָרַט אַיִינָס, צִיט אָפְּ דַי פָּרָאָגָן פָּוּן שְׁתָאָרְ-צִיטְ-דָּרִים מִיט דָעַם, וְאַס זַיְגַּט אָוּוּק אַ הָאָר, שְׁפִיטָאָן אִין דַי הָעַנְטָן אַן פָּאָרְ-מַעַסְטַן זִיךְ מִיט אַ הָעַקְל, אָוִיפְּצָעְפָּעָנָעָן דַי הָאָר. עַס אִין אַ גַּעְדָּאָנְקָעָן-שְׁפִילְ וְאַס פָּאָרוֹיִילַט דַי צִיטַת. טַאָקָע דַי זַעְלְבִּיקָעַ צִיטַת וְאַס שְׁפְּרִינְגַּט אָנוֹנוֹ וְוי אַ לְעַמְפָעָרַט אִין אוֹיגַ אַרְיִין . "וְאַס אִין צִיטַת ?" פָּרָעָגַט דַעַר פִּילְאָ-זָאָפִיקָעָר אַן זַעַט זִיךְ דָעְרוֹוִילַ אָוּפְּ דַעַר צִיטַת אַן דָעְרָהָרָגָעַט זַי צְבִיסְלָעַר .

"וְאַס אִין רְוִים ?" פָּרָעָגַט דַעַר דָעְנָקָעַר אַן קְרִיכַט דָעְרוֹוִילַ אַין דַעַר מַעֲרָתַה-מַכְפָּלה, זָוּן וּוּרְטָעָר אָוּפְּ עַטְלְעַכְעַ צָעַנְדָּלִיק יָאָר . אָוּן בֵּין עַר קוּמָט אָרוֹסִים אִין דַס שְׁוִין סִיְּוּיִ פָּאָרְעָנְטְּפָעָרַט .

3

זַי טְרוּמִיטָעָרַן מִיר אִין אוֹיגַ אַרְיִין : אָבִיעַקְטִיוֹ, זַי אָבִיעַקְטִיוֹ וְוי אַ קִידְוּשַׁ-גְּלֹעֹזַ, זַיְעַר גּוֹט . אַלְכִּיְזַיְן אָבִיעַטִיוֹ וְוי אַיךְ קָעָן . דַס הַיִסְטַּסְטִוְתִּישְׁ .

דאָס גַּעֲזָל אֵין פָּאָר וּוּמְעָן אֹן אַבְּיַעַט, אַ דִּינְגָּנוֹיךְ? פָּאָר
מִיר, אַיִּיעַר גַּעֲטְרִיִּיעַר לְעוֹזֶר קַאֲסְטֻעַלְשְׁפָעַנְעָר! נַעֲמַת מִיד אַוּזָּק
פָּונְגָּס קִידּוּשְׁ-גַּעֲזָל אֹן סְקִידּוּשְׁ-גַּעֲזָל הַעֲרָט אָוִיף צֹ זִין אַבְּיַעַטְיוֹן.
וּוַיְלַל עַס אֵין נִישְׁטָא דָאָס בִּיסְלַ טּוּבִיַּעַט וּוּאָס זָאָל דָאָס אַבְּיַעַטְיוֹן.

4

אַיִּיךְ בֵּין מִיר, הַיְהָא, אַ נַּעֲסֵט פָּאָר
טְרָאַכְּטוֹנְגָּעָן. קַוְמָעַן אַנְצּוֹפְּלִיעַן דַּי בִּידְנַעַן גַּעַדְאַנְקָעַן וּוּי פִּיגָּל, פָּוֹן
רַעֲגָן פָּאַרְגָּעָץְט. זַיְיַי בַּעֲטַן זִיךְיַי מִיר: «גַּוטָּעֶר פְּרִיְּבַּט, לְאֹנוֹ
אַרְיַיְן! אַנְיִיט קַוְמָט אַוִיס, חַלְיָה, נַעֲכְטִיקָו אִין דְּרוֹיְסָן». אַיְךְ לְאֹנוֹ אַרְיַיְן
דַּי טְרָאַכְּטוֹנְגָּעָן. גַּיבְזַיְיַי מִין גַּאנְצַ אַדְגַּעַצְעַלְט. וּזְאוּזָעַן זִיךְיַי דַּאַרְטָן,
זַיְגָעַן, לְבִילְעַן זִיךְיַי, אֹנוֹ אַיִּין מִיר פָּאַרְגָּעָסְן זִיךְיַי.
אַבְּעָר קִיְּין שְׁלַעַכְתַּה אַרְצַה אַיִּיךְ אָוִיף זִיךְיַי נִישְׁטָא. וּוּי דַי נַעֲסֵט
קַעַן נִישְׁטָא אַבְּבָן קִיְּין שְׁלַעַכְתַּה אַרְצַה אָוִיף דַי שְׁוֹאַלְבָּן וּוּאָס אַבְּבָן זִיךְיַי
גַּעֲבוּיטִים, אַדְעָר אָוִיף דַי לִיְדִיקִיטָן וּוּאָס פִּיפָּן דַּאַרְטָן, וּוּעַן דַי שְׁוֹאַלְבָּן
פְּלִיעָן אַוּזָּק.

כְּבָין בֵּין אַיִּיךְ אַיִּין דַי הַעֲנָטָה, שְׁקָלָאָפָּן מִיְּנָעָ. אַיִּיךְ מוֹזָעָרָה
קִינְגָּן מִין טָעָרְמָיָן אֹנוֹ פָּאַרְטִיק וּוּעָרָן אֹנוֹ אַהֲיֵם פָּאַרְטִיק אָוִיף יָמָ-טָובָה.
פָּאַרְשְׁטִיטִיט אִיר מִיךְ, טְרָאַכְּטוֹנְגָּעָן מִיְּנָעָ?

5

אַאֲס לִידְעַרְבּוֹה, נָנוֹ דָאָס לִידְעַרְ-
בּוֹר. אַבְּעָר דַי פְּלִיגְזַיְיַי וּוּאָס אֵין צְוִוִּישָׁן דַי שְׂוֹרוֹת בְּאַגְּרָבָן
גַּעֲוָאָרָן! אַט אֵין (שְׁרִיבְּטַה עַר) דַעַר קַלְיָנְגָּעָר זְיַלְבָּעַרְגָּעָר
פִּיגָּל פָּוֹן דַעַר טְוִיטָעָר פְּלִיגְזַיְיַי אָוִיף דַעַם וּוּאָרט «גַּאטָּה»
אַיר פְּלִיגְזַ-בְּלָוָט אָוִיף דַעַם וּוּאָרט «רַחֲמָנוֹת». אֵין דַעַן וּוּלְכָבְּרִיסְ-אֵין
וּוּאָרט אַיִּם לִידְעַרְבּוֹד פָּטָעַטְשִׁעַר וּוּי דָאָס פָּאַרְלְוִירָעָן לְעַבְנָן פָּוֹן
אַ פִּיגְזַיְיַי?

גַּעַם-אָנוֹ (זָאָג אַיִּיךְ) אֹנוֹ עַמְּעָר מִיטַּשְׁ אַטְמָנָס אֹנוֹ גִּיסְ אִם קְרִיךְ
אַיִּין בְּרוֹנְגָּעָן אַרְיַיְן, וּוּעַט דַעַן דַעַר בְּרוֹנְגָּעָן וּוּעָרָן פּוֹלְעָרָ?

6

אָוִיף מִין טִישָׁל גַּעַלְעָה בְּלוֹמְלָעָה. אַיִּיךְ
זַיְיַי מִין אָוִיגְזַי אַ בְּלַיְ-חַוָּבָה. אַיִּיךְ דַי גַּעַלְעָה גַּעַלְעָה בְּלוֹעַנְיָשָׁן מוֹזָעָרָה
אַיִּין מִין לְעַבְנָן אַרְיִינְשְׁטָעָן אֹנוֹ פָּאַרְזִיגְלָעָן מִיטַּשְׁ מִין טְרָאַכְּטָן.

און די פיאלאטעןע זידנש פון מײַנע פֿאָרְהָאנְגָּגָן, און די פִּיר געטְרִיעַ ווענט און די בִּכְעָר אָנוֹן די עַטְלָעֶבֶן עַפְלָ. אָנוֹ דֻּעַם גָּאנְגָּ פֿאָלְשָׁע צִיֵּן אָרוֹפָּן וּאֲשִׁיטִישׁ אַין מֵין בָּאָדְ-צִימָעָר (נִיטַּ מֵינָעַ ?) אָנוֹ די אָפְגָּעָקָאָבָטָע, צָעַפְלָאָטָשָׁקָעָטָע זִיְּפָ אָנוֹ די גָּאָלְ-קָלְיָנְגָּלְעָד די פֿאָרְוָשָׁאָרָן וּוּרְטָע.

אַיך פֿאָגָנָאָךְ מֵין אוֹיג, מֵין אוֹיעָר, מֵין בּוֹיךְ, מֵין פּוֹס. וּאוֹ זַיְּנָעָן, בֵּין אַיךְ אוֹיךְ. וּאוֹ זַיְּנָעָן נִישְׁתָּחַ, וּוֹיְזָ אַיךְ נִישְׁתָּמַעְןָ פְּנִים. קָעָנָעָן זַיְּ דָעַן עַפְעָס מַעַר פּוֹן מִיר פֿאָרְלָאָנְגָּגָן ?

7

סָאוּ דָּרִיְּפָעָרְטָלָן נָאָכָטָן.

אַינְדְּרוֹיסָן גַּעַשְׁמָאָקָעָר חֹושָׁךְ. רִיטְמִישָׁעָר רַעֲגָן. אַינְגָּוּזִינִיכְּ, דָעַר גּוֹטוּעָר, גּוֹיוּעָר שְׁלָאָךְ. מִידְקִיָּת רִיטְאָוִיףְּ מֵינָעַ הַעַנְטָ-קָעָבָלְעָד, הַיִּסְטָ פֿאָרְטִיק וּוּרְעָן אָנוֹ קָרִיאָת-שְׁמָעָ לִיעְנָעָן. אָבָעָר צַו וּוּעָלְכָן גָּאָט ? צַו דֻּעַם פּוֹן «קּוֹגֶל אָנוֹ חָרוֹסָת ?» צַו דֻּעַם פּוֹן וּוּיְרוֹיךְ אָנוֹ גָּלָאָקָן-שְׁפִּיל ? צַו דֻּעַם וּאָסְ רִיצְצָת אָנוֹ די פְּלוֹי אָרוֹפָּן עַלְעַפְאָנָט, דֻעַם עַלְעַפְאָנָט אָוִיךְ דָעַר מוֹיזָ ?

8

לָאָט זִיצְט אַין הַיְמָל אָנוֹ בָּאַשְׁאָפָט אָסְטָמָא. פְּרוֹאוֹוֹת אַלְיָין אֹוִיס יַעֲדָר בִּיסְלָ אָסְטָמָא אַיְעָר עַס גִּיטָּ אָרוֹיס פּוֹן הַיְמָל-פֿאָבָרִיךְ, וּזְאָרְפָּט צַו אַ כְּרִיפָ וּוֹאַ מְדָאָרָט, שְׁטָעָלָט אַרְיָין אַ פִּיתָּ. דָעַר מִיסְטָעָר אַין פֿינְקְטָלְעָד. דָעַר מִיסְטָעָר אַין פֿרְעָצִין. דָעַרְנָאָד אַ זִּיגָּל. אַ נּוֹמָעָר, אַן אַדְרָעָס. יַעֲדָר בִּיסְלָ אָסְטָמָא אָוִיךְ זַיְּן אַרְטָן. גַּעַאֲמָעְטִירִישָׁן, אַרְדָּעָנוֹגָן.

אָבָעָר אַ קָּלְיָינְעָר טָעוֹת מָאָכָט זִיךְרָאָפִילָו בַּיְּ גַעְטָעָר. הַאָט מַעַן (אַין הַיְמָל) גּוֹזְגָּלָט אָנוֹ גַעַשְׁקִיט דִּי נִיעַ אָסְטָמָאָס אָנוֹ סְהָאָט זִיךְרָאָפִילָוֹיְזָן אַן אַיְיָ אָסְטָמָא אַין דָא צּוֹפִילָ. קִיְּן מַעְנָטָשָׁ נִישְׁטָמָא פָּאָר אַרְיָה. וּאָסְ טָוָט מַעַן ? פֿאָרְקְנִיטִישָׁט די «גָּאָטָהִיטָן» דֻעַם שְׁטָעָרָן אָנוֹ טְרָאָכָט אָנוֹ טְרָאָכָט אָנוֹ זָאָגְט אַזְּוִי :

אוועקווארפֿן די איבערגעבליבענע אַסְטְמָא קען מען נישט ווילַ
אלְצִדְינֶג ווֹאַס אֵיך באַשָׂאָפּ אַיז אוֹיסְגָּעַצְיִיכְנֶט. דעריבער קען מען
ニישט לאָזָן אָזָן אַסְטְמָא אַרְוָמְגִין לִידִיק. ווּאַל אֵיך באַשָׂאָפּ אַמעַנטְשָׁן
אַיִגְן סְפָּאָר דָּעַם צְוֹעַק עֲרַב זָאַל לִידִין פָּוּן אַסְטְמָא. אָזָן אַיצְט
(מאכט גָּאָט) זָאַל יַעֲדָר אַינְיָעַר אַזְוִי גּוֹט זִין אָזָן מִיךְ נַעֲמָעַן לְוִיבָּן אָזָן
הַימָּלְ-אַרְיָין אָזָן זַיְגָעַן הַלְּכוּיה.

9

אֵיך אָזָן זִי, ווֹעֵר מִיר זָאַלְן נִישְׁתְּ זִי,

גִּיעַן אַיבָּעַר די שְׁנִיְּגָאָסְן פָּוּן אַקְלִין שְׁטָעַטָּה.
זָאָטָע, בָּאַטְוָלִיפְּטָעַ מַעַנְטְּשָׁן שְׁפָאַצְּרָן אַיבָּעַר דִּי וּוּאַלְדְּ-וּוּעָן אָזָן
שְׁלִינְגָּעָן אָזָן שְׁפִּיְעָן לְוֹפְּטָ. שְׁלִיטְנְ-גְּעַלְקְלָעַד. אַסְפִּיְמִין וּוּאַרְטָ! שְׁלִיטְעַ
לְעַד מִיטְ גְּעַלְקְלָעַד. קְלִיְינָעַ יַוְגָעַ פְּעַרְדְּלָעַד גִּיעַן אִין גַּעַשְׁפָאָן וּוּי
לְסְטִיקָעַ אִינְגְּלָעַ. בֵּי זַי אַיְן נַאַךְ דִּי אַרְבָּעַט אַשְׁפִּיָּה. אַשְׁטִיף טָאָן
אַבִּיסָּה. זַי דּוּרְכְּלִיְיָפָן אַיבָּעַרְן שְׁנִיָּה. פָּאַרְוּאָס נִישְׁתְּ ?
עַלְטָעַרְעַ, גְּרָעַסְעַרְעַ פְּעַרְדְּ קְוָקָן אַסְפִּיְמִין זַי פָּוּן אַזְוִיטָ.
— שְׁנַעַלְקָעַס.

מִיר גִּיעַן, מִינְיָן אַרְעָמָט אִינְגְּרִינְגְּלָט אָזָן אַירָע. צְוֹוִי פָּאָר אַוְיָן
לְאָזָן זַי אַנְטְּקָעָן. דִּי וּוּעַלְטָ אַיז דְּרִין אָזָן וּוּיָס אָזָן וּוּיָס. דָּעַר טִידָ
אַיז אַונְטָעָרְ שְׁנִיָּה. אַבָּעַר זַיְן פְּאַרְחָאַלְטָן לְעַבָּן אַיז מִיטְ גִּיגָּל וּוּאַס
פְּלִיעָן אַיבָּעַר אַיִם.

בַּיְמָם רָאַנְדָּ פָּוּנָס טָאָג לְעַגְעָן מִיר זַי אַן.
דָּעַר סְאַנְכָּעַ-וּוּאַלְדָּ נַעַמְתָּ אָנוֹן אַרְיָין אַינְמִיטָן אָזָן פִּידְט אָנוֹן אַזְוִי
וּוּיָיט וּוּיָ מִיר וּוּילָן.
דָּאָס שְׁנִיְּ-לִיְּדָעַד אַיז בְּלוּלְקָעַד, מִיטְ שְׁטָעָרָן אַוּסְגָּעַצְּרָט, אַנְגָּעָ
צִיטָעָרט.

— וּוּאַלְדָּ אָזָן מִידָּה.

— נַאֲכָת אָזָן אִינְגָּלָקְ.

מִיטְ פְּרִישָׁן פְּרָאָסְטָ אַנְגָּעַטְרוֹנְקָעָן, זַיְגָעַן דִּי פִּיטָּ, גִּיטָּ טָאַנְצָן
סְהָאָרִיךְ אָזָן דִּי אִינְגָּן זַיְגָעַן פָּוּל מִיטְ יוּמְ-טוּב.

10

אֵיך האָבָּא שְׁטִיקָל חַשְׁד אָז אַדְיכְּטָעַר וּוּאַס קָעַן נִישְׁתְּ צְוּטְרָאַכְּטָן
עַפְעָס אַגְּטָן נַעֲמָעַן פָּאָר זַיְן אַרְבָּעַט, קָעַן אַוּדָאִי אָזָן אַוּדָאִי נִישְׁתְּ

אויסטראכטן קיין גוטע ארבעט. די כיטרע גיבן זיך און עצה —
איד וויסט וואס איך מיין. זי רופן זיערעד לידער לוייט די ערסטע
שורות פון די לידער אלין, דאס איזו ווי א גריינגער גויאישער מנהג
זו רופן דעם זון נאכון טאטן. גאר אנדערש איז אבער, או מידארף
טאקו צוטראכטן א נאמען. דא קעו מען שון דעם פאטווער פונם קינד
דע רקענען לוייט דעם נאמען וואס ער גיט דעם קינד.

11

ז. ראלע וואס נעמן שפילן אין דער
לייטעראטור, ווי איז צו דערקענען א שריפטשטעלער לוייט דעם נאמען
פון זיינע העידן (בי שלום-עליכמען, אשטייגער, זיינען אלע נעמן
וואראהאפטיקע, בי פרצן, האלבזיבער, בי בערגעלסאנען, באוארנטע,
בי מיר — פאלשע, אונ אויעינגאך וויטער). או אייל אמאָל האַבָּן
א פריען מיטוואָך, וועל איך אונשריבן וועגן דעם עפֿעס גלאנצייקעס
און פון א קליינעם באטימ. נאר גיכער וועל איך פֿאָרגעסן. איז זאגט
מיר ס'הארץ אָ פרעכטיקער טאג היינט, נײַן? אַין מײַן נאַטְיכְּבִּיכְּ אַין
פארצ'יכְּנט "ברונג אָ פֿאָרָאַלָּעָ צוֹוִישָׁן פֿוֹנְטוּלָעָ אֵיד אָון פֿוֹנְטוּלָעָ
פּֿיד ... באָוִיָּו אָן בי די מִיסְטָעָ פֿאָעָטָן שְׂרִיבָן לִידָעָנוּ לִידָעָ אַנְּ
שְׁטָמָט ... טְרָאָכְטָן עַפְּעָס צָו ..."). — נאר מירץ דאס איז לאָן אויף
א צוֹוִיתָן מאָל, אָדָעָר — וואס עס איז נאָך גְּרִינְגָּעָר — אויף קִינְמָאָל
נייט ...

לייקוואוד

אָ אִין אַ פֿאַרְלֹוּירָעָנָעַ כָּאַטָּע אַין שְׁנִי.

אַ טִיְּשְׁטִיבֵּל פֿאַר דֶּוְרְכְּבָּלְאַדְּנוֹשְׁנְדִּיקָּעַ.

— גּוֹטוֹן אָוּוֹנְט !

וּוִי גּוֹטוֹ שְׁלִיחִים גְּרִיסְמָן מִיר. אֲוֹנוֹעָר לִיבְשָׁאָפָט נְעַמֶּט אַרוּם אַלְצָזְדִּינְגָּן דַּעַם אַרְיָמָעָן שְׁטִיבֵּל. אֲוֹנוֹעָר פֿרִיד צַעַצְנִידָט לִיכְבָּת אַין דָּעַר הוֹלְלָעָר לוֹפְּט.

די באַלְעָבָאָסְטָע טְרָאָגָט אָוּנוֹ אַנְטָקָעָגָן אָן אַרְיָמָעָן גּוֹטוֹאָוּנְט אוּיף אַ גַּלְעָדָנוּם טָאָז. זַי לִיגְטַּצְוָאָשׁ שְׁיִיט הַאַלְצָזְצָוָם פֿיְיעָד אַין קָאמִין דָּעַר טִיש אָזָן נְאַקְעָט אָזָן רִין וּוִי דַי מַמְּאָעָה הַאָט אִים גַּהְאָט. עַס שְׁמַעַט נְאַפְּט, וּאַלְדָּאָמָעָט. פֿאַרְוּוֹאַגְּנָעָטָע שְׁהָהָן. מִיר טְרִינְקָעָן דַי הַיְּסָעָטָי. די וּאַלְדָּוּוֹיְסְקִיט וּוּאָס קְנִיעָת בְּיִם פֻּעַנְצְטָעָר סָאַלְוָטִירָט. מִיר הַיְּסָן דָעַר נְאַכְט (אָזָן דָעַם קוֹטְשָׁעָר) וּוּאָרטָן אַין דְּרוֹיסָן.

לְפָעַטָּעָר זַיְגָעָן אֲוֹנוֹעָרָעָר לְפָנָן אָוּמָּה

רוֹאֵיך אָזָן קָעָנָעָן זַיְגָעָן אַרְטָן נְיִשְׁטָן גַּעֲפִינְגָּן. מִיר קָוּשָׁן דַי וּוּאוֹנְדָעָר וּוּאָס מִיר זַיְגָעָן. מִיר קָוּשָׁן דַי קְלִיְגָעָן אַיְבִּיקִיט וּוּאָס אַיְזָן אֲוֹנוֹעָר מִינּוֹט.

דָעַר באַלְעָבָאָס רָוקְט זַיְגָעָס פֿוֹן קִיד. צַעַהְלָכְטָט זַיְגָעָס זַיְגָעָנְדִיקָעָר עַגְמָתְנִשְׁפָּה וּוּאָס בְּרָעָנְטָן קְרָאנְק אַיְזָה זַיְגָעָן. עַר זַעַט זַיְגָעָנְדִיקָעָר אַלְיִין בְּיִי אַטְיָש, צִימְבָּלָט מִיטָּאָן אַיְנְצִיקָּן פֿינְגָעָר אַוְיָפָן נְאַקְעָטָן הַאַלְצָז אַזְוִי קְלֹעְזָמְעָרָשׂ וּוִי עַר וּוּאָלָט גַּהְהָאָט פֿאָר זַיְגָעָר אַקְלָאוֹוָר, אַדְעָר וּוִי עַר וּוּאָלָט גַּעַלְאָזָט בִּיטָעָרָן הַאָנָק אַרְאַפְּטָרִיפָן פֿוֹן דַי פֿנְגָעָר. דָעַרְנָאָר בְּאָפְרִיטָט עַר פֿוֹן זַיְגָעָן זַיְגָעָן זַיְגָעָן אֲוֹנוֹ אַרְיָבָעָר :

— הַיְּגָע ?

— נְיִשְׁטָן אַיְגָעָנְצָן.

— פֿוֹן נְיוֹ יָאָרָק גַּעֲקּוּמָעָן ?

— פֿוֹן נְיוֹ יָאָרָק.

פֿאַרְוּוֹיְקָלָט עַר אַ פֿאַפְּרִיאָס אָזָן אַ שְׁמוּעָס. בִּידָע דִין אָזָן פֿאַרְזִיכְטִיק.

— זי זינגען דא שווין אַ צוּוִיַּה חֲדַשִּׁים. ער און זיין פְּרוֹי. גע-
שעפֶטן זינגען נישט אווי. דאס הייסט: נישט שלעכט, נאָר נישט
אווי... נֵי-יָאָר אַיּוֹ גַּעוּזָן גּוֹט אַבָּעָר די יּוֹם-טֻבוֹבִים אַנְטְּרוֹפִּן זַי אַוְן סַע
ווערט לִידְיק. וואָס לַוִּיפִּן זַי אַוְן?

די באַלְעַבָּאַסְטָעַ דערלאָנגַט צעלְאַזְטָעַ, הייסע פּוֹטָעַ פָּאָר די
אַמְּעַרְקָאנְיִישָׁעַ קָוְכָּן-פְּלָעַצְלָעַר וּוָס וּוָרָן גַּעֲבָאָקָן אַיּוֹ אַן אַיְתְּעַרְנָעָם
פּוֹרָעָם, דערלאָנגַט «מיַפְּלָסִירָופּ», דערלאָנגַט אַן אַונְטָעַרְטָעַנְיִיקָן שְׂמִיכָה.

איַוִּיפִּן בְּרַעֲגַּפְּן פּוֹנָם נִיעָם גַּלְאָז טַי זִיצְט
«רִיטְּנָדִיק» אַן אַיְנְגָעַשְׁנִיטָן פָּעַנְצִילְ לִימְעָנָע. די טַי אַוְן מִין גַּעַלְיבָּטָע
אַטְעָמָעַן אַסְד אַוְן זַאֲגָן צָו.

אַיךְ פֿרְעָג:

— זַי גִּיטְעָס אַיְיךְ?

די ווּידְרָטָן עַנְטְּפָעָרֶט:

— ברוֹיט עַסְן דערפּוֹן קָעָן מַעַן נִישְׁטָה. אַבָּעָר אַלְוִיבְּ צָו גָּאָט.
מִיר הַוּסְטָן נִשְׁטָה — הָא, פָּאָפָּא?

— נֵי, דָאַנְקָעַן גַּאטַ, די גַּאנְצָעַ צִיְּטַ נִשְׁטָה גַּעהַוּסָט.
דָּעַר מָאַנְסְּבִּילְ מִיטְ די פָּאַרְפָּלְאַמְּטָעַ בָּאַקְּן צְעַרְירָט זַיְךְ, ווערט
לְעַבְּדִיקְ, אַ גְּוִירִיסְעַ דָּאַפְּעַנְגָּנוֹג אַיּוֹ אַבָּעָר אַיִּם:

— אַיר ווּוִיסְטַ, סְאַיּוֹ נִשְׁטָה אַזְוִי שְׁלַעַכְתַּו וּוּי מַעַן מִינִּינְט... מַעַן
עַסְטַ פּוֹנְדְּעַסְטוּוֹעָגָן. אַוְן הַוּסְטָן הַוּסְטָן מַעַן נִשְׁטָה. אַינְדָּרְפְּרָי אַיּוֹ אַבְּיִסְלָל
שְׁוּעָר... אַיְידָעָר סַע צְעוֹוָרִימָט זַיְךְ, אַוְן אַזְוִיְּלָאַרְוִיסְגִּינְיָן מַוּזָּן
מַעַן גִּיטְעָס אַ הַיְשָׁה שְׁטִיקָה וּוּגָן... אַבָּעָר בְּעַסְעָר וּוּי אַיּוֹ שְׁטָاطָם אַיּוֹ
עַס פְּאָרָטַ: אַוְאָלָה, אַ טַּיְיךְ, אַוְן דַּי לַוְפְּטַ אַיּוֹ זַיְסַ — כָּאַטְשַׁ שְׁמִירַ זַי
אוֹףְ בְּרוֹיטַ... נַאֲרַ וּזְאַדְעַן? זַי קְוּמָעַן נִשְׁטָה. עַד, וּוּן זַי זַאֲגָן
קוּמָעַן!

ער האט אַפְּגַּעַלְאַזְטָ דָעַם שְׁמוּעַס-פָּאַ-

דָעַם. זַי האט אַנְגָּהָהָיוֹבָן:

— דָא אַיּוֹ נִשְׁטָה קִיְּן אַרְטַ פָּאָר קִיְּן טִיְּהָרָוִן. סְאַיּוֹ ווּוִיסְטַ.
די יְוָנְגָעַן אַוְן מַוִּידָן וּוּלְאַן טָאָגָנְצָן... בַּיִּ אַוְן אַיּוֹ נִיטָאָ קִיְּן פְּלָאָץ
אַוְן קִיְּן מַוְיִיךְ האָבָן מִיר אַיְיךְ נִשְׁטָה... האָבָן מִיר גַּעֲקִיפְטַ אַ נִיעָם
לְאַמְּפַ — אַ גַּעַזְלִין-לְאַמְּפַ... אַיר וּזְעַט? אַט דָאָרָט הַעֲנָגָט עַר. ער

אי נישט ערגער ווי אן עלאקטרישער ... נאר מידאך אים אלע
וווילע אונטערפאמפען מיט לופט, אן נישט, גיט ער אויס.
זיז האט זיך פאָרְקוֹט אַוִיפֵּן לאָמֶפּ ווָס אַיז געהאנגען אַינְמִיטָן
שטייבּ, און האט געהאט צוּי "ברענערס" — זידנדיקע...
ער האט אויך געקוֹט אַרְוִיפֵּצּוֹ צוֹם לאָמֶפּ, געטראָכָט אָפְנִים מיט
רייטָם פָּן דער רויישנדייקער לאָמֶפּ-לִיכְטִיקִיט און לְסֻחָּה געוֹגָט מיט
אַ זִיפּץּ, ווָס אַיז אַין דער זעלבייקער צִיט געוֹעָן אויך אַ שְׂטִיקָל
הוֹסְט :

— אַיך לִיְּגַ אַ סְקַד האָפְעָנוֹנְגָעָן אַוִיפֵּן לאָמֶפּ ...
דאַ האט דער לאָמֶפּ גענומען שיפּעַן, און שְׂוּקָעַרְצָן, און אוַיסְגַּיְן...
איינְדרוּיסִין האט אויך אָנוּן געוֹאָרט דער לאָבְנְדִיקָעָר קוֹטְשָׁעָר, די¹
נאָכְט אָון עֲפָעָם אַ זִיס, בְּלוּ-פִינְקְלְדִיק, גְּרִינְ-גָּאָדָן לִיד ווָס די²
שְׂנִיאַיְקָע עֲרָד האט געוֹנְגָעָן מיט מִילְיאָנָעָן שְׂוּיְיגְנְדִיקָע גִּינְ-גְּפָעָק
?עַד ...

אדיע, אמעריקע!

(געשריבן א טאג פאָר מײַן אַפְּפָאָרָן
אַיִן סָאוּוּטָנֶפָּאָרְבָּאָנָה, יֹונֵן, 1926)

ה'ינט וויל איד מיד אפרען, גראנישט
שריעיבן. באטראקט, איד בעט אייך, דאס היינטיקע שרייבן ווי די וואָז-
קאצ'יע-מעתנה פון איד צו מיר, די פֿאַראָגְרָאָפָּן זאלן באטראקט ווערט
וואָו טאשנטיכל-געפּלוֹידער פון איינעם אַ נאענט-בָּאָקָאנְטָן (אפשר אַ
געטראַיִין אָוּן גַּעֲשֹׁוֹאוּרְעַנְעָם), ווֹאָס שְׂטִיטִיט בֵּי דָעַר פֿרְעַונְטָשָׁע פון
שיַּחַד אָוּן גַּעֲזֹונְטָן זיך.
אַיד בֵּין מיד פון מִינְעָן קְלוֹגְשָׁאָפָּטָן ווי פון מִינְעָן נְאָרְשִׁקְיָיטָן,
נאָרְדָּן דִּי שְׁוּפְלָאָדָן ווֹאָס טְרָאָגָן די אַלְעָ קְלִיְינְקִיטָן מְזוֹן זַיִן זַוְיבָּר
אוֹן שִׁין.

אויד מײַן גָּרְנִישֶׁט-זָאנָן מוֹז אַיְדֵל זַיִן.
מיד בין אייד.

אוון איך פויל מיך אפֿליך צוֹ זָגָן אֶזְעִיר בָּאָנְגָו ווּעַט מִיר זַיְן אָנוּ
מיין «קָאָלָם». אויב איך וועל אים דארפן אויסלעשן אויף אַ צִיטַט,
בֵּין איך וועל מיך אַפְּרוּעָן, מיינע שריפטן אַינְגָּרְדָּנָעָן, מיין בִּיסְטַל
דאָרבָּעָרְגָּרָאָן צָנוֹנְפָּנְעָמָעָן, אוון זיך מיט אַם לְאָן אַבעָר דָּעַר ווּעַלְתַּ
דָּעַר ווּיְיטָר, אַבעָר דִּי יְמִים דִּי טִיפָּע, (מיט יְסִיךְרָאָנְקָהִיט ?)

נַאכְמָאֵל טָאָקָע, דִי בְּרַכְתָּה פָו אַרְבֶּעֶת.
הַאֲקָדְדִין כֹּוֹחַ אַרְיַין אַיִן הַאֲלָאָז, הַאֲקָט דֻעַם כֹּוֹחַ אַרְיַין קְרִיק אַיִן
דִּידָר, אַט דַאֲסָא, אַיִן פָּאָרְצִיכְיָנֵט הַיְינִיט (דֻעַם אַזְן דֻעַם טָאָק) וּוּשְׁטָאָפָ
פָּאָר אַגְּנָנְצָע פָּאָר לִיטְעָרָאָרִישׁ חַווּיָן, אַבְעָר אַוִיסְגָּעָנוֹצָט הַאֲט זַיֵּךְ
עַס אַוִיךְ אַיְבָּעָרְשָׁטָעָלָן אַגְּנָעָפָל.

עס קאנונירטט מיר.
זוארין זיעיר גוט זיינען די אינטראָן צו מיר. ווי שוואָלְבּוֹן צע-
טומלטע קומען זיי צו מיין פונצעטער, צעבלוטיקון זיך די פֿלִיגֶלען.
וואס פֿאָראָ שַׁאֲדָא דָּס ווועט זייז אָז אַיך ווועֵל (אמָאָז) נישט זייז
מעער אין דער הײַם צו געַבּן אָט דער געדאנקען-צִיגְנָעֶרֶשָׂאָפּט אָ שְׂטִיקְל
הַיִּם.

לע. ג. קומט או מיר איז זאג אים

נעבן שטאָפּ פַּאֲרַ זִין לְקַצְּיעַ "די סְוֹדוֹת פָּוּן שָׁפְּעָן". עֶר אֵין עַרְנְסַט אָוֹן אַפְּגַּנְבָּרְעַנְטַ פָּוּן דָּעַר זָוָן. זַיְבָּע צִין זַיְנָעָן וַיַּיְסַס אָוֹן רַעַדְן זִיךְ שְׂטָעַנְדִּיק דָּרוֹן מִיטַּזְיָע אַוְיגַּן-זּוּוּסְלַעַן. די לְעַצְמָעַ האַבְּנוֹ אֵין זִיךְ.

איך דערצילי אים אעלרדיי איבערטרביבענע געשכטטעס וועגן די סודות פון מיין שאפן". דערצילי אים אויך אליין בין א צוואואר-פעגעער, אומראיקער, האב איך דערפאר ליב ארדעונג איזן די זאכן-וואס רינגעגען מיך ארום. לאו, חיליהה, זאג איך, שטיין א שופלאדל נישט אריינגערכט, אדער לאו מיין טיגטארן נישט שטײַן אויפֿן ארט, כיון איך שווין אין א שלעכטער שטימונג. דאס, זאג איך. זינגען די סודות פון מיין שאפן".

אוֹן ווּעָגֵן פַּאֲרָמָעַס דָּרְצִיכֵּיל אֶיךָ אִים אָזָא בִּיקָעַ : פָּאָרָם אָזָא
דָּרוֹפְּט הָאָב אֶיךָ שְׁטוּנְדִּיק אַזְּנָךְ . אֶבְעָר דִּי לִינְיָע אַנְטְּלִי אֶיךָ שְׁטוּנְדִּיק
דָּעַר זָאָד ווּאָס שְׁטִיטִיס פָּאָר מִינְיָע אַוְיגָן בָּעַת אֶיךָ שְׁרִיבָה . צְוָמְבִּיָּה
שְׁפִּילָה : לְאָז שְׁטִין פָּאָר מִינְיָע אַוְיגָן אָן אַיְנְצִיךְ בְּלִימָל אוּרִיךְ אַלְאָגָן
שְׁטוּנְגָּה , וּוּלְאָז שְׁטוּנְדִּיק גַּעַמְנוּ דָּעַרְפּוֹן דִּי לְאָגָן יִנְיָע , דָּאָס
אַיְדִּילָה - צִיטָעָרְדִּיקָע , דָּאָס מַעַלְאָנְכָאַלִּישְׁדָעָרְהוּבָעָנָה . דִּי פָּאָרָבָ פָּוֹן אַט
דָּעַרְבָּלְהָוָם אַזְּנְשָׁתָן ווּכְבָּטָקָק . זַי קָעָן זַיְן גַּעַל , אַזְּ פָּוּנְדָעָסְטוּגָן זַאְל
מִיָּחִין שְׁרִיבָן זַיְן פִּיאַלְעַט . (יַעֲדָע דִּיבְּטוֹנָג , זָאָג אֶיךָ , קָעָן פָּאָרְטִיְּשִׁתָּשָׁת
וּוּרְעָן מִיט אַגְּעוֹוִסְעָר פָּאָרָבָ . קָעָן אַיְפְּגָעְלִיְּזִיט ווּרְעָן דּוֹרָךְ אַיר) פָּאָרָבָ
קָעְלָרָט , זָאָג אֶיךָ , לְאָז שְׁטִין פָּאָר מִיר אַכְרִיזָאנְטָעָם , וּוּלְאָז אַינְ
סְּפָסְפָּרִירָט ווּרְעָן צַו שְׁרִיבָן עַפְּעָס עַנְגָּס . סָאַלְדִּיס , צְנוּנִיפְּגָעָנוּמוּמָעָנָעָס .

אווי רעד איד (דורך ליווקע-דריך) צו דעם טויעט-ערבטסטן ש. ד. וועגן דעם, "סוד פון מיין שאפּון". ער פאָרציגיבנט דאס אויף אַשטייקל פֿאָפּיר, דאנקנט מיר, זאגט אָז ער פֿאָרט קיינ் קאלְפֿאָרנוּג.

אוֹ ער גײַט אָזועק קומט אַרײַזֶן מיין פֿאָרשייטער זון, קערט אַיבָּעָר די שטּוּב מיטּוּן קאָפּ אַראָפּ, שְׁלַעַפּט אַרְוִיס די שׂוֹפְּלָאָדָן פּוֹן דָּעָר קָאָמָּדָע, זָכְתָּ זַיְנָע שְׁפִילְעַכְלָעַר, שְׁטַעַלְתָּ צְנוּנָהָךְ אֲשִׁינָּע פּוֹן.

פאל די איגן שטייט. א געפֿאַרבְטַה הילצערן קרייג מיט צוּווִי געפֿאַרבְטַה האלְּזָלְעָפַף, דורך געציילען דורכוֹן אויעַר פונֵם קרייג. א פֿאַרוּיאָנָאנָעַט בלִימְלָא אוּיף א הוֹיךְ שְׁטָעָנָגָן אֵין אֶין דַּין פֿיסְקְלְדִּיקָעַר אָנוֹן.

איך שרייב : אמאָל גוט, אמאָל שעכט, אמאָל קַלּוֹג, אמאָל נַאֲרִישׁ.
וואָס האָט די בְּלוּם דערמִיט צו טָאו ? אַדער דער אַרוֹיסֶנֶעֶץ
רוֹקְטוּר שׂוֹפְּלָאָד ?

ער סוד פֿוֹן אַ מענטשֶׁנס שָׁאָפֶן אֵין
פְּשׁוֹט ; דער סוד פֿוֹן אַ מענטשֶׁנס שָׁאָפֶן. גִּיט אַהֲרֹן, כִּבעַט אֵיךְ,
ס' אַוְיעַר אָוּן זָאָגֶט קִינְגָּם נִשְׁתַּחַת אָוִיס אָז אַיךְ האָב אַיךְ עַפְּעַס אָוִיס
גַּעֲזָאָגֶט.

דער סוד פֿוֹן שָׁאָפֶן.
מיַן נַח שְׁטִינְבָּעָרג בְּאָסּוּעָל זָאָגֶט : קָעָן מַעַן דָּעַן אַלְצִידִינֶג
נַעֲמָעַן אָזַיְן גְּרִינְג ?
— מִקְּאָן.

— קָאָן מַעַן, לְמַשְׁלֵך, באַשְׁרַיְבָּן וַיַּיְאָרְבַּט בְּיִיגְלָא אָוּן
עַס זָאָל זִין לִיטְעָרָאָטָר ?
— אָוֹדָאי. באַשְׁרַיְבָּן וַיַּיְאָרְבַּט מִידְלָא קְוִיפֶּט אַ שִׁינְגָּם בְּיִיגְלָא,
טוֹט אִים אָן אַרְעַם דער האָנְטָן וַיַּיְאָרְבַּט זִין פָּאָר,
עַס אִיז אַ מַתְנָה פֿוֹן אַיר חַתָּן. פְּאַרְשְׁטִיְיעָסְטָעָדָעָן ? אָן דָּו וּוֹילְסָט, אִיז
דָּאָס דְּרָאָמָע, אָן דָּו וּוֹילְסָט, אִיז עַס לִירְיק, אַלְעָגָרְיעַ, עַלְגָּוַיַּע.
מיַן נַח שְׁטִינְבָּעָרג בְּאָסּוּעָל לְאָוֹט אַרְאָפַט זִין שְׁטָאָרָק-אַפְּגָשָׁוִי
רַעֲנָעָם קָאָפַט, פְּאַרְזּוֹכָט אַ נַּאֲגָל פֿוֹן זִין לִינְקָן גְּרָאָבָן פִּינְגָּעָר אָוּן דָּעַרְגָּאָד
כָּאָפַט עַד אָוּן פְּאַרְצִיכְנָט עַפְּעַס אִיז זִין בִּיכְעָל — גִּינְ-גִּינְ.

אוּן דִּי שְׁלִיְיפָן שְׁוִיצִין בַּיְּ אִים פֿוֹן אַנְשְׁטָרָעְגָּנוּגָּנוּג .

צְוֹוִי פְּעַדְעָרָשְׁפְּרִיצָן

1

[עַכְּתִּין האָב אִיז אִין אַ פְּעַנְצְּטָעָר פֿוֹן
אַ גַּעַשְׁעַפְּט גַּעֲזָעַן אַ טּוֹיְטְ-גְּרִינְגָּם קַאַשְׁקָעָט מִיטְ צְוַיִּי באַוְן דָּעָרָע
שְׁטוֹרְיִינְפְּלָעָד פֿוֹן פָּאָרְנָט אָוּן אַ רְוִיְטְ פְּרִיאַלְעָד לְעַדְעָר פְּאַסְיִיקְלָא אָוּם
דָּעַם גַּאנְצָן רַאֲנָד .
עַס אִיז גַּעֲזָעַן אַוְיסְעָרְגָּעְוּוְיִינְטָלְעָד .
„וּוְעַר וּוְעַט קוֹיפָּט אַזְאָא קַאַשְׁקָעָט“, האָב אַיךְ גַּעַטְרָאָכָט,
„סִידָן אַ מְשֻׁגְעָנָעָר“.

בין נאר אַבִיסֶל געשטאנען ביימס פונצטער אוּן באָטראקט דֵי
גרינע קאָפְּכֵלי אוּן אַ גָּרִיס רַחֲמֹנוֹת האַט אַרְוָמְגַעְנוּמוּן מִין הָאָרֶץ.
איַךְ האָב פֿאָרְשְׁטָאָנָעָן אוּן אוּיבָא אַ יְךָ וּוּלְדָאָס נִישְׁטָקְוִיפָּן, וּוּטָזִיּ
חלילָה אָזְוִי בְּלִיְבָן שְׂתִיּוֹן דָּא אָוִיף אַיְבִּיק.
איַךְ בֵּין אַרְיִין אוּן גַּעֲקוּיפָּט דֻּעָם קָאַשְׁקָעָט.

2

איַר, קְלִינְעַ גַּעֲדָאנְקָעָן אוּן אַ בָּאַ
טִיּוֹט, וּוּאָס קִיְינְעָר וּוּלְ אַיַּיךְ נִישְׁטָאָרְיִינְלָאָזָן, אַיַּיךְ פֿאָרְבָּעָט אַיַּיךְ צָו
מִיר אִין גַּעַהְיָרָן אַרְיִין וּוּי גַּוטָּע גַּעַסְט. זִצְטָא, בִּיטָע!
איַךְ וּוּלְ דֵי מִינְדָּסְטָע פָּוָן אַיַּיךְ נִישְׁטָפֿאָרְשְׁעָמָעָן. פֿאָרְקָעָרט,
איַךְ וּוּלְ פֿאָר דָּעָר שְׁוּעָל פָּוָן מִין טִיר אַרְוִיסְגִּין, אַ בְּלָאָזָן אִין
מִין גַּאֲזָד-שָׂאָלְעַכְּצָדִיקָן טְרוּיְמִיטָן אַן מַעַלְדָן:
— דֵי גַּעַסְט זִינְעָן דָּא, בְּרַעֲנָגֶט דֻּעָם וּוּיְרוּד אַן דֵי שְׁטוּרְקָאָצָן!

"פָּעָנוֹנוֹבִיקְס"

(הקדמה צום ערשות ארטיטול צו דער טעריע מיטו זעלבו נאמען)

סאייז מיר נאך קיינמאָל נישט אַנגעַז
קומוּן אָזוי שוווער אויסצוקלַַיבִּין אַ נאמען פֿאֶר מִינְעָז זָאָכָן וּוי הַיְנָט.
אַיך האָב אַיְנוֹינְגָּעַן גַּעהַאט אַנְרוֹפָּן דִּיאָ סֻעָּרְעָז, "בְּיַם שְׁרִיבְּתִישָׁ", אַ
מִין סָאָרט גַּלְגֹּול פָּן מֵיָּן אַלְטָן "טִינְט אָוָן פְּעַדְעָר". האָט דָּאס אַבעָּר
צַו אַ לִיטְעָרָאַרִישְׂ-אַיכְיָישְׂן בִּיגְגַּשְׁמָאָק. דָּער חַבָּר רַעֲדָקְטָאָר הַאָט
פָּאָרגְגַּעַשְׁלָאָגָן אַונְצְּרוֹפָן מִינְעָז נַאֲטִיכָן "אוֹרִיפָּדָער לִיטְעָרָאַרִישְׂעָר
פְּיַקְעַטְלִיָּן. שְׁמַעַכְתָּן דָּאס אַבעָּר שְׁוִין צּוֹפִיל מִיט אַיסְגַּעַהָאָלָּז
טַעַנְגָּעַר לִיטְעָרָאַרִישְׂעָר בָּאוֹאָפְּנִיקִיט. אַיך האָב אַ וּידְעַרְגַּעְפִּיל פָּאָר
יַעַדְעַר אָאָר, וּואָס קָעָן קְלִינְגָּעָן וּוי חַנְפָּה. צַו דָּער קַאְמְפָאָרְטִי, אַדָּער
צַו אַרְבָּעַטְעַרְקְּלָאָס.

* * *

מִיט אַכְטָן יָאָר קְרִיק, וּוֹעֵן מֵיָּן גַּלוּבִּין
אַין קַאְמְנוֹזִים אַיְזָנְגָּעָן שְׁוֹאָר אַיְיףְּ דִּי פֿיס, אַיְזָנְגָּעָקְמוּן
נִישְׁטָשְׁוּעָר צַו גַּלְעַטָּן אַיְפָּן פְּלִיאִיצָּעָדָעָם (וּוי אַיך האָב דַּעְמָאָלָּט גַּעַז
מִיָּנִיט) שְׁוֹאָבָן אָוָן גַּעֲקְרִיוֹדוֹדָעָטָן "ברְׁוּדְרָאַרְבָּעַטְאָרָרָעָר", הַיְנָט אַבעָּר,
וּוֹעֵן דִּי זִיגְעַרְיִישָׁעָ טְרִיט פָּוֹנְקָקַאְמְנוֹזִים קְלִינְגָּעָן אָזְוִי הַעַל אַיְיףְּ אַלְעַז
פְּרָאָנְטָן, אָוָן אַיך האָב אַ באַשְׁטִימָט גַּעֲפִיל אַזְוֹ דָּער אַרְבָּעַטְנָר
אַיְזָנְגָּעָן דָּער מַאְרְגַּנְדִּיקָּעָר "הָאָרָר פָּן גַּאנְצָעָר וּוּלְטָט", אַיְזָנְגָּעָן
לִיבָּעָר זִיך צַו פָּאָרְגָּעָמָעָן דָּערְוּוֹיָל מִיט זַלְבָּסְטְּקָרִיטִיק — קְרִיטִיק אַיְיףְּ
אַוּנוֹעָרָעָ אַרְבָּעָטָן, פִּירְעָרָשָׁאָפָּט וּכְוּ — וּוי צַו גַּלְעַטָּן אָוָן צַו גִּיסָּן
בּוּמְלָא.

* * *

טְרָאָג אַיך דָּאס אַלְטָעָז, וּוֹיסְטָע הַעַמְדָּמָע
מִיט דָעָם גַּעַשְׁטִיקָטָן קְרָאָגָן. טַעַנְתָּהָט מַעַן: אָה, עַד פּוֹצְטָז זִיך אַיְבָּנָז
טַעַלְגַּעַנְטִישָׁ, אַקְטִיאַרִישָׁ.
קוֹיָף מִיר אַ כַּאֲקִיְהַעַמְדָא אָוָן טָוּ מִיר עַס אָן. זָאָגָט מַעַן: אָהָא
עַר פּוֹצְטָז זִיך שְׁוִין צַו אַרְבָּעַטְעַרְקְּלָאָס, — עַר שְׁפִילְטָט טַעַטְעָר.

* * *

איך שעם מיר מיטן כאקי-העמד נישט
ו-ויניקער ווי מיטן וויסן. איז שווין בעסער דאס אלטער וויסע העמד.
דערצ'ו האט עס די מעלה, וואס איך דארף עס נישט גיין קייפן.

* * *

אייז דאך מאָדנע :

קאמוניסטען, וואס לְאַכְּפָן פּוֹן "גּוֹטָעַ מְאַנְיָעַרְ", פּוֹן "פּוֹלְדְּרָעַס" און
"סְמָאַקִּיבָּגָ", שעמען זיך פּוֹנְדְּעַסְטוּוֹגָן צוֹ קומען אין גּוֹזְלְשָׁאָפָט אַין
אַ העמד מיט אַ קָּאַלְגָּעַר, כָּאַטְשׁ עַד קָאַסְטְּ בִּילְקָעַר אוַיסְצּוֹוָאָשָׁן אַ
קָּאַלְגָּעַר, ווי אַ גָּאנְץ הָעֵמֶד.

* * *

אַ אַידְישַׁעַר שְׂרִיבָעַר האט זיך יַאֲרָן
לְאַגְּג אַרְוֹמְגַעַטְרָאָגָן מִיטָּעַר גּוֹרְגִּילְדְּטָעַר פֿרְאָגָע : (וּוּפְּרִילְ אַיְזָ אַסְּד ?)
עַר האט אַפְּילְוּ אַוְיפְּגַעְבּוּיטָן אַ גָּאנְץ טְעַטְעַרְשְׁטִיק אַוְיףְּ דְּעַמְּ-אַ פֿרָאָ
בְּלָעָם, נַאֲרָ קִין עַנְטְּפָעָר האט עַר אַלְץ נִשְׁתְּ גּוֹוֹאָסְט. בְּיוֹ עַר האט
די פֿרָאָגָע גּוֹשְׁטָעַלְטָט צוֹ אַ יְוָגָג פֿיְאַנְגְּרָלְ אַיְנָם קְעַמְּפָ נִיגְעַדְיִיגָּעַט,
כְּלוּמְרָשְׁט אַוְיףְּ אַ שְׁפָאָס. דָּאָס פֿיְאַנְגְּרָלְ אַבְּעָר האט זיך נִשְׁתְּ פֿאָרָ-
לְוִירָן. עַר האט בְּלוּיָּוּ אַוְיףְּ אַ רְגָע צְגַעְמָאָכָט די אַוְינְגְּלָעְפָלְעָד מִיט
די שְׁוֹוָאַרְצָעַ פֿרָאַנְזָן, זיך אַ קָּרָאָז גּוֹטָעַן אַיְן קָעָפָל אַוְן גּוֹזָאנְטָן :

— אַסְּד אַיְזָ "רְאַבְּעָר" (גּוֹמְלָאָסְטִיק).

— פֿאָרוֹאָס עַפְּעָס "רְאַבְּעָר" ?

— וּוּיְלָ "רְאַבְּעָר" צִיט זיך !

* * *

צָ, זְעַמְּלָאַלְ-דִּיכְטָעָר זָוְן דֻּעַם
"זִיְן פּוֹן לְעַבְּן". מִיר, די קָאַרְנְרָאַזְוּעָ, זָוְן נִשְׁתְּ דֻּעַם זִיְן, נַאֲרָ
דָּאָס לְעַבְּן אַלְיָיָן.
וּוֹאַרְהָאָפְּטִיק : מִיר הָאַבְּן לִיב סְלַעַבְּן אַלְיָיָן מַעַר ווי דֻּעַם זִיְן
דָּעַרְפּוֹן ...

* * *

פֿאָרְשְׁטִיטִיט זיך, אַז אַוְיבְּ אִימְיצָעָר
וועט אָבוֹנוּ אָוְנְטְּעַרְטָרָאָגָן דֻּעַם "זִיְן פּוֹן דֻּעַם אַלְעַמְּעַן" אַוְיףְּ אַ טְעַלְעָרְלַ,
וועַלְן מִיר זיך אַוְודָיִ נִשְׁתְּ אָפְּזָאָגָן דָּעַרְפּוֹן. נַאֲרָ אַוְיבְּ אִימְיצָעָר וועט
קְוּמָעָן צוֹ אָנוֹ מִיטְ פֿאַרְגְּלִיְיָטָעָ אַוְינָן אַזְמָאָן בּוֹהָ, אַז דָּעַרְוּיְיָ

ニישט וועלן טאן א שטאָך אַרבעט, מיטן אויסרייד, אָז ער זוכט "דעַם
וּן פָּוֹן לְעָבֵן" — וועלן מיר אִים זיעער דעליקאָט צופירן צו דער טיר.

* * *

לעוויסע דיכטער האָלָטָן דאס שרייבן
פֿאָר אָ "הַיִּלִּיקִיֶּת". אָ קלִינִּיקִיֶּת עַפְּעַס "שָׁאֲפָנָג"! פּוֹנְדְּעַסְּן
פּעַדְלָעַן זַיִּ מִיטּ פְּרָאוֹן, זַיִּ מִיטּ שִׁיכְבָּעַנְדָּלָעַן, "וּוְעַרְגִּיט
מֵעַ רָ ?" מֵי קְרָאָצָט זַיִּ אַיִּגְעָרָד דַּעַם אַנְדָּעָרָן דַּיִּטְעַרְאָרְשָׁע
פְּלִיצְעָ. זַיְבָּן-אַכְּטָל גַּעַזְוַנְטָעָר גּוֹת, לְעַבְּטָ אַוִּיףּ אַיִּין אַכְּטָל שַׁוְּאָכָּן
קָאָפּ. אָזָן שְׁטָאָטָאָמְטִיכָּאָךְ! אַיר קָעַנְטָזָה זַיִּ בְּיִּ זַיִּ גַּאֲרְגִּישְׁתָּ אַוִּיסְצָאָלָן
פֿאָר דַּעַם דִּיכְטָן וּאָס זַיִּ טּוֹעַן דִּיכְטָן.

* * *

מִיטּ יָאָרָן קְרִיךְ הַאָטּ דַּעַר פּעַנוֹנוֹבִיקְסְּ
לְעַר אַוִּיךְ גַּעַטְרָאָכָט, אָז דָּס לְעָבֵן אַיִּז בְּלוֹזִי אָגְרִינְגְּ מִיטּ צַו פֿאָרָ
טְּרִיבִּין דַּי צִיְּטָ, וּוְעַלְכָּעָ אַיִּז גַּעַלְעָגָן זַיִּ אַמְּשַׁעַנְעָר בְּעַלְיקְ אַוִּיפּּ
קָאָרָקְ. הַיִּינְטָ — קְלָעַקְטָ קִיְּין צִיְּטָ נִישְׁטָ צַו טְּרָאָכָט וּוְעָגָן אַזְוָנָעָ
"פּעַנְסִיּ", שְׁפִּיצְיָקָע גַּעַדְאָנְקָלְעָ. הַיִּינְטָ רְוַדְעָרָט אָזָן קְנָאָקְטָ סְפִּיעָר
אַרוּם-אָזָן-אָרוּם, עָס אַיִּז לְיכְטָה, גַּעַפְּלָעַדְעָן אָז — אַינְטָעַרְעָסָאנְטָ.

* * *

דִּי "טִימְסָ", זַיִּ מִיר אַלְעָ וּוַיְסָן, אַיִּז
אַ צִּיטְוָנָג מִיטּ אָ "הַוִּיכְן שְׁטָעָרָן". זַיִּ שְׁמִיכְלָתְ קִיְּינְמָאָל נִישְׁטָ. זַיִּ אָ
פְּרִימְאָדָאנָע מִיטּ אָ שְׁיַינְקִיְּטָ-אַמְּסָקָע אַוִּיפּּ פְּנִים, וּאָס טָאָר בְּשֻׁתָּה
מַעַשָּׂה נִשְׁטָ קִיְּין שְׁמִיכְלָטָן, זַיִּ זַאְלְבִּשְׁטָ אַבְּעָרְפְּרָן דַּי "שְׁיַינְקִיּ",
אַזְוִי הַאָלָט דַּי "טִימְסָ" אַיר פָּאָזָע פָּוֹן אַנְגָּעָקָרָאָכְמָאָלְעָטָן עַרְנָסָטָ.
נָאָר פָּאָרְשָׁטוֹפְּט אַיִּן אָ וּוְינְקָלָעָ, אַוִּיפּּ לְיִּטְ-אַרְטִיךְ-בְּלָאָט, דְּרוֹקָט
זַי, פְּרִיטָאִ, אַלְעָ טָאָג אָ לִיד — אָ מִין בָּאַשְׁמָעַלְצָוָנָג צַו דַּי מַעַשְׁעָנָע
וּוְאַרְעִינְקָעָם, וּאָס זַיִּ טְּרָאָגָט אַונְטָעָר אַירָעָ לְעֹזָעָ.
דַּי גַּעַלְעָכָע לְדִידָעָ זַיְנָעָן שְׁטָעַנְדִּיק זַיִּס אָז קְלָעְפִּיקְ, מִיטּ אָז
אַוִּיפּּגְּעַשְׁטָעָלָטָן פְּלִיאָאָפִּישָׁן וּוּעָרָךְ. צַיִּ מַעְרָסָטָן זַיְנָעָן זַיִּ גַּעַשְׁרִיבָן
פָּוֹן פְּרִוְיָעָן, וּאָס לְאָז דַּעַם רְוִיךְ דַּוְרָךְ בִּידָע נַאֲזָלְעָכָעָר מִיטְאָמָאָל, אָז
הַאָבָן לִיב צַו זַיְצָן אַוִּיפּּ דִּילְ, אַגְּשָׁטָאָט אַוִּיףּ בְּעַנְקָלְעָר.

ニישט תמייד זיינען די ליעדר מיט היגטישע אויערליך. אבער פאראפומירטער הוונט שמעקט פון זיי שטענדיק ...

* * *

אין דארף ביינאכט : ערצעץ אין א שטיבל ברענט א פיערט. איר גויט אין יענער ריבטונג, איז קומט צו נישט וויט פון דעם שטיבל, לעשט זיך דאס פיערט אוייס. דאכט זיך איך, איז דאס האט מען איזק פערזונגעץ באליידיקט — נאטעש דאס שטיבל איז א פראומדס און איר קענט דארט קינעם נישט.

* * *

לֵאַ זָאָגָטָס נִישְׁתָּאָוִיס ! מִיר וּוַיְיסָן
שווין פון וואנגעט קרייזין נעמען זיך. ווי נעמען זיך דערפונן וואס די וועלט קינדلت צופיל. ווי איז דיטשלאנד, למשל. קומען-צ'ו ניע מייד לער, דארף מען זיך געבן צו עסן. פון וואנגעט זאל מען נעמען ? — סיידן צונעמען בי דיבע. ווילן זיך אבער נישט געבן, מהמת זיך דארפונ אליין ...

דאס איז איז דיטשלאנד, וואס די הויז-פרוי קינדلت-און א פולע שטוב מיט קינדער.
אין פראנקריך, ווידער, איז שווין און אנדר ער צורה. דארטן, ווי דער אמרת איה, קינדעלן די וויבער שווין נישט. איז אבער די צורה, איז ווען א פרוי קינדلت נישט. קען זיך גיינ ארבעתן, און איז זיך נעמט זיך צו א "דוושאָב" בי און ארבעתער ... וווען די ארבעתער — ארבעתלאָז. וווערט א קרייזיס.

* * *

ער ערשטער מאי 1930, איז בי אונז
דא-הַי געווען גרויס, פארכטיק און אימה-פּֿלְּ.

גרויס, פארכטיק און אימה-פּֿלְּ איז געווען דער טאג. די זון האט געשינט, קראמעררי האט געלטיג גלייך ווי תמייד, "ቢזונעס" איז זיך אונגאנגען ווי אלעמאָל, בראדויער פיגג האבן געזונגען, די שאבעס האבן געקוואָקעט, נאר אונטער זיך אלע האט אַבְּיסָעָלְעָ גע-ציטערט די ערעד.

גריס, פארכטיק און אימה-פֿוֹל איז

געזען בי אונז דאי-הי דער טאג פונג ערשות מאן.
אונזער אנדער האלבן מאל הונדרט טויזנטדייק הארדע האט א
“דאוען” געטאן אויף איזא הויך און פיערדייך קול, איז פוייפט, קייזער
און פירפאנט מארגאן האבן שיר געקראנט דעם שלזק.
א סך “געטער” און “געצקעס”, וואס דער שלזק האט זי געטראפע,
פון הארצוייטיך זינען געפאלן פון די צעלעכרטע היילען. נאר זייער
וואג איז איזא גראנגע, איזא נישטיקע, איז ס’האט חלייה קינעם גאר-
ニישט געשאָט.

* * *

גריס, פארכטיק און אימה-פֿוֹל איז גע-

ווען דער טאג.

פארס-קאמישאנער ווהילען האט פארשטאָפֿט די אַרְוִיס-
גענג פון די סאָבוּיס אַרום יוניאָן סקווער און זיך געריבן די
הענט, וואס זינען פֿאָרְשְׁמוּרֶת מיט אונזער בּֿשּׂוֹט, און געטראָפֿט :
נו, גאַצְּדִּיאָנְקָעָן, אַיצְּטָן וועלְן די רויטע דורךפֿאָלן מיט אַקְּנאָק. וואָרִין
פֿוֹנוֹאָנְעָט וועלְן זיך נעמָן ? פֿוֹנְמַה הֵימְלָה וועלְן זיך אַרְפְּרָעָגָעָן ?
פֿוֹן אַונְטָעָר דֶּרֶעֶד וועלְן זיך אַרְוִיסְקָרְבָּן ?

נאָר די “קָאָמוֹנִיסְטָלְעָן” האָבן אַרְפְּגָעָרְגָּנְט פֿוֹנְמַה הֵימְל, אַרְוִיס-
געקרָאָן פֿוֹן אַונְטָעָר דֶּרֶעֶד, און האָבן רְוִיטְגָּעָמָאָכְט דֻּעַם טָאגָ-
אַים פֿאָרְגָּאָסְן מיט אַ נְיָאָגָרָעָ פֿוֹן גַּזְּזָאָגָעָן.
אין יְעַדְן ווּרְבָּלְדִּיקָּן קָעָסְלְשָׁטְרָאָם פֿוֹן מָרְשִׁירְנְדִּיקָּעָ קָאָמוֹנִיסְטָן,
הָאָט מִיסְטָעָר ווהילען אַרְיִינְגָּעָשְׁפְּרִיצְט אַ הֵיְפָּלְעָ פֿאַלְיִצְיָן.

* * *

זִינְט דָּעַר פֿעַנוֹנְבִּיקְסְלְעָר אַיז קְרִיק-

געקומען פֿוֹן סָאוּוּטְן-פֿאָרְבָּאָד, פֿרָעָגָן אַים אָפְט נְאָיוּעָ בִּירְגָּעָר :
— אַיז טָאָקָעָ אַמְתָה, כְּבָעַט אַיְיךְ זַיְעָר מָה. נְאָדִיר, וואָס מִ'אָט,
או אַיז סָאוּוּטְן-פֿאָרְבָּאָד אַיז נִשְׁטָא קִין אַרְמִיקִיט ?
דָּעַר פֿעַנוֹנְבִּיקְסְלְעָר טָרָאָכְט אַבְּיסְל אַיז עַנְטָפְּרָט :
ニין. אַיז סָאוּוּטְן-לְאָנְד אַיז נִשְׁטָא קִין אַ רְיִמְקִיְּט.

עס פעלט דארטן פוטער, קליידער, שייד, (מי שיקט דאס גויטיק
סטע אָרוּיס קִין אוַיסְלָאנְד, אַיִן אוַיסְטוּיש פָּאָר מאַשְׁינְגָּעָן
פָּאָר דער אִינְדוֹסְטוּרִיאַלְאַצְּיעַ) אֶבעָר קִין אַרְמְקִיט אַיִן נִישְׁטָא ...
אַיִךְ מֵיַן יַעֲנָע אַרְמְקִיט וּאָס דֻּרְבְּנִידְעָרִיקֶט דַעַם מעַנְטְּשָׁן, מַאֲכָת
אַיִם שְׁפָלָן.

אַיִן סָאוּוּטָן-לְאָנד אַיִן קִין אַרְבְּעָטָעָר נִישְׁט אָרִים — אַפְּיָלוֹ
וועָן עַר הָאָט נִישְׁט וּאָס צַו עַסְן. אָרִים זַיְבָּעָן בְּלוּזִי אַקְנְּצְעָסִיאָר
נְעָרָן, דַי נְעָפְלִיט, דַי רִיכְבָּע אַוִּיסְלְעָנְדָעָר — זַיִי הָאָבָן בְּרִילְיאָנְטָן אָוֹן
גָּאָלָד, אֶבעָר זַיִי זַיְבָּעָן בְּלִיטְעָרָע אַרְמְעָלִיטָם, נְעַבָּר. קִינְעָרָר קְוָקָט
זַיִד אַוִּיךְ זַיִי נִישְׁט אָוָם. אָוֹן צַו זַיִי וּוְלוֹן אַנְטָאָן דַי בְּרִילְיאָנְטָעָן פִּינְ
גַּעֲרְלָעָךְ מִיט דַי צִילְינְדָּרֶס מַוּן זַיִי עַס טָאָן בַּי זַיִר אַיִן דַעַר הַיִּם,
בַּיִּי אַרְאָפְגָּעָלָאָטוּ שְׁטָאָרָן.

* * *

נִיְין. אַיִךְ הָאָב נִישְׁט דַעַם «ברָאנְזִיקָּאָמְפָלְעָקָם». אַיִךְ דַעְרוֹוָאָרָט
נִישְׁט, אַז נָאָכוֹן תְּוִיט זַאְלָמָעָן מִיךְ פָּאָרְאִיבִּיקָוּן אַיִן בְּרָאָנָה (מִין לְאַנְגָּעָן
בְּרָאָנוּעָן נָאָז וּוְאָלָט אָפְשָׁר צְנוּז גַּעֲקוּמָעָן אַוִּיךְ אַנְצְּרוּבִּיבָן אַשְׁוּעָר
בְּעַלְעָר. דַעַר פָּעַדְעָסְטָאָל — פָּאָר אָן אָרט, וּאוֹ אַפְּאָרְלִיבָטָעָר בְּחוֹר
וּוְאָלָט אַונְטָעָר דַעַר לְבָנָה גַּעֲוָוָנוּן זַיִן גַּעֲלִיבָטָע (מִיט דַעַר הַיִּלְחָדָה
מִיְנָעָ אַמְּאָלִיקָע עַרְאָטִישׁ לְדִידָעָר). מִיר קְוָמָט אָפְט אָן שְׂוֹעָר זַיִד צַו
דְּעַרְמָאָגָעָן אַפְּיָלוֹ דַי נְעַמְּעָן פָּוֹן מִיְנָעָ אַיְגָעָנָעָ בְּכָעָר, מִיְנָעָ אַרְבָּעָטָן
זַיְנָעָן צְעוֹזָרְפָּן אַוִּיךְ אַלְעָזָר וּבָנָן יִמְמָיָם, אָוֹן נָאָר וּזְלָטָן צִינְדָּט זַיִד אַיִן
מִיר אַ גַּעֲפִילָ, אַז אַיִךְ וּוְאָלָט גַּעֲוָעָן זַיִן מִיְנָעָ שְׂרִיבָעָיִיעָן צְנוּפָגָעָ
זַאָמָלָט, זַיִן זַאָלָן נִישְׁט פָּאָרְלִוְרְגָּנִיגִין. סְרוּבָאָבָעָר בֵּין אַיִךְ גַּלְיְכִיגְלִיטִיק
צַו אַלְעָזָר «קָוָגָסְטָן» (צַו לְיִתְעָרָטָר אַיִיךְ), אָוֹן אַיִךְ לְעָבָאָן אַטְאָזָא מִין
הַיְנָעָרְפָּלָעָ, וּאָס פָּאָר אַ וּוּעָרָט הָאָט שְׂוִין בַּי מִרְדִּי ... אַוְיְשָׁרִיפָט
אַוִּיךְ מֵיַן מִצְבָּה ?

* * *

עַר דִּיכְטָעָר וּוּדְעַקְיָינְד הָאָט אַמְּאָלָל
גַּעֲשָׁרִיבָן צַו זַיִן מַאֲמָעָן : מַאֲמִישָׁי, (הָאָט עַר גַּעֲשָׁרִיבָן) דָו וּוְלְסָט
אַיִךְ זַאְלָמָעָן פָּאָלְשָׁע בְּכָעָר אָוֹן אוַיסְבִּיטָן זַיִי אַוִּיךְ גַּעֲלָט, אָוֹן
דַעְרָנָאָר דַעַס גַּעֲלָט אוַיסְבִּיטָן אַוִּיךְ פָּאָרְגָּעָנִיגָּנָס ? אֶבעָר וּוְאָצָו (מַאֲכָת
עַר אַוִּיךְ דִּיטִישׁ) וּוְאָצָו דַעַר אָמוּועָג ? צַו וּאָס אוַיסְבִּיטָן פָּאָלְשָׁקִיט

אויף גאלד און גאלד אויף — פארגעניגן, או איך האב ב אַלְדָּ מײַן
פארגעניגן ווען אַיְדָּ שֶׁ רִיְבָּ דְּאָס וּ אָס אַיְדָּ
וּוֹיְךְ ?

* * *

איך וויס אָז נישט דָא אַין דָארטן,
ニישט הײַנט אַין מאָרגן, וועל איך מיר ביַיְדָר רעדאָקצֿיעַ "פריההיט"
פארדיינַן אַ פִּידְקָאוּעַ. נָאָר אַיך וועל זַי אַנְגָּעָמָעַן באַהֲבָה.
וּאָס אַיְן דָעַן אַ פִּידְקָאוּעַ — אויב מְשֻׁטָּלֵט נָאָר נִשְׁתָּוּ אַונְטָעָר
קיין פּוֹס דָעַרְבִּי ?

* * *

אויב מִין הוֹשֵׁפָאָר זַעֲלָבְּסְטַּ-קָרְבִּיְּ
טִיק וּוּעַט מִיךְ נָאָר נִיט פָּאָרְלָאָזָן (איַן פִּיבְּעָר פּוֹן דָעַר אַרְבָּעַט) וּוּל אַיך
מִיט דָעַר צִיְּטָה וּוּרְעָן אָזָא מָמוֹחָה אוֹיף אַפְּנוּיגָעַרְישָׁעַר קַוְּאָצְּלִיטָעַט אַיְן
מִין אַיְגַּן שְׂרֵיבָן, אָז סְיוּעַט מִיר אַוְיסְקּוּמָעַן אַרְיִינְצּוּשִׁיקָּן אַיְן רַעַץ
דאָקְצֿיעַ אַרְיִין לִידְקָעַ (זַעֲלָבְּסְטַּ-צָעַנוּרְירָטָעַ) בְּלַעַתְּלָעַךְ פָּאָפִּר.

* * *

אַ אַיְן דָאָס אַרטָּן, אַוְן אַיצְטָ אַיְן דִּי
צִיְּטָה זַיְךְ צַו דָעַרְמָאָנָעַן, אַז דָעַר אַינְטָעָרְנָאַצְּיָאנְאַלְעָרְ רְכִיחּוֹתָנִיק גַּעַז
נָאָסָעַ לְ... אַיְן גַּאֲרַ-גַּאֲרַ אַנְדָעָרְשָׁ פּוֹן מִיר. יְעַנְעַד שְׁטָעַלְטָת תָּמִיד זַיְן
פָּאָרְטִיְּ הַעֲכָרְ פּוֹן זַיְךְ אַלְיִין אַוְיִבְּ עַר אַלְיִין קָעָן
בְּאָרְ עַפְעָס הַאָבָן דָעַרְפּוֹן !

* * *

אַיצְן דָארְטָן אַיְן לְאַנדְאָזָן דִּי
פָּאָפּוֹגָעָס אַוְן שְׁנָאָטָעָרְן וּוּעָנָן וּוּלְעָטְ-פְּרִידְזָן, וּוּפְּנָ-רְעָדוּצְּרָעְנִישָׁ, וּכְוּ.
מִי רַעַדְטָ פּוֹן... פְּרִישְׁטִישְׁקָלְעָר אַוְיףְּ דָעַר נָאָז מִי פָּאָרְשָׁוֹוִיגָט
דָעַם רַאְקָ אַיְן בּוֹיךְ. מִי רַעַדְטָ פּוֹן רַעַדְצִירְן קְרִיגְסְ-שִׁיפְּן וּכְוּ וּוּעַן דִּי
גַּאנְצָעַ קְרִיגְסְ-שִׁיפְּ הַאַטְמָתְדָה וּוּעַרְטָ אַ שְׁמַעְטָ טַאָבְקִיעַ. סִיְּ דִי פָּאַנְצָעַרְ
שִׁיחָ, סִיְּ דִי סּוּבְּמָאָרְין זַיְינָן אַלְטְ-פְּרִעְנָקִישָׁ כְּלִים ! דִי אַמְתָע גַּעַפְאָר
פּוֹן דָעַר מְאַרְגְּנִיקָעָר מְלַחְמָה אַיְן — דִי לְופְטְשִׁיתָ, דִי גַּאֲרִישִׁיזְגָּאָן.
דָעַר רַאֲדִיאַ-שְׁטָרָאָן. דִי בָּאַצְיל אַוְן עַנְלָעָכָעַ נּוּמְעָרְ-עַרְגָּעָרָס.

נאר מער : אין דעם קינפטייןן קרייג פאָר וועלט-מאָרְקָן, וועט די אימפעריאַליסטיישע מלהמה געפֿרט ווערֶן נישט קעגּן זעלנער, נאר כמעט דורכָאָיס אויף דער ציוילְדער באָפֿעלְקָערְוָונְג. דאס האָט מען שווין אין לְעֵצָּטְן בְּלוֹטְ-קָעְרְמִישְׁלְ גַּעֲלְעָרְטָן : די קָאַפְּיטָאַלִיסטיישְׁעַ וְעוֹלְטַן שְׁנִינְיָדַט גַּעַרְן אָפְּ אַהֲנְטַן פָּון אַיר גַּעֲלְשָׁאַפְּטָלְעָכְן גּוֹף, וְואַרְפָּט די אַרְיָין אין די אַקָּאָפְּעָס, אַין זַיְמָרְכִּיבְּ מִיט אַפְּטָרִיאַטִּישְׁ גַּעֲמִיטַן, פָּאַרְ-גַּעַסְטַן וְעוֹגָן אִיר, גַּרוֹסְטַן זַיְד (אוֹן שְׁטָאָרְקְטַן זַיְד אַפְּילְ) מִיט דֻּעָם גַּעַדְאָנְק, אָזְן די אַפְּגַּעַשְׁנִיטָּעָנְעַה האָנְטַן — די זְעַלְגָּרְשָׁאָפְּטָן, פּוֹלִיטַן אַוְיָן שְׁלָאַכְּטְפָּעָה, לְכָבּוֹד דֻּעָם «גַּאַלְדְּעָנְעָם» פָּאַטְעָלָאנְדַּן. הַיְינְטַן וְעוֹגָן שְׁוִין די בּוֹרְשְׁוֹאַזְוָנְעַה בְּעַלְיִ-מְלָחָמָה וּוַיְסָן בְּעַסְטָרְ וְוָסְטָן צַו טָאָן : זַיְיָ וְעוֹדָן אַטְאָקְרָוּן דֻּעָם קָאָפְּ, — וְעוֹגָן שְׁטָעָלְעָן אַין גַּעֲפָאָר יְעַדְן גַּלְדִּין פָּוֹן פָּאַלְקָסְ-קָעְרְפָּעָר. (די מְפִיקְרַ-גַּעַזְוָאַרְעָנְעַה האָנְטַן וְעוֹט שְׁוִין אַפְּדָאָרְן פָּוֹן זַיְד אַלְיָין !) אַין דֻּעָם קִינְפְּטִיקָעַ מְלָחָמָה וְעוֹגָן די נִישְׁתְּ-זְעַלְגָּנְעָר זַיְד מְוֹן גַּעַזְעָגָעָנְעַן מִיטָּן לְעֵבָן אָפְּשָׁר נָאָר מַעַר וּוִי די זְעַלְגָּנְעָר. קַעַגְּנוֹן גִּיפְּטַ-גָּאוֹן אָוֹן פְּלִיסְטִיקַ פְּיִיעָר, בָּאַמְבָּעַ-עַרְאַפְּלָאַגְּנוֹן אָוֹן טְוִיטְלְעָכָע בָּאָ-צִילָּן, וְעוֹט די פָּאַנְצָעַרְשִׁיףְׁ אָזְן די סּוּבְּמָאָרְן אָ פְּנִים הַאָבָן וּוִי אָ לְעַגְּבוּיְמָעַרְ-פָּאַלְגָּנוֹיָן קַעַגְּנוֹן אָ קָרְוִיפְּ-קָאָגָן.

* * *

אַין דֻּעָם עַקְאָנָאָמִישְׁ - פָּאַלִּיטִישְׁ

וְעוֹלְטַן אַין הַיְינְטִיקָעַ וְוֹאָךְ לְעַבְּדִיקָעַ. עַס קְרָאָכוֹן בְּאַנְקָעָן אַין קָעְנְטָאָקָי, אַין אַרְקָעְנָסָא. 51 שְׁטִיקָעַ אַין אַיְין טָאָג ! אַין שְׁפָאָנִיעַ קְרָאָכוֹן דַּי מִיטַּ-בְּלוֹטְ-פָּאַרְפָּטְשָׁקָעָטָעַ פָּאַלְאָצָן. עַס קְרָאָכְטַן דֻּעָר דָּאָר אָוֹן דֻּעָר דָּלָן כִּינְעָ, אָוֹן מִיט אַלְעָטְ טִיכְעָן פָּאַרְגָּאָסָן פָּאַלְקָסְ-בְּלוֹטַן קָאָן מַעַן זַיְיָ מַעַר נִישְׁטָן צְנוּוֹנִיקְלִיּוֹן. עַס קְרָאָכְטַן צְבוּסְלְעָדָן אַין קוּבָּא, אַין מַעְקְסִיקָא, הַאַיִיטִי, אַין פָּאַלְעָסְטִינָעַ, אָזְן אַהֲיפָש בִּיסְטַן אַין אַינְדָּעַ. די גַּאנְצָעַ הַעֲרָשָׁאָפְּטַן פָּוֹן די פְּלִישְׁטִים קְרָאָכְטַן.

* * *

סָאַלְוָוָת, שְׁפָאָנִיעַ !

מיְרָ דָּאָהִי, אַין די צַוְּיִינְטַן פָּוֹן רִיְעָן פָּוֹן די אַקָּאָפְּעָס, שְׁטִיעָן מִיט אַיְינְגְּפִּוְיקְטָעַ הַעֲרָצָעָר אָוֹן וּוְאָרְטָן אוֹיפְּ דֻּעָר בְּשָׂוְרָה, אָזְן די רְוִיטְיָעַ פָּאָן פָּלְאַטְעָרָט אַיְבָּעָר אַלְאָהָאָמְבָּרָא, אַיְבָּעָר דֻּעָם קָעְנִיגְסַן פָּאַלְאָצָן, אַיְבָּעָר די גָּאָסָן פָּוֹן מַאְדָּרִיךְ, וְאַלְעָנְצִיעַ, טָאַלְעָדָא, בָּאַרְצָעָלָאנְגַּע, גְּרָאַנְדָּא, אַוְיִיעָדָא, וְאַלְאַדְלָאָדִיךְ.

פלינקער, מוטיקע חברים ! פאר אונזער פאטערלֶאנד, פאר אונזער מוטערלֶאנד, פאר אונזער ברידער-און-שוערטערלֶאנד, פאר אונזער זייד-און-טעכטערלֶאנד, פאר אונזער איין-און-איינציגיקֶאנד, וואס איז — דִּי גָּאַנְצָעַ וּוּעַט !

* * *

אליגמיטן פונם איביקון רײַגעם שטראם
פונַּן מענטשׁעלְקִיט שטִיטַּע דער פֿלִישְׁטִי אָוָן גַּרְאַבְּטַּמִּינַּן גַּאֲלְדְּעַנְּעַם שְׁפָאָדָּל — אַ פֿאָרְטִּיפֿוֹנְג פֶּאָר זַיִן פָּאוֹצִיעַ. עַר וּוֹאָרְפַּט זַיִן בְּלָאָטָּע אַיְנָם שְׁטְרָאָמְגָּלוֹף, צְעֻבוֹנְטַּעַט דָּעַם רֵיַּגְעַם גַּאֲנָגַּפְּוָן שְׁטְרָאָם.
צַוְויִי מַעֲנְטְשָׁן שְׁטִיעַן אָוָן קוֹקוֹן-צַוִּי. אַיְנְגַּעַר אִיז אָן אַרְנְטְּלְעַכְּבָּר בְּעַלְ-שְׁכָּל. דָּעַר אַנְדְּעַרְעַר אַלְגְּוֹגְעַר אִידִּיאַט : זַאגְטַּדְּעַר אַנְדְּעַרְעַר : לְאַמְּיר לְיוֹפֵן שְׁטְרָאָמְ-אַרְאָפְּ אָזַיְוּן-לְאָנָגַּג, בַּיַּוְוָאנְגַּן דָּאָס צְעֻבוֹנְטַּעַט, בְּלָאָטִיקָּעַ וּוֹאָסְעָר וּוֹעַט זַיִן קְלָעַרְן, וּוֹעַט וּוֹעַרְן רֵיַּן, דּוֹרְכוֹכִיכְטִיק. עַס וּוֹעַט נִיְּתַּנְעַן לְאָנָגַּג . . . עַס אִיז נָאָר אַ פְּרָאָגָעַ פָּוָן צִיְּטַּי. טָאָמָעַד שְׁטִיעַן אַוְנְטָן נָאָךְ אַזְוִינְגַּ גְּרַעְבָּרְסַּטְּ מִיט גַּאֲלְדְּעַנְּעַ שְׁפָאָרְלָעַן, וּוֹעַלְן מִידְיַּי מִיט דָּעַר צִיְּטַּ אַוִּיסְמִידְן . . . אָוָן אָזַיְוּ גִּיךְ וּוּי דָּעַר לְעַצְטָעַר אִיז אַוִּיסְגַּעְמִידְן, אִיז — גַּיְיַעַן מִיר אָפְּ נָאָךְ עַטְלְעַכְּבָּעַ טָעַג גַּאֲנָגַּג, אָוָן מִידְיַּהְן וּוֹידְעַר רֵיַּן קוֹוואָלְזּוֹאָסְעָר.
מַאְכָּט דָּעַר עַרְשְׁטָעַר : בַּהְמָה ! צַו וּוֹאָס לְיוֹפֵן אוֹרֶה מִיְּלִינְדוֹוִיִּיט שְׁטְרָאָמְ-אַרְאָפְּ, וּוֹאוֹ דָּאָס בְּלָאָטִיקָּעַ וּוֹאָסְעָר פְּלִיסְטָן. אַמְּעָר לְאַמְּיר גִּיאַן 1 (איין) טְרָאַט שְׁטְרָאָמְ-אַרְאָפְּ, אַיְבָּן רַן קָאָפְּ פָּוָן קוֹוואָלְזּוֹאָסְעָר . . .
דָּעַר עַרְשְׁטָעַר אִיז אַ בָּאַלְשְׁוֹוִיק. דָּעַר אַנְדְּעַרְעַר ? ...
דָּעַר אַנְדְּעַרְעַר ? ...

* * *

איַן וּוֹאָלְ-סְטְּרִיטְּ קְרָאָכְּט. דָּעַר דָּנָא הָאַלְטָן אִין אַיִן אַרוֹיסְפָּאָלָן. אַפְנִים, אַן וּוֹאָלְ-סְטְּרִיטְּ אִיז אַ צְעַבְּעַר מִיט עַטְלְעַבְּעַ דָּנוֹעָס.

* * *

צְוּמָעַרְשְׁטָן הָאָטָם מַעַן זַיִן גַּעַטְרִיסְטַּט, אַן מַעַר וּוּי מַיְאִין עַקְאַנְגָּמִיש אַרוֹיגְגַּעַרְאָכָן, קָעַן מַעַן נִישְׁתָּאָרָאָפְּ.

קריכן, און מער ווי בי צו דר'ערד קען מען נישט פאָן... איצט,
או ס'האט זיך אַרויסגעוויזן, או מ'פֿאלט אָן אַ שְׂרֻקְלֶעֶךְ-טִיפְּן קעלער
אריין, זאגט מען גָּמוּלָעַטוּוּעַ, וואָס דער דנָא פונם קעלער האט
זיך גענדיקט ...

* * *

**על איז די מעשה מיטן מענטשן, וואָס
פֿאלט פונם 962 טון שטאָק.** בעהן פֿאלן שמיילט ער זיך צו מוט, ריביבט
זיך די הענט אָן מאָכט : «נו, דאנקגאָט, ד עֲרֹוֵי לְ פֿאלט
זיך נאָך גאנץ גוט». נאָר אָן ער קומט-צַו צו די פֿעַנְצַטְעַר פונם פערטן
שטאָק, רוקט אִמְיצַעַר אַרוֹיס דִּהְאנְט אָן דער לאָנגָט אִם אַ פרָּאָסָק
אָן פֿנִים — אַלְעָמָאָי ער פֿאלט אָום ש בְּתַ...

* * *

אַלְעָמָאָלִיקָעַ «קְרִיזִיסָן» פְּלַעַגְן זִין
שטיילע... דער שְׁלָאָגָעָן. פְּרָאָוִינְצִילָּעַ. קוּםְ-קוּםְ וואָס מ'הָאָט
געהערט, וואָס זַי בּוֹרְטְשָׁעַן. דער היינְטִיקָעַ קְרִיזִיס אָז אַ גַּעֲרִיבָעָן
ליילקָע. ער רעדט עַנְגָּלִישׁ, דִּיְתְּשׁ, כִּינְעָזִישׁ, שְׁפָאָנִישׁ, פְּרָאָנְצִוִּישׁ,
פְּוִילִישׁ, לִיטְוִישׁ, אַונְגָּאָרִישׁ... עַס אָז אַ קְרִיזִיס מִיטְ בִּינְעָר. עַס אָז
ニישט קִין «קְרִיזִיסָלְ דָּאָרְטָן», וואָס מְקֻעָן אִים אֲפְשָׁרָעָן אַ גּוֹט
אוֹג, אַדְעָר לְעַשְׁן קְוִילָּן... דער היינְטִיקָעַ קְרִיזִיס גִּיט נִשְׁתְּ צּוֹפָס
— ער פְּלִיט מִיטְ לְוֶפְּטִישׁפָּן, ער טְרָאָסְקָעָט מִיטְ אַיְזָבָאנְעָן.

אָס לְעַשְׁן-אָז-צִיגְדְּן-זִיךְ פּוֹנָם לְעַבְּן
אוּפְּ אַונְגָּעָר וּוֹלְטָן, אָז ווי דָּאָס לְעַשְׁן-אָז-צִיגְדְּן פּוֹנָם עַלְעַטְרִישׁ
בְּאַלְאַכְטָעָנָעָם רָאָד פּוֹן אַ צִירְקְ-דְּרָעָלָאָמָע. דִּי הַוִּיפְּטְ-אַטְרָאַקְצִיעַ פּוֹנָם
צִירָק אָז אַיְגְּנְטָלְעַךְ — דָּאָס בְּ אָוֹו עֲגַלְעַךְ רָאָד אַלְיִין...
דער «סּוֹד» וואָס דְּאָרְפְּ זַיךְ גַּעֲפִינְעָן אַינְעוּווִינִיק, אָז אַ בְּלָאָת. דָּאָס
«לְעַבְּן» אִין אָזָא מִין גַּעַשְׁפֶּט, וואָס דִּי גַּאנְצָעַ סְחָוָה אִין אַוִּיסְגַּשְׁתָּעָלָט
אִין דער שְׁוִילְאָגָע (אִין פֿעַנְצְּטָר), סְאַיבְּרָאַקְעַ אִין לִידְיקָע, קָאַלְרִיטָע
פּוֹדְעַלְעַד, אַנְגָּעָפְּלִיט מִיטְ «גָּאָט». מִיטְ זְעַלְ-אַוְשָׁטָעַרְבְּ-עַכְקִיט אָן דָּעַס־
גְּלִיכְן.

ער מאדרענעם פרייער-פערז איז שויין

אָרִיְּן אֵין דַּעַר בְּעַטְלָעָר, קָעָן מַעַן זָגָן, אַמְּלִיכָּע
צִיְּתָן פֶּלְעָגָן בְּעַטְלָעָר פֶּלְעָכָטָן לְיַדְעָר אֵין טַפְלָטָע גְּרָאָמָעָן. אַבָּעָר
יַעֲנָעָר פָּעָרָאָד אֵין שְׂוִין פָּאָרָאָבָעָר! הַיִּנְטָהָבָן מִיר גַּעַהָרָט אָ
בְּעַטְלָעָר אֹוִיפָּטְעָנְטָאָן סְטְרִיטָזְיָגָעָן:

שְׁעַנְקָט אָנְדָבָה, עַךְ בְּעַטְ אַיְיךְ, אַיְdon,
עַךְ בְּזַי אֹוִיפָּגְעָהָקָטָע צְרוֹת ...
עַס זָאָל גַּאֲרָקִינְעָם נִישְׁתְּ צְוֻגְשִׁיקָט וּוּרְעָן אַזְוּעָנָם,
אַיְיךְ וּוּינְטָשָׁע נִישְׁתְּ אַפְלָזְוּ דַעַם עַרְגָּסָטָן מַשְ׀יְמָעָד ...

וּוָאָס בְּאוּיּוֹתָן, אָז דִּי נִיְעָ קְוּנוֹסְטָ-פָּאָרָמָעָן אֵין דַעַר אִידְישָׁעָר
פָּאָזְוּיָעָ הַאָבָן גַּעַהָאָט זַיְעָר וּוּרְקָוָגָן ...

* * *

אַגְּנָהָוִוִּיבָן האָט זִיךְ דִּי קְוּנוֹסְטָ וּוּי אָ
מְלָאָכה, אָ גַּעַוּעָרָק. דַעַר גַּעַנְטִיעָר, פְּלִינְקָעָר הַאַנְטּוּוּרָקָעָר, דַעַר
זַיְגָעָרָמְאָכָעָר, גַּאֲלְדְּשָׁמִיד, אַיְוּנְשָׁמִיד, בּוּיוּוּרָקָעָר אֵין גַּעַוּעָן דַעַר
„קִינְסְטָלְעָר“. עַד האָט גַּעַמּוֹתָן קָעָנָן אַרְוּמָגִינָן אַרְוּמָלְדִּי גַּעַצְיָינָן,
קָעָנָן צְעָנָמָעָן אָזְן צְנוּפִשְׁטָעָן דִי דִינְסְטָעָ שְׁפְרִינְגְ-פְּעָדָעָרָן, דִי
גְּרָעָבָסְטָעָ רָאָדְ-שְׁפָאָכָטָן. אָ „קִינְסְטָלְעָר“ אֵין גַּעַוּעָן יַעֲנָדְרִיעָנִיקָרָעָר,
וּוָאָס אֵין אַרְוּמָגָעָנָגָעָן מִיטָּא פָּאָרָאָיִילְצִיטָעָר שְׁעָרָעָ, מִיטָּ צְעָרִיסְעָבָעָ
הַעֲנָטָן, מִיטָּ אַפְאָשָׁמְרָטָעָר נָאָ. אָ „קִינְסְטָלְעָר“ האָט לְיִבְגַּעָהָאָט צָוָ
וּוִיסָן, פּוֹנוֹאָגָנָעָט דִי פִּסְסָ וּוּאָקָסָן.

שְׁפָעָטָעָר אֵין עַר אַנְדָרָשָׁ גַּעַוּוֹאָרָן.
דוֹרֶךְ אַלְעָרְלִיְיִי סִיבָות — דַעַר עַיְקָר דַעְרָפָאָר, וּוָאָס אַנְשָׁטָאָט
צָוָהָבָן אָ מעַנְטָשָׁן, וּוָאָס זָאָל קָעָן בְּעַזְבָּן דַעַר
פְּרִיאָץ מִיטָּ דַעַר צִיְּתָן זִיךְ אַוְיסְגָּעָלְעָרָנטָן מַאֲכָן דַעַם אַנְשָׁטָאָט, אָזְן עַד
קָעָן אָלְיִיְן אָוּיִדְעָן אָיִ מִזְאָרָף זִיךְ דַעְרָבָיְיִ פָּאָרָשְׁמִירָן
דיִ הַעֲנָטָן? דִי נָאָזָן? צְעָבָרָעָן דִי פְּנִיגְעָרְבָּעָגָל? פָּאָרָקְוִיטִיקָן זָאָס
אַבְגָּעָטוּכְץ? האָט עַד אַפְּאָרטָל, דַעַר פְּרִיאָץ: עַר וּוּעַט קָעָנָן בְּלִזְוֹן
דָּאָס, וּוָאָס סְלָאָטָן זִיךְ קָעָנָן אָזְן גְּרִינְטְּלָעָכָעָר קָעָנָטָעָנִישָׁ, עַר וּוּעַט זִיךְ אַרְיִיָּה
דִי שְׁפִיצָן דַעַר נָאָדָל, אָנָם קָעָפָל, אָנָם לְעָכָל — עַר וּוּעַט זִיךְ אַרְיִיָּה
גַּעַר, הַוּנְדָרָטְ-פָּרָאָצְעָנְטִיקָעָר שְׁפִיצָן ... עַר וּוּלְיִ נִישְׁתְּ זִיךְ אַדְעָר

לאפ, וואס טראגט א שטרײַמֶל, נאָר טאָקע דאס שטרײַמֶל אַלְיַין — וואָס
רעַד אַך "שְׁטְרִימֶל אַלְיַין"? ער וויל זיין דער קוּוַנְטַעַטְעַנְצַע פונַט
הַיְּלִיקַסְטַן שְׁטְרִימֶל-שְׁפִיעַץ . . .

און אַווַיַּה האָט עס פֿאַסִּירַט, אַז דער קוּנְסְטַהְאַגְּנוּוּעַךְעַר אַיִן
מיַט דער צִיט פֿאַרְשְׁטוֹפֶט גַּעוֹאָרַן אַיִן אַ וַיְינְקַלְיַה, אַז זִין פְּלַאַצְעַת האָט
פֿאַרְנוּמַעַן דער אַנְשְׁטַעַלְעַר, דער, וואָס קָעַן אַ קָּאָצַע אַז עַק נִישְׁטַפְּאַרְ־
בִּינְדַן . . .

* * *

אַלְיַין אַמְתָּדִיקַעַר עַפְּלַיְדָרַי זִיךְ נִישְׁטַפְּאַר
בָּאַמְיַעַן אוַיסְצּוּעַן ווֵי אַז עַפְּלַיְדָר. עַס אַיִן נִישְׁטַפְּאַר גַּעֲפַעַרְלַעַד, אַז ער זַעַט
אוַיַּס ווֵי עַפְּסַע אַנְדַּעַרְשַׁ אַוִּירַ! אַז אַמְתָּדִיקַעַר עַפְּלַיְדָר, אַפְּלַיְדָר אַז ער האָט
נִישְׁטַפְּאַר קִין אַוְנְטַעַרְשִׁירְפַּט פָּוּן אַ "גַּאֲטַאַרְ" אַז ער אַיִן אַז עַפְּלַיְדָר, גַּלוּבַט
מעַן אַיִם אַוִּיךְ.

אַבְּעַר אַ גַּומְעַנְעַר עַפְּלַיְדָר מַזְדַּקְאָוִים זִיךְן אַזְוִי עַפְּלַדְיַק ווֵי מַעְגַּן
פְּעַךְ. אַ גַּומְעַנְעַר עַפְּלַיְדָר קָעַן זִיךְ בָּאַיִן אַפְּנַן נִישְׁטַפְּאַרְגְּגִינְעַן צַו זִיךְ
אַזְוִי נִישְׁטַפְּאַרְגְּגִינְעַן, ווֵי אַז אַמְתָּדִיקַעַר עַפְּלַיְדָר אַיִן אַמְּאָל . . . דָּעַרְיַעַרְבַּר פֿאַרְ־
לְאַגְּנַעַן מִיר פָּוּן נַאֲכַמְּאַכְּבָרִישׁ מַאֲלַעַרְסַע אַזְוִי שְׁרַיְבִּיעַרְסַע. אַז זַיְעַרְעַע
מַעְנְטַשְׁן מַזְוַן זִיךְן אַזְוִי "גַּאֲטַרְלַעַד" ווֵי מַעְלַגְעַד. פֿאַרְקַּעַרְתַּן וַיְדַעַר, בַּיִּי
דָּאַסְטָאַיְוּסְקַיְן מַעַג אַ מַעְנְטַשְׁ אַמְּאָל אַוְיסְצּוּעַן ווֵי אַ הַיְּטַל צַוקְעַר מִיטַּ
צַוְּיִי אוִיגַּן — מַאְכַּט אַוִּיךְ נִישְׁטַפְּאַר. ווֵילְ דָּעַר מַעְנְטַשְׁ ? עַבְּטַן.

* * *

צַוְּיִי אַיְדִּישׁ שְׁרַיְבִּיעַר :

אַיְנְגַעַר גִּיט שְׁטִיכַן, מַהְעַרְטַן זַיְגַעַר טְרִיטַן נִישְׁטַפְּאַר אַז ער קוּמַט
אַז פְּלַזְצִים אַז הַינְטַעַרְוִיְילַעַסְסַע. דָּעַר אַנְדַּעַרְעַר גִּיט מִיטַּ רַיְזַעַק
שְׁטִיכַוָּל אַז שְׁוֹעַרְעַר טְרִיטַן אַז קוּמַט אַז אַקְוַרְאַטַּה . . . עַרְגַּעַץ אַנְדַּעַרְשַׁ.
דָּעַר דְּרִיטַעַר גִּיט שְׁטִיכַן, אַז קוּמַט שְׁטִיכַן, אַז אַקְוַרְאַט אַז
צִיְּטַן, אַז אַקְוַרְאַט וּוְאַהֲנַן מִידַּאַרְתַּן. נִישְׁטַפְּאַר שְׁפָאַן מַעַרְתַּן נִישְׁטַפְּאַר
שְׁפָאַן וַיְיַנְקַעַר.
דָּעַר עַרְשַׁטְעַר אַז רַאֲבָאַיִן, דָּעַר צַוְּיִיטַעַר אַז קַאֲבְרַיִן, אַז דָּעַר
דְּרִיטַעַר אַז דָּוד בַּעֲרַגְעַלְסַאַן.

ז אינציקע זאך מיט וועכלער דער
ארבעטער קען באצלאָן פֿאַר לְעַבְנֶסְמִיטֵל אַז — ארבעט. איז אבער
דא צופיל אַיְפְּגָעָאַרְבָּעָטָאַרְבָּעָט. וויל קִינְגָּר דִּי אַרְבָּעָט נִשְׁתָּ
קוֹיפָּן. אַז נִשְׁתָּאַמִּיט וְאַס צַו קוֹיפָּן דִּי אַרְבָּעָט. לִיגְט דִּי אַרְ
בעט אָן שִׁימְלָט. זִיכְּטָה דַּעַר אַרְבָּעָטָאַרְבָּעָט. דִּי פָּעַנְצָטָעָר
פֿוֹן גַּעוּעַלְבָּן זִינְגָּן פֿוֹן מִיט אַלְעָז גַּוְטָע זַאֲכָן וְאַס אַהֲרֹן קָעָן נָאָר
גַּזְוָסְטָן. דַּעַר בָּאַשְׁאָפָּעָר פֿוֹן דִּיְאָ אַלְעָז גַּוְטָע זַאֲכָן, שְׂטִיטָאַינְדְּרוֹסְן
אָן שְׁלִינְגָּט דִּי סְלָנוּן. דִּי קָאָץ קָעָן נִשְׁתָּ קָוְמָעָן אַיבָּעָרָן וְאַסְעָרָן.
דַּעַר סָחָרָה אַזְפָּיל סָחָרָה אַוְיףְּ דִּי פָּאַלְיִיצָּס. דַּעַר וּעְלְטִיםְאָרָק אַז
פָּאַרְשָׁטָאָפָּט מִיט אַלְדָּסְגָּוָטָס. דִּי שְׁטוּב אַזְוָן אַגְּוּווֹאַלְיִיטָּמִיט מִיטְעַבְּלָיָ
בֵּין צַו דַּעַר סְטָעַלְיעָן, אָנוּ מִי קָעָן אַיְן שְׁטוּב נִשְׁתָּ אַרְיִינְגִּין אָנוּ מִי מַוְּ
שְׁלָאָפָּן אַיְן דְּרוֹסְן ...

* * *

ז עַר בְּלִישְׁתְּנְדִּיקָּעָר פָּאַסָּאָד פֿוֹן קָאָז
פִּיטָּלְזִים — דִּי פְּרָאַסְפָּעָרִיטִי, אַז אַפְּגָעַבְּלִיאַקְעֻוּעָט אָן הָאָט אַפְּנִים
פֿוֹן חֹזֶק. דַּעַר «אַטְלָעָסְעָנָעָר לְאָזְזָן» אַוְיפָּן צְעַפְּלוּלְטָן פְּרָאָק, הָאָט
אַלְגָּעָ צִיְּטָ אַפְּגָעָנָאָרָט סְאוּוֹי. קָוְנְדִּיק אַוְיףְּ דִּי «פְּרִוּוְילִיגְּרִיטְעָ»
בִּירְגָּעָר, הָאָט מַעַן נָאָך אַמְּאָל גַּעֲקָוּנָט טְרָאָכָּן, אָנוּ דַּעַר בְּגַד הָאָט אַיְן
זִיךְּ אַבְּיסָל גְּלָאָן. כִּיטְרָע אַפְּלִיטִישָׁנָס פְּלָעָגָן וְוַיְיָן מִיטְאָ פְּינְגָּעָר אַוְיףְּ
דַּעַם אַטְלָעָסְעָנָעָם לְאָז אָזְזָן... אַינְגָּאנְצָן נִשְׁתָּ רְעָדָן וְוַעֲגָן דִּי צְעַפְּוִילְטָעָ
שְׁתָאָפָּן פֿוֹן דִּי אַיבָּעָרִיקָּעָט טְיִילָּן פֿוֹן עַקְאָנָמָיְשָׁן פְּרָאָק.
איְצָט אָנוּ דַּעַר אַטְלָאָסְנָעָר לְאָז אָזְזָן וְוַיְיָן דִּי אַפְּגָעָבָאָרָעָט, דִּי
אַטְלָעָסְפָּעָדִים זִינְגָּן אַוְסָּעָטָרָעָפָּקָעָט, קָעָנָעָן שְׁוִין אַלְעָז זָעָן, וְאַס
פֿאַר אַסְחָרָה דָּאָס אַיְן.

* * *

אָז שְׁוַלְדִּיק אַיְן דַּעַם פָּאַרְמָעָרָס אָז
גְּלִיק אַיְן וּזְעָר ? אָפְּשָׁר דִּי לְאַגְּרָה יְזָעָרְנִיקָּעָס, (די גְּרוֹסִעָ מִילְאָנְגָּעָר).
וְאַס הָאָבָּן זִיךְּ קְוִים דַּעְרוֹוָאָרָט אַוְיףְּ אָנוּ אַוְיסְטְּרִיקָעָנִישָׁן צַוְּ קָעָנָעָן אַ
שְׁפָעַקְוּלִירִיטָן מִיט וַיְיָרָע אַפְּאָסָן סָחָרָה ? אָפְּשָׁר דִּי הַאוּזְרָשָׁע
מְלֻכָּה, וְאַס קְוּוּטְשָׁטָאָיס דַּעַם פָּאַרְמָעָר וְוַיְיָמָעָ ? נִיְּזָ —
שְׁוַלְדִּיק אַיְן דַּעַר פָּאַרְדָּאַמְּטָעָר עַקְאָנָמִיטָס מִיטְן בְּלִיְפָעָדרָל, דַּעַר

חובון-מאכער, דער «אַקָּאנְטָעֵנט», ווען נישט ער וואָלט מען נישט געוואָסֶט אוֹ מען איַיָּה בָּגָנְקָרָאַט.
„שְׁלָאָגֶט דָּעַם בָּוֹכָה אַלְטָעָר אָוֹן רַאֲטָעוּוּעַט דָּאָס גַּעַשְׁעַפֶּט!...“

* * *

לְפִיגִיעַ — דָּאָס אִיז אַ שְׂאָס אָוֹן
אַ לְעָכָל אָוִיפָּאָרְיִינְצּוּשְׁטוּפָן דָּעַם שְׁלִיסְלָה, דָּעַר פָּאַרְזּוֹגָלְטָעָר שְׁלָאָס
הַעֲנָגָט אָוִיפָּאָטְרָה, וְוָאָס מַאֲכָת זִיךְ קִינְמָאָל נִישְׁתָּאָוִיפָּה. אָוֹן וְוָאָס
איַר אַנְדָּעָרָעָ זִיְּט אִיז — דָּעַר דְּרוֹיָס.

* * *

לְפִיגִיעַ — דָּאָס אִיז גַּעַרְעַדְט גַּעַוְאָרָן וְוָעָגָן דָּעַר
בְּלִינְדָּעָר רַעַלְגִּיעַ פָּוֹן דִּי וּוּילְדָּעָ, הַאַלְבָ-וּוּילְדָּעָ, אָמוֹוִיסְנְדִּיקָּעָ. דִּי
רַעַלְגִּיעַ אַבָּעָר פָּוֹן דִּי פִּינְגָּעָ רַאֲבִיסָּה, אָוֹן דִּי גַּעַשְׁטוּדְרַטָּע גְּלְחָהִים, פָּוֹן
דִּי „גַּעַלְעָרְנָטָע“ אָוֹן פָּאַרְפִּירְנְדִּיקָּעָ, דָּאָס אִיז אַן אַיְפְּגַּעַם אַלְטָעָר שְׁלָאָס
אוִיפָּאָוִיפָּאָטְרָה דָּעַר אַרְאָצִיעָ.

* * *

לְסִ. סְטִילְ-גְּרִימָאָסָן פָּוֹן דָּעַם אַדְעָר יְעָזָר
נָעַם „לִיטְעָרָאָרִישָׁן שְׁוִישְׁפִּילְעָר“ קַעַנְעָן אַמְּאָל אַמְּוֹרִין, אַבָּעָר אַיבָּעָר-
צִיְּגָן אַיבָּעָצִיגָּט בְּלוֹזָן דָּאָס נַאֲקָעָטָע, מַעַנְטַשְׁלַעַכָּע פָּנוּסָם.

* * *

פָּאָרָן גַּעַרְיכְּת שְׁטִיטָת דָּעַר אַנְגַּעַקְלָאָגָן-

טָעַר צָוָם מְשֻׁפְּטָה.

— דָו הַאֲסָט גַּעַגְבָּעָט ?

— יָאָ.

— דָו בִּיסְט אַ גַּנְבָּ ?

— נִין.

— דָעַרְקְלָעָר, וְוי אָוִוי מֵי קָעָן גַּנְבָּעָנָעָן אָוֹן נִישְׁתָּאָוִיפָּה גַּנְבָּ.

— זַיְעָר פְּשָׁוֹט. וּוּעָר אִיז אַ גַּוְטָעָר מַעֲנָטָש ? דָעַר בִּי וּוּמְעָן
סְגַּוְטָע וּוּגְטָ-אַיבָּעָר דָּאָס שְׁלַעַכְתָּג, רִיכְמִיךְ ? וּוּעָר אִיז אַ גַּנְבָּ ? דָעַר,
בִּי וּוּמְעָן דִּי גַּנְבָּה וּוּגְטָ-אַרְבָּעָר דִּי נִשְׁטָ-גַּנְבָּה. אַיְךְ האָב גַּעַגְבָּעָט

טאגאקל 1 גאלדן זיגערל. בעת העכער א מיליאן גאלדענע זיגערלעך
זינען געלביבן אין אמריקע נישט גענבעט.

— **כָּכָא.**

* * *

— **וְאֵס אַיִן בַּיְמָם סֹוף פּוֹן דָּעַר בָּאוֹ-**

לִינְיָע ? בַּיְמָם סֹוף פּוֹן לְעָבָן ?

— **כְּיוֹוִיס נִשְׁטָם.**

— **אַקְאַטָּסְטְּרָאָפָע וּוּעַט זַיִן, מַעַן וּוּעַט אַרְאַפְּפָאָלָן אֵין אַפְּגָרוֹנוֹת.**

— **וּוָאָס-זַשְׁעַזְעַל מַעַן טָאָן ? וּוַיִּסְטָה אַיר עֲפָעָס אַמִּיטָּל דַּי**

קָאַטָּסְטְּרָאָפָע צָו פָּאָרָהָטִין ?

— **נִיִּין. אַבָּעָר לְאָמִיר כָּאַטְשׁ שְׂרִיעַן גַּוּוֹאָלֶד . . .**

— **אוֹן פָּאַדְדָּאָרָבָן דָּעַרְוִיְּלָי דַּי שִׁינְיָע רִיּוֹעָ אַבָּעָר דַּי וּוֹאָנֵ-**
דָּעַרְלָעָכָע לְאַנְדְּשָׁאָפָטָן ? נִיִּין, בָּעַסְעָר בָּאַמִּיעָן זַיִד צָו פָּאַרְלָעָנְגָרָוָן
דַּעַם וּוּגָן אֵין זַעַן, אוֹן דָּעַר צָוָג זַאָל נִשְׁטָה שָׁאַקְלָעָן, אוֹן אֵין דַּי
מִיטְפָּאָרָעָס זַאָלָן דַּיְר נִיט דָקָשָׁן מִיט זַיְעָרָע וּוִיצָּן, נִשְׁטָה אַבָּנָ-
שְׁפִּיעָן אַוְיָפָן דַּיְל — הָאַלְטָן דַּי קָלָאָוָעָטָן רִיִּין, אוֹן דַּי דָוְרָכְגָעָנָג אָפָן.

* * *

צָעַר הַלְּדִישָׁעַר רִוְּטָאָרְמִיעָר אֵין דַּי
שִׁיצְגָּרְבָּעָר דָּאָרָף אֵין אַנְדָּעָרָן (וּוַיְנִיקָּעָר הַלְּדִישָׁן) רִוְּטָאָרְמִיעָר, וּוָאָס
זַאָל אִים בָּרָעָנְגָעָן צָוָם פְּרָאָנְטָה הַיִּסְעָז וּפָ (פּוֹן דָּעַר פָּעַלְדִּקְיָיךְ . . .) וּוָאָ-
רִימָע זַאָלָן, קָלִידָעָר.

* * *

אַיךְ הָאָה, אֵן מִיר אַיִן בָּאַשְׁעָרָט צָו בָּאַדְיָנָעָן דַּעַם פְּרָאָנְטָה. מִיט
אַוְיָנָע קָלִינִיקִיטָן כָּאַטְשׁ וּוִי (לִיטְעָרָאַרִישׁ) פָּאַפְּרִיאָסָן.
פָּאַרְשָׁטִיט זַיִד, אֵן אַוְיָבָן אַיךְ וּוּלְלָה הַאָבָן אַמְּוֹן צִיְּעָן
וּוּלְלָה אַיךְ — אַפְּלִיאָן אַיךְ דָּעַר גַּרְעַסְטָעָר גַּעַפָּאָר פּוֹן מִיְּן לְעָבָן —
אַרְיְבָעָרְפִּין דַּי הַאַרְמָצְטָקְוִילָן אַחֲיָן, וּוּאָוָם בָּאָדָאָרָף, נַאֲרָבִיְּרָאָרָף
פָּעַסְיָע בֵּין אַיךְ פָּאָרָט נִשְׁטָה קִיְּין אַמְּנוֹנִיאָנָעָר, אֵין קִיְּין שִׁיסְ-שָׁוָלָה
קִיְּינְמָאָל נִשְׁטָה גַּעַגְגָעָן. מִיְּנָעָ בִּקְסָנְקָוִילָן הַאָבָן דַּי אַיְנְצִיקָעָ מַעַלָּה,
וּוָאָס זַיִי זִינָעָן פָּאָרָסְמָט מִיט מִיְּן שְׁנָאָה צָו דָעַר בִּירְגָּעָרְלָעָכָעָר וּוּלְלָתָה.
נַאֲרָגִיְּרָאָרָף וּוִי אַלְעָז, מִיְּן אַיךְ, בֵּין אַיךְ צַוְּגָעְפָּאָסָט צָו פִּירָן צָוָם
פְּרָאָנְטָה פָּאַפְּרִיאָסָן אֵין זִיסְוָאָרָג — **קָלִינָע לִיטְעָרָאַרִישׁ נַאֲשָׁעָרִיעָן**

פָּאָר דָּעַם מִידָּן אֲרְמִיּוּר, וּוֹאָס דָּאָרֶף זַיְד אַוִּיפָּא מִינָּטוֹ אֲפְפְּרִישָׁן, פָּאָר־
גַּעַסְן.

אוּבָּמִינָּעַ נָאָטִיכָּן זַיְנָעַן אָפְּשָׁר אַמָּאָל צַוְּ גְּרִינְגָּה, אַוְן נִישְׁתָּ
פָּוֹן דָּעַם שְׁטָאָפָּה, וּוֹאָס מֵי נִעְמָטָן פָּוֹן אַרְסְּעָנָאָל אַרְוִיָּה, זַאָל מַעַן אַבְּעָר
נִישְׁתָּפָּאָרְגָּעָסָן, אַזְּ דִּי שְׁאָרְפָּסְטָעָן אַמְּנוֹנִיצְיָעָן אַזְּ — דָּעַר חַשְׁקָה
צַוְּ שִׁיסְן. צַוְּ בְּרָעָנָעָן שִׁיסְ-חַשְׁקָה צֻוְּמָה רְוִיטָן פְּרָאנָט אַיְזָמִין מִיסְיעָ
אוּבָּי צַוְּ זָאגָן.

אוּנָא אוּבָּי אַיְזָקָעָן שְׁטָאָרָקָעָן דָּעַם שִׁיסְ-חַשְׁקָה פָּוֹן מִינָּעַן הַעַלְלָה
דִּי שַׁעַר עַבְּרָיָה חַבְּרִים מִיטָּמִינָעָן פְּאָפְּרִיאָסָן, אַדְעָר אַפְּיָלוֹ צְוָעָרְקָעָם,
נוֹ, זַיְעָר גּוֹט !

די "קוֹלְטוֹרָאָן-פְּאָרוֹיִילְוָנָג-אַרְבָּעָטָה" זַאָל דָּאָרָן נִשְׁתָּאַבְּעָרְגָּעָעָנטָה
פָּעָרָט וּוֹעָרָן אַיְזָן דִּי הָעָנָטָן פָּוֹן דָּעַם גַּעַל וְאַזְּ שְׁוֹאָרָצָן "רְוִיטָן
קְרִיְּצָה", וּוֹאָס וּוֹיְקָלָט יְעָדָעָר צְוָעָרָה, יְעָדָן בָּאַנְדָּאָזָשָׁן אַיְזָגִיפְּטִיקָן
פְּאָפִיר ...

וְרִ אֶזְוֵי זָאַל אַ מַעֲנְטֵשׁ לְעֵבֶן?

זָאַל זִיךְרָאַל מַעֲנְטֵשׁ אַוּוּקְוֹעֶצֶן אָזֶן
לְעֵבֶן? אַדְעֵר זָאַל עַר לְעֵבֶן שְׂתִּיעַנְדִּיקְעַרְהִיט?
זָאַל אַ מַעֲנְטֵשׁ לְעֵבֶן אַלְעַ טָאג — פְּרִיטִיכְקָאַיְיך? אַדְעֵר זָאַל עַר
בְּלוּזָן לְעֵבֶן צַו בִּסְנְקָעַלְעַד, אָזֶן בְּלוּזָן פּוֹנְ-צִיְּטַ-צּוֹצִיְּט?
זָאַל מַעַן לְעֵבֶן גַּעֲדִיכְטָה, אַדְעֵר שִׁיטְעָר? אִין דָעַר לְעֵגָג, אַדְעֵר
אִין דָעַר בְּרִיטִית?
זָאַל דָעַר מַעֲנְטֵשׁ לְעֵבֶן גְּרִינְטְּלָעַך אָזֶן טִיף — בִּזְוּ צָוּמָן דָנָא?
אַדְעֵר זָאַל עַר לְעֵבֶן בְּלוּזָן פּוֹנְ אַוִּיבְּנְ-אוּפְּט, מִיטְטָה דִי שְׁפִּיזְ-פִּינְגָּעַר?
זָאַל דָעַר מַעֲנְטֵשׁ לְעֵבֶן מִיטְטָה זִין מַעֲנְטְּשִׁיכְעַד, וּוּ מִיטְטָה אַ (נוֹדְגָעַר)
שְׁוּוּסְטָעָר, אַדְעֵר זָאַל זִיךְרָאַל בִּידָע וּוֹאַלְגָעָרָן אִין מַחְיהִידִיקְעַר לִיבָע וּוּ
חוּרִימְלָעַך?
זָאַל מַעַן לְעֵבֶן וּוּ גַּאת הָאָט גַּעֲבָטָן, וּוּ וּוֹיְסִיט נִישָׁת
אַקְרָאַט וּוּסָגַט גַּאת אַזְוִינָס גַּעֲבָטָן, אַדְעֵר זָאַל מַעַן לְעֵבֶן לְוִיטָן
פְּרִיעָן וּוִיכָן — הָגָם מַזְוִיְיסָט נִשְׁתָּוּסָט וּוּסָפָר אָזֶן אַנְשִׁיקְעָנִישׁ דָעַר
פְּרִיעָר וּוִיכָן אִיז אַזְוִינָס?
זָאַל מַעַן אַנְנְעָמָן, אָז דָאַס לְעֵבֶן אִיז אַנְדִּירְשָׁע זָאַד אָז...
פְּרָאַדְצִירָן נִיעַכְלִים פָּאַר אַט דָעַר נְגַרְישִׁקְיִיט? אַדְעֵר זָאַל מַעַן
גְּלוּבָן, אָז דָאַס לְעֵבֶן אִיז אַקְלָגָע זָאַד אָז דָעַר פָּאַר דָאַרְפָּאַר אַזְמָאַע
מִיטְטָה תָּاطָן אַלְיִין כְּלָעַפְעָן דָעַרְפָּאַן אַוִּיפְּלָאַן וּוּ מַעְגָּלָעַך אָזֶן הָאָבָן זִיְעָרָע
צְוּקִינְפְּטִיקָע דָרוֹת טִיף-אַוְן-טִיעָר אִין דָרְעָרְד?
זָאַל מַעַן הָאַלְטָן, אָז אַלְעַ מַאֲנְסְבִּילָן זִיְנָעַן בְּעַסְטִיעָס, נָאַר דִי
וּוַיְבָעָר, וּוְלְכָעַ זִיְנָעַן קִינְדָעָר פּוֹנְ בְּעַסְטִיעָס, זִיְנָעַן — מְלָאַכִּים?
אַדְעֵר זָאַל מַעַן הָאַלְטָן, אָז דִי טַעַכְטָעָר פּוֹנְ וּוְלְכָעַ חַיוֹת זִיְנָעַן אַלְיִין
אוּרָ אַבְּיִסְלָמְחָה חַיהְוָאָטָע?
זָאַל מַעַן זִין וּוּאַרְמַיְיך אָזֶן בְּעַנְקָעַן אַהֲנִצְוֹזָה, וּוּאַרְמַיְיך נִשְׁתָּוּסָט?
אַדְעֵר זָאַל מַעַן פָּאַרְן אַהֲנִצְוֹזָה, וּוּאַרְמַיְיך נִשְׁתָּוּסָט אָזֶן בְּעַנְקָעַן אַהֲרָ
וּוּאַרְמַיְיך גַּעֲוָעָן?

זאל דער מענטש לעבן אוזי לאנג וויס-לאזט-זיך, אדער —
א ברייה האט ער ?
זאל דער מענטש איינמאל פאר אלעמאָל זיך א זאג טאן דעם
ביטערן אמת און — מער נישט רײַין צו זיך ? אדער זאל ער
לעבן מיט זיך בשלוּם, און זיך אַריינשעפטשען שטיילערהייט ליננס און
אויער אַריין ?
זאל דער מענטש אַפְּהִיטֵן סְגֻּזּוֹנֵט און שטארבן אַ גַּעֲזָנְטָעֵר ?
אדער זאל ער זיך רַוְאַינְרַן סְגֻּזּוֹנֵט און לעבן נישט מער ווי בי
אי טויט אַריין ?
זאל דער מענטש דִּיקְיוּרָן און פָּאַרְכָּאָפָּן מִיטָּן בַּיְדָן אַזְוִיפִּיל
„רוּם“ ווי מעגלעך, אדער זאל ער לאון דעם פָּאַסְקְּוֹנוּם אַלְצָאָפָּר
כאָפְּנְדיָקָן „רוּם“ זִין ווי אַ „בוֹיךְ“ בַּיְיָם — פָּוֹן פָּאַרְנָט אָון פָּוֹן
הִגְּטָן ?
זאל דער מענטש ליַבְּן פֶּלְאַטָּאַנִּישָׁ-אַיְדָּלָּא אָון לאָזָן די ווועלט
אַוטְעָרְגִּין ? אדער זאל ער ליַבְּן „גְּרָאָבָּא“ אָון טָאָן באָפְּרוֹכְּפָּעָרָן די
ערד ?
זאל מען קְרִיּוֹלְעָן די פָּאה אָון זִיצְנִין אַין דער פָּאַרְשִׁימְלְטָעָר קְלָוִין
און פרעגן : „וַיְיָ אָזָי לְעַבְּטָמָעָן ?“ אדער זאל מען אַרוּסְגִּין אַינְדרְוִיסְן
אַרְוִיס אָון לעַבְּן ווי סְעָמָכְט זיך ?
זאל מען אַפְּגָעַבְּן סְלַעַבְּן אוּרִיף צו דערווערבָּן לְעַבְּגָנִס-חִכְמָה ?
אדער זאל מען אַפְּגָעַבְּן סְלַעַבְּן אוּרִיף — צו לעַבְּן ?
זאל מען פָּאָר דָּעַם לְוַמְּפִיקָן גְּרָאָשָׁן קוֹיפָן אַ קָּאַסְעַ-קָּעַסְטָל אוּרִיף צו
בָּאַהֲלָתָן דָּעַם גְּרָאָשָׁן ? אדער זאל מען האַלְטָן דָּעַם גְּרָאָשָׁן אָין זְשָׁמְעַנְיָע
און האָפָּן אוּרִיף אַ קָּאַסְעַ-קָּעַסְטָל ?
זאל מען צוֹנוֹפְּלִיָּגָן סְלַעַבְּן אוּרִיף די באַשְׁיַּנְפְּרָעָלְעָבָּעָ קְנִיטְשָׁן
— ווי אַ פָּאָר אַוִּיסְגָּעָרְעָסְטָעָה הוּוֵין, ווֹאָס מְהַאֲלָתָ זַיְיָ אוּרִיף פָּסָח ?
אדער זאל מען אַרְיִינְפָּאָרָן אָין לעַבְּן אַרְיִין ווי אָין אַ פָּאָר פְּרִיעָר גָּאַטְיָעָס
און זיך פִּין ווי אַין דער הַיִּם ?
זאל מען טְרָאָגָן סְלַעַבְּן מִיט אַ טְרָאָלָד ? מִיט אַ פָּאָלְבָּאָן ?
זאל מען אוּפִישְׁטָעָן דָּעַם זִידָעָנָעָם שִׁירָם אָון אַפְּהִיטֵּן די לאָס־
טִיקְעָנָעָ בעַקְעָשָׁע פָּוֹן רַעֲגָן ? אדער זאל מען אַרוּפְּלִיָּגָן די בִּילְיָיקָע
בעַקְעָשָׁע אוּפְּנָעָן טִיעָרָן שִׁירָם אָון אַפְּהִיטֵּן דָּעַם שִׁירָם ?
זאל אַ מענטש טָאָן ווֹאָס דָּאָס הָאָרֶץ הַיִּסְטָט, אָון זִין אוּרִיף צְרוֹת ?

אַדְעָר זָאָל עַר טָאָן וּוַיְיַיְעַר קָאָפְּ הַיִּיסְט — אָוֹן דַּעֲרַנְאָךְ בְּעַנְקָעָן
 נָאָךְ דֵּי צְרוֹת וּוָאָס עַר הַאַט פָּאָרָהִיט ?
 זָאָל אַ מְעַנְטָשׁ זַיְנְדִיקָן מִיטְ דֵּי הַעֲנַט אָוֹן פִּיס אָוֹן הַגָּהָה הַאָבָן,
 אַדְעָר זָאָל עַר זַיְנְדִיקָן מִיטְ נַשְּׁמָה אָוֹן מִיטְן גַּיִיסְט אָוֹן — אַוְיְפָשְׁטִין
 אַ פָּאָרְשָׂוִיצְטָעָר ?
 זָאָל מְעַן לְיִפְּנָן רַאֲטָעוּוֹן פְּרַעְמָדָע אִידָּן אָוֹן בָּאָפָּן אַ מְעַדָּאָה,
 וּוָאָס מִיּוּעָט אָפְּשָׁר נִשְׁתָּה הַאָבָן וּוְעַר סָע זָאָל אִים טְרָאָגָן ? אַדְעָר
 זָאָל מְעַן לְיִפְּנָן רַאֲטָעוּוֹן זִיךְ-אַלְיַיְן אָוֹן אַוְיְסְקוּמָעָן אַן מְעַדָּאָן ?
 זָאָל מְעַן זַוְּנָן אַ צְוּעָק אַינְ אַלְצָדִינָגָן — אַפְּלָו אַן לִיבָּעָן אָוֹן אַיְן
 שְׁוּוִצְבָּעְדָּלָעָךְ ? אַדְעָר זָאָל מְעַן לְאָזָן דֻּעָם צְוּעָק גַּיְן צָום טִיוּוֹל אָוֹן
 — עַסְן וּוְאָרְעַנְיִקְעָם ?
 זָאָל מְעַן שְׁטָעָלָן סְלָעָבָן אַיְן גַּעֲפָאָר — צְלִיבָּשְׁ פְּשִׁיל אָוֹן צִיְּיטַ
 פָּאָרְטָרִיב ? אַדְעָר זָאָל מְעַן זִיךְ אַרְמוּוֹקְלָעָן מִיטְ זִיךְ-זַוְּאָטָעָן אָוֹן —
 אַוְיְסְגָּעָנְעָצָן סְגָּדָנָעָ לְעָבָן טְרָאָפְּנוּוֹיָן ?
 זָאָל מְעַן זַיְן אַ שְׁקָלָאָפְּ צַוְּ דַעַר מְאָדָע אָוֹן זִיךְ פִּילָּן בְּאַקְוּעָם,
 וּוְיַי « אַ מְעַנְטָשׁ צְוִישָׁן מְעַנְטָשָׁן ? » אַדְעָר זָאָל מְעַן טְוָאנָן זַוְּנָן וּוָאָס
 זַיְגָעָן אַוְיְסְעָרָן מְאָדָע אָוֹן אַוְיְסְגָּלָאָכָט וּוְעַרְוָן פָּוָן אַלְעָא, אָוֹן זִיךְ פִּילָּן
 אַוְיְמָבָּאָקָעוּם, צְלִיבָּשְׁ דֻעָם הַינְטִישָׁן גַּעֲפִילְ נַאֲכָזָמָאָכָן אַלְעָא « בְּעַסְעָרָ
 מְעַנְטָשָׁן » — וּוָאָס מַאְכָן נִישְׁתָּן נָאָךְ ?
 זָאָל מְעַן לְעָבָן קְדוּמָה, אַדְעָר גַּלְיִיךְ ? זָאָל מְעַן לְעָבָן אַהֲיָן אַדְעָר
 אַהֲרָע ? זָאָל מְעַן לְעָבָן וּוְיַי אַוְנוּעָרָעָ טְאָטָעָס הַאָבָן גַּעַלְעָבָט, אַדְעָר
 וּוְיַי אַוְנוּעָרָעָ קִינְדָעָר וּוְעַלְן לְעָבָן ?
 זָאָלָן מִיר روּכְבָּעָרָן וּוְיַיְרִיךְ צַוְּ דַעַר שִׁינְעָר פָּאָרְגָּגְגָעָנְהִיט אָוֹן
 נִיסְן מִיטְ בְּלָוְמָעָן אַיְיךְ דַעַר לְיִבְעָר צּוּקָנֶפֶט ? אַדְעָר זָאָלָן מִיר זִיךְ
 אַבְּיִסְלָאָ פָּאָטְשָׁקָעָ טָאָן מִיטְ דַעַר קַעְגָּנוֹוָאָרָט אַיְיךְ ?
 זָאָלָן מִיר פְּרַעְגָּן אַזְוִי לְאָנָגָג « וּי לְעַבְתָּ מְעַן ? » בַּיּוֹ וּוְאָגָעָט דַעַר
 גַּרְוִיסְעָר אַוְיְסְלָעָשָׁר וּוְעַט אַוְיְסְלָעָשָׁן אַטְ דֵּי וּוְעַרְטָעָר אַיְיךְ אַוְנוּעָרָע
 לְיִפְּנָן ? אַדְעָר זָאָלָן מִיר לְעָבָן בִּיּוֹן וּוְיַיְסָן טָאָג אַרְיִין אָוֹן נִשְׁתָּה פְּרַעְגָּן
 קִיְּזָן שָׁוָם קַשְ׀יוֹת ?
 דַעַר רֹוח וּוְיִיסְטָ עַס !

א מעשה מיט א „של-ראש“

ער של-ראש האט זיער גוט געווואסט

וואס דער שטערן אונטער אים טראכט, אבער ער האט געשוויגן.
די פארשפיציקטע שיין, וואס איז געתאנגען ווי א קריין אויף

א קריין, האט געמורטט (cumut) ש.. ש... לאו ער טראכט!
די ליפן האבן געזאגט: און ולט אשר מלך בתרם כל יציר
נברא און — דער קאָפּ האט גערענט: גראַשְׁנַמְּלָגְּרָאַשְׁן איז...
גראַשְׁן. שיקסל ברעננט וואָסער — אווי איז מיר... וואס פֿאַר
א מהיה דאס איז, אַשְׁרִי יושבי ביתך עד הַלְּלוּךְ סלה.

דער של-ראש האט אַלְעָס אַיסגעעהרט, אַרְיִינְגְּעַהָּרֶט אַלְצְדִּינְג
איין זיין הייליך לְעַדְעַרְנוּם גַּהֲרֵין אַוְן גַּעֲמַרְאַכְּט, וואס פֿאַר א
וועטל דִּי וועעלט איז!

או דער של-ראש איז, נאָכוֹן דאַוְונָן, געלעגן אַינְאַינְגָּם מִיט
זיין ברודערל, דעם של-יד, האט ער (דער ש"ר) דערצ'ילט וואס ער האט
געעהרט זיך אַפְּטָאָן איין מוח פּון דעם אַידָּן, וואס האט אַין אַים
געַדְאָוָנט, ווי הַינְּטָעָר דעם פָּאַרְכְּטִיקְוּן שיין פּון "שְׂדֵי" האט דער אַיד
געַלְאָזָט שׂוּעָבָן מַוְרָדִיקָע מַחְשָׁבוֹת זִינְדִּיקָע, מַיאָסָע אַוְן וואס זָאָל ער
טָאָן? (דער ש"ר אַזְׁוִי צו ש"י).

— וויסטו וואס? — זאגט דער של-יד, או דו וועסט מאָרגָן
הערן ווי דער קאָפּ וואס טראָגָט דִּיךְ וועט אַנְהָוִיבָן טראָכָט אַוְרִינְגָּע
געַדְאָנְקָעָן, זָאָלְסָטוּ נְעַמְּעָן אַוְן אַים אַנְהָוִיבָן קְלָאָפּּן איין שְׁטָעָרָן אַרְיָה,
ער זָאָל אויפְּהָעָרָן.

כְּרָהָה, אויף מאָרגָן בַּיִם דְּאַוְונָן, או דער אַיד האט געזאגט
מודים אַנְהָנוּ לְדִ — אוֹן פְּלוֹצִים גַּעַנְוָמָעָן טְרָאָכָט פּוֹן שִׁיקְסָל, וואס
טְרָאָגָט צו זַיְיָ וואָסָעָר, האט דער של-ראש זיך אויפְּגָעָהָוִיבָן אַוְן אַים
דְּעַרְלָאָגָט אַ זַּעַץ אַין מות.

דער אַיד האט זיך זיער דערשְׁרָאָקָן, בְּלָאָס גַּעֲוָאָרָן, פָּאַרְגָּעָס
אוֹן שִׁיקְסָל וואס טְרָאָגָט צו זַיְיָ וואָסָעָר אַוְן גַּעַנְוָמָעָן טְרָאָכָט, אוֹ עֲפָעָם
איין דָּא נִישְׁתָּוּ ווי סֻעָּבָּאָדָּרָףְּ צו זַיְיָ.

צַו מַאֲרָגָנָס אַבָּעָר, או דעם אַידָּס לִיפְּנֵי זִינְעָן ווַיְדָעָר גַּעֲקוּמָעָן

צ'ו "מודים אנחנו", האט דער קאָפ וווײַדער געוואָלט אַ טראָכט טָאָן ווועגן
שִׁיקְסֶּל אָוּן ווַיְדַעַר גַּעֲכָפֶט אַ קְלָאָפ אָוּן קְאָפ — פָּונֵם שְׁלָרָאַשׁ.
אוֹנוֹי עַטְלַעַכְע טָעַג נַאֲכָנָאנְד.

אייז דער אַיד גַּעֲוָאָרָן צַעֲטוּמָלֶט. האט מעָן אַימַּעַד גַּעֲפִירֶט צ'ו
זַיְעַר אַ גַּרְיוִיסְן דַּאֲקְטָאָר. האט דער זַיְעַר גַּרְיוִיסְרַדְעַר דַּאֲקְטָאָר גַּעֲפִירֶט
וּוְאָס אַיז אַימַּעַד ? האט דער אַיד דַּעֲרַצְיִילְט דַּי מַעַשָּׂה, אָוּן דער שְׁלָרָאַשׁ
זַיְעַר אַיז פְּלוֹצִים מַשׂוֹּגָע גַּעֲוָאָרָן אָוּן בַּאֲכָבָט אַימַּעַד אַיז קְאָפ אָרִין.
אַבְּעָר דער קְאָפ אַליַּין, אָוּן דֻּעַם שְׁלָרָאַשׁ, הַיִּסְטַּדְעַס דָּס, אַיז גַּעֲוָונָט וּוּי
אַ נּוֹס אָוּן סַע פַּעַלְתְּ אַימַּעַד, חַלְיָה, גַּאֲרַגְּיִשְׁתְּ.

מַאֲכָט צַו אַימַּעַד דער דַּאֲקְטָאָר : «קַעַנְתָּ אַיר דָּאָךְ בַּיְשַׁטְּ לִיגְגָּן
קִיְּנַן תְּפִילְין ?» מַאֲכָט דער אַיד : «וּוְאָס הַיִּסְטַּדְעַס אַיךְ קַעַנְתָּ בַּיְשַׁטְּ
לִיגְגָּן קִיְּנַן תְּפִילְין ? וּוְאַזְוִי לִיְיִגְתָּ מַעַן בַּיְשַׁטְּ קִיְּנַן תְּפִלְין ?» זַאֲגַט
דער דַּאֲקְטָאָר : מַבָּעַ מַט אָוּן מַעַן לִיְיִגְתָּ בַּיְשַׁטְּ.
מַאֲכָט דער אַיד : «סַע גַּעֲפָלְטַט מִיר וּוּי אַיר זַאֲגַט מַעַן נַעֲמָט אָוּן
מַלְיִגְתָּ נִישְׁתְּ ! תְּפִילְין, מַאֲכָט עָר, אַיז עַפְעָס אַזְאָר וּוְאָס מַעַן קַעַנְתָּ
יַאֲלִיגְגָּן אָוּן בַּיְשַׁטְּ לִיגְגָּן ? מַאֲכָט צַו אַימַּעַד דער דַּאֲקְטָאָר :
«מִילָּא, טָוּט וּוּי אַיר פַּאֲרַשְׁטִיטִיט. אַבְּעָר אַיד וּוּאָרָן אַיךְ, אָוּן אוּבִּיב דער
שְׁלָרָאַשׁ וּוּטַט אַיךְ נַאֲךְ עַטְלַעַכְעַט מַאֲלַקְלָאָפְן אַיז קְאָפ אָרִין, וּוּלְלַ
אַיךְ נִישְׁתְּ זַיְן פַּאֲרַגְּנוֹטוֹאַרְטַלְעַךְ פָּאָר דַּי פְּאָלָגְגָן, וּוּסְנוּזִי ?» (מִיטַּ דַּי
וּוּרְטַעַר !) הַכְּלָל, דער אַיד האט גַּעֲוָעָן, אָזְסַאיָּוּן שְׁלַעַכְטַט. האט
עָר וִיךְ מִשְׁבְּגַעַוּן, אַזְוִי וּוּי קְלָאָפְן קְלָאָפְט אַימַּעַד דער שְׁלָרָאַשׁ סְרוּבָּ
נַאֲר בַּיְשַׁטְּ אַיז פְּסוֹק «מודים אנחנו», וּוּטַט עָר אַוִּיסְלָאָזְזָן דֻּעַם סְוּרְפְּסָוק
אוּן אָז עַק ! אוּמַדְאָרָף אַוִּיסְלָאָזְזָן טְרָאָכְטַזְזָן וּוּגַעַן דער שִׁיקְסָע, אַיז
אַימַּעַד נִישְׁתְּ אַיִינְגַעְפָּאָלָן.

דער סַעַף אַיז גַּעֲוָעָן, אָוּן דער אַיד האט נַעֲבָד פָּוּ שְׁרַעַק אַגְּנָעָ
הוּבוּנָן לִיגְגָּן בְּלִוְיָוּן דֻּעַם שְׁלַיְידָלְיָוּן אָוּן דַּאֲוּנוּנָן אַיז תְּפִלָּ.
אייז דָּאָס שְׁוִין גַּעֲוָעָן דער רַעֲכַטְעַר סִימָן, אָוּן דער אַיד אַיז מַשׂוֹּגָע
אוּפְּטַוּט, האט מעָן גַּעֲנוּמוּן אָוּן מִהַּאֲטָה בַּיְשַׁטְּ אַיז צַוְּגַעְלָאָקְנָט דַּי
תְּפִילְין מִיטַּן טְלִית, מִיטַּן טַאֲבַעַקְפּוֹשְׁקָעַלְעַ, מִיטַּן פְּלַעַשְׁ אַקוּוּט,
וּוְאָס עָר פְּלַעַגְט שְׁטַעַנְדִּיקְהַאֲלָטָן אַיז «שְׁלָחָן» אַוִּיפְּ נַאֲכָן דַּאֲוּנוּנָן, אָוּן
— מִהַּאֲטָה אַימַּעַד אַיר אַרְוִיסְגַּעַוּוֹאַרְפָּן אָוּן נַאֲכָגַעַשְׁרִירָעָן : מַשְׁוּגַעַנְדָּר !

דער זַעֲלַבְּיַקְעַר אַיד, דַּעֲרַצְיִילְט דער פְּנָקָס, אַיז טַאֲקָע שְׁפַעַטְעַר
אוּיפְּ אָז אַמְתָּה מַשׂוֹּגָע גַּעֲוָאָרָן, אַיבְּעַגְעַלְאָזָט אָז אַלְט וּוּבִּיב, אַקְרָאָגְנָע
אוּן אַנְטָלָאָפְן מִיט אַיְגַעַר שִׁיקְסָע. נָו, אַט ?

א גאנט קומט אויף א וויל, זונט אויף א מיר

ז. מעשה האט זיך פאראט אפּן מיט איי
נעם א בושימושי.

בושימושי אייז א מעמל'יקאנער ווארט און אייז די טיטיש ווערטל-
גלויבער. ווארים בושימושי אייז געוווען א גלויבער פון ווערטער. מער
פון אלציגינג אין דער וועלט, האט ער געהאלטן פון געלט, פון קאר-
שיקלעך מיט קאשע און פון גלייכווערטלען.

בושימושי אייז געוווען א קלײין פעט מאנסביבלד מיט א קלײין שפי-
צעכיק קעפֿעלע און מיט א קלײין פעט בייכעלע. נאר פיס האט ער
געהאטם לאנגע און בריטיע ווי לאפעטעס.

בושימושי האט געהאט א וויב און א פולע שטוב מיט קינדער-
דע. ס'אייז געקומוּן אינדרפרַי און ער פֿלעגט דֶּאָרְפַּן אַנְפַּאָטַשְׁן די
קינדער די טעכעטלען, פֿלְעַגְט אִים גַּעֲדוּעָרָן הַכְּבָעָר אַשְׁעָה, אַיְדָעָר
ער אייז פֿאָרְטִּיך גַּעֲזָאָרָן.

אייז שטוב האבן אים אלע פֿינְט געהאט. ס'ויבּ זַיְנֵס האט אים
געוואָנטשַׁן אָז סִיאָל אִים נָאָר אַנְקּוּמוּן דָּאס, וּאָס זַיְוִינְטַשְׁ אִים.
און די קינדער מיט די רֹוִיטַע הַיְתָנְטַדְלַע — דָּאס גַּעַמְלַעְבָּע.

כָּאַטְש בּוֹשִׁימּוֹשִׁי אָז גַּעַוְועַן דִּיך וּוּ
קוֹרָת, האט ער פֿוֹנְדַּעַסְן גַּעַגְבָּעַן דָּעַם וּוּבְּ הַיְשָׁש אָז גַּעַנוֹג. די
קִינְדָּעָר פֿלְעַגְן אַרְוָמְגִּין אַפְּגַּעַרְיִסְן, אַפְּגַּעַשְׁלִיסְן אָז זִיך כְּמַעַט שְׂטַעַנְדִּיק
הַאַלְטָן בּיִי די טַעַכְעַסְלַעַן. — זַיְיָ האָבָן פֿינְט געהאט דָּעַם טָאָטָן מִיט
סְכָנָות-נִפְשָׁוֹת.

איין ברוינעם, לְאַקְשַׁז-לְעַדְעַרְגָּעָם חַדְרָה האט דָּעַר רְבִי גַּעַלְעַרְנְטָן:
„כְּבָד אֶת אָבִיךְ“ טָאָן עַרְלַעַד הַאַלְטָן דִּין טָאָטָן.
איין שְׁקָאַלְעַ פֿלְעַגְטָעַר דָּעַר לְעַרְעַר לְעַרְגָּעָן: „אַכְפָּעָרִי דִּין פָּאָ-

טער" און בי זיך פֿלעגן די קינדר ערaacטן : «אָזֶה טַאַטֵּן אִיז גוֹטֶן,
אוֹ מַעַן וּוּרְטָט אִים אָזֶן».

בְּזִשְׁמֹזְשִׁי הָאָט גַּעֲהַאַלְטָן פֿוֹן גְּרִיכְ-

וּוּרְטְּלָעֵד, שְׁטָאֵל אָזֶן אִיזֶן.

אמָאָל פֿלְעַגְטַּע עַר צַעְמִישָׂן עַטְלְעַכְּעַ גְּלִיכְוּוּרְטְּלָעֵד אִינְיָאנְעָם,
אוֹן זַי זַיְנְגַּען בַּי אִם אַרְוִיסְגַּעַקְומָעַן פֿידְרִיךְ, לְמַשְׁלַׁח :

«עַרְלָעֵד אִיז שְׁוּעָרְלָעֵד, אַבְּעָרְ שְׁוַיְגַּן אִיז זַיְבָּעֵר».

אָדָעָר :

«אַ בָּאָרְגְּ מִיטַּא בָּאָרְגְּ קֻומְטַזְּ זַיְךְ נִישְׁתְּ צְנוּנִיתְ, אַבְּעָרְ אַ מַעַנְטִי
וּוּרְסְטַקְיְנְמָאָל נִשְׁתְּ וּוּמְעַנְסַטְ מַאְרְגַּן עַס אִיזֶן».

אָדָעָר :

«אָזֶן אַ קָּאָצְן קֻומְטַזְּ אַיְבָּרְעָן וּוּאַסְעָרְ, לְאָזֶן זַיְךְ אַוִּיסְ אַ טִּיךְּ».
אוֹן עַנְלְעַכְּעַ אַפְּאַרְיוּזְמָעַן.

בַּיְ יַעַדְן גְּלִיכְוּרְטְּ, וּוָאָס בְּזִשְׁמֹזְשִׁי פֿלְעַגְטַּע אַרְוִיסְזָאָגְן,
פֿלְעַגְטַּע עַר דָּעְרְבִּי גַּעַבְן אַ פְּלִיכְ, אַ רִיסְ, אַ שְׁמִיר — אַיְנָעָם פֿוֹן זַיְנְגַּע
קִינְדָּרְ, אָזֶן דָּעְרְנָאָךְ פֿלְעַגְטַּע עַר אַ טּוֹפְעַ טָאָן מִיטַּן בְּרִיטְעָן פֿוֹס אַוִּיפְן
וּוִיְבָ, זַי זַאַל שְׁטָעַלְן צָוְם טִישְׂ דִּי גְּרוֹיסְטַע שִׁילְ מַאְמָלְלִיגְעַ מִיטְ
בְּרִינְזְעָן.

וַיהֲיַה הַיּוֹם, אִיז בְּזִשְׁמֹזְשִׁי אַוּוּקְ צַו אָזֶן אַרְיִימָעָן אִידְן אַוִּיפְמָאָגָעָן
אַ חָובְ.

דָּעָרְ אַיד הָאָט גַּעַוְאָוִסְטַע אַ קְנָאָפְעַ מִילְ פֿוֹן בְּזִשְׁמֹזְשִׁי שְׁטוּבְ.
אוֹיפְן וּוֹעָגְ, דָּוְרְכְן וּוֹאָלְדְ, טְרַעְפְּן אִים אָזֶן זַיְבָן לְאַפְּיְטוּטְלָעֵד מִיטְ גְּרִינְזְעָן
וּוּיְדָעְלָעֵד אָזֶן גַּעַלְעַ הַעֲרְנָדְעָרְלָעֵד, אָזֶן מַאַכְן צַו אִים : «זָאָגְטַע עַפְעַס
אַ גְּלִיכְוּרְטְּ, רַיְ בְּזִשְׁמֹזְשִׁי».

בְּזִשְׁמֹזְשִׁי הָאָט נִשְׁתְּ גַּעַוְאָוִסְטַע, אָזֶן דִּי קְלִינְגַּע לְאַפְּיְטוּטְלָעֵד זַיְנְגַּע
גְּרוֹיסְטַע לְיִצְחָקִים, אָזֶן אָזֶן מִיאָגְטַע זַיְיַעַפְעַס אַ וּוּרְטְלָ, וּוּרְטָט עַס מְקוּמִים.
הָאָט עַר זַיְךְ אַ קָּרָאָצְן גַּעַטְאָן אִין דָּעָרְ בְּרִיטְעָה, פֿעַטְעָרְ פְּאָה, זַיְךְ
דָּעְרְמָאָגָטַע, אָזֶן עַר הָאָט זַיְךְ אַרְוִיסְגַּעַלְאָוִסְטַע אַוִּיפְן אַ וּוֹעָגְ, וּוָאָס אִיז אַ
קְנָאָפְעַס מִילְ פֿוֹן זַיְן שְׁטוּבְ, אָזֶן עַר הָאָט אַ זַּאַג גַּעַטְאָן :

«אַ גָּאָסְטַע אַוִּיפְן אַ וּוֹיְהָ, זַעַט אַוִּיפְן אַ מִילְ».

הַאָבָן זַיְךְ דִּי זַיְבָן לְאַפְּיְטוּטְלָעֵד צְעַלְאָאָכְטַע מִיטַע אַ דִּין גַּעַלְעַטְעָרְ,

וואָ דורך די לאַכְלַעַד פּוֹן אַ רִיבָּאֵיָן, זִיךְ אַנְגָּעוּנוּמָעַן בַּיִּ דִי נִיְּקִיפִּן-
געֶרְדִּיקָעַ העֲנָטָה, זִיךְ גַּעֲלָזָטָם טָאנְצָן אַ קִילְעָכְדִּיקָס אָנוּ גַּעֲוָנְגָעָן :

„ווערטל, ווערטל, טערטל, מערטל,
אין יעדן אַרטָּן, אין יעדן ערְטָל,
וַיְיַמְּאַגְּתָּ אַזְּוִי מָנוּ וּוּרְעָן,
צִינְעָן בִּינְעָן, גִּינְעָן שְׁטָעָרָן !“

דעְרָנָאָךְ האָבָּן זַיְיָ צַעְלָאָכְטָן אָנוּ אַיבְּעָרְגָּעָזְגָּעָן אַלְעָ בְּאַזְּאָמָעָן :

„טוֹיט אַיז טֹוִיט
אוֹן חַופָּה אַיז חַופָּיקָ,
וועָרָ סְהִיט זִיךְ סְיָמוֹלָ,
אוֹן וועָרָ סְהִיט זִיךְ דָעַם פּוֹפִּיקָ !“

בּוּשִׁימְזֹשיַּחַט נִישְׁתַּפְּרָשְׁתָּאָגָעָן וּוָאָס דָאָס מִיְּנָטָ. עַד אַיז אָוּוּעָט
מיְטָאָ „גַעְשָׁעְדִּיקָט זָאָלָן זַיְיָ וּוּרְעָן !“ אָנוּ אַיז אַריְין צָוָם בְּעַלְ-חֻובָּ, אַיז
נִידְעָרִיקָן שְׁטִיבָּל אַרְיָין.

— עַד בְּעַלְ-חֻובָּ אַיז נִישְׁתַּפְּרָשְׁתָּ גַעְוָעָן אַיז —

דָעְרָהִים :

סְאַיז גַעְוָעָן זָוָעָרָ, יַעֲנָעָרָ אַיז גַעְוָעָן אַיז נִאָרְטָן, אָנוּ זִיךְ גַעְפָּאָרָעָט
אָרוּמָעָן רַעְטָעָ. בּוּשִׁימְזֹשיַּחַט זִיךְ אַלְיָין אַנְגָּעָשָׁעָפָט אַ קוֹזָטִירָלָ וּוּאָסָעָרָ, מִיטָּ
דָעָרָ קוֹפְּעָרְנָעָרָ קוֹוָאָרָטָ, פּוֹנָם הַילְצָעָרְנָעָם פָּעָסָלָ אָרוּסָטָ. אַ טְרוֹנָגָ
גַעְטָאָן, זִיךְ דָעְרָפְּרִישָׁטָ סְקָלִינְעָן, פָּעָטָעָ בִּיכְסָ, זִיךְ גַעְשְׁטָעָלָטָ מִיטָּ
זִינְעָן בְּרִיאָטָעָ לְאַפְּעָטָעָפִיסָ אַיז דָעָרָ טִירָ אָנוּ אַרוּסָגְעָשָׁרִיעָן אַיז
גָּאָרְטָן אַרְיָין :

— „בְּעַלְ-חֻובָּ, בְּעַלְ-חֻובָּ, בְּאַ-אַלְכָאַיְעָחָ !“

קִינְעָרָהָט נִישְׁתַּפְּרָשְׁתָּ גַעְנְטָפְּרָטָ.

דָעָרָ בְּעַלְ-חֻובָּ הַאָטָגָעָרָאָבָּן רַעְטָעָ.

פונם הימל האט זיך געמאַלכוּ אַ מאָגעֶר רעננדֶל. אויפָן צעבְראָן
כענעם בעט מיט די געלאָטער קאלדרעס האט זיך אַ פֿליך געשְׂלאָגָן
קָאָפּ אִין קִישָׁן.

אויף אַ בלויידְּרוֹיטָן דָּאָרְוָן אַינְדְּרוֹיסָן, ווֹאָס האט אויסגעָזָעָן ווֹי אַ
בערטערלְּעָג, אִיז אַ בֵּין גַּעֲפְּלוֹיגָן אַרְוִיף אָוָן אַרְאָפּ, זיך געהיט פֿאָר
עָפָעָס, כָּאָטָש קִינְגָּר אִיז נִישְׁט גַּעֲוָעָן אָוָן קִינְגָּר האט אִיר נִישְׁט
איְבָּרְגָּעְשְׂלָאָגָן.

— ער בעל-חוּב אִיז אַרְיִינְגְּעָקְומָעָן מִיט
אַ פֿאָרְקָאָטְשָׁעְטָעָר פֿאָרָעָ, אָוָן מִיט אַ רְעַטָּעָן.

— סְטִילְּ גַּעֲוָאָלָטָן, רְ' בּוֹשִׁימְזָה?

— גַּעֲלָטְּ אַבְּיִיכְּגָּעוֹאָלָט!

— ווֹאוּ זָאָל אִיךְ נִעְמָעָן גַּעֲטָ אַינְמָיטָן דָּעְרִינְגָּעָן, רְ' בּוֹשִׁימְ-
זָשִׁי, אָז דָּעָרְךָ רְעַטָּעָר אִיז נִישְׁט גַּעֲרָאָטָן אָוָן אַינְדְּרוֹיסָן גַּיְתָּא
רעָגָן, אָוָן סְאִיז הִינְנָתְּ דִּינְסְטִיק?

— אִיז האט אִיר פֿאָרְ מִיר גַּאֲרְבִּינְגָּשְׁטָן?

— גַּאְרְבִּינְגָּשְׁטָן.

— עַלְפּ רְבוּלְּ אַוְיךְ נִישְׁטָן?

— אַפְּלָאוּ אַ גְּרָאַשְׁן נִישְׁטָן...

אָוָן דָּעָרְ בעל-חוּב גַּיְתָּא בִּיסְ אַרְיִין אִין וּוַיְסָן, זַאְפְּטִיקָן רְעַטָּעָן,
אוֹן — לְוִיְּפָטְ אַרְוִיסְ קְרִיקְ אִין גָּאָסָן אַרְיִין.

בּוֹשִׁימְזָה בּוֹלְיִיבְּטָ שְׁטִין אַיְנָעָרְ אַלְיִין מִיטְ דִּי הוַיְלָעְ פֿינְגְּ פֿיבְּ
גַּעֲרָאָטְּ דִּי הַעַנְטָן, אָוָן זִין פֿעַט בִּיכְלָ גַּיְתָּאָם אַ גְּרִים.
גַּיְתָּאָם עַר צָוְ צָוְ בעט אָוָן ווְיִיְ אַפְּנָן דִּי פֿליךְ ווֹאָס שְׁלָאָגָט זִיךְ
קָאָפּ אִין קִישָׁן. מִיטְאָמָלְ דָּעְרָמָאנְטָן עַר זִיךְ, אָז עַר אִין דָא אַ גָּאָסָט
אוֹיףְ אַ וּוַיְיָ, אָוָן עַר פֿאָרְשְׁטִיטָן נִישְׁטָן, פֿאָרוֹאָטָן עַר זָאָל נִישְׁטָן זִיךְ.
אוֹיףְ אַ מִיְּלָ, ווֹאָס בִּי אִים אִין דָעָרְ הַיִּם טָוָט זִיךְ.

אָוָן ווְיִיְ עַר קוֹקָט אָוָיְ דָּוְרָכְן פֿעַנְצְּטָעָר, ווְעַט עַר טָאָקָעָ, ווְיִ
סְּזִוְיִיבְּ זִינְסְ גַּעֲמָט אַרְוִיסְ פָּוָן אַונְטָעָרְן קִישָׁן אַ קָּאָרְזִישְׁקָה. דִּי טִירְ
פָּוָן זִין שְׁטוּבְ עַפְנָטָן זִיךְ. דָעָר שְׁכָן זִינְגָּר, דָעָר בּוֹלְיִיכְעָרְ צִילָאָמָעָן,
קוֹמָטְ אַרְיִין צָוְ גִּינְ אַוְיךְ דִּי שְׁפִּיצְ פֿינְגָּרְ, ווְיִ עַר ווְאָלָט זִיךְ זַאְפּּרְ
איְמִיצְן גַּעֲהִיטְ אָוָן עַר גַּיְתָּאָמָקְ :

— ר' נישטא ?
— נישטא.
— וואו איז ער, דער פאסקונדער נפש ?
— ר' אייז אזועק צום בעל-חוב, וואס האט א גארטן מיט רעטעך
— א קנאפער מייל פון דאנען, דוריכן וואלד.
— אויב אוווי — האט געזאנט דער בליעכער צעלאלמווע, — טא
לְאַמִּיר לְעָבֵן אֲגֹתָן טָאג אָוִיפָּעֵן זִין קָאַרְזּוּשִׁיקֶן.

אל בושימושי האט דאס דערהערט,
אייז ער געווארן מלא גולדן, און ער האט גענומען לוייפן איבערן וואלד.
קריקצווועגן צום בליעיכן שכן צילאמוז, מיט געדאנק, איז ער ווועט
איס איד-זוויס-אַלְיִינְ-נִישְׁטְׁזּוּאָס — דעם הולטאַי, דעם פריעסער, דעם...
דעם...

און ס'יויב זייןס ווועט ער איז זעקיילן און צעביילן, איז זי
וואט שוין וויסן אויף א צוויטן מאַי, אַוּוּקְצִיגְעַבָּן אַפְּרַעְמָדָן אַידָּן
די קָאַרְזּוּשִׁיקֶן, מיט אלע גוטע זאָקָן.

בושימושי אייז געלאָפָן איבערן וואלד, ביז ער אייז געווארן זיעיר
מיד, האט ער זיך אַנְידָעָרְגָּעָזָעָט אַונְטָעָר אַ בְּוּם מִיט זַעַרְעָעָעָפָּה.
לעָבֵן זַיְנָע פִּס האט געווארָס אַ שׂוּעָמָל, ווי אַ צַעְפָּנְטָן רַעֲגַנְשִׁירָעָמָל,
מיט שִׁיטָעָרָע, ווַיְכַע דְּרָאַטְלָעָן.

ווען דאס שׂוּעָמָל זָאָל זִין אַקְאָפָעָלָע גַּרְעָסָעָר, האט גַּעַטְרָאָכָט
בושימושי, "וְאֵלֶּת אֵיך עַס אַלְיִין גַּעֲקָעָנְטָן נַזְחָן, אַיצְטָעָרָא, אַז סִי גִּיט
אַ רַעְגָּן ! אַזְוִי וַיְהִי עַס אַזְוִי", האט ער גַּעַטְרָאָכָט, "קָעָן דָּס בְּלוּזָן זִין אַ
רַעְגַּנְשִׁירָם פָּאָר מַעַרְעָוְשָׁקָעָס".

ביי די ווּעָרְטָעָר האט זיך טַאָקָע באַזְוִיָּן אַ מַעַרְעָוְשָׁקָע אַין טָעָר-
קִישְׁעָה הוּיָן אַזְוִי מִיט העַנְטִישָׁקָעָס. זִי אַזְוִי גַּעַגְגָּעָן שְׂטָאַלְיָן אַז גַּעַגְגָּעָן
טרָאָגָן אַיבָּעָרָן קָאָפָ אַ שׂוּעָמָל.
פָּוֹן דָּעָר וּוְיִתְן האט זיך דָעָרוּיִיל גַּעַהָעָרט דָס גַּעַלְעַכְטָעָר פָּוֹן
די לְאַפְּיִוּטְלָעָן, ווי דָוְךְ די לְעַכְלָעָן פָּוֹן אַ רִיבָּאָיָן.
בושימושי האט זיך דָעָרְמָאָנט, וואו ער איז אַין דָעָר ווּלְטָ אַז
אייז ווּיְטָעָר גַּעַלְאָפָן.

ט' צילאמווע איז געהאט אוועק איז וואָלד.

בושימושי איז אַריין איז שטוב אַריין מיט אַ געווארָד :
— ווֹאו איז ער דער ... דער ? אַיך ווֹעל אִם צעריסן ווי אַ
הערינג... מײַנע קָרְוּשִׁיקְלָעָן ...
נָאָר די שטוב איז געווען לִידִיק.

איוֹפֶן אַלְטָן בעט האָט זיך אַ פְּלִיג געשלָאנֵן קאָפֶן אַן קִישָּׁן. אַ
קָּעָלְבָּל איז געשטאנְגָּן אוֹף דער שוועל, אַריינְגָּעָקָוּקָט אַן אַ בְּלָעָטָל
פָּוֹן אַ סִּידָּר, וָאָס האָט זיך געווֹאָלְגָּעָרט אוֹף דָּרְעָרָד אַן גַּעֲמָאָכָט :
“מוֹתָה ?”

בושימושי איז געווען זיַּעַר פָּאָרְשָׂוִיצָט פָּוֹנֵם לוֹפָּן, האָט ער
זיך אַנְיָיעָרְגָּעָצָט לְעָבָן פָּעָנְצָטָר אַבִּיסָּל אָפְּרוּעָן, גַּעֲפָרָאָוָת — אַזְוִי
צָעַטְרָגְּנָעָרְהִיט — אַ כָּאָפְּטָאָן די פְּלִיג אַן זַיְדִּישָׁן. די פְּלִיג האָט
זיך דערשָׁרָאָקוֹן אַן אַזְוּקָט מִיט אַ “זַּשְׁ...” אַיְיך די לִיפָּן.

בושימושי האָט זיך גַּעֲפָכָבָעָט מִיט דער יָאָרְמִיקָּעָן אַן גַּעֲטָרָאָכָט :
“אַיך זַאְלָן כָּאָטָש נִישְׁתָּחַד דָּאָרָפָן לְאָנָּג זַיְצָן בֵּי מִין שָׁכָן צִילָּאָמוֹועָ
אַיך דָּאָרָפָן נָאָד גַּיְינָן אַהֲיָם שְׁלָאָגָן סִיּוֹיְבָּ... אַיך בֵּין אַ גָּאָסָט אַיְיך
אַ וַיְיַ...”

בֵּי די וּוּרְטָעָר האָט ער פְּלוֹצִים דָּעָרְזָעָן דָּעַם בְּעַלְּ-חוּבָּס שְׁטִיבָּל,
דָּעָר בְּאַלְעָבָּס פָּוֹנֵם רָעְנָדָעָן איז געשטאנְגָּן אַרְבִּיבָּגָן אַיְבעָר
אַ טִּישָׁ אַן גַּעֲצִילָט רָעְנָדָעָן אַן גַּעֲשִׁיט אַן אַ פָּעָסָל אַריין.

בושימושי איז געווען אוֹיפֶן—געַ—קָאָכָט :

— אָזָא גַּעֲמִינָעָר יְוָגָה, האָט אַ פָּעָסָל מִיט רָעְנָדָעָן אַן מִיר
וַיְיַ ער נִישְׁתָּחַד גַּעַבָּן אַפְּלָיו קִין עַדְפָּ רָוְבָּ...
אַן ער האָט גַּעֲנוּמָעָן לוֹפָּן דָּרְכָּן וּוֹאָלָד — קָרִיק.

... אַן בושימושי איז צָוְעָקָוּמָעָן צָוָם
בְּעַלְּ-חוּבָּס שְׁטִיבָּל איז שְׁוִין גַּעַוְעָן שְׁטָאָקְ-נָאָכָט. די לְאָדוֹן זַיְנָעָן גַּעַוְעָן
פָּאָרָהָאָכָט. קִין לְבָנָה אַן נִשְׁתָּחַד גַּעַוְעָן.
ער האָט גַּעַוְאָלָט צָוְגִּין צָוָם פָּעַנְצָטָר. נָאָר דָּעָר צִיגְהָונָט האָט
זיך אַ לְאָוֹ גַּעַטָּאָן שְׁוִיּוּמָן אוֹף בושימושיס בעַרְדָּל, אוֹף זַיְנָעָן צָעָד
פָּלָאָכְטָעָנָעָ פָּאוֹת ... ער האָט אִם צָעָרִיסָן די קָאָפָּאָטָע, צָעָבִיסָן די
שְׁטִיוֹלָ, צָעַפְּלִיְשָׁטָט די נָאָז, צָעַקִּיתָט די לִיטְקָעָס ... גַּעֲמָאָכָט פָּוֹן
אִם אַ תְּ-עוֹלָם.

בושימושי אין אנטלאפֿן אויף יענער זיט פּלויט, אויף יענער
זיט פּונם גארטן מיט די רעטעכער.
און ווי ער שטיט איז אַצעפְּלָאכְטָעָנָעָר, אַצעקִיטְעָר, אַצעֵּ
רישענָעָר, דערזעט ער פּוֹ דער ווֹיִיט זַיְן אַיגְזָן שְׂטִיבָּל. די קינדער
האַטָּן זַיךְ בַּיְּ דַי הַעֲנָטָן, טַאנְצָן בַּאֲרוּסָם אַין די הוֹלְעָם סְטַעְנְדְּלָעָךְ
און דְּגָעָן :

„טָאָטָע, שְׁמָאָטָע,
קוֹשׁ
אַין פִּיאָטָע !“

און סְיוּוּבָּ זַיְןָס נַעַמְתָּ אֲרוּסָם אַ פְּרִישָׁ קָאַרְוִישִׁיקְל אַון דֻּעָרְלָאָגָט
עם צִילָּאָמוּעָן. יענער פָּאָרְנִיגֶט זַיךְ אַון זַאְגָט אויף דִּיטְשִׁישָׁ :

„אַיךְ קוֹשׁ דַי פְּאָבָעָ
גַּנְעָדִיקָע אִידָּעָנָע !“

מיט צַעְקִיטְעָה הוֹיָן אַון אַ צַּעְפְּלִיקָטָה האָרֶץ, האָט בּוֹשִׁימְשִׁי גַּעַנוּמָעָן
לוֹפָן קָרִיךְ — אַ צְעוּוֹיְלָדוּעָטָעָר ער ווּט זַיְ אַזְוִי אַון אַזְוִי... די אַזְוִי...
און אַזְוִי... אַיְם זַאְל מַעַן אָוֹוִינָס אָפְטָאָן... אַיְם, אַן אַיְגָעָנָעָם מַאָן...
אַן אַיְגָעָנָעָם טָאָטָן !...“

עַם אַנְדָּעָרָן אַינְדָּעָרָפְּרִי הַאָבָן אִים די
אַפְּיַוְטָלָעָךְ גַּעֲפָנוּנָעָן אַ גַּעַלְשָׁטָן, הַאָבָן זַיְ אִים בָּאַשִּׁיט מִיט פְּעַפְעָר,
אַרְיִינְגָּעָלִיְּגָט אַין אַ טְוָרָנוּ מִיט רַעֲלָעָךְ, אַון אַגְּנָעָזָגָט דָּעָם
טְרוּנְעָלָעָ, אָזְזִי זַאְל גִּינְזָבָר אַון גִּינְזָבָר, אַון אַן סְעָטָ קְוּמָעָן צָוָם יִם,
זַאְל זַיךְ עַס אַרְיִינְקִיְּקָלָעָן אַון — מַעַר זַאְל מַעַן עַס נִישְׁטָ זָעָן.
דֻּעָרָנָאָךְ הַאָבָן זַיְ וְזַיךְ צַעְלָאָכָט, מִיט אַ דִּין גַּעַלְעָכְטָעָרִי, וְזַי דָּרָךְ
די פְּעַכְלָעָךְ פּוֹ אַ רִיבָּאִיּוֹן.

די פֿרוּ פֿלוּ מִיטַן זִיגֶעֶרֶל

איין דעריא מעשה דערצייט זיך פון
האמנהאָס ציישן אַ שוואָרטער פֿלוּ מיט אַ
וּוַיְמָעָר, אָוֹן פּוּן זִיעֵיד מסירת-נפש פֿאָרוּ
פֿאטְעָרְקָאנְדַּר.

זַ, פֿרוּ פֿלוּ, אַכְּטַש אַרְפּוּגַעַה אַדְעָוּעַ
בַּיְיַ אַמְּלַמְּד אַיְן בַּאֲמְבָעַטַּל אָוֹן אַיְר גָּאנְצַּע לְעַבְנַן גַּעַוּעַן אַיְף אַ
דַּיְעַטַּע פּוּן . . . שַׂוְיכְּנַדְיַעַן לְמַדְמִידִים אָוֹן קוּיְטִיקַע גַּאֲטָעַס. פַּונְדַּעַסְטוּוּגַעַן
איַז זַי גַּעַוּעַן אַיְידַּל אָוֹן פּוּן אַדְלַע, פּוּן גְּרוּסַן אַדְלַע, דַּעַרְפַּאַר וּוּאַס זַי
איַז גַּעַקְוּמַעַן פּוּן זִיעֵיד אַפְּרַעַנְמָעַר מְשַׁפְּחַה פּוּן פֿלִיַּי אָוֹן זַי אַיְז
גַּעַוּעַן אַיְנְגַעַטְוּנְקָעַן אַיְן יְחֻסַּן.

אַיְר זִיעֵיד אַיְז גַּעַוּעַן אַ גְּרַאַפַּ — גְּרַאַפַּ פֿיצְעַפְּלִיצְעַ פֿיצְקָלִילִין
פּאָן האַצְּאָצְּאָ. אַיְר מַאְמַע אַיְז גַּעַוּעַן דַּי בַּאֲרִימְטַע שִׁינְהִיהִיט אַזְוּן בִּינְעַדְן
שְׁפַרְגִּינְגְּעַרְקָע, פֿלוּ פְּאַנְאָזָא. אָוֹן אַיְרַס אַ פַּעַטְעַר, דַּעַר בַּאֲרִימְטַע
גַּעַנְעַרְקָאַל פֿלוּיְמָאַנְזִוְוּס. האַט זַיְך בַּאֲרִימְטַע גַּעַמְאַכְּט אַיְז גָּאנְצַּע פֿלוּיְאַיְזַן
רַיְיך (פּוּן עַסְבָּנוּיַן פְּרִיסְיַה) מִיט דַּעַם. וּוּאַס אַיְן דַּעַר גְּרוּסְעַר שְׁלָאַכְּט,
וּוּאַס אַיְז פֿאַרְגַּעַקְוּמַעַן אַוְיכַע דַּעַם הַאַרְקָאַסְטַן פּוּן קִיסְעַר פֿרָאַנְצִיוּזִיק,
איַז עַר אַרְוִיס דַּעַר אַבְּסָאַלְוָטָעַר זִיגֶעֶרֶר.

וּוּגַעַן דַּעַר זַעַלְבִּיקָעַר פֿרוּיַן פֿלוּיַן אַיְז דַּא צַו דַּעַרְצִיְיַן אַז צַו
דַּעַרְצִיְיַן. דַּי כְּרָאַיְקָעַס פּוּן פֿלוּיְעַטְוּס פּוּן דַּעַר זַעַלְבִּיקָעַר הַעַלְפָט
פּוּנָס אַנְדָעַרְן פַּעַרְטַלְעַט פּוּנָס דְּרִיטַן אַכְטַלְעַט פּוּן אַיְז-אוּנְדִּידְרִיסְקָסְטַן יַאֲרַדְעַט
הַוּנְדַעְרַט זַיְגַעַן פּוֹל מִיט לְזַיְבְּגַעַזְגַעַן אָוֹן וּוּאַנְדַעְרַמְעַשְׁוֹת וּוּגַעַן
דַּעַרְעַאְעַר פֿלוּיְפֿרוּי, וּוּי אַשְׁטִיְגַעַר דַּי גַעַשְׁכַטְעַ פּוּן דַעַם רַאַסְנִיקָאַמְּפָעַ
וּוּאַס דַּי פַעַטְעַ וּוּיְסַע פֿלוּיַן האַבָּן אַגְּגַעַפְּרַט קַעַגְן דַי מַאְגַעַרְעַ שַׁוְּאַרְצַע
אָחַ ברִוְינָעַ פֿלוּיַן; וּוּי אַזְוִי דַי שַׁוְּאַרְצַע אָוֹן ברִוְינָעַ פֿלוּיַן פֿלוּגַעַן זַיְך
מַאְסְנוּזִיַּה אָוֹן אַפְּשָׁפְרִיצַן מִיט מִילְך אָוֹן זַי שְׁמַדַּן אַיְף וּוּיְסַע, אָוֹן
דַעַרְנָאַר האַט עַס עַרְשַׁט נִישְׁתַּגְעַהְעַפְּנָן. דַי פַעַטְעַ וּוּיְסַע פֿלוּיַן

פֿלְעָגֵן פַּאֲרָכָאָפָּן דִּי פַּעֲטַסְטָע וַיִּיסְעַ אִידָּן אָוֹן טַעֲרָהָן, אָוֹן נִישְׁתַּדְעַלְאָוֹן
דִּי שְׁוֹאָרֶצָּע אָוֹן בְּרוֹינְגָּעָ פְּלִיָּי צַו עַפְעַס אַ רַעֲכָטָן בִּיסְן. זַיִ פְּלְעָגֵן
צַו זַיִ זָגָן: "נְגַעֲרַשְׁע לְיִהְיָה וְיִקְומְתָא אַרְצָו אָנוֹגָה, וַיִּסְעַ פְּלִיָּי, פָּוֹן
דָּעַר אִידְעַלְעַר לְיוֹוִישָׁעָר רַאֲסָע?"
אָוֹן נָאָך גַּעֲשִׁיכְטָעָס זַיְנָעָן דָּא וּוּגָן פְּלִיָּי — בָּאוֹנוֹנְדָּעָר וּוּגָן
אוֹנוֹנְעָר פְּרוֹיִ-פְּלוֹי, וּוּלְכָבָע הָאָט גַּעֲהָמָט אַ שָּׁם פָּאָר אַ גַּרְוִיסָּעָר טָעָנָ
צַעֲרָקָע.

... דִּי גַּעֲשִׁיכְטָע וְיִ אָזְוִי אָנוֹנְעָר פְּרוֹיִ-פְּלוֹי הָאָט זַיִ גַּעֲהָמָט
פַּאֲרָלִיבָט אִינְם מְלָמְדָס בִּיקְלָ, אָוֹן וְיִ אָזְוִי זַי אִיזְוְגַּעְגַּנְגָּעָן
פָּוֹן לִיבָּעָ צַו אִים, אָוֹן וְיִ אָזְוִי דָּאָס נְעַמְּלַעְכָּבָע בִּיקְלָ הָאָט וְיִ אָזְוְגַּעְבָּטָן
אוֹרָף אַ... יַאֲלֻוּקָעָ, אָוֹן דִּי פְּרוֹיִ-פְּרוֹי הָאָט נִישְׁתַּגְעַנְתַּס פַּאֲרָשְׁטָיָן
פַּאֲרָוּאָס — דָּאָס אַלְצְדִּינְגָּי אִיזְוְפַּאֲרְשְׁרִיבָן אִין דִי כְּרָאנְקָעָס, וְאָס
זַיְנָעָן בָּאָקָאנָט אָוֹנְטָעָן לְשָׂוֹן-קָדוֹשָׁן נָאָמָעָן: "דָּבָרִי הִימִּים שֵׁל פְּרוֹיִ
אִים פְּלָאִים".
וְאָס מִ רְ וּוּלְן דָּעַרְצִילְן אָוֹן פַּאֲרְשְׁרִיבָן פָּאָר דִי שְׁפָעַטְעָרָ
דִּיקָע דָּרוֹתָה, אִין דִי מַעֲשָׂה פָּוֹן דָּעַר פְּרוֹיִ-פְּלוֹי מִיטָּן וַיְגַעֲרָלָ.

בִּים פִּישְׁעַנְדָּר מַלְמָד אִין גַּעֲוָעָן זַיִ

גַּעֲרָ שְׁפָעַט. עַד הָאָט זַיִ גַּעֲאִילָט צַו קְוֹגְלַ-מַאְקָעָן, אָוֹן צָוָם רְבִינָן.
דָּעַר פִּישְׁעַנְדָּר, וְיִ סְאָיוּן בָּאוֹאָסָטָן, הָאָט גַּעֲהָמָט אַ וַיְגַעֲרָלָ, וְיִ
אַ צְּבָעַלְעָ, מִיטָּמְעַשְׁעַנְעָ רַעֲדַלְעָ, וְאָס הָאָבָן זַיִ גַּעֲדָרִיטָן אָוֹן גַּעַ
אַרְבָּעָט וְיִ אַ גְּרָאַלְנִיעָן.
אוֹ דָעַר פִּישְׁעַנְדָּר מַלְמָד הָאָט אַרְיוּסְגַּעַנוּמָעָן פָּוֹן בּוּוּם דָעָם
צְּבָעַלְעַזְיָגָעָר, אָוֹן אִים צְּגַעַלְיִיגָּטָן צַו דָעַר רַעֲכָטָרָ פָּאָה, הָאָט עַר
דָעַהָעָרטָן, אוֹ דָעַר וַיְגַעְרָ אִין שְׁטָיִילָ, גַּעֲשְׁטָאָרָבָן.
הָאָט דָעַר פִּישְׁעַנְדָּר גַּעֲפָנְטָן דִי קוֹפְעַרְטָעָ, אַ גְּרָאַבָּל גַּעֲטָאָן
מִיטָּן קוּיְטִיקָן נָאָגָל אִין עַפְעָס אַ שְׁטָאָגָן הָאָרָלָ, וְאָס הָאָט גַּעֲצִיטָעָרטָ
וְיִ אַ דּוֹפְקָל פָּוֹן אַ מַעֲנְטָשָׁהָ, וְאָס הָאָט אַטְ-טַאַקָּעָ עַרְשָׁת נָאָרוֹאָס
גַּעֲלָאָטָן דִי נְשָׁמָהָ.

... דָעַר פִּישְׁעַנְדָּר הָט גַּעֲגָרָבָלָט אָוֹן גַּעֲגָרָבָלָט אִין דִי אִידְעַלְעָ
גַּעֲדָעָרָעָלְעָךְ פָּוֹם וַיְגַעְרָלָ, הָאָט זַיִ אָזְוִי לְאָגָג גַּעֲגָרָבָלָט אָוֹן דָאָ
קוֹטְשָׁעָטָן, בִּיּוֹ וַיְאָגָעָן זַיִ הָאָבָן, פָּוֹן כָּעֵס אָוֹן עַגְמָתַ-נְפָשָׁה, זַיִ אַנְגָּגָהוּבָן
דִּירָן.

... אָז דער פישענער האט דערזען, אָז דֵי אַידעלְעַ גַּעֲדָרִים לְעַד
ריין זיך, און דאס שטאלענע דופקל קֶלֶאָפֶט, האט ער נאכאמֿאָל צוֹגָעַ
לייגט ס'צְיבָעַלְעַ-זְיִיגָעַלְעַ צוֹ דער רעכטער פאה, כדֵי זיך צוֹ באַצְיִינְגַּן
צי מַקְעָן זיך פָּאָרְלָאָזְוּ אָוּפְּ אָזְאַ גַּיְן, אָז ער האט זיך באַצְיִיגַּט
אוֹ "יאָ, מַקְעָן", האט ער דֵי קוּפָּרְטָעַ פָּאָרְמָאָכְט.

[יהי, און דאס איז געווען פרײַיטִיק,
והפלוי שלנו, און אונזער פְּלוּי, וואָס איז בשעת-מעשה, וווען דער
פישענער האט אויפגעמאָכְט דֵי קוּפָּרְטָעַ, אַרְיִין אַינְגַּם גַּעֲוָרָק פָּוּנְמַ
זְיִיגָעַלְעַ, אָז אַיצְטַ גַּעֲוָעַן פָּאָרְמָאָכְט, פָּאָרְהָאָקְט, פָּאָרְשָׁלָאָסְן אַין דער
שְׂרָעַקְלַעְכָּר פָּאָרְקִיךְ, וואָס האט גַּעֲמָלְעַן מִינְטוּן, וויַי אַמְּלַעְמַלְעַט מַעַל.
צּוּמָעַרְשָׁטָן האט זיך דֵי פְּרוּיִ-פְּלוּי אָזְיַי לִיטְשִׁישַׁ דָּעַרְשָׁאָקְן : אָזָא
טוּמָל ! אָזָא גַּעֲרִישַׁ ! מעשען מִינְטוּלְעַד מַאְלָן זיך, דָּרְיִיעַן דֵי
וּוִיְּזָרָס וויַי דֵי פְּלִיגָּלְעַן פָּוּן אַ וּוִינְטְּמִילְעַד. דֵי מעשען האָר אַיְן בַּיִ
דער פְּלוּי אַיְן גַּעֲדָאנְק אַסְטָקְפָּאָרְטָעַט גַּעֲוָאָרְן. סֻעַּ האט זיך אַיְר
פָּאָרְגָּעַשְׁטָעַט : אַ גַּוְאַלְדָאָוְנָעַרְעַ וּוּאָסְעַרְפָּאָל גִּיסְטַ אַיְן גִּיסְטַ
זיך נִישְׁתַ אִיס !

הכוּחַ הדמִין של הפלוי שלנו, און דֵי גַּעֲבָלִיטַן פָּוּן אַונְזָעַר פְּלוּי
האָבָן זיך צְעַשְׁפִּילְט ; זַי האט זיך פָּוּרְגָּעַשְׁטָעַט, אָז אַיְן דָּאַךְ-כְּאָט,
אַיְן אָז זַי שְׁלָאָגָט זיך מִיט וּוִינְטְּמִילְעַד, אָז דָעַם פִּישְׁעַנְעַר מַלְמָדַס
בִּיקְלַ, וואָס זַי האט אָזְיַי לִיב גַּעֲהָאָט אַיְן וואָס עַר זַי אַוְיָגָעְבִּיטַן אָוִיפְּ
אַ... יַאֲלָעוּקָעַ, האט בִּידָאָרְפָּט אַיְן גַּעֲקָעַנְטַן דִּין אַיְרַ סָאַנְטְּשָׁאָ-
פָּאָנְטָשָׁא, נָאָר — לְאָז עַר פָּאָרְבָּרְעַט וּוּרְעַן, דָּאָרְטַ וְאָז עַר אַיִּ-
מָמוֹר ! זַי, מִיט אַיְרַ אַידְעַלְעַד, פְּרִינְצְעַסְטִינְדִּיקְעַר פִּיגְוַר אַיְן פָּוּנְמַהְיִ-
יְחוֹס — פָּוּן אַ זַ אַיְחָס, אַיְן אִים נִישְׁתַ גַּעֲפָלְעַ, אַיְן דֵי פָעַטַ
יַאֲלָעוּקָע — יַא !

הפלוי שלנו היהה, און פְּלוּי אַונְזָעַר אָזָא גַּעֲוָאָרְן זַיְעַר בָּאַטְרִיבַט.
וְאָס זַאְל זַי טָאָן ? שְׁאָגָן זיך מִיט שְׁטָאַלְעַנְעַ וּוִינְטְּמִילְעַד, מִיט מעשען
מִינְטוּן, אַיְן זַי צַוְּשָׁוָאָר — נִשְׁתַ מַעַר וויַי אַ פְּלוּי ! אַרְוִוָס קָעַן זַי
נִשְׁתַ, ווִילְיַי דֵי קוּפָּרְטָעַ אָזָא פָּאָרְמָאָכְט. אַיְן בַּיִ אַיְרַ גַּעֲבָלִיבַן, אָז זַי
וּוּט זַיך שָׁאָפָן אָז אַיְזָוּעַ, זַיך אַלְיַיְן אַפְּצָנוֹגָרְן. וּוּאָרִים אַיְרַ לְאָגָעַ
אָז גַּעֲוָעַן אַ בִּיטְעַרְעַ.

לְפָנָיו שֶׁלְנוּ, אָנוֹנוּר פַּרְוִיְ-פְּלוּיְ הָאָט

זיך, בעת ד' איז געוווען אויף דער פרײַ, געהאט געונג אַנגעלֿיינט מיט היינטמודישע אַידישע ביכּלאַך, און ד' האָט גוט געוואוֹסט פֿון דעם אַידישן וווערטל : "אוֹ מֵקָעֵן נִשְׁתָּא אַרְיבָּעָר, מַזְמַעַן אַרְוָנְטָעָר". און אַזְוִי ווי מסכִים-זִין, אוֹ דָאַס זִינְגָּרְלַ טְרָאָגָט ז', האָט ז' נִשְׁתָּא גַּעֲוָאָלָטָם, האָט ז' זִיךְ אַיְגָּעָרָעָטָם, אוֹ ז' טְרָאָגָט דָאַס זִינְגָּרְלַ.

ז' האָט ז' פַּאֲרָגָעַשְׁטָעַלְטַם, אוֹ ז' אַזְוִי אַ ברְמַצּוֹה אַינְגָּל. היינט געווואָרַן ברְמַצּוֹה. אַיר טָאָטָע, דער פַּעַלְדָּמָאָרְשָׁאָל פְּלִיאַיְזְעִילּוּס, האָט גַּעַמְאָכָט אַ בָּאנְקָעַטָּם. פַּאֲרָבָעַטָּן גְּרוֹיסָע גַּעַסְטַם פֿון אַלְעַ קָאנְטָנוֹן, גַּעַשְׁטָעַלְטַ צָוָם טִישׁ ... פָּעַטָּע, אַלְטָעַ קָאָלְדְּרָעָם, בִּיכּעַרְ פֿון מַלְמָדִים, הַינְטָנוֹס פֿון גַּבָּאַטָּעָס, בְּרִיסְטַם פֿון זָאָגְרָקָעָס, פְּלִיאַיצָּעָס פֿון שְׁמָשִׁים — אַ יְסִידְטוּב אַ גְּרוֹיסָעָר, אַ פְּלִיאַיְזְמָנָטוּב.

... דער פְּלִיאַיְבָּרוּי (איַצְטָם אַ אַינְגָּל אַ ברְמַצּוֹה) האָט מעַן אַנְגָּעַטָּן אוּפְּנַ שְׁטָעַרְן אַ פִּיצְעַלְעַ תְּפִילַ, גְּרוֹיסָ ווי אַ הִרְזּוֹשָׁ, און ד' שלְדַּיְלַ טְאַזְוִי דִּי גְּרוֹיסָ אַזְמַעַט מִיטַּ אַיר גַּעַמְאָכָט דִּי בְּרַכָּה "לְטִיטְוּפָעַס", ז' האָט גַּעַהְאָלָטָן זִיעַר אַ שִׁינְעַן דְּרָשָׁה ווועָגַן פְּלִיאַיְכָּטָן צָו גַּאֲטָן אַזְוִי ווועָגַן פְּלוּיְמַעְנְצִיםָעַס. דער גַּאֲרָךְ האָט מעַן גַּעַטְיִילַט לְעַקְעַד-אַזְנְ-בָּרָאַמְּפָן. דִּי מַוְתָּעַרְ-פְּלוּיְ הָאָט גַּעַשְׁוֹוְצָט אַזְוִי זִיךְ גַּעַפְעַכְעַרְטַם דִּי דָעַר פְּינְטָעַלְעַ "יְ", ווֹאָס אַזְוּעַן אַבְּסָלְטַ צָו גְּרוֹיסָ פָּאַר אַיר. אַזְוִי צָוָם סּוֹף האָט מעַן אַיר (אַסְמָ) גַּעַזְעַבָּן אַ מַתְנָה אַ זִּיגָּעָר, אַ שִׁינְעַם גַּלְדְּעַנְעָם זִיגָּעָר, מִיטַּ אַ גִּיבְרָאַלְטָאָרִישַׁ ווּרְקַ...

... אַיַּצְטָם גַּיְתַּ זִיךְ (עַר) אַין שְׂוֵל אַרְיִין דָאָוְבָעַן אַזְוִי טְרָאָגָט דַעַם זִינְגָּרְ אַזְוִי אַלְעַ יִינְגָּעַן ז' מַקְנָה.

לְסִפְרַ, צָו דָעַרְצִיְלַן אַלְעַ אַיבְּרָעַלְעַבְּעַי

נִשְׁנָ, ווֹאָס דִּי פַּרְוִיְ-פְּלוּיְ הָאָט אַיבְּרָעַלְעַבְּטַם אַזְמַעַט מִעְשָׁנָעַר הַפִּסְחָה. אַזְוִי נִשְׁתָּאַפְּרָא אַונְזָעַרְעַ כּוֹחָהָתָה.

אַבְּלַ, נִאָר אַזְוִי ווי צָו אַלְעַ מַעְשָׁות מַזְזַיְן אַ סּוֹף, ווֹאָרִין אַוְיַבְּ ס' אַזְוִי נִשְׁתָּאַקְיַין סּוֹף, אַזְוִי דָעַר נִשְׁתָּאַסְתָּחָ אַזְזַיְלַ אַ סּוֹף, עַלְ-כּוֹן, דָעַרְבָּעָר, ווֹעַלְן מִיר פָּאָרָעַנְדִּיקָן אָנוֹנוּרַ מַעְשָׁה נִשְׁתָּאַזְוִי טְרִוְיְעַרְיךְ, ווי ז' האָט זִיךְ טָאָקָעַ גַּעַנְדִּיקָט בְּיִם סָאָמָעַ-סּוֹף, דָאַס הַיִּסְטָה, מִיטַּ עַטְלְעַבְּעַ רְגָעָס פְּרִיעָרָה, אַיְדָעַר דִּי מַעְטָאַלְעַנְעַ מִינְוֹטָן אַזְמַעַנְעַ רְגָעָס האָבָן דָעַרְ קוֹוּעַטְשָׁטַט אָנוֹנוּר פְּלוּיְ אַזְוִי פֿון אַיר יְנָגַעַ לְעַבְּן גַּעַמְאָכָט אַ תְּ.

וועלן דאס אַלְצָדִינָג אַיבָּעֲרַה הַיפָּעָרָן אָזֶן אַיְיךְ בְּלֹיזָן אַיבָּעֲרַגָּעָבָן דֵּי גַּעַד
דאָנקען אָזֶן דֵּי גַּעַפְּלָן פָּונְ דָּעָרְ פֿרְוִיְ-פֿלוּי אַיְיךְ דֵּי לְעַצְטָעְ מִינְגָּטָן פָּונְ
איַרְ יְוָנָגְ לְעָבָן :

זַיְגָעָר : 3 מִינְגָּטָן צֹו עַלְף :

„אַיְיךְ בֵּין יְוָנָגְ, אַיְיךְ בֵּין אַידְעָאַלִיסְטִישָׁן, אַיְיךְ בֵּין שִׁין ... אָזֶן
דָּעַם מַלְמָדָס בַּיְקָלְ גִּין אַיְן דְּרַעַדרְ אַרְיָין ; עָרְ האַטְמָקְ נִשְׁתָּטָן דֵּי
וּוְעָרָט ?“

זַיְגָעָר : 2 מִינְגָּטָן צֹו עַלְף :

„אַיְיךְ לְעָבָן, אַיְיךְ קָעַמְתָּ, אַיְיךְ בֵּין בְּרַמְצָהָה, אַיְיךְ גִּיְיָ אַיְן אַ זַּיְגָעָר ?“

זַיְגָעָר : 1 מִינְגָּטָן צֹו עַלְף :

„... לְוָפְטָ ! סָעְ פָּעַלְטָ לְוָפְטָ ! אַיְיךְ בֵּין גַּעוּזָן אַ פִּינְטָעָלָעְ „יַי“
אוֹן וּוְעָלְ בְּלִיבָּן אַ פִּינְטָעָלָעְ „יַי“ !

זַיְגָעָר עַלְף :

„אַיְיךְ גִּיבְ סִיגְנָאַלְן אַיְן דָּעָרְ קוּפְּעָרְטָעְ. אַיְיךְ קָלָאָפְ מִיטְ אַ העַד
מַעַרְלָן. דָּעָרְ פִּישְׁעַנְעָרְ עַנְטָפְעָרְטָן נִיטְן. שִׁיקְטָ מִירְ זַוְּעַרְ-שְׁטָאָפְ ...
שִׁיקְטָ מִירְ אַ סִּידְוָרְלָן ... לְאַמְּיךְ בָּאַטְשָׁעְ נִשְׁתָּטָרְבָּן אָן וַיְדוּיָן ...“

זַיְגָעָר : אַ רְגָעְ נַאֲךְ עַלְף :

„אַיְיךְ שְׁטָאָרְבָּ פָּאָרְ מִיןְ פָּאָלָקְ ! זָאָלְ לְעָבָן דָּאָסְ פִּינְטָעָלָעְ ...
שָׁאָ ! מִירְ פָּאָלָטְ אַיְיןְ, אָזֶן אַיְיךְ בֵּין אַלְיָיןְ דָּאָסְ פִּינְטָעָלָעְ פָּונְ דָּעָרְ „יַי“ ...
אוֹן אַיְיךְ גִּיְיָ אַנְגָּעָטָאָן אַיְןְ גַּאֲלָדְ. דֵּי צִיְתָרְ דְּרִיְיטְ זַיְדָרְמָןְ מִירְ. דֵּי
וּוְעַלְטָ דְּרִיְיטָ זַיְדָרְמָןְ מִירְ ... שָׁרְ ... שָׁרְ ... מַעַרְ לִיכְטָ !“

זַיְגָעָר : צְוַיְיָ רְגָעָסְ נַאֲךְ עַלְף :

„... אַיְיךְ שְׁטָאָרְבָּ, אַבְּעָרְ מִיןְ זָאָלְ בְּלִיבָּטְ לְעָבָן. הַוָּרָאְ פָּאָרְ
פְּרָעָזְעָנְטָן קְוִילְדּוֹשָׁן !“

אונטער דעם ציפערבויס

א

אונטער דעם ציפערבויס בין איך גע-
זען. איך האב געגען אַ פרויי דורךיגין. איך קלייד איך געגען וויס
וויי פרישע מילך, איך זונשרם איך געגען גראן — ווי די ערשות
ווערבע-קנאספן.

אַ פלייג האט פארבייגע פלאטערט ליעבן איך שיין אויג. געוואָלט עס
קוושן. דענツמאָל חאט זי אַרויסגענוּמען איך קלייד אַיידל טאשנטיכָּל.
איך האב געקומט און נישט געקענט פאָרשבטינ. איך וויס : פרײַען
האָבן געווינטְלעָךְ קְלַעֲנָעָרָע פִּס וּמַאנְסְבִּילָן. אַבעָר אוֹ פְּרַוִּיעָן זָלָן
האָבן קְלַעֲנָעָרָע נָעָז וּמַאנְסְבִּילָן, דָּס אָזְזִיר נִישְׁתְּ בְּאָקָאנְטָן.
פִּירְוּאָר. אַלְצְדִּינְג אַיְן לְיעָבֵן אָז אַ רְעַטְנִישׁ. אַבעָר די גְּרַעַסְטָע
רְעַטְנִישׁ אָז דָּס וּמָס דָּעֶר מַאנְסְבִּילָן נַוצְטָא גַּרְעַס עַר נָאָז
טִיכָּל וּדי פְּרַוי.

ב

אַאס אָז טְרוּעָרִיךְ ?
טרְרוּעָרִיךְ אָז אַז אַ מעַנְטָשׁ פָּאָרְלִירְטָן דָּס וּמָס עַר האָט נָאָז
נִשְׁתְּ גַּעַפְנוּעָן.

טרְרוּעָרִיךְ אָז, אַז אַ מעַנְטָשׁ גִּיט אַיְנָעָר אַלְיָין בִּינְגָכְטָן אָז
אַ וְאַלְדָּא אָז קְיָינָעָר בָּאָגְלִיְּטָן אִם נִשְׁתְּ — אָפְּלוּדִי שְׁרֻעָקָן.

טרְרוּעָרִיךְ אָז, אָז אַז אַ מעַנְטָשׁ אָז אַוְיסְגָּעָפָאָרָן די גָּאנְצָע וּוּלְטָט
אוֹן אָוּמְעָטוּם גַּעַזְעָן אָונְטְּרָגְּגִין די זְעַלְבִּיקָע זָה, אָז דָּעֶר זְעַלְבִּיקָעָר
זִיטָן.

טרְרוּעָרִיךְ אָז, אָז פִּיגָּל פְּלִיעָן אַיְנָעָר נָאָכוֹן אַגְּדִיעָרָן אָז אַ גְּלִיִּיךְ
כָּעֶר שָׂוְרָה אָז יְעַדְעָר פְּלִיט בְּרוּזָן אָהָז, וְאָז דָּעֶם חְבָרָס עַק וּוּיִיט אִים.

טרְרוּעָרִיךְ אָז וּמָעָן אַ מִידָּעָר פָּאָרְשָׁלָאָפְּעָנָעָר שְׁמִיבָּל וְאַנְגָּלִיט זִיךְּ
אָז לִיפְנוּיְנִיקָּל אָז וּמִיל זִיךְּ נִשְׁתְּ אָונְטְּרָגְּגִין.

אַבעָר טְרוּעָרִיקָעָר פָּזָן אַלְצְדִּינְג אָז וּמָעָן די זָה גִּיט-אָוִיפָּ אָז
גִּיט אָונְטָעָר אָוִיפָּ אַ גְּרִין, גְּלָאָטִיךְ פְּרִילְגְּ-פְּלִעָד אָז דָו בָּאָגְלִיְּטָסָט
מִיט דִּין אוֹיג דָּס לִיכְטָא אָז דִּי פִּינְגְּצְעָרָנִישׁ אָז צּוֹוִישׁ בִּידָע וּוּרְסָטוֹ

פָּרָשַׁלְעַפְּעַרְט אֹן אוֹפְּגֻּוּוּקְט אֹן דִּין לְעֵבָן אַיְזְטָוִיט אֹן דִּין
טוּוִיט אַיְזְלַעֲבָדְיק.
דָּאָס אַיְזְטָוִוְוִירְקְסְטָע.

ג

אוֹ די טִירְקְלַטְוִיב זִינְגְּט, זִינְגְּעַן דָּוֶרֶךְ אַיְרְהַאְלְוָו אַלְעָ לִיבְשָׂפְּטָן
פָּוֹן דָּעָר וּוּלְטָן.
אוֹ די טִירְקְלַטְוִיב זִינְגְּט, זִינְגְּעַן דָּוֶרֶךְ אַיְרְהַאְלְוָו אַלְעָ פָּאַרְגָּאַנְדָּ
גַּעֲנְקִיטְעַן פָּוֹן דָּעָר וּוּלְטָן וּוּסָס וּוּלְן נְאָכְלָא מְאָכְלָא קְוּמָעִ, כְּדִי
בְּאָכְלָא מְאָכְלָא צָו פָּאַרְגְּגִין.
אוֹ די טִירְקְלַטְוִיב וּוּינְגְּט, וּוּינְגְּעַן דָּוֶרֶךְ אַיְרְהַאְלְוָו אַלְעָ אוֹיסְגָּעְמוֹתְשָׁעַטָּע
פָּעַלְדָּעָר, וּוּסָס קְעַנְגַּעַן שְׁוִין מַעַר נִישְׁתָּבְלִיעָן.
אוֹ די טִירְקְלַטְוִיב וּוּינְגְּט, וּוּינְגְּעַן דָּוֶרֶךְ אַיְרְהַאְלְוָו אַלְעָ אַפְּגָעָ
דָּאַרְטָעָ עֲפְלָבוּוֹמָעָר, וּוּסָס שְׁטִיעַן אַיְזְטָוִוְוִירְקְעַנְעָ טָאָלָן.
אוֹ די טִירְקְלַטְוִיב וּוּינְגְּט, וּוּינְגְּעַן דָּוֶרֶךְ אַיְרְהַאְלְוָו אַלְעָ בָּאַגְּרָאַבְּעָנָע אֹן
פָּאַרְגָּעָסְעַן קְלִיְּיָן גָּאַדְפָּלְגָּן אֹן רְוִיטָע וּוּרְמְלָעָר וּוּסָס הָאָבָן מִיטָּ
זְיִיעָר רְגַעַ-שִׁינְקִיְּתָן דִּי וּוּלְטָ פָּאַרְבְּלִיצָט אֹן קִיְּגָעָר הָאָטָן נִישְׁתָּבְלִעָ
פְּרָעָגָט פָּוֹן וּוּנְגַּעַן עַס קוּמָת דִּי לִיכְטָן, דִּי רְוִיטְקִיְּתָן.
אוֹ די טִירְקְלַטְוִיב וּוּינְגְּט, וּוּינְגְּעַן דָּוֶרֶךְ אַיְרְהַאְלְוָו אַלְעָ אַפְּגָעָמְעַקְּטָע
לוּבְּ-שִׁרְפְּטָן אַוִּיפָּ דִּי פִּירְאָמְדָן.
אוֹן דִּי אִינְגָעָשְׁרוֹמְפָטָע קְעַנְגְּלִיבְעָר, וּוּסָס לִיגָּן אַיְזְטָוִוְוִירְקְעַנְעָן
זְיִיעָר אַלְטָעָ, קְרִישְׁלְדִּיקָע טְעַמְּפָלְעָן.

ה

אַ שְׁרִיְּבָעָר דָּאַרְפָּהָבָן שְׁטִימָוָגָן. אֹז
עַד הָאָט נִישְׁתָּבְלִעָן קִיְּיָן שְׁטִימָוָג — אַיְזְטָוִוְוִירְקְעַנְעָן. וּוּסָס קְעַן עַד
טָאָן אַיְזְטָוָג ?
שְׁטִימָוָג — דָּאָס אַיְזְטָוָג שְׁטִימָוָג — דִּי שְׁטִימָוָג, קְעַן עַד אַוְמְגִילְקְלָעָן. וּוּרְטָ שְׁטוּמְפִיק דָּאָס גַּעַצְיִיג
— דִּי שְׁטִימָוָג, קְעַן עַד נִישְׁתָּאַרְבָּעָן. קְעַן עַד נִישְׁתָּפָאַרְכִּיזְרָן
קִיְּיָן קְוֹנְסְטְּוּזְיָעָךְ. קְעַן עַד נִישְׁתָּאַפְּטָן. אַ שְׁרִיְּבָעָר מְזָוָן זְכוּנָן אַנְצּוּשָׁאַרְפָּן
דָּאָס גַּעַצְיִיג, דִּי שְׁטִימָוָג ! אֹז נִישְׁתָּאַפְּטָן, מְזָוָן עַד אִינְגָאנְצָן אַוְעָקָ
וּוְאַרְפָּן דָּאָס אַלְטָעָ גַּעַצְיִיג — דִּי אַלְטָעָ שְׁטִימָוָג — אֹן זְכוּנָן אַנְיָע...
אֹן שְׁטִימָוָג, מִיְּנָעָ לִיבָּעָ, וּוּנְגַּעַן אַן אַיְדָעָע זָאָר ! — אַן אַיְדָע
גַּעַצְיִיג ! עַס רִיבְטָת לִידְךְ שְׁנָעָ אַוִּיס ... דִּי בָּעַסְטָע שְׁטִימָוָג —

קווים האט איר מיט איר אַנְגָעֵשְׁרִיבֵן צוֹויִי סְקִיצֵן — ווערט זי טעמאָפּ אַפְגַעַנוֹצֶט אָוּן מעַן מעַג זי אַרוּסָוָאָרָפּן, ווי אָוּן אַפְגַעַנוֹצֶט קְלִינְגְּלָפּ אַנְגַעַט ווּוְעַד ..

כדי אַנְצָוְשְׁרִיבֵן נִיעַ זַאֲכֵן אִיזּוּ נְוִיטִיק — אַלְעַ וּוּילְעַ — נִיעַ שְׂטִימָנוֹגָעַן. כדי צוּ האָבָן נִיעַ שְׂטִימָנוֹגָעַן, דָאָרָףּ מעַן אַלְעַ וּוּילְעַ שְׂפִילְעַ נִיעַ לִיבָעַס, דָאָרָףּ מעַן — אַלְעַ וּוּילְעַ — פָּאָרָן צוּם יִם אַדְעַ אָוִיפּ דִי בָּעָרָג, אַדְעַרְ קִין פָּאָרִיזְ-לָאָבָּדָאָן (אוֹן קְאָפְעַנְהָאָגָעַן גִּיט אָוִיךְ נִישְׁתְּ צְוּפּוֹס) דָאָרָףּ מעַן טְרִינְקָעַן גּוֹטוֹן וּוּין אַדְעַרְ בָּרְעָנְדִי, דָאָרָףּ מעַן טְרָאנְגּוֹן טְיִיעָרָעּ קְאָפְעַלְוָשָׁוּן אָוּן וּוּאָנְדָעַרְבָּאָרְ העַמְדָעָר ; דָאָרָףּ מעַן האָבָן וּוּין, וּוּיבּ אָוּן רָאִין. אָוּן דָאָס אַלְצְדִינְגּ קָאָסְטּ בְּלוֹטְ, מִינְיָעַ טְיִיעָרָעּ ! מִעַן גִּיט דָעָרְוֹףּ אָוּיס דֻּעַם לְעַצְטָן גְּרָאַשְׁן — אַבְּיַ צְוָרְפִּינְ צְוָשְׁטָעָלְן אַעַם לְעֹזָרְ, אַבְּיַ עַר זָאָלְ הנָאָה האָבָן, אַבְּיַ עַר זָאָלְ גַּעַנְיָסְ פָּוּן דֻּעַם אַמְתָן בִּיסְלְ קוֹנְסְטְּ ..

אוֹן אַפְיָלוּ מִעַן פָּאָרְדִּינְטּ שְׂוִין דִי 85 דָאָלָאָרְ אַ וּוּאָרְ — גִּיט דָאָס אַלְץ אָרִין אִין דָעַרְ רְוִיְעַרְ וּוּאָרָעְ — אִין שְׂטִימָנוֹגְ, הַיִסְטְּ דָאָס ! .. אָוּן בַּיִ הַיִנְטִיקָעְ צִיְיטָן, וּוּעַן דָעַרְ פְּרִיְין אָוִיךְ שְׂטִימָנוֹגְ אִיזּוּ גַעַד שְׂטִיגָן אָפְשָׁר 40 פְּרָאָצְעָנְטָן, וּוּאָס בְּלִיְיבְּטָן פָּאָרְ דֻּעַם אַמְתָן קִינְסְטְּלָעָר צְוּ טָאָן, אַוִיבּ נִשְׁתְּ צוּ רְעַכְעָנְעָן נַאָרְ אַ דָאָלָאָרְ מִיטּ 98 סְעַנְטּ פָּאָר יְעַדוּן קוֹנְסְטְּוּוֹעָרָק ?

ה

אלְיךָ האָבּ גַעַעַן : אָן אַלְטָעָר בּוּיְם —
אָ פָאָרְקְרוּמוּטָעָר, אָ טְרוּקָעָנָר, מִיטּ אָ צְעַבְּרָאָכְעָנָם שְׂטָאָם, מִיטּ דָאָרָעְ
צְוָוִיְיגָן קָעָגָן הַיְמָלָא — אָ שְׂטָאָרְבְּנְדִיקָעָר .
אָ זְקוּן מִיטּ צִיְיטְרִידְיקָעְ העַנְטָה האָט גַעַהָאָלְטָן אָ קְלִין וּוּאָסְעַרְקָעְנְדָלְט
אוֹן האָט באַשְׁפְּרִיצְטָן דֻעַם שְׂטָאָם פָּוּן דֻעַם אַלְטָן בּוּיְם אָוּן אִם גַעַוְאָלְטָן
אוּפְּלָעָבָן — גַעַוְאָלְטָן אוּפְּלָעָבָן זִין האָפְעַנְגָוָגָן .

אוֹן נִשְׁתְּ וּוּיִיטּ פָּוּן דֻעַם אַלְטָן אָוּן זִין בּוּיְם אִיזּוּ גַעַשְׁתָּאָנְגָעָן אָ
יְוָנָגָעָ פְּרִויּ אָוּן בָּאָרְעָגָנְטָן דִי יְוָנָגָעָ רְוִיְין, וּוּאָס האָבָן עַרְשָׁת גַעַהָאָלְטָן
אִין אַרוּסְקָוּמָעָן אוּיפּ דָעַרְ וּוּלְטָן. אָוּן גָּאָטָס אַלְטָעָר הַיְמָלָה האָט אַרְנוֹן
טְעַרְגָּעַשְׁמִיכְלָטָן אוּיפּ בִּיְדָן, אוּיפּ בִּיְדָן .

1

ד. צרה מיט די יונגע שרייבער איז נישט וואס זי שרייבן איזוינע אויסטערליך ווערטער, ווי "קי-קי", נאָר דאס וואָס זי טראכטן "קי-קי"!... נישט נאָר די פאָרָם איז בּי זי אַ קִיְקִישׁ, נאָר אוּיךְ דער אַינְהָאָפֶט. געויסע שרייבער לְעָבָן אוּפֶיךְ דער אַנדְעָרָעָר זִית פֿון צִיְיט, דערְיְיבָּר בּּיְיבָּן זי אַיְבִּיקְיְוָנָג. זִיעָר יְנָגָי שְׂאָפֶט איז נישט די יונגשְׂאָפֶט פֿון לְעָבָן, וַיְיָלְדִּי דְּזָאַיְקָעָי יונגשְׂאָפֶט מֹות, סּוֹף-כְּלִסּוֹף, צִיְיטִיק וּוּרָעָן, עַלְתָּעָר וּוּרָעָן. וַיְיָעַר יונגשְׂאָפֶט איז די יונגשְׂאָפֶט פֿון עַפְּעָס וּוָס בְּאוּגָעָט זִיךְ נִישְׁתָּה, וָאָס אַטְעָמָט נִישְׁתָּה, עַס אַיז דער מַעֲנְטָשׁ אָוָן דער אַטְעָמָט — אַפְּגַּזְוָנְדָעָרָט אַיְינָס פֿון סְאַנְדָעָרָע, כְּדֵי זַיְן זַיְן — קָעָגְנוֹזִיטִיק — נִישְׁתָּה אַפְּנִיצְּן.

2

ד. ואַונְדָעָר פֿון דער צִיוּוֹילְיְזָאַצְּיעַ:

פאר בלויין 10 סענט זעכְסְטוּ זִיךְ אַוּעָךְ אַיז אַלְופְּטִיקְן זַיְן, מיט אַסְטָרְוָן וּעְנְטָלְיאַצְּיעַ אָוָן מִיטּ מְזֻוקָּק, אָוָן בְּשַׁעַת דּוֹ זִיכְסְטָן זִיךְ אַזְוִי אַין דער קִיל, אָוָן סְעַ פְּאַכְעַט אַוִּיךְ דִּיר פְּינְגָעָר עַלְקְטְּרִישָׁעָר פְּעַכְעָר, זְעַסְטוּ דָעַרְוַיְילְאַזְוָנָה לְיִילְעָד וּוּי מַעֲנְטָשָׁן וּוּרָעָן צְעָרִיסְטָן פֿון גְּרָאנְאָטָן, אָוָן וּוּי פְּלִיעָן אַיז דער לְופְּטָן; זְעַסְטוּ וּוּי בְּאַגְּנָעָן גִּיעָן אַרְוֹנְטָעָר פֿון דִּי רְעָלָסָן אָוָן וּוּי לְופְּטָשִׁיפְּן פְּאַלְעָן צְוּ דְּרִיעָרְד; זְעַסְטוּ וּוּי מַעֲנְטָשָׁן שְׁטָאָרָבָן אָוָן דִּי מִינְגָּעָן אַונְטָעָר דְּרִיעָרְד אָוָן וּוּי שִׁיפְּן זִינְקָעָן אַרְוֹנְטָעָר אָוָן דער טִיפְּעָנִישָׁן, וּוּי יְנָגָעָן קִינְדָעָר וּוּרָעָן פְּאַרְבְּרָעָנָט אָוָן אַיְבָּרָעָר גַּעַפָּרָן. זְעַסְטוּ אַלְעָדְלִי אַינְטָעָרָסָאנְטָע אַומְגָלִיקְן פָּאָר בלויין 25 סְעַנְטָן, אָוָן דּוֹ בְּאַמְעָרָקְסָט צְוּ דִּין לְיִבְעָר פְּרוּיָה, אָוָן דָא אַיז גָּאנְץ קִיל, אָוָן אָפְּשָׁר וּוּיל זִיךְ אַשְׁטִיקָל שְׁקָאַלְאָדָעָ, אַדְעָר אַגְּלָאָן סָאַדָּעָ וְאַסְעָר?... אָוָן אָהָ? סְעַ בְּלָאָזָט אַרְיָין אַפְּיָין וּוּנְנָטָל — דּוּרָכָן אַפְּעָנָעָם דָאָד, אָוָן מַאְרָגָן גָּאנְץ פְּרִי, אָוָן מִיעָט דְּרִיעָבָן, וּוּטָמָע זִיךְ פָּאָרָן בְּאָדוֹן.

3

עַר אַיז גְּעוּוֹן פְּאַרְבִּיטָעָרט. עַר אַיז גְּעוּוֹן פְּאַרְצְוּוֹיְפְּטָט. אַגְּרוּיָס אַומְגָלִיק הָאָטָן' גַּעַטְרָאָפָן. עַר הָאָט נִישְׁתָּה גְּעוּוֹאָסָט וָאָס עַר זַיְל טָאָן, וָאָס עַר זַיְל אַנְהָוִיבָן. עַר אַיז גְּעוּוֹן צְעַבְּרָאָכוֹן, רְוָאַינְיָרָט, בְּאַנְקָרָאָט. עַר אַיז גְּעַשְׁטָמָאָנוֹן בְּיִים סָאָמָע

תהום פון פארצווילונג. עס האט אים געשווינדلت פאר די אויגן. געלזונגען אין די אויערין, גערושט אין קאָפ, געללאָפַט אין האָרֶץ.
ער האט זיך נישט געקענט באַשְׁלִיסְטּוֹן ווֹאָס צוֹ טָאנַן. ער האט געטראָקט
צי זאל ער :

(1) שפֿרְגְּנְגָעַן פֿוֹן בְּרִיך ?

(2) אַיִינְאַטְעֵמָעַן גָּאוֹ ?

(3) אַרְיִינְאָגַן זִיך אֲ קוֹיל אַין קָאָפּ אַרְיִין ?

(4) פַּאֲרְצְיָעַן אֲ שְׁטוּרִיךְ אַרְומָעַן הָאָלוֹ ?

(5) וּוְאָרְפָּן זִיך אַוְנְטָעַר אֲ לְאַקְאָמָטִיו ?

נָאָר ער האט אלְּצָן נִשְׁתְּגַעַן גַּעֲקַעַנְטּוֹן אַפְּמָאָכְן בֵּי זִיך ווֹאָס סְאָיו
גַּלְּיִיכְעָר.

עַנְדְּלָעַר, אַיְזָן ער פַּאֲרְבִּיגְגָּעָנְגָּעָן דָּעַלְעַנְצִי סְטְרִיטִי, דָּעַרְעַזְעַן אַיְזָן
אֲ שִׁיפְעַנְצְּטָעַר פֿוֹן אֲ גַעַשְׁפָּטּוֹן, אַז מְפַאָּרְקוּיפְּטּ דָּאָרְטּ קָאַשְׁקָעַטּן זַיְעָר
בִּילְּיק : אֲ דָאַפְּאָרְדִּיקְוּן קָאַשְׁקָעַטּ פָּאָר בְּלִיּוֹן 59 סְעֻנוֹת .
אַיְזָן ער אַרְיִין אַיְנוּוֹיִינִיק, זִיך גַּעַקְוִיפְּטּ אֲ נִיעַם קָאַשְׁקָעַטּ אַזְּן ...
אַיְזָן גַּוּעָךְ .

אַזְּן מַעַרְעַבְּנָה מִיר פֿוֹן אַיְזָן נִשְׁתְּגַעַן גַּעַהְעָרָטּ .
בֵּיז אַוְיָפְּן הַיְּנִיטִיקְוּן טָאג ...

ט

ער שְׂרִיבְּטַ מִיר :

גְּרָאַטְוִילִיר מִיךְ, מִין פְּרִינְטּ, אַיךְ וּוּלְ אַיְנְגִיכְן חַתּוֹנָה-הַאָבָן מִיטְן
שְׁעַנְסְּטּוֹן, מִיטְן פְּיִינְסְּטּוֹן, מִיטְן זִיסְטּוֹן, מִיטְן טִיעַרְסְּטּוֹן, מִיטְן לִיכְטִיקְסְּטּוֹן,
מִיטְן קְלִיגְסְּטּוֹן, מִיטְן אַיְדִּלְסְּטּוֹן, מִיטְן אַנְשְׁטַעַנְדִּיקְסְּטּוֹן, מִיטְן אַינְטְּעַלְּיִידְ
גְּעַנְסְּטּוֹן, מִיטְן וּוְאַדְעַרְבָּאָרְסְּטּוֹן בְּלָאָנְסְּטּוֹן מִידְלָן אַיְזָן דָּעַר גַּאֲנְצָעָר
וּוּלְטָן .

אַיְזָן עַנְטְּפָעָר אַיְזָן : לְבִּיסְטָעָר פְּרִינְטּ, אַיְבָּדָו וּוּסְטָ חַתּוֹנָה-
הַאָבָן מִיטְן שְׁעַנְסְּטּוֹן, מִיטְן בָּעַסְטּוֹן, מִיטְן פְּיִינְסְּטּוֹן, מִיטְן זִיסְטּוֹן, מִיטְן
לִיכְטִיקְסְּטּוֹן, מִיטְן אַנְשְׁטַעַנְדִּיקְסְּטּוֹן, וּוְאַנְדְּעַרְבָּאָרְסְּטּוֹן אַזְּ-אַזְּוִיְּוִיְּטִיעָרְ
דִּיקְסְּטּוֹן מִידְלָן אַיְזָן דָּעַר גַּאֲנְצָעָר וּוּלְטָן, וּוּלְ אַיךְ דִּיךְ לְאָזְן אַיְנוּעָן
אַיְזָן קְרִימְינְאָל .

וּוִילְ מִיטְן דָּעַם שְׁעַנְסְּטּוֹן, בָּעַסְטּוֹן, פְּיִינְסְּטּוֹן, לִיבְּלַעַכְסְּטּוֹן אַזְּן וּוְאַנְדְּעַרְ
בָּאָרְסְּטּוֹן מִידְלָן אַיְזָן דָּעַר גַּאֲנְצָעָר וּוּלְטָן הַאָבָן אֲ יָדְ שָׁוֹן חַתּוֹנָה-
גַּעַהְאָט -- נָאָךְ אַיְזָן יָאָר 1913, אַיְבָּדָו גַּעַדְעַנְקָסְטּ ...

די אלער-טייפסטע געה היומעניש ...

... גויט ער אוי און בלאנדושעט

ארום איבער די פאריזער גאסן. שטום איז ער — קיין צונג האט ער נישט, א גאליציאנער איד. פארשטייט נישט א ווארט פון זיער שפראך, און דא מז ער זיין אויף דעם באשטייטן פלאץ נישט שפער טער ווי זיגער עלק.

און אצט איז שוין א פערטל צו צען.

קומט אונטער א פרעמדער מאן מיט באקז-בערד און דערלאנגט אים א צעתל געשריבן אין פראנגזיויש.

גיט ער צו צו א פראנגזיוישן פאליסמאן, וויזט אים דאס צעתעלע און בעט אים (פארשטייט ויך אויף דיטש) ער זאלס אים איבערלען. איז דער פאליסמאן האט א קוק געתאן אויפן צעתעלע, איז ער געווארן אונגעזנדן ווי א פיער, עפעס ארויסגעבעלאַבעטשעט אויף פראנגזיויש און דעם צעורה-מאן אָרעטעןטרט ...

פארוואס ? פאר ווען ? הובט דער מאן נישט איז צו וויסן !

און רעדן צו זי, דערצילן זי ווער ער איז, קען ער אויף נישט. נישט א קיין צונג !

ארויס פון טורמע, גיט ער ווינדר אין גאס, טראפעט ער און א מיידל, קענטיק א דיטשקע, גיט ער צו צו איר און דערצילט איר אויף דיטש, אוי און אוי, און ער וויזט איר ס'צעתעלע און בעט איר, זי זאל אויף אים רחמנות האבן און אים דערקלען וואס דארט שטיט. נעמת דאס מיידל דאס צעתעלע, גיט דערויף א קוק, ווערט רויט

און טויט ... זידלט אים אויס ווי דעם ערגסטן און גיט אוווק.

טראקט זיך דער מאן : וואס פאר א שווארץ יאל קען דארטן שטינ איז דעם צעתעלע ? וואס איז דאס פאר אן אומגלאיך אויף אים, וואס אלע אנטלויפן פון אים ?

און ווי ער טראקט אוי, קומט אים אנטקעגן א יונגען פרוי, מיט א געשמיינקט פנים און א גאנדייק שמייכעלע. טראקט ער : ער

וועט פראוואן בי איר אַ פְּרָעָג טָאָן, אָפְּשָׁר וְעוֹט זִי וּוִיסֶּן. פָּאָר אִיר דָּאָרְפַּת עַר זִיךְ דָּאָךְ נִישְׁתַּחֲמָעַן!
גִּיטַּע עַר צַו צַו אִיר. דָּעֶרְלָאנְגַּט אִיר אַין האָנְט אַרְיֵין אַ פְּרָאָנְק אָוֹן וּוִיּוֹט אִיר אוּפְּפַן צַעֲטָעַלְעַ, זַי זָאָל אִים, הַיִּסְטַּדְעַ, גַּעֲבָן צַו פָּאָר שְׂטִיְין, אַוְיף שְׂטוּמַ-לְשׂוֹן, וּוֹאָס דָּאָרְטַּ שְׂטִיְיט אַזְוִינָס גַּעֲשָׁרְבִּין.
ליַעֲנַט זַי אָוֹן לִיְעַנְטַן אָוֹן אַזְוִיכְ וְיַי קַומְטַן צַו דָּעַר לְצַעֲטָעַר שָׂוֹרָה, אָזְזַי שְׂטָרְעַקְטַּ נִישְׁתַּ אָוִיס אַן האָנְט אָוֹן דָּעֶרְלָאנְגַּט אִים אַ פָּאָרְפַּאָר אִיבְּרָעַן מַוְיל — אַיְינְמַאְל אָוֹן צְוִיְיַי מַאְל אָוֹן דְּרִיְיַי מַאְל.
עַר האָט זִיךְ קְוִים אַפְּגָעָרְאַטְעַוּעַט מִיטַּן לְעַבְן.
דָּעֶרְזָעַן אַזְאָ מעַשָּׁה, אַיְזַעְשַׁת דָּעַר מַאְן גַּעֲוָאָרַן רַעַכְטַּ נִיגְעָרִיךְ
וּוֹאָס דָּאָרְטַּ שְׂטִיְיט אַזְוִינָס אַין צַעֲטָעַלְעַ.
— גַּעֲוָאָלְד ! — האָט עַר גַּעֲטְרָאָכְט — וּוֹאָס אַיְזַעְשַׁפְּ אַזְאָ
אַנְשִׁיקְעַנְיִישְׁ אַיְף אִים מִיט אַ צַעֲטָעַלְעַ ! אָוֹן פָּאָרְוָאָס רַופְּטַע עַס אַרְוִים
בֵּין יַעֲדָן אַיְנָעָם אַזְאָ בֵּין בְּלָוְט ?
פָּאָלְטַע אִים אַיְזַעְשַׁ : שא ! עַר וְעוֹט גַּאֲרַ נִעְמָעַן אַ פְּרָעָג טָאָן בֵּין
דִּיְתְּשַׁן קָאָפְּיַטָּאָן פָּוּן דָּעַר שִׁיפְּ, מִיט וּוּלְכָעָר עַר אַיְזַעְקְומָעַן קַיְיַן
שֻׁעְרָבוֹרָג.
פָּאָרְטַּ עַר אַוּעָק קַיְיַן שֻׁעְרָבוֹרָג, וּוֹאָס עַס שְׂטִיְיט נַאֲךְ דִּי שִׁיףְ,
מִיט וּוּלְכָעָר עַר אַיְזַעְקְומָעַן, אָוֹן עַר לְוִוְּפְּט אַוּעָק צָוּם קָאָפְּיַטָּאָן מִיט
אַ גַּעֲבָרָאָן גַּעֲמִיטַע, אָוֹן מִיט אַ גַּעֲוִוִּין אָוֹן וּוִיּוֹט אִים דָּאָס צַעֲטָעַלְעַ.
טוֹט דָּעַר אַלְטָעַר קָאָפְּיַטָּאָן אַזְזַי בְּרִיאָן (פְּרָאָנְצְּזִוִּישְׁ) האָט עַר
גָּאנְץ גּוֹט גַּעֲקָעַנְטַן, דָּעַר קָאָפְּיַטָּאָן) שְׂטָעַלְט זִיךְ אַוּעָק לְעַבְן פָּאָרְעָנְטַש
פָּוּן שִׁיפְּ אָוֹן — וּוֹי עַר שְׂטִיְיט אַזְוִיכְ, קַומְטַן אַזְמַאְמַאְל אַ גַּוְרִיסְטַע
שְׂטוֹרְמַ-זְוִינְט, גִּיט אַ רִיס אַרְוִים דָּאָס צַעֲטָעַלְעַ אַזְמַאְמַאְל עַס אַיְזַעְשַׁפְּ
יַם אַרְיֵין.
אוֹן בֵּין הַיִּנְטִיקָּן טָאָג קָעָן מַעַן נִישְׁתַּ וּוִיסֶּן וּוֹאָס דָּאָרְטַּ אַיְזַעְשַׁפְּ
גַּעֲשְׁטָאָגְעָן . . .

וית „פִּיקְטְּשָׁעַס“

אַמְּאֵל אֵיז גַּעֲוֹעַן אֶ רְעַדְאַקְטָּאָר, הָאָט

ער לֵיב גַּעַהַאַט „פִּיקְטְּשָׁעַס“...

רִיכְטִיקְעָר גַּעַזְאָגָט : אַיְלּוֹסְטוֹרָאַצְיָעָס. נָאָךְ רִיכְטִיקְעָר גַּעַזְאָגָט :

ער האָט לֵיב גַּעַהַאַט עַס אַל זַיְן „פְּלָעַין.“

נִישְׁתְּ מַעַר, נִישְׁתְּ וּוּינִיקָּר.

הָאָט אֶ רְעַפְאַרְטָּעָר גַּעַבְּרָאַכְּטָּאָט אֶ שְׂטִיקְלָן נִיעָס פָּוָן אֶ זַּאוּוּרְכָּעָ

איַן בָּאַלְטִימָאָר וּוּלְכָעָ בּוּשְׁעוּוּט שְׂוִין צַוְּיִי טָעָג, הָאָט דָּעָר רְעַדְאַקְטָּאָר

דיַ עַרְשְׁטָעַ זַאְךְ גַּעַפְרָעָגֶט :

— הָאָט אַיְר אֶ פִּיקְטְּשָׁעַס פָּוָן דָּעָר זַאוּוּרְכָּע ? אַוְיכְּ יַעַ, גַּיט
מִיר אַוְיכְּ אֶ פִּיקְטְּשָׁעַס פָּוָן דִּי צַוְּיִי טָעָג, וּוּטַם זַיְן אַלְעָס „קָאַמְּפְּלִיטַּי“. —

הָאָט אַיְם אַמְּאֵל אֶ סְקִיצְנְשְׁרִיבְּרָאַכְּטָּאָט גַּעַבְּרָאַכְּטָּאָט אֶ דָּעַרְצִילְנוּג וּוּנְעָן
אֶ בָּחָור וּוּאָס פִּירְט אֶ גַּעַהַיְמָעַ לִיבָּעָ אַוְיכְּ צַוְּיִי קָאַלְוָמָנוּס מַטַּט אֶ מִידָּה,

הָאָט דָּעָר רְעַדְאַקְטָּאָר גַּעַפְאַדְרָעָט דָּרִיְּ פִּיקְטְּשָׁעַס.

1 פִּיקְטְּשָׁעַס פָּוָן דָּעָר גַּעַהַיְמָעַ לִיבָּעָ, אֶ צַוְּיִיטָעַס פָּוָן דָּעָר מִידָּה
אוֹן אֶ דָּרִיטְעַס פָּוָן דָּעָם בָּחָור.

אוֹוִי כְּסֶדר.

אַיְנִינְמָאֵל הָאָט זַיְן פָּאַרְלָאָפָּן אֶוּ דָעָר דָּזְיִיקָּר „פְּלָעַינְגָּר“ רַעַ-

דָּקְטָאָר הָאָט צַוְּגָעַנוּמָן נִיטַּ קִיְּזָן פְּלָעַינְגָּם רֻעַפְאַרְטָאָר אָנוּ דָעָר דָאָר
זִיקְעָר דָּעַרְטָאָר הָאָט אַיְם וּוּי אֶ מַוְסְטָעָר פָּוָן זַיְן שְׁרַיְבְּעָרְשָׁעָר
פִּיאַקְיִיט — בָּאַלְדְּ דָעָם עַרְשְׁטָן טָאגְגָּעָט גַּעַבְּרָאַכְּטָּאָט אֶ שְׂטִיקְלָן נִיעָס וּוּנְעָן
רַוְמָעַנְשָׁן שָׁוָחָת וּוּאָס אַיְן דָּעַרְהָגָעָט גַּעַוְאָן פָּוָן אֶ פָּעָרְדָּ בָּעָתָּ עָרָ —
(דָעָר שָׁוֹחָת) אַיְן גַּעַגְּאָנְגָּעָן צָוָם דָּאוֹנָעָן מִיטַּן תְּפִילְזִזְאָק אָנוֹנְטָעָן אַרְעָם.
דָעָר פְּלָעַינְגָּר דָּעַרְטָאָר הָאָט אַיְבְּרָגְעַלְיִינְגָּט סְשִׂטְיִיקָּל נִיעָס,
אַיְן גַּעֲוֹעַן אַנְטְּצִיקָּט פָּוָן דָעָר פְּלָעַינְקִיטָּי מִיטַּט וּוּלְכָעָר דָעָר שָׁוָחָת
אַיְן אַוְועָק אַיְן זַיְן אַיְבְּקָעָר רֹו.

אֶ וַיְיִלְעַד הָאָט דָעָר רְעַדְאַקְטָאָר גַּעֲוֹאַיְינָן דָעָם רֻעַפְאָרָט אַיְן זַיְן
פְּלָעַינְגָּר הָאָנָט. דָאָן הָאָט זַיְן פְּלָעַין פִּילְאַזְאַפְּיִישָׁעָר שְׁטָעָרָן פָּאָרָ —
קְנִיטְשָׁת אָנוּ ערַהַאָט גַּעַפְרָעָגֶט :

— הָאָט אַיְר אֶ פִּיקְטְּשָׁעַס פָּוָן דָעָם פָּעָרְדָּ ?
— נִינְיָן.

— האט איר א פיקטשע פון דעם זעיז-איין-הארצן וואס דאס פערד האט געתאן דעם איידן ?
— ניין.
— קענט איר אפשר קרייגן א פיקטשע פון דעם שוחטס דאוונגען ?
— ניט מעגלעך.
— אפשר קענט איר כאטש קרייגן א פיקטשע פון דעם פערדס קאיין ?
— שווערלֶאָך. דאס פערד איז אנטלאָפָן.
— אפשר קענט איר מיר ברענגען א פיקטשע פון דער גאט איז וועילכער דאס פערד איז אנטלאָפָן ?
— ניט מעגלעך.
— שׂוּכְטַּ: וועלן מיר ניט קאנען דורך איעיר בארכט, — האט געזאָגט דער פַּלְעִינְעָרְ רעדאָקטָאָר, — מיר מזון האבן א פיקטשע פון וואָסערע ניט איז פערד אַדער בהמה.
— אויב איזו, — האט געשמיילְט דער רעפארטער און זיך דערגענטערת הינטערווילעכָס צו דער טיר, — וועלן מיר איך באָלֶד א געם טאן א פיקטשע, — און ער איז אנטלאָפָן.
מַאֲרָאָךְ: דער בעטער ליגן איז פֿאָרט... אַילּוֹסְטְּרִירְט מיט א פיקטשע.

פאראדיינס

ג. ליבין

מיסטר דארדייק האט געבעט די

קאל און אי אוועק צו פארטיזעננד סטריט און טoid עווונגי.
בֵּי דער סלאט-מאשין וואס איי געשטאנגען אויפֿן סטיישאן, לעבן
גאָרד וואס טשאָפט די טיקעטס. איז ער געבעבן שטיין, אַרְיִנְגֶּעֶן-אַרְפָּן
אַ פָּעַנִּי אַין סלאָט, אַרְיִסְגָּעָנוּמָן אַ שְׂטִיקָל טְשָׁוֹאִינְגְּ-גָּזָם אַן דָּאָן האָט
ער זיך אַוּזְעַגְעַשְׁטָעַלְטָן אוּפִית דער פֻּעִירְבְּעַנְקָס-סְקָעִיל אַן גַּעֲרִיעַט
וַיַּן גַּעֲוִיכְתָּן : 198 פּוֹנְט.

„פְּלָעַנְטִי“ ! האָט גַּעֲרָאָכְט מִיסְטָר דָּאָרְדִּיק, אַן ער איי גַּעֲוָעָן
העַפִּי וואָס ער ווּעַגְט אַזְּהַלְלָאָט מִיט גַּעֲוִיכְתָּן...

אַבעָר בָּאָלָד האָט ער דערזען ווי עס גִּיטָּאָרְפִּית אוּפִית דער זָעַד
בַּיְקָעָר סְקָעִיל עַפְעָס אַ לִיְּדִי, אַ דָּאָרָע, אַ מַּאֲגָרָע, וּוְאַרְפָּט אַרְיִין אַ
פָּעַנִּי אַן דער ווּיְזָעָר אוּפִין סְקָעִיל ווַיַּזְתַּחַת 391 פּוֹנְט.

סָא בְּלָאָפִּי ! אַ פְּעַיִק ! דִּי סְקָעִיל אַזְּוַעַפְּלִיאַלְט ! האָט גַּעֲרָאָכְט
שְׁלִימָעָזָלָאוּיטִיש, אַן אַרְוָנְטָרְגִּיְעַנְדִּיק אַונְטָן אוּפִין קָאָרְגָּעָר, האָט
ער זיך נַאֲכָמָאָל אַפְּגָוָאוּיגָן — בְּלִיוּז 92 פּוֹנְט.

מִיסְטָר דָּאָרְדִּיק האָט גַּעֲוָאָסְט אַז ער איי קָרָאָנְק אַן אַז ער האָט
אַ „קָאָלְד“. ער איי שְׂוִין נִיט גַּעֲפָאָרְן צוֹ דִין גַּעֲלִיבְטָר.

ד. מ. חַרְמָצָלִין

מִסְעָס ג. בְּלוּמְעַנְבָּעָכָר שְׁרִיבְט אָנוּ

פָּאָלְגָּנְדִּיקָן הַאֲרָצִירִיסְנְדִּיקָן בְּרוּוּז :
„וּוְעַרְתָּעַר רַעַדְקָטָאָר ! אַיך בֵּין אַ בְּלָאָנְדָע, אַ פְּרוּיָפּוֹן אַ יָּאָר

30 און פיל ווי צו דערהרגענען דעם מאן און אנטלייפן מיטן שוחט
וואס רקט איר מיך צו טאגן ?
ערשטנס ווילן מיר זאגן דער פרוイ בלומענבעכער, און לוויט אונגער
חסבון איז זי אלט שוין ניט 30 יאר, נאך טאקו גאנצע ! 34 ! און
צוויטנס ווילן מיר דערמאנגן די פרוイ בלומענבעכער, און פיין און
א מאן — אפיילו און איגענען — איז ניט מאראליש, ניט פיין און
קעגן אצע באגראיפען דער שיינקין. ווי דער גרכישער פאסט לאפֿא
צאנס האט ערצע געזאגט, «ניע זאטשייפֿי בידא !» און אוונזער עצה
אייז דארום צו דער פרוイ בלומענבעכער, איז זי זאל זיך אינהאָלטן אַ
שטייקל צייט, ביז וואנגען איר מאן ווועט שטאָרבּוּ פּוֹן אַ נאטְרִילְעָכוּ
טויט, אַדער וואס.

א. קאָרְטָאָזְשִׁינְפְּקִי

אנַטָּאַלְ פְּרָאַנְסָן הָאָב אֵיך צָום עֲרַשְׁתָּו

מאָל באָגָעָנוֹת אַין פֿעַטְעָלְבוֹרָג.
אֵיך הָאָב דַּעַמְּלָט בְּאוֹאוֹאַינְטָן אַ גָּאנְצעְ גָּאַס מִיט עַלְפִּ-אָוּ-נִינְצִיךְ
צִימָעָן אַון גַּעַצְאַלְט 695 רֻובְּלָאַ מִינְוּט פָּאַר דִּירָה-גָּעַלְט...
אַ גָּרוּסְ הוֹיז גָּעוּוֹן בֵּי מִיר !
אַון אַלְעָ גְּרָעַסְטָעַ לִיְיטַ פּוֹן דַּעַר גָּאנְצעְ וּוּעַלְט אַון אַומְגָעָנְגַּט
זִינְעָן צַוְּמִיר גַּעַקְמוֹעַן מַאֲסְנוֹוִיָּן אַון מִיר אַפְּגָעַשְׁלָאָגָן דַּי טִירָן...
דָּאָס אִין גָּעוּוֹן אַין אָוֹנְטָן נַאֲכָדָעַם וּוּי אֵיך הָאָב גַּעַתְּאַט אַרְוִיסְ
בָּאָגְלִיטְ פּוֹן מִיְּן הַיּוֹן אַנְדָּרְעִיעָוֹן, סַאֲלָגָבָן, גָּאנְגָּל, דָאַסְטָאַיְ�וּסְקָוּן,
הַאָמָעָרָן, עַדְגָּאָר עַלְלָעָן פָּאוּ אַון אַנְדָּרְעָן קִינְסְטָלְעָרָן, וּוּן אֵיך הָאָב
פְּלוֹצִים דַּעַרְהָעָרט אַ קְלָאָפְּ אֵין טִיר :

הָעָרְיוֹן ! — הָאָב אֵיך אַיסְגָּרְוּפָן אַון בָּאֵלְד אֵין פָּאַר מִיר
גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַנְטָאַלְ. עַד הַאָט זַיך גַּעַוְאָרְפָּן מִיד קַוְשָׁן.
— אַנְטָאָפְּשִׁיקְ ! — הָאָב אֵיך זַיך מִיט אַים אַרְוּמְגָעְכָּפְּט —
וואָס מַאֲכָסְטוּ עַפְּעַס ? וּוּאָס טּוֹטָן דַּי מַאֲכָמָעָ דִּינְעָ ? ... אַון וּוּי גִּיעָן דַּי
בִּזְנָעָ ?

דַּעַר אַלְטָעַר אַנְטָאַלְ הַאָט אַרְוִיסְגָּעְלָאָזָט אַ טִּיפְּן זִיפְּץ :
— אַסְקָאָר — הַאָט עַר גַּעַזְגָּט — דַּו אַסְטָט אַ פְּרָאַכְטְּפּוֹלָעָן וּוּאוֹי
נוֹגָג... דַּו מוֹזָט זַיְינָן זַיְינָרְ רִיךְ ! ...
— יַעַס, — הָאָב אֵיך צָוְגָעָבָן, — אֵיך הָאָב גַּרְוִיסְעָ עַקְסְפָּעָן

סעט... אויף טיי אליין גיט בי מיר אווועק 1695 רובל א סעקבונדער...
אבער עס מאכט ניט...
ווי גזאגט : אנאטהאל פראנס אייז דער פרינץ פון דער פראנז
צוייזיער ליטעראטטור...

פרץ הירושביין

ח'צבות קלינגען, ווינטמילן, אַ האָן

קריעט און דאס מידל הייסט :
דאבעלע.
און וויט איז ארגנטינען. זוניקע גאסן. לייגן דא בײינער פון
אונזערע שוועסטער באָגראָבן...
חריכים-שטעט...
און אומעטום נידעריקע בײַידלעך...
שטייען דאָרט פֿרִיעַן און דופּן :
— קומט אַריין... ר' אַיד : שבת-קדש...
און אונזערע :
מַדְאָרֶךְ מֵאַכְּן הַבְּדָלָה !
און איז דער הײַם זינגען שטעטלעך פֿאָראָנען. גיעען פֿלייגן אָם.
און אַיך בין ווער ? ... און טווען — קען אַיך וואָס ? ...
עס רוישט דער שטילעך פֿאַצְיפִּישָׁר יַם...
שווימט.
בלעוזל זיך...
און אַיך טראָג מִיט זיך אַ רענצעל מִיט אַיבִּיקִיט...
אַ לעַבְן אויף מִיר...
ב. באָראָכָאָן

ח'יינטיקע יונגען טיילן זיך אַין דריי

קלאסן : ערשטע קלאס, צוויטיע קלאס און דרייטע קלאס...
מען האט זיך געקענט טיילן אַין נאָך פְּ אַ רְשִׁיאַד עַנְעָן
אונטער-קלאסן, אַבער אַיך האָב ניט דעם חַשְׁקָה דערצו...

מיר וועגן איצט רידן פון דעם דרייטן קלאם צו וועגן עס
געעהן : איגנטאטוו, יהודא לייב גאנדאגן, היפאליט טען, פראדעל
שטאָק און יצחק יואָל לינעツקי...
מען מוּן צוגעבן, און יעדער פון זי האט טאַליאָנט, נאָר זי זיבגען
חוֹצְפָּהָנִיקָּעָם, שְׁקָצִים, דְּרָאָבָּעָס אָוּן קְרִיכָּן אָוִיףֶּי דֵּי וּעֲנָתָן...
אָבָּעָר גַּעַנְגָּז וִיך אַיְפָּגָעָרְעָט, אִיצְט גִּיטָּמָן אַהֲיִים עַס גַּעַפְּרִיטָּע
שׂוּעוּמְלָעָךְ !
ב. ב. שׂוּעוּמְלָעָךְ, שׂוּאמָעָן, עַסְפָּאַנוּשָׁעָן, מַאֲשָׁרוּם — אַלְצָ דָּאָס
זַעֲלַבְּיָקָע וּוֹאָרט.

санעט

(פון א פָּאָנָּט אַיְן דֵּי בְּרָאָנָּקָס צו זִין פָּעָטָעָר אַיְן וּוֹאָרטָעָ)

פָּעָטָעָר מִינְעָר ! אַיךְ קָוָם דִּיר לְאָזָן וּוַיְסָגָן,
או אַיךְ שְׁרִיבָּשׁוּן בְּ"ה סָאנָעָטָן.
אוֹן אַיךְ דִּיבְּכָעָווּ דֵּי אַמְתָּע פָּאָעָטָן.
אַזְּוֹשְׁ-זְשָׁעָ מִרְדֵּי מָוֻעָ לְאָהָגְרִיטָן !

זָאָג אַיר : אָוְנוּעָר חַיִּים שְׁרִיבָּט סָאנָעָטָן.
אוֹן עַס הָעָרָט וִיך אֹוּר וּוֹאָקָסָט אָגָוּה דָּגָן.
גַּעַמְ-זְשָׁעָ בָּאָק אִים אָפָּא פִּינְעָם שְׁטוּדוֹדָל
וּוַיְלָ זִין נָאָמָעָ שְׁמַטָּשׁוּן בַּיְ פָּאָעָטָן.

הָאָבָּן מִרְדֵּי שְׁוִין הַיִּסְטָט דָּאָס סְטְרָאָפָּן כְּךָ וּכְךָ !
אַצְּטָעָר דָּאָרָף מְעַן גַּעַבָּן נָאָר אָמָּאָר
אָדְרִיְּפָרְשָׁוֹרוֹת מִיטָּטָאָנְדָעָטָן שְׁטָאָן.

נָאָר דָּרְיִי שְׁוֹרוֹת, וּוּעָרָט צְוֹזָאָמָעָן 14.
לְינְדָעָרְטָן דָּאָס פָּוּן הָאָרָצָן אַלְעָ שְׁמָאָרָצָן.
וּוַיְלָ סָאנָעָטָן הָאָבָּן שְׁוֹרוֹת 14.

רָעַמָּאָרְקָעָס

קונסט

קונסט און מיסטערשאפט : דאס ערשות
אי און איסדרוק, הילפֿלאז, צערונגען.

דאס אנדערע איו ארבעט, מי, פארם.

די היינע מיסטערשאפט (און איזא זיך איו זיבער דא!) איו דער
וילן זיך אונצוהאָלטן אינט בישל אטעם, און זיך נישט לאוֹן אַרְוָנְטַעַרְטַע
שטופּן פון דער אַיְבִּיקִיט.

דער ואונטש אַיסְצּוּבִּיטְן דאס רוייטּ אַיצְטְּרָגְּלָד אוֹיף גְּרוּיעַן
אַיבְּרָמָּאָרְגָּן-בְּלָעַז, אַגְּזָוְתָּאָן דעם אַפְּשָׁר-שָׁאָן איוֹ אַ קְּרָאוֹזָאָט, שְׁטַעַקְ
שֵׁיךְ אָנוֹ אַזְּוִי וּוּיטְעַר.

דער קִינְסְטָלְעָר פְּאָרְצִיט, לִיְגִּטְּ-אָפּ, זָאְמָלֶט אַיְין אַיְין זיך, זָוְכְּט
אַלְעַ פְּאָרְמָעַן צוֹ צְעַבְּרָעַן אַיבְּרָן שְׁאָרָף פָּוּן זִין עַמְּפִינְדוֹגָן, אָנוֹ דָּוְדָּ
די צְעַבְּרָאָכְעָנָן שְׁטִיקָעָר בּוּיְעַן אַ פָּעַסְטָעָרָה אַרְמָאָנָע אַיְין זִין לְעַבְּן
דעם צְעַבְּרָאָכְעָנָם.

דער מִיסְטָעָר מִיסְטָעָרט אַלְעַ קִינְסָע זָאָכָן אַיְין גְּרוּיסְקִיט
צְוָנוֹנִיְּ, גְּעַדְוְלִידִיק וּ אָנוֹ עַזְּ, מִיְּפָוְלְ וּוּי אַ קְּוִילְגְּרָעְבָּרָעָר, פָּאַרְזִיכִיטִיק
וּוּי אַ זִּיגְעָרְ-מָאָכָעָר.

דער קִינְסְטָלְעָר צְעַטְּיִילְט אַלְעַ גְּרוּיסָע זָאָכָן אוֹיף די קְלֻעְנְסְטָע
פּוֹלְסְ-שְׁלָאָגָן, דְּעַבְּטַ מִיט זִין פְּאָצְעָרָט זִין, בְּרַעַנְט זִיך מִיט זִין אוֹסָ.
דער מִיסְטָעָר הַאלְטָה די קִונְסָטָט פָּאָרָן אוּירָ, בָּאַהֲרָשָׁת זִין וּוּי אַ
גַּעֲמִין קָעְבָּס-וּוִיְּבָ, וְאָס אַיְן גְּרִיטִי יְעַדְעַ מִינּוֹת מִיט אַיְיךְ צוֹ שְׁלָאָגָן,
אַיר דָּאָרָפְּט נָאָר אַ וְאָונְקָ טָאָן מִיטָּן אַיְגָן.

דער קִינְסְטָלְעָר וּוּרְטָ באַהֲרָשָׁת פָּוּן דער קִונְסָטָט, וּוּי פָוּן אַ
קָּאָפְּרִיזְנָעָר קָעְנְגִּיְּ, וּוּרְטָ פָּאָרְקָנְעַכְטָעָט פָּוּן אַיר, דָּעַרְיָבָעָר אַיְוּ דָּעָר
קִינְסְטָלְעָר אַזְּוִי נִשְׁתְּדָעְרָקָעָנָט פָּוּן קִינְסָעָם, עָרָ שְׁעַמְט זִיךְ צוֹ וּוּיְיָן
זִין אַונְטָעָרְ-טָעַנְיִיקִיט.

א פלאן

צ'ו איזיך וועלט-איסבעסערער

ווען די גאטהייט וואלט געהאט בעדעה צו דערלאזן צו א פארבעע-
סערטער וועלט, וואלט בי איר ניט געווען קיין קונץ צו באשפֿן די-
רעקט א בעסערע וועלט.

א גאטהייט וואס קען אַרְיִסְטוֹפּוֹן פּוֹן דֶּרְיעָדְגָּרְזָן, פּוֹנֵם בּוּם
— עַפְּלָה, פּוֹן דִּי וּוַינְטְּרוּבִּן-שְׁטַעַךְ — וּוַינְטְּרוּבִּיבָּן, פּוֹן דִּי פְּעַלְזָן — וּוַאסְעָר
אַאָגְאַתְּ הַאֲטָא אַיְיךְ לִיכְכָּט גַּעֲקֻעַנְטָן באַשְׁאָפָּן דָּאמְפְּ-בָּאַחְיְזָנוֹנָה,
נוּמְעַנְעַ קְרָאָגָנָס, וּוַיקְטְּרָאָס, אָוֹן אַסִּיסְטָעָם פּוֹן גְּרוּזִיסְטָרִיכְעָד ברָדָר
דָּעַר-לִיבָּע.

וואָרִים : צו שטען אַקְרָומָע זָאָךְ — גְּלִיךְידָק, אַיְזָן בְּמַעַט דָּאָם
איְגַעַנְעַ וּוַי צו שטען אַגְּלִיכְכָּע זָאָךְ קְרוּם.

פָּאַרְגָּעָסְטָן דָּאָם נִישְׁתָּה, אַיְר, וּוַעלְטָ-אִיסְבָּעָסְעָרָעָר !

פָּאַרְיְּדָעָר שְׁטִיקָלָק קְרוּמְקִיָּיט וָאָסָט אַיְר גְּלִיכְבָּט-אָוִיסָּה
זִיךְ, וּוְעָרָט אַיְר אַלְיִין אַיְבָּרְגָּעְרָוקט אַיְן אַקְרָומְעָרָעָר פָּאַזְיְּצָיעָ אָוִיסָּה
עַס בְּלִיכְבָּט בּוּם אַלְטָן.

וָאָס מַעַר אַיְר בעסערט-אָוִיסָּה דִּי נָאָטוֹר, אַלְעַז מַעַר וּוְעָרָט אַיְר פּוֹן
אַיְר פָּאַרְקְּרִיפְּלָט.

עַס וָאָלָט גְּעוּוֹן נָאָרִישָׁ פּוֹן אַפְּרִיפְּסִיקָּן טִישׁ זִיךְ אַוְיפְּצָהָוִבָּן אָוִיסָּה
זָאנָן, אָוּן עַר וּוְיַלְלָהָבָן נָאָךְ אַפְּינְפְּטָן פּוֹס, וּוְיַלְלָהָבָן פְּילָט אָוּן פְּינְפְּטָן
פּוֹס אַיְזָן זִיךְ לְעַבְנָן נִישְׁתָּה, וּוְיַלְלָהָבָן אַלְעַז אַיְדָעָלָעָט טִישָׁן הָבָן
פִּינְפִּיס.

דָּעַר טִישְׁלָעָר וָאָס מַאְכָט דָּעַם טִישׁ אַיְזָן אַפְּשָׁר נִישְׁתָּה דָּעַר
אַיְדָעָלְסְטָעָר, אַבְּעָר קְלִיגָּעָר פּוֹנֵם טִישׁ אַיְזָן עַר באַשְׁטִימָט. אָוּן קְלִיגָּעָר
פּוֹנֵם פְּינְפְּטָן פּוֹס וָאָס וּוְיַלְלָהָבָן וּוְעָרָן אַיְזָן עַר זִיכְעָר.

נָאָךְ מַעַר : די גאטהייט הַאֲטָא זִיעָר לִיכְכָּט גַּעֲקֻעַנְטָן באַשְׁאָפָּן אַ
סְךְ קְלִינְיָעָר עַר-קְוָגְלָעָן אַגְּשָׁטָאָט אַיְינָסָט אַגְּרִיסָן. זִיךְ הַאֲטָא עַס גַּעֲקֻעַנְטָן
מַאְכָן אַזְוִי אָזְוִי יַעֲדָעָר אַיְנְזִיקָּעָר מַעֲנְטָשׁ זָאָךְ זִיךְ גַּעֲבָוִרָן וּוְעָרָן אַוְיָף
אַפְּרִיוֹאָטָן עַר-קְוָגְלָעָן אָוּן זָאָלָק עַגְעַנְעַן אַרְוָמְגִיָּן אַזְנְזָשָׁאָמָעָם.
אוּן עַר הַאֲטָא עַס נִישְׁתָּה גַּעַטְאָן אַיְזָן אַסְיָּמָן, אָוּן אַיְזָן זִיךְ אַלְגָּעָמִינָעָר
עַר-קְוָגָּל אַיְזָן בעסער וּוַי אַסְךְ פְּרִיוֹאָטָעָן אָוּן אַזְנְזָשָׁאָמָעָן

ווערט אויף וועלכער מיר שלעפן זיך ארום. איז די בעסטע וועלט וואס
מ'קען באשאָפּן.
אַפְּלוּ מיר, אִנְטַעַלְגַּעַנְטָעַ לְעֹזֶר פֿוֹן דָּעַר נֵוּ יָאָרָק טִימָה
האָבּן נִישְׁתְּ גַּעֲקָעָנְטָא אַיסְטְּרָאָכְּטָן קִין בְּ עַס עַר עַ.

פרעַמְדָע אַיְדָן...

זַי גַּעַדְאָנְקָטָה, דָו מַעַרְדָּעָ!
אַיך אַלְיַין האָבּ קִין גַּעַדְוָלְדָ נִישְׁתְּ צָו שְׁנִידְזָן הַלְּזָוָר, טָוָסָט דָו
עַס פָּאָר מִיר.
זַי גַּעַבְעָנְטָשָׁט, דָו מִין שְׁלַעַכְטָקִיטָה, דָו מִין בעסְטִיעַ-זָוָאנְטָשָׁט, וְוָאָס
ווערטָ אַיסְגַּעַפְּרִיטָ דָוָרָ אַנְדָּעָרָעָ.
אַיך אַלְיַין האָבּ נִישְׁתְּ קִין כּוֹחַ צָו זַיְן פָּאָלָשָׁ, בָּאַטְּרִיגְּעָרִישָׁ, נִידָּעָ-
טרַעַכְטִיקָה, טָוָט אִיר עַס פָּאָר מִיר, זִיטָ גַּעַבְעָנְטָשָׁט.
זַי גַּעַלְיוּבָטָה, דָו הַאָקָ וְוָאָס גַּעַפְּנִיסָט אָוֹ אַנְדָּעָרָעָ האָגָטָ וְוָאָס זַאָלָ
דִּיךְ הַאָלָטָן, אָנוּ דָו דַּאְרָפְּסָט נִישְׁתְּ אַנְקוּמוּן צָו מִיר דָעַם שְׁוָאָבָן,
פָּאָרְלִיּוּרְעָנָם, פָּאָרְפְּלָאָנְטָעָן.
אִיר אָלָעָ נִישְׁתְּ גַּעַבְוִירָעָנָעָ טִיפְּסָ-פְּלָעָקָן פֿוֹן מִין לְיִיבָּ, זִיטָ גַּעַ-
בענְטָשָׁטָה, דַּעַרְפָּאָר וְוָאָס אִיר האָטָ אַיסְגַּעַשְׁלָאָגָן אוֹיף אָוּן אַנְדָּעָרָן קָעָרָ-
פָּעָר אָנוּ מִיךְ רִין גַּעַלְאָזָן.

וועַמְעַם שְׁוָלָד ?

אַיז דָעַן דָאָס פִּיעָר שְׁוָלְדִיק וְוָעַן דָעָר
לְאָמָפּ בְּרָעָנְטָ טְוָנְקָלָ, מִינְגָּעָט-זַיְךְ אָנוּ טָוָט דִי אוּגִינָן וְוָיָּיָן ?
אַיז דָעַן דִי מַעַלְאָדִיעָ שְׁוָלְדִיק וְוָעַן דָעָר פִּידְלְ-קָאָסָטָן אַיז צָעָ-
שְׁפָאָלָטָן ? וְוָעַן דָעָר הַאָלָוָן אַיז הַיְּזִיעָרִיק ?
דָאָס פִּיעָר קָעָן דָאָר אַיז זַיְךְ אַלְיַין נִישְׁתְּ רַוִּיכְעָרְדִיק זִין, סִידָן
עַס וּוּרְטָ אַרְיִיסְגַּעַרְפָּן אוֹיף פּוֹרְצָן הַאָלָזָן.
אַיז זַיְךְ אַלְיַין אַיז דָאָס פִּיעָר שִׁין, לִיכְטִיקָה.
די פְּרָאָגָעָ : וְוָעַן דָעָר קְלִיְינָרָ, גַּעַמְיִינָרָ לְאָמָפּ בְּרָעָנְטָ שְׁלַעַכְטָ
זַאָל מְעַן דַּעַרְפָּאָר דָאָס גַּאנְצָעָ בְּרָעָנְעָן פָּאָרְלִיּוּרְעָנָעָן ? אַדָּעָר זַאָל
מְעַן פְּרוֹאוֹן אַיז אַנְדָּעָר לְאָמָפּ אַיְבָּרְגִּיסָן דָעַם אַיְנָהָאָלָט ?

איו דאס פיעער פ א ל ש, אדער דאס געפֿעַם, וואס האלט עס?
מ'דארף אויספרואוּן.

מ'דארף אויספרואוּן אונזער פיעער אויף אונזער לאט.
אפשר וועלן אונז יונע נאכטאן, אדער בליבן אינט שאטן פון
דייער איגגענעם ליכט וואס איין בי אונז געווארן גרעסער, לייכטיקער.

קריז-שטעד

איין האלב-שלאט:

זיי הווין מיך אויף אויפֿן צָלָם, דערשלאנן מיך, קרייציקו מײַן
פלִיַּיש, אונז דערנאכדעם פֿאַלְן זַי פֿאָר מֵיר אויף די קַנִּי אָונז בעטן צו
מיר אונז רופּן מַדְך: מַילְדָּעָר, באַרְמָה אַרְצִיכָּר.

זאגן או איד בין איביך, קינגעַר קען מיך נישט טויטן.
קינגעַר נישט!

און בעטן מַדְך אַיד זַאַל זַיְעַר זַיְנַד פֿאַרגֿעַבָּן, ווילְ זַי וויסַן נישט
וואס זַי טווען.

פֿוֹנְגַּעַטְוּעַגְן: גִּיבַּן זַי גּוֹט אַכְּטוֹנָגָה, אָז דִּי טְשֻׁוּקָעַס וואס זַי
שְׁלָאָגָן אִין מִינְגַּע הַעֲנֵטָן-אַזְּפִּיס זַאַלְן זַיְן שְׁטַאַרְקָע אָזֶן מִין בְּלוֹט
זַאַל זַיְעַר ווַיְסַע פֿרִיסְטַעַר-מַאנְטָלָעַן נישט אַיְינְשְׁמִירָן.
וואס פֿאַראָא קַאְמִישָׁע, אָוּמְבָּה האַלְפָעַנְעַן! מִין האַרְץ גַּיְתָּ אָוּס פון
רחמנות צו זַי.

האנדר-וּאנְדָּל

2. יענט דאס צעטַל פון נעמען איין דער צַיִּין

טונג — פון קרובים וואס זוכן קרובים. אפשר זוכט מען איד.
יעדער אַיְנַעַר זוכט יעַן אַנדָּרָן, אִין דָּעַם יַאֲר נִינְצָן-נִינְצָן.
קרייסטְלַעַכָּע צִיְּטַרְעַכְעַנְגָּג.

מען בלאנדושעט, מען זוכט, מען ווילְ אויסְבִּיְּטָן אַיְיָן נָאָמָעַן
אויף אִין אַנדָּרָן, אִין ווארט אויף אַ צוּוִיתָן, אִין טְרָעָר אויף אִין
אנְדָּרָרָעָר.

אמָאָל — מיט עטְלַעַכָּע יַאֲר צוֹרִיק האָבוֹן מענטשָׁן גַּעֲזָעָר,
הַיְנַט באָגְנוּגָט מען זַיְק מִיט ווַיְנִיקָר. הַיְנַט זוכן מענטשָׁן —
מענטשָׁן.

אַמְּפָלִ-אַמְּפָל

פֿוֹן אַ צִּיטְוֹנָג אַרְוִיס :

“אַידְזַן גִּיעָן אַרְומַן אַיבָּעֶר דֵּי גָּאָסָן פֿוֹן... הַאָבָּן נִשְׁתַּמְּטָמֵיט וּוְאָס
צַו הַאֲנְדְּלָעָן, בִּיְתְּן זַיְדְּ מִיטַּ וּוְאָס זַיְדְּ פָּאַרְמָאָגָן, עַם זָאָל אַוִּיסְזָעָן
וּוְיַהְאָנְדָּלָעָן.”

אַיְצַט בִּיתְ מַעַן זַיְדְּ. אַ בּוֹכְשְׁתָּאָב אַוִּיךְ אַ בּוֹכְשְׁתָּאָב, אַ קְנָעָפֶל
אַוִּיךְ אַ קְנָעָפֶל, אַ האָפְעָנוֹנָג אַוִּיךְ אַ האָפְעָנוֹנָג, אָוָן דָּאָס גַּאנְצָע לְעָבָן
איַזְזַי אַוְמְעַנְדְּלָעָךְ פּוֹסְט אָוָן שְׂפָחָ.

דָּעַר טּוֹרֻעַס-וּוּכְטָעַר ニישט צום פֿאַרְקְיוֹפָן

אַ דָּעַר טּוֹרֻעַס-וּוּכְטָעַר הַאָט אַרְוִיס-
גַּעֲבְּלִיקָט פֿוֹן זַיְן טּוֹרֻעַס-פּעַנְצָטָעַר אָוָן גַּעֲזָעָן דֵּי וְאוֹנְדָּעָלְעָכָע שִׁינְ-
קִיְּיטַן פֿוֹן דָּעַר וּוּלְטַ וּוְאָס פֿאַרְגִּיְעָן מִיטַּ יַעֲדָן אָונְטָעָרָגָן פֿוֹן דָּעַר
זַוְן, אִיזְ אַרְ גַּעֲזָעָן אָוּמְעָטָק אָוָן גַּעֲטָרָאָכָט פֿוֹן דָּעַר קָאָפְרִיזָעָם
סָחוּרָ וּוְאָס הַאָט גַּעֲהָאָט אַ גַּעֲוָעָלְבָ פֿוֹן אַלְעָרְלִי טִיעָרָע סָאמְעָטָן אָוָן
אַטְלָעָסָן אָוָן זִידְנוֹאָרָג. אָוָן וּוְאָס פְּלָעָגָט הַנָּאה הַאָבָּן אַרְיִינְצְּרוֹפָן
אַ פֿאַרְבִּיגִיגִיעַנְדִּיקָן בְּעַטְלָעָר אָוָן אִים זָאָגָן :

דוֹ זְעָסְטָ אַט דֵּי אַלְעָטָ טִיעָרָע זִידְ-שְׁטָאָפָן פֿוֹן דְּמָשָׁק, נַאֲכָט-גְּלָאָנְ-
צִיקְעָ אַטְלָעָסָן, טִיפָּע סָאמְעָטָן ?... אַט דֵּי אַלְעָטָ אַיסְטָעָרְלִישָׁע
סָחוּרָות, מִין לִיבָּעָר הַעָר בְּעַטְלָעָר, וּוְאָס אַיךְ מַעַסְטָ אַיְצַט אַן אַוִּיךְ
דֵּיר אָוָן וּוְאָס פְּאָסְטָן דֵּיר אַזְזַיְ שִׁין, זִינְעָן... בֵּי שְׁטָץ וּמְ-
פְּ אַ רְקָ וּיְפָן.

הַיְינָע אָוָן אַנְדָּעָרָע דִּיבְּכָטָעָר

דָּעַר טּוֹרֻעַס-וּוּכְטָעַר הַאָט נִשְׁתַּמְּטָמֵיט
הַאָט וּוְאָס צַו طָאָן, הַאָט עַר גַּעֲבְּלִעְטָעָרְטָ דָּאָס בִּיכְלָ פֿוֹן עַפְעָס אַיְינָעָם
אַ הַיְינְרִיךְ הַיְינָע, וּוְאָס אַוְנָעָרָ רַעְדָאָקְטָאָר גַּלְיִיבָּט נִשְׁתַּמְּטָמֵיט
גַּעֲוָוָן אַ גַּרְוִיסָעָר טָאָלָאָנָט, וּוְיִילְעָר אַרְ גַּעֲוָוָן גַּעֲוָוָן אַנְגָּעָשְׁטָעָלָט
אַלְסָ שְׁטָעַנְדִּיקָעָר מִיטְאַרְבָּעָטָעָר אָוָן אַ צִּיטְוֹנָג.

האט דער טורעט-זועכטער געלַיענטט אט דעם בייז-ביטערן קראונק-
לעכָן היינע, און געטראקט :
דער חילוק צוישן היינע און אנדרער היינטיקע דיכטער איז אט
דער : היינע האט צ ו ע ר ש ט געליבט און דערנאכדעム האט
ער אנגעטאן זיין ליבעס אין ווערטער, אין זידער. היינטיקע דיכטער
זינגען צ ו ע ר ש ט, דערנאכדעם פרואון זיין צופאָן זיערע זי-
בעס צו זיערע זידער.

דראָמע

או אָן או דער טורעט-זועכטער האט שוין
געחאלטן איז טראקטן וועגן ליידן, האט ער זיך מישב-געזען און איז
איין וועג שוין אויך אָ טראקט געטאן וועגן דראָמע.
דאָס טעאטער, האט געטראקט דער טורעט-זועכטער, איז נישט
נאר אָ פֶּלְאָז וואָו די שוייפֶּלְאָר שפִּילְאָן, גאר אויך דאס פֶּוּבְּלִיקְוּם.
עס איז אָ פֶּלְאָז פָּאָר קעגנוויטיקער אָפְּנָאָרָגָן.
באָדנעקט זיך נאר : בֵּי אַיך אַין דער צוֹוִיטער שטוב איז פָּאָרָאָן
אָ מענטש, וואָס שטָאָרְבָּט פָּוּן שווינְדוֹכְטָמָן. אַיר קענט אִים זען אָומָּז
זיסט און פָּאָרְגִּיסָּן טָרָעָן אוֹיף זִין אָומְגָּלִיק, וַיְיִפְּלִיאָ אַיר ווֹילְט, אַן
עס זָאָל אַיך גָּאָרְנִישְׁטָט קָאָסָטָן.
וועט אַיר עַס טָאָן ?
ניין, אַיר ווּיט עַס נישט טָאָן. ווּילְ דַעְמָאָלָט ווּט אַיר מָוָן
אוּוּקְשָׁעָנְקָעָן אַיעָר אָמָת נְרַחֲמָנוֹת, אַן דָאָס טוֹט ווֹי. דָאָס
וַיְלִיט אַיר נִישְׁט. אָנְשָׁטָאָט דָעַם, גִּיטְשָׁאָר אַין טָעָטָר, וואָו אַיר
זָעַט. וַיְיִאָגְעָנְטָעָר אַקְטִיאָר שָׁטָאָרְבָּט כֶּלֶוּמָר שָׁטָאָרְבָּט
זָוָכָט אַן אַיר האט אוֹיך אִים כֶּלֶוּמָר שָׁטָאָרְבָּט רַחֲמָנוֹת אַן אָלָז אַיִ-
גּוֹט אַן וַיְאָוֵל אַן אָנְגָּעָנָעָן.
נאר זָאָל — אַין זַעַטְעַנָּעָ פָּאָלָן — טְרֻעָפָן, אַן דער אַקְטִיאָר
פָּאָרְגָּעָסָט זִיך, פָּאָרְגָּעָסָט אָז עַר שְׁפִּילְטָט טַעַמְאָזָעָ, אַן עַר הוַיְבָט
אָן בָּאָמָת ליידן, דַעְמָאָלָט פָּאָרְגָּעָסָט אַיר אוֹיך אַיעָר רַאְלָעָ אַלְסָ
כֶּלֶוּמָר שָׁטָאָרְבָּט דִי זִיך עַר רַחֲמָנוֹת-הָאָבָעָר אַן אַיר גַּעַמְט הַיְלָעָן וַיְיִ-
דַי וַעֲלָת, אַן עַס טוֹט אַיך אָמָת דִי זִיך ווֹי. אַיר האט דִי זַעַל-
בִּיקָעָ הנָאָה וַיְיִוּעָן אַיר זָאָלָט זען אַיעָר שָׁכָן בָּאָמָת שָׁטָאָרְבָּן

פֿון שווינדזוכט, דעםאלט קלאפט איר נישט "בראוא" מײַן שכן איז געשטארבן", נאָר איר שאָרט זיך אַרוּס פֿון טעאטער, אַ צעבראָכענער, אַ פֿאָרמאָטערטר אָון אַרְ פֿאָרְשׂוּעֶרט זיך אוּף ווַיְיטֶעֶר אַיסצּוּמִידָן אַט אַזְוִינָה פֿאָרְשׂוּלְזָגָעָן, ווי ווֹאוּיכָ אַרְ האָט אַ טִּיפָּע הנאה דערפֿון ווֹאָס אַרְ זַעַנְתָּ אַיְ בְּ עַ רְגַעַ מְעַן אַזְאָ אָומְגָלִיק...

דעַר 21 טער יַאֲרָהּוֹנְדָעָרֶת

לְעֵר טָרְעַם-זָוָעַטָּעָר האָט זיך פֿאָרְט קוּקָט אַיְן דַעַר גְּרוּיעָר ווַיְיסְטָקִיטָּאָרִין, פֿון ווַאנְגָעָט עַס קְוֻמָּעָן דֵי בעַי סְעַרְעַ צְוּקָנְפָּטָן אָוָן עַר האָט גַּעַטְרָאָכָט :

דוֹ אַיְן-אַזְוָאנְצִיקְסָטָעָר יַאֲרָהּוֹנְדָעָרֶת ! יַאֲרָהּוֹנְדָעָרֶת פֿון מענטשנְרָעָכָט, פֿאָלְקָעְרְ-פֿרְ�ידָן, ווּעַלְטְ-פֿרְּיָהִיט — אַיְךְ בֵּין דֵי אַ שְׁוֹנוֹא אוּפָן לְעַבָּן !

גְּלִילְעָךְ, פֿרְּיָי אָוָרְ-אַיְנִיקָל מִינָס, אַיְךְ האָבָד דֵיךְ פֿינְטָמָן, ווַיְיָלְדוּ לְעַבָּסְט אַוְיָף דָעַם חַשְׁבוֹן פֿון מִינָן אָומְגָלִיק, פֿון מִינָן אָומְפְּרִיקִיִיט...

פֿון מִינָן טוַיְטָע בִּינְגָעָר — האָט מְלִיצָהְדִיק גַּעַטְרָאָכָט דַעַר טָוָר רַעַם-זָוָעַטָּעָר — פֿון מִינָן טוַיְטָע בִּינְגָעָר, ווּעַט אַרְ זיך מַאֲכָן שְׁפָאָ צִירְשְׁטָעָקָנָס, מִיט ווּלְכָעָ אַרְ ווּעַט זיך דּוֹרְכָגִין אַיְן דֵי גַּעַטְנָעָר פֿון פֿרְּיָהִיט.

דוֹ אַיְן-אַזְוָאנְצִיקְסָטָעָר יַאֲרָהּוֹנְדָעָרֶת ! ווֹעָן אַיְךְ זָאָל דֵיךְ קְעַנְעָן אַנְטָאָפָן מִיט מִינָן העַנְטָן ווֹאָלָט אַיְךְ דֵיךְ דָעַרְשָׁטִיקָט — דָעַרְפָּאָר ווֹאָס דוֹ גִּיסְט אָוּעָק צָו אַנְדָעָרָע דָאָס ווֹאָס עַס קְוֻמָּט מֵרָאָר. פָּאָר מִינָן אַרְבָּעָט, פָּאָר מִינָן שׁוּעָרָרָעָמִי, פָּאָר מִינָן טְרָעָרָן.

טְרִיוּמְטְ-זָוָעַטָּעָר

אַחֲרַ הָאָט אָנוּ גַּעַטְרִיסְטָה, אָנוּ פֿאָרְזִיכְעָרָט, אָזְזָאָזְגָּרְנִישְׂט אַזְאָזְגָּרְלָעָךְ ווי מִיר שְׁטָלָן זיך פָּאָר.

“טריאיסט דיך” — שרייבט ער אונגע, “ ט ר י י ס ט דיך, דיך
וועלט גיט נאך ניט אונגעער. וועסט זען, אז פאר דיר וועט נאך אויך
אמאל אופגאיין די זון ? ”
און איזוי ווינטער.

זיעער טיפע און ערלעכע טרייסט-ווערטער.
און ריבנדייך וואס ריבנדייך קען נאך זיין.
אבער — מערכט איך ! — די טרייסט האט געהאט פונקט א
פארקערטער ווירקונג. זי האט נישט געטראיסט, נאך געוואנדערט. נישט
געהיילט, נאך וויי געטאָן. ווארים ביין דער מינוט וואס מיר האבן
דערהאָלטן דאס-אָ בריוול מיט טרייסט-ווערטער, האבן מיר
גארניישט געוואָסט, אז מיר זינען אוי העכט אומגּלייקען, און
אוֹ מיר נויטיקוֹ זיך איז איזוי פֿיל טרייסט.
ערשט די ווארים טרייסט-ווערטער האבן אונז דערמאָנט, איז
מיר שטייען — ווי זאגן זי דארט איז די לִיטאָרטיקְלען ? — בײַם
ברעג פֿון אָ פֿיעַרְשְׁפַֿיְעַנְדִּיקְן באָרג, און אוֹ אונזוער לאָגָע איז זיעער-
זיעער-זיעער נישט קײַן פרײַלעכע.

גָלִיל

ער איז שוואר און — גַּלְיקֶלְעַד.

ער איז בלאָס און — גַּלְיקֶלְעַד.

ער איז אויסגעצערט און — גַּלְיקֶלְעַד.

אנומלטן האבן מיר אים געטראפֿן איז גַּס און פֿאָרְפּֿרְט מיט
אַים אַ גַּעַשְׁפְּרַעַר, אַומְגַעְפַּעַר אֹוֵי :

אַיְדַּה : ווֹאָס הַעֲרַת זִיךְרָה ?

עַדְךָ : אַ דָּאָנָק, אַיְדַּה בֵּין פֿאָרְלִיבְּטַן.

אַיְדַּה : עַפְעָס אַ שִׁינְעַן דָּאָמָע ?

עַדְךָ : אָוֹרָה ! אַ דָּאָמָע — אַ רְיָוָן ! אַ צּוֹוִיתָע סְטוּעַתָּו אָוּ
לְיבָעַתָּו.

אַיְדַּה : אָוּן אַ שִׁינְעַן ?

עַדְךָ : ווֹי דַּי זָוָן !

עַדְךָ : אָוּן זַי האָט דִיךְ לְיבָ ?

עַדְךָ : זַי גִּיטָּס אָוּס נַאֲךְ מִינְעַן טְרִיטַּת.

אַיְדַּה : נָו ?

עַדְךָ : נָו גַּאֲרְנוּישָׂת. מִיר זִינְגַּעַן שְׁוִין פֿאָרְהִירָאַט פֿאָר דַּי לְעַצְטָע
צּוֹוִי וּאֱכָן.

אַיְדַּה : אָוּן דַו האָסְטַן זַי לְיבָ ?

עַדְךָ : (מִיט אַ זִיפְּץ) יָא. אַיְדַּה בֵּין גַּלְיקֶלְעַד. זַי יְאַר גַּלְיקֶלְעַד.

אַיְדַּה : פֿאָרוֹאָס-זִישָׁע זִיפְּצָטוֹ, מִין פֿרִינְט ?

עַדְךָ : אַיְדַּה זִיפְּצָן, ווֹיְלָא אַיְדַּה האָב נִישְׁטָקִין כָּוחַ צַו זִין אָוּי

גַּלְיקֶלְעַד.

אֲרִינְגָּעַפָּאָרְן מִיטְן דִּישָׁל אֵין שְׁבָת

ער רבי ר' זימל פארט מיט די חסידים
זיענע אין א בויד. ס'אייז זומער, ואָראָעַם אַמְּהָה. ז'יצט מען אַין דער
בויד און מַלְעָרְנְטַת תּוֹרָה, אַון מען פֿאָרְגָּעַסְטַן נָאָר, אָן ס'אייז פרײַטִיך
אוֹן מַדְאָרְפַּן זִיךְ הִיטְן אָן מַיְזָאָל נִיטְ אֲרִינְגָּעַפָּאָרְן חַלְילָה אַין שְׁבָת אַרְיִין.
דער רַבִּי לְעָרְנָמָן, די חסידים זָאָגְן נָאָר, די פֿעַרְדַּשְׁ אַקְלְעַזְוַן מִיט די
קָעֶפֶן אַון שְׁלַעְפֶּן דָּעַם וּוֹאָגָן, דער דִּישָׁלְסְקָרִיפְּעַטְמַן וּוּיִיטְמַן
שְׁפִּיצְ אַן מַדְאָרְפַּן «אַהֲרָן» (וּוּיְמַיְזָאָל זִיךְ נִשְׁתְּ דְרִיעַן), וּוּיִיטְמַלְצָעַן דִּישָׁל
דִּישָׁל אַן מַדְאָרְפַּן «אַהֲרָן»). אַון ער מִינְטְּ טַאָקָעְ זַיְעַר עַרְנְסַט אַן ער
וּוּיִיטְמַלְצָעַן דָּעַם וּוֹעָגָן, אָן אַין זָאָגְטַן פֿאָרְבָּאָגְדוֹשָׁעַט. «אַ מְעַרְכָּה
זָאָגְטַן דִּישָׁל צָום גַּעַלְעָרְן פּוֹן די צְוִיְּרַעְפָּרְדַּשְׁ «אַ מְעַרְכָּה», וּוּאָס אַיךְ
בֵּין אַ דִּישָׁל, אָן נִשְׁתְּ פֿאָרְקָרָאָכְן דִּישָׁל רֹוח וּוּיִיסְטַן וּוּאָוָא.
«מִיר וּוּיִיסְטַן», זָאָגְטַן דָּאָס גַּעַלְעַעְ פֿעַרְדַּשְׁ, «דַּעְרָפָּאָרְגִּיְּעַן מִיר דָאָד
טַאָקָעְ וּוּאָהָרָן דַּו פֿירְסְטַן, אַון מִיר קָוְקוּן שְׁטַעְנְדִּיקְ אַוְיכְ דִּיְן נָאָוָא».
«אַיְבָּ אַזְוִי», זָאָגְטַן דִּישָׁל, «אַיְזָן גּוֹטָן, גִּיאַטְמַרְנָאָר, וּוּעַט
אַיר אַנְקָוְמָעַן אַין צִיְּתַן וּוּאָהָרָן מַבְּאַדְאָרְפַּן אַון עַסְּן אַבְּרִיךְ, אַון סְטִיךְ
זִיְּן גּוֹטָן».
«אַ דָּאָנְקָן», זָאָגְטַן דָּאָס גַּעַלְעַעְ פֿעַרְדַּשְׁ צָום דִּישָׁל, «מִיר פֿאָרְלָאָוָן זִיךְ
אוּיְחָדָאָה, רַעַב דִּישָׁל, אַיר וּוּעַט אַוְזָן שְׁוִין מִסְתָּמֵם פֿרְנָן וּוּיְסָעָר צָו
זִיְּן».
אַון וּוּיְ דָאָס גַּעַלְעַעְ פֿעַרְדַּשְׁ האָט אֲרִינְגָּעַזְאָגְטַן דִּיְאָ וּוּרְטָעַר, האָט
זִיךְ דָּרְהָעָרטַן אַ קְלָאָפַן, וּוּיְ דִישָׁל וּוּאָגָטַן זִיךְ אַגְּנוּשְׁאָגְן אַן עַפְעַס
אַ הַאָרְטָעַ זִיךְ. דִישָׁל רַעַבְעַ רְ זִימָל אַיְזָן אַרְוִוִּסְטַן פּוֹן בוֹיד, אַ פְּאָרְ-
צִיטָּעָרְטָעַר, די חסידים — נָאָךְ אַים. דִישָׁל גּוֹיאַשְׁעַר בְּאַלְעַגְּאָלָעַ אַיְזָן
גַּעַבְּלִיבָן וִיצְן מִיטְמַיְּטַן דִּי וּוּאָשְׁקָעַס אַון דִישָׁל לִינְקָעַר האָנט אַון מִיטְאַיְזָן
פִּינְגָּעַר פּוֹן דִישָׁל רַעַכְתָּעַר האָנט בְּיַיְדְמַעְשְׁפִּיצְ פּוֹן זַיְן בּוּלְבָעַנְגָּאָה,
וּוּאָס האָט פְּאָרְחִידְוּשַׁט גַּעַקְוַקְטַן צָום הַיְמָה, וּוּאָדִי זַוְן אַיְזָן עַס אַטְ-עַרְשָׁת
דִּי מִינְטְּ פֿאָרְפָּאָלְן גַּעַוְאָרְן.

„אוּיַּהֲ אָתֶּן גְּזֹאָגֶט דָּעֵר רַבִּי, מִיר זַיְנְגָעַן אַרְיִין מִיטַּא שְׁפִּיךְ
דִּישְׁלַּח אַיְן שְׁבַּת אַרְיִין, קַיְינַן סְךְ נִישְׁטַה, אַרְוּם אַ פּוַיסְטַה דַּי וּוַיְיטַה, מַאֲכַט
עוֹר אָונַן מַעֲסְטַה אָפְּ דָעֵם שְׁפִּיךְ דִּישְׁלַּח מִיטַּזְיַין פָּאַטְשְ׀יַילְעַכְן.

אָפְּשָׁר דָּרְיִי מִינְיָות אַוִיפְּן זַיְגָעַר אַיְזַן גְּעוּוֹעַן שְׁטִילַה. עַס אַיְזַן סָאַמְעַג
איַנְמִיטַן זַאֲגְנְפְּעָלַד, שְׁלַעַטְשָׁעַן בְּלוֹזַן דַּי הַוִּיכָּעַ זַאֲגְגָעַן. אָונַן דָא פָּאַלְטַה
שְׁוַיַּן צַוְּ דַי נַאֲכַט.

רוֹפֵט זַיְד אָפְּ אַ קְלִיַּן, נִידְעַרְקַה חַסְיָלַד, מִיטַּא גַּעֲדִיכְטָעַר בְּלָאַ—
לְעַכְעַר בָּאַרְדַּה, וּוֹאַס וּוֹאַקְסַט אִים כְּמַעַט בֵּין אַוִיפְּן שְׁטָעַרְן אַרְוִיףַה:
„רַבִּי“, מַאֲכַט עַרְ, „גִּיטַּעַפְּסַן אָונַן עַצְחַה.“

„עַצְחַה ?“

זַאֲגַן אִים נַאֲרַ פִּיר שְׁטִילְעַרְעַץ חַסְיָדִים, הוַיְכָע אָונַן נִידְעַרְקַע.
דָעֵר רַבִּי פָּאַרְטְּרַאַכְּט זַיְד, גִּיט אָוַיְשׁ דַי שְׁפִּיךְ־פִּינְגָעַר אַיְן דָרְעַרְדַּה
מִירְמַלְטַה אַ שְׁטִיקַה דְּאַוְנוֹנַן אָונַן روֹפֵט זַיְד אָן :

„אִידַּן, סְאַיְן פָּאַרְאַן בְּלוֹזַן אַיְזַן עַצְחַה.“

„וּוֹאַס, רַבִּי לְעַבְּן ?“

„מִיר מוֹזַן אַרְוִיסְשַׁלְעַפְּן דָעֵם דִּישְׁלַּח פּוֹנְגַּם שְׁבַּת אַרְוִיסַּה, צְרוּרִיק אַיְן
פְּרִיטִיךְ אַרְיִין, וּוּלְעַן מִיר אַיְהָ זַיְין גֻּרְאַטְעַוּוֹת. אִידַּן, מַאֲכַט עַרְ,
גִּיט זַיְד אָ נַעַם מִיטַּכְּה, שְׁפָנָט זַיְד אַיְין ! נַאֲרַ פְּעַזְוַת נִיטַּצְוַי דָעֵם
עַרְ, וּוּלְיַי עַד קָעַן טְרִיפְּעַפְּ מַאֲכַן...“

אוּיַּהֲ אָונַן גְּזֹאָגֶט, דַי אִידַּן הַאֲבָן אַלְעַ אַרְאַפְּגַעְוֹוָאַרְבַּן פָּוֹן זַיְד דַי
קַאַפְּאַטְעַס, מִיטַּדְיִהְיַלְעַן, גַּעֲלַבְּיַבְּן שְׁטִין אַיְן צְצִיְּנַבְּפּוֹתְלַעְדַּע אָונַן
אַיְן דַי יַאֲרַמְלַקְעַלְעַד אָונַן גַּעַנְוּמַן שְׁלַעַפְּן דָעֵם וּזַאֲגַן פּוֹנְגַּם שְׁבַּת אַרְוִיסַּה—
אַיְן גְּרִיטִיךְ אַרְיִין. דָעֵם גּוֹי הַאֲטַמַּעַן נִישְׁטַצְוּגְעַלְאַזְוֹת, אַיְזַן עַרְ גַּעַד
עַלְעַטְן אוּיַּף אַ שְׁטִין, גַּעֲקִיטַה אַגְּרַשְׁתְּעַנְעַז וּזְאַגְּנַג אַוְגְּרַבְּנִישְׁט גְּזֹאָגָט.
אָבְעַר דָעֵר שְׁבַּת הַאֲטַצְוּגְהַאֲלַטְן פְּעַסְטַה, אָונַן בָּאַטְשַׁע דַי בּוֹדַ
אַיְזַן גְּעוּוֹן אַ גְּרִינְגַּע, הַאֲבָן דַי אִידַּן בְּשָׁוָם אַוְפְּן נִישְׁט גַּעֲקַעַנְט אַרְוִיסַּה—
דָעֵר רַבִּי אַלְיִין הַאֲטַמְעַן שְׁפִּיךְ אַוְגְּשַׁלְעַפְּט, גְּזֹאָגֶט הַיְלִיקְעַד
פְּסָקוּמִים, נַאֲרַ סְאַהְטַנְיַשְׁט גַּעַהְלַפְּן.

גִּיט זַיְד אוּיַּהֲ דָעֵר גּוֹי אַ פְּרַעַג :

„וּוֹאַס דַּעְרַאְרַבְּעַט אַיְרַאְרַטְן, וּוַיְ נִיטְגְּגֹתְעַ ?“
דָעַרְצִיְּלַט מִעַן אִים : „נַאֲשַׁ רַאֲבִין“, „אַוְנוֹעַרְ רַבִּי אַיְזַן אַ
גְּרִוִיסְעַר צְרָה !... דָו בִּיסְט אַרְיִינְגְּעַפְּאַרְבַּן מִיטַּן שְׁפִּיךְ דִּישְׁלַּח אַיְן שְׁבַּת
אַרְיִין, אָונַן דָו הַאֲסַט אָונַן חַיְלָה אַוְמְגִיְיקְלַעְד גַּעַמְאַכְּט.“

מאנכט דער גוי :

“ ווי וווײַט איז דער דישל אַרײַן אָן אַיִּעֶר וְשִׂידָאָוּסְקָעָן שְׁאַבָּעַס ? ”

וּוַיֹּוֹת מֵעַן אַיִּם : אַפְשָׁר אַ פּוַיְסָט דִּ לְעָנֶג .

זָאָגַט דַּעַר גּוֹי גָּאָרְנוּשָׁט . נָאָר דַּעַר הַוִּיבָּט זִיךְּ אַוִּיפְּ פּוֹן דַּעַר עַרְדָּ . גִּיְּיט צַוְּ דַּעַר פּוֹרָה , גִּיְּיט זִיךְּ אַ בְּאָרְעָה הַיְנְטוּרָ דַּעַר קָעָלְנִיעָה , נָעָמָט אֲרוֹיִים אַ הַגָּוְטִיְּעָגָל , גִּיְּיט צַוְּ צָום דִּישָׁלָה , זָעָמָט אַפְּ דָּאָס שְׁטִיקָלָה וְזָאָס אַזְּ אַרְײַן אָן שְׁבַּת אָוּן

אוֹ דִּי חַסִּידִים מִיטָּן רְבִינָה האָבָּן דָּאָס דַּעַרְזָעָן , האָבָּן וַיִּ זִיךְּ אַנְגָּעָה - נָרְמָעָן בֵּי דִּי הַעֲנֵט , זִיךְּ גַּעַלְאָוֹת אַ טְּעַנְצָלָ אַיְנָמִיטָן פֿעַלְדָּ אָוּן גַּעַזְוְנָגָעָן :

— “שְׁבַּת , שְׁבַּת , שְׁבַּת .

מַיְאָוּ שִׁיר נִיט אַרְײַן אָין שְׁבַּת .

מִיטָּן דִּישָׁל אָין סָגָם שְׁבַּת . . .

אַבָּעָרָה , אַיִּ , דַּעַר גָּא — ?

דַּעַר גּוֹי , דַּעַר גּוֹי , דַּעַר גּוֹי ,

הָאָט אַרְוִוִּסְגָּעָשְׁלָעָפְּט פּוֹן שְׁבַּת . ” .

אָוּן סְאִיּוֹן גַּעַוְעָן שְׁוֹן וְשְׁמַחָה .

עקוזית יעקב פ. אדלער!

פ ר א ๒ א ג .

שווישפַּל, אויפֶטְרִיט, באָלוֹיכְטוֹנוֹגָג, דעַקְלָאַמְצִיעָס, פָּאַרְהָאנָג,
אַבְּעָר אָוִיף וּוּמְעָנֵס אַיְגָן וּוּרְפָּט מַעַן דִּי עַדְד אָרוּיף ?
א ק ט 1.

נִשְׁתַּחֲדָשׂ וּוּאַס יַעֲקֹב אַדְלָעֶר אִיז גַּעַשְׁטָאַרְבָּן, נַאֲר דָּשׂ וּוּאַס עַד
הָאַט פְּלֹזִיצִים אוּפִינְגְּהָעָרֶט צַו שְׁטָאַרְבָּן — רִירְט אָזּוּ.
— זַעַקְס יַאֲר — פִּינְפִּינְ — אַדְלָעֶר שְׁטָאַרְבָּט. דַּעַר טּוֹיט
שְׁפְּרִינְגְּט צַו אָזְן שְׁפְּרִינְגְּט אָפּ. שְׁעַמְט זִיךְ פָּאָר דַּעַם אָנוּנְדָּלְעַךְ שִׁינְגָּעָם
קָאָפּ. הָאַט דַּעַם מוֹט וּמַט אַפְּגָעָר אַרוּפְּצָוְלִיגְן אָוִיף דַּעַם הָאָזּוּ, וְאַס
הָאַט אַלְעַטְוִיטְן פָּוּן דַּעַר וּוּלְעַט אַוִּיסְגָּעְלָאַכְט אָזְן אַוִּיסְגָּעְוִינְגִּט.
— טּוֹזְוָנְטּ פְּרוּעָן אִין שְׁוֹאַרְצָן (מִיטּ לִכְטִיקָּע אַיְגָן) וּוּי בְּרֻעְנְגָּן-
דִּיקְעַ שְׁוֹאַרְצָע לִיכְטָט... דַּעַר אָרוֹן גְּלִיטְשָׁט זִיךְ אַיבָּעָר זִיבְּן מִיאִיּוּ
טְרוּעְרָנְדָעַ הָעָנְטַן. דִּי פְּרָאַצְעָסִיעַ אִין גְּרוּיָס אָזְן לְאָגָג, גְּלָאָקָן קְלִינְגָּעָן.
פְּאַקְלָס בְּרֻעְנְגָן. דַּעַר שְׁפָעְקָטָאַקְל אִין אַגְּרוּסָעָר דּוּרְפָּאָלָג. דַּעַר
לְעַצְטָעָר אַקְטָט... וּוּרְהָאַט נַאֲר אָזּוּ שִׁינְגָּעָם לְעַצְטָן אַקְטָט גַּעַזְוּן ?

א ק ט 2.

די אַדְלָעֶר פָּאַרְשְׁטָעַלְוָנְגָעָן אִין דִּי לְעַצְטָע פָּאָר יַאֲר זִינְגָּעָן שְׁטָעָנוּ
דִּיק גַּעַוְוָן גַּעַפְּאָקְטָן.
וְאַס אִין מַעַן גַּעַגְּאַנְגָּעָן זָעָן ? דַּעַם אַלְטָן פָּאַרְאַלְיוּרְטָן מַעַנְטָשָׁן,
וְאַס הָאַט קוּם צָעַן וּוּטְרָטָר גַּעַקְעָנְטָן אַוְרָעְדָן ? נִין, אִיר הָאַט גַּעַד
צָאָלָט צְוּוִי אָזְן דָּרְיִי דָּאָלָאָר פָּאָר אַגְּלָעָט, מִיטּ דַּעַר הָאָפְּעָנוֹגָג, אָזְן
אָפְּשָׁר וּוּטָעַט יַעֲקֹב פ. אַדְלָעֶר שְׁטָאַרְבָּן צָוּם לְעַצְטָן מַאֲל, אָוִיף דַּעַר בִּינְעָ...
נוּ, מַעַן וּוּטָעַט נַאֲר שָׁאָצָן אָזְן שָׁאָצָן. גָּאַלְדָּשָׁמִידָן מִיטּ וּוּגְעַלְפָּעָר
אִין דִּי הָעָנְטַן, זִיגְעַרְמִיסְטָעָרָס מִיטּ שְׁפָאַקְטִיוֹן — אַלְעַט וּוּלְעַן שָׁאָצָן
אוּן וּוּגָן.

— אָרוּם דַּעַם טּוֹיטְן אַדְלָעֶר — אַגְּדָעַל מִיטּ שְׁפָאַרְבָּעָרָס מִיטּ
„זִיסְעַ זִינְגְּעַרְלָעַךְ“ וְאַס הָאָלְטָן זִיךְ צַו דִּי יַאֲרַמְּעַלְקָעְלָעַךְ, בַּעַת דִּי

ציקלען אויס זיעירע „כנפי השכינה“. און „ראָן“ וועט מען טילן —
ביי דער לוויה : ערשות קלאַס, צוֹויטע קלאַס, דרייטע קלאַס, אָרְון טְרֵעַ
גערס, אַסִּטְעָנְטָאָרְון טְרֵעָגָעֶרְס... ערשות רָאָן, צוֹויטע רָאָן, פָּאָלָק,
מאָסָן, סָאָלִיסְטָן — און נישט אַין אִמְפְּרָעָסָרְיאָו וועט די סְלָוָנָעָ רִינְגָן
פָּוָן מּוֹלֵל : אָזָא לְוֹוִהָה ! ... ווען מִזְאָלָעָ עַס קָעָנָעָן מָאָכָן אַ וְ יְפָּה בְּ יְ
הַ עַטְנָה !

אַקְטָן 3.

— אַדְלָעָר : אַיךְ וְעַז אַים אָונְן מִיד : אַ פּוֹפְּצָן יְעִירִיק אַיבְּגָל, וּוְאָס
וַיְצַטְתִּ מִיט פְּאַרְגָּאָפְּטָעָ מוֹילְ-אָוָן-אוּיְעָרָן אָונְן שְׁלִיגְנָטְ דִי וּוְאַונְדָּעָר פָּוָן דָּעָר
וּוְעָלָט. אַוְיָף דָּעָר בִּינְעָ פָּוָן „תְּהָאָלִיאָ“ טְעַטְּעָר שְׁפִּילְטָ „זְוָלָג אַיצְיָיךְ דָּעָר
קָלְעָזָמָעָר“. אַדְלָעָר אַיְזָן נִשְׁתָּאָנָר בִּישְׁוֹרְ-מַאֲכָעָר, נָאָר דָּעָר גְּרוֹזִיסְעָר
פְּאַרְעָנְטְּפְּעָרָרָר פָּוָן אַלְעָ צִיפְשָׁוָן.
עַר אַלְיָין אַיְזָן בִּינְעָ הַנְּטָעָרְגָּוָןָט, פִּיעָסָע, מְזוּזָק אָונְן — כָּאָר. דָּעָר
גְּעוּוּבָ פָּוָן זִיְן קָאָמִיזָם הָאָטָן נִשְׁתָּאָנָר קִיןְ רַעֲכָטָע אָונְן קִיןְ לִינְקָעָ זִיְיטָ
זִיְן טְרָאָגִיךְ שְׁוִידָעָרָט אַיְזָן נִשְׁתָּאָנָיףָ, וּוּ בִּי סָלָאוּנָעָן, צְעַבְּרָעָכְטָ
אַיְזָן נִשְׁתָּאָנָר וּוּ בִּי גְּרָאָסָאָן. עַס דָּעָקָאָרִירָט בְּלוֹוִיָּן.

אַלְעָ זָאָגָן :

„יעָקָב פָּ. אַדְלָעָר, דָּעָר אַמְתָּעָר קָעָנָגָ פָּוָן דָּעָר אִידְיָשָׁעָר בִּינְעָ.“
דָּאָס אַיְזָן אָמָתָן, וּוְאָרְן וּוְעַלְכָּעָר קָעָנָגָ אַיְזָן דָּעָר אַמְתָּעָר, וּוּ אַ קָּעָנָגָ אַוְיָף
דָּעָר בִּינְעָ ?

אָן אַ שִּׁיר זִיְינָעָן דִי רִיכְטִימָעָר וּוְאָס יְעָקָב פָּ. אַדְלָעָר לְאֹאָוטָ פָּאָר
אָונְזָעָר זְכָרָן, פָּאָר אָונְזָעָר מַעְמָאָרִיסְטִיק — רַעֲנָדָלָעָ אָונְן פָּעָרְלָ אָונְן
גְּלָאָזְקָרְעָן.

קִינְדָּעָר וּוְעָלָן לִיְיָעָנָעָן דִי לְעַגְעַנְדָּעָ : יְעָקָב פָּ. אַדְלָעָר — דָּעָר
קָעָנָגָ, וּוְאָס זִיְין קְרוּזָן הָאָט וְיָרָךְ פְּאַרְשָׁעָמָטָ פָּאָר דָּעָר שִׁינְיקִיטָ פָּוָן זִיְין
פְּנִים. דָּעָר מְאָנָאָרָךְ פָּוָן דָּעָם „מַעְרָכָעָן“ וּוְאָס אַיְזָן... לְוִיטָעָר שָׁאָטָן אָונְן דִי
מְעַנְטָן. דָּעָר לְאָוּעָלָאָס, וּוְאָס טְוִזְוָנָט נְאָפְלָעָן פָּוָן יְוָנָגָעָ פְּרוּעָן הַאָבָן
גְּעוּוּיָינָט נָאָר אַיְם. — דָּעָר בְּרוֹטָאָל-שִׁינְעָר רִיטָעָר, וּוְאָס הָאָט מִיט אָ
שְׁוּעָרָד גְּעֻפָּנָט דִי לִיְבָעָס-בְּרִיוֹן...

דער קייזער ווינט ? זאל ווינט פון דער קייזער !

דער קייזער ווינט, וואס ווינט דער

קייזער ?

דער קייזער ווינט, וויל ער האט זיינט אונטערעסאנט ווערטל,
וואס ער קען אויסנוצן בי דער געלעגענהייט פון א הערליךער מענטשן
שלאכטעררי, צו גונטען פומן פאטערפאנד.

דער קייזער ווינט, וווען ווינט דער קייזער ?

דער קייזער ווינט, און זיין ביאגראף קאראָל ראנגער זאגט אים,
או דער מאמענט איז זיינט אַגנסטיקער צום ווינגען. אלע אינדרפרוי
שיקט דער קייזער אַ בריוועלע צו ראנגען און ער שרייבט אים :
נדעריקער ווארים, הער ראנגער ! וווען ראט איר מיך היינט צו
ווינגען ? און ווי לאנג זאל עס אנהאָלטן מײַן גראַיס געוויין ? און וואָ
זאל עס פאָרкомען ? און וואָס זאל עס אַיך זאגן בי דער דאָזיקער געלעגעַ
הייט ? ענטפערט, אידער אַיך דערהרגע אַיך, וויל אַיך בין זיינט
אַ גוטער. אונטערשריפט.

דער קייזער ווינט, וואס ווינט דער דיטשער קייזער ?

דער דיטשער קייזער ווינט ניך אַרײַן אַין דער געשיכטע אַס
אַ גותהאָרץיקער קייזער, אַ קייזער, וואס איז לוייטער גנאָד און טרעָן.
און אַיבערמענטשלאָכער קייזער. דער קייזער וואס שעכט און ווינט און
מאָכט אַ ברכה, און גִּלְאָצֶט דערבי די אויגן צום ספֿעַצְיַלְן גָּאת פון
בערְלִין און פון פָּסְטְּדָם :

דער קייזער ווינט, ווי אָזֶוּ ווינט דער קייזער ?

דער קייזער שטעלט זיך אָוווק לְעֵבָן עֲפָעָם אַ הִסְטָאָרִישָׁן קָאנָנוּ
אַדְעָר פִּירָאָמְדָע, אַדְעָר אַ שְׂטָאָבָנְדִּיקָן פְּרָאָנְצִיָּה, אַון פְּרָעָגָט : וְאָו
איַיְמִין בִּיאָגָרָאָךְ רָאָנְגָּר ? אַון וְאָו זְיַינָּעַן דִּי לִיטָּע, וְאָס נְעַמָּן אַרְאָפָּ
בִּילְדָּעָר ? ... דָּאָן שְׁטָעָלָט ער אָוווק לְעֵבָן זִיכָּר זִיבָּן הַונְדָּעָת אַונְטָעָר
אַכְּבָּר-הַוּפְּטָ-לִיבְּוֹאָכְּטָ-גְּרָעָנָאָדִ-אַפְּצָעָר-קָאָמָעָנָדָאָנָן, אַון ער הוֹבָט
אַן :

דייטשעס פאַלָּק ! אַיר זעַם, אֹז אַיך וויל' נישט קײַן מְלחָמָה. וואָס
טויג מיר מְלחָמָה ? נישט מעָר, סע שטייעַן לִידִיקָעַ קאנֶאנֶעָס מִיט
בֵּיקְסָן, מִיט שׂוּרְדָּן, מִיט דִּיפְלָאָמָּאָטָן — אֹז אָן עֲבִירָה, מַיְאָל דָּאָס
נישט נוֹצָן. סע וווערט פָּאָרוֹשָׁאוּעוּרט ! דעריבער דָּאָס מְלחָמָה-לָעַ
מיינְגַּע הָעָרָן. אַבעָר דָּעַר אַבעָרָה הָעָרָגָט דָּאָרט אַין הַימָּלָל, רַעֲכָטָס.
צַוְּיִיטָע דִּיוֹוִיזָע, פָּעָרְצָנְטָעָר רַעֲמָנָטָן. וויסְט אֹז מִיר האָבָן נישט
גּוֹוָאָלָט דִּי מְלחָמָה בָּוהָה. וואָו אֹז מִין שׂוֹאָרְץ-וּוִיסְ-גָּעַל נָאָוטִיכָּל ?

דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט. אֹז דִּי זַעַטְעַנְעָ קִיּוּעָר-טְרָעָרָן ווָעָרָן גּוֹזָאָמָלָט אֹז אַ לִידִיק
פְּלָעַשְׁל אֹז באַהָאָלָטָן — פָּאָר דָּעַר גַּעַשְׁכְּטָעָ.

דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט, וואָס ווַיְינְט דָּעַר קִיּוּעָר ?
דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט, וואָס אֹזְוִי ווַיְינְט מְעַנְשָׁן זַיְנָעָן דָּעַרְשָׁטִיקָט
גּוֹוָאָרָן אַין דָּעַרְלַעְצָטָעָר גַּזְאָטָאָקָעָ.
דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט, ווַיְיל זַיְנָעָ העַלְדָּן, וואָס לִיגָּן אוֹיף דִּי שְׁאָכְטָה
פָּעַלְדָּעָר, האָבָן נישט קִיּין כּוֹחַ צַו טְרָאָגָן דִּי אַיְזָעָרָנָעָ קָרִיאִיצָן — זַיְ
זַיְנָעָן גַּעַבָּעָר אֹזְוִי מִיד אֹז אַוְיָסְגַּעַשְׁטָאָרָבָן.

דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט, ווַיְיל דִּי שְׁלַעְכְּטָעָ ווּעַלְט ווַיְיל נישט אַיְנָבוֹגָן
אַיר קָאָפָ אֹזְוִגָּן : גַּנְעַדְקָעָר קִיּוּעָר, טְרָעָט אוֹיף מִיט דִין גַּעַ
שְׁפָאָרָנָן שְׁטִוּוֹרָ.

דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט. עָר פָּאָרָט אַרְוָם אוֹיף דִּי שְׁלַאָכְטָפְּעַלְדָּעָר.
דִּי רַעְדָּעָר פָּוָן זַיְן אַוְיָטָמָאָבָל קָרִיכָן אַבעָר גּוֹסֶעֶן מְעַנְשָׁן. אַבעָר
אַפְּגַּעַשְׁסָעַנְעָ העַנְטָא-אוֹרְפִּים, אַיבָּעָר צְעַבְּלוֹטִיקְטָעָ קָעָפָ. דָּעַר אַוְיָטָא
מַאֲבִישָׁ פָּאָרָט אֹזְנָה שְׁטַלְעָט זַיְד נִישְׁתָּאָפָ — עָר הָאָט נִשְׁתָּא
קִיּין צִיְּטָ. אֹז אֹז אַיְנָבוֹגָן אַפְּגַּעַשְׁסָעַנְעָ אַיבָּעָר הָוִיְבָט זַיְן אוֹיף אֹזְנָה
בָּעַט דָּעַר קִיּוּעָר זַיְל אִם נִשְׁתָּא אַיבָּעָרָפָאָרָן מִיט זַיְן גַּעַפְּאָנְצָעָרָטָן
אַוְיָטָמָאָבָיָּה, עַנְפְּטָעָרָט מְעַן אִם, אֹז סְאָוּ מַאֲיַעַטְעַט-בְּאַצְּלִידִיְגָנָגָן,
אֹז אֹז דָּעַר קִיּוּעָר הָאָט נִשְׁתָּא קִיּין צִיְּטָ צַו קוֹקָן אוֹיף אַזְיָנָעָ קְלִיָּה
ニקייטן ווי מענטשָׁן. עָר פָּאָרָט ווַיְיִנְעָן !...

דָּעַר קִיּוּעָר ווַיְינְט, יַעַדְן טָאגְן צַוְּיָשָׁן צַוְּיָשָׁן אֹז דָּרִי נַאֲכְמִיטָאָגָ
אוֹיבָדָאָס ווּעַטְעָר אֹזְנָה, אֹז אַוְיָבָ קָאָרָל דָּאָונָעָר הָאָט צִיְּטָ מִיטָּ
צַוְּפָאָרָן אֹזְנָה פָּאָרְשָׁרִיבָן גַּעַנְיָ וּוּפִיפִּילָ טְרָעָרָן דָּעַר קִיּוּעָר הָאָט
גָּאָסָן, אֹז אַזְיָזִי הָאָבָן גַּעַפְּינְקָלָט אַקוּרָאָט אַכְצָן קָאָרְדָּאָט רַיִּן,
אֹז ווי אֹזְוִי דִּי לִינְקָעָ קִיּוּעָר-וּוְאָנָגָעָ אֹז בָּמְעַט גּוֹוָאָרָן פָּאָרְגָּעָצָט

פֿוֹן טְרָעָן, אָוּן וּזְאוּי זִין מַאיַּעַטְטוּטַה האָט גַּעֲוִינְגַּט גַּעֲנֵי זַעַם
סְעֻקּוֹנְדֶּן מִיט אָן אַכְטָה...

דעָר קִיּוּעָר וּוַיְינְט — עַרְשֶׁת שְׁפָעַטָּר מִיט אַ שְׂעָה-צְווֹיִי. אָרֶר
קַעַנְטַה דָּעָרוֹוִילַ אַרְוִיסְגִּין, מַיְנָעַ הָעָרָן אָוּן דַּאַמְּעָן! זִין מַאיַּעַטְטוּטַה
שְׁפִילְטַה דָּעָרוֹוִילַ אַיִּחַט אַ פִּידָּל, פַּאֲרִיכִיט וִיְגָרְלָעַד, אָוּן עַר דָּעְרָנְטַה
דַּי שְׁטָעָרָן וּזְאוּי זִיךְ צַוְּדָרְיָן. עַר דִּיקְטִירָט דַּי וַיְונָטַן וּזְאוּי
בְּלָאָן צְוְרִיקְצְוּוּעָגָס, אָוּן עַר אַיזְ שְׁרָעְקְלָעַד פָּאַרְטָאָן — קַוְקָנְדִּיק
אַין שְׁפִיגְ...

דעָר קִיּוּעָר וּוַיְינְט אָוּן עַסְטַ עַכְטַ-דִּיטְשַׁע קְרָעְפְּלָעַד, אָוּן עַר שְׁלָאָפְטַ
וּיְעַר גַּעַשְׁמָאָק, אָוּן עַר דְּאָזָט וּזְיךְ פָּאַטָּאָגְרָאָפִּין. וּוֹאָס נַאֲךְ קָעַן מַעַן פָּאָרַ-

לְאַגְּנָעָן פֿוֹן אַן אַוְמְגַלְקְלָעַד בְּאַשְׁעַפְעַנְישַׁ וּזְיךְ קִיּוּעָר?

דעָר קִיּוּעָר האָט וּיְנָעַ טְרָעָן-שְׁטוֹנְדַן צְוִיְּשַׁן צְוִיְּאָנוֹ-דָּרִיְּ יְעַדְן
נַאֲכְמִיטָּאָג, אַחֲזַץ זְוַנְטִיךְ אָוּן גַּוְיְעַצְלָעַבַּע פִּי יְעַר טַ אַ גַּן, קְוַמְטַ
אָוּן בְּרַעֲנָגֶט מִיט אַיְיעַרְעַ פְּרִינְטַה.

אַיְן פָּאָל עַס וּוּטַ רְעַגְעַנְעַן, וּוּטַ דָּעָר קִיּוּעָר וּוַיְינְטַן אַיְנָעוֹוַיְינִיךְ
— בַּיְיַ זְיךְ אַין קַאְבִּינְעַט, לִיְגַּנְדִּיק אַיִּחַט דָּעָר וּוַיְכִידַר סַאֲמַעְתְּעַנְעַר
קַאְנָאָפָע, אָוּן עַסְנְדִּיק רְוִיטְעַ קָאָרְשָׁן פֿוֹן אַ שְׁקָאָרְמִיצְלַה.

דעָר קִיּוּעָר וּוַיְינְט סַפְּעַצְיַעַל פָּאָר וּיְנָעַ לְאַנְדְּסְטִיְּ אָוּן פָּאָר
קַאְרָל רְאֹונְעַר, יְעַדְן צְוִיְּתַן מִיטְוָאָד אָוּן חֹודְשַׁ, בְּאַגְּלִיטַן פֿוֹן זְיךְ, אַיְדַּ
אַיְדָּאָלִין, אַיְדָּאָוְן-גָּאָט אָוּן זָא וּוַיְיטָעַר.

דעָר קִיּוּעָר וּוַיְינְט? — וּוֹאָס וּוּטַ רְעַגְעַנְעַן אַיְנָאִיבַּן אַיִּחַט דָּעָר
קִיּוּעָר בִּיסְלָעְכּוֹיַה זְיךְ אַיְנָאִיבַּן אַיִּחַט דָּעָר מַלְאָכָה פֿוֹן וּוַיְנָעַן
וּוַיְיַסְעַד קָעַן זְיךְ, אָוּן עַר וּוּטַ בְּאַפְּדַד דָּאָרְפַּן וּוַיְנָעַן אַיִּחַט אָוּן אַמְתַה.

אָוּן דַּעְמָאָלַט וּוּטַ קַאְרָל רְאֹונְעַר נִשְׁתַּחַתְהַבְּן וּוֹאָס צַוְּ פָאַרְשָׁרִיבַן.
אַמְתַה עַר טְרָעָן וּוּרָן גַּעֲוִינְגַּט שְׁטִילְעָרְהִיט; אַפְּיָלוּ וּוּזְעַן
זְיךְ זַיְנָעַן קִיְּזַעְרַן עַר טַ עַר טַ.

(א. ו. 1915).

פֿוֹן מַעֲנְטֵשׁ צָו מַעֲנְטֵשׁ

אַ סְטִימּוֹל

אַיךְ בֵּין קָעָגָן הַעֲכָרָן דַּעַם פְּרִיאַיְזָ פֿוֹן

דַּעַר צִיְּטוֹנָגָ פֿוֹן 1 סְעַנְטָ אֹוִיףָ 2 סְעַנְטָ. אַיךְ בֵּין דַּעַרְפָּאָרָ, אָוּ צִיְּיָ
טוֹנְגָעָן זָאָלָן דַּעַרְלִיגָּן גַּעַלְתָּ. כַּדִּי דַּי מִיטָּאָרְבָּעְטָעָרָ זָאָלָן נִישָּׁטָּ קָעָגָעָן
מַאָכָּן קִיְּזָ לְעָבָןָ.

אַיךְ בֵּין דַּעַרְפָּאָרָ אֹוּ שָׂעָנִיעָן זָאָלָן זַיְדָ מַוְתְּשָׁעָן אָוִיפִּילָ וְיָ מַעְגָּ
לְעָדָ. דַּאָס וּוּעָטָ זַיְיְסְטִימּוֹלְרִיןָ צָו אָרְבָּעָטָ.

אַיךְ הַאַלְטָ אֹו סְאיַזָּן דַּי פְּלִיכְטָ פֿוֹן אַלְעָ עַרְלַעְכָּעָ מַעֲנְטֵשׁ צָו
זָעָן אֹו אָנוֹנוּעָרָעָ צִיְּטוֹנָגָ-זְשָׂעָנִיעָן זָאָלָן לְיִידָן טִיפָּעָ יְסוּרִים אָוּן נְוִיתָ
עַס אָזָן דַּי אִיְּפָגָאָבָעָ פֿוֹן לְיִטְעָרָאָטָרָ-לְיִבָּהָאָבָעָרָ צָו זָאָרָגָן דַּעַרְפָּאָרָ, אָוּ
אַלְעָ "גַּעַבְעַנְטְּשָׁטָעָ" לְיִטְעָרָאָטָן זָאָלָן אָרוֹמָגִינָן קְרִיעָה-בְּלִיעָה, אָוּן זָאָלָן
בְּלִזְוִין עָסָן זַיְעָרָ אִיְגָן הַאָרֶץ. —

אַ "קִינְסְטָלָעָרָ" מוֹן לְיִידָן. אַ סְּדָ לְיִידָן. וּוּאָס מַעַרְ אַ קָּ
לְיִידָן אַלְעָן הַעֲכָרָ וּוּאָקָסָטָ זִין טָאָלָגָאנָטָן. דַּעַרְבָּעָרָ אִיזָּ דַּעַרְ חֻובָּ פֿוֹן
יְעַדָּן אָגְשָׁטְעַנְדִּיקָן מַעֲנְטֵשׁ צָו זָעָן, אֹו אָזָוִי גִּידָן וְיָ אַ נִיְעָרָ שְׁרִיפְטָ
שְׁטָעַלְעָרָ הַוִּיבָּטָ אֹן אָרוֹיסְצָאוֹוִיָּן סִימְנִיםָּן פֿוֹן טָאָלָגָאנָטָן, זָאָלָן מַעַן אָוִיףָ
אִים אָנְבִּיאִיצָן דַּי קְרִיטִיקָ — זַיְדָ אִים אָפְבִּיאִיםָּן אַ פּוֹסָ... אָוּן אָזָוִי
גִּידָן וְיָ מַבָּאָמְעָרָקָטָן אֹו אַ צִיְּטוֹנָגָשְׁרִיבָּעָרָ דַּעַרְוּוּגָטָם אָרוֹיסְצָוּרָעָטָןָ פֿוֹן
"פָּאָרָאַיָּןָ פֿוֹן מִטְלָמָעִיקָעָ", זָאָלָן מַעַן בֵּי אִים אָרָאָפְכָאָפָןָ סְהִיטָלָ
אָוּן אִים רָוּפָן "מְשׁוֹגָעָנָעָרָ". אָוּן אָזָוִי שְׁנָעָלָן וְיָ אִינְגָעָרָ שְׁרִיבָּטָן אֹן אָגָטָ
וּוּרָקָ, זָאָלָן מַעַן בְּרוֹגָן וּוּרָן מִיטָּ אִיםָּן, אָוּבָן מַעֲנָלָעָן צְוֹנָעָמָעָן בֵּי
אִים סְשָׁטִיקָלָ בְּרוּטָ, כַּדִּי אִים צָו דַּעַרְמוֹטִיקָן אַיְן דִּינָעָ וּוּיְטָעָרָ
אָרְבָּעָטָן.

נִיְזָ. אַדָּ בְּאַדְיוּעָרָ אַיךְ נִשְׁתָּ, לְיִבָּעָ דִּיכְטָעָרָ, אָוּן אַיךְ
בָּאָזִיפָּצָ נִשְׁתָּ אִיעָרָ טְרוֹזְיְעָרִיקָעָ לְאָגָעָ. עַס אָזָן נַאֲכָלָעָמָעָן לִיְכְטָעָרָ
צָו דִּיכְטָן וְיָ צָו נִיְעָן הַיּוֹןָ. עַס גִּיטָּ נִשְׁתָּ אָרוֹיסָ פֿוֹן זַיְדָ קִיְּזָ
שְׁטוּבָ, וּוּאָס אִיזָּ שְׁעַדְלָעָקָ פָּאָרָ דַּי לְוָנְגָעָן. עַס אִיזָּ סְאָנִינְטָאָרִישָׁעָרָ
צָו פִּילָן דַּעַם טִיפָּן צָעָרָ פֿוֹן דַּעַרְ וּוּלָטָ, צָו צְוּעָלָקָ סְעַנְטָ אַ שְׁוֹרָהָ, וְיָ צָו

רייניקן קאנגלאן. עס איז בעסער זיך אועעקטזוועצן אויף א וויך בענקל און טראכטן פעסימיסטייש געדאנקען, ווי צו זיצן אויף א הוויכן הייסן דאך און שלאגן בלען. עס איז געזנטער צו זיין א נביאא מיט רויט-פילצעגע קאלאשן ווי א... שטאָל-גייסער. עס איז אנגגעגעמער צו זוכן לירישע פערל אין דער טיפקייט פון דער נשמה, ווי צו זוכן שאבעשיסעלעך (אויסטער) און בלאטע. עס איז געזנטער צו ריבין א ליד אויפון ארבל, בין וואגנערט עס באקומט דעם ריכטיקן גלאַן, ווי צו שליפין שערו. עס איז פיניגער צו פאלְרִין א געדאנק, ווי צו פאלְרִין אייזערנע בעטן און שםוקן טערפענטין. עס איז גרייניגער צו דצן אין ואָרְעַמֵּע שטעקשייד, ביים ואָרְעַמֵּע אוייזן, לעבן קאָכְעַדְיָה טײַ-קעסל און "פֿילְן די לְידְיקְיִיט פֿון לְעַבְּן", ווי אויפֿצְשְׁטִין פֿאָרטְאָג און איינשפֿאנְגְּן די פֿערְד אַנְמְילְכוֹאָגְן. עס איז גרייניגער אַנְצָרְד שרייבן אַטְ-די אַלְעָ פֿאָרְיוֹמָן, ווי צו זיצן איז א שָׁאָפְּ 10 שעה א טאג.

פראנגעצייבן

צי האב איך דיך ליב, מיידל מיט די קעצעגע אוייגן? איך וויס נישט, שא, איך וויס יא. ערף פון מיר האבן דיך ליב, נאר דער צוועלטפֿטער — נישט. דען איך בין א סְרָ, מיין געליבטע. א טוּץ אַכְּנוּ זינגען אין מיר. קענסטו אויך זיין אָזְוִיפְּלִיך ? דען א סְדָ איז דער מענטש — בפרט, ווען ער האט די שלעכטע מידה פון זיך אַרְיִינְקָוּן איז זיך אַרְיִין — דורך אַלְעָ שְׂלִיטְלְ-לְעַכְּר...

בוים-זוארים

ווי דער אַנְגְּעַפְּעַלְצְּטָעָר בויס-זוארים וואס קרייכט אַרְיִיךְ-אַרְאָפְּ, אַרְאָפְּ-אַרְיִיךְ אויף דער גראָזָאנְדָּל און פֿאָלְט ווֹדָעָר און קרייכט ווֹידָעָר, אוויי איז דִּי מענטש-לְעַכְּעַ לְיִבְּעַ. און פֿונְקְט ווי דער פֿעַלְדוֹזָאָרִים ווֹיסְט נִישְׁת צו וואָס אַן ווֹאָהָיָן ער קרייכט — אוויי ווֹיסְט אויך נִישְׁת די לְיִבְּעַ. די וועֶלֶט, מיין זוֹן, איז באַשְׁאָפְּן פֿון בִּילְיָקָן מאָטְעַרְיָאָ. איז זי וועֶרט דָּס גַּעַלְטָ. אַ בעֶרֶע וועֶלֶט וואָלֶט גַּעַקָּאָסְט צְוּפִילָ, מִיּוֹאָלֶט זיך גַּאֲרֻנִישְׁת גַּעַקְעַנְטָ בִּי אַיר אוֹיסְצָאָלָן, סִידְזָן מִזְאָלָ לְעַבְּן אַיְבִּיךְ, דָּס אַיז צו אַ הְוִיכָעָר פֿרִיְיָ אַפְּיָיָ פֿאָר דָּעָר בעסטער וועֶלֶט.

א מעשהלו מיט א מאראָל

דער אַקְטְּרִיאָר מיט טעטטעראָם ענט

לעווונן איי דער שויישפֿילֶעָר

יונגָן,
שיין,
פּֿאַרְבְּגָנוֹסּוֹיְרְדִּיךְ,
און שלְאָנָּק —
וּיְ דֵי דָּזְיָקָע
שׂוֹרְהָלְעָן.

נאר איין חיסטרון: עם האט אים געפֿעלֶט טעטטעראָמָעָנט.
האט דער יונגעָר קִיּוֹסְטְּלֶעָר עַטְלָעֶכְעָ מַאֲלָ גַּעַשְׁפִּילֶט בַּיִּ פּֿאָרָּ
שִׂידְעָנָּעָ פּֿאַרְשְׁטְּעַלְוְנָגָעָן. האט די קִרְיטִיךְ אוּרְךְ אַיְם גַּעַקְוּקָט דָּוָרָּ
איַרְעָ קָאַלְטָעָ אָוָן קָאַקְעָטָעָ אוּגְּנָגְלָעָזָעָר אָוָן זַיְ אַזְוָן גַּעַקְוּמָעָן צָוָם שְׁלָוָסָן.
אוֹ סַע פּֿעַלְתָּ אַיְם טַעַטְעַרְאָמָעָנט. פּֿיְיעָר, קְרָאָפְּט. אָוָן דָּעַרְבְּיָעָר
האט די גַּעַוְוִיסְטָעָ קִרְיטִיךְ שְׁרִיבְנָדִיךְ וּוֹנָגָן די נִיעָיָ פּֿאַרְשְׁטְּעַלְוְנָגָעָן
קִיְּינְמַאְלָ נִיט דָעַרְמָאנָט צַוְּ גַּוְתְּן דָעָם נַאֲמָעָן פְּוֹן דָעָם יְוֹנָגָן שְׁפִּילֶעָר
אוֹן דָּאָרָט וּוֹאָזְזָרִיךְ אַיְם שְׁוִין יְאָוָן דָעַרְמָאנָט אַיְן עַס גַּעַוְוִזָּן אַיְן דָעָם
וּנְיַעַן אַזְוָן עַס פּֿעַלְתָּ אַיְם. דָּזְגָּרִיךְ! טַעַטְעַרְאָמָעָנט. פּֿיְיעָר, קְרָאָפְּט.
האט פּֿאַסְיִירָט אַזְוָן דָעַרְבְּיָעָר יְוֹנָגָן שְׁפִּילֶעָר הָאַט זַיְדָאָן
דָעָרָס אַיְסְגָּעַצְיִיכָּנָט אַיְן אַרְאַלְעָ אַיְן וּוּלְכָעָר שְׁפִּילֶעָר הָאַט נִיט
גַּעַהְאַלְטָן פּֿאָר בּוּיְתִיךְ צַוְּ קְוּמָעָן אַיְם וּזְעָן. אַוְרָזָאָךְ: די קִרְיטִיךְ הָאַט
נִיט גַּעַהְאַט קִיְּין צִיְּיט. זַיְ האַט בַּאֲדָאָרָפְּט אַוּוּקְפָּפָרָן קִיְּין לִיְקָוָאָרָד.
צַוְּ מַאֲרָגָנָס נַאֲרָ דָעַרְבְּיָעָר נִיט אַיְן זַיְדָאָן. זַאֲגָט עָרָ, דָעַרְשָׁנָעָן
אַ רְעַצְעַנְיוּעָ אַזְוָן וּוּלְכָעָר די קִרְיטִיךְ הָאַט אַנְגָּעוּיוֹן אַיְיףְּ דָעָם אַנוֹן

אָרְ-שְׁוִין-זַיִ-עֲרֵ-בָּאָקָאנְטָו פָּאָקְט אֹו דָעֶר יְוָנְגָעֶר אַקְטִיאָר אָיו נִיט קִין
שְׁלַעַכְתָּעֶר שְׁפִילְעֶר. נָאָר וּוָאָס דָעָן? עַס פָּעַלְט אִים טֻמְפָעָרָאמְעַנְט.

פִּיעָר, קְרָאָפְט.

אָנוֹ דָעֶר יְוָנְגָעֶר שְׁוִישְׁפִילְעֶר הָאָט דָאָס אַיְבָּרְגָּעָלְעָזָן הָאָט עָר
גַּעֲכָאָפְט זַיְגָע אַיְפָגְעָרְגָּטְעָ צְוַיִּי פִּיס אָיו אַזְוָעָק צַו דָעֶר קְרִיטִיק
אוֹן הָאָט זַי גַּעַשְׁלָאָגָן טְוִיטָע שְׁלָעָק. זַי גַּעַבְאָכָעָט אָיו דַי שְׁוָאָכָעָ
פְּלִיצְעָס אָנוֹ אַיר עַנְדְּלָעָד אַפְּגָעְשָׁלָאָגָן אַלְוָג.

אָנוֹ כָּדי דַי נְקָמָה זָאָל זַיִן פְּאָרְפְּלָטְט הָאָט דָעֶר יְוָנְגָעֶר אַקְטִיאָר
אוֹן בָּעַלְכָּחָ אָיוֹן וּוְעָג אַוְיךָ רְוָאִינְרֶט דַי מַעְבָּל פָּוָן דָעֶר רְעָ-
דָעַקְאָצְיעָ, אַנְגָּעָמָאָכָט אַ צְוַיְּוִיטָן חָרוּבָן קָעַשְׁבָּנוּוּ...

דָעֶר אַיְפָגְעָרְגָּטְעָ אַקְטִיאָר הָאָט אַזְוָי גַּעַשְׁוִימָט, גַּעַקְאָכָט, גַּעַ-
פְּלָאָמָט, גַּעַפְּיִיעָרָט, גַּעַשְׁפִּיגָן מִיטָּסָם, בֵּין עָר הָאָט אַ הָאָלְבָעָ רְעַדְאָקְצָעָ
מִיט שְׁרִיבְעָר גַּעַמְאָכָט פָּאָר קָאָלִיקָעָס. עַרְשָׁת דֻּעְמָאָלָט אָיוֹן עָר אַזְוָעָ
אַ צְוַפְּרִידְעָנָעָר, מִיט אַ גַּלְיְקָלְעָנָן שְׁמִיכָּאָ אוּפָּ דַי וּוּיְטָעָ, אַרְוִיסְגָּעָ
שְׁטַעַלְטָעָ צִיּוֹן.

אָנוֹ אַ טָּאָג אַרוּס אָיוֹן דָעַרְשִׁינְגָּעָן אָנוֹ אַרְטִיקְלָ פָּוָן דָעֶר מִיסְעָס
קְרִיטִיק אָיוֹן וּוְעָלָכָן זַי הָאָט צְוַיְּוִישָׁן אַנְדָעָרָעָס דִּיקְטִירָט צַו אַיר סְעַרְעַטָּאָר
דָאָס פָּאָלְגָּוְדִּיקָעָ :

„דָעֶר יְוָנְגָעֶר שְׁוִישְׁפִילְעֶר סָ. ס. וּוְעָגָן וּוְעָלָכָן מִירָהָבָן דַי גַּאנְצָעָ
צִיּוֹת גַּעַשְׁרִיבָן אָוֹרְהָאָט נִיטָּקִין טֻמְפָעָרָאמְעַנְטָן, פִּיעָר, קְרָאָפְט,
הָאָט אָנוֹן הַיִּנְטָן אַיְבָּרְאָאַשְׁטָ מִיט אַ בָּאוֹרָ. בֵּין דִּיזְעָר (בְּפִירּוֹשׁ :
„דִּיזְעָר“) גַּעַלְעָגָנָהִיטָהָאָט עָר אָנוֹן בָּאוֹרָן אָוֹר אָיוֹן אַ קְרָעְפְּטִיקָעָר
אַקְטִיאָר פּוֹלְ מִיט פִּיעָר אָנוֹן פָּאָרְשִׁידְעָנָעָ אַנְדָעָרָעָ אָזָכָן. עָר אָיוֹן אַ
גַּרְוִיסְעָר אָנוֹן טֻמְפָעָרָאמְעַנְטָפְּלָעָר שְׁוִישְׁפִילְעָר. אַ טֻמְפָעָרָאמְעַנְטָפְּרָ
לְעָרָן שְׁוִישְׁפִילְעָר וּוּרָ, וּוּינְטָשָׁן מִירָ זִיךְ נִיטָּ צַו זָעָן. מִירָהָבָן
נָאָךְ אַ סְּךְ אַ צְוָוָה שְׁרִיבִיבָן וּוּעָגָן „דִּיזְעָן“ קְרָעְפְּטִיקָן שְׁוִישְׁפִילְעָר. דָאָס
וּוְעָלָן מִירָ טָעוֹן אַזְוָי שְׁנָעָלָ וּוּמִירָ וּוְעָלָן אַרוּסָ פָּוָן שְׁפִיטָאָל אָנוֹ אַבְּיָסָלָ
קוּמָעָן צַו זִיךְ פָּוָן וּוּין טֻמְפָעָרָאמְעַנְטָן.

מִיט גְּרוֹס : — דַי קְרִיטִיק .

מָאָרָאָל : דָעֶר קְרָעְפְּטִיקָעָר קִינְסְטָלְעָר מוֹ פְּרִיעָר אַדָּעָר שְׁפָעַטָּעָר
דֻּעְרָקָעָנָט וּוּרָן פָּוָן דָעֶר קְרִיטִיק אַוְיךָ זַי (דַי קְרִיטִיק) וּוּיְלָ נִיטָּגִין
יְוָנְגָעָרְהִיטָהָיָט פָּוָן דָעֶר וּוְעָלָט .

בית ערלעך

מיט קאָלטן טאָרַק אָזֶן מיט אַרְאַזֶּן —
עס בִּיטֻּרְתַּ שְׁוֵין מִין קְרָאָפְּיוּעָפָּאָן...

איידָאָפָּעַשׂ שְׁקִיעָה, מִין מַאֲרְגְּנָרִי —
אוֹיף דָּעַם פָּעַלְדַּ, מִיט בְּלוֹטִיקַן שְׁטָרוֹי...

דאָס זַעַלְבָּעַ לִיְּם, דָּעַר זַעַלְבָּעַ אַלְטָעַר קְרוֹג —
איַזְּ צָוֵם טִירַ גַּעֲגָנְגָעַן שְׁוֵין גַּעֲנוֹג !

עס בְּרַעְכַּט אוֹיף עַרְדַּ דָּעַר טָאָפַּ וּוֹאָסַּ אָזֶן פָּוֹן עַרְדַּ,
דאָס וּוֹאָסַּ אָזֶן גַּעֲוֹעַזַּן, וּוֹידָעַר וּוֹעֲרַט אָזֶן וּוֹעֲרַט.

מִיט דִּיר אִינְגַּיְנָעַם, דִּיכְטָעַר אָנוֹגָמוֹנָא —
כִּצְּ מִיךְ צָוֵדְעַר בָּאַסְקִישָׁעַר לְבָנָה !

צְוִישַׂן דִּיר, סְעַרְוֹאַגְּטָעַס אָזֶן קְעוּוּדָא —
עס וּוְאַלְדָּעַן מִינְגַּע שָׁאָלָן-רַעְדָּעַר.

אָ פִּינְקָלְ גַּלְיְיוֹאָרָם בֵּי מִין שְׁוֹאָכָעַר טִיר —
מִין נַאֲלָאָךְ הָאָט דָּעַם נַעֲרָא דָוָפַט דָעַרְשְׁפִּירַט.

עס קְנָאָקָן פִּידְלָעַן רְוִיטַּ, זַיְעַרְעַ פְּרָאָגָעַ-שְׁנָוִית —
שְׁלָוקָעַכָּן מִיט פְּלָאָם, זַיְ שְׁפִּילְקָן-מִיט.

לְאִיאָלָאָ, סָאנְקַט טְעַרְעַיָּא — שְׁטִיְעַן אִינְגְּבָוִיגַן,
זַיְ הָאָלָטָן אִין אָ בְּרוֹנוּסַם זַיְעַרְעַ אָוִיגַן...

די שִׁיְּטַעַרְהַוִּיפָּנוֹס שָׁאָרְכַּן אִינְקוֹוִיזְצָאָנָאָל !
אוֹי, פָּוֹן וּוֹיְטַעְעַ צְלָמִים פְּאָלַט אַהֲרָעַ אָ שְׁטוֹרָאָל...

רויטער טעפֿיך

אַ טעפֿיך פָּוֹן בְּפֶוֹת

עַס פִּירַט צַו דֵּי טְרַעַט —

די שָׁאַקְלָעַנְדָּע טְרַעַט פָּוֹנָם טְרָאָן

אוֹן לְאָנָגָן אַיז דֵּי שְׁלַעַט

פָּוֹנָה הוַיְפָלִיט אַיז קְנַעַט

וְאָס זְעַטָּן דֵּי קָאנְפָל וֵיך אָן.

נָאָר אַיך, וְאָס אַיך שְׁמֵיר

די עַרְד מִיט מִין בְּלוֹט

אוֹן עַס פָּוֹנָה אַיך מַאֲגַעַרְעָד הָאָגָּט,

אַיך וּוּלְאַט דָּעַם טְעַפֿיך

אַ הְוִיבְּ-טָאָן פָּוֹנָה דְּרַעַד

אִים פָּעַסְטָן אַלְסָס פָּאָן צַו מִין שְׁטָאָגָן.

וּוּרִינּוּט

מִיט וּוּרִינּוּט מִין הָאָרֶץ אַיז קוֹוָאַלִיק

פָּאָר דָּעַם וְאָס אוֹן נִיטָא.

מִין טָאָג אַיז גָּאָלָד אוֹן גָּאָלִיק

מִין וּוּעָלָט אַיז טְוִיבְּ-נְגָּרָא.

אַ, הָעַלְעָר גָּלָאָנָז פָּוֹנָה פָּאַלְיָעָס !

דיַין לְיִבְּעָ, עַמִּיצָּנוֹס טְוִוִּיט ...

די טָעַג דֵּי גָּאָלְדָעַנְעָ כְּלוֹת —

שְׁטִיעָן פָּאַרְשָׁעָמָט, פָּאַרְדְּרוּט.

אַ טְוִיעָרָע, טְוִיעָרָע, מִינְינָע !

מִין יוֹגָנָטָס אַלְטָעָ פְּרִינְינָט !

וְוי וּוִיסְטָע צְוִוְיטִיקָע קְרוֹוִינָעָן

הָאָט אַיך מִין מָאִי בָּאַשְׁיָּינָט.

אַיְצָט לִיגְט אַיך — שְׁטִילָע בְּעַרְגַּלְעָד

מִיט אַלְטָעָ פָּאַרְקָנָס בָּאַשְׁוִוִּיגָן,

אוֹן אַיך מִיט טְרַעַרְן וּוֹאָרגְמִיד

וּוְיִיל מִיט אַיך אַיך וּוּלְנִיט לִיגְן ...

קיעו

אליך בין אין קיעו. ערשת אראפ פון

וואקזאָן.

אליך גיイ איבער די גאָסן.

אראפ, אַרְוִיָּה, בערגלעך, בערגא, טאָלָן, טאָלָעָלָעָך.

דער דנייעפער פֿאָרטֿרָאָגֶט צו מיר אַ רִיחַ פָּוּן וּוְאָסָעָר, פָּוּן וּוְיִיט-

קייט, פָּוּן אַמְּעָרְקָעָץ.

אליך קוֹק אַוִיכַ מִינְעָ אַמְּעָרְקָאנְגָעָר שֵׁיךְ וּוְאָס גִּיעָן בָּאַרְגַּ-אַרְוִיָּה
און דערפְּרִיָּה מַיִּין.

בָּאָר זַיִּינְגָּן פָּוּן וּוְעָגָ פָּאָרְשְׁטוּבָט.

מִידָּאָרָף זַיִּי אַפְּפּוֹצָן.

אט אָזָן אַ אַינְגָּל וּוְאָס פּוֹצָט שֵׁיךְ. עָרְטָאָגָט אַ קָּעָסְטָעָלָע —
כָּמַעַט אַוָּא וּוְיִשְׂרָאֵל פּוֹצָעָר אַנְ אַמְּעָרְקָעָץ אַן אַוִיכַ אַן אַרְעָם טָרָאָגָט
עָרְטָאָפָּן צָנוּיְגָעָלְיִיגָּט שָׁטָאָפָּן בָּעֲנַקְעַלְעָץ קְלִיְינָם.

— וּוְאָס קָאָסָט בֵּי דִיר אַפְּפּוֹצָן אַ פָּאָרְשִׁיךְ, כָּעוּוּרָעָמָן?

— צְעַן קָאָפְּיקָעָס, בִּירְגָּעָר.

דָּאָס אַינְגָּל נַעַמְתָ אַרְאָפָּן פָּוּנָם אַרְעָם דָּאָס בָּעֲנַקְלָ, צְעַעַפְּנַט דָּאָס.
שְׁטָעָלָט עַס אַוּעָק אַוִיכַ דְּרָעָרָד.

עָרְטָאָפָּן דִּי צְוִיִּיל גְּלָאָנְצָ-בָּאָרְשָׁוֹן אַן דִּי הָעַנְטָ אַרְיִין גִּיט זַיִּי
אַ פְּרִיוּ אַוִיס, אַיְינָס אַוִיפָּס אַנְדָּרָעָץ.

אליך בין מִיד פָּוּן דִּי 28 שָׁעה פָּאָרְן וּוְיל אליך מִיד אַוּעָקְזָעָן אַוִיפָּן
שָׁטָאָפָּן בָּעֲנַקְעַלְעָץ.

— זַיִּיט-זַוְשָׁע מַוחָה, בִּירְגָּעָר — לִיְגַּט דָּאָס אַינְגָעַלְעָ אַוּעָק אַ
הָעַנְטָ אַוִיפָּן בָּעֲנַקְלָ — אַן אַ יְדָ וּוּטָ אַרְבָּעָטָן וּוּטָ אַ יְדָ זַצְנָן
אוּפָּן בָּעֲנַקְלָ. סְאַיְן אַ נִּיעָ צִיִּיט, בִּירְגָּעָר ... אַן אַינְאָסְטְּרָאָגָעָץ, הא?

פָּנָן יָאָר 1926 בִּיז 1937

„פַּטְנוֹנְבִּיקֶס“, „רֵיּוֹינְגְּמָטָן סְטוּרִיט“
אוֹן
„אַ וּוּגָלֶט מִיט אַרְבָּעֶת“

אַיבָּעֶרְטְּרָאַכְּטוֹנָג אָוּן לִיְיטְעֶרְוָנָג

בידע

אלך און די פלייג — מיר בידע
שלאון זיך קאָפּ אינט פענץטער.
אלך און — די פלייג.

אלך און דער לַיְיב — מיר בידע
שריעין אַרוֹיס פֿוֹן די גֶּראָטָעָס.
אלך און דער לַיְיב.

אלך און די וועלט — מיר בידע
מיר געמען זיך דורך מיט די אויגן.
אלך און די וועלט.

פאריז

לאָגָאנִיס פֿלָאן פֿוֹן פָּאָרִיז
אייז אלְט אַהונְדָּעָרט יָאָר, צֵי מִין.
נָאָר אַיִּיף דָּעָר אַלְטָעָר קָאָרָט עַס אַיְזָן
יְוָנָג בָּאָךְ מִין פָּאָרִיז אָוֹן שִׁין !

פארִיז. דָא אִין דָעָר הַיְמָל אָזָא צָאָרָטָעָר !
רַחֲמָנוֹתָט עַר אַיִּיף טַוִּיטָע סָאנְקָלָאָטָן.
אוֹן אַיְיךְ אַויִּיךְ הַיְנָעָס קָבָר אִין מָאָנְמָאָרָתָה,
אוֹן אַיִּיף אַלְעָ אַרְיָמָע פָּעָטָן.

אַהֲרָצָו בְּרֻעְנָגָעָן אַמְּעָרִיקָאָנָעָר זְנוֹתָה.
פָּאָרָזִיעָן עַס וּוּי וּוּלְדָעָ שְׂוֹאָמָעָן ;
אוֹן צַו אַונְזָעָר בִּיטָעָרָן פָּאָרְדָּרוֹס
סָאמָעָן זַיִי נָאָר פָּרָאָנְקָרִיכָס נָאָמָעָן.

נָאָר וּוּן פָּאָרְטָאָג דָעָר אַרְבָּעָטָעָר צִינְדָּטָאָן
זַיִן פָּאָפִיר-לְאַמְּטָעָרָן,
גְּלִיעָן אַיִּיף דָעָר אַיִּפְלָטָוּרָעָם — מִאן
פֿוֹן מָאָרְגָּנְשָׁטָעָרָן.

זיי זעען דאס פאָרייז פון גרוועיר נויט,
זיי לוייכטן אויף דער "וואָנט פון קָאמְנוֹאַרְן";
זיי זעען דאס געיגג נאָך טְרוּקְנְּדְּבָּרִיט,
און זעען אַלְעַ מענטשְׁנָס צערן . . .

1928

מייטאָמָּאל זומער,
צְעַבְּדָאָזְן זִינְגָּעָן דֵּי בְּרוּמְגְּלָאָקָן
און העמדער פרויאישע,
איין מיר אַלְיַין גִּיעַן-אוּפְּרָה
תָּאוֹת גּוֹיָאַישׁ.

ערד מיין פרישע כֶּלה,
מיין כֶּלה אויף דער פרישער ערֶד.
און לְעַבְּן אָנוֹן אוּפְּרָה דְּרוּרָה,
גרינְג פָּאָרוֹוָאנְדְּדָעָט
שְׂטִיְּתָה דָּאס בְּלָאָעָ פָּעָרָדָ.

בָּאַ זְשָׁעַט

אייך האָב שונאים פִּילְ-צּוֹפִּיךְ,
גוטע לְיַבְּעַ שונאים!
כְּהָאָב צו אייך אָזָא גַּעֲפִּיךְ,
ווי צו מיין אייגן פְּנִים.

אַ וּוֹאָרט נאָר פָּאָלָט צִישָׁן מִיר אָנוֹן אייך
און ווי אַ מעסער שנידְט עַס אַיבָּעָר
דָּעַם שְׁלַיְּאָךְ צִישָׁן מִיר אָנוֹן אייך,
דָּעַם וּוּגַּה, וּוּאָס פִּירְט צו אַיְּעָרָע שְׂטִיבָּעָר.
נאָר ווּעַן אַיְּר זִיפְּצָט אָנוֹן קְרֻעְכָּצְט —
טוֹת ווי דָּעַם בִּינְעַרְדִּיקְן מְעַסְעָר,
צָוָם פְּרִיעָן וּוֹאָרט בֵּין אייך אַ קְנַעַכְט,
טְרַעְרַעְן שְׁפְּרִיצְן פָּוּן דָּעַם שְׂטִילְן בְּעַכְעָר.

גיטאנא

„גיטאנא“ מײַן אִיךְ יָעַנְעַ פּוֹן פֿאָרִין,
וְאֵס אַיז מִיר וּוּ אַ שְׁמַאלְדָּעֶר, פֿינְגָּעֶר פֿידָלֶךְ,
שְׁפִילֶן שְׁפִילֶיךְ אִיךְ סִירְוּוּיסִי מִיטְ טְוִיבָעֶ פֿינְגָּעֶר,
צּוֹ נָאָטָן בֵּין אִיךְ גָּאָרֶךְ בְּלִינְדָּעֶר.

אַ, גִּיטָּאנָא, שֵׁין בִּיסְטוֹ, וּוּ אַ בִּילְדֶּ אַ קְלָאָסִישׁ.
צּוֹם שְׁעַנְסָטָן אֲבָעֶר בִּיסְטוֹ אַן דִּין בְּעֶטֶן,
פֿאָרְשָׁלְעָפָערֶטֶן פּוֹן מִין הָאַשְׁיָּשׁ.

פֿאָרִיןָרֶטֶן זְוִינְגֶטֶן אֹוִסֶּ בִּים פֿעַנְצְּטָעֶרֶלֶךְ דִּי שְׁעהָן,
נָאָר אָנוֹנֶ בָּאַשְׁיכָן דִּי גָּאָרְדִּינָן.
שְׁוּעָר אַיז נָאָר אַזָּא וּוּ דָוִ
אַין נָוִי יָאָרֶךְ צּוֹ גַּעֲפִינְגָּעֶן.

דָּא אַיז רְוִישָׁ אָוֹן רָאַשׁ. עַגְלִישׁ עַהְתָּעֶלֶן
הָוִוָּן מִיר נִשְׁתָּ אָן צּוֹ גַּעֲפָעֶלֶן.

פֿאָרִיןֶ, פֿאָרִיןֶ!
גִּיטָּאנָא, גִּיטָּאנָא —
פּוֹן דָעֶרֶךְ אַיְוּנְבָּגְנְעָרְגָּאָסֶן.
וּוּ בְּעַנְקֶ אִיךְ אִיצְטֶ נָאָר דִירֶ, גִּיטָּאנָא —
אַין דִין הַאַטְעָלָכֶן אוּרֶךְ מָאָנְפָּאָרָנָסֶן!

סָאַנְטָשָׁע-פָּאַנְטָשָׁע-נָאָדִיר

הַיְיָ גּוֹטֶ עַס אַיז דִי זִיסְעַ זַעַטֶן,
בֵּין אִיךְ מִיטְ מִין הַוְּנָגָעֶר זָאָטָעֶר.
אַ לְאַנְגָּעֶר סָאַנְטָשָׁע-פָּאַנְטָשָׁע גַּי אִיךְ אָוָםֶן,
אוֹן שְׁפִילֶן טְעַגְּטָעֶר.

בליעכ ראָלַן פֿאָסֶן צוֹ מִין אַנְגּוּזִיכְטַּ
צוֹ דַעֲקָלָאמִירָן בֵּין אַרְךְ דַאַךְ גַּעֲבָוִירָן,
אַיְן דֵי קַאַלְטָע וּוּעַנְטָ פֿוֹן אַ טַעַגְטָעַר
וּוּעַט מִין אַטָּעַם גַּיְן פַּאַרְלְוִירָן!

שפיגל

אַיְן מִין גַעַשְׁלִיף עַס שְׂלוּמָעַרְט
אַנוּעָקָס אַזְנָנוּעָקָס:
די קַרְאַגְּנָקָע פֻעָרְלַ פְּלַמְעָרְט —
אַיְן דַרְיְמַלְיקָן רַעַפְלָעָקָס.

דַאַס מִינְדָּסְטָע אַזְנָסְטָע —
דַעַר פְּעַלְגַן, די זַעַרְגַן עַרְדַן,
דַאַס אַלְעַס אַוִיסְצּוּמָעַסְטָן
איּוֹן קַיְיְגָעָם נִיט באַשְׁעָרָטָן.

צַוְוִישָׁן וּוַיְלָדוֹן דָאָרוֹן,
צַעַטְאַפְּטָשָׁעַט פֿוֹנָם וּוַיְנָטָן,
עַס שְׁטוּסִיטָן לְבָנָהָס הַאָרוֹן
אוֹן דַעַר אַוְמָעַט וּוַיְנָטָן...

דוֹרֶךְ וּוּעַמְעָנָס לִיפְפּוֹ דַו פְּרַעְגָּסְטָן נָאָרָן,
דוֹרֶךְ וּוּעַמְעָנָס הַאָלָזָן דַו שְׁרִיסְטָן —
דַאַס גַּרְעַסְטָע אַזְנָסְטָע —
וּוַיְלָזְוִין וּוּרְעָן פְּרִיאָי...

דַאַךְ קַלְיָין מִיט גְּרוּסָן צַוְזָאָמָעָן
גַעֲקִיטְטָט אַיְן אַ קִיְיטָן,
זַיְיָ פְּלִיאָן אַזְנָסְטָע
פֿוֹן אַיְבָיָקָס אַיְבָיְקִיט...

פָאַרְוּוֹ אֲוַנְדָּעַט

הינקענדיקע שיפן
שלעפן זיך צום פארט,
זוי זינגען פון די טיפן —
ארויף אויף פעלזיך ווארט.

הינקענדיקע קידער —
שלעפן זיך אוועך,
געשאָסן אין די גלידער
פון דעם פַּלִּיגֶלְ-זַוְּעַרְקַ.

הינקענדיקע הערצער —
אויף שטראָלָן אַנְגָּלְיִינְטַ,
זוי שפֿילִין זַיְעַר סְקָעַרְצָאַ
זוּ דעם סְמִיקַ וּאָסַ וּוַיְינְטַ...

דַּעַמָּאַנְסְּטְּרָאַצְּיָעַ

כָּאַטְשׁ בְּרַעְגַּ אֹוֵף רַעֲכְטָס אָוּן בְּרַעְגַּ אֹוֵף לִינְקָס,
דָּאָךְ גִּיטַּ דָּעַר טִיךְ זַיְן גַּאנְגַּ,
עַר פְּלִיסְטַּ, עַר אַטְעַמְּט אָוּן עַר קְלִינְגְּטַ
מִיטַּ אַיְנָה יִתְלְעַדְעַ גַּעַזְאָנְגַּ.

איַנְגָּעַדְעַמְּלַט אַיְן אַ פָּאָס
פָּוּן בְּלַאֲעָרָר פָּאַלְצִיְּ,
עַס פְּלִיכִצְטַ אָוּן יַאֲגַט דָּוָרְקַ עַנְגְּעַר גָּאָס
דָּעַר טִיךְ פָּוּן עַרְשָׁתָן מָאִיַּ.

עַס גִּיְעַן שְׁטַעַט אָוּן לְעַנְדְּעַר מִיטַּ,
עַס רִינְגַּעַן פָּאַנְגַּעַן אוּסַ,
אָוּ מַעְרְ קִיְּן אַפְּהָאָלְטַ גִּיטַּ שְׂוִין נִיטַּ
פָּאָר מַעְכְּטִיקַן צַעֲבָרוֹןַ.

ווײַ יָם טְרִינְקֶט אֹוַיס פֿאָרִישְׂמָאָכְטָע שְׁטְרוּם —
טְרִינְקֶט אֹוַן דָּס לְעֵבֶן הַיִנְטַט,
מִיר פְּלִיכְזֶן — אוֹ דָעֵר פֿרִילְינְג הַעֲנְגָט
אוֹיפַ אָונְגָעָר שְׂוִים אֹוַן שִׁין.

מִיר קְוֻמָּעָן רָאָפְטוּם פָּוּן דִּי בָּעָרְגַּ
אַיְן זְוַנְעַנְדִּיקָּן שְׁמַעְלִין,
מִיר טְרִיבְּבָן מִילְּן, לְכַטְּ אֹוַן וּוּרְקַ
מִיר גְּרָאָבְּן־אָונְגָעָר פָּעָלָן.

עַס רְוִישָׁת אַיְן אֹוַנוּ דָעַם מְבוֹלָס קְרָאָפְט —
פָּוּן בּוּיאָוָגָן אַיְן צְעַשְׁטָעָר,
מִיר פְּלִיכְזֶן וּוְיָאָוְאָסְטְּרָפָאָל
פָּוּן גְּרוּיָעָ בָּעָרְגַּ אַהֲרָ.

מִיר זָאָפְןָאָן דִּי עָרְד מִיטְ גְּרִינְס
נָאָר אָונְגָעָר הָאָרֶץ אַיְן רְוִיטַ
מִיר בּוּיעַן הָאנְגִּיקָּ פָּאָר דָעַר בֵּין
אֹוַן פָּאָר דָעַר דְּרָאָנָע — טְוִיטַ.

פְּאַיְן יְוָגָן אֹוַן דְּרִיְיסְטַט דָעַיְ מְאָנָאָט מָאַי
אוֹ בְּלִיאָוָגָשְׁאַלְעָכָץ פְּלָאָצְטַ
עַס פְּלִיכְזֶטְ פָּוּן צָאָרָן דָעַר גַּעַשְׁרִי
צָו טִירָן פָּוּן פְּאַלְאָצַ.

עַס רְוֶפֶט זִיךְ אַיְבָּעָר לְאָנְדַּ מִיטְ לְאָנְדַּ
מִיטְ יְאָנְטְּעָוְדִּיקָּן גְּרוּסַ
עַס פְּלִיכְזֶטְ דָעַר יָם פָּוּן וּוּידְעָרְשְׁטָאָנְדַּ
אַיְן פֿרִילְינְגְדִּיקָּן פְּלוּסַ.

דער קלאנג פון הא默

דער קלאנג פון הא默 אויף שטאג,
דער קלאנג פון הא默 אויף שטאג,
עס דראגען די רינגען פון קלאנג
פון הא默 אויף שטאל —
ווײ געואָרַפּוֹן צענְדְּלִיק מיטאָמָּאָל :
קְרִישׁ ... קְרִישׁ ... קְרִישׁ ...
קלינְגַּט דער גאנְצָעָר קלְאַנְגְּנוּפְּלָעָר טָאָל.

הופא, ווי דאס לְיבָעַ לְעָבָן פְּרִיכְכֶּת !
הופא, ווי די וועטל פֿאָרגִיַּט זיך אָוֹן זיך קְיִיכְכֶּת !
עַדְיאָ טָאָל אֵיז אַיְזָן, טָאָג אֵיז פֿיעַיר, נְאַכְט אֵיז שְׂטָאָל !
עַדְיאָ, קלְאַנְגַּט אֵין רְגַעַרְינְגָּאָן יְכִצְעַנְדָּר טְרוּמְפִישׁ קְוֹל !
שְׁפִילְן לְוָנְגַּעַן ווי אַהֲרָמָאַשְׁקָעָס אָוֹן דער פּוֹס צִיְּלַט אָוֹיס :
עַיְאָ, העִיאָה, הופא, רִינְגָּאָ, פְּלָאָמְעַנְדָּעָר גַּעַלְקוֹיְץ !
עַיְאָ, פְּעַסְטָעָר, פְּעַסְטָעָר פְּעַסְטָאָגָּא, עַיְאָ אַ פְּיִיעַסְט !
שְׁמִידְט אָוֹן שְׁמִידְט דָּאָס ווַיְלָדָעַ לְעָבָן, קְאוּוּעַ, קְאוּוּעַ פְּעַסְט !
רְעַדְעָר, רְעַדְעָר, רִיְּפָן, רִיְּפָן, רְוַנְדוֹנָגָּא, רְוַנְדוֹנָגָּא, רְוַנְדָּב —
פּוֹנָם פֿיעַיר ווּלְכָעָר גִּיסְט זיך פּוֹנָם גְּרוּיְעָן שְׁפּוֹנָט.

רְוַנְדוֹנָר אַיְבָּיק, רְוַנְדוֹנָר שְׁטָעַנְדיַּק, רְעַדְעָר פּוֹן אַומְעַנד.
צְקוּנוֹפְּטָס פִּיגְגָּעָר שְׁרִיבְּרַט בְּאַשְׁטָעַנְדיַּק אַיְיךְ נְבוּכְּדָס ווּעַנְטָס.
לְאָךְ מִיט פְּוִיסְטָנָס קְנָאָכְנוּוֹיסְטָעָח, פְּינְטָלְקְדִּיקָּעָ בְּלָעָנָד,
פְּלִימָל, פְּלִעְמָל, פְּלִעְמָעְלִירְגָּוָן, דְּוֵיךְ אָוֹן פְּעַד גַּעַוּעַב,
צַו גַּעַוּעַלְבְּטָעַ הַיְּלָן קְאַלְטָעַ מִיט דִּין אַטְעָם קְלָעָב !
קְלוֹנָגָּא, קלְאַנְגָּא, שְׁטָאַלְגָּאַלְדְּ-גַּעַלְלָעָךְ רִינְגָּעָן אַיְם רְוִים.
פְּינְטָל, פְּינְטָל מִיט דִּין אַיְדְ-פְּלִיגָּא, מִיט דִּין טְרָאַפְּן טְרָוִים !

א וועלט מיט ארבנט

אלן אונט א בלואווער מיט הערגער געדרייט,
און אונט באגלאקט, באטרעלדט.
און אייך בין געלעגן ביהם ווערביווער בארג
אין מאך פון צופסיקן וועלט.

ביהאב שוואמען צו ציביציעש שממעטן געהערט,
צו שטערן גערעדט האבן שטערן,
און אייך בין געלעגן אין ווערביווער ואלד
געגארט אירע טרייט צו דערהערן.

געבענטשט איז די זינד ! מײַן זינדייק פרײַד
טראקט געלע ציטראגענען לְאַטְשָׁן,
אין טיכֵל — די פֶּלִיגְלָס פון גָּלְדָּעָנָע גענו<sup>...
זיך אײַנְעַר דעם אַנדָעָרָן פָּאַטְשָׁן...</sup>

און זינגען גענומען האט האָרֶץ און איבזעקט
און פִּיכְחָאָצָּז און פֿעַלְמִיּוֹן און בִּינְעָן,
די ערְדָּמִיתְן הִימְלָהָט זיך אַבְּעַרְגָּרְעָדָט,
וּזְעַם דְּרַעְדָּן זיך אַבְּעַר צּוּיִ שְׂכָנִים.

די עַטְטָעָרָע שְׁכָנָה — אוֹיפַּה הַעֲכָרָעָר טְרָעָפַּה
(עס שיינט אַיר מְנוֹרָה אֵין קוֹיְמָעָן !)
זַיְהָאָט צַוְּדָרְצִיְּלָן, דְּעַרְצִיְּלָן אַ וּלְטָט,
גַּאֲרָ זִיכְּן אָוֹן הָעָרָן אָוֹן שְׁטוֹיְנָעָן.

די אַנְדָּעָרָע אַבְּעָר — מִיט וּוַיְתִּיקְן פּוֹלַן,
מִיט בִּיטְעָרָן צַעְרָ פּוֹנָם וּוּרָן —
זַי צִיט אַ פָּאַרְמוֹטְשָׁעָטָן, זַאְמְדִיקְן טָאָן —
אַ וַיְפַּזְזַּאַס צַעְפָּאַלְטָן זַיְהָ אֵין טְרָעָרָן.

א בלאטגרינער פֿלעשטש האט נאלאייט דעם וואָלד,
געגּוֹלֶט אַים די האָרִיקע פֿליַַיצְעַז,
און פֿון הימֵל אַראָפּ אָונִ פֿון וועלְדָל אַרוּפּ
גענָאָן אַיּוֹ אַ שְׂטִילְקִיִּיט-פֿאָרְפְּלִיכִיזְנוּגּ.

געגּוֹנָגָעָן אַ שְׂטִילְקִיִּיט — אַ שְׂוִיְּגַנְּדָעָר יִם :
די כוֹוָלְלִיעָס פֿאָרְגִּיסֶן, פֿאָרְגִּיסֶן,
זַיִּי בְּרַעֲנָגָעָן אוּפּ פֿרִיסִיק פֿון בִּטְעָרָר וְאוֹנדָר
אַ היְּלִוְנָגּ אַ היְּלִוְנָגּ אַ זִּיסְעַ.

און וואָס אַיּוֹ מִיר זַי ? אָונִ וואָס אַיּוֹ מִיר «אִיךְ» ?
אַ וְאָרְצָל פֿון דָעַמְבּ בֵּין אִיךְ אַיצְטָעָר,
ברְוִיטְפֿאָרְ מְוַרְאַזְשָׁקָעָס אַיּוֹ אַיצְטָעָר מִין גּוֹפּ —
קוּוִיטְקָעָר, ברְוִינָעָר, פֿאָרְשְׂוִוִּיצְטָעָר.

בֵּין אִיךְ זַעַטְיק גְּעוֹזָאָרָן מִיט וְוַעַלְתָּ אָונִ מִיט וְוַאָלְדָּס
מִיט פֿלְעַמְלִיכְעַד נִיסְלָעָד אָונִ מַאְכָּן,
צּוֹפּוֹסָנָס פֿון דָעַמְבּעָנָעָם שְׂוִיְּגַנְּדָעָר בֵּין אִיךְ
גְּעוֹזָאָרָן אַ שְׂטִילְעָר אַנְשְׁלָאָפּן.

און אוּפּ אַ גַּעַשְׁלִיבְּ-פֿרִישְׁטָאַלְעָנָעָר שִׁיףּ
הָאָב אִיךְ מִיךְ אֵין חַלּוּם גַּעַשְׁפְּטָט,
גְּעוֹזָעָן דָוְרָכָן דָנָא דָעַם אַפְּגָרָנָט פֿון וְוַעַלְתָּ
און פִּישְׁ מִיט קְרִישְׁטָאַלְעָנָעָשְׁוּפּן.

גְּעוֹזָעָן וְוי עַס פְּאַלְטָ צָום עַגְּדָלָאָרָן תְּהֻומָּה
פֿון רְוִיְּן אַ צִּיטְעָרְדִּיק בְּלְעָטָל
אַיּוֹ סּוֹרְטְשָׁע, מִין לְעָבָן, שְׁפָאַצְּרִין גְּעוֹנָאָן,
אוּפּ אַ גַּאֲלְדָעָנָעָם שְׁעַטְלִיבְעָטָל.

אַינְדָעַרְפְּרִי הָאָב אִיךְ הַוִּיכְן פִּיבְעָר גַּעַהְאָט :
וְוי לְבִבּ אַיּוֹ גְּעוֹזָעָן מִיר דָעַר פִּיבְעָר !
אַ דָעַר קָאַלְיְרְטָעָר, פֿאָעַטְיְשָׁעָר טְשָׁאָד —
עָר אַיּוֹ נָאָר בֵּין הַיִּנְּטָטָנִישְׁטָ אַרְיְבָעָר ...

ערשטע זיסע ווינטערט

אָ אַיְזַן ווִינְיךָ אָונֵן ווּאָרִים,
דָּא אַיְזַן שְׁטִיל אָונֵן ווּאָוִילֶן,
אַיְזַן זַיְזַן דָּא אָונֵן אַיְזַן הוֹיְדָעַ
גַּעֲזַנְגַּעַן אוֹיפָן מַיִין מוֹילַן.

אַיְזַן דְּרוֹיסַן שְׂטִיטִיט אָ שְׁנִימְעַנְטֵשׁ,
וּאָס אַיְזַן הָאָב אַפְּגָעָבוֹיִיטַן,
אַיְגַּן — שְׂטִיקְלָעַךְ קוֹלִין
צָוְגַּן — אָ לְוַסְטָעַ בְּרוֹוִיטַן.

עַס פִּינְפִּין זָאוּעוּרְכָּעַס
אַיְזַן דְּרוֹיסַן פָּאָר דָּעָר טִירַן,
דָּא אַיְזַן ווּאָוִילֶן אָונֵן ווּאָרִים
אָונֵן גּוֹט אָונֵן ווּאָוִילֶן אַיְזַן מִירַן.

פָּאַרְמָאַכְטָעַ טְשֻׁעָרְעַפְּאַכְעַ
אַיְזַן דָּא דָעָר קִיבְּדָעְרְמָוָתַן
אָונֵן אַיְנוּוַיְנִיק — מִנְעַטַּ
פְּלִישְׁקָאַלְיְרְטָעַר דְּוִיךְ.

דָּאָס שְׁפָאַלְטָן פָּוָן אָ שִׁינְפְּ
קְלִינְגְּטַן פָּוָן נָגְנְטָן הוֹיִתַּן,
אַיְן לְוֹפְטַן מִיטַּ פִּיעְעָרְבִּיטְשַׁן
עַס טְרִיבְּטַן וּוֹעַר כְּמַאְרָעְשָׁאַתַּן.

דָּאָס הָאָרֶץ אָ פִּיעְרְפְּאַקְלַן
בְּרַעַנְטַן לְעַכְעַר אִינְם שְׁנִיַּן,
אַיְזַן טָפְפִיעַ אָונֵן אַיְזַן פְּלָאַקְעַר
אַיְזַן וּוֹעַר נִישְׁטַן, אַיְזַן צְעַגְיַן.

און גרינג, ווי קאַטשׁקע-פֿוֹכוֹ
עס ווערט אָויף קִינְדֶּגֶעֲמִיט,
אין הִנְעָרְגָּעֵל שְׂוֹאָרְצָע
די מַעֲרְצָן-קְנָאָסְפָּע גְּלִיט.

דעַמְבָּעַס — טוֹנְקָלָע נַאֲדַעַן
טִיף אַין גּוֹפְּ פָּוּן וּוּלְעַט
אַין לְוַפְּטָן שְׁרִירַת אַן אַדְלָעַר
מיַט פְּחַד אַון מִיט קַעַלְט.

כְּיוֹוִיס נִישְׁתָּ אֹז דִּי אַלְעַ
בָּעָרְגָּ מִיט וּוַיכְעַרְשָׁנִי
דָּאָס אַיז מִין וּוַיְתַּעַר מַאֲרָגָן —
אוּיךְ אַיךְ — וּוּלְ זִין אַן זִין.

הַרְבָּעַם, הַרְבָּעַם גְּרוֹיסָעַ,
מַאֲרְגַּעְדִּיקָּע טָעָג,
און וּוֹרְסָפָאַלְט אִינְמִיטָן
דָּעַר פָּאַלְט אִינְמִיטָן וּוּגָ.

וּוַיְסָאַפְּגַּעְבָּרְעַנְטָע וּוּלְטָן,
וּוְאַלְד אַון פָּעַלְד פָּאַרְמַעְטָק,
מיַט צִינְדָּגִיקָע קַעַלְטָן —
וּוֹרְ אַיךְ אִינְגַּעְדָּקָט.

מיַט צִינְדָּגִיקָע וּוֹאָרִים
וּוֹרְ אַיךְ אִינְגַּעְלִילְט,
אָ, זִי גְּזֻוָּנָט מִיר, מַאֲמָע,
איַר אַלְעַ זִיְּט גְּזֻוָּנָט !

אַיךְ גַּי אַצְּינָר צָוּם בְּעַטְלָ
צָוּם שְׁלַאַפְּגַּעְלָעְגָּעָר — שְׁטַיְלָ
און אָוִיפְּ מִין בְּרָעָם — דָּאָס פָּעַנְצְּטָעָ
אָ כִּישְׁוֹפְּ-זִילְבָּעַרְבִּילָּ.

עס שפֿריצט דאס חַבְ-לִיכְטֵל
דאָס פֶּלְעָמֶל האָלֶט אַיך אָן.
אין קעלער פֿוֹן מִין קַלְעָרָן
עס נאָגָט אַ מַוִּזְנָצָג.

אַ אוּפְּגַעַפְּרָאָפְּטָעַ פֶּלְעָשָׂעַר
מיַט שְׁלוּקָעָרְצָדִיקָן וּוַיְנָט —
עֲרַ בְּרַעַנְט אָוֹן בְּרַאַט דִּי דַעֲכָעַר
אוֹן שְׁלָאָגָט דִּי שְׁוַיְבָן בְּלִינְדָן.

דאַ זִידְט אַ סָּאמָאָזָרְל —
אַ פְּאָרָעַ גִּיטַּ אַרְדִּים,
פֿוֹן עַרְגַּעַץ פֿוֹן אַ וּוַיְנָקָל
בְּלִינְקָט סְמִיאּוֹל-אוּיג.

אַיך גִּיְ צָוָם שְׁלָאָפְּגַעַלְעָגָעַר
אוֹן לְאֹנוֹ דִּי וּוְעַלְט דָא שְׁתִיְין,
אַיך גַּעַנְעַץ אָוֹן אַיך צְעָגָעַר
פְּאָר יְעַדְן שְׁלָאָפְּגָנָגִין.

אַ פְּרַעְמְדוּוּיִיט לְאָנְדָן אַין גַּעַסְלַ
אַ נָּגָנְטָעַ וּוְעַלְט אַין הוּוּ !
עַס זָוְכָט עַפְּעָם צָו עַסְלַ
די קָאנְיָעַ אָוֹן דִּי מוֹיַן.

אַ לְאָנְדָן אַין וּוַיְתַן דְּרוּיסָן
אוּף יְעַבְּרַ זִיתַ פֿוֹן טִירַ,
וּוְיִגְּחַ אַיך וּוְעַר אַ גְּרוּיסָעַר
אַיְן גִּיְ אַיך גַּלְיִיךְ צָו דִיר !

אַיְן שְׁטוּרָעָם — מִיט עַקְשָׁנוֹת
אַרְוִיסָ פֿוֹן וּוְיִכְעַר רַוי

מיט אַלע טויט-סכנות
גוטברודעריש — אויף דן.

און אייז דאס ליעבן פאלן —
אייז פאלן לייכט און לאנג
און היינער און און שטאלן
און נאקט, ווי געזאנג.

און אייז דאס ליעבן פֿלִיעָן יְעָן
וואס ווינציקער באגאוש ;
און מערער זיך באמיין
און פֿליין מיט קוראוש.

פֿון פּוך און פֿילֵץ און פֿעלֶץ
עס שמארכט און בייסט מיין גוּף
מיך ציט צו בלינדע וויטן —
מיך ציט אַרוֹף, אַרוֹף.

א, פֿלייגען ! גיב מיר פֿלייגען !
א, טו מיר אַדְלָעָס אָן !
אויף טראשטענדיקע זעגלאָן
הענג אַיך אַיך מיין פָּאן.

א, בְּלִיצָן, גיב מיר בְּלִיצָן,
א, ציינד מיך גְּרוּיסְעָר טָאג !
פְּאָר עֲפָעָם מוֹדָך נָצָן
מיין שְׁפִילְנְדִיקָע וּוָג !

א, גיב מיר שלאקס און האגל —
א האגל שווער און גרויס,
עס זאג א שטורעט יאנַן
אין קוימען פֿון מיין הוּג.

עס זאל א קאָלטע פֿרײַשְׁקִיַּיט
געבען אֹזֶן צוֹוָאָג —
די הייסקייט אָזֶן דער עַיְפּוֹשַׁ
פֿוֹן דעם בלינדן טָאג.

מיין טאטטע פֿאָרט צוֹם קִיּוּזֶר

על-עד, אוֵי, אָזֶן מִן הַמִּצְרָיִם,
ס' אָזֶן נִישְׁטָאָ אַין שְׁטוֹב קִין גְּרִיְצָעֶר
אַ צָּאָל, אַ גְּרִיְצָעֶר, גְּאַנְצָעֶר אָוּצֶר.
גַּאֲרַדְוִ אַיִּנְעָרָה, גַּאֲרַדְוִ גְּרוֹיסְעָרָה,
מַאֲמִיר דָּאָד אַ גּוֹטְן קִיּוּזֶר,
פְּרָגָנָץ יְאַזְעֵף אַיְזָן אַ גּוֹטְעָר פֿאָטָעָר
אוֹן וּוֹאָס אַ קִיּוּזֶר וּוֹילְדָּס טוֹט עַר —
טוֹט אַ קִיּוּזֶר אַיְבָּעָם שְׁלַעַכְתָּ ?
רעַד נִשְׁתָּ ? שְׁוֹיִיגַּ ? סְאַיִן אַפְּגָעָרָעָט.

דָּאָרָף מַעַן צָו דַעַם קִיּוּזֶר פֿאָרָן
מַאֲכָן דָּאָרָטָן הַאֲרֻעָן-קַאֲרָעָן
פֿוֹן דַעַם וּוֹאַשְׁנָעָן, דַעַם פֿאָרָשָׂוִין, —
אֹוֵי מַבִּישׁ זִין דִי קְרוֹין !
אַיְן גַּאֲמָעָן פֿוֹן זִין מַאֲיַעַסְטָעָט
נַעַמְתָּ עַר צָו דָאָס אַיְבָּרְבָּעָט ? ...

נַעַמְתָּ דַעַר טאטטע בְּלָאָט גְּעוּווַרְעַט
אוֹן עַר שְׁרִיְבַּט אַין קְלָאָרָעָ שְׁוֹרוֹת
מִיט אַ גְּרִינָעָם גַּאֲלְדָעָנָעָם טִינְטָה,

אויף א פינעם האנטשריפט-קוריטל —
שריביט אויף הויידיטש א פראשעניע,
או — דהינו און כהיום :
אָפְגַעֲפָעֵנְדָט ס'לְעַצְטָע שְׂטִיקָל, —
וּאָסְ-זֶשַׁע הַיִסְטָט עַם ? אָמִין שְׁפִיצָל ?

פרעג בי קאהלאן, און קאהאל ער
וועט דיר נאגן, און שטייער-צָאַלְעַד
זינען מיר פאמיליע רײַזעס,
און גוזמאוֹת, און שומ מעשאות,
שווין פון דורות, שוין פון יארוֹן.
מיר האנדְלָען ווַיַּיַּז, מיר האנדְלָען קאָרוֹן.
(כ'געם אָן, אָן הוֹד-מְלֻכּוֹת ווַיַּסְטָה :
מיין נאָמַעַן אַיז הַעַרְמָאַרְדָּר ! —
געַהַטְבָּאַטְבָּאַט לְאַנְגָּאַג אָמַעַד-פָּאַרְשָׁלְיִיס".
דעַרְגָּאַד גַּעַוָּאַרְן דִּיטְשָׁעַר לְעַרְגָּר —
און אַיצְטָה דַּי שְׁטַעַלְעַ אַוְיךְ נִישְׁטָה מְעַרְעָרָה.
נאָקָעַט, באָרוֹוִיס, הוֹי אָן בְּלוֹזִין,
וּיְדוֹ זַעַטְמַיךְ — מַאְלָמַיךְ אַוְיסְ ?)

פיַל גַּעַטְרָאַכְט אָן פִּיל גַּעַקְלִיבָן
און אַרְעָד אַוְיסְגַּעַשְׁרִיבָן
מִיט אַפְּרָאַכְט אָן מִיט אַגְּלָעָן
פָּאַר דָּעַם קִיְּיוּרָס אַדְיָעָן,
און דָּעַם טָאַטְנוֹס אַוְיגָן גַּלְעָן :
כִּפְאַר צָוָם קִיְּזָעָר, כִּפְאַר קִין ווַיָּעָן ...
כִּיעַל צְוַשְׁטָעָן ווְאַשְׁנוּלָע אַבְּעַנְקָל
ער זָאַל האָבָן צָו גַּעַדְעַנְקָעַן.
דָּעַם קִיְּזָעָר אַפְּמָאַלְעַן דַּי בִּילְדָעָר :
וַיְיִיב אַיז קְרָאנְק, אַשְׁטוּב מִיט קְנַדְעָר ...
און נִשְׁטָאַ אַין שְׁטוּב קִין צָאַל —
אַרוּמְרִידָן דָּעַם גַּאנְצָן פָּאַל ...
מִיט דָּעַם קְרוֹל פְּרָאַנְצָן יַאֲזַעַף פְּיעַרְוּשִׁי
איַבְּיק-איַבְּיק זָאַל ער העַרְשָׁן !

ווועט דער קייזער טרייעריך ווערטו
 און צעגיסן זיך מיט טרעוזן,
 כליעפער : «מײַער, מאַיַּער רײַין,
 גלויב מיר, גדויב מיר. אָז אַיך וויס
 וועגן דיר אָז וועגן דיינען ?
 וואָסְצַשׁ טוֹיג ס/לְאַנְגָּע טענהן ?
 (כ'פרעג מיך שטענדיק נאָך אוּף אַיך
 בײַם שוואָגער פֿון מײַן קִינְגִּירִיך !)
 אַטְאַסְטוֹ אַלְעַ זָאָכוֹן דיינען !
 אָז זַי גַּעֲוָונֶת ! אָז אָז פָּאַרְבִּיב !
 אָז ווֹאָרָף אַרְיַין אַמְּאָל אַ בְּרוּוֹל
 אָז שָׁאָ מִיר הָאָבָּן זיך פָּאַרְדָּעַט :
 נאָדֵיר אָפּ דִּין אַיבָּעַרְבָּעַט »

אָז דער טָאטָע ווועט דָאס גַּעַמְעָן,
 ווועט זַיְךְ קִנְיִיטְשִׁין, ווועט זַיְךְ שַׁעַמְעָן
 אָז בָּאַדְאַנְקָעַן טַוִּוְנְטַמְּאָל,
 ווֹאָס דער קייזער אַיְזִין מִיט קָהָל
 אוַיסְגַּעְבָּונְדָּן אַיְזָן-שְׂטָאָל.

ווועט דער קייזער זיך צַעַלְאָכוֹן
 אָז צוֹנִישְׁטַט דִּי זָאָכוֹן מַאְכָוּן
 זָאגָן : «לִיבָּעַס, לִיבָּעַס אַידְלָה,
 הָאָבָּן זַיְךְ קִין פָּאַרְבִּיב,
 סְטָרְעַפְטָט אַמְּאָל אַ מִיסְפָּאַרְשְׁטָעַנְדָּנִיס
 אָז דָו אַ מעַנְטַשְׁ מִיטְ מַעַנְטַשְׁקָעַנְטָנִיס
 דָאַרְפְּסָטוֹ זַעַלְבָּסְטָ דָאס גּוֹט פָּאַרְשְׁטִיעָן
 אָז דָעַם קייזער מִיחָל זַיְן
 נָו, גַּרְיסְטִיְיךְ קִינְדָּעַר, גַּרְיסְטִיְיךְ זַיְן ווַיְיבָּה
 אָז אַיצְטָעַר גַּיְיךְ גַּעַונְטַעַרְהִיט
 (ס'וֹאָרט אַוְיפּ מִיר בָּאַרְאָן פָּאוֹן קָאַטְשָׁעָרָעָ),
 אָז מִיר דָאַרְפְּמִיר עַסְן ווּעַטְשָׁעַרָעָ)

און דער טاطע לאזט זיך גיין שוין
מייט די פעלגעך אויף די פלייצעס —
רוופט אים ערשות דער קייזער קרייך :

“נדיר אט ! פאר גוטן גליק —
פון לוייטער גינגעלאד א מעדאָך
מיין בידך — אלס פעלדמאָרשהָ...
און טאמער דארפֿסְטוּ נאָך אַ טובָה
וועגן יענקָם, וועגן דעם —
קלאָפּ מיר אָן אַין טיר דָ אָיבָן,
שעם דיך נישט אָן קומּ צוגִין.

און יאָ, וואָס האָב אַיך זאגָן זאגָן
כ/עַ די פִּיס בֵּי דִיר געשוואָלָן ...
אי, אי... ס'אָ מענטש דו בִּינּוֹת...
היטסט נישט אָפּעַט דִין געווינְט.”

דער קייזער גיט אַ רוף דעם שאַצְקָאָמְעָרְמִינְסְטָעָר,
קומט עֶר צוֹרוֹפָן מייט אוּפְגָּעה אַנְגָּעָנוּם טיסטער.
דער קייזער זאגָט : “שאַצְקָאָמְעָרְמָאָן, גיט דער העֶר מאַיעָר
די גאנצעָ רעטּוֹרְשְׁפִּין צוּשְׁטִיעָר ...
און אָט זיינְעָן, מאָכָט עֶר, די שלְיסְטָן צוּ דער רִיכְסְקָאָסָע,
און זעט אָוּ העֶר מאַיעָר זאָל פָּאָרָן מייט ערְשְׁטָעָר קְלָאָסָע
און דוקָאָ מיט קוּרְיעָרְצָוּג
לוֹקָס-שְׁעַבְּעַלְוָקָס
און האָבָן זַיִן מִיר בִּידָע
אַ גוֹטָן טָוָג !”

דער טاطע האָט אַנְגָּעָטָן מִניּוּם אַיבְּרָצִיעָר
אוּפָן אַלְטָן רָאָק
און פְּלוֹצִים האָט אַ גְּלָאָנָץ געטָאָן אַין טִיר —
דער אַיְזְוִינְדָר פִּינְגָּעָרוֹת אוּפָן טָאָטָנס שְׁטָאָק.

אין דָּרוֹיסְן האָט גַּעֲלָעְקָעָרְטָן דִּעְרָ צִיגְנָבָאָק,
גְּעוּווִינְט מייט שְׂטִילְיאָע, גְּלָאָטָע מָאָסְלִינְעָס,
און די זָוָן האָט אַנְגָּעָקְלָוָגָעָן מייט פִּינְגָּעָר
אין די דָאָך-דִּינְיאָס.

* * *

אוֹ דער טאָטַע אִיז קִין ווֵין גַּעֲקִיםַען,
הָאָט אִים דער קִיְּזָעֶר נִשְׁתָּאָוִיגְעַנִּיםַען,
וּוַיְיַלְּ דער קִיְּזָעֶר הָאָט נִשְׁתָּאָוִיגְעַנִּיםַען
מַאֲכָת ס'מַנְדַּהְמַצְרָלְ : וּוַיְוַאַטְזְוּוֹאַטְ.

אוֹ דער טאָטַע הָאָט גַּעֲוָאַלְטַ דִּ פֿרָאַשְׁעַנְיַע גַּעַבְןַ,
הָאָטַן אִים גַּעֲזָגְטַ : "רַי מַאֲכָת לְעַבְןַ,
זִיטְזִיעַ מַוחְלַ, בְּאַצְאַלְטַ זַעַם רַאַנְיַשׁ ;
אוֹ נִשְׁתָּאָ, קָעַן מַעַן דָּא נִיכְטַ הַעֲפָפַן גַּאֲרְבִּישְׁטַ" . . .

מַיְיַן טאָטַע הָאָט מַשְׂטָעַקְוָן אִין דער האָנט גַּעֲנוּמַעַן
אִין אִיז קִין נַאֲרַאַעַו קְרִיק גַּעֲקוּמַעַן.
מַאֲכָת דִּי מַאֲמָעַ : נָו, זַעַסְטוּ שָׁוֵין ?"
מַאֲכָת דער טאָטַע : "וּוָאַס זַעַם אִיךְ שָׁוֵין ?"

זָאָגָט דער טאָטַע : עַס וּוּעַט זַיְגַּן דער יְוָשָׁרַ.
זָאָגָט דִּי מַאֲמָעַ : יוֹשֵׁר אִיז פָּאָרַן עַוְשָׁרַ,
נִשְׁתָּאָ פָּאָר אָוָנוּ גַּעֲמִינְיַע לִיְיַיטַ,
נִשְׁתָּאָ פָּאָר אָוָנוּ גַּעֲמִינְיַע לִיְיַיטַ.

הָאָבָן טַאָטַע-מַאֲמָעַ זִיךְ גַּעֲנוּמַעַן קְרִיגַןַ,
זַיְנְעַן קְלִדוֹת גַּעֲפָגָלַן וּוְטוּטָע פְּרִיגַןַ,
אוֹן דִּי וּוּלְטַ אִיז גַּעֲבְּלִיבַן וּוּלְטַ,
אוֹן דִּי וּוּלְטַ אִיז גַּעֲבְּלִיבַן וּוּלְטַ.

אַרְוּם דָּעַר וּוּנְלַט

מַיְיַן גַּעֲדָאנְק אִיז הַיְינְט אַוְיסְגַּעוּעַן אַהֲלָבָע וּוּלְטַ :
שְׁטָרָאָסַן וּוַיְנָעַר,
אִין וּוַיְיַתְן כִּבְנָעַ,
בִּיְיַ דָּעַר קַאֲמָנוֹאָרְזַן-זְוָאָנַטַ,
אִין דִּי לִיקְוּ-גַּעֲסְלַעַךְ פָּוּן פָּאָרִיאַןַ,

אין די שאכטן פון וועילס,
אין ריא,
אין טשאָקָא,
אויף אלע ברענענדיקע פיבער-באָקָן
פון דער וועלט —
און אומעטום געזען, געהרט דאס פאָלַן און דאס שטייגן
פון דעם צוּנְצְחָוֹן-שְׁפָאָגָנוּנְדִּקְן רֵין.

מיין געדאנק איז היינט אויסגעזען אַ האָבָע וועילט
און קאָרַיך איז ער געקומען אַיז מידער
אַ פֿאָרַשְׁטוּבֶּטֶר פון דִּ שְׁטוּבֶּן פון דער גָּאָרָעָר וועילט,
אַ פֿאָרַדְּרוּיכְּבֶּרֶטֶר פון דִּ שאָכָּטָן, וועלכָּע זִידָן.

... דער רויַך גִּיט פון מִינְעָן לִידְעָר !

כִּיקָּום נְעַנְטָעָר צָוָם טָאגָן

כִּיקָּום נְעַנְטָעָר צָוָם טָאגָן
כִּיקָּום נְעַנְטָעָר צָו אַיְיךָ
און קוּקָט נִיט מִיט הַשְׁדָה, מִינְעָן בִּרְדְּעָר.
אַיךָ קוּם דָּאָך וְאַיר פון דער אָרָעָמָר אָס,
אַיךָ קוּם דָּאָך וְאַיר פון דער נִידְעָר.

און האָב אַיךָ אַמְּאָל מִיט גּוֹאָהָדֵק וּוֹאָרָט
מִיט זְשֻׁעָטָן גַּעֲפְּלָאָכָט אָוָן גּוֹקְנוּצִיקָט, —
סְהָאָט מִיךְ סְלָעָכָן גַּעֲפְּאָטָשָׁת שְׁוִין גַּעַנְגָּו
און אוּגִּין אָוָן לִיפָּן פֿאָרוֹאוֹנְדִּיקָט.

כִּיקָּום נְעַנְטָעָר צָו דִּיר,
געַטְרוּי מִיר דִּין הַאֲנָט
אַתָּה, חַבָּר אוּפָּט בְּלוֹטִיקָע וּוּעָגָן.
נִיט שְׁטִיעִיט אַין מִין טִיר
אַין סְפָּק גַּעַשְׁפָּאָגָט

אָ גָאַסְט אַוִיכָּ אַ וְוִילָּ, אַוִיכָּ אַ רְגָעַ.
נִיטַּ פְּרָעָמֶדֶת זִיךְ פָּוּן מִיר
אָהָ, נְאַעֲנַטְסְּטָעַ מִיְּנָ,
אַיךְ טָאָר מִיךְ פָּוּן אַיְיךְ נִיטַּ פְּאַרְפָּרָעָמֶדֶן,
אַיךְ דָּרְיִי אֵין דָּעַם לְאַמְּפַ
פָּוּן מִיְּנָ בְּלִיכְיָקָן וּוֹאָרָט
כְּדִי אַיךְ
די אַוִינָן נִיטַּ בְּלַעַנְדָן.

פְּאַרְשְׁטִיטִיט מִיךְ אָזָן גְּלוּבִּטַּ מִיר,
אָזָן גְּלוּבִּטַּ אָזָן מִיְּנָ אַוִיגָּ
קָעָן קִינְמָאָלָן נִיטַּ זָגָן קִינְ לִיגָּן,
אַיךְ בְּרַעְנָגָן אַיךְ דִּי זָאָפַט
פָּוּן מִיְּנָ וּוֹיִטְקִידִיקָן וּוֹאָרָט
אַין פְּרָאָסְטָן,
אָזָן עַדְעַנְעָם קְרִיגָּל.

אַיךְ קָוָם זִיךְ נִיטַּ בּוּגָן
אֲפִילְוּ צֹ אַיִּיִּ דָּ,
אֲפִילְוּ צָוָם הָאָרֶץ מִינְעָם אַיךְ נִיטַּ.
מִיְּנָ צָאָפְלָעָן, מִיְּנָ צָוָן
וּוֹעָרָט מִלְּדָעָה,
וּוֹעָרָט וּוֹיָךְ
אוֹ כְּיוֹוִיסָן אוֹ מִיְּנָ הַוִּיךְ אַיִּזְקִין הוִיךְ נִיטַּ.

אַיךְ שְׂמָעָלָן מִיר
קִינְ גָּאָלָדָן מִצְבָּהָלָעָן נִיטַּ
אַיךְ לְעָבָן נִיטַּ פָּאָר וּוֹיְרוֹיךְ אָזָן לְאַרְבָּעָרָסָן,
אַיךְ גַּיִּ מִיטַּ דִּי קַעְמְפְנָדָעָן אַלְעָמָעָן מִיטַּ
אָזָן טְרָאָגָן מִינְעָ פְּלִיכִיצָס וּוֹיְ טְאַרְבָּעָס.

אַיךְ וּוֹיָלָן אַיךְ נִיטַּ זָגָן
אָזָן לְיִבְּ הָאָבָן אַיךְ לְיִבְּ
דִּי שְׁטוּמָעָן, דִּי שְׁטוּיְגַעַנְדָעָן מַאֲסָן,

ווען זיין געמען ברויין
ווי שטראמען סוף-מערץ
ווען יארהונדערטער-שיין צעפֿאצָן.

איך וויל איך ניט גלעטן
מיט טאגמעטן וארט
אט דארט, וואו עס וויטיקט צום ארגסטן.
איך וויל נאר זאגן בייז איד זיט ניט זאט
וועט אייגענער ביסן מיך וארגן.

נו, זאל זיין גענוג.
איך קומ זיך פאר איך
מיט גרויסע פאודינטן ניט רימען. —
איך וויל נאר או איר,
או איר נאר אלײַן
זאגט ווערן די שטיט פון מיין שטיטמע ..

וואס נאָד ?
כ'האָב מיין מאָמען דאָר זיכער געליבט. —
ס'קען קיינער, מיר דאָקט, מערד ניט ליבן,
דאָר האָב איך איד קיינמאָל
קיין זיסענקע ברויו
קיין חניפֿהקע ברויו ניט געשריבן.

אייז קומט גענטער צו מיר
און שריטט דורך מיין מול
און זינגט דורך מיין הארץ,
דורך די אויגן.
איך קומ זיך ניט בוקן
ניט שמייכלען צו איך,
איך קומ זיך צו קיינעם ניט בויגן.

אויפס ני

ס'או אַ האָנְגָּלְנָאָס פֿוֹ גַּאֲלָה
אויף אוֹנוּעָר עַרְד גַּעֲנָאָנָה
אוֹן אַיְנָגָעָלָאָגָן בִּזְוּ דַּרְעָרָד
די זַוְּבָעָרָעָנָה זַאנָהָנָה.

**פֿאַרְהָאַלְטָן גַּעֲוָעָן אוֹיפֿ אַ צִּימָט אֵין מִין שְׁטוֹרָאָם ;
איַצְטָט גִּיב אֵיךְ אַ פְּלִיאַן — דַּעֲפָרָאַפְּגָנְדִישָׁ : פֿוֹן תַּהְוָם !**

איַצְטָט גִּיס אֵיךְ מִיד אַיבָּעָר פֿוֹן טַאלָן בִּזְוּ בָּאָרָג,
איַצְטָט וּוּלְלָאַיךְ פְּאַרְפְּלִיאַצְּן דַּעַמְּדַעְרָשָׁן מַארָק,
איַצְטָט בִּיס אֵיךְ מִיד אַיְן אַיְן הַעַזְעָר, אַיְן קָעָרָק.

איַצְטָט וּוּרְד אֵיךְ בָּרִיטָעָר אָן בָּרִיטָעָר וּוּ בָּרִיטָט —
אַ וּוּינְטִיקָע בְּשָׂוְרָה עַס האָט מִיד דַּעֲרָפְרִיאַט, —
אֵיךְ בִּין אַיְפָן בָּעָסָטָן אָן עַרְגָּסָטָן גַּעֲגָרִיאַט.
זָאַל גִּיסָּן מִיט שְׁלָאָנָגָעָן, זָאַל לִיאָפְעָן מִיט וּוּלְחָ —
אֵיךְ וּוּלְלָאַיךְ פְּאַרְשָׁאָגָן אוֹיפֿ פְּעַלְזִיקָע וּוּנְטָן —
מִיט שְׁוּרָדִישָׁע לִידְעָר פְּאַרְבְּלִיאַצְּן די וּוּלְטָ !

פְּרִילִינְג אֵין נַיְוָ-עַנְגָּלָאָנד

.1.

לָס זַיְנָעָן וּוּלְדָעָר נַיְיָ מִיט גְּרִין
אָן הַעַדְעָר הִיָּס מִיט האָס
אָן אוּיגָן וּוּ די טִיבָּלָעָךְ פְּלִיעָן
אַיְן טְוִיעָן בְּלוּי אָן בְּאָס.

ס'אַיְזָמָאַי. דַּעַר פְּרִילִינְג טְרָאָגָט אֵין האָנָט
בּוֹנְטָן גַּאֲלָדָעָנָעָם רְוִיָּם
אָן אַיבָּעָר נִיְּעָם עַנְגָּלָאָנד
עַס שִׁיט מִיט שְׁנִי די פְּלִוִים.

און פול איז האדסאן איבעראָל
מייט זומער-פראָסט פון פרוכט,
און אויפֿן באָרג און אויפֿן טאָל
גייט ווינט מייט גריינעם שוּך.

עס שענערט זיך די גרויעַ צייט,
דאָך בעסערט לֻעְבָּן ניט
און אין דער רויונשינגעַר ווַיִּיט
דער ווַיִּיסְעַר הונגער גֶּלְטַּת . . .

.2

שטיַּיבַּי אֵיר גְּרוֹזָעַר אָן דָּעֲרַנְדָּר !
אֵיר טְרָאָפָּן פָּוּן סְמָאָלָעָ וּוָאָס טְרִיפְּט !
עס בְּרַעַנְט אָן דָּעֲרַבְּעַנְט אֵין אֵיר וּוָאָנְדָּעָר
די לעצטע די היינטיקע שִׁיף . . .

שטיַּיבַּי, דו בְּלוֹטְנְדָּעָר גַּעֲפָּל,
איַן אָוָנְטָס סְקָאָלִיעַטְשָׁעָן שִׁין !
שטיַּיבַּי מִיט דִּין גָּאנְצָן פָּאָרְמָעָן
גַּלוֹבְּנְדָּעָר מָעַנְטְּשָׁהִיטָּס גַּעֲבִין !

עס ווּלְּזָן גַּאֲךְ מָאָרְגָּנָס פָּאָסִירָן
און אָוָנְטוּן זִינְקָעָן אִין פְּרָאָכְט,
שְׁוּן שְׁוִינְגָּעָן זִיךְ אָפָּן דִּי טִירָן
צָוּם גָּאָרְטָן אוּפָּה יְעַנְעָר זִיִּיט נָאָכְט . . .

.3

קְּלִיּוֹסְטָעָר-קְּלִעָנָג — צְעִוִּיַּעַט טְרִיבָּ
אוִיס זְשֻׁמְעַנְיָע פָּוּנָם קְרִיסְטָ
און קָעֵץ זִיךְ רְאַיְנָעָן פָּאָרְטִיפְּט
איַן זָוָן-בָּאַשְׁמָעַלְצָטָן מִיסְטָ .

די ברונען-עמעערס שעפּו טיף,
און קייטן שטאמלען שווער,
פֿון קריישלדיקער מענטשנ-טיף
עס קומט א זיפּץ אהער.

סעדר וויסע — בזומענביינט
איינ אַלטָּע מויידנס הענט
און איבער אַלע טרייפּט דער ווינט
און דְּעַבְּנֶשְׁטוּרְקָאַז בְּרַעֲנֵט ...

.4

עם טאגס צעפּאכּעטּע קוושנייע אַטְעֵמֶט וואָרָעָם.
עס פֿאַלְוִוְרָאַזְוּ רַיְפּוֹן אוַיְפּ דַּעַר פֿאָרָם.

דַּעַר אַקְעָר לִיגְט פֿאָרְשְׁטָאָכְן. דְּרַעְמְלָט פֿוַיְךְ
הַאלְטְּנְדִּיק עַרְדָּס נִיְּפּ אַין זִין מַוְיֵּךְ.

דַּעַר בּוּהִי שְׁפְּרִיצָּט מִיט סָאָמָעַט פֿוֹן זִין פֿלְאנְגָּק,
מִיט קּוֹפּּעַרְדִּינְג אַין נָאָז, הַעֲרְבָּעָר אַין גַּעַדְאָנָק.

אַין שְׂטָאָל די פֿי שִׁיבְּנָה הַלְּזָעָר אַיְנָם «סְטַעַנְטְּשָׁן».
די פֿאָרָם זִינְגָּט מִיט טַוְיְבָע טַרְיָט פֿוֹן מַעֲנְטָשָׁן.

אוַיְפּ דַּעַר : פֿאַלְאַצְּזְנְמִינְיאָטָוּר פֿאָר מַעְרוֹשְׁקָעַס.
אַין כְּלהַזְוִיָּס עַס דְּרַאְוּשָׁעַט בְּלִי פֿוֹן פֿעַרְשָׁקָעַס.

אַהֲן גִּיסְט אָוִיס פֿוֹן זִין טְרוּמִיָּת אַ מאָרָש
(אַין רָאָזְן רְוִישָׁה פֿוֹן ווִינְטָט עַס שְׂטִיטִיָּה די בְּלָם פֿוֹן קָאָרָש).

עַס עַנְטְּפָעָרָט אִים נִיט גַּעַרְן אַ וַיְיִסְעַר טְרַאְפּוֹן צְוִוִּית
וְאָס פֿאַלְט אַרְוְנְטָעָר שְׂטִיחָה, טַוִּיט-מִיד ...

צו א געליבטער

איך האב אין מײַן לָעֶבֶן געהאט פִּיל געליבטער,
גָּאַלְדְּ-בָּלוֹמִיקָע, בְּלָעַנְדִּיקָע, טוֹנְקְלְ-זִיסְעָ, מִיט אַטְלָעַסְנָע אַוְיגָן,
אוֹן אַזְוִינָע ווֹאָס זַיְעַד גָּזְנְצָעָר שְׁמִידִיקָעָר גּוֹפָ
איַי גַּעֲוָעָן אַ פָּאַרְפִּירְעִישָׂעָר ווֹאָונָק מִיטָּן בְּרֻעָם.
איך האב געליבט דֵי הִירְשִׁין, דֵי פָאַוּעָ, דֵי פּוֹקִיסְכָּע אַוְן דֵי
שִׁימְעַרְנְדָע שְׁלָאנְגָע,
נָאָר דֵי לַיְבִיכָּע אַוְן דֵי אַדְלָעַרְכָּע האָב אַיך נִיט געליבט. —

אוֹן מִינָע בִּירְגָּעָרְלָעֶבֶן יַוְגְּנָטְ-קְרִיזָע
אוֹן פָּאָר לִיְבְּכָעָה-הָאָרֶץ אַוְן אַדְלָעָרְ-פִּיגְגָּ אַוְיפְּשָׁפָאָן
קִיְּן פְּלָאָן נִישְׁתָּא — סִידָן אַיך אַ פָּאַרְקְ-שְׁטִינְגָּ.
הַיְּינָט האָב אַיך אַיך אַיך "דָעִילִי ווֹאַרְקָעָר" דִּין בַּיְלָד גַּעֲוָעָן,
דָּאַלְאָרָעָס — דָו לַיְבְּכָעָ פָּוֹן שְׁפָאָגְנִיעָס ווִידָעָרְשָׁטָאָנָד.
אַיך האָב גַּעֲהָעָרט דָאָס פּוֹרְכְּטָבָאָרָע בּוּרְלָן פָּוֹן דִּין גַּעֲפָעָרָט לְעָבָן,
דָאָס גָּרָאַטְעָרְדִּיסָן פָּוֹן דִּינָע פָּאַרְבְּלָוְטִיקָטָע נְעָגָן,
בָּעָת אַוְן דִּינָע אַוְיגָן הָאָט דָעָר אַוְיפְּגִיְעָנְדָע טָאָג
מִיט גַּעֲפְּלָבְּלוּקִיט גַּעֲשְׁפִּילָט פָּוֹן דֵי סִירָעָאָס.

מוֹטוּעָרָ, שְׁוּעוּסְטָעָרָלָ, הָאָרְצְ-גַּעֲלִיבְטָע !
אוֹן פְּלִיטָעָר אַיְגָאנְצָן אוֹן מִינָע לִיבָּעָס דָעְרָקְ-עָרוֹנוֹג
צַו דֵּיר, — סִימְבָּאָל פָּוֹן שְׁפָאָגְנִיעָס ווִידָעָרְשָׁטָאָנָד צַו קְרוּזָן
אוֹן קְרִיזָע.

אוֹן קְנוּסָ, אוֹן פָּאַלְשָׁן הַאַנְטְּקוֹשׁ,
נָאָר אַ קּוֹשָׁ אַיך דִּין בְּרִיתְגַּעְעַפְנָטָן מוֹיָן,
דוֹרָךְ ווּעָלְכָן דֵי שְׁלָאָכְטָ שְׁרִיטָ מִיט אַיך שְׁוִידָעָר,
פָּאָל אַיך צַו דִּינָע פִּיסָּ.
(אוֹיף דִּין מַאֲרִשָּׁ מִיט דֵי פְּרִיהִיט-בָּאַטְאָלְ-אַגְּנָעָן
אַיך דֵי בָּעָרָג פָּוֹן כּוֹאָדָרָאָמָא).
פָּאַרְקְ-נִפְנִידָק דִּעְרְבִּי דֵי בְּעַנְדָּלָעָר פָּוֹן דֵי שִׁיךְ
וּוֹאָס הָאָסָט פָּאַרְגָּעָסָן צַו פָּאַרְשָׁנִירָן —
אוֹ דָעָר פְּלִיטָ פָּוֹן שְׁטוּרָעָם הָאָט גַּעֲשָׁאָט.

שפאניע

איך ריד וועגן ליטעראטור און טראכט : שפאניע.

איך לאָר, באָד זיך, לַיְעַן, טעלעפֿאנִיר, טראכטנִיך כסדר :

שפאניע —

און שעאָת בִּינְאַכְּט מַאֲרִשְׁירֶת פָּאָר מֵיר מִיט מעַלְיכָן אַנְגָּדוֹזְיעַ
שטויב באַדיעקט

דעָר פֿאַלְקָס-פֿרָאנְט פָּוּן שפאניע.

וַיֵּאָן אַרְיִינְגָּעַשְׂאַסְעַנְעַ קְוִיל אַיִּיב אַיִּזְמִיר דִּין קָאָמָת,

שפאניע —

וּוְאָס אַיך זָאָל נִיט טָאָן אָונְ וּוְאָאָר אַיך זָאָל נִיט זַיִּין, בִּיסְטוֹ אִין מִיר,
בִּיסְטו מִין מַאֲטָעָרְנִיך בָּאוֹאוֹסְטִיזִין.

טעָג עַפְעַנְעַן זִיך אַיבָּעָד מִיר אָונְ מַאֲכָן זִיך צָו,
נָאָר דָו בְּלִיבָּסְט אִין צָעַנְטָעָר-פֿוֹנְקָט.

שפאניע —

בִּין דִין קָאָמָת וּוְעַט נִיט זַיִּין גַּעוֹוָאַנוּנְעַן

קָעָגְן דִי טִיגְרָעָן פָּוּן פֿינְצְטָעָרְנִישׁ,

וּוְעַסְטוֹ אִין מִיר זִיך עֲגַבָּעָרָן, זַיְקָנְדִיך טִיפָּעָר אָונְ טִיפָּעָר אִין
מִין פְּלִישָׁ.

זִיך אַנְהָאַלְטָנְדִיך פֿעַסְטָעָר אָונְ פֿעַסְטָעָר אִין דִי פֿעַדִים פָּוּן
מִין מַאָרָך,

שפאניע.

דעָר שַׁכְּן, דַּעָר בְּרוֹדָעָר מִיְּנָעָר

לְעַקְלִיבָּן זִיך טָעָג

אָונְ גַּעֲקָלִיבָּן זִיך וּוְאָכָן

אַרְיִיבְּעַרְצְּגִיִּין

אָונְ זַיְגָּן דָעַם שַׁכְּן

דָעַם אַמְתָּה

דָעַם פְּשָׁוְטָן, רִינְגָּעָם :

— אָהָה, שַׁכְּן,

מִיר זַיְגָּעָן דָאָך שַׁכְּנִים . . .

האָב לאָנג זיך געקלִיבּוֹן
אוֹן לאָנג זיך געשעמאַט
כ'זוייס נישט פֿאָרוֹואָס
אוֹן פֿאָר וועמען ?
ס'אָ מַאְדָע אָזָא ס'אָ מַאְדָע בֵּי אָנוֹן,
אוֹ מענטשּׁן באָדָאָרְפּּן זיך שעמען !
אוֹן כ'האָב נישט זאגּוֹן געקענט
אריבּער דער ווֹאנְט :
„אָה, שְׁכוֹן,
מִיר זִיְגּוּן דָאָךְ שְׁכוֹנִים.“

נָאָר אַיִּינָמָאָל בִּינְאָכְטָנָס —
דָעַר צְפּוֹנְ-זְוִינְגּ טְגִיט
מִיטּ טְרוּיְעִירִיקּוֹן
וּזְאַיְעַן
אוֹן וּוַיְיַגְעַן,
הָרִיבּ אִיךְ אָן טְרִיאָכְטָן :
ס'אָזָן שְׁוִין הַעֲכָסְטָנָס דִי צִיִּיט
אַנְקְלָאָפּּן דָאָרְטָה
בֵּי דִי לְבָלָעָכּוּ לְיִיט,
אוֹן זָאָגּוֹן,
מִיר זִיְגּוּן דָאָךְ שְׁכוֹנִים.“

נָאָר שְׁטָעַנְדִּיקּ, וּוֹעֵן כְּיַעַץ
אוּפּוֹן בָּאָדוֹן מִין פּוֹס
אוֹן טְוָנָק אִים
איַן קָאָלְטָן פָּאָנְטָאָפּּל,
בְּלִיבּּת שְׁטָעָקָן איַן הָאָלוֹן
מִין מְעַנְטְּשָׁלְעָכָר גְּרוֹס,
וּוְיַיְקָאָלְטָעַ,
וּוְיַיְהָרְטָעַ,
קָאָרְטָאָפּּל.
סְעַ כָּאָפּּט נִשְׁטַח קִיּוֹן דְּרִיְיסְטְּקִיּוֹט

אין וויסטקייט פון נעכט
אין צימערל, צימערל קליינעם
אריבערגין זאגן :
די וונטלאעך צערעד,
אה, שכן,
מיר זייןצען דאך שכנים".

באר אינמאָל אין אונטן,
איך זיז מיר אַלְיִין
און הוי אָן
די ציטונג צו לייעגען,
איך הער א מײַן כְּלֵיפֶת,
א פֿאַדרְשְׁטִיקְטָן גְּוֹווּין.
כְּבָאָפֶג אַיך מײַן רַאְקָה
און לְוִיפֶת גִּיד אַרְיִין
צומ שְׁכָן,
צומ שְׁכָנוּ אָנוּ מִינְגַּעַם.

עד ליגט אויפן בעט
וואו א זאק איזוי לויז
דאאס פנים
געיבטען די פארבן.
עד קוקט אויף מיר הייפלאז
עד קוקט אויף מיר בראוו,
פאראאנגלט
איין קאמפ פונם שטארבן.
עד קוקט און עד וויזט
אויף א זואסער איין גלאז
בלוי ווי דער מלאך-המות
און רעדט איזוי ליכט,
און רעדט איזוי שטיל,
כמעט ווי מי רעדט
אויף קטאועעס :

קײַן אָרְבָּעֶת נִישְׁטָא
שְׂוִין הַעֲכָר אֵיאָר,
איַז וּאַס זִיךְּ דָא מֹוטְשָׁעָן אָוָן מֹוטְשָׁעָן?
איַז כָּאָפְּ אִיךְ דָאָס פָּעַקְלָה
אוּף פְּלָעַקְלָה אָוָן פָּאָר,
אִיךְ וּוִיְּלָ דָא נִשְׁטָה
קִינְעָם דָאָקוּטָשָׁעָן . . .

די לְעַצְטָע פָּאָר וּוּעֶרֶטָע
אַיְן בְּלֹטִיכְקָן שְׂוִים
אוּף שְׁפִיצְיָקָן גַּעֲמַבְעַלְעַ זִינְעָם :
— “פָּאָרָגָע — סְטָן — נִשְׁטָה . . . מִין קִינְ — דָא
אטָם . . . אִיזָּגָן . . . אָן אַדְרָעָס — סָטָן . . .
שָׁ . . . שְׁכָנָן,
מִיר זִינְעָן דָאָךְ שְׁכָנִים”

פִּין

פִּין זִיצְט
בֵּי מִין טִיש
אוֹן מִישְׁט
מִיט זִין גָּלְעָן פִּינְגָּעָר
דָאָס גָּלְעָז וּוַיְן,
דָעַם טְרָאָפָן שְׁיַן,
וּאָס קָאָפָעָט וּוְיָאָ טְרָעָר
איַן מִיר אָרִין.

פִּין דְּרִיקְט זִיךְּ
צַו מִיר,
אִיךְ צַו פִּין,
בִּידְין וּוְאַלְטָן מִיר שְׂוִין
נִיט קָעְנָעָן
אָן דָעַם צְוַיְיתָן זִין . . .

א גוטן טאג, נאראיעוו!

אָ קומ צו מיר, נאראיעוו, שווין צום ליעצטן מאָל;
די באַדיק-בלום איז ראה, די ריקע אַנגעהשוואָלן גראָ ווי שטאָל,
דעָר באָרג: טויזנט-אוֹז-איַז-טאג פון ווייסן ליִם —
אָ, קומ צו מיר צום ליעצטן מאָל,
מיין הײַם —
און לאּו אָ קוש טאן שטארק דיַן דערע שוועֶל,
ווי מיין פֿנְס אַינְגַעְקָרְבָּט אָן גָּעֵל.

שאַמְטָעָרָן פֿאָר דער קָלוּזָן, שטיינְבָּאנְק בַּיִ פֿאָרְטָאָג,
פָּוּן יַעֲדָן קְרוּמָעָן סְלָוֶוף מיין יַגְבָּט גַּט אַ שְׁלָאָג.
ברענְגָּט נְגִידְגָּרְסָן פָּוּן יַאֲרָעָן נִינְצָנָאִים.
די האָפָּנִ-שְׁטָעְנְגָּלָעָךְ קְלִינְגָּעָן רַיְּנָן אָן שִׁין,
אוֹן אַיךְ בֵּין אַין דער וּוּיטָעָר וּוּלָט אַלְיָין,
איַיְּ דָּו,
איַיְּ דָּו,
נאָראָיעָוָה, מיין הײַם.

פָּוּן שׂוֹאָרְצָע לְיוֹלְקָעְלָעָךְ אוַיְּחָד וּוּיְּסָע בְּעֵד
שְׁפִּרְצָן פִּינְקָעְלָעָךְ מִיט וּוּלָט אָן וּוּיסָס,
ס'הָאָט אַפְּגָּעָרְטָן אוַיְּחָד אַ קִּיסְּטָעְ-פָּעָרָד
מִיט טַשָּׁאָקָע אַוְיפָּן קָאָפְּ, מִיט שְׁוּעָרָד בַּיִ לִינְקָעָר וּוּיסָס
די גָּאָלְדָעָנָע, די שִׁיןְיָעָן צִיְּתִי!
און אַיךְ אַלְיָין בֵּין קָלְיָין דָּא אוַיְּחָד דער גְּרוּיסָעָר עָרָד,
וּוִי דָּו בִּיסְטָ גְּרוּיסָ, נאָראָיעָוָה, מיין טְרָעָר.

דער שְׁטִילְעָר روֵיךְ פָּוּן קוּיְּמָעָנָעָס גַּעַלְיְּבָטָע,
די גְּרָאָע בְּלָעְטָעָר — אַטְלָאָס פָּאָרָן טְרָאָט,
און אַיךְ פָּוּן וּוּאַנדָעָר אָן אַינְגַעְמִידָטָעָר,
בֵּין מִיד פָּוּן מַעֲנְטָש אָן גָּאָט;
בֵּין מִיד אָן מַאָט
פָּוּן צִיְּתִי-אוֹז-בְּלָוֶט-פָּאָרְגָּאָס —
נאָראָיעָוָה, צו דִּיר מִין לְיעַצְּטָן כָּס!

איעדער צייט פון יאָר צוֹוִיטעט אַין געדאנק מיר :
דיין זוינטער — הויל קריישטאָל, דיין זומער — עמעראָלד ;
צום לעצטן מאָה, אַ קומ צו מיר, נאָראַיעוּוּ,
אַך גֵּי צו דיר מיט קליניע טרייט, כ'בִּין שווין אַלט.
עלטער ווי די וואָרכְלעָן אַין דיין זוינט —
נאָראַיעוּל, מײַן קיוֹאָל פון גָּלְד אַין גָּל !

אַ פרעומדער האָט מיר היינט געזאגט גוטמאָרגן

אַיך בֵּין היינט דערפּרִיט, דערפּרִיט !
כ'זעלעַס אַיסשְׁפִּילְעַן אוּיף אַ קָּאסָע, אוּיף אַן אַרגְּגַּל :
עַס האָט אַן אַומְבָּאָקָאנְטָעַר מענטש
מיר היינט געזאגט :
גוטמאָרגן.

געזאגט עַס אַינְגְּמִיטָן העַלְעָר שְׂטָاط נְיוֹ-יָארָק,
אַינְגְּמִיטָן בעֶרֶג מִיט וּעְנֵט מִיט קָאַלְטָע, הַאֲרָטָע
געגעבען — אַונְ אַוּיף באָרג
אַ גָּרוֹס אֹזָא מִין אַומְדָּעַרְוָאַרטָּן.

געזאגט עַס כְּלוּמְרָשְׁט אַין אַ טָּאוֹן
פָּוֹן אַ גְּרִינְגָּעַר אַמְכָּאַמְּאַנְפָּאָרגָּע,
זִין פּוֹיסְט אַ הוּבָּג גַּעֲטָאָן — אַ פָּאָן :
אַ פְּרִישָׁן אַיְדַּר,
אַ וּאָרִימְעַן !
גוטמאָרגן !

הַאָט גְּלִיכְיךָ אַ שְׁמַעַךְ גַּעֲטָאָן מִיט עַרְד
מִיט הַיְּמִישָׁרָה, מִיט דָּאָרְפִּישָׁ שָׁאָרְכָּן.
מִיט טְוִיּוֹנְט אוּיעָן הַאָט מִין הָאָרֶץ גַּעַהָאָרְכָּט :
דָּעַר אַינְגְּלִישָׁן
אוֹן בְּלִיעְנְדִּין
גוטמאָרגן.

עם האט א פְּלִיאַין געטאן מיט ווילדער רה,
מיט נאקטקייט, מיט גוטקייט און מיט ברודער.
ווײַ אין מדבריות אָמָּאל עס גיט זיך אויס —
א פְּלִיאַגְּפָאָך גיט די טויטע הייך א רודער.

האט פְּלוֹזִים שטיינערדיקער וואטערפֿאָל פֿוֹן מוּיעָר
גענומען פֿליַּסְּן קְלָאָר אָוּן קְלִינְגִּיק
אָוּן אֵין שלעפֿעריקָע האָר בֵּי מִיר אֵין אוּיעָר
געוֹאָרָן אֵין עס קִיְּ אָוּן ווִינְטִיק.

אֵין האָב אִיך מֵיך מִיט קלִינְעַדְּקָעָר פֿרִיד
שִׁירְנִינְט אַוִּיפָּן אַרט דָּעָרְוָאָרגָן —
אוּן אָפְּגַעַנְטֶפְּלֶרֶט :
טִיעַרְבִּינְקָעָר,
אָ גוֹטָן דִּיר,
אָ לִיבְּעַנְקָן גוֹטְמָאָרגָן !

אוּן ווֹאוּ בִּיסְטָן גְּעוּוֹעָן, זָאָג, אַלְעַ יָאָר ?
וְאָס האָט מעָן פֿוֹן דִּיר גָּדְרִינְשְׁטַּנְּיט גַּעַהְעָרֶת ?
איּוֹ עַס טָאָקָעָ, הַיִּסְטָּעָם, ווֹאָר,
אוּ דִּיר לְעַבְּטָ זִיךְ נְעַבְּדָ אָזְוִי שָׁוּעָר ?
אוּ זָעָ, דִּין קָאָפְּ ...
אָוּשׁ ווּוִיס, ווֹי שְׁנִי,
— פֿוֹן זָאָרגָן.
נוּ גוֹטָן, נוּ גוֹטָ ...
עַס ווּעַט אַלְעַס זִיךְ שְׁוִין גוֹטָ.
נִיט הַיִּינְט —
איּוֹ מָאָרגָן ...
אָ גוֹטָן דִּיר,
אָ גּוֹטְיַיְנָקָן גוֹטְמָאָרגָן !

אוּוּעָק מִין ווּעָג
אַיְן האָוּעָנִיש
אַיְן ווִילְד גַּעַיגְּגָן אָר טַעַגְלָעָד שְׂטִיקָאָ בְּרוּיט,

אין דיאגנגלעניש מיט איזערגען זאגן!
נאר צו די מסונג,
לייכטיקע און שווארץ
אין די גאָסן פון ניו יַארק,
האט מיין אַיגעהיטערת האָרץ
זיך געניגט, געניגט,
און האָפֿעָנוּגָסְפּֿוֹן,
ווײַ דער שמייכֵל פון דער זוּן,
געשעפֿטשעטן חביביש און ווִירֶן:
— אַ הַעַלְוָן אַיך
אַ היְמִישָׁן גוֹטְמָאָרָן!

אַינְטִימָע לִידְעָר

1

מיט ליכט פון די לייכטן
מיט בלוט פון מיין בלוט
שריבּ אַיך געדיכטן
אין אַטְדָּעָר מִינּוּת.

כִּזְוִיִּים נִיט פּוֹנוֹאָנְגָּן
בְּאַפְּאָלִין מֵיךְ קְלָעָנְגָּן,—
וּאוֹ דַּעַר קְוֹאָל אַיז פְּאַרְאָנְגָּן
פּוֹן מיין לִידְעָר-גַּעֲנוּנָךְ.

מיט יַאֲדָר פּוֹן יַאֲדָרָן
מיט טוֹיטָס קוֹוִינְטָעָסְעָנִיךְ
אַיךְ עַפְּן די אַדְעָרָן
פּוֹן אַלְעָס וּוָס בְּעַנְקָט.

כְּגִיאַ-אוֹיף אַין אַ צָּפָל
פּוֹן לִיכְטִיקָּן זַיְפִּץ
אַין שְׂטוֹין פּוֹן אוֹיגְ-אַפְּלָן
קוּומְטַ-אוֹיף מיין גַּעֲשִׁיפְּטָס.

מיט ליכט פון די ליכטן
(אין פינצטערן פינצט)
וינגען בעטלער-געויכטן
פארהערלעכט, פארפרינצעט ...

2

אָס מײַנְצָטָע שָׂאָרְכָּל פֿוֹן דָּעֵר זָעֵל
דאָס מײַנְצָטָע טּוֹבְּנְבָּרִימָה
עַס צִינְדֶּט די לְעַבְּנוּס-לְיִכְּטָעָר הַעַלְּ
מִיט די לְיִכְּטָעָר פֿוֹן הַיְמָה.

טְשָׁאָטָעָס לְיִדְעָר פְּלִיעָעָן אָן
וַיִּאָּפְוִיגָּל כְּמַאֲרָעָז
אוֹן עַר דָּעֵר זִנְגָּעָר אוֹיבָּנָאָן
מַאֲכָט פָּאָר זַיִּאָן וּזְאָרָעָן.

3

אַיך זִיְּצָה בַּי בְּבָלָס טּוֹיעָרָן
אַיך הִתְּאַת אָטוֹיטָע שְׁטָמָתָן
אַיך הִתְּאַת דָּעֵם מַאֲך אַוִּיפָּת מְוֻיָּרָן
אוֹן אָצְעַהָּקָטָן גָּאָט ...

אַיך הִתְּאַת — כִּיהְאָב שְׁוִין פָּאָרְגָּעָסָן
וּזְאָס אַוִּינְס אַיך הִתְּאַת,
אַיך הִתְּאַת דָּאָס בִּיסְלָעָן,
אַיך הִתְּאַת דָּאָס טְרָאָפָּן לְיִיד.

אַיך הִתְּאַת דָּעֵם רָאָסָט אַוִּיפָּת שְׁלָעָסָעָר,
אַיך הִתְּאַת דָּעֵם שְׁלָאָס פֿוֹן בְּלוֹטָן.
אַיך וּוַיִּסְנְּט וּזְאָס סְאַיז בְּעַסְעָרָן,
אַיך וּוַיִּסְנְּט וּזְאָס סְאַיז גּוֹטָן.

כ'האָב אויף גאנטס געוויסן
קיינדיש זיך פֿאַרְאָזֶט,
פֿון בִּינְט מִיט אַלְטָע שְׁלִיסְט
אַיצְט רִינְט אַראָפּ דָּעַר רָאָסְט ...

אוֹן אָז די נְאָכֵט וּוּעַט קְוּמָעַן
די שְׁלִיסְל גִּיב אַיד קְרִיךְ
נִיטָּא אַין די אַרְומָעַן
קְיֻין סִימָן פֿון קְיֻין יִגְּ

4

עַר וּוְאָכֵט בִּים פֿאַרְגָּעָסְעָנָעָם אַוְצָר
וּוָסּ לְיִגְּט אָונְגָּעָר זְשָׁאוּעָר פֿון שְׁלָאָס.
מִיט וּוְינְצִיךְ דָּעַר וּוּכְטָעָר אָזּוּ יַוְצָא —
עַס אָז טּוּיְט דָּאָךְ זִין בְּאַלְעָבָאָס ...

דָּעַר בְּלָעָנְדּ פֿון דָּעַר זָוּן אוֹן פֿון קְרִיעָם
די אַיְבָּיקָע וּוַיְסָקִיט וּוָסּ מְאַטְעָרֶת
זַיִּה האָבָּן בִּים וּוּכְטָעָר די וּוַיְסָ
בְּאַהֲנָגָעָן מִיט מאַכְּיָעָן יַאֲטָעָר ...

איָז עַט עַר נָאָר וּוַיְסָן, נָאָר בְּלָעָנְדּ
וּוָסּ קְרִיְיָן אַרְומָעַט אַין שְׂיִין
דָּא זִיכְטָעָר אוֹן הִיט שְׂוִין אוֹיף שְׁטָעָנְדִיךְ
די רָאָסְטִיקָע שְׁלִיסְט אַלְיָין .

עַר אוֹן דָּעַר טּוּיְט אוֹן די טְבָע
זַיִּה זִיכְן דָּא אַלְגָּן דְּזִיִּין,
דָּעַר אַיְבָּיקִיטָס פְּעַנְחָס צִי מְעוֹן
פְּלִיט דָּא נִיט קְיַינְמָאָל פֿאַרְבָּי.

הָאָנוֹ זַיִן

הָאָנוֹ זַיִן הַפְנִים
סָאוּי טָאָקָע נִיטָא מַעַר
וַיֵּי מַעֲנְתָשׁ אָוָן טְרָעָר
אָוָן זָוָן אוּפְנָן פְנִים
אָוָן דָאָס בִּיסְלָהָלָם
אָוָן דָאָס קָאָפָ שְׁלָוָם
אָוָן וּוּיְטָעָר נִיטָמָעָר —
בְּלוּזָן מַעֲנְתָשׁ אָוָן טְרָעָר ...

הָאָרִיזָאנֶטָן

1

פִּיר שְׂטָעָגָן, פִּיר וּוּגָן —
אֵיךְ אַיְנָעָר אַלְיָוָן,
אֵיךְ שְׂטָיִי אַיְנָדָעָרְמִיטָן
אָוָן וּוּיְסָס נִישָׁטָן וּוּיְזָן גַּיְן.

אַ טְרִיאַט גִּיט דָעָר פּוֹסָן,
סְהָאָרֶץ רַוְפָט קָאָרִיךְ :
אַט דָאָרָטָן. אַט דָאָרָטָן
גְּרִינְטָן גְּרִינְגָעָר סְגָיִיךְ.

פִּיר האָרִיזָאנֶטָן —
דָעָר פּוֹס אִיז צְעַמִּישָׁט,
פּוֹן אַלְעָעָפָר קָגְנָטָן
אַ שְׂטָעָרְנְגָעָלִישָׁן.

עַס זְשָׁוּמָעָן פְּלָאָגָנָעָטָן,
עַס בְּלִיעָט דָאָס קְרוּיטָן,
אָוָן אֵיךְ אַיְנָדָעָרְמִיטָן
פּוֹן לְעַכְנָן-אַוְן-טְרוּיטָן.

און איך בין דא אינגערא,
אוין, אינגערא איזין —
דעך שטאמ, ווואס איזו מינגערא,
אייז גרווי ווי א שטיין.

דורך ספוק צו ספוק,
וועי טריבט דורך אָ טריבט,
דאס אונטערשטע לעשת
דאס אויבערשטע לייכט.

2

אנגעטראקט זיך גאנצע קנוילג,
גאנצע וואנדן אָ נגעטראקט,
מיט דער רגע מיט דער וואוילער
איין דער פינצעטערניש פאַרבּראקט.

איסגעטאָפֿט די הײַסע הויטן
און דאס פנים ניט געוען,
וועי פאָר אָרבּעסלעך איזו שויטן
פלעגט די וועלט פֿאַרְיבּערזין.

אנגעטראקט זיך יונגע הערנגער
וועי אָ ווילדרע אָנטעללאָפֿט,
און פון היינען און פון בענבען
האט געשומעט מיר איזן קאָפֿט

כ'האָב די וואָנטשעלעך פֿאַרקִיּוֹלֶט
אויף מיין קינדעריש געמייט,
אנגעטאן איזן לאָנגען הויזן
מיין יונגע עופּהלאָע — מײַן לֵיד.

און מחשבות בלאּוואָע וואָרטן
אייך זאל בלאּזון "צָאָפּנְשְׁטָאָךְ",
אויף די ווילְדְעַסְטָע אָזָאָרטן
ווארט מיין חַזְוִימָס קִינְגִּירִיךְ.

אויף די ווילדעתע געיגען
צאפעט זיך מײַן הייסער מוט,
אויף דער קפונג פון יונגן רעגן
וואָרט דער צונטער פון מײַן בעוט.

שטייט די צייט ניט, גיט און קרידעלט
און זי שנידט מיט שאָרבער שער,
ווײַ אָרבִּי מיט אָטִיטֶל
גיט מיר נאָך די אַלטֶע ערֶד.

און אָ בוידעם פֿוֹל מיט שטערן
און אָ פֿאָזְכּעַ מיט נאָכָט,
און דִּישְׁלִינְדֶּפֶן טוּיטֶע בעָרָן
האָבָן פְּלִיגַּן זיך צעלאָכָט.

אין די קליגענדיקע רוימען
הענgett דער זינגענדיקער טוּיט,
און די ריקעס זשמייקען שיימען
און לויית שפריצֶן קוּיט.

און די קרייכווערים אויף קאָרָעֵס
שטעפֶּן מיט געציילֶטֶע ריִיד,
און דער פֿוֹטֶרֶר נאָרָע
לייגט דאס לייבנהאָרֶץ אָן ווַיְינְט

3

עם זייןען פֿיל געלאָפֶן בי דעם רוּיטֶן זוּם
און געליבִּן אַיז אָנוּ ווּר — פֿוֹן אלע ?
אַעדְעַ כּוֹאָלְיַע בְּרָעָנְגַּט מיט זַוְּד אַשְׂוִים,
אַעדְעַ שָׂוִים אַנְטְּלוּיפֶּט אַוְּרַה נַידְעַ כּוֹאָלְיַע.

אוּי,
וַיְ אַיךְ ווֹאַלְטַ ווֹעַלְן
אַפּוֹיְשֵׁן פֿוֹן מֵין לִיפֶּט
דעם ברענענדיקָן גִּיפֶּט

און מיט א ברודערישן שמייבֵּל
זאגן אייך "גוטמאָרגן"
אין מײַן שרייפט...

אוַי,
ווײַ מיר איז האָס פֿאָרְנְמָאַסְט
און ווי שווער עס איז דער קֶלְאָנְגָּפּוֹן שׂוֹעָרְד,
נֶאָר וּאַסְ-זֶשְׁעָ טֶאָן,
אוּ פֿאָרְפּֿינְיקְט
בִּין בְּלוֹט
עַס אַיז דִּי גָּאנְצָעָ ערְד ? !

מוֹז אַיך רִיסְטָן פּוֹן זִיך פְּאָסָן,
טָאנְצָן אוּפְּפָן דִּי שָׁאִיטָעָרָן פּוֹן צָאָרָן ;
מוֹז אַיך וּוַיְקָן זִיך אַין גְּרִינְבָּעָ האָסָן,
כָּאָטָש
צָו לִיבְנָן בֵּין אַיך דָּאָד גַּעֲבָרָן !

4

לְאַנְגְּזָאָם, וּוְלְאַנְגְּזָאָם אַיך פָּאָל !
און ווי לְאָנְגָּג דִּי לְעַצְטָע
הָאַלְעָוּשָׁקָעָס בְּרֻעְנָעָן !
אַיך בֵּין אַ בְּלַעַטְלָעָ מִיט זָוָן,
וּוֹאָס פְּאָלָט אַרְאָפּ
אַין אַיְבִּיקִיטָס גְּרֻעְנְדָ-קָעְנִיאָן.

מֵין לִיד —
דָּעַר לְעַצְטָעָר
גַּלְימַצְעָדִיקָעָר קָאָפּ
פּוֹן אוּ אַוְיסְגָּעַשְׁעָפָטָן
קָוָאָגָן.

אָה, לְעַבְנָן מִינִיס,
אָה, מְוַתְּעָר,
אַיך בֵּין אַיְנוֹאָם

וואי אַ בִּינְטָל וַיְלֹדָע גַּרְאָז
אוֹרֵף דִּי זָמַד-פֻלְלָדָע
פָּוּן יְוִטָּא.

איינזאָם ווי אַ הָונֶט אַ שְׁלָאָפְנָדָע
אוֹפָּהָן פְּרִירִי-לְאָגָּד ;
איינזאָם
וואי אַ נְעָסָט
אוֹרֵף אָן אָפְגָּעָבָרָעַנְטָעָר
וּוָאנָט.

אַיך בֵּין איינזאָם,
וואי דִּי מָאִידְבָּנָה,
אוֹרֵף דִּי
וַיְלָבָּעָרְבָּעָרָג
פָּוּן אֲרִיזָּאָנָה.

5

אַיך זִינְגָּג נִיט "פִּין",
אַיך זִינְגָּג אָוּ גְּרָאָם,
אַיך שְׁרֵי אָוּן וּוּקָדִי מְחַנּוֹת !
אַיך רִיסְט דָּעַם שְׁלָאָפְנָדָן
פָּוּן בְּעַט,
אַיך קְלִינְג
דָּעַם פָּאָלְקָס-דָּעַרְוָאָכָן.

אַיך וַיְיַזְרֵר מִיט גָּאַלְאָפְרִיטָעָר פָּעָן
אוֹרֵף קְרִיגָּג
וּוֹאָס קְוָמָט אַלְעַז נְעַנְטָעָר —
אַין פּוִיסְט
פָּוּן שְׁלָאָפְנָדָיקָן לְאָגָּד
פָּאָרְקוּעָטָש אַיך רְוִיטָעָ פָּעָנָעָר.

איך שרייב מײַן לֵיד
וואָי אִינְגֶעֶר שְׁרִיבֶט
איַן אַילְעָנִישׁ — רַעֲלָעֶפֶן.
איך האָב מִיט רֹום
מִיט אַיְבִּיקִיִּיט
קְנָאָפְּלָעֶכָּע גַּעַשְׁעֶפֶן.

דאָס לְעָב אַין מִין וְשָׁמְעָן
איַז הִינְנֶת
אָג טִיבְּלָא אַ פָּגָדְצָאָפְּלָטָס,
איך האָלֶט עַס פָּעֵסֶט,
איך האָלֶט עַס צָאָרֶט
אוֹן זָאָל קִין טְרָעֶר נִיט קָאָפְּעָן!

6

אוֹן אָפֶט אַין שָׁעה דָעָרְהוּבָעָנָעָר,
אוֹ אַיְוָב-שֻׁרְבָּעָלָע
פָּוּן דֵי פִּינְגֶּרֶר פָּאָלֶט,
זָאָג אַיך צֹו זִיך אַלְיִין :
אַט זֹו, עַס לִיְיכַּט אַיְדָעָר שְׂטִיְין,
אַיְדָעָר זְעַמְּדָל — שְׁטָרָאָלֶט.

אַט הָעָר ! דָעֶר לְאַגְּנָעָר טְוּרָעָמָה אָרָן
פָּאָרְקִיְיכַּט מִיט רֹוח צָוָם קָאָמָר.
פָּוּן שְׁוּעָרָעָז עַנְגָּע עַס גִּיסְט זִיך צָאָרָן
אוֹיֶף פָּעַט-פָּאָרָהוֹנְגָּעָרָט לְאָנָּד.

אט הער, אויף קנייעס — פיבערפּוֹל
 עס זיפצַן לערע הענט ;
 פון צפּוֹן דרום,
 אַסְט אָז ווועסט
 עס שפּרייז דער אַינְסְוָרְגֶּעָנט ;
 זיין הַיְדָעָנְדִּיקָעָר
פּוֹלֶס
צַעֲבָרְעַכְט
 יָאָרְטוּזְנְטְּדִּיקָע וווענט.

אָז מִיר אַלְיִין,
 אֵין בּוּפּּעָרְ-צִיִּיט
 צוֹוִישַׁן טָאג אָז נָאכְט,
 מִיר פִּירַן אַונְגָּעָר הָאָרֶץ אַוּוּק
 צוֹ פִּיעַרַן פּוֹן שְׁלָאכְט...

מִיר לִיְיָן זִיךְר
 ווֹי שְׂטִינְגֶּר אָוִיס
 צָוּם בְּנִין הַוִּיךְ אָז גְּרוּוּס,
 מִיר לִיְיָנוֹ זִיךְר
 פְּאָר פּוֹנְדָּאָמְעָנֶט
 צוֹ לְעָנִינָס
 מַעֲכְטִיקְ הָוִיָּה.

7

אַ יָאָרְ-יָאָרִיד פּוֹן אַלְטָע טָעָג
 ווֹי רַעַשְׁתְּלָעָךְ אַוִיפּּן מַאְרָק ;
 עס צִינְדַּט זִיךְר אָז דַּעַר ווִינְגְּרִיזְוּג
 אָז אַונְגָּעָר «טּוֹלִיעַ»-בָּאָרג.

אַיךְ גַּי אָז שְׂטִיִּי, אַיךְ לְוִיְּפִי אָז לִיגְגַּי,
 אַיךְ שְׂוֹוִיְּג אָוִיס אַ גַּעַשְׁרִי —
 דַּעַר פְּאָרָאִיס לוֹיְפַט אַ ווִילְיַעַן קְרִיכְק
 אָז קַעַרְט זִיךְר אָז אַוִיפּּסְנִי.

ווער בין איך, וואו? און וויפיל אין —
אויף זיגעראַהינערפֿערעט?
איך צוּפֿ-נָאָך מײַנְיעַ לאָגָע פִּס
אין אייביקָן פָּאָרוּעַט.

איך טרייב דעם אַנְשֶׁטָּעֵל מיט אַ האָק,
די גאֹווה — מיט אַ שִׁיט
פָּוֹן לְיִד וּאָס טְרָאָגֶט אַ שְׂוֹאָרֶצֶן פְּרָאָק
בֵּין אַך אַצְּינְדָּעָרט וּוּוִיט.

8

אַ טָּעָג, אֲה גִּיט מִיר טָעָג אַ סְּדָר,
בָּאַרְינְגָּלֶט מִיךְ מִיט יָאָר;
כְּיוּעַל נָאָך שְׁרַיְבָּן אוֹיף דָּעָר שְׁפָרָאָך
פָּוֹן פָּרָאָסְטָקִיָּת אָוֹן פָּוֹן וּוּאָר!

נָאָר גִּיט מִיר טָעָג, אֲה גִּיט מִיר טָעָג —
מיַין טָאג, מיַין טָאג אַיִן קְנָאָפֶן.
נִיט לְאָוֹת מִיךְ פָּאָלָן אוֹיף דָּעָם וּוּעָג
צּוֹם לְעַצְּטוֹן זִיגּ-עַטְּאָפֶן.

9

כָּאַטְּשׁ קְרָאָנָק בֵּין איך, עַס פָּאָסְטָ מִיר נִיט
די העַלְדִּישְׁקִיָּת צּוֹם רִימָה.
דָּאָך גַּיִי איך, שְׁפָאָן אַיך אַינְדָּעָרֶמֶיט
איַן קָאָמֶף מִיט עַרְד אָוֹן הִימָּה.

עַס בְּרָעָכָן זִיךְ דִּי צִיּוֹן — פָּוֹן האָס,
עַס לְאָכְטָ דָּאָס הָאָרֶץ פָּוֹן גַּלְּיק;
אַיך בֵּין דָּעָר זְנוּגָּעָר פָּוֹן דָּעָר גַּאֲס
פָּוֹן סְמָלְעָן אָוֹן פָּוֹן שְׁטְרִיךְ.

אַיך קְלָאָפֶן אַיִן פּוּקָה, אַיך גַּיִי אַיִן טָאָקָט
אַיך שְׁרוֹיִף דִּי פִּיס צּוֹם בְּרוֹין.
עַס טָאָגָצָן שְׁטָעָרָן אוֹיף מיַין דָּאָך
אוֹן קְלִיכָּות טָאָגָן אַיך אוּוּס.

מיט זיגערליךער אנגעגערייט —
מיט טענץ און סאך און פאָק
איך טרייבּ דַי מורה מיט אַ שאָיט,
דעם אומעט — מיט אַ האָק !

ווײַ הײַס עס אַיז מײַין לִיד מיט שְׁרוֹוִיט,
מיט פְּלִינְטָע אַז מיט בְּלִיּוֹ!
איך בֵּין דָעַר פּוֹקָעֶר פֿוֹן דָעַר גְּוִיטָה,
דָעַר זְגָעֶר פֿוֹן דָעַר פְּרִי.

אַז אַיז מײַין פּוֹיק אַיִּיף שְׁטִיק צְעַפְּלִיקְט
פֿוֹן רֻחַּ צָוָם קְלָאַסְגּוּוּעַת,
ווײַ בָּאָלָד דָעַר דּוּבְּעָר אַיז בָּאוּגִיט —
דָאַן האָב אַיך אַ קְלָאַרְנָעַט.

דָאַן שְׁפִּיל אַיך דַי אַז צָאָרֶת אַז שְׁטִיכְ
אַיִּיף פְּיִידְל אַז אַיִּיף הָאָרָף :
אַיך שְׁפִּיל ווײַ יְעַדְעַר דִּכְטָעַר שְׁפִּילְטָה,
אַיך שְׁפִּיל וײַ מָעַן בְּדָאָרָף...

קרוינשטיאט פֿוֹן מַיִין לְעָבָן !

א

ןָאָרָאָעוּ דַו ! קְרוּינְשְׁטָאָט פֿוֹן מַיִין לְעָבָן,
ןָאָרָאָעוּ דַו ! מַיִין פְּלָאָמְנְדִיקָעֶר דָאָרָן !
הָאָסְטָמִיךְ פְּאָרְקְנִיפְּטָזְוּ זַיְקְ מִיט טְוִיזְנְטָעַר גְּעוּעַבָּן
פֿוֹן יְוָנְגָעָ אַז פֿוֹן בְּלִיעְנְדִיקָעֶר יָאָרָן.

ןָאָרָאָעוּ דַו, מַיִין טְרוּיְעַרְדִּיקָעֶר מִיסְטָ
מִיט פִּינְגָעָם הָאָנְעָנְקָרִי בְּאָפְעַפְעַרְט
דַו הָאָסְטָמִיךְ גְּעוּוִיגְן מִיךְ פֿוֹן דִּיְנָעָ בְּרִיסְטָ
גְּעוּוִיגְן מִיךְ פֿוֹן דִּיְנָעָ בְּאָדִיקְבָּעַכְרָם.

נאראיעו דה, מײַן שִׁיבֵּץ צו דער וועלט,
פארבעלמעט מיט אָהייך פון בענטשליכט.
אויף שְׂפִיץ פון באָרג אָזוי ווֹיַיט אָזֶן פרעמאָד
אין האָלְבָּן וואָר באָווֹיַות אַמענטש זיך.

נאראיעו דה, מײַן פֿאָרְפֿאָלְגִּיגְעָנָע בֵּין,
אייביך אין מײַן אוּיְעָר עַס בְּלִיְבָּט דִּין זְשֻׁמָּעָן,
אַגְּלָדָן אַיז דִּין וּעוֹג וּאַס פֿירְט קִין ווַיַּן,
פֿוֹרְפּוֹר אַיז דָּס וּוַיְדָקְרוֹיט בֵּין דִּין ברונעם.

ב

אַין דָּעַם רְוִישׁ פָּוֹן שְׁלָאָכְטָן
הַיִּשְׁעָן וּעְלָכָע בְּרָעָנָע
טְרִיפְטָן צוּ מִיר דָּעַר טְרָאָפָּן
פָּוֹן דִּין בְּרוֹנָעָם עֲמָר.

צִיט צוּ מִיר אַ אִינְגָּל
אוּיס דַּי לִיְכְּטָע הַעֲנְטָלְעָךְ,
אוֹיף זִין אוּיְעָר — סְרִינְגָּל
אַיז מִיר קְוִים בְּאַקְעְנְטָלְעָךְ.

פִּיל אַיך דִּינָע רִיחּוֹת
פָּוֹן מַאְרָעָל אָזֶן האָפָּן,
כִּילְיג מִיר דִּינָע אָוֹנוֹטָס :
פּוּכִיקְשָׁנָס צּוּקָּאָפָּנָס.

אוּי, סְאַיז גְּרִינְג צוּ שְׁלָאָפָּן,
אוּי, דָּעַר קָאָפָּט טָוט ווַיַּן,
עַס גּוֹגָעָן דַּי וּוַיִּסְעָע
געַנוּעַלְעָךְ אַיז זַיִן.

ג

שְׁוִים אַ פּוֹלְעָר לְאָגָּן,
כְּשֻׁוּם אַיְחָד שְׁלִיְים פָּוֹן שְׁוַיְמָעָן,
כִּיוֹאַנְדָּעָר אָזֶן אַיך וּוְאָגָּל
מִיט מַיַּן זַעַקְלָטְרוּיְמָעָן...

כ'בויג מיך איזן, פארבויג מיך
צומ וואסערל בים צוינטער,
איך וואקס אין אייגן אויג-ליך
צומ הימלד אַרונטער.

ז

אווי, שפיגל-כתב פון ליבע,
פאלאישס אלטע מיסטיק
אין אלטע חרוב-שטיבער
זוד איך אום אומיסטיק.

איך זוד אין זומפּן בלעאָ
א שטערן, א נר תמיד
בי מײַן אַוונטס טויער
קְלִינְגֶּעָן קְלִיאָמְקָעָס, קְלִזְמִיקָס.

דעָר וועג פון מיר צו מיר, ווערט
אייסגעפּלאָנְצָט מיט פֿיעַר
אויף די שטראָן קְרִיעָס —
רייט הער אַצִּיךְ מאָערָס!

מיט שׂווערדן, מיט לְאַמְפָאָסָן,
מיט זעלגערישע טרעלאָדער,
פון אלע הערדן בלאָסָע —
דעָר בלענדנדייקסטער הערד ער.

ח

לייט דאס ווילד אין זואָד אַריין
מיט פֿאַרְהָאָפְּטָעָא אוֹיגָן,
מיט פֿיַיְל אוֹיף די שאָרְפָּעָ צִין
א יְעָגָעָר קוּמָט גַּעֲפְּלוּגָן.

יעָגָעָר, יעָגָעָר, יעָגָעָרִי,
יעָדָעָר רָגָע אַיזָּנָדָאי,
און דָּעָר ווֹאָלָד האָט לֵיב דָאס ווֹילָד,
יעָגָעָרְהָאָרָן, יעָגָעָרְקִינְד.

און די פעדער בי דעם יעגער
ציטערט אין דעם גאלדנען בלוי.
און ס/הערצל בימי געיאגטן
ציטערט אקוראט איזו.

זאגט דער ווילדר
וואלד, צום ווילד :
— חייה רעה,
ביסט מיין קינד.

מאכט דער יעגער :
— איך דען ניט ?
און זיין הארון
טוט א שנייט.

ענטפערט אפ א קוק :
— דו אויך,
ביידע קינדער
פון מיין בויך.

ביידע פריי און ביידע יונגן,
יאג געיאגער מיט דיין הונטן,
יאג מיט הארון און מיט הונט
און דער פיעטער דעםער-שטונד.

מייאגט דיך יעגער —
יאגט דיך אויך,
ביידע קינדער
פון מיין בויך.

1
אליך קוק מיך אומ, א גאס האט אפנערענט,
א שטאט —
מיין כתובה, און מיין קינדהייט
און דאס באד.

אַפְגָעָבָרָעַנְט אֹן שְׁטִיל
אָן ווִינְט אַינְגָאנְצָן,
זִיבָן פָּאֶרְלָעָך — טוֹיט
אַיְנְמִיטָן טָאנְצָן.

מִיט פֵּיס נָאָך אַוְיְגָעָהְיוּבָן,
גְּרִיטָט צָוָם נָאָש,
גַּעֲבָלִיבָן סִילּוּעָטָן
גְּרָאָעָר אָש.

לְאָדָן אַוְיְף דִּי פָעָנְצְּטָעָר,
פָעָנְעָר אַוְיְפָן דָּאָך,
גַּעֲבָלִיבָן אַיְן אַ גְּדוּעָר —
זַעַלְנָעָר אַוְיְף דָּעָר וּוָאָך.

הָעַנְט מִיט קַוְפָּעָרְגָּרְיְצָעָרָט,
פִּינְגָּעָר בֵּי דָעָר לִיטָּ...
אַלְץ אַזְוִי פַּאֲרָגְגִּיוּעוּרָט
אוֹן אַבָּעָר אַלְץ אַ כְּלִיפָּ.

פַּאֲרָבָרָעַנְטָעָר בְּלִיפָּ אַוְיְף קוּלוֹן
שְׁוּעוּבָט אֹן צִיטָעָט אָוָם,
סְעָט קִינְגָּעָר גַּאֲרְנִישָׂט פּוּעָלָן,
די גָּאנְצָע וּוְעָלָט אַיְן שְׁטוּמָ.

אוֹן אַיך דָעָר שְׁטוּמְקִיטִיְט-מִיסְטָעָר
אַלְיאַין אַ הְוִיְּפָן אָש,
בֵּין לְאָג שְׁוִין אַ פַּאֲרָרִיוּטָעָר,
נִישְׁטָדְאָאִיקָעָר אַפְאָש.

פַּאֲרָבָרָעַנְטָע קַאֲרִידָאָרָן
צִיְּלָן מִינְעָ טְרִיטָט,
סְאַיְז גַּאֲרְנִישָׂט-נִיט גּוּוֹאָרָן
אוֹן אַיך בֵּין אַינְדָעָרְמִיט.

אָזָא קַאשְׁמָאָר ; זְשָׁאנְדָּאָרֶן
אִין דָּרוּת אָוֹן וּוַיִּס אָוֹן בָּלָן.
אָוֹן אָוּמְעָטוּם קַאשְׁמָאָרֶן —
נִישְׁטָא, נִישְׁטָא קִין רֹו !

אַ וּעַק מֵיד אוּתַה, אַ וּעַק עַר —
אַ הַעַק עַר, הַאֲק מֵיר אוּס !
עַס קַלְיְנָגָעָן שְׂיוֹן זַי גַּעֲקָעָר
אַיְן פִּירְזָהְיוֹן פָּוֹן מֵיְן הַוִּין.

אַיְך צִיטָעָר אַיְן דָּעָר טָוָנְקָה,
מֵיְן צִיטָעָר טָוָנְקָלָט פִּיְין.
אַה, פָּנְקָה, פָּנְקָה, אַיְנָה —
אַיְן גְּרוּטָן טָאָג אַרְיָין

שְׁטוּב

שְׁטוּב אָוֹן שְׁטוּב
וּוֹאָס אַיְך הַאָב גַּעֲמָאָכְט פָּוֹן אַלְעָס
אַיְזָא אַוִּיגְגָּעָגָעָן מִיטָּן וּוַיִּנְטָה,
אַיְזָא אַרְאָפְגָּעָקְוָמָעָן מִיטָּן דָּעָר מַאֲרָגְנָשְׁטִילְקִיִּיט
אוֹן אַיְזָא מִיר אַיְזָא אַוִּיג אַרְיָין
וּוֹעֵן אַיְך הַאָב דִּי בְּרֻעָמָעָן אַוִּיגְגָּהְוִוָּן,
די זָוּן צַו בָּאָגָעָגָעָן

אַיְצָט אַיְזָא מִיר מֵיְן אַוִּיג נָאָס
מֵיְן אַוִּיג נָאָס, —
פָּוֹן דָּעַם אַש אָוֹן שְׁטוּב
וּוֹאָס אַיְך הַאָב פָּאָרוּיעַט
אַיְנָם וּוַיִּנְטָה .

וועדר נאראייעו

כ'האָב דִּיר שְׂטָאַט נְאָרָאיְיעַו
געשטעלט אַ מאָנוּמָעַנְט —
מיַט דֻּעַם לְעַצְמָן פֵּיְעַר
וּזְאַס אַין מִיר דָעַרְבָּעַנְט !

ניַט פֹּון שְׁטָאַל אָוֹן בְּרָאַנוּאַ,
דָּאַס פָּאַרְמָאָג אַיךְ נִיט,
נָאָר פֹּון צְוִוִּיט פֹּון וּוַיְנְשֶׁל,
גַּעֲקְלִיבָּן בַּיִּדְיַן טְרִיט.

כ'האָב מִין הָאָרֶץ צְעַבְּרָאַצְּנוּ
אַרְוִיסְגַּעַשְ׀יִילְט דִּי קָעַר —
איַז גַּאֲר דָּאַרְט גַּעֲלָעָגָן
אַ לְאַכְּבַּנְדִּיקָּע טְרָעָר.

איַז דִּי טְרָעָר גַּעֲוֹעַזְוֹן,
לְעַכְטִיק אָוֹן גַּעַבְּרָעַנְט,
הָאָב אַיךְ דִּיר נְאָרָאיְיעַו
גַּעֲקְרָוִינְט דִּיַּן מְאָנוּמָעַנְט.

כ'האָב מִין בְּלֹטַן אַין בְּלֹאַטַּע
צַו דִּיר אַרְיִינְגְּעַלְאָזְט,
איַז דִּיַּן גְּרוּעַזְוֹן אַנְדְּשָׁאָפְט
גַּעֲוָאָרְן רְוִיט אָוֹן רָאוֹן.

כ'האָב מִיט אַלְטַע פְּעַרְל
אַרְוִמְגַעְוּזִימְט דִּיַּן זְוִים
אוַיְסְגַּעַמְקַט דִּיַּן וּאַרְהַיִּט
אָוֹן אוַיְסְגַּעַקְוּשַׁט דִּיַּן טְרוּוִים.

זְאַלְסְטָן מִיךְ נְאָרָאיְיעַו
גַּעַדְעַנְקָעַן כָּאֲטַש בִּידָּאַי
אַדְעַר אַין דִּיַּן שְׁבּוּוֹת,
אַדְעַר — עַרְשָׁטָן מַאי.

צער און צאָרֶן

כ'האָב צער און צאָרֶן און צרות,
כ'האָב ווַיִּתְקֹנוּ אָנוּ אֲשֵׁר :
כ'האָב אֶבְעָר אָוִיךְ, ווְאָס ווְאָר אַיִן
טוֹיְונְטָעָר לְדִידָעָר אִין מִיר.

אָנוּ גִיט אֲבָפָאָל מִיר ס'לְעָבָן
אָנוּ גִיט מִיךְ דָעֵר אַנְגָסְט אֲבָשְׁלָאָג
הָעָר אַיךְ אֲגָס זִיד דָאָן גַעַבָּן —
פּוֹן פֿערְלָ אַוִיכְ גַּאֲלְדָעָנָעָר ווְאָג ...

אָנוּ הָאָט מִיךְ דָאָם לְעָבָן דָעָרְשְׂלָאָגָן
אָנוּ סְדָרְעָגָנָט פּוֹן מוֹיָס מִיר מִיט צִיָּן, —
מִיט גַּאֲלְדָעָנָעָם קָאמָם ווּעָל אַיךְ צְוֹאָגָן
די צָעֵפְ פּוֹנָם טְוִיטָה, אָנוּ פְּאָרְגִּינִין ...
* * *

בְּעַנְקָעָנוּ אָנוּ בְּעַנְקָעָנוּ אָנוּ טְרָעָרָנוּ
זִינְט אַיךְ גַעַדְעָנָק,
אַיךְ ווּעָל שְׁוִין קִינְמָאָל נִיט אוּפְהָעָרָנוּ
בְּעַנְקָעָנוּ מִין גַעַבָּעָנָק.

אַיךְ ווּעָל אַנְבְּעַנְקָעָנוּ אֲטָאָל מִיט פֿערְלָ
אוּסְבְּעַנְקָעָנוּ אֲבָרָג מִיט ווֹיִי,
סְיוּעָט די אַיְבִּיקִיִּיט מוֹזָן דָעָרְהָעָרָנוּ
סְיַשְׁוּוִיגָן פּוֹן מִין גַעַשְׁרִי.

כִּיוּעַל אַיְסְזּוּיגָן פּוֹן הִימְלָס לִימְן
אַלְעָ זִינְעָ שְׁטָעוּרְן-קְעָרוּן
אָנוּ אַיךְ ווּעָל אֲבָעַנְשָׁאָפְט הִימְן —
גַּאֲרָ אִימְגָאנְצָן ווּוֹרָן.

פְּלִיָּגֶל אָוֹן אַנְקָעָר

עס בריט מיך אַ ווַיִּתְחַיק אַ ווַיְלַדֵּר —
איך לֵיג אַין דָּעַר ווּעַלְתָּ אַ קְרָאַנְקָעָר,
פָּאַרְקָרִיךְ אַיךְ דָּעַם שְׁמַעַרְץ אַוִּיפְּ מִין שִׂידְדָּל —
אַין צִיכְּבָּן פָּוּן אַדְלָעָר אָוֹן אַנְקָעָר.

אוֹיפְּ הָאָרָצָן דִּי פְּלִיָּגֶל צְעַשְׁפְּרִיטְיאָעָן,
אוֹיפְּ פָּוּס דִּי גַּעֲזָוְלָדָן פָּוּן אַיְזָן
צְוִישָׁן דִּי טִיפְּן אָוֹן ווַיִּטְן
עַס צִיכְּבָּנְטָן מִין שָׁאָטָן דִּי קְרִיזָן.

די הוַיְכָיִיט — דָּעַר שְׁפִּיצָה הַמְּאַלְאָעָן
די טִיפְּקִיִּיט — דָּעַר אַפְּגָרוֹנוֹטָן פָּוּן יְמָעָן,
די הָאָגָּנְטָן אַין אַין אַיְבִּיקָעָן שְׁנִיעָן,
דָּעַר פָּוּס אַיְזָן אַיְבִּיקָעָן פְּלָאָמָעָן.

צְוִישָׁן דִּי שְׁטָעָרָן אָוֹן שְׁלִימְיָעָן
צְוִישָׁן דִּי שְׁפִּיצָן אָוֹן נִידָּעָר —
עַס קְלִינְגָּעָן דִּי בְּלָאָגְנוֹנְדָּעָן רְיִמְעָן
פָּוּן מִינְעָן דָּעַרְצִיטְעָרְטָעָן לִידָּעָר.

מִין הָאָרָץ אַיְזָן מִיט אַדְלָעָרָס בָּאוֹאָקָסָן,
מִין זַוְּיָּךְ אַיְזָן בָּאוֹאָקָסָן מִיט בְּלִיעָן,
עַס גִּיסְן זַיְדָן ווַיִּנְטָן אָוֹן שְׁלִאָקָסָן
די אַדְלָעָרָס, די הָעַרְצָעָרָס יְיִי שְׁרִיעָן.

עַס רִיסְטָן זַיְדָן צָוָם שְׁלָאָפָן מִין אַנְקָעָר
אַיְזָן טִיפְּן, אַיְזָן אַיְבִּיקָן ווַיִּגְּלָן,
אַיךְ הָעָנָג אַיְזָן דָּעַר לְוַפְּטָן אַ קְרָאַנְקָעָר
צְוִישָׁן אָן אַנְקָעָר אָוֹן פְּלִיָּגֶל ...

מזרח-מערב

אין מורה ברענט דער הימלך,
אין מערב אין ער קאלאט.
עס ביט דיערד איר וועכטער
און טראגט אין פויסט איר קוואָל.

דער קוואָל וואָס אײַנץיך-פֿלאָמיַק
פֿאָרְשְׁלִינְגָט די צִיְּת אָן — זִיךְ.
מענטש אָן וועלט צוֹזָאמָעָן
בלְּכוֹטְן-אוֹיף אין לִיכְטָט.

אין גוֹטֵן מוֹט פֿוֹן שִׂיטְעָרָס
דער מורה ברענט אָן לְאָכְטָה.
וֹי סְוּוּט שָׁוִין קִינְמָאָל וּוַיְיטָעָר
ניְטָטָוִין אָנוֹן די נְאָכְטָה.

אין מורה ברענט דער הימלך,
דער מערב שלְאָפְט אָן גְּרוּיִין
עס ביט דיערד איר וועכטער
אין בלְּכוֹט-פֿאָרָאָד פֿוֹן טוֹיטָה.

נאָר מִיר, די קְלִינְגָעָן קִינְדָּעָר,
מענטשן פֿוֹן דָּעָר וּוְלָט —
מִיר שְׁפִילְן זִיךְ מִיט שְׁפִינְדְּשָׁעָן,
וְאָס ברענען אין די הענט.

מִיר קָעְמָפָן אָן מִיר קְלָעָרֶן,
מִיר בְּלָאָזָן זִיְפְּנְבָּשָׁעָן,
און גִּיסְן נִיעַן טְרָעָרֶן
אין אַלְטָן עֲרָד-גַּעֲפָעָס.

העלדנביילד

פֿונַךְ פָּאַטְרָאַנְגָּעַן מַעֲשָׁעַנְגַּע
וֹוי פִּינְגְּעַר פֿוֹן דָּעֵר הָאנְטָן,
אַיִן דָּעֵר צָוקְוָנֶפְּטָס קַעַשְׁעַנְגַּע
לִיגְ אַיךְ מִיר קוֹרָאַנְטָן.

רָעָרוֹן צְוַיִּי פֿוֹן טְרָאַנְשָׁ-מְאַרְטָאָר
צַו דָּעַם זִיגְ מִיר פִּירָן,
עַס וּוּעַט סְפָאַטְעָרְלָאַנְדָּ דָּעַרְפָּאָר
מִיר לְאֹזְן מַעַדְאַלְרִין ...

סְהָאָרֶץ — אַ בָּאָמְבָּעַ אַנְגְּעַפְּלִיט
מִיטַּנְטָרְ-עַקְסְּפָּלְאַזְיוּוּעַ,
אַיךְ שְׂטִיְּ פָּאָר אַיךְ אַ הָעַלְדָּנְבִּילְד
בָּאַקְוּקְטָ מִיר דָּוָרָךְ שְׁפָאַקְטִוּן !

אַיךְ שָׁאָר מִיר וֹוי אַ וּאַרְמַ-טָּאָנָק
צַו רָעְכְּטָס אָוֹן לְיִנְקָס פֿוֹן שָׁאנְדָע
אַיךְ בֵּין אַיצְטָ אַיִּיף דָּעַם מִיטְפָּלָאָנָק —
פֿוֹן הָעַלְדִּישְׁעָרָ פָּאַלְאָנְגָּע.

סְאַיז גּוֹט אָז טּוֹיַּת הָאָט אַפְּגַּעַקְלִיט
דָּעַם בְּרִי פֿוֹן מִין בְּרָאוֹוָאָרָע,
אַיךְ בְּרָעְנָג אַיךְ פֿוֹן דָּעֵר זְוֻמְּרָ-גְּרִיאָ
אָן אַיְנְגַּעַשְׁטִילְטָעָ בְּשָׂוְרָה ...

דָּאָס וּוּאָרָט, דִּי שְׁוּעָרָה, דָּעֵר מַעַדְאַלְיָאָן,
דָּעֵר אַיְזְנִיקְרִיאִין, דָּאָס בְּעַנְדָּל, —
מַאֲרוֹוִיקְלִיט אָזְן אַ גְּרוֹיְעָר פָּאָן —
דִּי שְׁטָעָלָן אַיךְ צָוָם וּוּעַנְטָל.

זי שטען איך אין אויג די שפין,
דען ראסט פון די געוערגן
— זיי שווערן או נקמה איז זיס —
זי דריין הענט צו שטערנס.

זי ווילן זיך דערמאגען וואס...
די ליאדר, די יולאנן :
נאך איבער אַלע שווייגט דאס גראז
און ווילדע שטראמען יאנן ...

דענוק מאָל צום אומבאָקאנטן סַאלְדָאָט

איך בין דער מאָן וואָס האָט די ערֶד
פֿאָרטֿיִידֿיקֿט פון דעם שונָא
אייצט רײַיט איך אויף אַ ברָאנָן פֿערֶד —
מייט זיבּן נאָך אוֹוְבּעַ ...

מיר רײַיטִן אַכְטַן, דורך טִיפֿער נַאֲכַטַּן,
דורך ווַיִּתְקִיְּטַן אָוּן דורך פֿינְצְטָרָה,
עס האָט דער טוּיט שׂוֵין אַפְּגַּעַלְאַכְטַן
מייט באָקְצִין מיט צַעְגְּרִינְצְּעַ.

מיר רײַיטִן אַכְטַן, עַס קְלִינְגְּעַן "הַאֲפַ"
די שְׁפָאָרָן אָוּן מעַדְאָגָן,
אוּן אוּףַ גַּעַהַרְנְגָאָזָן קָאָפַ
גַּעַלְעַכְטָעָרָ-שְׁטָעָרָן פְּאָלוּן ...

איך בין דער מאָן וואָס האָט די ערֶד
פֿאָרטֿיִידֿיקֿט פּוֹנָם שונָא
אייצט רײַיט איך אויף אַ ברָאנָן פֿערֶד
אין די הוַיכָּע روַיְמָעַן.

אייצט בין איך אויסגעשטאט מיט לוייב
און אושגעהאקט פון מירמל.
און רײַטנדייך איך הער פון שטוויב
א לאָכנדיקו געמירמל ...

טראָפּנס

אלן אָות, אלן אָות אָנד אלן אָות —
פֿון לוֹיטְעֵר טְראָפּנס אִין מִין כּוֹס !
פֿון לוֹיטְעֵר טְראָפּנס אִין דָּעֵר יִם
לוֹיטְעֵר פֿונְקָעָן אִין דָּעֵר פֿלָאָם
לוֹיטְעֵר אִיְבִּיךְ דָּעֵר מַאֲמָעָנֶת —
וּזְאָס איך האָב אַטְּדָא פֿאַרוּעוּנְדָט.

נאכט-בליעץ

אלְזוֹ כְּיוֹלֵיל אָז דִּי נָאכָט
זָאָל לִיכְטִיק זִין —
בָּאָגִיס איך מִיט נָאָפָט
מִין שְׁפֻעַנְדָּעַלְעָ פִּין.

צִי איך ס'רָאָבְּעָרֶך
מייט רְוִיטְן קְעָפֵל —
אַרוֹיס פֿון נָאָרְצִיעּוּוּר
שְׁוּוּעַבְּעַלְעַפְּעָקֶה.

אַיְן עַלְבּוֹיגֶ פֿון קְנִין
עַס גִּיט אַזְאָ שִׁין —
אַ פֿוֹנְקָעָן גִּיט אַ פְּלִין
צָוָם שְׁפֻעַנְדָּעַלְעָ פִּין ...

פראפעסיאנעל

כיזעל מאכן מײַן פידל זאל קריtsן,
בין מיד פון פינעם געגעלעט !
כיזעל מאכן די ערָד זאל בליצן
צום הימל, מיט אַם אַין געוועט.

עס וועט מעָר קיַין גָּלְדָּעָנָע **לאווע**
ניט בעזולען פון לִיד בֵּי מִיר,
און פֿעדַעַרְן בּוֹנְטַעַן פֿוֹן פֿאוּעַס
ניט פֿאָכָן די פֿלְאָמָעָן אַין מִיר.

טויט-מיד פון סָאמָעַט אָוָן זִידָנָס —
שווין בעסער דער האַרְיגַעַר **סִיאָרָסָק** !
כיזעל פֿעַנְטַעַן מִין מַוְיל אַין קִיטְין,
עס צָאָמָעָן מִיט שְׂטִינְעָרָן נַיְ אַרְקָטָם.

די ווערטער : אויג-פֿינְטְּלְדִּיק, שְׁטוּמָע
הינען-אָזֶן, אויף גַּעֲשֵׁרְדִּי פֿוֹן מִין פֿעוֹן,
פֿאַרְדַּעַתְּטָעַן די וּוֹאנְדָן מִיט בְּלוּמָעַן,
די ווֹעָס אַין טִיפּוֹס פֿאַרְבְּרָעַנט.

אין קלענסטען מִינְגָּר מִינְעַטְּנָעַן,
נָאָר אוִיגָּן וּוֹאָס סְטָאַרְטְּשָׁעַן אַרוֹיָס —
פֿוֹן אַנְשְׁטְּרָעָנָג : אַין דְּרִיבְּנָעַן, שְׁפַעְטָנָעַן
פֿערְזָן, צָו מאָכָן זִיךְ גְּרוּיסָט.

פֿירְוֹואָר, אַין מִיר הִירְזְשָׁעַן **לִידָעָר**
וּוִי רָאַסְיָקָע פֿעַרְד אוִיף יָאַרְדָּה,
עס טְרַעַט אָוָן עָס וּוֹאַרְפָּט מִיךְ אַנְדִּיעָר
אַטְ-דָּאָס וּוֹאָס אַיךְ זִינְג אַיךְ דָּא נִיט.

פושקין

איך הער די פוקון בי דיין דענקמאָל קִיניגען :
די פאנען פלאטערן אויף דיין לדערבָּאָרגָּ.
אויך אַך קער מיר אָן מיט דיין, פושקין ווילדער,
אט-פונקט ווי אַלע מזוקאנטן אויפֿן מאָרכָּ.

פושקין העלער, זוניקער ! כ'קְלָעֶר דיין נאמען אָן,
עס ציטערט אין געהיר : זההיטמאָן, בִּירָאן, היינָעַ,
דו ביסט געכומען אין מיין לְעֵבָּן שפֿעַט שוֹן,
דאָך גְּלִיכָּך ויך אויסגעשטעלט אין רִי פֿוֹן גַּעֲטָעַר מִינָּעַ.

אָזְוֵי ווי בראנדבָּאָזְוֵן לְוִיפֿן-אָוִית אַוִּית קִינָּה,
וואָס צָאָלֶת מִיט גָּאַף אַוִּיפֿן בלְעַזְדִּיקָּן וַיְדָן,
אָזְוֵי שְׂטִיבִּי אַיך אַין לְעֵבָּן, בראנדוואָונְדִּיק אָן גָּרִין
פארשפריצְט פֿוֹן דִּינָּעַן וַיְדַנְדִּיקָּעַ לְדִיעָּר.

ס'אייז רִיְיך די פרוכט פֿוֹן וּוְאָרט דִּינָּס, פֿוֹשְׁקִין,
און שְׂטִיבִּיפֿ-גַּעֲפָקֶט אַיז צַעֲדָרְהַאֲלַצְדִּיָּעָר,
עס שְׁמַעְקֶט דָּאס קַעַסְטָל זַעֲלָבָּסְט, נָאָר אוַיסְצּוּקָּשָׁן,
עס שְׁמַעְקֶט דיין זַוְּמַעְרִיפֿרִיךְ מִיט אָסִיעָנָס טְרוּוּרָה.

אַיך פְּרִיּוֹ אַבִּישָׁלְדִּיךְ, צְוּוֵי טְרָאָפָּן אוּפֿן דְּלָאָן —
וּוי שְׁאָרָף די בִּיטְעָרְקִיטִּים, וּוי מַאֲדָל-גָּלָאָט אָן גּוּמִיךְ !
עס לְאָכֶט פֿוֹן רְוִיטָעָר בְּלוֹם אָרוֹיסְטִּים דיין שְׁוֹאָרְצָעָרְזָעָר מָאָן
און ווי אַשְׁטוּרְעָמְטִיכְיךְ עַס רִיסְטָט דָעַם בְּרָעָג — דיין מְזוּזָה.

כְּשְׁרִיבִּיב מֵיְין לְדִיד צָוְדִּיר אַין בִּבְּלַאְטָעָק פֿוֹן שְׁטָאָט דָא
וּאוּ דָה אַין פְּרֻעְמָדָן קְלִיְיךְ, מִיטְ רָוּקָן שְׁטִיסְט צָוְצִיטָן,
עס זָוְן בְּרִידָעָר דִּיךְ ! צִיגְּנִינָּעָר בְּלוֹט וּוי דִּינָּס גְּרָאָד
אָוּמְרוֹאֵיךְ אַין אַ וּעְלָט וּואָס זִינְגָּט מִיט קִיטָּן.

און פּוֹנְקֶט ווי דָו, זַוְיִי שְׁלַאָגָן אוּיךְ דּוּלָעָן
מִיט כּוֹחוֹת פִּינְצְטָעָרָעָ, אַקְעָגָן זַיְעָר וּוִילָן,
און פּוֹנְקֶט ווי דָו זַוְיִי וּוְאָלָטָן לְעֵבָּן וּוּעָלָן
אין וּוַיְנִגְעָרְטָן פֿוֹן לְיִדְעָר גְּרִינָּעַ, וּוְיִלְדָּע ..

אָזָאָזָל

ז, ווּיְתַקִּית שְׁנִידֵּט אֲפִף דֵּי פִּס בֵּי דַעַם וּזְאָס טְרוֹיִיט אֵיר,
דֵּי הָוֵיך, דָעַרְשְׁלִינְגֶט דֵי הָעָרְגָּעָר בֵּי דַעַם שְׁטִיר.

צִיְּתָ אָזָן רְוִים אָזָן לְעָבָן — אַלְעַ שְׁוּעָר פָּאָרְדִּימְעַט —
אַיְן דַעַם שְׁלִימִיק-הִינְגְּרִישָׁן דְּרִימְלָן.

דֵי טִירְקְ-טוּבָב אָזָן גְּרִיאָן גְּרוֹי פָּאָרְטִירְקְלָט —
מָאָכָט אָזָן הָאָלָבָן שְׁלָאָפָּא אֵיר פּוֹלָן צִירְקָן.

פָּוֹן דַעַר בְּלָאָעָר שְׁוִידְעָרָה אַפְּטָעָר הַיְּיךְ
דָּאָס פָּאָלָן אָזָן אַוּוּקְגָּיָן אִיז פּוֹנְקָט גְּלִיְיךְ.

עַס רִיְּסָט בִּים לְעַמְפָּעָרָט אַוִּיפָּסְמְוִילְדָה דֵי צְעַצְעַפְּלִיג —
בֵּי דַעַם רָאנְד אָזָאָזָס בְּלָעְקִידָתְהָמָעָרָס צִיגְ...
...
...
...
...

קָאָלָעָגָן

וְאָוּ זַיְגָעָן דֵי דִיכְטָעָר פָּוֹן נַעֲכָטָן ? —
מְשָׁה לְיִיב אָזָן יַאֲסָל אָזָן זַיְשָׁא !
אַ וּוֹשָׁטָם, אַ וּוֹלָט גַּרְעָכְטָע —
דוּ טָאָרָסָט זַיְ נִישָׁט פָּאָרְוִיָּשָׁן !

מְשָׁה לְיִיב — אַ וּוֹאָרָף אָזָן אַ פָּאוּעָ
בִּידְעָן פָּוֹן גַּאֲלְדָעָנָע גַּאֲלָדָן
אָזָן שְׁטָעְנְדִיק וּיְ אֵיךְ, זַיְין חָבָר,
בָּאָהָאנְגָעָן מִיט טְרוּרִיקָע טְרָאָלָדָן.

זַיְשָׁא — מִיט טְוִיבָעָשָׂעָר גָּאוֹתָה
הָאָט מִיט דֵי פִינְגָעָר וּיְ שְׁטְרָאָלָן —
גַעֲשְׁרִיבָן אַוִיפָשְׁטוּבָב וּוֹעָגָן ... תָּאוֹתָה
אָזָן וּוֹעָגָן דֵי ... נַאֲכְטִינְגָּלָן.

און יאָסֶל — אַ טַּקְעָר פֿוֹן פִּידְלָעַן
הָאַט בְּעַרְגַּעַלְעַד פְּרִיד אַנְגַּעַשְׁאָבָן,
אַין גְּרִינְעַי, אַרְאָנוֹשְׁעָנָע פִּידְלָעָס
הָאַט עַר זֵין הָאָרֶץ אָמְגַעְתְּרָאָגָן

* * *

עַל שְׂטָאָרְבָּן דִּי בְּעַטְטָע דִּיכְטָעָר
פְּאַרְדְּאָשָׁן אַיְוֹ פִּידְלָ אַון הָאָרֶת,
אַון אַיךְ פֿוֹן לִיד דַּעַר שָׁאָרְפְּרִיכְטָעָר —
מוֹזְרָאָכְטָן שְׁטְרָעָנָג אַון שָׁאָרָף.

כְּמוֹזְרָאָכְטָן שָׁאָרְפְּרִיכְטָן אַלְעַז
וּוֹאָסְמָן כָּפְּנָן דָּעַם טְוִיטָט נִיט אָוּוּק —
פֿוֹן דִּי וּוֹאָסְטָרָאָגְן שְׁטוּרָאָלָן —
וּוֹי הָאַלְצָעָקָעָר תְּדוֹאָגָן הָעָק . . .

משָׁה לִיב — דו פּוֹיְגָלְפֿוֹן שְׁטוּרָעָם,
אוֹן זִישָׁא — מִין קְלָגָע טּוּבָה,
וּוֹי קָעָנָט אַיר דָּעַן שְׁוִיְּגָנוֹן אַיְן קְבָּרִים —
אָוּעָס זִינְגָט אָונְטָעָר אַיךְ דַּעַר שְׁטוּבָ ?

אוֹן דו — מִין נָגְטָאָן דַּעַר וּוּיְוָעַ.
יאָסֶל, דו קִינְדָּפֿוֹן מִין הָאָרֶץ,
וּוֹי קָעָנָסְטוֹ דָּעַן רְעוּנוֹ אַ וּוּיְסָעָר —
אוֹיפְּ בְּפַעְטָעָר פֿוֹן אַיְבָּקָן שְׁוֹאָרָץ ?

וּוֹאָזְיִנְגָּעַן דִּי דִּיכְטָעָר פֿוֹן נְעַכְּטָן ?
אַיךְ בֵּין אָזְיִי עֲפָנָט אַן זִי !
אַ וּוּלְטָא, אַ וּוּלְטָא גַּעֲרַעְכְּטָע —
פָּאָרוֹאָס טְוָסָטוֹ מִיר אָזְיִי וּוֹי ?

אַ ווֹאָרֶת פּוֹן דִּי אַרוּסְגַּעֲבָעָר*)

מיר זייןען שטאליז' וואס מיר האבן אונטערגענו מען צו פֿאַרעהַפֵּנְט
לעכּן אוון צו פֿאַרְשְׁפְּרִיטְן דְּאַסְּפָּאַ בּוֹךְ „נַאֲדִירְאָנְגָּן“.
צווישן די אלע ברענטש-טעטיקיטן וועט דאס אַן סְפָּקְ פֿאַרְנְעַמְעַן
אַ חַשּׁוּבָן אַוְיכְּזָאָן.

מיר האבן אַרְוֹם דָּעַם באָוווֹן צו אַרְנְאָנְזְּוֹרְן פֿאַרְשְׁידְעַנְעַן גַּעַבְּן
סְעַכְּזִיעַם, ווי קַוְּלְטְּרוּעַלְעַ שְׁמוּעַסְן, לַיְעַנְדְּ-אַוְונְטָן, הַילְעַפְּרַטְלְעַמְעַן
טִישְׁעַר שְׁפָאָנְיָעַ, אַוְנוֹזָעַ פֿרְעָסָעַ אַגְּ. וּ. אַגְּ.
סְ'אַיְזָאַ שְׁאַד וואס מיר קַעְנָעַן זִיךְרָאַ נִיטְדְּעַלְוִיבְּן אַרוּסְצָוִזְׂוִי
שְׁרִיבְּן מִיט וואס פֿאַר אַבְּנִיםְטְּרִוְּנוֹן דִּי אַרְבְּעַט אַיְזָן גַּעַטְאָן גַּעַוְאָרְן
אוֹן ווי אַזְוִי דִּי מַאֲסָן ווַיְיָסְן ווי אַפְּצְוִישָׁאָצְן זַיְעַרְעַ קִינְסְטְּלָעַר אוֹן
פֿרְעָר בּוֹי אַזְלְכָעַ גַּעַלְעַנְהַיְתָן.

מיר ווֹילְן פֿאַרְצִיכְעַנְעַן אוֹן ווֹעַן מיר האבן גַּעַפְּלָאַנְטְּ אַרוּסְצָוִזְׂוִי
אַ בּוֹךְ לְוִוְּטָן פֿרְאַגְּרָאַם בּוֹי אַוְנוֹזָעַ קַוְּלְטְּרוּסְעַקְּצָעַ, אוֹן אַוְיפְּן צַעַטְלָן
אוֹן גַּעַוְוָן מְשַׁחַד יַיְרָ, האַבְּן אלע גַּעַהְאָפְטָן אוֹן גַּעַוְוָאַונְטָשָׁן
הַלְּוָאַי ווֹאַלְטָט נַאֲדִיר באָווּילְיָגְטָן.

נַאֲכְרָעָם ווי מיר האַבְּן שְׁוִין גַּעַקְּלִיבְּן דִּי מַאֲטְעַרְיָאַלְן אוֹן בּוֹי דִּי
עַפְּנַטְלְכָעַלְיָן לַיְעַנְדְּ-אַוְונְטָן אַבְּעַרְנָאַטְרָם אַרְבְּעַטְוֹן, האַט זִיךְרָאַ שְׁטָאַרְקָ
אַנְגְּנָעַן אלעמענָס לַיְבְּשָׁאָפְטָן צו אַוְנוֹזָעַ דִּיכְטָעַר, דָּעַם צַאַרְטְּ-פְּלִינְדָּן
וואס כָּאָפְטָן אוֹיְף יַעֲדָן נַוְאָנָס פּוֹן ווּעַלְתָּן אוֹן מעַנְטָשׁ ווּבְרַאַצְיָעַ, דָּעַם
בּוֹנְטָאָר, דָּעַם אַוְמְפָאַגְּלִיְכְּלָעָן דְּעַוְאַלְזִיאַנְעָר אַיְזָן דָּעַר לַיְמַעְרָאַטָּוָר.
אוֹן ווֹעַן נַאֲדִיר האַט זִיךְרָאַ אַפְּיַצְיָעַל באַהְאָפְטָן מִיטְן אַרְבְּעַטְעָר
סְלָאַס, האַט עַר מִיט זַיְעַן לִידְעָר אוֹן אַנְדְּרָעַ אַרְבְּעַטְן מִיטְגַּעַהְאַלְפָן

*) טַשְׁאַרְלָס רַוְּתְּעַנְבָּרְג בְּרַעַנְטָש 140 אַ. אַ. אַ. אוֹן דִּי נַאֲדִירִישׁוֹג 81.

מייט אוז ברען, געשניטן און געהאמערט איבערד די שונאים, און געמנגערט און גענגלעט דארט וואו עס איז נוייטיך געווען.

זייןע „פֿעַן אָוּן בִּיקְסֶן“ וועלן פֿאָרְבְּלִיבָן מִיּוֹסְטְּרָוּעָרֶס אֵין דָעַ רְעוּאָלְצִיאָנְשָׁעֶר לְיְטָעָרָטוֹר. פֿוֹן גָּאָר בָּאוֹזְנְדָרָעָן וּוּוּרְטָ אִיז נְאָדִירָס וּוּוּוּנְדָרְלָעְכָּר הַוּמָאָר וּוּאָס נְאָר גַּעֲצִילְתָּע גַּנְגְּנָעָן זַיְנָעָן בָּאָשָׁאָנְקָעָן מִיט דָעַם, אָוּן וּוּאָס בַּיִּוּ אָוּנוּעָר נְאָדִירָן פֿלוּיסְטָ דָאָס בַּיִּוּ אִיבָּעָרָן בְּרָעָג.

וּוּיסְטָ מִיר, דָאָס פֿשְׁוּטָע פֿאָלָם, וּוּ אָזְוִי דָאָס אָפְּצָוָשָׁאָצָן, מִיר לְיוּעָנָעָן נְאָדִירָן מִיט אָזְוִי פֿילְ פְּרוּיד, מִיט אָזְוִי פֿילְ דָּרְוָוָאָרְטוֹנָג, מְדָעָרָ מְאַנְטָ אִינְיָנָעָר דָעַם אַנְדָרָעָן : „הַאָסְטָ גַּעֲלִיְעָנָט הַיּוֹנָט נְאָדִירָן ?“

אָוּן אָז גָּאָר לְעַצְּטָנָס — אָוּן זַיְנָעָן לְיִדְעָר גִּוְּטָ דָרְקָ אַטְּאָן פֿוֹן צָעָר אָוּן יָאָוָשָׁ, בָּאָמְעָרָקָט מַעַן דָאָס, אָוּן מְוּוּוּנְדָרָעָט זַיִּה, אָוּן מְזַוְּנִינְשָׁטָמָז זַיִּה אָז נְאָדִירָז אַל זַיִּה וּוּאָס שְׁנָעָלָעָר אָרוּסְפָּרָיָן דָעָרָפָן.

פֿוֹן אַט דָעַם גְּרוּיסְטָן מִיּוֹסְטָרָז זַיְעָנָן דָעָרְשָׁנָעָן דָרְיִיצָן (13) נִיעָז בִּיכְעָר אִין דִּי לְעַצְּטָעָצָע (10) יָאָרָ, אָוּן דִּי אַנְגְּזָעָעָן אִידְיָוָשׁ קְרִירָ טִימָעָר (אַחֲוָי פֿוֹן לִינְפָן לְאָגָעָר) הַאָבָן דִּי אַלְעָז וּוּרְקָ אִינְגָּנָאָרִירָט !

סְקָעָן זַיִּין אָז נְאָדִירָס פֿאָלְעָמִיק הַאָט זַיִּוּי גַּעֲוָעָן, מַעַן מַעַן פֿוּנְדָעָסְטוּוּנָן אִינְזָיָנָעָן הַאָבָן אָז דָאָס אִין נִיטָגְעָוָעָן קִיְּזָן פֿעָרָ רְדִי זַעַל עַבְעַר עַנְיָן, גָּאָר אָסְצִיאָלָעָר.

זַאְגָּן מִיר דָעָרְבָּעָר אָז אָזָא קַעְנָנָה אַנְדָלָגָן מַצְדָּךְ דָעַר אִידְיָוָשׁ עַמְּדָרָקִיטִיךְ אִין דָוְרָכָוִים נִיטָגְעָוָעָן פֿאָרְ דָעַר אִידְיָוָשׁ קְוּלְטָוָר, עַמְּסָקָט אָוִיסָמָז וּוּקְוּלְטָוָר סָאַבְאָט אַז שְׁ.

מִיר, דִּי אִידְיָוָשׁ לְיוּנָעָר, דִּי אִידְיָוָשׁ מַאְסָסָן, דָאָס אִידְיָוָשׁ פֿאָלָם, אָוּן וּוּמְעָנָסָנָמָעָן אִירָ, קְרִיטִישָׁעָר, רְעַדְטָ, מַעַן דָאָךְ — דָרְקָ אִיךְ — וּוּיסְטָ אָז אָזְעָלְכָעָב בִּיכְעָר זַיְעָנָן דָעָרְשָׁנָעָן, אָוּן וּוּאָס אִידְיָוָשׁ מִינָנָגָן אִין וּוּגָעָן זַיִּ !

וּוְאַלְטָ אָזְעָלְכָעָם מַעְגָּלָעָק גַּעֲוָעָן אִין דָעַר אַמְּרִיקָאָנָר פֿרְעָסָע ? וּוּעָן עַמְּדָעָן דָעָרְשָׁיָנָעָן, לְאָמִיר וְאָגָן, אָדְרִיצָן (13) בִּיכְעָר פֿוֹן אַלְדָאָס הַאָסְטָלִי, מַיְוִיל גָּאָלָה, דָאָס פֿאָסָסָם, אַדְעָרְהַעְיוֹוָאָדָר בְּרוּן, אָוּן דִּי קְרִירָ טִימָעָר וְאַלְןָ דָאָס פֿאָרְשָׁוּיָגָן ?

אָזָא בַּאֲצִיאוֹנָג זַעַט אָוִס וְוִי לִיטָעָרָאָרִישׁוּ „וְוַעַנְדַעְתָא“ אָוָן נִיט
וְוּ קְיוּן בָּאַלְעָרָנְדָע אַמְפָאָרְיוֹאַיְשׁוּ קְרוּטְיוֹק.

אַיר מַעַנְט אַטְרָאָכְטָט מָאָן וּוּעָגָן דָעַם, חַשּׁוּבָע פְּרִוְינְטָט קְרוּטְיוֹקָר!

אוֹן צָו דֵיר, מִשָּׁה נַאֲדִיר, וְאָגָן מִיר דָאָ-אָ: מִיר, דָאָס פָּאָלָק,
די מַאֲסָן, זַיְנְגָן מִיט דֵיר, מִיר פָּאָרְזִיכְעָרָן דֵיר אָז מִיר שָׁאָצָן דֵיר אָפָּ,
אוֹן מִיר וּוּינְטְשָׁן דֵיר גַּעַזְוָנָט אָוָן כּוֹחַ אַנְצְוָנוֹיִן מִיט דִּיוֹן אַרְבָּעָט אָוָן
צָו שְׁטִינוֹן אַוִּיפָּה דָעַר וּוְאָךְ אַיְן דָעַם אַיְצְטִיקָן מַאֲמָעָט וּוּעָן בָּאַלְשָׁעָר
וּוַיְסְטִישָׁע וּוְאַכְזָמְקִיָּת אַיְן נַוְיִיךְ, מַעַר וְוִי תָמִיד.

אַפְּרִים רַיְטָעָר,
פָּאָרְזִיכְעָרָן

מַרְדְּכַי שְׁנָוָאָל וּוְיַנְעָר,

סְעַקְרָעַטָּאָר קְוָלְטוֹר סְעַקְצִיעָ, בָּר.
אָ. א. א. 140 (אָן אַרְגָּאַנְזָאַצִּיעָ
פָּוּ אַרוּם 400 חַעַנְטְשָׁן)
אוֹן פָּוּ „נַאֲדִיר גַּאנָג“ קָאַחַיְתָעַט.

נאטיצן ווועגן „נדירגאנגע”

צ'יטוינגען און זשורנאלן אין וועלכע אייך האָב מיטגעארבעט:

„דרער טענעלעכער העדאלד”, „פריווע אַרבייטער שטמע”, „דרער קיבצעער”, „דרער טאנג”, „היינט”, „דרער גרויסער קנדס”, „דרער אַידישער קעפֿעֶער”, „די בראנקסטער פרעסע”, „דרער אַידישער בעקער”, „דרער פֿעֶנְדֶּער אַרלֶעֶר” (קאנגעראָד), „די אַיִד דישע וועטלט” (פֿילאָדָעלְפֿיָה), „טִינְגְּעָם יומְטוֹב בלעטער”, „די צוקונטט”, „דאָס נײַיע לְעָבוֹ”, „דרער האָמְפָּעָר”, „פֿרְיוֹהִיט” — „מַרְגָּנוֹ פֿרְיוֹהִיט”, „לייטער אַרְזִישׁע בלעטער” (וואָרְשָׁע), „ניִיְּ לְעָכוֹ” אָנוֹ נָאָר אָנוֹ נָאָר.

אַ גְּרוֹיסָעָר מְיֻיל פּוֹן די לִידְעָר דְּרוֹקָן זִיך צָום עַרְשְׁטָן מָאֵל
— פּוֹן מאָנוֹסְקְּרִיפְּטָ אַרוֹים.

רעַדְגָּוָרָת : „דרער אַידְישָׁר גְּנוֹגָן” (מייט. י. אַדְלָעָר), „פּוֹן מעַנְטָשׁ צָו מעַנְטָשׁ” (מייט. ה. הַאַלְפָעָר), „בִּיקְעָר” (מייט. יַאֲסָל קַאְטָלָעָר), „סְגִּינְגָּל” (מייט. אַקלְעָגָע).

פְּסֻעַוּדָאנְגָּמוּן : יצחַם דְּרִיוֹן, יַודְקָאָס דִּישָׁזָעָם, י. סְפִּרְיוּעָר, אָנָּא דָּאָנָּא, אַיִדָּא
שְׁילְדְּקָרְוִיט, פִּילְאָטוּם, בְּזִימָאָר, נַאֲדְרִיהָעָל (בְּשַׁוְּטוֹפְּתִדְעָק אַרְבָּעָטָן מִיט. ה.
הַאַלְפָעָר), דָּר. האַצִּיכָּל, רִינְגְּלָאָר, ס. פִּיעָרְפּוֹנְגָּל, מַאְסָק וְאַקְמָט, שְׁפִּרְתָּאָק.

כִּבְין שְׁוָלְדִּיק אַ דָּאָנָּק : די חַבְרִים פּוֹן בְּרַעַנְשָׁ 14 א. א. א. באָחוֹוּפְּטָ די
געַטְרִיעָא אָנוֹ גַּעַשְׂוֹאוּרְעָנָעָ : מ. ש. וּוֹינָעָ, אָפְּרִים רִיטָּעָר, פֿרְץ הַיְּתָלָעָה, ס.
קַאֲקָטָם, ר. קַאֲרְבָּנְגִּים, א. הַאֲמְבָרְגָּעָ, נ. מַעְנְדָּלְסָאָ, מ. גַּינְצְּבָרָגָע, מַגְּלָדְשָׁטִיָּו
אָנוֹ מַשְׁעַטְעָר לְאָבוֹ. אָנוֹ אַיִד די טְוָעָס פּוֹן „מְשָׁה נַאֲדִיר שָׁוֹלָג” בְּיַם. א. א. א.
מִיטָּחָרְבָּר ש. בְּעַקְעָרְוִוּ בְּרָאָשָׁן אָנוֹ אַלְעָעָן דְּרָעָר וְוּלְכָעָ האָבָוּ מַעְלָגָע נַעַמְכָּט דָּאָס
וּירְשִׁיְּנָעָנוּ פּוֹן „נדְּרִיגְּגָאנְגָּן”. בִּיְּ דְּעַמָּא פְּוֹנְקָט רֹוֹ אַיִד גּוֹעָעָ מִיְּנָעָ זִבְּנוּ
לְעוֹזָר אָיִז אַזְּוִית אָנוֹ אַיִד פְּאָרָטְרָוִי זִי אַסְׁדָּר אַז (1) „נדְּרִיגְּגָאנְגָּן” וּוּטָט אַפְּשָׁר
נִיטָּרְאָמְעָוּן די וּוּלְטָן אָנוֹ (2) דְּוֹרָךְ די קַנְאָפָּעָ 2 יַאֲר וּאַטְסָעָס הַאָט גַּעַדְיוּרִיט
דָּאָס „צְוָנוֹיְפְּמַעְלְגָלְעָכוּן” דָּאָס אַרְיוֹטְנָעָכוּן פּוֹן דְּעַמְּיאָ בּוֹחַ חַאְטָז זִיךְ דְּעַוְּוֹיָלָגְנָעָזְמָלָט
בְּיַיְּם חַחְבָּר נִיְּיָעָ מַעְטָרְאָילָן אַוְיָופְּ מַעְרָוָוִי 1 בּוֹהָא אָזְזָוָא אָזְזָוָא
מַאְנְקָטְרִיפְּטָזְוִישְׁפָּלָאָד אָיִז דְּרָפְּבָּוּ נִישְׁתָּגְּרָאָמָעָגָעָוָאָרָן. עַטְסָגָן נַעַבְּדָ שְׁטִוָּיָּה
וּוּ דִי הַינְּדָעָנָעָר אָנוֹ וּוֹאָרְטָן אַוְיָא אַ פְּאָרָעָנָעָר (1) אַז וּוּלְטָט מִיטָּאַרְבָּעָטָם
(2) מִוּן גְּרוֹסָע פְּאָמָעָ אַיִדְשָׁיָה, (3) אַ הַיְּפָשָׁע קַיְנְדָּרְפָּאָעָמָעָ אַז רִיוּעָ צִוָּם
נַאֲרְדְּפָאָל, (4) „אָוְנְטָעָר דָּרָר לְאַסְטָט פּוֹן צְלָמָה” (אַ פְּיַעַטָּע גַּשְׁרָיָנוּן בְּשַׁוְּטוֹפּוֹת מִיטָּה
מ. ה. הַאַלְפָעָר), (5) „סּוּקְסָם”, (6) „דרער לעַצְעָר אַיִד” (די לעַצְעָר 2 אַוְיְגָעָפְּרָט
אָיִז מַאְדָּוִס שְׁוֹאָרְזָס טְעָטָעָר), (7) אַ הוּפְּשָׁלְעָבָע בְּוֹאַבְּיָדְשָׁאָזְמָעָמָע מִיטָּוּ נַאְמָעָן

“ארום און אַרומ” אַ חווֹן די אַלטָּע נְאָהָנִינֶת גַּבְּוִיכְּבָּרְטָעָן מַאֲטָעָרְיָאָלָן פָּוּן “פָּעָן אָנוֹ
בְּיוֹסָק”, “בְּרוֹסָטָם מִוּט זָאָלֵיךְ”, פְּלָטָם הַיְּנָעָן”, “פָּוּן נְעַכְּטָן בְּזָוּ מַאֲרָגָן”, (צְוּוּיָּוט בְּזָד),
“רְיוֹזָעָגְרָאָפָּיעָם”, “דָּעָרָ פְּרָעָמִישְׁלָאָגָנָר דָּאָהָטָשָׁ”, “לְיוֹזָעָרָעָלָעָ מִוּט די פָּעַטְעַנְטָסָ”,
“פָּעָן אַיְנָדָעָ נָעָק”, אַ צָּאָל נְיָעָ הוֹמָאָרָעָסָקָן, דָּעָרָצְיָוָגְנוֹגָגָן, לְיוֹטָעָרָאָטָרָגָנָאָטָיכָן,
לְוִנְדָעָרָמְשָׁוִתָּה, קָאנְדָ-בָּאָשְׁרָיוּבָגְנוֹגָן, אַלְטָעָן אָנוֹ נְיָעָ מַאֲטָעָרָיָאָלָן “פָּוּן מְעַנְטָשָׁ
צָוּ מְעַנְטָשָׁ” (אוֹוָה צְוּוּיָּוּ בְּכָבְעָ) אַ בָּזָד מִוּט לְיָדָעָרָ מִוּטָן טִיטָּל “לְיָדָעָרָ אַיְבָעָר
אַלְטָעָט”, עַטְצָעַטְעָרָא, עַטְצָעַטְעָרָא.

סְאָיוֹן די מעשה ווי מיט יונגעט אַידָן וואָסָס די האָרָ וואָקָסָס בְּיַי אִים קָאנְגָאנְחָאָרָע
אַזְוּי שָׁנְעָל אָז בְּיוֹן מְשֻׁרְטָאִים אָפָּה דָעָם שְׁטָעָרָה, האָטָר עַד שְׁוִין אַ בָּאָוָאָקָטָעָנָעָם
הָאָלָן. אַזְוּ טָאָקָעָ נְסָטָגָט, אָנוֹ נְסָטָגָט, נְאָרָ אַזְוּזָיָד אָנוֹ הָלָאָיָ זָאָל די
וּוְעָלָט קִיּוֹן גַּרְעָסָעָרָעָ אַרְוֹת נִיטָהָבָן!

— דָעָרָ מַהְבָּרָ.

אֵנָה אֲלֹת

119

נְאָדִיר גָּאַנְגָּ

אינחהַלט

ערשטער טיל — פון 1900 בז' 1914

5.....	לאָ זיין אַ פֿאָרוֹאָרט!
11	היימָלָאנְד
11	נוּיאָאָק
12	הוּיְדָאִיךְ-דוֹנָאִיךְ-הַיְדָאִינָאָץ!
14	סְיאָאַץ מִיר גּוֹט!
18	ליַּדְעָר
19	אלְיאָץ
19	צּוּ אַ גֶּאנְדָּאָלִיךְ
20	צּוּ דֵּי גַּטְעָר
21	וּוִי לִים
22	סְיאָאַץ פֿרִילָעַץ
23	ליַּידְיךְ
23	שְׁנִיְּפֿלִיטָעַר
24	דָּעַר מְתִיטְקָעָנִיג
26	שָׂאָטָן טָנָנָץ
27	מִידָּאָרָף נִישְׁתְּבָרָגְזִין
27	איַן מִין הוֹאָרָץ
27	הַאָרְבָּסְטַּט
28	דָּעַר נְבִיא אָן דֵּי אַלְטָעַ פֿרָוי
29	קִידְשָׁין רִינְגָּל
30	אַלְטָעַ פֿרִיגָּל
30	רוּוֹיְנְצָאָרט
31	איַן מִיטָּן לִיד
33	נְאָא
33	רוֹת
36	וּוְעָגָן דָּעַר גְּרִיפָ
39	ליַּזְעָנָר נְלָעָם 3 פֿעַטְנָטָס קָעָגָן מְלָחָמָה
40	דָּעַר לִיטְעָרָאָרִישָׁעָר הַעֲלָד
41	פֿיזְיקְלָאַלְטָשָׁוֹר

43	איןטערויז מיט ה. ד. נאָםברג
46	וועלול וואָוניקס ווַיִּיב
47	אייך וווער סענטימענטאל
47	דאָס מוטנעל ערְד .
48	מיין נײַינֶר אַנצָוָג
49	פֿערלֿפֿלֿעָר
50	זעַר דעםְב אָוָן דער שטראָס .
51	די אַלטְע ערְד
52	ליַדְעָר פֿוֹן אַ פֿאָרְרוּידָאָסְן מאָן .
53	אַ פֿאָבל
55	ゴּט מַאֲרָגָן
56	10 מִינּוֹת דָּרְיוּן גַּעַדְאַנְגָּעָן
58	דער אַמְתָּה

צוויטער טייל — פון 1914 ביז 1926

63	מלחמה-ליידער
63	אויף די וויטען ווועגן
64	אן ווילדן וואלד
65	נאראיטו
67	נטיסים
68	וויטא
68	קלין מירטעלע
69	פוניקס
69	מיין צער
70	ברוגז
70	ווער איז די צייט ?
71	גיל-גלאן
71	מיינע ביכער, מיינע לייבעט
72	איין און דער ים
73	גרודער ווי וויס
74	מאנקאלאיע
76	א בלעטל פון זיין לנבן
79	א טיך אינדעפרוי
80	ווא איך, ווי דז
81	אונזונדר פאן
81	פארשעריט
82	באים ים
82	דרימל-סידוף
83	טעטען-טער-גאלד
83	ליידער און ברויט
85	די לעגענדע פון קאנדראץ
95	תאווה
96	האטעל
97	תורה און סחרורה
99	אָרוּף אָן אַרְאָפֶן
100	מאטראָסְנְלִיך
101	אַיצִיך
102	פֿאַלְק
103	אַ רַעַנְדָּל אַרְאָפֶן, אַ רַעַנְדָּל אַרְוִיף

112	ווילדען דריין
118	צז מינע געליבטע — אַ גראָס
120	פֿון מענטש צז מענטש
139	מאֶזָּאָס קענֵי לִיפְצִין
144	פֿונְדְּנְצְּרִיךְ
147	קָאָפְּרִיךְ
149	פֿוֹן נַעֲכַתְּן בֵּין מאָרגָן
153	אַ הוֹנְדְּעָרטָעָר, אַ הוֹנְדְּעָרטָעָר !
156	איַן אַקְטִיאָרָן קָלוֹב
159	טוּרוּוֹיָאָט
164	ליַיקְוָואָוד
167	אַדְּיעָ אַםְּעָרִיךְ
169	צּוֹוִי פֿעַדְעָרְשְׁפְּרִיךְ
171	„פֿעַנְּנוּנְבִּיךְסּ“
187	וּוְאַזְּוִי זָאָל אַ מעַנטְשָׁה גַּעֲבָן ?
190	אַ מעַשְׂה מִיט אַ שְׁלִירָאָש
192	אַ גָּאָסְט אַוִיף אַ וּוַיִּיל, זַעַט אַוִיף אַ מִיל
199	דיַ פְּרוּי פְּלוּי מִיטָּן זִיגְגָּרָל
204	אוֹנְטָעָר דָּעַם צִיפְּרָבוֹים
209	דיַ אַלְעָרְטִיפְּסְטָע גַּהְיִמְעָנִיש
211	מִיט „פֿיקְטְּשָׁטָס“
213	פֿאָרָאָדִיעָס
217	רַעַמְאָרְקָעָס
225	גַּלְּיק
226	אַרְיִינְגְּגָעָפָּאָרָן מִיטָּן דִּישָּׁל אַין שְׁבָת
229	עַקְזִיתְ יַעֲקֹב פֿ. אַדְלָנָר !
231	דָּנָר קִירְיָנָר וּוַיִּנְט
234	פֿוֹן מעַנטְשָׁה צז מעַנטְשָׁה
236	אַ מעַשְׂהַיְלָעָט מִיט אַ מאָרָאָל
238	בִּיטְעָרְלָעָך
239	רוּיטָעָר טַעְפִּיך
239	וּוִימָוֹט
240	קִירְיוֹו

דראטער טייל — פון 1926 בו 1937

243	בידע
243	פארץ
244	1928
244	בא ושות
245	גיטאנץ
245	סאנטשע-פאנטשע נאדייך
246	שפיגל
247	פארוואנדט
247	דעמאנצרץ'
249	דעך קלאנג פון האזמר
250	א וועלט מיט ארבנט
252	ערשטען דיסע ווינטער
256	מיין טאטע פארט צום קרייזער
260	אָרֶס דַעַר וּוְעַלְט
261	כִּיקָּס נְעַנְנָטָר צֻמָּס טָאג
264	אויפֿס נֵי
264	פרילינג איין נוֹיָנְגָלָנד
267	צַו אַ גָּלְיבָּטָעָר
268	שפָּאַנְיָע
268	דעך שְׁכַן מִינְעָר
271	פִּין
272	אֲ גּוֹטָן טָאג נָאָרָאיְנוּ !
273	אֲ פַּרְעָמְדָעָר האָט מִיר הַיִּנְטְּ גַּנְזָאָגָט גּוֹטְ-מָאָרָגָן
275	איינטימען לִידָעָר
278	קָאָן זַיְן
278	הַאָרִיזָאָנְטָן
286	קרוֹינְשְׁטָאָט פּוֹן מיין לְעַבָּן
291	שְׁטוּרִיב
292	וּוִידָעָר נָאָרָאיְנוּ
293	צעַר אָוָן צָאָרָן
294	פלִיגְגָּל אָוָן אַנְקָעָר
295	מוֹרָחִיםְעוּרָב
296	הַלְּדָנְבָּילָד
297	דַּעַנְקָמָאָל צֻמָּס אָוּמְבָּקָאָנְטָן סָאָלְדָאָט

298	טראפנס
298	נאכטבליז
299	פראפאטיסיאנעל
300	פושקין
301	אצזל
301	קאלונג
303	א ווֹאָרֶט פֿוּן דִי אַרוּסְגָּעַבָּעָר
306	נאטיצן צו «נאדיירגעג»

דער סוף, ניעבעך

